SFÎNTUL TEOFILACT AL BULGARIEI

TÎLCUIREA EPISTOLEI ÎNTÎI CĂTRE CORINTENI ȘI A EPISTOLEI A DOUA CĂTRE CORINTENI

TÎLCUIRI LA SFÎNTA SCRIPTURĂ

TÎLCUIREA
EPISTOLEI ÎNTÎI CĂTRE CORINTENI
ŞI A
EPISTOLEI A DOUA CĂTRE CORINTENI

A SLĂVITULUI ŞI PREA-LĂUDATULUI APOSTOL PAVEL

de

Sfîntul Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei

tălmăcită din elina veche în cea nouă şi
împodobită cu felurite însemnări de către
Nicodim Aghioritul

Îndreptarea tălmăcirii şi notele ediţiei:
Florin Stuparu

Tipărită cu binecuvîntarea
Prea Sfinţitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

Editura Cartea Ortodoxă
Bucureşti, 2005

COLECȚIA TÎLCUIRI LA SFÎNTA SCRIPTURĂ

Coperta: Mona Velciov

Ediția de față reproduce traducerea
Mitropolitului Veniamin Costache,
tipărită de Mitropolia Bucureștilor la 1904.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
THEOPHYLACT, arhiepiscop de Ohrida, st.
Tîlcuirea Epistolei întîi către Corinteni și a Epistolei a doua către Corinteni/ Fericitul Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei; ed. îngrij. de Florin Stuparu. - Ed. a 2-a - București: Editura Sophia; Alexandria: Cartea Ortodoxă, 2005
ISBN 973-7623-13-4
ISBN 973-7891-35-X

I. Stuparu, Florin (ed. șt.)

252:281.5
227.2/.3.07

TÎLCUIREA
EPISTOLEI ÎNTÎI CĂTRE CORINTENI

A SLĂVITULUI ŞI PREA-LĂUDATULUI APOSTOL PAVEL

de

Sfîntul Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei

tălmăcită din elina veche în cea nouă şi
împodobită cu felurite însemnări de către
Nicodim Aghioritul

Pricina epistolei întîi către Corinteni[1], după Hrisostom, Teodorit, Teofilact și Icumenie[2]

Corintul este o mare cetate a Peloponezului, cu mulți locuitori, aflîndu-se aproape de locul ce se numește Examilion. Și era întru acea vreme plină de bogăție, de înțelepciune și de multe alte bunătăți. Apostolul Pavel a pătimit multe întru această cetate, pentru că acolo, arătîndu-i-Se lui, Domnul Hristos i-a zis: „Nu te teme, ci grăiește și nu tăcea! Pentru că Eu sînt cu tine, și nimeni nu va pune mîna asupra ta ca să-ți facă rău. Căci am mult norod în cetatea aceasta" (*Fapte* 18:9, 10). Deci diavolul, văzînd că această cetate mare și cu mulți locuitori ținea adevărata credință a lui Hristos, a împărțit pe Creștinii[3] ce se aflau într-însa. Și unii s-au hirotonit de sine învățători și învățau, rupînd norodul în două: unii mergeau la oarecari din aceia și învățau, socotindu-i pe ei mai înțelepți și avînd puterea de a-i învăța mai înțelepțește decît Pavel; iar alții mergeau la ceilalți, socotindu-i pe ei mai bogați și mai puternici a-i apăra și a-i ocîrmui mai bine; și așa ocîrmuiau Biserica Corintului, întrecîndu-se unul asupra altuia. Deci acesta era cel dintîi rău al cetății. Al doilea era că unul dintre Corinteni se împreuna trupește cu maica sa vitregă, și nu numai că nu era înfruntat de către ceilalți, dar și tulbura norodul și se mîndrea întru înțelepciunea cea din afară[4]. Iar al treilea rău era că unii din Corinteni, care se arătau oarecum mai desăvîrșiți decît ceilalți, biruindu-se de lăcomia pîntecelui, mîncau

---

[1] Ia aminte că epistola aceasta, după rînduială, este a treia scrisă de fericitul Pavel – precum zice Teodorit în precuvîntarea epistolelor Apostolului. Ea urmează după cea dintîi și cea de a doua către Tesaloniceni. Această epistolă – după Meletie – s-a scris în anul 22 după înălțarea Domnului (tomul I al istoriei bisericești). (n. aut., Cuviosul Nicodim Aghioritul)

[2] Episcop de Trica, pe la anul 990. (n. m.)

[3] Scriu cu majusculă cuvîntul „Creștin" ca să arăt că el numește un neam osebit, alcătuit din cei botezați din toate celelalte neamuri. Acesta e *norodul cel nou al lui Dumnezeu, noul Israil*, de vreme ce Iudeii au pierdut această vrednicie, atunci cînd s-au lepădat de Hristos-Dumnezeu. (n. m.)

[4] Înțelepciunea lumească, trupească, ce se arată prin mijlocirea făpturilor. Aceasta e înțelepciunea celor din afara Bisericii, a celor care nu se împărtășesc de înțelepciunea cea „din lăuntru", cea duhovnicească a lui Dumnezeu, singurul cu adevărat înțelept. Despre această părută înțelepciune *din afară*, care cuprinde *toată știința omenească*, va spune Apostolul că este „nebunie" și „urîciune" înaintea lui Dumnezeu, căci nu duce la Dumnezeu, adică la mîntuire. (n. m.)

cărnurile pe care Elinii[5] le jertfeau idolilor şi, mîncîndu-le în lăuntrul capiştilor, îi vătămau pe cei mulţi. Iar alţii iarăşi, pricindu-se unul cu altul pentru bani, se judecau la judecătorii cei din afară. Şi alţii, mîncînd singuri prin biserici, nu dădeau şi săracilor din bucate. Şi, iarăşi, alţii se mîndreau cu darurile lor, şi îi defăimau pe cei ce aveau alte daruri şi îi pizmuiau pe cei ce grăiau în limbi osebite. Şchiopătau încă şi în dogma despre înviere, zicînd că nu se scoală din morţi trupul acesta ce moare. Iar alţii dintre dînşii, pentru înfrînare, îşi lăsau femeile. Alţii, lăsîndu-şi capetele netunse sau nerase, umblau cu plete, ca filosofii cîineşti (cinici). Deci, toate relele acestea aflîndu-se în Corint, Corintenii au scris către Pavel, prin Stefanas, Fortunat şi Ahaic, doar despre nuntă şi despre feciorie, lăsîndu-le pe celelalte. Răspunzînd, Apostolul le scrie această epistolă şi-i învaţă nu numai pentru cele scrise de ei, ci şi pentru cele ce nu au scris, fiindcă toate le aflase cu de-amănuntul de la familia Hlois din Corint. Deci răul cel mai mare al lor era că aveau dezbinări şi prigoniri în Biserică, şi acest lucru urma tot din mîndria şi trufia lor, din care li se părea că învaţă mai înalt decît ceilalţi. De aceea şi Pavel mai întîi mîndria o doboară.[6]

---

[5] Prin „Elini", se înţeleg aici toţi păgînii din împărăţia romană, moştenitoare a aceleia elenistice întemeiată de Alexandru Machidon, care cuprindea aproape întreaga lume. (n. m.)

[6] Bagă de seamă că Pavel avea douăzeci de ani în slujba propovăduirii evangheliei cînd scria epistola aceasta către Corinteni – după Hrisostom, ce zice: „Întru sărăcie eşti? Ci nu întru atîta în cîtă era Pavel, care s-a cercat şi în foamete, şi în sete, şi în golătate. Căci nu a pătimit aceasta într-o zi, ci neîncetat o suferea. De unde e arătat? Auzi-l pe el însuşi zicînd: «Pînă acum flămînzim, şi însetăm şi goi sîntem» (*1 Corinteni* 4:11) O, minune! Atîta slavă avînd, atîtea suferea, al douăzecelea an avînd întru propovăduire cînd scria acestea!" (*Cuvîntul 28 la Epistola către Evrei*). (n. aut.)

TÎLCUIRE LA EPISTOLA ÎNTÎI CĂTRE CORINTENI

CAPITOLUL I

Pavel, chemat Apostol

Vezi – o, cititorule! – începutul epistolei acesteia, cum Apostolul îndată îi prihăneşte pe învăţătorii mîndri şi mincinoşi din Corint. Zice: Eu, Pavel, sînt chemat de Dumnezeu să fiu Apostol, adică *trimis*. Şi nu am aflat, nici nu am luat numele acesta cu înţelepciunea mea, ci de la Hristos sînt trimis ca să învăţ; nici nu m-am hirotonisit de sine-mi dascăl, precum sînt cei ce vă învaţă pe voi.

al lui Iisus Hristos,

Hristos – zice – este Învăţătorul tuturor. Şi atunci, cum voi, Corintenii, îi însemnaţi şi îi faceţi învăţători ai voştri pe oameni?

prin voia lui Dumnezeu,

Zice: Dumnezeu m-a chemat spre a fi Apostol nu doar că aş fi fost vrednic, ci pentru că aşa a voit. De aceea m-a chemat şi m-a trimis, ca să fiu Apostol şi învăţător al vostru. Deci, cum alegeţi voi alţi învăţători mai întîi decît pe mine? Nu cumva sînteţi potrivnici lui Dumnezeu, Care cu voia Sa m-a chemat şi m-a trimis?

Ia aminte că aici prepoziţia „prin" se zice şi la Tatăl, nu numai la Fiul, cum spun Arienii, care socotesc că Fiul nu este de o fiinţă cu Tatăl, ci făptură, pentru că Evanghelistul Ioan a legat această prepoziţie de Fiul, zicînd că „printr-Însul toate s-au făcut" (*Ioan* 1:3).

şi fratele Sosten,

Cugetînd smerit, fericitul Pavel uneşte aici cu sine-şi şi pe Sosten, cel mai prejos decît el.[7] Şi face aceasta ca să-i ruşineze pe trufaşii Corinteni, care-i defăimau pe toţi, socotindu-i mai prejos decît ei.

2 Bisericii lui Dumnezeu care este în Corint,

Scriind aici Pavel: Eu şi Sosten (zicem) Bisericii lui Dumnezeu din Corint să fie ei har şi pace! – e ca şi cum le-ar zice: Biserica voastră, fraţilor, este Biserica lui Dumnezeu! Atunci – zice – cum aveţi voi apărători şi înainte-stătători dintre oameni? Şi, dacă sînteţi „Biserică", adică „adunare", negreşit trebuie să fiţi şi uniţi, pentru că numele Bisericii nu este nume de despărţire şi de dezbinare, ci de unire şi împreună-glăsuire.[8]

celor sfinţiţi întru Hristos Iisus,

Zice: Fraţilor, voi nu v-aţi sfinţit cu numele oarecărui om, ci cu numele lui Iisus Hristos. Cum însă şi în ce chip v-aţi sfinţit? Prin Sfîntul Botez, iar nu prin înţelepciunea ori bogăţia întru care vă făliţi.

celor chemaţi sfinţi,

Zice: Iar aceasta – a crede voi, Corintenii, în Hristos – nu este isprava voastră, fiindcă nu aţi venit la credinţa lui Hristos de sine-vă, ci fiind chemaţi de Dumnezeu. Credinţa pe care o aveţi îşi are începutul la Dumnezeu, căci, de nu v-ar fi chemat El, voi nu aţi fi crezut. Pentru aceasta zicea Apostolul şi Efesenilor, scriind: „În dar sînteţi mîntuiţi, prin credinţă, şi aceasta nu de la sine-vă; darul e al lui Dumnezeu" (*Efeseni* 2:5).

împreună cu toţi cei ce cheamă numele Domnului nostru Iisus Hristos

Zice: Nu numai vouă, Corintenilor, vă dorim să aveţi har şi pace, ci şi tuturor acelora care cheamă numele lui Hristos.[9]

---

[7] Acest Sosten fusese mai mare al sinagogii Iudeilor şi a crezut în Hristos, la fel ca şi Crisp, arhisinagogul. Şi – fiindcă antipatul (proconsulul) Ahaiei, Galion, îi izgonise de la divan pe Iudeii care îl aduseseră la dînsul pe Pavel – aceştia, neavînd norocul să-l vatăme pe Pavel, l-au prins pe acest Sosten şi l-au bătut înaintea divanului (tribunalului) ca pe un prieten al Apostolului. (Vezi la capitolul 18, stih 17, al *Faptelor* şi la tîlcuirea lui Icumenie de acolo.) (n. aut.)

[8] Iar Coresi zice că Biserica lui Dumnezeu sînt sfinţii cei chemaţi, ori adunarea credincioşilor şi a celor chemaţi la sfinţenie. Iar dumnezeiescul Hrisostom zice că „numele Bisericii nu e nume de despărţire, ci de unire şi de împreună-glăsuire" (cuvîntul întîi la epistola aceasta). (n. aut.)

[9] Încă şi Teodorit zice: „Îi numeşte «chemaţi» şi «sfinţi» şi-i uneşte cu cei care au crezut din toată lumea, învăţîndu-i că toţi cei ce au crezut în mîntuitoarea propovăduire se cuvine a fi

în tot locul; şi al nostru, şi al lor;[10]

Aici, Pavel aminteşte de Creştinii de pretutindeni, ca să arate că toţi sînt o Biserică, în orice loc, sau cetate sau ţară s-ar afla. Şi atunci – [pare a zice] – cum de sînteţi dezbinaţi voi, Corintenii, într-una şi aceeaşi cetate aflîndu-vă?

Şi a adăugat iarăşi zicerea „al nostru" – legată de ce a zis mai sus: „celor ce cheamă numele Domnului nostru Iisus Hristos" – din pricina acelui „în tot locul" pus la mijloc. Aşadar, a repetat zicerea „al nostru" – adică Domnului *nostru*, şi al lor şi al tuturor celor ce cheamă numele Lui – ca să arate că Domnul este stăpîn obştesc al tuturor Creştinilor. De aceea, acest „al nostru" nu se uneşte cu „locul", ci cu zicerea „Domnului". Unii însă, unind pe acest „al nostru" cu „locul", înţeleg zicerea aşa: „în tot locul: ori al nostru, ori al lor, adică în orice loc în care ne aflăm şi noi, şi ei."

3 har fie vouă şi pace de la Dumnezeu-Părintele nostru şi de la Domnul Iisus Hristos!

Toată noima, de la începutul epistolei pînă aici, este o salutare şi se uneşte aşa: „Eu, Pavel, chemat Apostol al lui Iisus Hristos, şi fratele Sosten zicem Bisericii lui Dumnezeu care este în Corint – celor sfinţiţi în Hristos Iisus, chemaţi sfinţi, împreună şi tuturor celor ce cheamă numele Domnului nostru Iisus Hristos în tot locul, şi al nostru, şi al lor – să fie vouă har şi pace de la Dumnezeu-Părintele nostru şi de la Iisus Hristos!" Ca şi cum le-ar zice: Vă urăm să vă bucuraţi! Aşadar harul şi pacea sînt *de la Dumnezeu*, pentru că şi mai înainte, fiind noi vrăjmaşi şi potrivnici lui Dumnezeu, prin darul Lui ne-am împăcat. Şi zice: Iar acum, fiindcă aveţi dezbinări între voi, rog pe Domnul să rămînă amîndouă acestea întru voi, Corintenii, ca să nu cădeţi nici din darul lui Dumnezeu, nici din pacea Lui. Deci – zice – cum vă afierosiţi pe sine-vă oamenilor şi căutaţi să aveţi harul şi buna-plăcere a unuia, sau să aveţi pacea altuia, înduplecîndu-vă lor ca unor învăţători?

4 Mulţumesc

În toate epistolele sale, Apostolul ne învaţă să fim mulţumitori lui Dumnezeu. Aici însă întrebuinţează mulţumirea mai potrivit şi mai cu bună vreme,

---

uniţi într-o cugetare, de vreme ce se alcătuiesc împreună întru un trup al Stăpînului Hristos." (n. aut.)

[10] Întru alte izvoade [manuscrise, n. m.] se scrie: „şi al lor, şi al nostru". „Şi însemnează că dumnezeiescul Apostol urmează aici chip săritor, iar cuvintele lui vin în chip curgător aşa: (...) împreună cu toţi cei ce cheamă în tot locul numele lui Iisus Hristos, Domnul şi al nostru, şi al lor" – precum zice mai jos însuşi Teofilact. (n. aut.)

fiindcă mulțumirea se face pentru darul primit de cineva. Iar darul nu este datorie, nici plată, și aceasta dobora mîndria Corintenilor.

Dumnezeului meu

Din multa iubire ce o are către Dumnezeu, Pavel și-L însușește, numindu-L „al său" pe Dumnezeul cel de obște al oamenilor și al tuturor făpturilor.[11]

totdeauna pentru voi pentru darul lui Dumnezeu,

Cu aceste cuvinte, Pavel îi învață pe Corinteni să mărturisească harul lui Dumnezeu, iar nu isprăvile lor. Căci – zice – mulțumesc pentru darul lui Dumnezeu, iar nu pentru faptele voastre.

dat vouă în Hristos Iisus.

Zice: Mulțumesc lui Dumnezeu pentru harul „dat vouă în Hristos Iisus", adică *prin* Hristos Iisus, iar nu prin cutare sau cutare om. Drept aceea, pentru ce voi, Corintenilor, luați aminte la oarecari oameni, și nu luați aminte doar la Iisus Hristos, prin Care vi s-a dat darul?

5 Căci întru Dînsul v-ați îmbogățit deplin întru toate,

Zicerea „întru Dînsul" e în loc de: „prin Iisus Hristos", adică: Mulțumesc lui Dumnezeu pentru că v-ați îmbogățit nu oricum, ci cu dumnezeiasca bogăție și dăruire de tot felul; și, pe lîngă acestea, pentru că v-ați îmbogățit nu prin altul oarecare, ci prin Însuși Fiul lui Dumnezeu cel unul născut. Așadar deci, cum puteți voi acum să vă arătați nemulțumitori lui Hristos, alegîndu-vă ca învățători niște oameni?

întru tot cuvîntul și întru toată cunoștința.

Căci este și cuvînt fără cunoștință, ca atunci cînd cineva zice cuvinte multe, dar fără noime (adică înțelegeri) vrednice de cuvînt. Este însă și cunoștință fără cuvînt, ca atunci cînd cineva înțelege noime înalte, însă nu are cuvinte ca să le poată tălmăci și altora. Voi însă – zice – aveți și cuvînt, și cu-

---

[11] Vezi despre zicerea „mulțumesc Dumnezeului meu" în tîlcuirea la *Romani* 1:8 și în subînsemnarea acesteia. (n. aut.)

noştinţă dumnezeiască[12], încît puteţi să înţelegeţi noime mari şi înalte, tălmăcindu-le prin cuvînt tuturor.

6 Astfel, mărturia lui Hristos s-a adeverit întru voi,

Zicerea „astfel" se înţelege aici în loc de: „prin care", adică: Prin acestea – prin cuvînt şi prin cunoştinţa cu care v-aţi îmbogăţit – s-a adeverit întru voi mărturia, adică propovăduirea lui Hristos.[13] Căci – zice – nu aţi primit propovăduirea credinţei prin înţelepciunea cea din afară, ci prin minunile şi prin darurile duhovniceşti de care v-aţi învrednicit.

7 încît nu sînteţi lipsiţi de nici un dar,

Cu dreptate s-ar nedumeri cineva şi ar zice: Dar, dacă erau nelipsiţi de darurile Sfîntului Duh, cum se face că, mai jos, Apostolul îi va numi „trupeşti" pe Corinteni? La această nedumerire s-ar putea răspunde că nu toţi Corintenii erau duhovniceşti, şi nici toţi trupeşti. Astfel, Pavel spune cele de acum pentru cei duhovniceşti, iar cele zise mai încolo sînt pentru cei trupeşti. Ori poate cineva ar zice şi că la început, atunci cînd au primit credinţa, toţi Corintenii luaseră darurile Sfîntului Duh, dar în urmă, lenevindu-se, au ajuns să vieţuiască după trup, iar nu după Duh.

---

[12] Iar Fotie zice că, prin „cuvînt", se înţelege aici acela proorocesc, şi poate prin aceasta se arată că Corintenii se îmbogăţiseră cu vorbirea în toate limbile (căci darurile limbilor prisoseau întru dînşii, precum se vede în multe capitole ale epistolei acesteia). Iar prin „cunoştinţă", se înţelege ştiinţa întru dogme. Şi vezi tîlcuirea zicerii: „Deşi sînt prost cu cuvîntul, dar nu cu cunoştinţa" (*2 Corinteni* 11:6), în subînsemnare. (n. aut.)

[13] Iar Fotie a înţeles zicerea „astfel" ca pricinuitoare, adică: E arătat că v-aţi îmbogăţit cu cuvîntul şi cu cunoştinţa *din faptul că* s-a întărit întru voi propovăduirea credinţei în Hristos.

Acelaşi Fotie zice că „mărturia lui Hristos" este ori Patima Lui cea de bună voie şi mîntuitoare, ori doar înomenirea Cuvîntului pentru noi, ori harul şi darul minunilor de care se îmbogăţiseră Corintenii, căci acestea erau mărturie a credinţei în Hristos şi a dumnezeirii şi măririi Lui. Zice: De vreme ce aceste daruri se află bogate şi adevărate întru voi, bine am zis că sînteţi îmbogăţiţi cu toete cuvintele şi cunoştinţele. Căci cuvîntul şi cunoştinţa erau parte din darurile Duhului, precum zice însuşi Pavel: „Unuia, prin Duhul, se dă cuvînt de înţelepciune, iar altuia cuvînt de cunoştinţă, după acelaşi Duh" (*1 Corinteni* 12:8).

Iar Teodorit, într-un glas cu Teofilact, „mărturisire a lui Hristos" numeşte propovăduirea, fiindcă cei ce propovăduiesc mărturisesc într-un chip oarecare. Căci Pavel zice aşa, scriind lui Timotei: „Mărturisesc drept aceea înaintea lui Dumnezeu, Celui ce înviază morţii" (*1 Timotei* 6:13). Şi Domnul zicea: „Şi se va propovădui evanghelia aceasta a împărăţiei la toate neamurile, spre mărturia lor" (*Matei* 24:14). Iar „adeverirea mărturisirii" numeşte lucrarea minunilor, căci prin acelea se dovedea adevărul propovăduirii evangheliei. (n. aut.)

aşteptînd arătarea Domnului nostru Iisus Hristos,

Aici, Pavel îi înspăimîntă, fiindcă le aduce aminte de a doua venire a Mîntuitorului, căci pe aceasta o numeşte „arătare". E ca şi cum le-ar zice: Deci, dacă Hristos urmează să vină ca să vă judece, cum de aveţi voi apărători şi învăţători pe alţii? Pe lîngă aceasta, Apostolul arată şi faptul că cineva trebuie să aibă, împreună cu darurile duhovniceşti, şi celelalte fapte bune; pentru că în ziua Judecăţii, darurile nu-i vor folosi aceluia, dacă el nu va avea viaţa îmbunătăţită. Şi, zicînd: „arătarea Domnului", face vădit că şi acum Domnul este de faţă, dar Se ascunde şi nu Se vede, iar atunci Se va arăta făţiş. Apostolul zicea despre aceasta şi în altă parte: „Viaţa voastră s-a ascuns împreună cu Hristos întru Dumnezeu. Iar cînd Se va arăta Hristos, viaţa voastră, atunci şi voi vă veţi arăta întru slavă împreună cu El" (*Coloseni* 3:3).

8 Care vă va şi întări pe voi pînă în sfîrşit,
nevinovaţi în ziua Domnului nostru Iisus Hristos.

Zicînd aici: „Domnul vă va întări pe voi", Pavel arată că cei din Corint se clătinau; iar amintind de „nevinovăţie", el arată că erau supuşi învinovăţirilor. Întru această epistolă, Apostolul arată numele Domnului Iisus Hristos mai mult decît întru celelalte, ca, prin aceasta, să le aducă aminte Corintenilor cu a Cărui mijlocire s-au mîntuit şi cu al Cărui nume se numesc, fiindcă se numeau „Creştini" de la numele lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, iar nu de la vreun nume de oameni.

9 Credincios este Dumnezeu, prin Care aţi fost chemaţi
spre împărtăşirea Fiului Său, a lui Iisus Hristos, Domnul nostru.

Zice: Adevărat este Dumnezeu! Iar dacă este Dumnezeu adevărat – şi ne-a chemat pe noi, Creştinii, spre împărtăşirea Fiului Său, adică pentru ca să ne slăvească împreună cu Fiul Său întru împărăţia Sa[14] – atunci e arătat că va împlini şi cu fapta lucrul pe care l-a făgăduit! „Aţi fost chemaţi" – zice – de Dumnezeu, nu aţi venit de sine-vă la Dînsul! Aşadar, cum de vă mîndriţi acum, ca şi cum chemarea aceasta a lui Dumnezeu ar fi isprava voastră? (Ia aminte că, aici, acest „prin Care" s-a zis mai descoperit pentru Tatăl, şi vezi la stihul 1 de mai sus.)

10 Rogu-vă dar pe voi, fraţilor,
întru numele Domnului nostru Iisus Hristos,

[14] Iar Teodorit, prin „împărtăşire a Fiului" înţelege înfierea. (n. aut.)

Fiindcă are să vorbească Corintenilor în chip mai înfruntător, dumnezeiescul Apostol apucă mai înainte aici şi-i roagă „întru Iisus Hristos". Nu e destul – zice – a vă ruga eu singur, fraţilor, ci iau împreună cu mine, ca mijlocitor, şi numele Domnului Hristos, de la care vă şi numiţi Creştini. Voi însă aţi ocărît numele Lui şi aţi ales a vă numi de la numiri de oameni. Aşadar, numele lui Hristos să vă facă să vă înduplecaţi şi să vă supuneţi cuvintelor mele.

ca toţi să vorbiţi la fel şi să nu fie dezbinări între voi,

Şi care este – zice – rugămintea mea? Să fiţi toţi într-o glăsuire şi să nu aveţi între voi îndoieli şi dezbinări. Căci se vede că, dintr-unul, tot lucrul ce se dezbină se face multe; şi ce folos este a se face multe din una, acestea fiind neîmplinite, şi scurtate şi, pe lîngă acestea, pierzînd şi pe acel unul? Aici, Apostolul anumit învederat „dezbinări" pe acelea ce se făceau între Corinteni, arătînd astfel că ei se aflau într-o stare ticăloasă.

ci să fiţi întemeiaţi într-un gînd şi într-o înţelegere.

Fiindcă, mai sus, i-a îndemnat să zică toţi acelaşi lucru, ca să nu socotească ei că le spune să se unească doar în vorbe, Pavel le zice aici să aibă unire cu aceeaşi minte, adică să cugete la fel. Şi, fiindcă unii cugetau la fel pentru un lucru, iar alţii pentru altul, el adăugă să fie şi „întemeiaţi într-un gînd", adică să cugete şi să gîndească împreună aceeaşi despre toate lucrurile. Însă, pentru că mulţi se unesc după înţelegere, dar sînt osebiţi după socotinţă – de pildă, cînd Creştinii au aceeaşi credinţă, dar nu au aceeaşi dragoste între dînşii, atunci ei gîndesc aceleaşi lucruri şi sînt uniţi după gînd, dar se despart după socotinţă – de aceea aşadar, după ce le-a zis să fie întemeiaţi întru acelaşi gînd, Pavel a adăugat: „şi cu aceeaşi socotinţă", pentru a nu se despărţi nici după credinţă, nici după socotinţă.

11 Căci mi s-a arătat despre voi, fraţii mei, de către cei ai lui Hlois,

Ca să nu tăgăduiască Corintenii vinovăţiile acestea, Pavel aduce aici mărturii. Şi, ca să nu se spună că plăsmuieşte martori de la sine-şi, el îi şi numeşte, „Hlois" fiind o familie în Corint din care erau cei ce-i vestiseră acestea. (Şi le zice Corintenilor „fraţi", cu toate că greşiseră; căci, chiar dacă greşeala cuiva ar fi arătată, nu este oprit a numi cineva pe acela „frate" al său.) Dar nu a spus chiar numele acelora care îl vestiseră, ci a zis numai familia din care se trăgeau, ca să nu-i facă pe Corinteni vrăjmaşi lor.

că între voi sînt neînţelegeri.

pentru a doborî mîndria Corintenilor că botezau, pentru că botezul este mare Taină, dar a boteza cineva nu e lucru mare.

15 ca să nu zică cineva că am botezat întru numele meu.

Pavel nu zice aici că cei din Corint spun acest lucru, ci zice: Mă tem ca nu cumva, crescînd şi înainte-sporind, să ajungă răul şi la aceasta. Căci, dacă acum, cînd botează nişte oameni de rînd şi prea-mici s-a făcut eres şi dezbinare, atunci – dacă aş fi botezat eu, propovăduitorul şi Apostolul – s-ar fi sculat poate unii şi ar fi zis că botez pe oameni întru numele meu, iar nu întru numele lui Hristos.

16 Am mai botezat şi casa lui Stefanas;

Adică: Am botezat familia şi pe toţi cei ce se aflau în casa lui Stefanas. Mare şi vestit era acesta în Corint.[19]

afară de aceştia nu ştiu să fi botezat pe altcineva.

Zice: Atît nu-mi e dorit lucru a boteza, încît nici nu-mi aduc aminte dacă am botezat pe altcineva afară de casa lui Stefanas şi de cei mai sus numiţi. Atunci voi de ce vă făliţi întru faptul că botezaţi?

(*Faptele Apostolilor* 18:8). De asemenea, *Faptele* (în capitolul 19:29) pomenesc şi de Gaius că era Machidonean şi împreună-călător cu Pavel. Însă – fiindcă Pavel scrie aici hotărîtor, că: „n-am botezat pe nici unul din voi, Corintenii, fără numai pe Crisp şi pe Gaius" – urmează că şi acest Gaius ar fi fost Corintean, altul adică decît acela de care scriu *Faptele*. Iar cum că acest Gaius era Corintean, mărturiseşte însuşi Pavel, scriind către Romani din Corint: „Vă îmbrăţişează pe voi Gaius, gazda mea şi a bisericii toate" (*Romani* 16:23). Şi împreună-mărturiseşte aceasta şi înţeleptul Teodorit, în precuvîntarea la tîlcuirea epistolelor lui Pavel. (n. aut.)

[19] Unii zic că acest Stefanas a fost acel păzitor al temniţei care i-a avut pe Pavel şi pe Sila spre pază – precum mărturisesc *Faptele* în capitolul 16. Se poate ca acest păzitor de temniţă să fi fost Peloponezian şi apoi să se fi mutat în Corint. De aceea şi scrie Pavel către Corinteni la sfîrşitul epistolei (capitolul 16:15): „Ştiţi casa lui Stefan că este pîrgă a Ahaiei." (Tot aşa, şi femeia Lidia, vînzătoarea de porfiră, era din cetatea Tiatirilor şi s-a mutat în Filipi, precum se vede în acelaşi capitol al *Faptelor*.) Însă – pentru că, mai sus, Pavel a zis hotărîtor: „N-am botezat pe nimeni din voi", din cei din Corint adică, şi pentru că Teofilact zice că Stefan era vestit în Corint, iar Pavel zice că a fost „pîrgă a Ahaiei" – pentru toate acestea aşadar, putem zice cu încredinţare că: toţi cei pomeniţi aici de către Pavel erau Corinteni; din mulţii Corinteni care s-au botezat (precum zic *Faptele* 18:8), doar aceştia au fost botezaţi de Pavel în Corint; şi că acest Stefan este altul, osebit de acel păzitor al temniţei, pe care Pavel l-a botezat în Filipi. De aceea şi zicerea „nu ştiu de am botezat pe altcineva" trebuie a se înţelege hotărîtor, adică: „în Corint nu am botezat pe alţii, nu şi în alte locuri". (n. aut.)

17 Căci Hristos nu m-a trimis să botez, ci să bine-vestesc,

Zice: Fiindcă Hristos m-a trimis să bine-vestesc, adică să propovăduiesc evanghelia[20], nu ca să botez. Cu toate că – după Teodorit – Hristos le-a poruncit pe amîndouă, şi a bine-vesti Apostolii (adică a învăţa), şi a boteza – ori ei înşişi, fără mijlocire, ori cu mijlocire, prin ucenicii lor, precum şi Domnul se zicea că botează, deşi El Însuşi nu boteza, ci ucenicii Lui (*Ioan* 4:2). Căci zice: „Mergînd, învăţaţi toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfîntului Duh" (*Matei* 28:19). Dar – cu toate că Hristos a poruncit Apostolilor şi să propovăduiască, şi să boteze – Pavel zice aici că Hristos l-a trimis să propovăduiască, iar nu ca să boteze. Căci, cu adevărat, a propovădui evanghelia este (după Teodorit) un lucru mai cinstit şi (după dumnezeiescul Hrisostom) mai ostenitor decît a boteza, trebuind să ai suflet de fier. Fiindcă – a îndupleca cineva pe vreun om barbar şi Elin, hrănit şi crescut în rătăcire, şi a-l strămuta din dogmele şi credinţa sa părintească, şi a-l aduce la credinţa lui Hristos, şi, mai ales, cu primejdia vieţii tale – acesta este lucrul unui suflet mare şi bărbătesc; iar a lua cineva pe un om pregătit şi învăţat şi a-l boteza, aceasta o poate face oricine are vrednicia preoţiei.[21]

Dar poate că cineva ar zice: O fericite Pavele! – dacă nu ai fost trimis de Dumnezeu ca să botezi, atunci cum i-ai botezat pe acei cîţiva? Nu am fost trimis cu dinadinsul – ne răspunde Apostolul – ca să botez, însă nici nu sînt oprit de a boteza. Căci am fost trimis spre lucrul mai mare, adică spre propovăduirea evangheliei, însă nu am fost oprit ca să lucrez şi lucrul mai mic, adică să botez.[22]

dar nu întru înţelepciunea cuvîntului,
ca să nu se zădărnicească Crucea lui Hristos.

După ce a doborît şi a zădărnicit mîndria acelora care se făleau că botează, Apostolul se mută acum şi la cei ce se mîndreau întru înţelepciunea din afară. Şi zice: Dumnezeu nu m-a trimis să propovăduiesc evanghelia cu înţelepciunea cuvîntului, adică cu bună-limbuţie (meşteşug retoric), pentru ca „Crucea lui Hristos", adică propovăduirea şi învăţătura despre Cruce, să nu se vatăme

---

[20] Nu e vorba de vreo carte a *Evangheliei*, ci de buna-vestire a mîntuirii oamenilor prin Iisus Hristos, aşa cum s-a arătat pe larg în subînsemnările tîlcuirii epistolei către Romani. (n. m.)

[21] Vezi despre aceasta în subînsemnarea zicerii „eu am sădit, Apollo a udat" (*1 Corinteni* 3:6), ca să înţelegi că Pavel catehiza (adică învăţa), iar Apollo îi boteza pe cei învăţaţi de Pavel. (n. aut.)

[22] Încît zicerea „Hristos nu m-a trimis să botez" trebuie a se înţelege aşa: Hristos nu m-a trimis cu dinadinsul pentru aceasta, ci să bine-vestesc şi să învăţ. Dar, prin urmare, m-a trimis şi să botez, ori eu însumi, cu mîinile mele, ori prin ucenicii mei. [...] (n. aut.)

şi să se micşoreze. Căci aceasta însemnează zicerea „să nu se zădărnicească", adică să nu rămînă propovăduirea despre Cruce zadarnică şi deşartă, avînd numai cuvinte goale şi ritoriceşti, iar nu lucruri şi fapte. Căci, dacă Apostolii ar fi vrut să propovăduiască cu limbuţia cuvîntului, mulţi ar fi zis că au înduplecat noroadele prin cuvîntul lor, iar nu cu puterea lui Hristos care era propovăduit, şi aceasta ar fi fost o zădărnicie şi o vătămare a Celui ce S-a răstignit. Iar faptul că dumnezeieştii Apostoli au propovăduit cu cuvinte de rînd şi obişnuite, arată că pe toate le-a lucrat puterea Celui ce S-a răstignit.[23]

Încă şi într-alt chip s-ar zădărnici şi s-ar vătăma Crucea, de pildă: dacă un Elin mi-ar pune o întrebare dumnezeiască, ce covîrşeşte înţelegerea minţii, iar eu m-aş apuca să-i răspund din silogisme[24] şi din înţelepciunea cea din afară, atunci negreşit aş slăbi şi nu aş putea să-i răspund, căci cuvîntul firii omeneşti nu poate arăta noima ce mi s-a dat de sus. Şi astfel, slăbiciunea dovedirii s-ar socoti că este neputinţa credinţei şi, prin urmare, Crucea şi Hristos ce a murit pe Cruce s-ar zădărnici, adică s-ar socoti fără folos.

18 Căci cuvîntul Crucii este nebunie celor pieritori,

În Corint erau oarecari necredincioşi, care rîdeau de Cruce şi ziceau: Cu adevărat este nebunie a propovădui cineva un dumnezeu răstignit! Căci, dacă cel răstignit ar fi fost Dumnezeu, şi-ar fi ajutat lui-şi şi s-ar fi izbăvit cînd era răstignit! Iar cel ce nu a putut scăpa de moarte, ci a murit, cum ar fi putut să se scoale din morţi? Deci era firesc ca drept-credincioşii de acolo să stea împotriva necredincioşilor acestora care judecau după înţelepciunea din afară, tulburîndu-se şi nesuferind a huli aceia Crucea. Pentru aceasta, Pavel le zice aşa: Fraţilor, să nu vi se pară lucru de mirare că necredincioşii hulesc Crucea, căci cele date de Dumnezeu credincioşilor pentru mîntuire li se par nebunie necredincioşilor şi celor pieritori. Iar „cuvînt al Crucii" numeşte propovăduirea Crucii lui Hristos ce S-a răstignit.

iar nouă, celor ce ne mîntuim, ne este putere a lui Dumnezeu.

Zice: Nouă, celor ce credem şi ne mîntuim, propovăduirea Celui răstignit ne este „putere a lui Dumnezeu". Căci propovăduirea Celui răstignit arată putere şi

---

[23] Iar faptul că Duhul, Cel ce i-a dăruit darurile cele mari lui Pavel, i le-a dăruit şi pe cele mici şi proaste [„fără însemnătate", n. m.], precum erau formele retorice, vezi la înţeleptul Fotie, la subînsemnarea zicerii „ori slujba, întru slujire" (*Romani* 12:7) şi a zicerii „deşi sînt prost cu cuvîntul, nu sînt cu cunoştinţa" (*2 Corinteni* 9:6). (n. aut.)

[24] silogism – raţionament deductiv compus din trei părţi, în urma căruia cea de a treia judecată (concluzia) se deduce din prima (premiza majoră), prin mijlocirea celei de a doua (premiza minoră). (n. m.)

înțelepciune. Arată puterea, fiindcă Cel răstignit a biruit moartea cu moartea Sa, fiind covîrșire a puterii să cadă cineva și, căzînd, să-l biruie pe acela care l-a doborît.[25] Iar înțelepciunea o arată prin faptul că Cel răstignit i-a mîntuit pe cei pierduți într-un chip cu totul înțelept, adică prin mijlocirea Crucii.

19 Că scris este: „Voi pierde înțelepciunea înțelepților și priceperea celor învățați o voi strica" (Isaia 29:14).

Faptul că prin „pieritori" i-a numit pe înțelepții cei din afară și pe ritori, este adeverit de către Apostol și din *Scriptură*, de la Proorocul Isaia, căci prin acela a zis Dumnezeu: Voi pierde înțelepciunea înțelepților celor din afară, adică o voi arăta nefolositoare și deșartă! Care lucru, adică a fi nefolositoare, nu e însușire a înțelepciunii, fiindcă înțelepciunea trebuie să fie folositoare oamenilor. Și – zice – voi lepăda priceperea acelora ce li se pare că înțeleg cuvintele cele ascunse! Iar ce este priceperea sau înțelegerea, vezi la subînsemnarea zicerii: „Domnul îți va da înțelegere întru toate" (*2 Timotei* 2:7).

20 Unde e înțeleptul? Unde e cărturarul? Unde e cercetătorul acestui veac? Au nu a făcut Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia?

După ce a spus cuvintele lui Isaia, aduce apoi și dovada din faptele înseși, făcînd cuvîntul mustrător. Și, pe Elini, îi înfruntă cu aceasta: „Unde e înțeleptul?" – adică: Unde e filosoful și ritorul?; iar pe Iudei, cu aceasta: „Unde e

---

[25] Și înțeleptul Coresi zice că puterea Crucii a strălucit nu numai de sine, ci și după propovăduire, fiindcă acei puțini Apostoli – care erau Iudei de rînd, pescari săraci și neînvățați – au supus Crucii toate neamurile și i-au biruit pe draci, păcatul, moartea, iadul, pe împărați, pe tirani, pe Elini, pe barbari și toate credințele, toată îngrozirea și schingiuirea. Și toate acestea le-au isprăvit în scurtă vreme.

Vrednice de laudă sînt și cuvintele pe care le scrie despre aceasta vestitul Venetie cel Nou, uimindu-se și zicînd: „În ce chip au înduplecat acei pescari neamurile cele cu mulți dumnezei să creadă într-un singur Dumnezeu și cum au ajuns să le curățească mințile și să-i facă duhovnicești?! (...) Cum au izbutit să-i strămute din amăgitoarele îndulciri ale simțurilor, și să le curățească toate patimile și să-i facă înțelepți și încă mai mult decît înțelepți?! Și, mai ales, cum de i-au înduplecat să se închine unui Om ne-cinstit cu moarte de cruce și cum de au schimbat în ochii lor nebunia Crucii întru înțelepciune? În ce chip i-au înduplecat propovăduitorii Celui răstignit pe noii lor urmași să se lepede de foloasele lumești și să trăiască întru defăimare, întru smerenie și în ocară, să defaime tot felul de dureri și de munci, să stea împotriva tuturor ispitelor și să stăruiască pînă la moarte întru o învățătură ale cărei răsplătiri sînt în cealaltă viață?! În ce chip așadar pescarii, adică vînătorii de pește, s-au făcut vînători de oameni? În ce chip, în vremea a mai puțin de cincizeci de ani, au îmbrățișat această nouă învățătură atîtea neamuri osebite?! În ce chip grăuntele de muștar s-a făcut copac mare?! În ce chip a umbrit atîtea locuri copacul acesta?!" (*Despre creștinism*, capitolul 37). (n. aut.)

cărturarul?" Iar „cercetător" l-a numit pe acel ce întru a lui cercetare şi cugetări ia cunoştinţa tuturor celor ce sînt şi socoteşte că le înţelege pe toate.[26] Şi Apostolul zice că nici unul din aceşti filosofi, şi cărturari şi cercetători nu au putut să ne mîntuiască, ci acei pescari, oameni de rînd, ne-au slobozit din rătăcire şi din necredinţă.

Iar aceasta: „a făcut nebună Dumnezeu înţelepciunea lumii", se tîlcuieşte aşa: Dumnezeu a arătat că înţelepciunea lumii e nelucrătoare şi a vădit-o că este nebună şi fără de minte, fiindcă ea nu a putut să afle adevărata cunoştinţă de Dumnezeu.

21 Căci – de vreme ce, întru înţelepciunea lui Dumnezeu, lumea nu a cunoscut prin înţelepciune[27] pe Dumnezeu – Dumnezeu a bine-voit să-i mîntuiască pe cei ce cred prin nebunia propovăduirii.

Aici, Apostolul spune pricina pentru care a înnebunit înţelepciunea cea din afară. Căci „lumea nu a cunoscut pe Dumnezeu" cu înţelepciunea ce se arată prin mijlocirea făpturilor, fiindcă şi cerul, şi pămîntul, şi toată zidirea Îl propovăduiesc pe Făcătorul a toate cu înţelepciunea ce se află într-însele, cum spune dumnezeiescul David: „Toate întru înţelepciune le-ai făcut" (*Psalm 103*) şi Teologul Grigorie: „Care dintre făpturi nu s-a alcătuit cu înţelepciune?" (*Cuvîntul al doilea despre Fiul*). Şi – de vreme ce „lumea", adică cei ce cugetă cele ale lumii, nu a cunoscut pe Dumnezeu cu înţelepciunea ce este întru făpturi[28], fiind oprită de către înţelepciunea arătată întru limbuţia cuvîntu-

---

[26] Iar Teodorit îl numeşte „cercetător" pe cel iscusit în meşteşugul cuvîntării. (n. aut.)

[27] Prin „înţelepciune a lumii", Teodorit înţelege limbuţia; iar prin „înţelepciune a lui Dumnezeu", buna-cuvîntare. Fiindcă, după zidirea Turnului, Dumnezeu a împărţit limbile, şi fiecărei limbi i-a dăruit trăsături şi însuşiri osebite. Astfel, limbii eline i-a dăruit strălucirea şi dulceaţa, dar Elinii nu au folosit-o la ce se cuvine, ci au făcut-o amăgitură şi undiţă spre a amăgi şi a face înduplecătoare basmele rătăcirii lor. Aşadar Pavel nu osîndeşte buna-limbuţie în sine, ci mincinoasa vorbire ascunsă întru buna-limbuţie şi întrebuinţarea cea rea a acesteia. (n. aut.)

[28] Cunoştinţa de Dumnezeu, înţelepciunea, este de trei feluri: 1) firească, atunci cînd cineva Îl cunoaşte pe Făcător din făpturi, iar din unirea părţilor lumii şi din ţinerea lor una de alta cunoaşte că unul e Făcătorul lumii şi unul începutul tuturor, nematerialnic, neclătinat, pururea veşnic, înţelept, drept, bun. Aceasta e cunoştinţa de care a vorbit Pavel în *Epistola către Romani*, zicînd că „cele nevăzute ale Lui se văd din zidirea lumii, înţelegîndu-se din făpturi" (*Romani* 1:20); 2) aceea mai presus de fire, care se cîştigă prin credinţă, atunci cînd cineva cunoaşte că Dumnezeu este şi unul, şi trei, că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, că Fecioara a născut şi celelalte; şi 3) fericirea de a-L vedea pe Dumnezeu faţă către faţă, în veacul viitor (la Coresi).

Iar Teodorit zice că Apostolul numără aici trei feluri de înţelepciune: prima e aceea prin care sîntem cuvîntători [„raţionali", n. m.], şi avem cunoştinţa celor ce se cuvine a se face, şi

lui, care nu e înţelepciune cu adevărat – atunci Dumnezeu a binevoit să-i mîntuiască pe cei ce cred prin neştiinţă şi prin cuvîntul cel simplu al propovăduirii evangheliei, neştiinţă ce pare a fi nebunie, dar nu e aşa.

22 Fiindcă Iudeii cer semn, iar Elinii caută înţelepciune,
23 însă noi propovăduim pe Hristos răstignit:

Cu aceste cuvinte, Pavel vrea să arate că Dumnezeu a săvîrşit cele potrivnice prin cele potrivnice. Şi zice: Cînd le spun Iudeilor să creadă, ei îndată îmi cer să fac semne şi minuni spre adeverirea celor propovăduite de mine. Noi însă, Apostolii, Îl propovăduim lor pe Hristos răstignit, ceea ce nu este dovadă de semne, de minuni şi de putere, ci, după ceea ce se vede, de neputinţă şi de slăbiciune. Căci a muri cineva cu moarte de cruce este semn de neputinţă pentru necredincioşi, care cugetă cele lumeşti. Dar, cu toate că neputinţa aceasta ce se arată este potrivnică celor cerute de Iudei, ei încep totuşi să creadă. Şi aceasta dovedeşte puterea lui Dumnezeu, Care săvîrşeşte lucrurile chiar prin cele potrivnice lor.

Şi iarăşi, cînd zicem Elinilor să creadă, ei îndată cer de la noi înţelepciune de cuvînt şi bună-limbuţie. Iar noi le propovăduim şi acestora pe Cel răstignit, şi, cu toate că li se pare nebunie a propovădui noi că Dumnezeu S-a răstignit, totuşi se înduplecă şi cred. Deci, nu este aceasta dovadă de prea-mare şi dumnezeiască putere, faptul că şi Iudeii, şi Elinii, se lasă înduplecaţi nu de altceva, ci chiar de cele potrivnice lucrurilor cerute de ei? Aşa este, cu adevărat!

Iudeilor, sminteală; iar Elinilor, nebunie.

Iudeilor – zice – evanghelia le este sminteală şi împiedicare, fiindcă se împiedică de ea, zicînd: Şi cum poate fi Dumnezeu Acela ce mînca, şi bea cu vameşii şi cu curvarii şi, la sfîrşit, a fost răstignit cu tîlharii? La rîndul lor, Elinii iau în rîs taina şi credinţa evangheliei ca pe o nebunie şi necunoştinţă; căci faptul de a Se răstigni Dumnezeu nu poate fi înţeles cu silogisme şi cu dovezi logice, de care atîrnă Elinii, ci doar cu o credinţă simplă şi neiscoditoare. De asemenea, [Elinii nu primesc propovăduirea] şi pentru că creştinismul nu e împodobit cu buna-limbuţie [„împodobirea retorică", n. m.] întru care se fălesc ei.

---

aflăm meşteşugurile şi ştiinţele şi putem a-L cunoaşte pe Dumnezeu; a doua, aceea ce se descoperă în zidire, că vedem mărimea cerului, frumuseţea soarelui şi celelalte; iar a treia e cea arătată prin venirea Mîntuitorului, pe care necredincioşii o numesc „nebunie". Deci – de vreme ce oamenii, primind firească cunoştinţă, nu au voit a se povăţui spre cunoştinţa Făcătorului prin făptură – atunci iubitorul de oameni Dumnezeu i-a slobozit din rătăcire şi i-a mîntuit prin ceea ce se numeşte „nebunie" de către cei fără de minte. (n. aut.)

24 Dar pentru cei chemați – și Iudei, și Elini – pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu.[29]

Zice: Necredincioșilor Iudei și Elini, Hristos cel răstignit li se pare a fi sminteală și nebunie, pentru că nu află la El nimic din cele ce caută, adică minuni și „înțelepciune". Iar pentru cei chemați de Dumnezeu la credință, ca unor vrednici – atît Iudeilor, cît și Elinilor – Hristos cel răstignit este tocmai ceea ce caută necredincioșii, adică și minuni, și înțelepciune.[30] Căci pentru ce mai cauți tu – o, credinciosule Iudeu! – semne și minuni? Iată, Hristos este puterea lui Dumnezeu care poate face minunile. Și tu – o Elinule! – de ce mai ceri înțelepciune și bună-limbuție? Iată, Îl ai pe Hristos, Care este înțelepciunea ipostatică[31] a Tatălui.

25 Căci nebunia lui Dumnezeu este mai înțeleaptă decît oamenii, și slăbiciunea lui Dumnezeu este mai tare decît oamenii.

Aici, Pavel numește „nebunie a lui Dumnezeu" Crucea și credința întru Cel răstignit, pentru că așa par acestea înțelepților celor din afară. Dar „nebunia" lui Dumnezeu este mai înțeleaptă decît înțelepții oamenilor, fiindcă înțelepții și filosofii s-au îndeletnicit cu lucruri reci și nefolositoare, iar Crucea a mîntuit lumea.

La fel, Crucea se socotește și „neputință a lui Dumnezeu", căci necredincioșilor li se pare că Hristos S-a răstignit din slăbiciune și din neputință. Însă această părută slăbiciune și neputință este mai puternică decît toți oamenii cei puternici, nu numai pentru că nenumărate mii de oameni și de tirani s-au nevoit să stingă numele acesta al Crucii, iar el mai mult înflorește și întinerește,

---

[29] Marele Vasilie (în *Cuvîntul întîi împotriva lui Evnomie*) zice: „Firea cea pururea vecuitoare și neînchipuită rămîne a-Și avea asemănarea întru însăși ființa și potrivirea Sa, nu întru măsurarea mărimilor. «Zice: Hristos – puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu», adică toată puterea Dumnezeu-Tatălui este învistierită întru Dînsul. De aceea, «oricîte ar vedea pe Tatăl făcînd, acelea le face și Fiul asemenea»." (n. aut.)

[30] Fratele marelui Vasilie, Grigorie al Nyssei, zice așa: „Hristos este «puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu.» Căci – de vreme ce toată zidirea, și aceea ce se cunoaște cu simțirea și înțelegerea, și aceea ce este mai presus de simțuri [firea îngerească, n. m.], se cunoaște printr-Însul și într-Însul este înființată – e vădit că înțelepciunea Celui ce le-a făcut pe toate se împletește cu puterea. Așadar, cînd ne vom uita către mărimea alcătuirii făpturilor, vom înțelege negrăita Lui putere prin cele ce se înțeleg; iar cînd vom socoti că cele ce nu erau au venit întru a fi, firea cea de multe feluri aducîndu-se întru făpturi prin dumnezeiasca învoire, atunci credem în înțelepciunea lui Hristos cea nepricepută" (*Cuvînt despre deplinătate și despre cum trebuie a fi Creștinul*, tomul 3). (n. aut.)

[31] Adică „personificată". (n. m.)

ci şi pentru că însuşi diavolul cel puternic a fost legat şi biruit de Crucea aceasta ce pare slabă şi neputincioasă.

Poţi însă să înţelegi cele sus zise şi aşa, anume că lucrurile mai presus de înţelepciune ale lui Dumnezeu se numesc „neînţelepciune", adică „nebunie"; iar cele mai presus de tărie şi de putere se numesc „slăbiciune" şi lipsă de putere. Acestea se zic deci cu chip covîrşitor[32], mai presus de nebunie şi de neputinţă, iar nu cu chip de lipsă.[33] Adică nu se spune că Dumnezeu nu are înţelepciune şi putere, ci că înţelepciunea şi puterea Lui covîrşesc toată înţelepciunea şi puterea făpturilor. Tot aşa, lumina cea mai presus de lumină a lui Dumnezeu se numeşte „întuneric" şi „ceaţă".

26 Căci, priviţi chemarea voastră, fraţilor, că nu mulţi sînt înţelepţi după trup, nu mulţi sînt puternici, nu mulţi de bun neam[34];

Zice: Socotiţi-i şi cercetaţi-i, fraţilor, pe cei chemaţi la credinţă, şi veţi afla că între ei nu sînt mulţi „înţelepţi după trup", adică după ceea ce se vede în viaţa aceasta. Nu a zis însă că nu a crezut nici un înţelept, ci că nu au crezut mulţi. Căci au crezut în Hristos şi înţelepţi, precum a fost Dionisie Areopagitul, precum era Apollo şi antipatul (proconsulul)[35] şi alţii, pe care nu-i pomenesc anume. Şi au crezut în Hristos şi oameni puternici, avînd dregătorii şi pu-

---

[32] La „superlativul absolut", zicem noi azi. (n. m.)

[33] De aceea, şi Dionisie Areopagitul, în capitolul 7 din *Despre numirile dumnezeieşti*, tîlcuieşte „nebunia" lui Dumnezeu aşa: „Şi aceasta înţelegînd-o în chip mai presus de fire, acest bărbat cu adevărat dumnezeiesc (adică Pavel) (...) zice că «*nebunia* lui Dumnezeu este mai înţeleaptă decît înţelepciunea oamenilor» (*1 Corinteni* 1:25), nu numai pentru că toată înţelepciunea omenească e rătăcire dacă se aseamănă cu statornicia şi neclintirea înţelesurilor dumnezeieşti, ci şi pentru că este un obicei al teologilor (scriitorilor *Scripturii*) să spună că, prin lipsuri, la Dumnezeu se înţeleg cele dimpotrivă. Astfel, *Scriptura* zice că lumina cea prea-strălucită e «nevăzută», şi ceea ce e mult-lăudat şi spus prin multe numiri zic că e «negrăit» şi «nenumit» Tot aşa zice şi dumnezeiescul Apostol că e de laudă „nebunia" lui Dumnezeu, înălţînd ceea ce se arată potrivnic raţiunii la treapta de adevăr negrăit şi mai înainte de toată raţiunea." (n. aut.)

[34] Iar la Icumenie, zicerea aceasta se citeşte în chip întrebător, adică: Oare nu au fost mulţi înţelepţi după înţelepciunea lumii? Oare nu erau mulţi puternici? Oare nu erau mulţi de bun neam? Erau, cu adevărat! Dar nu pe aceştia i-a ales Dumnezeu, şi nu aceştia s-au făcut ucenici ai lui Hristos, ci s-au făcut ucenici ai Lui şi s-au ales Apostoli cei fără înţelepciune, neputincioşi şi fără bun neam, prin care aţi fost chemaţi toţi la credinţa lui Hristos. Şi se pare că aceste cuvinte ale lui Pavel ar avea lipsă, care poate s-ar împlini aşa: Căci, priviţi chemarea voastră, fraţilor, că nu mulţi înţelepţi s-au chemat şi s-au ales... ş. c. l. (n. aut.)

[35] Antipatul acesta este Sergius Paulus, bărbat înţelept, care, aflîndu-se în Pafiul Ciprului, a crezut întru Domnul prin învăţătura lui Pavel, cînd Elima vrăjitorul sta împotriva Apostolului, precum arată *Faptele Apostolilor*, în capitolul 13:7. (n. aut.)

tere mare. De asemenea, au crezut şi nobili, care se trăgeau din neamuri stăpînitoare. Însă nu au crezut *mulţi* din cei înţelepţi, puternici şi nobili, ci doar cîţiva; iar cei mai mulţi din cei credincioşi erau neînţelepţi (adică nepricopsiţi la învăţături) şi de neamuri de rînd şi neputincioase. Drept aceea, vezi tu – o, cititorule! – că puterea propovăduirii lui Hristos i-a învăţat dogmele înţelepte şi înalte ale credinţei pe cei de rînd şi neînvăţaţi, prin aceasta arătînd că înţelepciunea cea din afară e lucru netrebnic şi zadarnic, la fel şi puterea şi nobilitatea lumii.

27 ci Dumnezeu le-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să le ruşineze pe cele înţelepte; Dumnezeu le-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să le ruşineze pe cele tari.

Cu adevărat, aceasta este prea-mare ruşinare a Elinilor, cînd văd ei în tîrg cum un Creştin – om de rînd şi neînvăţat, avînd meşteşug gros şi prost – filosofează despre Dumnezeu şi despre cele dumnezeieşti mai mult decît dînşii. La fel, cînd văd cum un Creştin neputincios şi de rînd îi smereşte şi-i biruieşte pe puternicii lumii, pe cei cu dregătorii şi bogăţii. Aceasta se înţelege mai ales despre Apostoli, căci aceştia, deşi erau pescari neînvăţaţi şi socotiţi nebuni, i-au biruit şi i-au supus pe cei înţelepţi; şi, măcar că erau neputincioşi şi slabi după bogăţie şi după slavă, i-au ruşinat pe cei puternici şi slăviţi.

28 Dumnezeu le-a ales pe cele de neam prost ale lumii şi defăimate, pe cele ce nu sînt, ca să le strice pe cele ce sînt,

Aici, prin „cele ce nu sînt", Apostolul îi numeşte mai întîi şi cu dinadinsul pe Apostoli, iar apoi şi pe Creştini, care se socotesc a fi un nimic, din pricina prostimii neamului şi a sărăciei lor. Şi, dimpotrivă, prin „cele ce sînt", îi numeşte pe necredincioşi, care, pentru bunul neam şi dregătoria lor, par lumii că sînt cu adevărat.[36] De aceea, ca să-i arate pe necredincioşi nelucrători şi zadarnici, Dumnezeu i-a ales pe aceia care se socoteau a fi nimic. Auzind însă tu – o, cititorule! – că Dumnezeu „a ales", să nu socoteşti că Dumnezeu i-a primit la credinţă pe cei proşti şi neînvăţaţi pentru ca să-i gonească pe cei slăviţi şi

[36] Iar marele Vasilie (în *Cuvîntul al doilea împotriva lui Evnomie*) tîlcuieşte zicerea „cele ce nu sînt" mai înalt, spunînd aşa: „Prin «cele ce nu sînt», Apostolul (care grăia cu Duhul lui Dumnezeu) numeşte «neamurile», pentru că erau lipsite de cunoştinţa lui Dumnezeu. Căci, de vreme ce Dumnezeu este Adevăr şi Viaţă, atunci socotesc că, despre cei ce nu erau uniţi după credinţă cu Dumnezeu şi se uneau cu neţiinţa minciunii prin rătăcirea către idoli, s-a spus pe bună dreptate că «nu sînt», fiindcă le lipsea Adevărul şi erau înstrăinaţi de Viaţă. Şi zice că pe acestea le-a ales Dumnezeu [să vină la credinţa în Hristos]." (n. aut.)

înțelepți; nu, ci să înțelegi că – de vreme ce oamenii cei slăviți și înțelepți ai lumii se mîndreau întru slava și înțelepciunea lor și de aceea nu primeau propovăduirea credinței – atunci lui Dumnezeu I s-au arătat mai îndemînatici pentru a primi credința proștii [„oamenii de rînd", n. m.] și neînțelepții, fiindcă erau smeriți și nu se mîndreau.

29 ca să nu se laude nici un trup înaintea lui Dumnezeu.

Zice: Dumnezeu i-a ales pe cei săraci și neînvățați și i-a stricat pe cei slăviți și înțelepți pentru ca să smerească trufia și mîndria oamenilor care cugetă cele ale lumii[37], înduplecîndu-i să-și închine slava, înțelepciunea și toate ale lor lui Dumnezeu[38] și să nu se fălească înaintea oamenilor că sînt ceva. Atunci – zice – cum voi, Corintenii, vă făliți întru slava, puterea și înțelepciunea voastră? Vezi însă, iubitule, că Apostolul a zis: „ca să nu se laude nici un trup"; de aceea, bine a zis mai sus că cei ce au rămas întru necredință s-au făcut nevrednici de propovăduirea credinței din pricina falei și a mîndriei lor.

30 Din El sînteți voi, întru Hristos Iisus,

Să nu socotiți că zicerea „din El" înseamnă zidirea [noastră] spre a fi dintru neființă întru ființă, ci înnoire dintru răutate întru bunătate. Iar înțelegerea cuvîntului este astfel: Voi, Creștinii, v-ați zidit duhovnicește de Dumnezeu și v-ați făcut fii ai lui Dumnezeu „în Hristos Iisus", adică prin mijlocirea lui Hristos Iisus. Și – fiindcă a zis mai sus că Dumnezeu i-a ales pe cei de neam prost, adică pe cei ce se trag din neam smerit – aici îi mîngîie, zicînd că aceștia sînt de neam mai bun decît toți evgheniții[39] lumii, căci L-au cîștigat ca părinte al lor pe Dumnezeu.

Care S-a făcut nouă înțelepciune de la Dumnezeu,
și dreptate,și sfințenie și izbăvire,

Zice: Iisus Hristos, Cel prin Care ne-am făcut fii ai lui Dumnezeu, ca unul ce este înțelepciune, ne-a făcut înțelepți; ca sfințenie, ne-a făcut sfinți; ca drept, ne-a făcut drepți; iar ca izbăvire, ne-a făcut slobozi. Și ne-a făcut înțe-

---

[37] De vreme ce lumea de trei lucruri se minunează, adică le laudă: de înțelepciune, de putere și de nobilitate – în vremea chemării, Dumnezeu le-a defăimat pe acestea. (n. aut.)

[38] De aceea, și Teologul Grigorie, despărțindu-se de învățăturile elinești și de toată filosofia cea din afară, le-a lepădat pe toate înaintea lui Hristos și le-a afierosit toate Lui, precum mărturisește el însuși în stihurile sale. (n. aut.)

[39] *Ev-ghenikos*, = „de bun neam", nobil, în elinește (n. m.)

lepți de unde mai înainte eram nebuni; ne-a făcut curați, de unde mai înainte eram necurați; ne-a făcut drepți, de unde mai înainte eram păcătoși; și ne-a făcut slobozi, de unde mai înainte eram robi diavolului și păcatului. Însă nu a zis că Hristos ne-a înțelepțit, și ne-a îndreptat, și ne-a sfințit și ne-a slobozit, ci că El Însuși „S-a făcut nouă înțelepciune, și dreptate, și sfințenie și izbăvire", ca, prin cuvintele acestea, să arate bogăția și îmbelșugarea darurilor pe care ni le-a dat El, ca și cum ar spune că Hristos S-a dat nouă pe Sine tot. Și, fiindcă a zis lucruri mari pentru Fiul, după aceea a adăugat: „de la Dumnezeu", ca să nu socotești tu, cel ce citești, că Fiul ar fi nenăscut, ci să înțelegi că El are pricină și început al Său pe Tatăl. Și vezi rînduiala – o, cititorule! Mai întîi, Hristos ne-a făcut înțelepți, fiindcă ne-a slobozit din rătăcirea slujirii la idoli și ne-a învățat adevărul cunoștinței de Dumnezeu; al doilea, ne-a făcut drepți, fiindcă ne-a dăruit iertarea păcatelor; al treilea, ne-a făcut sfinți, prin Sfîntul Său Duh; și, în cele din urmă, ne-a dăruit deplina slobozenie de toate relele, încît sîntem datori a fi toți cu totul ai singurului Hristos și numai Lui afierosiți.

31 ca[40], precum este scris, „cel ce se laudă întru Domnul să se laude" (Cartea întîi a împăraților 2:10, și Ieremia 9:23).

Toate acestea – zice – s-au făcut pentru ca nimeni să nu creadă că este ceva și să nu se laude întru sine ori întru altcineva, ci doar întru Dumnezeu, Care ne-a dăruit nouă atîtea daruri duhovnicești. Și atunci – zice – cum voi, Corinteniii, vă mîndriți și vă făliți întru sine-vă și întru învățători dintre oameni?[41]

---

[40] Ia aminte că acest „ca" nu se află la Teodorit, și poate că stihul se înțelege așa: „ca toți întru Domnul să se laude, precum este scris... " și celelalte. (n. aut.)

[41] Pentru că *Sfînta Scriptură* poruncește: „Nu vă lăudați și nu grăiți cuvinte trufașe!" (*1 Împărați* 2:3), iar Pavel zice: „Cel ce se laudă să se laude întru Domnul!" (*2 Corinteni* 11:17, de la *Isaia*). Dar – dacă *Sfînta Scriptură* iartă a se lăuda cineva întru Dumnezeu, după zicerea aceasta a Anei și a lui Ieremia – atunci de ce se numește Pavel pe sine „fără de minte" pentru că s-a lăudat? Căci zice: „M-am făcut fără de minte, lăudîndu-mă" (*2 Corinteni* 11:11). La aceasta răspundem că, după dreapta socotință, omul nu se cuvine a se lăuda niciodată, aceasta fiind un semn de neînțelepciune și de mîndrie. Însă, dacă este silit a se lăuda, așa cum a trebuit să facă Pavel, atunci se cuvine a se lăuda întru Domnul. Iar laudă întru Domnul este – după marele Vasilie – atunci cînd cineva nu pune isprăvile și faptele sale bune în seama sa, ci a lui Dumnezeu, zicînd: „Toate le pot întru Hristos, Care mă împuternicește" (*Filipeni* 4:13). Iar lauda cea neîngăduită este de două feluri – după același Sfînt Părinte: aceea prin care păcătosul se laudă întru răutățile sale, după cea scrisă: „Se laudă păcătosul întru poftele sufletului său" și: „Pentru ce se flește întru răutate cel puternic?"; și, a doua, aceea prin care omul săvîșește fapte bune pentru ca să-l laude oamenii, după cea zisă: „Și toate lucrările lor le fac spre a se arăta oamenilor." Iar unii ca aceștia sînt și furi de cele sfinte, fiindcă își însușesc darurile lui Dumnezeu și răpesc pentru ei slava datorată Acestuia (Sfîntul Vasilie, hotărîrea 247 pe scurt). Vezi și tîlcuirea zicerii „m-am făcut fără de minte lăudîndu-mă". (n. aut.)

CAPITOLUL II

1 Şi eu, fraţilor, cînd am venit la voi vestind vouă mărturia lui Dumnezeu, nu am venit întru covîrşirea cuvîntului ori a înţelepciunii.

Nu numai că ucenicii evangheliei – zice – au fost aleşi dintre cei neînţelepţi, neputincioşi şi de neam prost, dar eu însumi, propovăduitorul evangheliei, am venit în Corint fără a fi gătit şi într-armat cu cuvinte de bună-limbuţie (ritoriceşti) şi nu v-am propovăduit mărturia, adică Patima şi moartea lui Hristos cu înţelepciune omenească. Vezi însă – o, cititorule! – că – deşi propovăduitorul era fără înţelepciune şi smerit, deşi propovăduirea sa era moartea şi Crucea – totuşi acestea au biruit lumea şi au mîntuit-o, fiind aşadar arătat că puterea care le-a săvîrşit era negrăită şi dumnezeiască.

Dar poate că s-ar nedumeri cineva şi ar zice: Dacă ar fi voit, oare ar fi putut Pavel să meargă în Corint cu înţelepciune şi cu bună-limbuţie? Răspundem că, poate, el însuşi nu ar fi putut, căci era simplu şi nepricopsit întru cuvintele cele din afară[42], dar Hristos, Cel ce grăia întru dînsul şi Care i-a dăruit şi daruri mai mari, ar fi putut să i le dea şi pe acestea. Însă aceasta nu era de folos propovăduirii evangheliei, fiindcă Hristos Se slăveşte mai mult cînd biruie cu neştiinţa şi cu cuvîntul cel simplu al lui Pavel decît S-ar fi slăvit biruind cu înţelepciunea şi cu buna-limbuţie a lui Demostene[43].

2 Căci nu am judecat de a şti altceva întru voi, decît pe Iisus Hristos, şi pe Acesta răstignit.

Hristos – zice – aceasta voia, să fiu simplu şi neînvăţat întru înţelepciunea cea din afară şi întru buna-limbuţie; la fel, şi eu am judecat că este bine a nu cunoaşte nici o învăţătură din înţelepciunea cea din afară, ci să ştiu numai că Iisus Hristos S-a răstignit, şi aceasta să v-o propovăduiesc.[44]

---

[42] Iar cum că Pavel avea buna-limbuţie – însă nu după meşteşug, şi învăţătură, şi sîrguinţă – vezi la capitolul 11 al celei de-a doua epistole către Corinteni, la subînsemnarea stihului 6. Vezi încă şi la capitolul 12 al epistolei către Romani, în subînsemnarea stihului 7. (n. aut.)

[43] Ritorul Atenian, cel mai mare al Elinilor. (n. m.)

[44] Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim tîlcuieşte zicerea aceasta aşa: „Dacă «a fost răstignit din neputinţă şi a înviat din puterea lui Dumnezeu» (*2 Corinteni* 13:4), este aşadar arătat că Hristos face aceasta pentru noi duhovniceşte şi pătimeşte ca unul ce toate Se face ca să-i mîntuiască pe toţi. De aceea, bine a zis dumnezeiescul Apostol că întru Corinteni, care erau neputincioşi, nu a judecat a şti nimic, «decît numai pe Hristos Iisus, şi pe Acesta răstignit». Iar Efesenilor, care erau împliniţi în credinţă, le scrie zicînd: «Împreună ne-a ridicat şi împreună ne-a pus Dumnezeu să şedem întru cele cereşti cu Hristos» (2:6), zicînd că Dumnezeu-Cuvîntul Se face fiecăruia după puterea lui: astfel, Se răstigneşte pentru cei ce vin cu fapta către

3 Eu am fost la voi întru neputință, și întru frică și întru cutremur mult.

Eu – zice – nu numai că am venit la voi, Corintenilor, sărac după cuvînt, dar am și petrecut la voi cu neputință, cu frică și cu cutremur, adică gonit de voi, și ispitit și cuprins de nenumărate temeri. Căci multe ispite a pătimit fericitul Apostol propovăduind în Corint, precum arată *Faptele Apostolilor*.[45] Căci și Pavel, deși era Pavel, om fiind, se temea și el de primejdii, ori – mai bine a zice – se și cutremura. Pentru aceasta i se cuvine și mai mare laudă, fiindcă, deși avea aceeași fire neputincioasă ca și noi, a biruit-o cu vitejeasca sa hotărîre. Pavel zice însă acestea ca să arate puterea lui Hristos ce era întru dînsul. Căci, deși erau atîtea lucruri care îl împiedicau, totuși a biruit cu puterea lui Hristos și a smerit mîndria Corintenilor, care nădăjduiau și se bizuiau întru înțelepciunea, bogăția și puterea lor.

4 Iar cuvîntul meu și propovăduirea mea nu stăteau
întru cuvintele de înduplecare ale înțelepciunii omenești,
ci întru arătarea Duhului și a puterii,

Propovăduirea mea – zice – nu a fost meșteșugită cu înduplecarea cuvîntului din afară și a bunei-limbuții, ci cu dovada Duhului, adică ea avea ca dovadă pe Însuși Sfîntul Duh. Întîi, pentru că Sfîntul Duh, în chip negrăit, pricinuia credință și înduplecare în inimile celor ce ascultau, umplînd cuvîntul meu de dar dumnezeiesc. Iar apoi, pentru că făcea minuni și semne, căci aceasta se înțelege prin zicerea „puterii".[46] Căci cea mai mare dovadă spre a crede cineva

---

buna-cinstire de Dumnezeu, pătimașele lor lucrări pironindu-le cu dumnezeiasca frică; Se scoală însă din morți și Se suie la ceruri pentru cel ce s-a dezbrăcat de tot omul cel vechi și s-a îmbrăcat întru tot cel nou" (capitolul 27 al sutei a doua din cuvintele teologice). (n. aut.)

[45] Pentru că – după dumnezeiescul Hrisostom – Pavel numește în multe locuri „neputință" prigoanele, necazurile și ispitele. Pentru aceasta zice și în altă parte: „neputința din trupul meu nu ați defăimat-o" (*2 Corinteni* 11:30); și iarăși: „De trebuie a mă lăuda, întru neputințele mele mă voi lăuda." Care sînt acestea – o fericite Pavele? [De pildă], „în Damasc, dregătorul regelui Areta păzea cetatea Damascului, vrînd să mă prindă" (*2 Corinteni* 11:32). Și iarăși zice: „Pentru aceasta bine-vestesc întru neputințe", iar apoi, spunînd care erau acestea, adaugă: „întru ocări, în nevoi și în strîmtorări" (*2 Corinteni* 12:10). (n. aut.)

[46] Pentru aceasta zice și marele Vasilie: „Simplitatea credinței este mai tare decît dovezile logice [„raționale", n. m.]; căci, precum la cele ce stau înaintea ochilor, cercarea s-a arătat mai puternică decît zicerea împotrivă, tot așa și la dogmele cele prea-înalte, credința este mai bună decît priceperea cugetărilor. Căci, de vom urma a le măsura pe toate cu înțelegerea, nici cît de puțin nu s-ar putea înțelege lucrul cel necuprins de cugetări, și astfel s-ar zădărnici legiuirea credinței și plata nădejdii."

Și marele Atanasie zice așa: „Dumnezeirea nu Se predanisește cu dovada cuvintelor, ci întru credință și cu evlavie, în cuget bine-cinstitor de Dumnezeu. Căci, dacă propovăduiește

este a vedea cum morții se scoală, cum orbii văd, cum leproșii se curățesc și alte asemenea minuni. Însă, fiindcă se fac minuni și de către diavoli, minuni amăgitoare și după nălucire, Apostolul a zis mai întîi „întru arătarea Duhului" și abia apoi „și a puterii", ca să arate că minunile făcute de el erau lucruri ale Sfîntului Duh.

Poți însă să înțelegi zicerea „a puterii" și într-alt chip. Astfel, fiindcă mai sus a zis că nu a venit la Corinteni cu înțelepciune, ci cu slăbiciune, împotriva înțelepciunii a pus dovada Duhului, iar împotriva slăbiciunii a pus puterea, adică: Măcar că eram izgonit și bătut de către cei necredincioși, cu toate acestea m-am arătat și mai puternic, ceea ce este o prea-mare dovadă că propovăduirea mea a fost dumnezeiască.

5 ca să nu fie credința voastră întru înțelepciunea oamenilor, ci întru puterea lui Dumnezeu.

Aici, Pavel numește „înțelepciune a oamenilor" cuvintele înduplecătoare și buna-limbuție. Iar „putere a lui Dumnezeu" – precum s-a arătat mai sus – numește împuternicirea celor neputincioși și goniți și lucrarea minunilor, acelea care au întărit credința voastră – o Corintenilor! – iar nu retorica înduplecare și buna-limbuție.[47]

6 Iar înțelepciunea o grăim întru cei desăvîrșiți, dar nu înțelepciunea veacului acestuia, nici a stăpînitorilor veacului acestuia, care sînt pieritori,

Mai sus, Pavel a numit propovăduirea evangheliei „nebunie", așa cum o numeau Elinii. Iar acum, de vreme ce a dovedit și prin fapte că aceasta este adevărata înțelepciune, îndrăznește aici și numește „înțelepciune" propovăduirea cea despre Hristos și mîntuirea Creștinilor prin mijlocirea Crucii. Căci, cu adevărat, lucru de mare înțelepciune a fost a se strica moartea prin moarte.

---

cele despre mîntuitoarea Cruce, Pavel nu face aceasta întru înțelepciunea cuvîntului, ci întru dovada Duhului și a puterii [„minunii", n. m.]. Fiindcă acela care a văzut în rai minuni ce nu sînt cu putință omului a le grăi, cum va crede adevărul despre Sfînta Treime prin cuvînt?" (la Vrienie, tomul 1, foaia 87). (n. aut.)

[47] Zice și dumnezeiescul Chiril Alexandrinul: „Credința nu este să se caute lucrul, căci – la fel cum nădejdea, dacă se vede, nu mai este nădejde – tot așa și credința – dacă s-ar cerceta, neavînd lucru de cercetat – nu ar fi niciodată credință" (la Vrienie, tomul 1, foaia 87). Vezi și subînsemnarea zicerii „care dau mai mult întrebări decît lucrarea mîntuitoare a lui Dumnezeu cea întru credință" (*1 Timotei* 1:4), ca să cunoști că adîncul credinței mai mult se învăluiește. (n. aut.)

Iar „desăvîrşiţi" îi numeşte pe Creştinii ce au crezut, căci aceştia sînt cei care au defăimat cu adevărat toate lucrurile lumeşti şi pămînteşti, suindu-se la cer prin minte şi prin credinţă.

Iar „înţelepciune a veacului acestuia" numeşte învăţătura cea din afară, pentru că este vremelnică şi se stinge împreună cu veacul acesta.

Iar prin „stăpînitori ai veacului acestuia", Apostolul nu-i înţelege pe diavoli, precum au socotit unii, ci pe înţelepţii, scriitorii şi ritorii cei din afară, care s-au făcut şi stăpînitori şi începători ai norodului. Şi îi numeşte „stăpînitori ai veacului acestuia", fiindcă sînt vremelnici şi ei şi se strică, adică încetează, împreună cu veacul acesta, în vreme ce dreptii care au crezut în Hristos nu se strică, ci, cînd va trece acest veac, atunci mai ales vor înflori şi vor rămîne în veacul viitor.

7 ci grăim înţelepciunea lui Dumnezeu cea ascunsă întru taină,

Aici, Apostolul numeşte „taină" propovăduirea lui Hristos, care, deşi se vesteşte către toţi, este totodată şi taină. Întîi, pentru că, mai înainte de a se face, nici Îngerii nu o ştiau. Iar apoi, pentru că în propovăduirea aceasta una vedem, şi alta înţelegem, aceasta fiind hotărîrea şi întărirea oricărei taine. Căci vedem Cruce şi moarte, dar înţelegem putere şi biruinţă; auzim de rob, şi ne închinăm Stăpînului; vedem pe Cel răstignit, şi ni-l închipuim biruitor. Aşadar, această înţelepciune tainică este ascunsă desăvîrşit celor necredincioşi, dar nu şi Creştinilor credincioşi, cărora le e arătată umbrit, ca întru o oglindă, precum zice însuşi Pavel: „Vedem acum prin oglindă şi întru ghicitură" (*1 Corinteni* 13:12).

pe care a hotărît-o Dumnezeu mai înainte de veacuri, spre slava noastră,

Aici, Apostolul zice că Dumnezeu a înainte-hotărît înţelepciunea întru taina lui Hristos mai înainte de veacuri, ca să-Şi arate dragostea ce o avea către noi. La fel, El a hotărît dinainte să ne mîntuiască prin Cruce, ceea ce e lucru de prea-mare înţelepciune. Şi zice că a rînduit aceasta „spre slava noastră", fiindcă ne-a făcut părtaşi acestei slave pe noi, pe Creştini. Căci este slavă a robului a se împărtăşi de taina cea ascunsă a stăpînului său şi a o cunoaşte. Pentru aceasta zicea şi Domnul către Apostoli: „De acum nu vă mai numesc pe voi «slugi», căci sluga nu ştie ce face domnul său, ci vă numesc «prieteni», căci toate cîte le-am auzit de la Tatăl Meu le-am făcut cunoscute vouă" (*Ioan* 15:15).

8 pe care niciunul din stăpînitorii veacului acestuia nu a cunoscut-o.

Aici, Apostolul îi numeşte „stăpînitori" pe Pilat şi pe Irod. Nu vei greşi însă de vei numi „stăpînitori" şi pe arhiereii şi cărturarii Iudeilor. Şi i-a numit „ai veacului acestuia" pentru vremelnica lor stăpînire – precum am zis mai sus.

Căci, dacă ar fi cunoscut-o, nu L-ar fi răstignit pe Domnul slavei;

Zice: Dacă stăpînitorii aceştia – Pilat, Irod, arhiereii şi cărturarii – ar fi cunoscut înţelepciunea ascunsă şi tainele iconomiei lui Hristos – anume că: Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, că S-a răstignit după firea Sa omenească (rămînînd nepătimaş şi nerăstignit după dumnezeire), că Dumnezeu a chemat „neamurile" la credinţă şi le-a însuşit Lui-Şi, că cei ce au crezut s-au născut a doua oară prin Sfîntul Botez şi s-au făcut fii ai lui Dumnezeu şi moştenitori ai împărăţiei cerurilor, şi – în scurt a zice – dacă ar fi cunoscut tainele descoperite Apostolilor prin Sfîntul Duh şi ar fi ştiut, îndeosebi arhiereii şi Iudeii, că cetatea lor, Ierusalimul, are să piară şi ei au să fie robiţi – cu adevărat nu L-ar fi răstignit pe Domnul slavei.[48]

Şi L-a numit pe Hristos „Domn al slavei", deşi crucea se socotea neslavă şi necinste. Domnului însă, suferind crucea, nu I s-a vătămat slava, ci mai mult S-a slăvit din aceasta, căci, suferind crucea, S-a arătat mai mult iubitor de oameni. De aceea zicea: „Acum S-a slăvit Fiul omului" (*Ioan* 13:31).

Dar poate cineva ar zice că păcatul lui Pilat, al lui Irod şi al Iudeilor ar fi trebuit iertat, căci s-a făcut întru neştiinţă, fiindcă nu au ştiut taina lui Hristos. Răspundem la aceasta că acelora li s-ar fi iertat păcatul negreşit, dacă la urmă ar fi voit să creadă în Hristos şi să se pocăiască, precum s-a iertat şi păcatul gonaciului Pavel şi al altor multor Iudei care au crezut.

---

[48] Şi Teodorit, unit cu Sfinţitul Teofilact, prin „stăpînitori ai veacului acestuia" îi înţelege pe Pilat, pe Irod şi pe arhiereii Iudeilor, care nu au cunoscut taina iconomiei dumnezeieşti. De aceea şi Domnul, răstignindu-Se, zicea despre dînşii: „Părinte, lasă-le lor, că nu ştiu ce fac" (*Luca* 23:34). Căci, dacă Iudeii ar fi cunoscut– zice – că Patima lui Hristos are să-i risipească în toată lumea şi că are să li se dea mîntuire „neamurilor", ei nu ar fi cutezat să-L răstignească pe Domnul. De aceea i-a învrednicit de iertare şi Stăpînul. Dar, pentru că – după înviere, după înălţarea Domnului, după venirea Sfîntului Duh la Apostoli şi după feluritele faceri de minuni de către aceştia – Iudeii au rămas tot întru necredinţă, atunci şi Domnul i-a dat pe ei în robie.

Şi L-a numit pe Cel răstignit „Domn al slavei" nu pentru că Patima ar fi fost simţită de firea Lui dumnezeiască, ci pentru ca să arate covîrşirea fărădelegii Iudeilor. Iar Sfîntul Nichifor, întru tîlcuirea *Simbolului credinţei*, zice aşa: „Îl cred pe Hristos că S-a răstignit nu cu firea aceea cu care străluceşte împreună cu Tatăl – deşi se zice că «Domnul slavei» S-a răstignit, cu cuvîntul dării înapoi – ci cu firea Lui omenească" (în *Sfinţitul Catehism*). Iar „cuvîntul şi chipul dării înapoi" este cînd amîndouă firile lui Hristos dau una alteia însuşirile lor, adică dumnezeirea dă omenirii pe cele înalte, iar omenirea dă dumnezeirii pe cele smerite, pentru unirea cea după ipostas şi pentru încăperea amînduror firilor una întru alta – precum zice dumnezeiescul Ioan Damaschinul în cartea a treia din cele teologice, capitolul 11. Aceasta o zice şi Sfîntul Grigorie al Nyssei: „Pentru unirea trupului celui luat şi a dumnezeirii celei ce a luat, numirile se împărtăşesc una de alta, încît a se numi cea omenească cu cea dumnezeiască, şi cea dumnezeiască cu cea omenească. Pentru aceasta şi Cel răstignit Se numeşte de către Pavel «Domn al slavei»" (*Împotriva lui Apolinarie*). (n. aut.)

9 ci precum este scris:

Aici, lipseşte zicerea „s-a făcut". Pentru că Apostolul foloseşte elipse în multe părţi. Iar aici se citeşte aşa: „ci s-a făcut ceea ce este scris". Care „aceea"? O zice mai departe:

„cele ce ochiul nu a văzut, şi urechea nu a auzit
şi la inima omului nu s-au suit,
pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El" (Isaia 64:4).

Care sînt – zice – cele gătite de Dumnezeu celor ce-L iubesc? Este cunoştinţa lui Hristos şi mîntuirea prin înomenirea Lui. Căci pe acestea nici ochiul omenesc nu le-a văzut, nici urechea omenească nu le-a auzit, nici vreo inimă omenească nu le-a cugetat. Căci grăitorii de Dumnezeu, Proorocii, care mai înainte au cunoscut tainele lui Hristos, nu le-au privit cu ochi omeneşti, nici nu le-au auzit cu urechi omeneşti, nici nu le-au înţeles cu inimă omenească şi cu silogism; ci toate simţurile Proorocilor – şi ochii şi urechile, şi inima – erau duhovniceşti şi dumnezeieşti, iar nu omeneşti. Căci „Domnul Dumnezeu – zice Isaia – mi-a dat mie limbă de ucenic, ca să ştiu să grăiesc celor deznădăjduiţi. În fiecare dimineaţă El deşteaptă, trezeşte urechea mea, ca să ascult ca un ucenic" (50:4), adică: Mi-a dat Domnul ureche dumnezeiască; la fel, şi celelalte simţuri.

Cine sînt însă „cei ce-L iubesc pe Domnul", cărora le-a gătit bunătăţile de mai sus? Sînt Creştinii cei credincioşi. Dar unde este scrisă aceasta? Poate că a fost scrisă, acum însă nu se află cartea aceea.[49] Poate însă că Pavel, cel înţelept

---

[49] Iar înţeleptul Fotie zice că Pavel a luat zicerea aceasta din cele ascunse ale lui Ilie, care nu se mai găsesc, fiindcă aceasta nu se află nicăieri în *Sfintele Scripturi* ce se păzesc acum (*Amfilohia*, întrebarea 172). [...]

Iar Teodorit, unindu-se cu Sfinţitul Teofilact, zice: „Despre mărturia aceasta nu trebuie a ne îndoi, căci este destul fericita limbă a lui Pavel că e aşa precum scrie. Însă şi cartea *Paralipomena* ne învaţă că s-au scris şi alte multe cărţi şi proorocii. Cercetînd, eu am aflat că şi alţi Prooroci aveau cărţi, care nu se mai află acum, precum Proorocul Natan, Proorocul Gad, Proorocul Ahia, Proorocul Addo, Proorocul Samea, Proorocul Iesia. Despre acestea mărturisesc *Paralipomenele*. Astfel, în cartea întîi a *Paralipomenelor* scrie aşa: «Iar celelalte cuvinte ale Împăratului David, cele dintîi şi cele de pe urmă, sînt scrise în însemnările lui Samuil văzătorul, în însemnările Proorocului Natan şi în însemnările lui Gad, văzătorul împăratului» (29:29). Şi în cartea a doua a *Paralipomenelor* scrie aşa: «Şi celelalte cuvinte ale lui Solomon, cele dintîi şi cele de pe urmă, iată, sînt scrise în însemnările Proorocului Natan, şi în însemnările lui Ahia Silonitul şi întru vedeniile văzătorului Ioil.» Şi iarăşi: «Şi celelalte cuvinte ale lui Avia, şi lucrările lui şi cuvintele lui sînt scrise în cartea Proorocului Addo.» Şi iarăşi: «Şi cuvintele lui Rovoam cele dintîi şi de pe urmă sînt scrise în cuvintele Proorocului Samea şi ale lui Addo văzătorul.» Iar cum că şi Proorocul Iesia avea carte, mărturiseşte *Scriptura*, zicînd: «Şi celelalte cuvinte ale lui Ozia, cele

întru cele evreieşti, a tîlcuit vorbele acestea după zicerea lui Isaia: „Cei cărora nu li s-a vestit despre El Îl vor vedea şi cei ce nu au auzit vor înţelege" (52:15).

10 Nouă însă ni le-a descoperit Dumnezeu prin Duhul Lui,

Poate că cineva ar fi zis împotriva celor de mai sus: Dacă bunătăţile gătite de Dumnezeu nu s-au suit la inima şi la cugetul omului, cum de le-aţi aflat voi, Creştinii? Pentru aceasta răspunde aici Pavel şi zice că Dumnezeu ni le-a arătat prin Sfîntul Său Duh, iar nu prin înţelepciunea oamenilor cea din afară, căci aceasta nu poate descoperi tainele lui Dumnezeu.[50]

căci Duhul toate le cercetează, chiar şi adîncurile lui Dumnezeu.
11 Căci cine dintre oameni ştie cele ale omului, fără numai duhul omului ce este într-însul? Aşa şi cele ale lui Dumnezeu, nimeni nu le ştie, fără numai Duhul lui Dumnezeu.

Zice: Atît de mare şi de adîncă a fost taina lui Hristos, şi atît de mult era ascunsă de noi, oamenii, încît nici nu am fi putut să o aflăm de la altul, dacă

---

dintîi şi cele din urmă, sînt scrise de Proorocul Iesia» (*2 Paralipomena*). Deci poate că Pavel a luat zicerea aceasta din cele şase cărţi ale Proorocilor acestora, care acum nu se mai găsesc."

Nu este însă lesne de defăimat nici tîlcuirea pe care o face la această zicere Anastasie Sinaitul, în cartea ce se numeşte *Povăţuitor*. El spune că Pavel a zis aceasta aici pentru dreptii de după Hristos, iar nu pentru cei dinainte de Hristos, fiindcă şi Domnul a zis: „Mulţi Prooroci şi Drepţi au dorit să vadă cele ce vedeţi şi să audă cele ce auziţi, dar nu le-au văzut şi nu le-au auzit" (*Luca* 10:24). Deci Pavel şi Drepţii ce sînt asemenea cu Pavel după Hristos au văzut şi văd bunătăţile gătite pentru „cei ce-L iubesc pe Dumnezeu", pe care Drepţii şi Proorocii dinainte de Hristos nu le-au văzut şi nu le-au auzit. Pentru aceasta şi Pavel, după zicerea de mai sus, zice îndată: „iar nouă ni le-a descoperit Dumnezeu prin Duhul Său". Drept aceea, „cele ce ochii nu au văzut" le sînt cunoscute celor vrednici, şi negrăite celor ce nu sînt vrednici. De aceea a zis şi Pavel: „iar omul sufletesc nu primeşte cele ale Duhului, că nebunie îi sînt lui", căci cele duhovniceşti se fac cunoscute şi se descoperă oamenilor duhovniceşti.

Mai aceleaşi cu dumnezeiescul Anastasie le zice şi marele Macarie, că Drepţii cei vechi, şi împăraţii şi Proorocii nu au văzut, nici nu au auzit, nici la inima lor nu s-a suit că: va fi botez cu foc şi cu Duh Sfînt, că cei ce se împărtăşesc din Pîinea cea tainică mănîncă duhovniceşte Trupul Domnului, că drept-slăvitorii Creştini primesc pe Mîngîietorul şi se îmbracă cu putere dintru înălţime şi că sufletele se împărtăşesc cu Sfîntul Duh şi se umplu de dumnezeire (adică de lucrarea şi de darul lui Dumnezeu) (cuvîntul 27, întrebarea 17). (n. aut.)

[50] Pentru aceasta zice şi dumnezeiescul Hrisostom, tîlcuind acest stih: „Nouă ni le-a descoperit Dumnezeu prin Duhul Său, iar nu prin înţelepciunea cea din afară, căci acesteia, ca unei slujnice ne-cinstite, nu i s-a îngăduit a intra în lăuntru şi a privi stăpîneştile taine. Vezi cîtă este osebirea între înţelepciunea aceasta şi aceea? Sfîntul Duh ne-a învăţat să cunoaştem cele pe care nici îngerii nu le-au cunoscut, iar înţelepciunea cea din afară a făcut cu totul dimpotrivă: nu numai că nu ne-a învăţat [tainele lui Dumnezeu], dar le-a şi oprit şi le-a îngrădit" (*Cuvîntul 7* la această zicere). [...] (n. aut.)

nu ne-ar fi învățat Sfîntul Duh, Care, fiind de o ființă cu Dumnezeu-Părintele, știe chiar și „adîncurile", adică iconomiile și tainele lui Dumnezeu cele prea-adînci și ascunse.

Iar zicerea „cercetează" nu arată că Sfîntul Duh nu știe cele ascunse ale lui Dumnezeu, avînd nevoie să le cerceteze, ci însemnează amănunțita lor înțelegere de către Sfîntul Duh. Tot așa zice Apostolul și despre Părintele, că „cercetează ascunsurile inimilor" (*Romani* 8:27). Însă și altfel se zice că Duhul Sfînt „cercetează adîncurile lui Dumnezeu", fiindcă Se desfătează și Se bucură întru vederea tainelor lui Dumnezeu – precum zice Teologul Grigorie (în oația la marele Vasilie).

Apostolul arată însă amănunțita cunoștință a Sfîntului Duh și prin celelalte cuvinte, zicînd: Căci – precum duhul omului[51] știe cugetele și tainele din inima sa, iar altcineva nu – tot așa și Duhul lui Dumnezeu le știe pe cele ascunse ale lui Dumnezeu, iar nu altul oarecare. Și din asemănarea aceasta învățăm că Duhul Sfînt nu este de altă ființă osebită de ființa Tatălui, ci de una și aceeași, precum și duhul omului nu este de altă ființă decît dînsul.[52]

12 Noi însă nu am luat duhul lumii, ci Duhul cel din Dumnezeu,

Pavel numește aici „duh al lumii" înțelepciunea omenească. Și zice: Noi, Apostolii și Creștinii, nu am luat această înțelepciune, ca să nu se arate deșartă și zadarnică propovăduirea credinței noastre, ci L-am luat învățător pe „Sfîntul Duh cel din Dumnezeu", adică pe Cel de o ființă cu Dumnezeu-Părintele, pe Cel din ființa și ipostasul Părintelui purcezător.[53]

---

[51] Prin „duh al omului", unii înțeleg sufletul, iar alții înțeleg conștiința, care este totdeauna nedespărțită de suflet, împreună cu cunoștința. Căci ceea ce știe cunoștința omului este cunoscut și de conștiință. Căci conștiința este a doua cunoștință și, într-un fel, este cunoștința cunoștinței. Căci omul nu cunoaște simplu, ci, după întoarcerea minții, el și cunoaște că cunoaște. De aceea – după socoteala multor teologi – conștiința este împreună unită cu sufletul.

Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim zice că „duh al omului" este acela pe care se zidesc și se alcătuiesc simțirile. Vezi și subînsemnarea zicerii: „și străbate pînă la despărțirea sufletului și a duhului" (*Evrei* 4:12). (n. aut.)

[52] Așa zice și marele Vasilie despre aceasta: „[Ceea ce zice Pavel], că Duhul Sfînt este față de Dumnezeu-Tatăl, precum este duhul nostru către fiecare din noi, e prea-mare dovadă a unirii Duhului cu Tatăl și cu Fiul. Căci zice: «Cine din oameni știe cele ale omului, fără numai duhul omului care e într-însul? Așa și cele ale lui Dumnezeu nimeni nu le știe, fără numai Duhul lui Dumnezeu.»" (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 16). (n. aut.)

[53] Despre aceasta zice și înțeleptul Teodorit: „A arătat că prea-Sfîntul Duh nu este făptură, ci are ființa din Dumnezeu-Tatăl. Căci zice: «Noi însă nu am luat duhul lumii», în loc de: Nu am luat *duh zidit*, căci nu am luat descoperirea celor dumnezeiești prin Îngeri, ci Însuși Duhul cel purcezător din Tatăl ne-a învățat tainele cele ascunse."

ca să ştim[54] *cele dăruite nouă de Dumnezeu,*

Duhul Sfînt – zice – este lumina din care noi, Apostolii şi Creştinii, am luat lumina, ca să vedem cu ochii cei gînditori ai sufletului cele ce pînă acum erau acoperite pentru noi. Care sînt acestea? „Cele dăruite nouă de Dumnezeu", adică tainele iconomiei şi ale înomenirii lui Hristos, anume că Fiul lui Dumnezeu a pătimit pentru noi, că ne-a făcut fii ai lui Dumnezeu şi că ne-a aşezat împreună cu Sine de-a dreapta Părintelui. Ca urmare, cei ce nu-L au în inima lor pe Duhul Sfînt nu se vor învrednici a vedea taina aceasta.

13 pe care le şi grăim, dar nu în cuvinte învăţate din înţelepciunea omenească, ci dintru cele învăţate de la Duhul Sfînt,

Zice: Noi, Apostolii şi Creştinii, sîntem mai învăţaţi decît înţelepţii Elinilor, fiindcă aceia au învăţat de la oameni, din cuvintele şi silogismele oamenilor muritori şi păcătoşi, iar noi am învăţat ceea ce grăim de la Duhul Sfînt.

asemănînd cele duhovniceşti cu cele duhovniceşti.

Zice: Dacă se pun întrebări duhovniceşti, noi le asemănăm – adică le dezlegăm şi le tîlcuim – cu alte noime şi istorii duhovniceşti. Precum, de pildă: caută cineva să se încredinţeze că Hristos a înviat? Atunci întrebarea se dezleagă şi se tălmăceşte cu altă noimă duhovnicească, anume cu istoria lui Iona; căci, precum acela a ieşit viu a treia zi din pîntecele chitului, tot aşa a înviat şi Hristos a treia zi şi a ieşit din pîntecele pămîntului, adică din iad şi din mormînt.

Sau, altul caută să se încredinţeze că Fecioara a născut. Aceasta se dezleagă [dacă ne amintim] de Sarra, de Revveca şi de Elisaveta, acele femei care, fiind sterpe, nu au zămislit după legea firii. De asemenea, întrebarea aceasta se dezleagă şi dacă ne gîndim la Eva, care a fost făcută din coasta lui Adam fără de sămînţă; sau la celelalte făpturi, care au venit dintru nefiinţă doar prin cuvîntul lui Dumnezeu.

Zicerea „asemănînd cele duhovniceşti cu cele duhovniceşti" se mai înţelege însă şi aşa, adică: înţelegerile duhovniceşti şi dumnezeieşti se aseamănă şi se dezleagă de către oamenii duhovniceşti, pentru că numai aceştia pot să le cuprindă – după cum şi zice mai departe[55]:

Zice şi marele Vasilie, în *Cuvîntul al cincilea împotriva lui Evnomie*: „Apostolul a propovăduit învederat că Duhul este din Dumnezeu, zicînd: «noi am luat Duhul cel din Dumnezeu»." (n. aut.)

[54] Întru alte izvoade se scrie „ca să vedem". (n. aut.)

[55] Iar Avva Macarie zice: „Părtaşul Sfîntului Duh îi judecă pe toţi oamenii – după cum e scris (*1 Corinteni* 2:15). El cunoaşte de la cine grăieşte fiecare, şi cum stă şi la ce măsuri a

14 Iar omul sufletesc nu primeşte cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sînt nebunie

„Omul sufletesc"[56] este acela care pune întreaga cunoştinţă pe seama silogismelor sufletului său, socotind că nu are trebuinţă de ajutorul lui Dumnezeu. El nu voieşte a primi nici o înţelegere duhovnicească fără iscodire, doar cu credinţa cea simplă, ci socoteşte că toate înţelegerile duhovniceşti care nu au dovadă sînt nebunii şi necunoştinţe. Astfel, Pavel numeşte „om sufletesc", adică firesc, pe acela ce socoteşte că toate se fac cu fireasca socoteală şi nu cugetă că este vreun lucru mai presus de fire. Aşadar, omul acesta se numeşte „firesc" şi „sufletesc" fiindcă sufletul lui se îndeletniceşte doar întru iconomia şi ocîrmuirea firii; căci – precum ochii trupului, oricît de frumoşi şi buni ar fi, nu pot să vadă fără a avea lumină – tot aşa şi sufletul, care e alcătuit spre a fi primitor de Duh Sfînt, dacă nu are lumina Sfîntului Duh, nu poate vedea şi înţelege dumnezeieştile noime.

şi nu poate înţelege că ele se judecă duhovniceşte.

Adică omul sufletesc nu poate înţelege că cuvintele Domnului au trebuinţă de credinţă şi că nimeni nu poate să le înţeleagă cu silogisme omeneşti. Căci aceasta vrea să zică prin: „se judecă duhovniceşte", în loc de: Noimele dumnezeieşti îşi au dovezile prin credinţă şi prin Duh.

---

ajuns; iar pe el nici unul din oamenii ce au duhul lumii nu poate să-l cunoască şi să-l judece. Căci numai cine are şi el cerescul Duh al Dumnezeirii îl poate cunoaşte pe cel asemenea, precum zice Apostolul: «cu cele duhovniceşti se aseamănă cele duhovniceşti», căci «omul sufletesc nu primeşte pe cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sînt nebunie; iar cel duhovnicesc toate le judecă, el însă de nimeni nu e judecat»" (*Cuvîntul* 9, capitolul 8). (n. aut.)

[56] Oarecari dascăli spun că, prin cuvintele acestea, Apostolul desluşeşte trei feluri de oameni: „trupeşti", „sufleteşti" şi „duhovniceşti". Astfel, „trupesc" este aceia care se află afară de fire, săvîrşind răul şi păcatul; „sufletesc" este acela care se află în starea cea după fire, nefăcînd nici răul, nici fapta bună; iar „duhovnicesc" este acela care se află în starea mai presus de fire, fiind învrednicit de darurile Duhului şi povăţuit de Sfîntul Duh. Adică, de pildă: un om care nedreptăţeşte şi răpeşte lucrurile altuia se zice că este „trupesc"; unul care nu nedreptăţeşte pe nimeni, dar nici nu voieşte a-l nedreptăţi alţii pe el, se numeşte „sufletesc"; iar altul – care nu numai că nu nedreptăţeşte pe nimeni, dar şi rabdă cu mulţumire şi se bucură cînd e nedreptăţit de alţii – acesta se zice că e om „duhovnicesc".

Iar Coresi zice că „om sufletesc" este acela ce urmează sufletului celui firesc şi simţitor. Şi Teofilact zice aceasta, cînd tîlcuieşte zicerea „măreşte sufletul meu pe Domnul" (*Luca* 1:46).

Să ştii că *Scriptura* face osebire între „duh" şi „suflet". Căci îl numeşte „om sufletesc" pe cel ce viază după fire, şi se ocîrmuieşte cu cugetări omeneşti – de pildă: cînd flămînzeşte, mănîncă; sau îşi urăşte vrăjmaşii – şi, în scurt, nu face nimic mai presus de fire. Iar „duhovnicesc" îl numeşte pe cel ce trece mai presus de legile firii şi nu cugetă nimic omenesc. Aşa este deosebit sufletul de duh în *Scriptură*. (n. aut.)

15 Iar cel duhovnicesc le judecă pe toate, iar el nu se judecă de nimeni;

Omul duhovnicesc – zice – le ştie pe toate cum sînt: şi pe cele de faţă, că sînt vremelnice; şi pe cele ce vor fi, că sînt veşnice; şi a sa aşezare, că îşi va dobîndi mîntuirea; şi aşezarea celor necredincioşi, că se vor munci. Pentru aceasta îi şi „judecă", adică îi mustră; dar el nu e judecat, adică nu e mustrat de nici un necredincios[57], la fel cum, de pildă, un om cu ochi sănătoşi şi limpezi se vede şi pe sine, şi pe cei care nu văd; iar orbul nu le vede nici pe ale sale, nici pe ale altora.

16 căci „cine a cunoscut mintea Domnului, ce să-l înveţe pe el?" (Isaia 40:13)

Pavel numeşte „minte a Domnului" mintea omului duhovnicesc. Iar acest „ca să înveţe" va să zică: Cine-l va îndrepta? Deci, fiindcă mai sus a zis că „omul duhovnicesc nu se judecă de nimeni", acum întăreşte aceasta aducînd martor pe Proorocul Isaia, care zice: Cine ştie mintea Domnului şi cine poate să înveţe şi să îndrepteze mintea Domnului? Nimeni, cu adevărat! Pentru că, dacă nu ştie nicicum mintea Domnului, cum poate să o îndrepteze? Iar fiindcă omul duhovnicesc are în sine mintea Domnului, atunci cine poate să-l înveţe şi să-l îndrepteze? Cu adevărat, nimeni!

Noi însă avem mintea lui Hristos.

Să nu te miri – zice – pentru ceea ce ţi-am spus, anume că omul duhovnicesc are „mintea Domnului", căci noi toţi, Apostolii şi Creştinii, „avem mintea lui Hristos", adică tot ceea ce ştim ne-a fost descoperit de către Hristos. Astfel, şi mintea [„înţelesul", n. m.] pe care o avem despre lucrurile dumnezeieşti, adică cunoştinţa dogmelor duhovniceşti ale credinţei, de la Hristos o avem, şi de aceea nici nu sîntem judecaţi de cineva.

Unii însă au numit „minte a lui Hristos" pe Tatăl şi pe Sfîntul Duh, căci noi, avîndu-L pe Hristos întru noi, împreună Îl avem şi pe Părintele lui Hristos şi pe Sfîntul Lui Duh.[58]

---

[57] Iar marele Vasilie aşa hotărăşte care este cel duhovnicesc: „Cel ce nu mai trăieşte după trup, ci este perturbat de Duhul lui Dumnezeu şi se află fiu al lui Dumnezeu, făcîndu-se de un chip cu chipul Fiului lui Dumnezeu, acesta se numeşte duhovnicesc" (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 25). Vezi şi subînsemnarea zicerii: „dacă i se pare cuiva a fi Prooroc ori duhovnicesc" (*1 Corinteni* 15:37).

[58] [...] Şi marele Vasilie zice, tîlcuind începutul *Evangheliei lui Ioan*: „De ce Se numeşte «Cuvînt»? Ca să se arate că din Minte S-a născut. De ce Se numeşte «Cuvînt»? Pentru că S-a

CAPITOLUL III

1 Şi eu, fraţilor, nu v-am putut grăi ca unor oameni duhovniceşti, ci ca unora trupeşti.

Fiindcă Apostolul a smerit mai sus mîndria Corintenilor întru înţelepciunea cea din afară, acum – pentru ca ei să nu poată zice: Noi nu ne fălim întru înţelepciunea cea din afară, ci întru cea din lăuntru şi duhovnicească! – el le arată aici că nici întru duhovnicească înţelepciune cea din lăuntru a Creştinilor nu sînt împliniţi. Căci zice: Voi, Corintenii, încă nu aţi auzit vreo noimă şi învăţătură desăvîrşită. Şi drept urmare a zis: Nu am putut să vă vorbesc ca unor oameni duhovniceşti şi împliniţi, ci ca unora trupeşti şi neîmpliniţi – ca să arate că nu din zavistie nu le-a grăit lor vreo învăţătură desăvîrşită, ci pentru că ei se îndeletniceau încă în cele trupeşti.

Cum puteau însă Corintenii, trupeşti fiind, să facă minuni? Răspundem că erau între dînşii şi desăvîrşiţi, şi nedesăvîrşiţi – precum am zis la început – primii făcînd minuni, iar ceilalţi nu. Şi, de altfel, cineva poate face minuni chiar dacă este trupesc, precum erau cei ce scoteau dracii cu numele lui Hristos. Căci minunile se fac pentru folosul altora şi de aceea, de multe ori, se lucrează şi prin cei nevrednici.

2 Ca pe nişte prunci în Hristos, v-am hrănit cu lapte, nu cu mîncare, căci încă nu puteaţi mînca, şi încă nici acum nu puteţi, căci sînteţi încă trupeşti.

Zice: Fiind încă prunci întru tainele lui Hristos, v-am hrănit cu lapte, adică cu învăţătura cea mai simplă, şi nu v-am dat mîncare, adică învăţătura desăvîrşită. De ce? Pentru că nu aveaţi putere să o primiţi. Şi, doborînd mîndria lor, Pavel adaugă: Nici acum nu aveţi putere să o primiţi, pentru că cugetaţi cele ale trupului! Vezi, iubitule, că de aceea nu puteau Corintenii, fiindcă nu voiau să fie duhovniceşti, ci trupeşti.

3 Cîtă vreme întru voi este pizmă, şi prigonire şi dezbinări, nu sînteţi oare trupeşti şi nu după om umblaţi?

---

născut fără patimă. De ce Se numeşte «Cuvînt»? Pentru că este chip al Celui ce L-a născut, arătîndu-L pe Născător întru Sine întru totul, prin nimic despărţindu-Se de El şi, totodată, desăvîrşit aflîndu-Se de Sine-Şi, precum şi cuvîntul nostru închipuie toată înţelegerea noastră."

Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim zice că „noi avem mintea lui Hristos" nu pentru că mintea lui Hristos s-ar despărţi de El şi ar veni cu înfiinţare şi ipostatic în mintea noastră, nici pentru că mintea noastră s-ar despărţi de noi şi s-ar duce la Hristos; ci aceasta înseamnează că noi înţelegem cele pe care le înţelegem *după* Hristos, adică după voia şi plăcerea lui Hristos (capitolul 83 din a doua sută din cele teologice). (n. aut.)

Apostolul a zis toate cele mai dinainte pentru mai marii Corintenilor şi pentru cei ce se făleau întru înţelepciunea lor. Iar acum întoarce cuvîntul către cei ce se supuneau celor mai mari şi înţelepţilor aceştia, şi zice: Cu dreptate vă numesc trupeşti, pentru că între voi se află pizme, prigoniri şi dezbinări. Apostolul ar fi putut să-i mustre pentru curvie şi pentru alte multe metehne pe care le aveau, dar pomeneşte aici de cele care trebuiau vindecate mai degrabă, căci Corintenii păcătuiau mai mult prin dezbinări şi prigoniri. Şi, totdeauna şi pretutindeni, Apostolul uneşte zavistia cu prigonirea, fiindcă zavistia este maica ce naşte prigonirea. Şi zice: Deci, atîta vreme cît aveţi patimile acestea, oare voi, Corintenii, „nu umblaţi după om", adică nu cugetaţi trupeşte, omeneşte, lucruri pămînteşti? Ba chiar aşa, cu adevărat!

4 Căci – cînd unul zice: Eu sînt al lui Pavel!; iar altul: Eu sînt al lui Apollo! – au nu sînteţi trupeşti?

Corintenii nu ziceau cuvintele acestea – precum am spus şi mai sus – ci Apostolul a închipuit cuvîntul întru numele său şi al lui Apollo, ei fiind dascălii cei mai slăviţi şi mai înţelepţi pe care-i aveau Corintenii şi cărora se supuneau.

5 Deci cine este Pavel şi cine este Apollo? – decît slujitori prin care aţi crezut,

Închipuind cuvîntul cu numele său şi al lui Apollo, Apostolul ajunge la ţelul său, zicînd că: Dacă noi, Apostolii, nu sîntem nimic, ce ar zice cineva despre învăţătorii voştri? Noi – zice – sîntem numai slugi şi slujitori ai lui Iisus Hristos, iar nu rădăcină şi izvor al bunătăţilor, care e doar Hristos. Aşadar, nu se cuvine a ne lăuda că v-am adus bunătăţile şi darurile lui Dumnezeu, căci totul este al lui Dumnezeu, Care v-a dăruit aceste bunătăţi, şi nu al nostru, al slujitorilor Lui. Şi nu a zis: „sîntem evanghelişti şi propovăduitori", ci: „slugi şi slujitori", fiindcă evanghelştii şi propovăduitorii bine-vestesc şi propovăduiesc doar cu cuvîntul, pe cîtă vreme slugile slujesc şi cu lucrul.[59]

---

[59] Din zicerea aceasta, cei ce teologhisesc trag încheierea că, în sfinţita lucrare a Dumnezeieştilor Taine, arhiereii şi iereii, adică preoţii, ajută numai organiceşte [„ca instrumente", n. m.], ca nişte mijloace ale întîiei pricini, adică ale darului prea-Sfîntului Duh, de către Care se lucrează cu desăvîrşire toate Tainele, Acesta fiind pricina săvîrşitoare. Despre aceasta zice dumnezeiescul Hrisostom: „Împlinind forma, preotul stă zicînd graiurile, iar puterea şi darul sînt ale lui Dumnezeu (Care le săvîrşeşte)" (în *Cuvînt la vînzarea lui Iuda*). Şi iarăşi: „Nici Îngerii, nici Arhanghelii nu pot lucra ceva pe lîngă cele date de Dumnezeu, ci Tatăl, şi Fiul şi Sfîntul Duh le iconomiseşte pe toate, iar preotul îşi împrumută limba sa şi îşi dă mîna sa." (*Cuvîntul 86 la Ioan*) (n. aut.)

precum i-a dat Domnul fiecăruia.

Zice: Nici această mică vrednicie a slujbei şi a slujirii nu o avem de la noi înşine, ci tot de la Domnul, fiecăruia cu măsura lui – adică unul mai mult, şi altul mai puţin – precum i-a dăruit Domnul.

6 Eu am sădit, Apollo a udat, dar Dumnezeu le-a crescut.

Zice: Întîi, eu am semănat în sufletele voastre sămînţa propovăduirii evangheliei, iar Apollo, cu îndesita învăţătură a sa, a udat sămînţa propovăduirii mele şi nu a lăsat-o să se usuce de arşiţa ispitelor diavolului şi a oamenilor necinstitori de Dumnezeu. Totul este însă al lui Dumnezeu, pentru că El Însuşi a crescut sămînţa sădită de mine şi udată de Apollo, şi a înaintat-o, îndreptînd-o, şi v-a făcut să rodiţi.[60]

7 Prin urmare, nici cel ce sădeşte nu este ceva, nici cel ce udă, ci Dumnezeu ce creşte.

Vezi aici înţelepciunea marelui Pavel? Vezi cum uşurează defăimarea înţelepţilor şi bogaţilor învăţători din Corint prin păruta defăimare şi nimicire a sa şi a lui Apollo, învăţînd că se cuvine să luăm aminte numai de Dumnezeu şi Lui să-I închinăm toate bunătăţile şi darurile pe care le avem, pentru că ale Sale sînt!

8 Iar cel ce sădeşte şi cel ce udă sînt una,

Adică: Amîndoi – eu, care am sădit, şi Apollo, care a udat – sîntem una, dat fiindcă nu putem face nici un lucru de sine, fără Dumnezeu. Şi atunci voi cum vă mîndriţi unul asupra altuia, de vreme ce toţi sînteţi una, neputînd isprăvi nimic fără ajutorul lui Dumnezeu?

însă fiecare îşi va lua plata după osteneala sa.

Fiindcă cei ce osteniseră mai mult întru credinţă urmau să se lenevească auzind că „toţi sînt una", Pavel îndată îndreptează cuvîntul şi zice că cel ce să-

[60] Iar dumnezeiescul Grigorie al Nyssei, prin „sădirea" lui Pavel înţelege catehizarea şi învăţătura credinţei; iar prin „udarea" lui Apollo, că el îi boteza pe cei catehizaţi de Pavel. Căci zice Sfîntul acesta aşa: „Apostolul «sădeşte» prin învăţătură (prin catehizare), iar Apollo «adapă», botezînd prin tainica naştere de-a doua şi aducînd la taină pe cei catehizaţi de Pavel" (*Cuvîntul al doilea împotriva lui Evnomie*). Iar aceasta e ceea ce a zis Pavel mai înainte: „Nu m-a trimis pe mine Hristos să botez, ci ca să binevestesc" (stihul 17 al capitolului trecut). (n. aut.)

deşte şi cel ce udă sînt una fiindcă nu pot face nimic fără Dumnezeu, Cel ce creşte, dar că ei se osebesc unul de altul în privinţa răsplătirii pe care au s-o primească de la Dumnezeu, fiecare luîndu-şi plata după osteneala lui, ori mai multă, ori mai puţină. Nu a zis însă că se va plăti fiecăruia după lucrul său, ci după osteneală. Fiindcă, de multe ori, cineva osteneşte, dar nu isprăveşte lucrul pentru care s-a ostenit; însă, deşi nu l-a putut isprăvi, nu se lipseşte de plata osteneli sale, ci are să o primească negreşit.

9 Căci noi împreună-lucrători sîntem ai lui Dumnezeu;

Zice: Noi, care învăţăm şi propovăduim, sîntem împreună-lucrători ai lui Dumnezeu, fiindcă împreună-lucrăm pentru scopul lui Dumnezeu, Care voieşte să mîntuiască pe toţi oamenii prin învăţătură şi propovăduire. Însă nu sîntem noi înşine făcători ori dătători – adică nu lucrăm, nici nu dăm de la noi înşine mîntuirea oamenilor – ci Dumnezeu. Deci noi, de vreme ce sîntem împreună-lucrători pentru scopul lui Dumnezeu, nu trebuie să fim defăimaţi. Şi iarăşi, fiindcă nu noi sîntem făcătorii mîntuirii oamenilor, ci totul este al lui Dumnezeu, nu se cuvine a ne mîndri.

voi sînteţi arătura lui Dumnezeu, zidirea lui Dumnezeu.

Fiindcă a zis mai sus că i-a „sădit" pe Corinteni, Pavel stăruie întru această metaforă şi aici îi numeşte „arătură a lui Dumnezeu". Iar „zidire" îi numeşte fiindcă mai jos va vorbi de „temelia" Bisericii lui Hristos. Deci zice: O Creştinilor! – dacă sînteţi arătură şi zidire a lui Dumnezeu, atunci sînteţi datori a vă numi de la numele lui Dumnezeu, al Stăpînului arăturii şi zidirii acesteia, iar nu de la numele plugarilor şi ale zidarilor. Aşadar, fiind „arătură", trebuie să fiţi îngrădiţi împrejur cu o îngrădire a unirii, aşa cum e şi holda arată. Iar ca „zidire", sînteţi datori a fi uniţi unul cu altul, la fel cum e unită zidirea.

10 După darul dat mie de Dumnezeu, eu am pus temelie ca un înţelept arhitect;

Pavel se numeşte aici „arhitect înţelept" (întîi meşter) nu ca să se înalţe pe sine, ci ca să arate că aceasta este însuşirea arhitectului înţelept, a pune temelie prea-tare casei şi Bisericii credincioşilor, aceasta fiind Hristos şi credinţa în Hristos. Şi faptul că Pavel nu se mîndreşte numindu-se pe sine aşa este arătat din ceea ce zice: „După darul dat mie de Dumnezeu am pus temelia"; aşadar, fraţilor, a fi eu arhitect înţelept nu e isprava mea, ci a darului lui Dumnezeu.

iar altul zideşte asupra acesteia. Dar fiecare să ia seama cum zideşte!

Fiindcă, mai înainte, i-a învăţat pe Corinteni depre unirea întru gînd, adică să fie uniţi şi împreună-glăsuiţi între dînşii, Apostolul îi învaţă acum şi despre viaţă şi petrecere. Căci „zidire" numeşte faptele şi lucrările fiecăruia, care se zidesc asupra „temeliei", adică asupra lui Hristos şi a credinţei întru Hristos.

11 Căci nimeni nu poate pune altă temelie decît aceea ce este pusă, care este Iisus Hristos.

Zice: Nici un arhitect şi întîi meşter, cîtă vreme rămîne arhitect înţelept, nu poate pune altă temelie afară de Hristos.[61] Căci, dacă arhitectul nu e înţelept, pune altă temelie, însă din aceea urmează eresuri şi dezbinări. Iar voi, Corintenilor, fiindcă-L aveţi ca temelie pe Hristos, sînteţi datori să nu ziditi asupra acesteia faptele zavistiei şi ale prigonirii, ci lucrările unirii şi ale faptei bune.

12 Iar dacă cineva zideşte pe această temelie aur, argint, pietre scumpe, lemne, iarbă, stuf, lucrul fiecăruia se va face arătat; [62]

După ce noi, Creştinii, primim credinţa întru Hristos ca temelie a toată casa şi Biserica credincioşilor, începem fiecare să zidim asupra ei. Unii zidesc lucrările cele bune, osebite între dînsele, mai mari sau mai mici. De pildă, zidesc pe această temelie fecioria şi necăsătoria, ca aur; iar nunta cea cinstită, ca argint; necîştigarea de averi, ca pe nişte pietre scumpe; iar milostenia, ca un alt lucru de mai mic preţ.[63] Alţii zidesc asupra temeliei credinţei lucrările cele

---

[61] Sfîntul Grigorie Nyssis – tîlcuind zicerea lui Solomon: „Domnul M-a zidit început căilor Sale la lucrurile Lui, mai înainte de veac M-a zidit" (*Pilde* 8:22) – zice: „Aceasta se zice despre Hristos după firea Sa omenească, iar nu după dumnezeirea Lui, căci El Se face nouă temelie mai înainte de veacul viitor, după glasul lui Pavel, care zice că «nimeni nu poate pune altă temelie afară de ceea ce este pusă»" (*Cuvîntul al doilea împotriva lui Evnomie*). (n. aut.)

[62] Dumnezeiescul Maxim tîlcuieşte zicerea aceasta aşa: „Avîndu-L pe Domnul ca temelie, să zidim asupra ei înălţimea bunătăţilor: să punem «aur», «argint», «pietre scumpe» – adică: cuvîntare de Dumnezeu curată şi nemincinoasă, viaţă străvezie şi strălucită, cugetări dumnezeieşti şi înţelegeri luminate ca mărgăritarul – iar nu «lemne», nici «iarbă», nici «trestii», adică: nici slujire la idoli, nici căscare de gură către cele simţite, nici viaţă fără de socotinţă, nici cugetări pătimaşe şi lipsite de priceperea cea după înţelepciune" (capitolul 12 al sutei a doua din cele teologice). (n. aut.)

[63] Dumnezeiescul Ambrozie înţelege prin „aur" dragostea, prin „argint" înţelepciunea, iar prin „pietre scumpe" celelalte fapte bune (la Coresi).

Iar Sfîntul Grigorie al Nyssei zice aşa: „Pe temelia aceasta se poate zidi «aur», «argint» ori «pietre scumpe». Acestea sînt faptele bune; iar «lemne», «iarbă» şi «trestie» însemnează firea răutăţii, care nu se găteşte spre nimic altceva decît numai spre cheltuiala focului" (*Cuvîntul al şaptelea către cei bisericeşti*). (n. aut.)

rele, care au şi ele trepte şi măsuri. De pildă, cineva zideşte necurăţia patimilor celor trupeşti, ca o iarbă; iubirea de argint şi lăcomia de averi, ca paiele ţarinii secerate, care ard mai lesne decît celelalte; iar beţia, rîsul şi glumele, ca nişte lemne. Poate că unii înţeleg însă altfel şi zic că „lemnele" ar fi păcatele cele trupeşti şi iubirea de argint, iar „paie" şi „iarbă" zic că ar fi beţia, îmbuibarea şi glumele.

13 ziua (Domnului) îl va arăta. Căci în foc se va descoperi, focul va lămuri ce fel este lucrul fiecăruia.

Aici, Pavel numeşte „ziuă" pe aceea a celei de-a doua veniri şi a Judecăţii Domnului. Şi zice că cu foc se vor arăta, adică se vor descoperi, ce fel sînt după firea lor, ori „aur" şi „argint", ori „lemne", „iarbă" şi „trestii".[64]

14 Dacă lucrul zidit de cineva va rămîne, acela va lua plată;
15 iar dacă se va arde lucrul cuiva, el se va păgubi.

Zice: Dacă tu – o Creştine! – ai zidit asupra temeliei credinţei lucruri şi fapte bune ca aurul şi argintul, lucrurile şi faptele tale cele bune vor rămîne negreşit, şi tu vei lua ca plată a lor împărăţia cerurilor. Iar dacă ai zidit lucruri rele şi păcate, să ştii că lucrurile tale cele rele nu vor suferi iuţimea focului celui veşnic, ci vor arde, şi se va arăta că au fost rele. Căci – precum cineva ce ar trece printr-un rîu de foc purtînd arme de aur s-ar face mai strălucit, iar dacă ar fi încărcat cu iarbă şi cu trestii, ar arde împreună cu acelea – tot aşa se întîmplă şi cu faptele cele bune şi cu cele rele. De aceea, nu e de ajuns doar credinţa, fără fapte bune. Căci, deşi temelia este Hristos şi credinţa în Hristos, dacă faptele nu sînt după Hristos şi potrivite cu credinţa – adică bune şi sfinte, precum credinţa e bună şi sfîntă – ele sînt vrednice a se arde.

---

[64] Despre această zicere, marele Vasilie zice aşa: „«Acesta [Hristos] vă va boteza cu Duhul Sfînt şi cu foc», «botez de foc» numind cercarea din vremea Judecăţii, precum zice Apostolul: «Focul cercetează ce fel este lucrul fiecăruia» şi «ziua (Domnului) îl va arăta, căci în foc se descoperă.»" (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 15).

Iar dumnezeiescul Diadoh şi purtătorul de Dumnezeu Maxim vorbesc mai într-un glas cu marele Vasilie. Căci Diadohul zice aşa: „Aceia [...] se vor lăsa întru mulţimea tuturor celorlalţi oameni, ca unii ce sînt sub judecată, pentru ca, cercetîndu-se prin focul judecăţii, să-şi ia de la Dumnezeul nostru şi de la Împăratul Iisus Hristos soarta ce li se cuvine după faptele lor" (capitolul 3). Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim, întrebat fiind despre zicerea aceasta, răspunde aşa: „Cei ce nu au ajuns la desăvîrşire, ci se află avînd păcate, vin la Judecată ţinîndu-se spre cercetare; şi, dacă va aţîrna mai mult cumpăna faptelor bune, se vor curăţa de muncă" (în *Filocalie*, foaia 237). (n. aut.)

El însă se va mîntui, însă aşa, ca prin foc.

Zice: „El", adică păcătosul, nu are să se ardă şi să se piardă desăvîrşit, adică să se ducă întru a nu mai fi, precum vor arde şi vor pieri faptele lui cele rele; ci „se va mîntui", adică se va păzi întreg, pentru a se arde în foc în veci. Căci şi noi, cînd vorbim despre vreun lemn care nu arde cu lesnire, făcîndu-se cenuşă, obişnuim a zice că se păzeşte în foc, adică rămîne nears îndelungată vreme. Acum înţelegem de ce „se păgubeşte" păcătosul, cel ce a făcut lucruri rele, pentru că el a ostenit întru lucruri care îi pricinuiesc muncă. Totodată, el se păgubeşte fiindcă a pus osteneală zadarnică în lucruri neînfiinţate, căci toate păcatele sînt nimic, la fel cum s-ar păgubi un negustor care ar da bani mulţi şi ar cumpăra un dobitoc mort în loc de unul viu. Şi „se mîntuieşte" fiindcă rămîne întreg şi nu piere, dar rămîne întreg pentru ca să se muncească veşnic. Aşa tîlcuieşte zicerea aceasta dumnezeiescul Hrisostom împreună cu sfinţitul Teofilact.[65]

16 Au nu ştiţi că sînteţi biserică a lui Dumnezeu şi Duhul lui Dumnezeu locuieşte întru voi?

Aici, Apostolul începe a vorbi de pricina aceluia ce curvea şi se împreuna cu mama sa vitregă. Şi bagă de seamă – o, cititorule! – cum foloseşte cuvîntul

---

[65] Iar faptul că lucrurile cele rele au să se ardă şi să se piardă de tot, nu însă şi păcătosul care le-a făcut, este mărturisit şi de marele Vasilie, care zice: „Păcatul nu are fiinţă proprie, ci, întru cei ce îl fac şi întru cele ce se fac rău, el lipseşte sufletul de fiinţa binelui, căci, din pricina nedreptăţilor, el închipuie întuneric gîndit, care se topeşte cu lumina dreptăţii. Fiindcă, dacă faptele rele încetează, se pierde şi firea păcatului, după cum zice [*Scriptura*]: «Se va căuta păcatul lui, şi nu se va afla» (*Psalm 9*:39). Se întîmplă însă ca, celor ce păcătuiesc, să le fie păstrată pedeapsa şi nedezlegată munca pentru păcate." [...]

Ci şi Fotie (la Icumenie) tîlcuieşte zicerea „ca prin foc" aşa: „Şi vezi ce a adăugat: «aşa – zice – ca prin foc», adică aşa se va mîntui, ca şi cum ar fi ţinut în foc – adică arzîndu-se, dar netopindu-se. A avut trebuinţă de această adăugire – anume că păcătosul «se va mîntui» arzîndu-se în foc de-a pururi – pentru ca tu, auzind de «mîntuire», să nu socoteşti că munca va fi doar pînă se vor arde faptele."

Iar Dialogul (în capitolul IV al *Dialogurilor*) şi Augustin (în tîlcuirea psalmului 37) înţeleg că „focul" acesta este focul pocăinţei în viaţa aceasta (la Coresi). Însă aici, prin „foc" se înţelege cel al venirii Mîntuitorului a doua oară, precum au tîlcuit dumnezeiescul Hrisostom, Teofilact şi Fotie într-un glas. Fiindcă, prin „ziua Domnului", se înţelege aici aceea a Judecăţii şi venirea a doua, precum a tîlcuit-o şi marele Vasilie mai în urmă. Ci şi Teologul Grigorie zice (în *Cuvînt despre botez*): „Ştiu şi foc care nu e curăţitor, ci muncitor, adică pe acela gătit diavolilor şi îngerilor lui, sau pe cel ce va purcede de la faţa Domnului şi va arde împrejur pe vrăjmaşii Lui." Iar sfinţitul Cosma adaugă: „La sfîrşit, în foc îi botează Hristos pe cei nesupuşi, care nu-L socotesc pe El Dumnezeu. Deci focul acela va cerca şi va desluşi faptele cele bune şi cele rele." Iar Teodorit zice aşa: „[...] În ziua arătării Mîntuitorului va fi judecată şi cercetare amănunţită, şi focul îi va arăta pe cei ce au vieţuit viaţă bună mai străluciţi decît aurul şi argintul, iar pe lucrătorii răutăţii îi va topi ca pe nişte lemne, şi iarbă şi trestii." [...] (n. aut.)

ruşinător şi mustrător, căci îl mustră pe acela ce curvea şi făcea amestecare de sînge aducînd aminte de darul dat nouă, Creştinilor, adică de locuirea Sfîntului Duh în inimile noastre, chiar dacă nu a pus aici arătată faţa acelui amestecător de sînge, ci face cuvîntul obştesc şi nehotărîtor.

Se încheie însă din cuvintele Apostolului şi aceasta, că Duhul Sfînt este Dumnezeu. Fiindcă – dacă noi, Creştinii, sîntem „biserica lui Dumnezeu" pentru că Duhul cel Sfînt locuieşte întru noi – atunci Duhul Sfînt este Dumnezeu.[66] Căci zice: „Oare nu ştiţi că trupul vostru este lăcaşul Sfîntului Duh, pe Care Îl aveţi de la Dumnezeu?" (*1 Corinteni* 6:19).

17 De va strica cineva lăcaşul lui Dumnezeu,
îl va strica pe acela Dumnezeu,

Dumnezeu – zice – „îl va strica", adică îl va pierde, pe acela care strică lăcaşul trupului său prin curvie şi prin necurăţia trupului. Însă Apostolul nu zice aceasta blestemînd, ci mai-nainte spunînd ce are să se facă.

căci sfînt este lăcaşul lui Dumnezeu, (acela) care sînteţi voi!

Aşadar curvarul nu poate fi sfînt, căci a pierdut darul de a fi lăcaş al lui Dumnezeu, ieşind din inima lui Dumnezeu cel Sfînt, Care îl sfinţea. Şi care este lăcaşul? Voi adică, de veţi rămîne curaţi şi sfinţi!

18 Nimeni să nu se amăgească!

Nimeni – zice – să nu se amăgească că lucrul poate fi altfel decît l-am zis eu.

De i se pare cuiva dintre voi a fi înţelept în veacul acesta,
să se facă nebun, ca să fie înţelept!

După ce a zis puţine cuvinte cu chip ghicitoresc despre cel ce curvea şi făcea amestecare de sînge cu mama sa vitregă, Apostolul întoarce iarăşi cuvîntul către aceia ce se mîndreau întru înţelepciunea cea din afară. Şi zice: Dacă vreunul dintre voi socoteşte că e înţelept, acela „să se facă nebun" – adică să necinstească şi să defaime omenească înţelepciune din afară, pentru ca să cîş-

[66] Din zicerea aceasta a lui Pavel, şi Teologul Grigorie (în *Cuvîntul despre Sfîntul Duh*) împreună cu marele Vasilie (în cuvintele despre Sfîntul Duh) trag încheierea că Duhul Sfînt este Dumnezeu. La fel zice şi Teodorit: „Cuvîntul mărturiseşte că prea-Sfîntul Duh este Dumnezeu." (n. aut.)

tige înțelepciunea dumnezeiască.[67] Fiindcă – așa cum sărăcia cea după Dumnezeu este bogăție, iar ne-slava cea după Dumnezeu este slavă – tot așa și nebunia cea după Dumnezeu este înțelepciune. Vezi însă – o, cititorule! – că nu i-a zis aceluia să lepede înțelepciunea cea din afară, ci i-a zis un lucru mult mai mare, să se facă „nebun", adică să nu gîndească ceva de la sine, nici să creadă cugetelor sale, ci să urmeze lui Dumnezeu și să creadă întru toate cuvintele Lui ca unul fără de minte.

19 Căci înțelepciunea lumii acesteia este nebunie la Dumnezeu,

Zice că „înțelepciunea lumii este nebunie la Dumnezeu", fiind nu numai fără folos, dar chiar o piedică în calea înțelepciunii adevărate și dumnezeiești; pentru că umflarea și mîndria pe care le pricinuiește celor ce o au îi oprește pe aceștia să învețe, făcîndu-i să rămînă pentru totdeauna întru neînvățătura și necunoștința adevărului. De aceea se și vînează și se prind de înalt prea-înțeleptul Dumnezeu ca niște nebuni și fără de minte, cum zice mai departe:[68]

căci scris este: „El prinde pe cei înțelepți întru viclenia lor" (Iov 5:13).

Aici, Apostolul aduce mărturie de la Iov că omeneasca înțelepciune „este nebunie la Dumnezeu". Și zice că întrutot-înțeleptul Dumnezeu prinde pe înțelepții cei din afară ca pe niște nebuni, adică îi biruiește cu înseși armele lor, vînîndu-i întru viclenia lor.[69] Căci, deși par a fi înțelepți și întru-tot vicleni cu sofismele lor și cu multele lor silogisme împleticite, înaintea lui Dumnezeu ei se vădesc că sînt nebuni și fără de minte. De pildă, aceia socotesc că nu au tre-

---

[67] Despre aceasta, și Sfîntul Grigorie Tesalonicianul – tîlcuind tropologic [adică pentru îndreptarea năravurilor, n. m.] acel cuvînt al Domnului care zice că „anevoie va intra bogatul întru împărăția lui Dumnezeu" (*Matei* 19:23) – spune că, precum cu anevoie se poate mîntui bogatul întru avuții, tot așa de anevoie se poate mîntui și cel bogat întru învățăturile cele din afară; iar dacă le va lăsa pentru Hristos, ori măcar dacă le va întrebuința spre slava lui Dumnezeu și spre folosul aproapelui, se poate mîntui. (n. aut.)

[68] Cu adevărat, înțelepciunea lumii acesteia „nebunie este la Dumnezeu", căci – după Coresi – înțelepciunea cea veche se arată prea-mincinoasă și nebunească înaintea lui Dumnezeu atunci cînd zice așa: 1) că, din nimic, nu se face nimic; 2) că, din lipsă, nu se face întoarcere către deprindere (de pildă, că – din orb, ori surd, ori mort – nimeni nu poate fi văzător, sau auzitor sau viu); 3) că ființa întîmplării se află întru altă ființă; 4) că lumea este pururea veșnuitoare; 5) că numărul 1 este neîmpărtășit întru altul; 6) că nu pot fi două firi desăvîrșite într-un singur ipostas; 7) că Dumnezeu e nemărginit cu lucrarea; 8) că cel cu totul neîntrupat se mișcă după loc. Iar acestea toate stau împotriva cuvîntării noastre de Dumnezeu. (n. aut.)

[69] De aceea, și Tertulian (în *Despre suflet*, capitolul 3) și Irineu (în capitolul asupra ereticilor) i-au numit pe filosofi „părinți ai ereticilor" ce s-au făcut mai în urmă (la Coresi). (n. aut.)

buință de Dumnezeu și de dumnezeiasca înțelepciune, ci că le înțeleg pe toate cu cunoștința și cu înțelepciunea lor; Dumnezeu însă le-a arătat prin înseși faptele că multa vorbire și vicleșugul silogismelor lor nu i-au folosit cu nimic, ci că mai ales de Dumnezeu și de dumnezeiasca înțelepciune au ei nevoie. Astfel, chiar cu viclenia cu care socoteau că le știu pe toate, ei s-au vădit că nu știau nimic, ci sînt mai netrebnici și mai necunoscători întru cele de trebuință și mîntuitoare decît pescarii și făcătorii de corturi, precum erau ceilalți Apostoli și Pavel, care tăia piei și făcea corturi.

20 Și iarăși: „Domnul cunoaște că gîndurile înțelepților sînt zadarnice" (Psalm 93:12)

Dumnezeu – zice – cunoaște gîndurile înțelepților și știe că mult-împleticitele lor silogisme și sofisme sînt nefolositoare și zadarnice spre mîntuirea lor. Și [– vrea să zică Apostolul –] de vreme ce aceștia sînt astfel, cum voi, Corintenii, cugetați cele împotriva lui Dumnezeu și nu-i lepădați pe înțelepții cei din afară ca pe niște zadarnici și nefolositori, ci îi ocrotiți și îi îmbrățișați ca pe niște folositori și mîntuitori?

21 Așa că nimeni să nu se laude între oameni, căci toate sînt ale voastre: ori Pavel, ori Apollo, ori Chifa,

Apostolul pare a zice aceste cuvinte Corintenilor care se supuneau înțelepților și bogaților, însă el îi înfruntă chiar pe acei înțelepți mîndri și bogați, zicînd că nu li se cuvine a se mîndri întru înțelepciunea cea din afară, fiindcă aceasta este nebunie; nici întru darurile duhovnicești, fiindcă acelea sînt ale lui Dumnezeu și li s-au dat pentru cei supuși lor. Căci aceasta însemnează zicerea „toate sînt ale voastre", adică: De ce se mîndresc dascălii voștri? Și voi de ce îi umflați și îi faceți să se mîndrească? Nu cumva au vreun dar al lor? Nu! – căci darurile pe care le au sînt ale voastre și pentru folosul vostru le-au fost date de Dumnezeu. De aceea, ei sînt datori față de voi. Și aici, Pavel iarăși s-a adus ca pildă pe sine și pe Petru, ca să facă cuvîntul mai ușor și să arate că: Dacă noi, Apostolii, am luat darurile de la Dumnezeu pentru al vostru folos și pentru voi ne-am hirotonisit învățători de către Dumnezeu, cu mult mai vîrtos învățătorii voștri de acum nu au dreptate a se făli întru darurile pe care le au ca întru oarecari isprăvi ale lor, pentru că acestea sînt bunătăți străine, dăruite de Dumnezeu pentru mîntuirea voastră.[70]

---

[70] Din zicerea aceasta, dumnezeiescul Hrisostom trage încheierea că tot pentru Creștini se dă Sfîntul Duh și preoților nevrednici, zicînd așa: „Căci – dacă Dumnezeu a făcut a se slobozi

22 ori lumea, ori viața, ori moartea, ori cele ce sînt, ori cele ce vor fi,

Zice: O fraților! – chiar viața învățătorilor este pentru voi, cei ce învățați de la dînșii, ca să vă folosiți de ea. La fel, și moartea tot pentru voi o suferă învățătorii, primejduindu-se la moarte pentru folosul voștru. Ori și altfel se înțelege aceasta, anume că moartea slobozită asupra lui Adam și a strănepoților lui s-a lăsat a fi pentru voi, ca să vă faceți întreg-înțelepți. Pentru voi s-a iconomisit încă și moartea Stăpînului Hristos, ca să vă mîntuiți de stricăciune și de îndoita moarte a sufletului și a trupului. În scurt a zice, pentru voi s-a făcut lumea toată, ca, prin privirea lumii, să vă povățuiți și să vă suiți cu mintea la cunoștința de Dumnezeu – Făcătorul a toate, Cel ce a zidit lumea – și ca să întrebuințați stricăciunea lumii acesteia către darul și iubirea lumii celei nestricate și veșnice. Pentru voi sînt bunătățile și darurile de acum, pe care Dumnezeu le dăruiește încă de aici celor ce cred în El; la fel și cele viitoare, tot pentru voi sînt gătite.

23 toate sînt ale voastre. Iar voi, ai lui Hristos,
iar Hristos al lui Dumnezeu.

Hristos nu este al lui Dumnezeu precum sîntem noi ai lui Hristos. Căci noi sîntem ai lui Hristos ca lucru și făptură a Lui, iar Hristos este al lui Dumnezeu ca Fiu al Lui, avînd pe Tatăl ca pricinuitor firesc. Prin urmare, deși zicerea este una, înțelegerea este osebită: pentru că nici făpturile nu sînt ale noastre precum sîntem noi ai lui Hristos, căci noi sîntem robi și făpturi ale lui Hristos cum sînt și toate celelalte, iar făpturile nu sînt nici ale noastre, nici făcute de noi. Așa că voi, Corintenii, nu ați făcut bine că v-ați supus unor oameni, de vreme ce sînteți robi ai lui Hristos.[71]

---

glas prin măgar și a dăruit blagoslovenii dumnezeiești prin vrăjitori, în gură necuvîntătoare și în necurata limbă a lui Valaam, lucrînd pentru păcătoșii Evrei – cu mult mai vîrtos va lucra acestea totdeauna pentru voi, cei bine-credincioși, și va trimite Duhul cel Sfînt preoților, deși sînt foarte pîngăriți. Căci nici [preotul] cel curat nu-L trage pe Acesta din curățenia sa, ci darul este cel care lucrează totul. Căci «toate – zice – pentru voi sînt, ori Pavel, ori Apollo, ori Kifa». Căci cele chezășluite preotului doar Dumnezeu le dăruiește" (*Cuvîntul 86, la Iona*). Vezi și subînsemnarea zicerii: „plecați-vă povățuitorilor voștri" (*Evrei* 13:17). (n. aut.)

[71] Și Teodorit zice că toate sînt ale noastre pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Iar noi, ai lui Hristos, astfel: după firea Lui omenească, sîntem mădulare ale Lui; iar după dumnezeire, făpturi. Iar Hristos este al lui Dumnezeu ca Fiu adevărat, născut dintr-Însul după dumnezeire. (n. aut.)

CAPITOLUL IV

1 Aşa să ne socotească omul: ca slugi ale lui Hristos şi ca iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu.

Zice: De vreme ce noi, Apostolii şi învăţătorii sîntem „slugi ale lui Hristos", pentru ce voi, Corintenii, Îl lăsaţi pe Stăpînul Hristos şi nu vă numiţi de la numele nostru, al slugilor şi robilor Lui?

Şi i-a numit pe Apostoli şi pe învăţători „iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu" pentru a arăta că nu se cuvine ca ei să dea cuvîntul şi învăţătura fără de iconomie, ci trebuie să-i înveţe pe aceia cărora li se cuvine, şi cînd se cuvine, şi cum se cuvine[72]; şi, mai ales, că învăţătorii nu trebuie să arate Tainele lui Dumnezeu tuturor de obşte, acest lucru fiind potrivit iconomului înţelept.

2 Iar ceea ce se caută la iconomi este să fie aflat cineva credincios.

Aceasta este dator a avea iconomul, a fi credincios întru cele date de Dumnezeu, adică a nu-şi însuşi lucrurile stăpîneşti încredinţate şi a nu le folosi ca şi cum el însuşi ar fi stăpînul şi ar fi ale sale; ci să le întrebuinţeze ca pe nişte lucruri străine şi să nu spună că sînt ale sale cele stăpîneşti, ci să spună cu totul dimpotrivă, că şi cele ale sale sînt ale Stăpînului a toate Dumnezeu.

3 Iar mie prea puţin îmi este că sînt judecat de către voi sau de omeneasca zi.

Un rău se afla în Corint, anume că erau despărţiţi: aveau dascăli Creştini care şedeau ca nişte judecători şi pe cinstitorii şi iubitorii de Dumnezeu neînvăţaţi îi osîndeau şi îi depărtau, iar pe oamenii cei prea-răi şi răzvrătiţi îi alegeau pentru limbuţia lor. Şi dădeau hotărîri cu obrăznicie, zicînd: Acela este vrednic, acela este mai bun decît celălalt, iar acela este mai prejos. Deci, fiind-

---

[72] De aceea, nu e însuşirea fiecăruia a se face preot, sau arhiereu sau învăţător al norodului şi iconom al Tainelor lui Dumnezeu. Despre aceasta scria Isidor Pelusiotul către Paladie: „Nu e lucrul tuturor de a putea ţine vrednicia preoţiei, care este mai înaltă chiar şi decît împărăţia; căci preotul ocîrmuieşte lucrurile cele dumnezeieşti, iar împăratul pe cele pămînteşti. Ci preoţia este pentru cei puţini, cei atît de drepţi, care ar trebui să se osebească de către cei supuşi precum se osebesc păstorii de oi, ca să nu zic mai mult" (epistola 216).

Zice şi Teodorit: „«Cel ce voieşte a ne cinsti ca pe slugi să ne cinstească şi ca de iconomi să se sfiască.» Iar dumnezeiescul Apostol nu numai că scria acestea, dar le şi învăţa [cu fapta]: căci i-a oprit pe Licaonii care se ispiteau a-i jertfi lui şi lui Varnava, amîndoi rupîndu-şi hainele şi strigînd: «Sîntem oameni pătimaşi, asemenea vouă!» Aşa i-a zis şi fericitul Petru lui Cornelie: «Şi eu sînt om!» (*Faptele Apostolilor* 10:26)." (n. aut.)

că mai sus a zis că de la iconomi se cere a fi credincioşi întru iconomia lor, Apostolul părea că prin ceea ce zice aici dă prilej dregătorilor de mai sus să judece viaţa tuturor; iar această judecată ar fi pricinuit mai mari prigoniri şi dezbinări în Corint. Ca să nu se întîmple aceasta, Pavel îi opreşte de a judeca pe alţii şi le zice: „iar mie prea-puţin îmi este", adică: Aceasta îmi e de prea-mare necinste, a fi judecat cît de puţin de voi! Apoi, pentru a nu-i atinge ca şi cum i-ar defăima, adaugă: „ori de vreo zi omenească", adică: Necinste a mea e a fi judecat nu numai de voi, dar şi de oricare alt om slăvit şi înalt. Căci „zi omenească" e numită în *Scriptură* înălţimea, buna-norocire şi slava omului, după zicerea psalmului: „Ziua nu mă voi teme" (*Psalm 55*:2), adică: Nu mă voi teme de îmbelşugările şi de bunele-noroci ale omului.[73] Însă, auzind acestea, nimeni să nu-l osîndească pe Pavel pentru mîndrie, căci nu zice acestea despre sine cu adevărat, fiindcă nimeni nu l-a judecat nicicum, ci el a vorbit ca din partea lui ca prin aceasta să-i înveţe pe ceilalţi să nu judece.

4 Fiindcă nici eu nu mă judec pe mine însumi, căci nu mă cunosc cu nimic vinovat. Dar nu întru aceasta m-am îndreptat; cel ce mă judecă pe mine este Domnul.

Zice: Să nu credeţi că prin ce am spus, anume că nici un om nu e vrednic a mă judeca, vreau să vă defaim pe voi sau pe altcineva. Căci socotesc că nici eu nu sînt destul de vrednic a mă judeca pe mine însumi, pentru că, neputînd a mă judeca drept şi cu scumpătate, nu cunosc a fi vreo greşeală întru sine-mi şi în conştiinţa mea. Însă, cu aceasta, nu m-am îndreptat, adică nu sînt curat de păcat, fiindcă se poate să fi făcut oarecari greşeli şi să nu le cunosc. Căci singur Domnul este Cel care judecă acestea şi le cunoaşte cu amănuntul şi fără sminteală. O cititorule! – socoteşte din aceste cuvinte cu ce scumpătate se va face cercetarea la Judecata viitoare, întru a doua venire a Stăpînului! Pentru că, atunci, Domnul are să afle greşeli ascunse încă şi întru acela care nu e judecat de conştiinţa sa că a greşit în vreun lucru, ori cuvînt ori gînd![74]

---

[73] Iar Teodorit spune că „zi omenească" a numit puţina viaţă a firii omeneşti. (n. aut.)

[74] Din acest cuvînt al lui Pavel, învăţăm că nu trebuie a ne încrede în conştiinţă atunci cînd nu ne mustră pentru vreo faptă a noastră. Căci „conştiinţă" se zice numai la acele greşeli pe care le ştim, dar nu şi la cele neştiute de noi. Fiindcă – după Ieremia – „inima e mai adîncă decît toate" (17:9) şi multe patimi mărunte se află ascunse într-însa, pe care nu le ştie întru totul nici însuşi cel ce le are. Pentru aceasta Îl ruga pe Dumnezeu şi David, zicînd: „De cele ascunse ale mele curăţeşte-mă!" (*Psalm 18*:13). De aceea, şi tu, Creştine, să crezi că inima ta nu e niciodată cu desăvîrşire curată de patimi mărunte şi ascunse cunoscute doar lui Dumnezeu, Acela care cercetează inimile, după Solomon, ce zice: „Tu singur ştii inimile tuturor oamenilor" (*Cartea a treia a împăraţilor* 8:39). Şi totdeauna să ai de adevărată zicerea lui Ioan că Dumnezeu este mai mare decît conştiinţa noastră, adică: „Mai mare este Dumnezeu decît

5 De aceea, să nu judecăm nimic mai înainte de vreme, pînă ce nu va veni Domnul,

Vezi acum – o, cititorule! – că nu despre sine a zis Pavel că oamenii nu sînt vrednici a-l judeca, ci pentru ca aceia din Corint să nu judece pe alții? Căci fericitul Pavel obișnuiește a face aceasta, adică a lua asupra sa cele socotite ale altora, ca în acest fel să facă cuvîntul mai îngreuietor și mai bine primit de către ascultători.[75]

Care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor.

Zice: Acum, în această viață, sînt ascunse faptele rele ale oamenilor – căci pe acestea le numește aici Apostolul „cele ascunse ale întunericului". Căci, de multe ori, unul ce este necurat și stricat de păcate e socotit de ceilalți a fi curat

---

inima noastră și cunoaște toate" (*1 Ioan* 3:20). Căci – dacă marele Pavel, cu toate că nu cunoștea să-l fi mustrat conștiința de vreun lucru, nu se socotea totuși drept înaintea lui Dumnezeu pentru aceasta – cu cît mai vîrtos ni se cuvine nouă a nu ne socoti drepți, chiar dacă nu ne-ar mustra conștiința. (n. aut.)

[75] Iar marele Vasilie zice că din cuvintele acestea ale lui Pavel tragem încheierea că dacă s-ar afla întru stăpînirea noastră judecata vreunui frate, dar pricina ar fi necunoscută nouă nu se cuvine să-l judecăm pe fratele, după cea zisă de Apostolul despre cele necunoscute: „De aceea, să nu judecați ceva mai înainte de vreme, pînă ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului." [...] [De asemenea] să nu cuteze nimeni a judeca pe fratele, dacă nu se învinovățește că face aceleași lucruri el însuși, auzind ceea ce zice Domnul: „Scoate întîi bîrna din ochiul tău!"

Încă și Isidor Pelusiotul zice așa: „Pentru cele vădite, și Apostolul judeca și poruncea a judeca; și a scos și a poruncit a scoate din Biserică. Iar pentru cele care nu erau vădite, a poruncit a zăbovi pînă ce va veni Domnul. Căci este lucru necuviincios a răpi vrednicia Judecătorului, și a da hotărîrea fără judecată și a nu face aceasta după dreptarul adevărului."

Iar dumnezeiescul Maxim zice: „Trebuie a ne înfricoșa că «Dumnezeu-Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului». Iar Fiul strigă și zice: «Nu judecați, și nu veți fi judecați!» Și Apostolul, de asemenea: «Nu judecați ceva mai înainte de vreme, pînă ce nu va veni Domnul!» Iar oamenii, lăsînd de a judeca păcatele loru-și, au răpit judecata de la Fiul, și judecă ei și-i osîndesc pe alții, ca și cum ar fi nepăcătoși. Cerul s-a înfricoșat de aceasta și pămîntul s-a cutremurat, iar ei, nesimțind, nu se rușinează."

Ia aminte însă că nu păcătuiește cineva atunci cînd spune păcatul sau greșeala altuia, fie pentru ca să-l îndrepteze pe acela, fie ca să-l folosească pe altul, precum zice același dumnezeiesc Maxim: „Cînd spune greșeala fratelui fără pătimire, o spune din două pricini: ori pentru ca să-l îndrepteze pe acela, ori pentru a-l folosi pe altul." Iar de o spune – ori lui, ori altuia – afară de aceste două pricini, atunci o face pentru a-l ocări și a-l batjocori pe fratele. Și nu va scăpa de dumnezeiasca părăsire, ci negreșit va cădea întru aceeași greșeală ori întru alta și va fi rușinat de către alții, fiind vădit, și înfruntat și ocărît" (capitolul 72 al sutei a 3-a din cele despre dragoste). Aceasta o scrie și marele Vasilie în cele aschetice, adică în hotărîrea 25 pe scurt, din care a luat și dumnezeiescul Maxim cele zise mai sus. (n. aut.)

şi îmbunătăţit; iar atunci, la Înfricoşata Judecată, Dumnezeu va arăta toate faptele rele şi ascunse şi chiar sfaturile şi cugetările ascunse din inima oamenilor. Astfel, de pildă, unul laudă pe cineva vrednic de laudă; lauda aceea este bună, dar cugetarea celui care laudă poate fi rea şi stricată, căci îl laudă pe acel îmbunătăţit cu scop rău, cu linguşire şi făţărnicie. Şi iarăşi, altul judecă pe cineva zicînd că vrea să-l îndrepteze, dar, după socoteala cea ascunsă din lăuntrul inimii sale, face aceasta ca să-l batjocorească şi să arate celorlalţi greşeala fratelui său. Atunci însă, la viitoarea judecată a lui Dumnezeu, acestea toate şi alte milioane nenumărate cugetări ascunse ale oamenilor au să se arate prea-descoperit.

Şi atunci lauda se va face fiecăruia de la Dumnezeu.

S-ar fi cuvenit ca Apostolul să spună că atunci se va face de la Dumnezeu ori pedeapsa, ori lauda: pedeapsa pentru cei răi, şi lauda pentru cei buni. Dar a lăsat deoparte pedeapsa şi a zis numai despre laudă, ca să facă cuvîntul mai mîngîietor.

6 Şi acestea, fraţilor, le-am zis ca despre mine şi Apollo pentru voi, ca să învăţaţi din pilda noastră a nu cugeta mai presus de ce este scris,

Zice: Tot ce am zis mai sus – atît despre prigoniri şi dezbinări, cît şi despre cei ce judecă pe alţii – le-am închipuit ca despre mine şi Apollo, ca să învăţaţi din această pildă a nu cugeta mai presus de ceea ce este scris. Căci pentru aceasta, că nu se cade a se lăuda şi a se mîndri cineva, Domnul zice aşa: „Cel ce vrea să fie mai întîi să fie în urma tuturor" (*Matei* 23:12); şi altele nenumărate zice *Scriptura*. Iar despre faptul că nu se cuvine a judeca cineva, Domnul zice: „Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi" (*Matei* 7:1).

ca să nu vă umflaţi (mîndriţi) unul pentru altul, împotriva altuia.

Pavel zice cuvintele acestea către norod, căci el face învăţătura de multe feluri şi cu deosebire: uneori întoarce cuvîntul către ucenici, cei ce se supun, iar alteori către învăţători, cei care îi supun. Şi aici întoarce cuvîntul către ucenici, către cei supuşi, pentru că aceştia se umflaseră şi se mîndreau unul asupra altuia că au învăţători înţelepţi; şi un ucenic se mîndrea că are învăţător mai bun împotriva altui ucenic ce nu avea astfel de învăţător, asemenea şi acela împotriva celuilalt.

Şi cu dreptate numeşte „umflare" această mîndrie, după metafora şi asemănarea foalelor ori altor lucruri care se umflă şi se băşică de aer ori de vreo

rea umezeală şi patimă. Astfel, cu acestea arată că mîndria este deşartă, nefolositoare şi plină de vînt.

7 Căci cine te osebeşte pe tine? Şi ce ai pe care să nu-l fi primit?
Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti ca şi cum nu l-ai fi primit?

Învăţătorilor le spune Pavel aceste cuvinte. „Cine – zice – te osebeşte pe tine", învăţătorule? – adică: Cine te-a cercat sau te-a judecat a fi vrednic de laudă, încît să te mîndreşti, omule? Dar judecata oamenilor este greşită, căci, chiar dacă eşti vrednic de laudă, aceasta nu este isprava ta, ci a lui Dumnezeu. Fiindcă El ţi-a dat darul pentru care eşti lăudat, nu l-ai dobîndit cu osteneala ta. Iar dacă l-ai luat de la Dumnezeu, atunci cum te îngîmfi ca şi cum nu l-ai fi luat, ci l-ai avea de la tine şi din ostenelile tale? Pentru că cel ce ia nu se cuvine a se îngîmfa pentru ceea ce a luat, fiindcă e lucru străin, iar nu al său.

8 Iată, sînteţi sătui! Iată, v-aţi îmbogăţit!

Cuvintele acestea sînt ale unui om îngreuiat de scîrbă. Atît de curînd – zice – v-aţi îmbogăţit voi, Corintenii, încît nu mai aveţi trebuinţă de acum de nimic? V-aţi săturat în atît de puţină vreme? Aţi ajuns la desăvîrşire, aţi luat toată bogăţia cunoştinţei dumnezeieşti şi a duhovniceştilor daruri, încît nu aveţi trebuinţă a lua mai mult?[76] Însă această desăvîrşire pe care socotiţi că o aveţi se dă în veacul viitor, nu întru acesta. Apostolul zice acestea ca să arate că sînt prea-nedesăvîrşiţi dacă cugetă aşa.

Fără noi v-aţi îmbogăţit şi aţi domnit.

Apostolul zice şi aceste cuvinte ca un om prea-îngreuiat şi mîhnit, ca să le arate Corintenilor că erau fără conştiinţă şi nemulţumitori. Căci – zice – voi – după ce v-aţi învrednicit de asemenea daruri dumnezeieşti, precum socotiţi, şi v-aţi făcut astfel împăraţi şi bogaţi – nu aţi voit să ne faceţi împreună-părtaşi ai bogăţiei şi împărăţiei voastre şi pe noi, Apostolii, cei care am ostenit pentru a lua voi darurile acestea.

Şi – o! – măcar de aţi fi împărăţit, ca să împărăţim şi noi
împreună cu voi!

---

[76] Aici, Pavel îi mustră pe Corinteni aproape cu înseşi cuvintele Proorocilor. Căci Isaia zice: „Zis-a Efraim: Însumi m-am îmbogăţit!" (12:8). Şi Zaharia la fel: „Bine este cuvîntat Domnul, că ne-am îmbogăţit!" (11:5). (n. aut.)

„Măcar – zice – de ați fi împărățit!" – adică: Măcar de ați fi dobîndit desăvîrșirea! Apoi, ca să nu se creadă că-i ia în rîs, adaugă: ...ca și noi, Apostolii și învățătorii voștri, să împărățim, adică să dobîndim această desăvîrșire și aceste bunătăți, pentru că slava voastră este și a noastră, de vreme ce fiecare învățător dorește ca ucenicii lui să sporească și să ajungă desăvîrșiți.

9 Căci mi se pare că Dumnezeu, pe noi, Apostolii, ne-a arătat ca pe cei din urmă oameni, ca pe niște rînduiți spre moarte,

Mîhnit, Pavel îi mustră, zicînd așa: Precum socotesc eu din cele ce faceți, pe noi, Apostolii și învățătorii voștri, Dumnezeu ne arată mult mai jos decît voi, și lepădați de toți oamenii și „rînduiți spre moarte", adică osîndiți și gătiți numai spre a ne omorî, iar nu spre a lua și noi dumnezeieștile daruri. Căci, din cugetările voastre că ați împărățit, închei că noi, Apostolii, care pătimim atîtea pentru Hristos, ne-am osîndit de Dumnezeu să fim mai prejos decît toți după daruri.

căci ne-am făcut priveliște lumii, și Îngerilor, și oamenilor.

Noi, Apostolii nu pătimim doar în vreun unghi sau parte a lumii, ci în toate părțile. Și ne văd pătimind nu numai oamenii – fiindcă cele pentru care pătimim nu sînt proaste oarecare și de nimic, ca să-i avem numai pe oameni privitori – ci ne văd și Îngerii. Pentru că luptele și nevoințele noastre sînt atît de mari, încît sînt vrednice a le privi chiar Îngerii, de vreme ce nu ne luptăm numai cu oamenii, ci și cu începătorii, și stăpînitorii și puterile răilor diavoli.

10 Noi – nebuni pentru Hristos, iar voi – înțelepți întru Hristos!

Acest cuvînt este iarăși mustrător. Căci – de vreme ce Apostolii erau bătuți și defăimați pentru Hristos, ca niște nebuni fără de minte, iar Corintenii erau cinstiți și socotiți înțelepți, și se mîndreau că acestea sînt după Hristos – Apostolul îi mustră, ca și cum le-ar zice: Și cum este cu putință – o Corintenilor! – a fi unite cele dimpotrivă întru aceleași cugetări pe care le avem și noi, și voi? Căci noi, necinstindu-ne, cugetăm că pentru Hristos sîntem necinstiți; iar voi – dimpotrivă, cinstindu-vă – cugetați că tot pentru Hristos sînteți cinstiți. Apoi, aceasta este cu neputință! Așadar, ori noi nu cugetăm după Hristos, ori voi! Dar, fiindcă e lucru nevrednic și nepotrivit ca Apostolii lui Hristos să nu cugete după Hristos, urmează că voi sînteți cei care nu cugetați după Hristos și deci sînteți în greșeală.[77]

---

[77] Iar Teodorit zice că, după ce a zis: „voi sînteți înțelepți", Pavel a adăugat zicerea „pentru Hristos", ca să nu-i înfrunte mai mult pe Corinteni.

Noi – slabi, iar voi – tari! Voi – slăviţi, iar noi – necinstiţi!

Adică: Noi, Apostolii, sîntem izgoniţi din loc în loc, iar voi locuiţi în patria voastră şi aveţi toată voia şi odihna! – căci, în toate epistolele sale, Pavel numeşte „slăbiciune" şi „neputinţă" ispitele şi prigoanele. Şi zice: Voi sînteţi slăviţi, şi cinstiţi şi de bun neam, iar noi sîntem defăimaţi ca nişte oameni necinstiţi, fără de neam şi de nimic. Însă Apostolul zice acestea îngreuiat fiind şi mîhnit, iar înţelegerea cuvintelor este astfel, adică: Cum este cu putinţă ca noi, Apostolii Domnului, să pătimim rău şi să ne aflăm în necazuri şi în ispite, iar voi, Creştinii din Corint, să dobîndiţi toată odihna, să vă aflaţi în bunătăţi şi în bune-norociri? Dintru aceasta – zice – este arătat că nu vă aflaţi bine, ci chiar acum, tocmai pentru că aveţi odihne, acum vieţuiţi mai rău şi cu nevrednicie, nu ca nişte ucenici ai lui Hristos. Apoi, pentru aceasta nu se cuvine a vă făli şi a vă mîndri!

11 Pînă în ceasul de acum flămînzim, însetăm şi sîntem goi;

De ce să povestesc – zice – relele vechi pe care le-am pătimit noi, Apostolii? Vedeţi prin ce trecem şi acum, că de multe ori noi sîntem flămînzi, însetaţi şi goi, iar voi, dimpotrivă, sînteţi sătui, îmbelşugaţi şi îmbrăcaţi. Acestea le zice Apostolul pentru cei ce se desfată.

şi sîntem pălmuiţi,

Adică: Ne bat cu palmele peste obraz spre necinste şi spre defăimare. Căci pălmuirea este atunci cînd cineva îşi face palma adîncată, şi-l loveşte pe celălalt pe ascuns peste grumaz şi face vuiet, ca să pricinuiască rîsul celor ce aud.[78] Iar aceasta o zice Pavel celor ce se mîndreau şi nu voiau a fi necinstiţi.

Zice şi Grigorie Nyssis: „Cîţi se îndeletnicesc cu vederea celor ce sînt adevărate se socotesc a fi orbi şi fără de minte întru lucrurile cele materialnice, precum se laudă şi Pavel a fi, zicînd că este «nebun întru Hristos». Căci mintea şi înţelepciunea sa nu se îndeletniceau cu nimic din cele ce se caută aici. De aceea şi zice: «Noi – nebuni întru Hristos», ca şi cum ar fi zis: Noi sîntem orbi pentru viaţa aceasta de jos, căci o căutăm pe cea de sus şi spre ea avem ochii [aţintiţi]. De aceea şi era fără acoperămînt şi fără masă, sărac, nestatornicit, gol, în foame, în sete, zbuciumîndu-se din loc în loc. Dar ia aminte cum era cel de aici, de jos, întru cele de sus, căci s-a înălţat pînă la al treilea cer, acolo unde îşi avea mintea şi ochii, zăbovind întru tainele cele negrăite ale raiului şi văzînd cele nevăzute" (*Cuvîntul al cincilea la Ecclesiast* asupra zicerii acesteia: „Ochii înţeleptului în capul său sînt" (*Ecclesiast* 2:14). (n. aut.)

[78] Iar Fotie (în *Amfilohia*) zice că pălmuirea era o pedeapsă pe care spurcaţii Iudei au făcut-o şi asupra Domnului, acoperind faţa Lui, apoi lovindu-L şi întrebîndu-L: „Prooroceşte-ne nouă: Cine este cel ce Te-a lovit?" – precum scrie sfinţitul Luca (22:64).

şi sîntem neaşezaţi,

Adică: Ne izgonim din loc în loc şi nu avem stare şi aşezare. Pavel zice aceasta Corintenilor ce aveau bogăţie şi aşezări, adică moşii, şi pentru acestea nu voiau a se lăsa.

12 şi ostenim şi lucrăm cu mîinile noastre.

Pavel zice acestea ruşinîndu-i şi înfruntîndu-i pe apostolii şi învăţătorii mincinoşi care se apucau să înveţe şi îndrăzneau a propovădui pentru bani, fiindcă nu voiau să lucreze.

Ocărîţi fiind, binecuvîntăm; izgoniţi, suferim; huliţi, mîngîiem.

Lucrul cel mai mare – zice – dintre cele pătimite de noi e că nici nu ne mîhnim, nici nu ne jeluim pentru relele pe care le încercăm. Şi de unde se arată aceasta? Din faptul că ne silim a face bine celor care ne fac rău. Căci, pe cei ce ne necinstesc, noi îi grăim de bine, iar pe cei ce ne hulesc, adică vin asupra noastră cu ocară şi cu asprime, noi îi mîngîiem, adică le răsplătim cu cuvinte blînde şi moi. Fiindcă aceasta este „mîngîierea", adică ceea ce îmblînzeşte şi alină cearta.[79] De aceea, celor necredincioşi şi fără de minte, Creştinii li se par a fi nebuni şi fără de minte pentru că fac unele ca acestea şi nu răsplătesc rău în loc de rău.

13 Ca nişte spălături ne-am făcut lumii, tuturor lepădătură, pînă acum.

Ce este „spălătura"? Ceea ce de obşte se zice „zoaie", căci, cînd cineva spală vreun vas necurat şi spurcat, zoaiele acelea le numeşte „spălături". Iar „lepădătură" însemnează acelaşi lucru, adică zoaiele pe care cineva le „leapă-

---

Iar dumnezeiescul Hrisostom zice că pălmuire se numeşte lovirea peste cap. Însă, aici, Pavel ia aceasta simplu, zicînd: „sîntem pălmuiţi" în loc de: „sîntem bătuţi". (n. aut.)

[79] Iar marele Vasilie zice că Apostolul ne învaţă aici, cu pilda sa, să folosim suferirea de rău şi blîndeţea faţă de toţi şi să răsplătim cu faceri de bine celor ce ne fac rău: nu numai celor ce ne ocărăsc şi ne hulesc, ci tuturor celor ce ne fac rău!

Iar *Dumnezeiasca Scriptură* nu foloseşte graiul „mîngîie" cu înţelesul obştesc, de „a mîngîia" ori „a ruga" pe cineva, ci cu acela de „a pleca inima spre încredinţarea adevăruiui", precum e la zicerea aceasta: „Mîngîiaţi, mîngîiaţi pe norodul Meu! – zice Dumnezeu" (*Isaia* 40:1). În altă parte, Apostolul zice şi el: „Căci doresc să vă văd, ca să vă dau ceva dar duhovnicesc spre întărirea voastră. Şi aceasta, ca să mă mîngîi împreună cu voi prin credinţa noastră laolaltă, a voastră şi a mea." (*Romani* 1:11, 12). Încă şi Botezătorul Ioan – zice – „mîngîind (adică plecînd inimile Iudeilor către adevăr, precum tîlcuieşte marele Vasilie aici) binevestea norodului" (*Luca* 3:18). (n. aut.)

dă", le aruncă, după ce spală vasul sau alt lucru necurat. Deci Pavel zice că: Precum se aruncă afară spălăturile şi zoaiele, fiind spurcate şi nevrednice a se vedea, tot aşa şi noi, Apostolii, sîntem vrednici a fi lepădaţi şi socotiţi ca nişte lepădături greţoase, nu numai de voi, ci de toată lumea, şi nu numai pentru o vreme, ci „pînă acum" încă! Vezi însă tu – o, cititorule! – cum trebuie a fi Creştinul, adică se cuvine a pătimi rău şi a se nevoi nu doar pentru o vreme, ci „pînă acum", adică pînă la sfîrşitul vieţii sale.

14 Nu scriu acestea ca să vă ruşinez,
ci vă sfătuiesc ca pe nişte fii ai mei iubiţi.

Zice: Fraţilor, nu spun acestea ca să vă ruşinez, nici nu le scriu cu socoteală rea şi cu ură, ci vă sfătuiesc ca pe nişte fii, şi nu doar fii, ci „fii ai mei iubiţi". Şi iertaţi-mă dacă v-am zis vreun cuvînt greu şi însărcinător, căci nu am făcut-o din ură, ci din dragoste. Şi nu a zis: „vă cert", ci: „vă sfătuiesc"; şi care fiu nu suferă ca tatăl să-l sfătuiască pentru folosul şi mîntuirea sa? Cu adevărat, nici unul!

15 Căci, de aţi avea zece mii de pedagogi întru Hristos,
totuşi nu aveţi mulţi părinţi.

Chiar dacă – zice – aveţi mulţi pedagogi şi dascăli după Hristos, nu aveţi mulţi părinţi ca mine. Căci poate ar fi zis Corintenii: Şi ce? Ceilalţi învăţători ai noştri nu ne iubesc? Către care Pavel răspunde: Aceia nu vă iubesc precum vă iubesc eu! Căci aceia sînt pedagogi, adică numai povăţuitori şi dascăli ai voştri, iar eu sînt tatăl vostru duhovnicesc în Hristos. Deci – precum copiii trupeşti au doar un tată, dar mulţi pedagogi, iar dragostea tatălui este mult mai mare decît cea a pedagogilor – tot aşa urmează şi la voi, duhovniceştii mei fii!

Vezi însă, iubitule, că i-a numit „pedagogi întru Hristos", ca să nu-i lovească prea mult pe aceia. Ci şi lucrul cel mai ostenitor l-a dat pedagogilor, pedagogia fiind lucru ostenitor şi dureros. Iar covîrşirea dragostei a păzit-o pentru sine-şi, căci aceasta este aşezarea părintelui, a-şi iubi fiii cu covîrşire.

Căci eu v-am născut pe voi în Hristos Iisus, prin evanghelie.

Prin aceste cuvinte, Apostolul arată în ce chip le este părinte Corintenilor. Şi zice: Eu, cu ajutorul şi darul lui Hristos, v-am născut duhovniceşte prin propovăduirea evanghelică. Căci eu nu socotesc că v-am născut duhovniceşte cu puterea mea, precum socotesc dascălii voştri, ci cu puterea lui Hristos. Şi nu a zis: „v-am învăţat", ci: „v-am născut", ca, prin firescul nume al naşterii,

să arate dragostea părintească şi curată ce o are către dînşii şi faptul că ei sînt ucenicii lui cei prea-de aproape şi prea-adevărați, precum se vede şi în multe alte părți ale epistolei.

16 Deci vă rog să-mi urmați mie,

Zice: Fraţii mei, urmați-mi întru toate! Şi nici întru înțelepciunea voastră să nu vă mîndriți, nici întru bogăția voastră, nici să vă osebiți de ceilalți frați ai voştri, ci să cunoaşteți că adevărata înțelepciune şi bogăție este dragostea către Hristos şi către fraţii voştri! Vezi însă – o, cititorule! – iubirea de oameni şi milostivirea fericitului Pavel? Vezi cum se roagă şi nu le porunceşte să-l urmeze? Şi mare dovadă de îndrăzneală şi de faptă bună a lui Pavel este a se pune pe sine înaintea tuturor drept pildă de bunătăți, ca să-l urmeze toți![80]

17 Pentru aceasta l-am trimis la voi pe Timotei, care este fiu al meu iubit

Zice: „Pentru aceasta – adică pentru că mă doare pentru voi, ca fii ai mei iubiți – l-am trimis la voi pe Timotei." Voiam – zice – să vin eu însumi ca să vă îndreptez, însă, fiindcă nu mi-a fost cu putință, l-am trimis pe Timotei, „care este fiu al meu iubit". Aici, Pavel îl laudă pe Timotei din două pricini: întîi, ca să le arate Corintenilor că îi iubeşte atît de mult încît, pentru dragostea lor, se desparte de fiul său iubit; şi a doua, ca să-i facă să-l primească pe Timotei cu evlavie.[81]

şi credincios întru Domnul.

Pe lîngă laudele de mai sus, Apostolul adaugă că Timotei este „credincios întru Domnul", arătînd aşadar că acestuia nu i s-a încredințat să facă lucruri le-

---

[80] Şi dumnezeiescul Hrisostom zice despre aceasta: „O minune! Cîtă e îndrăzneala învățătorului! Cum e de ascunsă închipuirea, cînd şi pe alții la aceasta îi roagă! Dar nu face aceasta înălțîndu-se pe sine, ci arătînd că fapta bună e lesne de săvîrşit. Fiindcă [Pavel] zice aşa: Să nu-mi spuneți voi, Corintenii: Nu pot să-ți urmez, căci tu eşti învățător şi mare! Pentru că [– zice Pavel –] între mine şi voi nu e atîta osebire cîtă e între mine şi Hristos, şi eu L-am urmat pe Acela. (...) [Deci] aici arată totodată că se poate urma lui Hristos şi aşa: căci cel ce urmează pecetea cea amănunțită [„copia", n. m.] (care era Pavel) urmează şi chipului cel dintîi al peceții [„modelului original", n. m.], adică lui Hristos" (*Cuvîntul 13 la Epistola întîi către Corinteni*). (n. aut.)

[81] Bagă de seamă că pe Timotei l-a trimis la Corinteni fără scrisoare – precum arată Teodorit la pricina epistolei acesteia. Căci epistola a trimis-o prin Apostolul Stefanas, prin Fortunat şi prin Ahaic. (n. aut.)

gate de viața aceasta, lumești, ci acelea după Hristos, duhovnicești. Prin urmare – zice Apostolul Corintenilor – în pricinile voastre cele după Hristos, Timotei are să slujească cu încredințare, să nu aveți nici o îndoială despre aceasta!

El vă va aduce aminte de căile mele cele în Hristos, precum învăț eu pretutindeni în togtă Biserica.

Pavel nu a zis: „Timotei vă va învăța", pentru ca să nu le pară rău, fiindcă Timotei era tînăr pe atunci; ci a zis: „vă va aduce aminte", adică: „va înnoi întru pomenirea voastră cele știute de voi".

Iar Pavel numește „căi" iconomiile ce le făcea întru propovăduire și canoanele, legile și obiceiurile pe care le predanisea și le învăța în lume. Și zice: Să vă aducă aminte Timotei cum umblu: nu mîndrindu-mă și fălindu-mă, precum faceți voi, nici pricinuind Creștinilor prigoniri și dezbinări. A adăugat însă și aceasta: „în Hristos", ca să arate că iconomiile și învățăturile lui nu au nici o cugetare omenească, ci toate sînt după Hristos; ori se mai poate înțelege și că toate se isprăvesc cu ajutorul și puterea lui Hristos. Și adaugă: Timotei vă va arăta acelea precum le învăț în fiecare Biserică și cetate. Fiindcă – zice – nu învăț pe vreunii, în parte, vreo altă cugetare mai nouă, ci toți mărturisesc pentru mine că acestea sînt cele pe care le învăț, și nu altele. Pentru aceasta – zice – rușinați-vă, Corintenilor, fiindcă doar voi – singuri, osebit de toate celelalte biserici și cetăți – ați ieșit din căile și iconomiile mele și ați început să învățați altele noi.

18 Căci unii, nevenind eu la voi, s-au semețit.

Fiindcă, mai sus, a zis: „am trimis pe Timotei", pentru a nu se lenevi Corintenii, Apostolul zice aici așa: Deși nu vin la voi acum, și de aceea lipsa mea a făcut pe oarecari dintre voi să se semețească și să se mîndrească, voi veni însă. Cu cuvintele acestea, Pavel arată că mintea Corintenilor era copilărească, pentru că copiii fac neorînduială cînd lipsește dascălul lor.

Care erau însă aceia ce se mîndreau? Erau prietenii celui ce curvea amestecîndu-se trupește cu mama sa vitregă. Pentru că, fiind el înțelept (adică pricopsit întru învățături) și bogat, avea foarte mulți care îl apărau. Dar poate că mai erau și alții care se mîndreau întru înțelepciunea învățăturilor și întru bogăție, nefiind Pavel de față ca să-i înfrunte.

19 Dar voi veni curînd la voi, de va voi Domnul,

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi domoleşte, şi-i împacă pe Corinteni şi-i face să stea cu luare aminte. Şi bine a adăugat aceasta: „de va voi Domnul să vin", căci toate mişcările Sfinţilor se ocîrmuiesc cu voia Domnului.[82]

şi voi cunoaşte nu cuvîntul celor ce se mîndresc, ci puterea.
20 Căci împărăţia lui Dumnezeu nu stă în cuvînt, ci întru putere.

De vreme ce apostolii şi dascălii cei mincinoşi ce erau în Corint, nădăjduind în limbuţia şi în înţelepciunea lor, îl defăimau pe Pavel ca pe un om de rînd şi fără înţelepciune, el zice despre aceasta aşa: Cînd voi veni, voi vedea şi voi cunoaşte nu înţelepciunea şi limbuţia lor, fiindcă aceasta este netrebnică şi nefolositoare, ci dumnezeiasca putere pe care o au spre a face minuni. Căci – zice – împărăţia lui Dumnezeu nu s-a propovăduit, nici nu s-a adeverit cu cuvinte de bună-limbuţie (retorice), ci cu semne şi cu minuni ce se fac cu puterea cea mai presus de fire a Sfîntului Duh.

Iar cine era cel ce se mîndrea, vezi la capitolul V, stihul 2.

21 Ce voiţi? Să vin la voi cu toiag, ori cu dragoste şi cu Duh de blîndeţe?

Pavel numeşte „toiag" pedeapsa şi certarea. Deci zice: În mîna voastră stă – o, Corintenilor! – ceea ce voi face: ori să vin pentru a vă pedepsi şi a certa pe oarecari dintre voi cu puterea Sfîntului Duh, ca un stăpîn şi Apostol; ori să vin cu dragoste şi cu Duh de blîndeţe! Căci, de vă veţi lenevi, vin pentru a vă pedepsi, precum l-am pedepsit şi pe Elima vrăjitorul, orbindu-l. Iar de veţi lua aminte şi vă veţi îndrepta, mă voi folosi între voi de Duhul blîndeţii şi al îndelungii-răbdări. Căci Duhul este şi de asprime şi de certare, dar Pavel Îl numeşte din cele bune, precum şi pe Dumnezeu Îl numim mai mult „îndurat" şi „iubitor de oameni", şi doar prea-rareori Îi zicem şi „pedepsitor", cu toate că este şi pedepsitor al celor răi.[83]

---

[82] Ne învăţăm din aceasta că toate lucrurile ce avem să facem, chiar bune dacă ar fi, trebuie să le atîrnăm de voia lui Dumnezeu. Şi vezi despre aceasta şi tîlcuirea stihului al treilea al capitolului 6 al epistolei către Evrei şi subînsemnarea zicerii: „rugîndu-mă ca oarecînd, cu voia lui Dumnezeu, să am bun prilej a veni la voi." (*Romani* 1:10). (n. aut.)

[83] Iar Hrisostom, pe lîngă cele zise de Sfinţitul Teofilact, adaugă: „Socoteşte înţelepciunea lui Pavel, care – avînd stăpînirea de a face şi una, şi alta – îi face stăpîni pe alţii, zicînd: Ce voiţi? – în mîna voastră stă lucrul, fiindcă voi sînteţi stăpîni şi peste una, şi peste alta: şi de a cădea în gheena, şi de a dobîndi împărăţia. Căci – zice – Dumnezeu aşa spune: «[Iată] foc şi apă, întinde mîna ta către care voieşti!» (*Sirah* 15:16); şi: «De veţi voi şi Mă veţi asculta pe Mine, bunătăţile pămîntului veţi mînca» (*Isaia* 1:19)." (n. aut.)

CAPITOLUL V

1 Cu totul se aude întru voi de curvie, şi o astfel de curvie cum nici între păgîni nu se pomeneşte, ca cineva să o aibă pe muierea tatălui său.

Pavel îi învinovăţeşte pe toţi Creştinii din Corint pentru păcatul celui ce se împreuna trupeşte cu mama sa vitregă. Apostolul face aceasta pentru ca ei să nu se lenevească, ci toţi să se sîrguiască împreună să îndrepteze acel rău, care era ocară şi prihană obştească.

Şi nu a zis că „se cutează a curvi", ci că „se aude cu totul". Căci, dacă a se cuteza un astfel de rău este fără de lege şi oprit, cu cît mai vîrtos e a se auzi *cu totul*, şi – zice – mai ales între voi, care v-aţi învrednicit de atîtea taine şi daruri ale Duhului Sfînt?! Şi nu a zis că nici între „neamuri" „nu se face" un astfel de păcat, ci că „nici nu se pomeneşte" ca fiul să o aibă pe muierea tatălui său, adică pe mama sa vitregă.

Şi Pavel nu a numit-o „mamă vitregă", ci numai „muierea tatălui" aceluia, pentru ca mai greu să-i înfrunte pe cei ce auzeau pomenind nume de tată.[84] Şi, cu zicere mai domoală, a spus că acela „o are pe muierea tatălui său", iar nu că „curveşte", ruşinîndu-se de numirea rău-vestită a curviei celei amestecătoare de sînge.

2 Iar voi vă mîndriţi,

Adică: Acel amestecător de sînge se află întru acest păcat păgînesc, iar voi vă mîndriţi şi vă făliţi cu înţelepciunea lui![85] – căci acela era înţelept întru învăţăturile cele din afară şi avea bună-limbuţie. Ia aminte însă – o, cititorule! – la înţelepciunea lui Pavel! Căci, pe acel nelegiuit, nu-l socoteşte vrednic nici de cuvînt, ca pe un necinstit şi nevrednic de a se arăta în mijloc şi a veni întru cuvîntul său; ci vorbeşte către ceilalţi, fiindcă vinovăţia era a tuturor.

în loc să fi plîns mai degrabă, ca să fie ridicat din mijlocul vostru cel ce face răul acesta.[86]

---

[84] Zice şi Teodorit: „Nu a zis: «mama vitregă», căci numele acesta arată oarecare ocară, ci: «femeia tatălui», adică pe aceea ce avea rînduială de maică, ce trăia împreună cu tatăl său în locul maicii sale." (n. aut.)

[85] Tîlcuind, marele Vasilie zice că mîndrul şi înalt-cugetătorul sînt acelaşi lucru. Iar cine este înalt-cugetătorul, ascultă-l pe el însuşi zicînd: „Înalt-cugetător ar fi cel ce se înalţă pe sine, cel ce cugetă lucruri mari pentru isprăvile făcute de el şi se înalţă asemenea fariseului aceluia, şi nu se coboară împreună cu cei smeriţi. La fel este şi cel mîndru, aşa cum erau Corintenii" (hotărîrea 56 pe scurt). (n. aut.)

[86] Aceasta: „ca să fie ridicat din mijlocul vostru cel ce a făcut răul acesta", e scrisă aici urmînd *Sfintei Scripturi*, care zice: „Şi vei ridica răul dintre voi!" (*Deuteronomul* 17:7); şi

Se cuvenea – zice – ca voi, Corintenii, să vă întristați și să plîngeți pentru că vinovăția și prihana aceasta s-a întins peste toată obștea Corintului. Se cuvenea – zice – să plîngeți și să-L rugați pe Dumnezeu – precum plîngeți și-L rugați cînd în cetatea voastră se întîmplă vreo ciumă sau altă boală obștească – să fie ridicat dintre voi acest nelegiuit amestecător de sînge, care e și el o vătămare și pagubă a tuturor. Vezi însă – o, cititorule! – că Pavel nu a pomenit numele aceluia nici aici, ci a zis numai: „cel ce a făcut lucrul acesta".

3 Iar eu – nefiind la voi cu trupul, dar fiind de față cu Duhul – iată, l-am judecat ca și cum aș fi de față pe cel ce a făcut una ca aceasta:

Vezi – o, cititorule! – mînia, ori – mai bine zis – rîvna apostolească a fericitului Pavel?! El nu așteaptă să ajungă în Corint și să fie primit de Corinteni, ca abia atunci să-l certe pe acel amestecător de sînge cu mama sa vitregă, ci se sîrguiește, chiar lipsind trupește de acolo, să oprească răul acela mai înainte de a se lăți ca o ciumă în tot trupul Bisericii Corintului.

Și, zicînd că se află de față în Corint cu darul Sfîntului Duh cel străvăzător, Apostolul vrea să-i facă pe Corinteni să ajute hotărîrii sale și-i înspăimîntă arătîndu-le că nu-i este neștiut ce fac ei, că știe așadar ceea ce vor judeca. Și, zicînd că a judecat și a hotărît ca și cum ar fi fost de față, nu le îngăduie să socotească și să judece altceva afară de hotărîrea sa. Eu – zice – am luat hotărîrea și deci nu se cuvine a se face vreo altă judecată și hotărîre.

4 întru numele Domnului nostru Iisus Hristos, adunîndu-vă voi și duhul meu

Ca să nu se arate obraznic, Pavel îi ia părtași și pe Corinteni întru osîndirea amestecătorului de sînge. Să vă adunați – zice – întru numele lui Hristos, pentru a nu se face adunarea voastră din chemare și voie omenească și cu vreo împătimire sau rușinare față de acel amestecător de sînge, ci după voia lui Dumnezeu, ca să vă adune împreună Însuși Hristos, Acela pentru Care vă și adunați. Însă, împreună cu dînșii, face epistat (adică asupră-veghetor) și pe „duhul" său, adică darul său cel străvăzător, ca nu cumva să-l ierte Corintenii pe nelegiuitul acela, ci să facă judecată și hotărîre dreaptă pentru dînsul, știind ei că și Pavel este de față, văzînd și auzind judecata lor.

5 împreună cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să dați unul ca acesta satanei,

---

încă o dată: „Și vei ridica răul dintre voi!" (*Deuteronomul* 19:19). Același lucru se zice și în capitolul 21 din *Deuteronom*. (n. aut.)

Zice: Hotărîrea şi judecata pe care trebuie să o faceţi asupra amestecătorului de sînge cu mama sa vitregă este să-l daţi pe el diavolului, cu puterea lui Hristos. Iar aceasta însemnează ori că Hristos le trimite darul de a-l putea da diavolului, ori că Însuşi Hristos, împreună cu ei, ia hotărîrea şi îngăduie a se da acela satanei. Dar nu a zis să-l dea satanei cu totul, suflet şi trup, ci numai trupul lui, pentru ca să-l pedepsească diavolul cu bătăi dureroase, cu felurite boli, precum a pedepsit şi trupul lui Iov; iar sufletul lui să nu-l vatăme, pentru ca el să nu se îndrăcească şi să-şi iasă din minte, ci, prin bătăile acestea, să se pocăiască şi să se mîntuiască. Vezi însă că Apostolul nu pomeneşte nici aici numele nelegiuitului aceluia, ci zice nehotărnicit să-l dea satanei „pe unul ca acesta".[87]

spre pieirea trupului, ca duhul să se mîntuiască în ziua Domnului Iisus.[88]

Adică: Daţi-l pe nelegiuitul acela satanei, ca să-i usuce şi să-i strice trupul cu bolile şi cu bătăile! Căci – de vreme ce toate poftele trupeşti se nasc din desfătarea şi din buna-pătimire a trupului, şi deci tot din desfătare căzuse şi ticălosul acela în acea fărădelege – Pavel voieşte să se pedepsească trupul lui cu cele potrivnice desfătării, adică cu boli şi rele pătimiri, pentru ca să arate că, atunci cînd se va mîntui sufletul, negreşit şi trupul se va mîntui şi are să se slăvească şi el împreună cu sufletul prin înviere şi prin nestricăciune.

Unii zic însă că, aici, prin „duh" se înţelege darul duhovnicesc al Sfîntului Botez, care se stinge cînd păcătuieşte omul. Aşadar, Pavel porunceşte să se dea satanei trupul amestecătorului de sînge pentru ca să nu se depărteze de la el darul Sfîntului Duh cu desăvîrşire, ca de la un păgîn, ci să se păzească întru dînsul întreg în ziua Judecăţii.

Prin urmare, pedeapsa pe care i-a dat-o Pavel aceluia nu a fost chiar pedeapsă şi certare, ci mai degrabă facere de bine şi părintească purtare de grijă.

Şi bine a pomenit aici Apostolul de ziua Judecăţii, pentru ca să se teamă Corintenii şi să-l vindece pe cel ce păcătuia, cu astfel de chinuitoare certare,

---

[87] Iar Fotie (la întrebarea 289 din *Amfilohia*) zice că a-l da pe el satanei este a-l da afară din Biserică, fiindcă cei lepădaţi din Biserică rămîn lipsiţi de dumnezeiasca purtare de grijă şi cad sub voia şi silnicia satanei. Şi bine a adăugat: „spre pieirea trupului", arătînd că nu face aceasta fără cruţare, cu ură, ci pentru ca acela, cunoscînd prin cercare osebirea, să se aplece către pocăinţă şi aşa, alegînd lucrul cel bun, să iasă din silnicia diavolului şi să ajungă vrednic de mîntuire. De aceea a şi adăugat mai departe, zicînd: „ca duhul să se mîntuiască în ziua Domnului nostru Iisus Hristos". Vezi şi tîlcuirea şi subînsemnarea zicerii: „pe care i-am şi dat satanei, ca să se pedepsească pentru a nu mai huli" (*1 Timotei* 1:20). (n. aut.)

[88] Întru alte izvoade se zice: „în ziua Domnului nostru Iisus Hristos". (n. aut.)

încît însuşi vinovatul să primească cu bucurie doctoria certării. Însă, poruncind să fie dat acel păcătos spre chinuirea trupului, Apostolul pune hotar diavolului să-i pedepsească numai trupul, nu şi sufletul, la fel cum şi pentru Iov a zis Dumnezeu diavolului: „Însă sufletul lui păzeşte-l!" (*Iov* 2:6), adică: Să nu-l îndrăceşti, stricîndu-i mintea! – precum am zis şi mai sus.

6 Nu e bună lauda voastră!

Cu acest cuvînt, Apostolul arată ghicitoreşte că cei din Corint nu-l lăsau pe amestecătorul acela de sînge să se pocăiască, fiindcă se făleau cu dînsul şi cu înţelepciunea lui, el fiind unul din cei socotiţi înţelepţi la dînşii.

Nu ştiţi că puţin aluat dospeşte toată frămîntătura?

Eu – zice – nu port doar grija acelui nelegiuit, ci şi a voastră, fraţilor! Căci, dacă va rămîne neîndreptat, răul poate să vatăme tot trupul Bisericii, adică toată mulţimea voastră, a Creştinilor ce sînteţi în Corint. Fiindcă – precum aluatul mai-nainte dospit, deşi este puţin, preface întru sine-şi toată frămîntătura şi o dospeşte – tot aşa şi păcatul acelui amestecător de sînge îi va trage pe mulţi dintre voi ca să–l urmeze.

7 Curăţiţi dar vechiul aluat dospit, ca să fiţi frămîntătură nouă , precum şi sînteţi nedospiţi;

Adică: Scoateţi-l din mijlocul vostru pe amestecătorul acela de sînge! Şi, împreună cu el, scoateţi-i şi pe ceilalţi vădiţi răi şi nu petreceţi împreună cu dînşii! (Precum şi mai jos o va zice, în stihul al nouălea.) Fiindcă Pavel, prin zicerea „vechi aluat dospit", numeşte toată răutatea.[89] Dar nu a zis „scoateţi", ci: „curăţiţi", adică îndepărtaţi cu desăvîrşire vechiul aluat dospit, „ca să fiţi frămîntătură nouă", adică aluat curat şi neamestecat cu nici o răutate, „precum şi sînteţi", adică precum se şi cuvine a fi Creştinii, „nedospiţi", adică fără de răutate veche, acrită şi mîhnitoare prin chinuirea căinţei.

---

[89] Ia aminte că – după Teologul Grigorie (în *Cuvînt la Paşti*) şi după Nichita, scoliastul acestuia – aluatul dospit are două însuşiri fireşti; una rea, iar cealaltă bună. Căci, după ce se învecheşte şi se acreşte, aluatul dospit este rău şi se ia spre asemănarea faptei rele. Iar ca unul ce încălzeşte, şi umflă şi dă oarecum viaţă întregii frămîntături, el este bun şi se ia spre asemănarea faptei bune. De aceea şi Domnul a luat aluatul dospit o dată spre asemănarea Împărăţiei Cerurilor, zicînd: „Asemănatu-s-a Împărăţia Cerurilor cu aluatul dospit" (*Matei* 13:33), iar altă dată spre asemănarea răutăţii, zicînd: „Vedeţi şi luaţi aminte la aluatul fariseilor, care este făţărniciei!" (*Matei* 16:6). Iar aici, Pavel ia aluatul dospit spre rău. (n. aut.)

căci Paştile nostru Hristos S-a jertfit pentru noi.

Fiindcă, mai sus, a pomenit de azime (adică de pîinea nedospită), şi pentru că azima se mînca la praznicul Paştilor, după ce a alegorisit (adică a arătat cu asemănare) ce sînt azimele, Pavel vorbeşte aici şi depre Paşti. Şi alegorisește că „Paştile nostru", al Creştinilor, este Hristos, Care S-a jertfit pentru noi precum se jertfea şi mielul la Paşti. De aceea, noi, Creştinii, sîntem datori să păzim petrecerea noastră fără de dospire acrită şi învechită, adică curată de toată răutatea.

8 De aceea, să nu prăznuim întru aluat vechi,
nici cu aluatul dospit al răutăţii şi al vicleşugului,

Cu cuvintele acestea, Apostolul arată că toată viaţa Creştinilor este vreme de prăznuire, din pricina mulţimii şi a covîrşirii bunătăţilor duhovniceşti ce li s-au dat. Căci – zice – pentru aceasta S-a făcut om şi S-a jertfit Fiul lui Dumnezeu, ca să te facă pe tine, Creştine, să prăznuieşti nu întru aluatul dospit şi acrit al vechiului Adam, nici întru viaţă plină de răutate şi de vicleşug! (Vicleşugul fiind mai rău decît răutatea; fiindcă „rău" se numeşte acela care face simplu răul, iar „viclean" e acela care face răul cu amăgire şi cu prea-adîncă socotinţă.)

ci întru aluatul nedospit al curăţiei şi al adevărului.

Adică: Noi, Creştinii, sîntem datori să prăznuim cu viaţă curată, fără răutate şi adevărată, adică fără amăgire şi fără făţărnicie. Sau se poate înţelege şi aşa: Noi, Creştinii, se cuvine să prăznuim cu viaţă adevărată, adică osebită de închipuirile *Legii* vechi, care nu sînt cu adevărat; căci Creştinul se cuvine a fi mai presus de închipuirile *Testamentului Vechi*. Sau, prin „curăţie", Pavel a arătat curăţia cîştigată prin fapte; iar prin „adevăr", a arătat theoria [„vederea cu mintea", n. m.], ce are ca scop adevărul.

9 V-am scris în epistolă să nu vă amestecaţi împreună cu curvarii;

În care epistolă a scris Pavel aceasta? Chiar în cea de faţă! Fiindcă – zicînd mai sus: „Curăţiţi vechea dospitură!" – cu aceasta a arătat ghicitoreşte că cei din Corint trebuie a scoate din mijlocul lor nu numai pe acela ce curvea cu mama sa vitregă, ci şi pe ceilalţi curvari şi răi, şi a nu petrece împreună cu dînşii.

Însă – fiindcă unii poate voiau a socoti că le spune să nu petreacă împreună cu curvarii din lume, care erau Elinii şi necredincioşii – Pavel tălmăceşte pentru care curvari şi răi le porunceşte a nu petrece împreună:

10 dar nu am vorbit, firește, despre curvarii lumii acesteia, sau despre lacomii de averi, sau despre răpitori sau despre slujitorii la idoli, căci altfel ar fi trebuit să ieșiți din lumea aceasta.

Alcătuirea cuvîntului este astfel: Firește, eu – zice – nu vă opresc să vă întîlniți și să petreceți cu curvarii, cu lacomii de averi, cu răpitorii și cu slujitorii la idoli ai lumii acesteia, adică cu Elinii și cu ceilalți necredincioși și păgîni. Căci, dacă nu ați petrece împreună cu ei, ar trebui să ieșiți din lumea aceasta și să căutați o alta, în care nu ar fi necredincioși și păgîni. Căci cum e cu putință a nu petrece împreună cu răii de acest fel dintre Elini (păgîni), de vreme ce întru una și aceeași cetate și țară vă aflați și voi, Creștinii, și păgînii, și necredincioșii, dintre care cei mai mulți sînt învederat curvari, lacomi de averi și alți răi ca aceștia.

11 Ci v-am scris acum să nu vă amestecați cu vreunul care, numindu-se frate, ar fi curvar, ori lacom de averi, ori slujitor la idoli, ori ocărîtor, ori bețiv, ori răpitor. Cu unul ca acesta nici să nu mîncați împreună!

Vezi – o, cititorule! – că în Corint nu era numai un singur curvar (acel amestecător de sînge), ci și alții, și că erau mulți căzuți în alte osebite păcate? Și Apostolul zice: Creștinii să nu petreacă, nici măcar să mănînce împreună cu acela dintre ei care este învederat curvar, ori lacom de averi, ori slujitor la idoli, ori ocărîtor, ori bețiv[90] ori răpitor![91] Și cine este slujitorul la idoli pe care îl arată aici sau cum e cu putință a fi cineva și frate Creștin, și slujitor la idoli totodată? Răspundem că – precum Samarinenii nu erau desăvîrșiți bine-cinstitori de Dumnezeu și Evrei, ci erau pe jumătate Evrei și pe jumătate slujitori la idoli și Elini [adică „păgîni", n. m.] – tot așa și între Creștinii Corinteni erau unii care îi cinsteau încă pe idoli. Totodată însă, cu aceasta Apostolul apucă și întemeiază cuvîntul pentru aceia care mîncau cele jertfite idolilor.[92]

Și bine a zis: „vreunul care, numindu-se frate", căci acela ce are relele de mai sus doar poartă nume de frate, dar nu este frate cu adevărat. [...]

Și Apostolul poruncește Creștinilor a nu se aduna împreună și a mînca cu cei care curvesc învederat, care se lăcomesc la avuții și fac celelalte păcate, nu

---

[90] Vezi și subînsemnarea zicerii: „Și nu vă îmbătați de vin, întru care este desfrînarea" (*Efeseni* 5:18). (n. aut.)

[91] Iar în a doua epistolă către Tesaloniceni (3:14), Pavel le poruncește Creștinilor a nu petrece nici cu aceia ce șed nelucrători și nu fac lucru de mînă. Și vezi subînsemnarea de acolo, ca să cunoști cît de înfricoșată era la cei vechi despărțirea de ceilalți Creștini. (n. aut.)

[92] Unii însă înțeleg că „slujitor la idoli" este aici iubitorul de argint, fiindcă Pavel numește lăcomia de averi și iubirea de argint „slujire la idoli" (*Coloseni* 3:5). (n. aut.)

pentru că i-ar urî, ci pentru ca acei răi să ştie că pentru păcatele lor vădite nu se adună împreună cu dînşii fraţii lor Creştini, şi aşa să contenească a mai face rău şi să se îndrepteze.[93]

12 Căci trebuie oare să-i judec eu şi pe cei din afară?

Aici, Apostolul îi numeşte „din afară" pe Elini şi pe cei necredincioşi şi păgîni, ca pe unii ce sînt afară de credinţa lui Hristos şi de Biserica Creştinilor. Iar „din lăuntru", îi va numi pe Creştini. Aşadar zice: Eu nu am nici cuvînt, nici vreo purtare de grijă pentru necredincioşi, pentru că aceştia sînt afa-

---

[93] Pentru aceasta a zis dumnezeiescul Hrisostom: „Trebuie a ne depărta de cei răi şi a-i scoate dintre noi ca pe nişte mădulare putrede" (în şirul tîlcuirii *Evangheliei* lui Matei). Şi Teofilact zice: „Să fie lepădat, ca să nu-i împărtăşească şi pe ceilalţi de răutatea sa!" Aceasta o scrie în tîlcuirea acelui cuvînt al Domnului despre cei răi pe care îi arată aici Pavel: „Iar de te sminteşte mîna ta sau piciorul tău, taie-le şi leapădă-le de la tine! Şi, de te sminteşte ochiul tău, scoate-l şi leapădă-l de la tine!" (*Matei* 18:8).

Iar marele Vasilie zice că oamenii cei răi se aseamănă cu ciumaţii, pentru că se împărtăşesc unii pe alţii din răutatea lor. De aceea, precum fugim de ciumaţi, aşa trebuie să fugim şi de răii lucrători ai păcatului: „Zic cei ce ştiu despre aceasta că ciuma (atît cea omenească, cît şi cea dobitocească), cînd se atinge de vreun om sau de vreun dobitoc, se împarte apoi la toţi cei ce se apropie de acela. Asemenea acestora sînt şi lucrătorii fărădelegii, căci unul împărtăşeşte altuia boala, împreună-bolesc unul cu altul şi împreună pier" (în tîlcuirea psalmului întîi). De aceea şi David îi fericeşte pe cei ce nu au şezut în scaunul pierzătorilor: „Fericit – bărbatul care nu a şezut în scaunul pierzătorilor!" (*Psalm 1*:1), adică nu petrece şi nu şade împreună cu oamenii cei vătămători de suflet. De aici, Parimistul a zis: „Scoate din adunare pe cel pierzător, şi răul va ieşi împreună cu dînsul. Căci, cînd şade în adunare, pe toţi îi necinsteşte" (*Pilde* 22:10). Iar dumnezeiescul Hrisostom a arătat că însăşi privirea celor răi vatămă, zicînd pilda aceasta: „Văzînd oarecari pe unii ce pătimeau de ochi, s-au împărtăşit de boală doar din privire" (*Cuvîntul VII despre pocăinţă*). [...]

Despre aceasta scria şi Isidor Pelusiotul: „Aşadar, cum l-a oprit Pavel pe cel ce curvea? Nu l-a bătut şi nu l-a ocărît, ci l-a despărţit de turmă, ca să nu se dea boala cea pierzătoare şi celorlalte oi" (*Epistola* 290).

Iar Teodorit adaugă şi aceasta: „Iar dacă cu unii ca aceştia nu se cade a ne împărtăşi nici de obştească hrană, cu mult mai vîrtos de cea tainică şi dumnezeiască!" Adică: Dacă Creştinii nu se cuvine a mînca împreună cu cei ce păcătuiesc învederat, cu mult mai vîrtos nu se cuvine a se împărtăşi cu ei de dumnezeieştile Taine! Căci unii ca aceştia sînt nevrednici a se împărtăşi, de nu se vor pocăi.

Şi toţi dumnezeieştii Apostoli zic în *Aşezămintele* lor: „Păcatul neînfruntat se face mai rău decît este, şi se ia la alţii, precum puţinul aluat dospit dospeşte toată frămîntătura, precum furul pricinuieşte ură la tot neamul, precum şoarecii, murind, spurcă vasul de apă sau de unt-de-lemn; precum oaia rîioasă împărtăşeşte de boală oile cele sănătoase, dacă nu e despărţită de celelalte; precum cîinele cuprins de turbare este cu totul primejduitor pentru cel ce s-ar apropia. Deci, dacă nu-l vom despărţi de Biserică pe omul cel fără de lege, casa lui Dumnezeu o facem peşteră de tîlhari." (n. aut.)

ră de legile lui Hristos. De aceea, este lucru de prisos a zice poruncile lui Dumnezeu acelora ce sînt afară de curtea şi Biserica lui Hristos. Căci, după acelaşi Pavel, „cîte le grăieşte *Legea*, le grăieşte celor ce sînt în *Lege*" (*Romani* 3:19).

Nu voi îi judecaţi pe cei din lăuntru?
13 Iar pe cei din afară îi va judeca Dumnezeu.

Unii, după „nu", pun virgulă, apoi citesc cealaltă parte ca de la alt început, fără ton întrebător, aşa: „Voi îi judecaţi pe cei din lăuntru". Pentru că, mai sus, Apostolul a zis: „Ce mi se potriveşte mie a judeca pe cei din afară?", aceştia socotesc că zice: Nu! – în loc de: Nu este dreptul meu să-i judec pe aceia.

Iar unii citesc fraza unind pe „nu" cu celelalte, cu chip întrebător: „Au nu voi îi judecaţi pe cei din lăuntru?", în loc de: Nu sînteţi datori voi, Creştinii, să-i judecaţi pe cei „din lăuntru", adică de o credinţă cu voi? Aşa sînteţi datori! Iar pe cei din afară şi necredincioşi îi va judeca Dumnezeu, Judecătorul mai înfricoşat decît voi. Şi – dacă Creştinii, cei din lăuntru, sînt judecaţi de voi cu judecata voastră mai blîndă – ei nu vor scăpa negreşit de aceea înfricoşată a lui Dumnezeu.

„Scoateţi pe cel rău dintre voi!" (Deuteronomul 13:6)

Aici, Apostolul aduce o zicere a *Scripturii Vechi* (despre care am spus mai sus, la stihul 2), ca să arate că şi puitorul de lege Moisi porunceşte chiar de la început să fie despărţiţi de ceilalţi Evreii ce păcătuiau învederat.

Iar aceasta: „dintre voi", a ziş-o ca să arate că despărţirea oamenilor răi este spre folosul acelora de care sînt despărţiţi, fiindcă astfel cei răi nu îi împărtăşesc de răutatea lor pe aceia.[94]

[94] Sfîntul Grigorie Nyssis spune că Apostolul – zicînd aici cuvîntul acesta: „Scoateţi pe cel rău dintre voi!", iar întru cea de a doua epistolă către Corinteni îndemnîndu-i pe aceia să-l unească iarăşi cu ei pe cel ce păcătuise cu mama sa vitregă, căci zice: „Să întăriţi către el dragostea!" – aşadar Sfîntul Grigorie spune că, prin aceasta, Pavel păzea porunca Ecclesiastului, ce zice: „Vreme e de a rupe, şi vreme de a coase" (3:6) (*Cuvîntul al treilea la Ecclesiast*). (n. aut.)

CAPITOLUL VI

1 Îndrăzneşte oare cineva dintre voi, avînd vreo pricină împotriva fratelui său, să se judece la cei nedrepţi, iar nu la sfinţi?

Mulţi din Creştinii din Corint, avînd pricini şi judecăţi între dînşii pentru bani şi pentru alte pricini, mergeau şi se judecau la judecătorii din afară ai Elinilor, fiind aceia ştiutori de legi şi iscusiţi întru judecăţi. Deci această greşeală a Creştinilor o îndreptează aici Pavel. Căci, de vreme ce mai sus a pomenit de cei lacomi de averi, îndată s-a înfierbîntat din lăuntru inima lui de grija pentru cei ce păcătuiau.

Şi vezi, iubitule, că de la început arată o rîvnă mînioasă şi numeşte fapta „îndrăzneală" şi fără de lege. Căci zice: Îndrăzneşte vreun Creştin a merge să se judece la judecătorii din afară, la necredincioşi? Şi nu se ruşinează el de a gîndi aceasta? Credincioşii să-şi pună judecători pe cei necredincioşi? Credincioşii să aleagă pe cei nedrepţi în locul sfinţilor? O! Vai!

Însă nu a zis că ei cutează a se judeca „la cei necredincioşi", ci „la cei nedrepţi". Căci, de merge cineva să se judece, el caută să-şi afle dreptatea, iar Pavel le arată că, atunci cînd Corintenii merg la judecătorii necredincioşi, ei nu află dreptatea pe care o caută, fiindcă judecătorii Elinilor, adică ai păgînilor, sînt nedrepţi. Şi, fiind nedrepţi, cum te vor judeca pe tine, Creştine, cu dreptate? Iar „sfinţi", îi numeşte pe credincioşii Creştini, ca să arate prin însuşi numele lor osebirea ce o au necredincioşii de cei credincioşi, anume că aceia sînt nedrepţi, iar aceştia sînt sfinţi.[95]

2 Au nu ştiţi că sfinţii judecă lumea?

Fiindcă credincioşii Creştini nu li se păreau celorlalţi vrednici de a judeca, Pavel arată aici că sînt vrednici. Mai întîi, pentru că sînt sfinţi; iar apoi, pentru

---

[95] Şi, dacă Creştinii mireni nu trebuie a se judeca la judecătorii din afară, cu cît mai vîrtos nu se cuvine a face aceasta arhiereii, preoţii şi, încă mai mult, monahii, cei omorîţi lumii şi celor din lume! Despre aceasta scrie cuviosul Nicon în tomul I al său, în *Cuvîntul XX*: „A zis oarecare din sfinţi unui monah ce avea averi că cel ce este «monah», adică singuratic, nu trebuie să cîştige ceva prin care se poate nedreptăţi. Iar de are ceva prin care poate fi nedreptăţit, nu este monah. Deci bine şi cu drept cuvînt a zis: «Monahul a lepădat viaţa lumească şi făgăduieşte desăvîrşita omorîre faţă de lume. Căci înseşi legile politice [„ale cetăţii", n. m.] nu le îngăduie monahilor, ca unor morţi faţă de lume, să se judece întru judecătoriile din afară. Aşadar, dacă se bagă în judecăţi lumeşti, monahul se lipseşte de toată iertarea, pentru că nu voieşte a se nedreptăţi.» Şi martor de aceasta este Dumnezeiescul Hrisostom, care zice: «A fi oameni lumeşti şi a zăbovi prin judecăţi nu e nimic de mirare; iar cei ce s-au lepădat de lume, dacă fac aceleaşi lucruri, sînt lipsiţi de toată iertarea.»" (n. aut.)

că ei au să judece „lumea", adică și pe cei necredincioși. Aceasta nu înseamnă însă că ei înșiși vor ședea să-i judece pe necredincioșii lumii (căci Domnul singur, Judecătorul tuturor, are să judece), ci că au să-i osîndească. Dar cum îi vor osîndi, de vreme ce amîndouă părțile au fost pătimașe și de aceeași fire – și credincioșii, și necredincioșii? Îi vor osîndi pentru că ei au crezut în Hristos, iar necredincioșii nu au crezut.[96]

Și, dacă lumea se judecă prin voi, atunci sînteți nevrednici de județuri mai mici!

Vezi – o, cititorule! – că Apostolul nu a zis: „lumea, adică necredincioșii, se judecă de către voi", ci: „prin voi", adică: Ei se judecă de către Dumnezeu, însă prin voi se osîndesc, fiindcă voi v-ați făcut lor pildă de credință, dar ei nu au crezut.

Iar aceasta: „nevrednici sînteți de județuri [„tribunale", n. m.] mai mici", se înțelege așa: fiindcă urmau a se rușina Creștinii mergînd la judecători Creștini, fiindcă le erau cunoscuți, Apostolul zice că, dimpotrivă, se cuvine a fi rușinați și necinstiți Creștinii atunci cînd se judecă la judecătorii necredincioși din afară, fiindcă județurile celor din afară sînt mici și vrednice de defăimat, iar nu cele ale Creștinilor.

3 Nu știți oare că noi îi vom judeca pe îngeri? Cu cît mai mult cele lumești?

Pavel îi numește aici „îngeri" pe diavoli, așa cum zicea și Domnul despre focul gheenei că „este gătit diavolului și îngerilor săi" (*Matei* 25:41). Căci noi, Creștinii, îi vom osîndi și pe diavoli, de vreme ce ne vom afla mai presus decît dînșii la viitoarea judecată pentru buna-socoteală și pentru faptele cele bune săvîrșite cu toate că am fost purtători de trup[97]; iar ei vor fi mai prejos, deși au fost fără de trup.[98]

---

[96] Astfel – după Teodorit – Ninivitenii și împărăteasa de la miazăzi vor judeca neamul Evreilor, cei doisprezece Apostoli vor judeca cele douăsprezece seminții ale lui Israil și cei ce au crezut din „neamuri" îi vor judeca pe cei ce nu au crezut. (n. aut.)

[97] Avînd adică de luptat și cu ispitele, durerile și scîrbele trupului, pe care îngerii căzuți nu le cunosc. (n. m.)

[98] Iar Fotie zice că noi, Creștinii, avem să-i judecăm pe diavoli, adică să-i înfruntăm, pentru că ei, fiind mai înainte Îngeri, au căzut din rînduiala pe care o aveau pentru cugetarea lor cea rea și, măcar că nu purtau trup, nu au păzit firească lege dată lor; iar noi, deși am fost amăgiți și luptați de dînșii și cu toate că avem trup, am păzit totuși legile care ni s-au dat de Domnul. (n. aut.)

4 Deci, dacă aveţi judecăţi lumeşti, puneţi-i să şadă judecători [chiar şi] pe cei defăimaţi din Biserică!
5 Spre ruşinea voastră zic: Nu este între voi nici unul înţelept, care ar putea să judece între frate şi frate?

Vrînd să taie de la Creştini cu desăvîrşire mergerea la judecătoriile din afară ale necredincioşilor, Apostolul zice: Poate cineva ar spune că între voi, Creştinii, nu se află nici unul înţelept, care să poată desluşi judecăţile voastre, şi că de aceea mergeţi la necredincioşi, fiindcă sînt înţelepţi şi ştiu să judece. Dar – zice – chiar dacă nu s-ar afla nici un judecător înţelept în Biserica (adunarea Creştinilor), după cuvîntul vostru, este mai bine să puneţi judecători pe Creştinii cei mai sărmani şi defăimaţi întru cunoştinţă, decît să vă judece necredincioşii! Însă aceasta – zice – am spus-o spre ruşinarea şi înfruntarea voastră, pentru mincinoasa pricină pe care o puneţi. Fiindcă, după cuvîntul vostru, este atîta împuţinare de înţelepţi între voi, încît trebuie să vă judece cei proşti şi neînvăţaţi!

A zis însă: „Nu se află vreun înţelept între voi ca să poată desluşi pricina *între fraţi*?", arătînd astfel că, de vreme ce judecata este între fraţi Creştini, nu e nevoie ca judecătorul să aibă multă cunoştinţă şi înţelepciune, pentru că frăţeasca aşezare şi dragoste dintre Creştini ajută ea însăşi spre a dezlega prigonirile lor, Creştinii nefăcînd şiretlicuri pentru a se birui unul pe altul ca să cîştige judecata.

6 Ci frate cu frate se judecă, şi aceasta la cei necredincioşi?

Îndoit – zice – faceţi răul, căci voi, care vă judecaţi, sînteţi fraţi, de o credinţă Creştini, iar aceia ce vă judecă sînt necredincioşi şi păgîni.[99]

---

[99] Ia aminte că – după Teodorit – ceea ce zice Pavel aici nu este împotriva celor zise în epistola către Romani [despre supunerea faţă de stăpînitorii din afară]. Căci Apostolul nu porunceşte aici a se împotrivi Creştinii stăpînitorilor din afară şi dregătorilor lor, ci legiuieşte Creştinilor ce se nedreptăţesc să nu-i ia ca judecători. Fiindcă de socotinţa Creştinilor atîrnă ori a se lăsa nedreptăţiţi şi a nu se judeca nicicum, ori a se judeca la fraţii lor de o credinţă.

Cîndva, a întrebat un scolastic şi pe Marcu Ascetul, zicînd: Stăpînitorii păcătuiesc oare atunci cînd judecă, pedepsindu-i pe cei ce nedreptăţesc şi păzind dreptatea celor ce se nedreptăţesc? A răspuns Bătrînul: „Judecătorii nu păcătuiesc, ci aceia ce pîrăsc şi nu lasă judecata la Dumnezeu. Mai întîi, păcătuiesc pentru că toate cele ce vin asupra lor sînt urmare a răutăţilor lor, care îi trage spre cunoştinţă, nu spre izbîndire. Iar al doilea, pentru că (deşi au pătimit cu nedreptate) se cuvenea a ierta celui ce i-a nedreptăţit, auzind pe Domnul că zice: «Lăsaţi, şi se va lăsa vouă!» Aceasta ar fi trebuit, iar nu să facă neiertate relele lorui-şi prin omeneasca răsplătire. Iar stăpînitorii – după Apostolul – nu sînt frică pentru faptele bune, ci pentru cele rele. Căci ei nu-i silesc pe cei credincioşi şi evlavioşi să pîrască pe aceia ce-i nedreptăţesc, nici nu

7 Deci, cu adevărat, cu totul este vătămare între voi,
căci aveți judecăți unii cu alții.

Mai întîi, Apostolul i-a oprit pe Creștini a se judeca la cei necredincioși. Acum însă, oprește și aceasta, a avea Creștinii judecăți și pricini între dînșii. Și zice: „cu totul este vătămare", adică desăvîrșită osîndire și rușinare a avea voi, Creștinii, judecăți și lupte în cuvinte unul cu altul – căci aceasta însemnează zicerea „unii cu alții".[100] Și a zis cuvîntul acesta: „unii cu alții", ca să arate că sînt datori Creștinii a-i socoti pe frații lor ca pe ei înșiși.

De ce nu suferiți mai bine nedreptatea?
De ce nu răbdați mai bine paguba?
8 Ci voi nedreptățiți și lipsiți, și mai ales pe frați?

Aici, Apostolul arată cu dovadă întreită vinovăția Creștinilor care se judecă la necredincioși. Întîi, pentru că nu suferă cînd se nedreptățesc ce ceilalți Creștini. Al doilea, pentru că ei îi nedreptățesc pe ceilalți mai mult decît sînt nedreptățiți ei. Și, al treilea, pentru că nu îi nedreptățesc pe necredincioși, ci pe Creștinii cei de o credință cu dînșii. Și zice: Cu adevărat, bine ar fi ca nici voi să nu nedreptățiți pe alții, nici alții pe voi; dar [fiindcă nu se întîmplă așa] mai bine este a fi nedreptățiți voi de căre alții, decît a se nedreptăți alții de către voi.

9 Au nu știți că nedrepții nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu?

Apostolul își împlinește sfătuirea și îndemnarea întru înfricoșare, ca să facă cuvîntul mai puternic. Și îi întreabă pe Corinteni despre un lucru ce e arătat și mărturisit, anume că nedrepții nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu.

---

vrăjmășuiesc suferitorilor de rău pentru că nu vin la judecătorie atunci cînd sînt nedreptățiți; ci dau izbîndirea celor ce vor a se judeca, iar pe cei ce rabdă îndelung pentru Dumnezeu, ca pe unii ce mai mult fac bine, îi și cinstesc. Și, precum stăpînitorii nu greșesc dacă nu-i trag la judecată pe cei ce nu vor a se jelui, tot așa ei nici nu păcătuiesc dacă îi judecă pe cei ce se jeluiesc drept." (n. aut.)

[100] Căci așa poruncește și Domnul, să nu aibă Creștinii judecăți, ci mai bine să aleagă a se lăsa dezbrăcați, decît să alerge la judecători ca să se judece. Căci Domnul zice: „Iar Eu vă spun să nu stați împotriva răului. Și, celui ce voiește a se judeca cu tine și a-ți lua haina, lasă-i și cămașa!" (*Matei* 5:39). Despre aceasta, acel mare Ioan al Cuviosului Varsanufie, care se numea Prooroc, fiind întrebat de oarecine: Dacă cineva ar voi să-mi ia haina, îi voi da lui și cămașa? – a răspuns: „Nu zice Domnul aceasta, să dai tot celui ce ar voi să-ți ia, ci «celui ce voiește a se judeca cu tine», fiindcă aceasta însemnează prigonire în vorbă și judecată, care naște vătămare sufletului. Deci trebuie a defăima cele trupești pentru mîntuirea sufletului, «căci ce-i folosește omului a dobîndi lumea toată, dacă își păgubește sufletul?»" (n. aut.)

Nu vă amăgiţi! –

Cu acest cuvînt, Apostolul arată ghicitoreşte că oarecari Creştini zic aşa: Dumnezeu este iubitor de oameni şi nu-i va osîndi cu munca pe cei ce au păcătuit, ci îi va lăsa să intre întru împărăţia Sa. Nu vă amăgiţi, Creştinilor! – zice Apostolul – căci, cu adevărat, mare amăgire şi rătăcire este a nădăjdui Creştinii ce păcătuiesc că au să dobîndească bunătăţile cele veşnice, pentru ca apoi să ia cele dimpotrivă, adică veşnicele rele.

nici curvarii,

I-a pus întîi pe curvari ca să-l lovească pe cel ce curvea cu maica sa vitregă, pe care l-a osîndit mai înainte.

nici slujitorii la idoli, nici prea-curvarii, nici malahienii,

Aici, nu îi numeşte „slujitori la idoli" pe cei ce ţineau încă slujirea idolilor – precum am zis mai înainte, la stihul 11, capitolul V – ci pe iubitorii de argint şi lacomii de averi.[101] Iar „malahieni" îi numeşte pe cei ce pătimesc patimile cele mai de ruşine de la alţii.[102]

10 nici cei ce se culcă cu bărbaţi, nici lacomii de averi, nici beţivii, nici ocărîtorii, nici răpitorii nu vor moşteni împărăţia cerurilor!

De vreme ce, mai sus, a vorbit despre cei ce pătimesc patimile cele mai de ruşine de la alţii, acum zice aici şi despre cei ce se culcă cu bărbaţi.

Mulţi însă se întreabă de ce Apostolul i-a numărat pe ocărîtori şi pe beţivi, adică pe cei ce grăiesc cuvinte de rîs, împreună cu slujitorii la idoli şi cu cei ce se culcă cu bărbaţi; cu alte cuvinte, de ce i-a numărat pe cei ce fac păcate mai uşoare împreună cu cei care le au pe cele mai grele? La aceasta, răspundem că şi Domnul l-a numit vinovat de munca gheenei pe acela care „zice fratelui său: Nebunule!" (*Matei* 5:22). Cît despre beţivi, ei se fac şi culcători cu bărbaţi, şi slujitori la idoli, şi mai toate răutăţile le fac. Aşa şi Evreii, după ce au băut şi s-au îmbătat, au slujit idolilor în pustiu, închinîndu-se viţelului, precum zice *Sfînta Scriptură*: „A şezut norodul ca să mănînce şi să bea, şi s-a

---

[101] Vezi despre aceasta la capitolul V, stih 6 al epistolei către Efeseni, unde se tîlcuieşte zicerea „ori lacomul de avuţii, care este slujitor la idoli". (n. aut.)

[102] Foarte mulţi dintre dascălii mai noi leagă însă numirea „malahienilor" de malahia cea de obşte, despre care vezi în a noastră *Carte de suflet folositoare* şi în canoanele lui Ioan Pustnicul din canonicul nostru (*Pidalion*). (n. aut.)

sculat să joace" (*Ieşirea* 32:6). Pentru aceasta a zis marele Vasilie: „Pedeapsa lor a fost slujirea la idol" (*În cuvînt asupra beţivilor*).[103] Pe de altă parte, Apostolul nu spune aici că toţi aceştia vor primi una şi aceeaşi muncă, ci cuvîntul lui e despre pierderea împărăţiei cerurilor, zicînd că, dacă nu se vor pocăi, aceştia nu vor intra întru împărăţia cerurilor. Iar dacă – zice – ei vor avea şi osebire în muncă, precum vor avea cu adevărat, nu e vreme acum să cercetăm.

11 Şi aşa aţi fost unii dintre voi. Ci v-aţi spălat, şi v-aţi sfinţit şi v-aţi îndreptat întru numele Domnului Iisus şi întru Duhul Dumnezeului nostru.

Zice: Socotiţi – o Creştinilor! – de ce mari răutăţi v-a slobozit Dumnezeu: de slujirea la idoli, de prea-curvie, de malahie, de culcarea cu bărbaţi şi de celelalte zise mai sus, pe care le aveaţi pe cînd eraţi necredincioşi. Şi, dimpotrivă, ce mari bunătăţi v–a dăruit acum, după ce aţi crezut! Căci şi voi – zice – eraţi mai înainte astfel – slujitori la idoli, prea-curvari, culcători cu bărbaţi şi celelalte – însă Dumnezeu v-a curăţit de toate. Şi nu numai aceasta, dar v-a şi sfinţit. Cum şi în ce chip? Mai întîi, spălîndu-vă; apoi, v-a îndreptat; iar la urmă v-a sfinţit, nu întru numele vreunuia din învăţători, ci întru numele lui Hristos şi al Sfîntului Duh. Adică – zice – toate acestea vi le-a dăruit Sfînta Treime – pe Care Apostolul o arată zicînd că Dumnezeu i-a sfinţit întru numele lui Hristos şi întru Duhul Sfînt.

12 Toate îmi sînt slobode, dar nu toate îmi folosesc.[104]

---

[103] Ca să ştii cît de mare rău este beţia, vezi la subînsemnarea zicerii: „Şi nu vă îmbătaţi de vin, întru care este desfrînarea!" (*Efeseni* 5:18). (n. aut.)

[104] Iar Teodorit spune că zicerea se cuvenea a fi citită după întrebare şi răspuns, adică: „Toate îmi sînt slobode? Dar nu toate folosesc!"; de asemenea şi cea de mai jos: „Toate îmi sînt slobode? Dar eu nu mă voi folosi de vreuna!" Şi, vorbind ca din partea sa, Apostolul arată că întreabă şi răspunde pentru ceilalţi, zicînd: Tu, Creştine, zici: Nu-mi este oare iertat să mănînc şi să beau toate mîncările şi băuturile? Ba da – zice – toate îţi sînt iertate, dar nu toate îţi sînt şi folositoare, pentru că te vei robi lor. Acelaşi lucru spune şi de aici înainte, cînd vorbeşte despre slujitorii la idoli: „Toate îmi sînt slobode? Dar nu toate îmi folosesc! Toate îmi sînt slobode, dar nu toate zidesc!" (*1 Corinteni* 10:23).

Dar eu socotesc că aici vorbeşte despre mîncările cele îndulcitoare şi desfătătoare, care, deşi e iertat a se mînca, nu sînt folositoare tuturor, mai ales tinerilor şi celor pătimaşi. De aceea a zis Sirah despre mîncările cele desfătătoare: „Fiule! În viaţa ta cercetează-ţi sufletul tău şi vezi ce este rău şi nu-i da lui! Că nu toate tuturor folosesc şi nu tot sufletul întru tot binevoieşte. Nu fi nesăţios în nici o desfătare, şi nu te apleca la mîncăruri multe" (37:30-32). (Şi poate de la Sirah a împrumutat Pavel cele zise aici.) Iar Solomon zice: „Nu foloseşte nebunului des-

Fiindcă a vorbit despre cel ce curvea şi iarăşi va vorbi despre dînsul şi despre toţi ceilalţi curvari, Pavel pune acum în mijloc cuvîntul despre lăcomia pîntecelui; căci, de multe ori, patima curviei se naşte din lăcomia pîntecelui. Deci zice: Îmi este îngăduit a mînca şi a bea, dar nu e de folos sufletului meu să mănînc şi să beau fără măsură.

Toate îmi sînt slobode, dar nu mă voi lăsa stăpînit de vreuna!

Eu – zice – sînt stăpînitor şi domn întru a mînca şi a bea; dar, dacă mă voi da cu nemăsurare la mîncări şi la băuturi, mă voi face rob al mîncărilor şi al băuturilor, iar nu stăpînitor. Căci cel ce foloseşte mîncările cu măsură şi aşa cum se cuvine, acela este domn şi stăpînitor al mîncărilor; iar cel ce le foloseşte cu nemăsurare şi cu rea întrebuinţare, acela nu mai e stăpînitor al mîncărilor, ci rob, fiindcă e tiranizat de multa mîncare şi de desfătare.

Văzut-ai – o, cititorule! – cum Pavel l-a arătat rob şi supus mîncărilor pe acela ce se socotea stăpîn şi domn peste acestea? Şi socoteşte că toţi Creştinii Corinteni ziceau: Mie îmi este slobod a mă desfăta şi am stăpînire de a mînca! – iar Pavel le spune aici că ei nu folosesc desfătarea ca stăpînitori şi domni ai ei, ci ca nişte supuşi şi robi al desfătării. Căci – zice – cîtă vreme eşti desfrînat şi răsfăţat, nu tu îţi stăpîneşti pîntecele, ci pîntecele te stăpîneşte pe tine!

13 Mîncările – pîntecelui, iar pîntecele – mîncărilor.[105]

Aici, Pavel numeşte „pîntece" patima lăcomiei pîntecelui şi slujirea pîntecelui, iar nu mădularele acestuia. Iar „mîncări" numeşte nemăsurarea mîncării şi nepotrivirea bucatelor. Deci zice că nemăsurarea mîncărilor e legată de lăcomia şi de slujirea pîntecelui, şi de-a-ndărăt: slujirea pîntecelui e legată de nemăsurarea mîncărilor. Şi zice că amîndouă acestea aduc la sine-şi pe aceia ce se supun lor, adică: nemăsurarea mîncărilor îi aduce la slujirea pîntecelui, iar slujirea pîntecelui îi aduce la nemăsurarea mîncărilor.

---

fătarea" (*Pilde* 19:10), pe care marele Vasilie o tîlcuieşte aşa: „Ce lucru este mai nebunesc pentru un trup sănătos ce se poartă împrejur de tinereţe decît desfătarea?" (hotărîrea 16 din cele pe larg). Dar mîncările cele îndulcitoare şi desfătătoare nu numai că îngraşă şi aprind trupul spre patimi, ci îi şi îndeamnă pe oameni a le mînca fără saţ şi fără măsură. La rîndul lui, nesaţul acesta nu numai că pricinuieşte sufletelor lor vaiul şi ticăloşia – precum a zis Domnul: „Vai de cei sătui acum!" (*Luca* 6:25) – ci de multe ori pricinuieşte şi moartea trupului, cum a zis Sirah: „Că în mîncărurile cele multe va fi durere şi nesaţiul va veni pînă la îngreţoşare. Pentru nesaţ mulţi au pierit; iar cel înfrînat îşi va spori viaţa. În multele mîncări va fi durerea" (37:33-34). (n. aut.)

[105] Apostolul foloseşte aici o elipsă, care – după sfinţitul Teofilact – se împlineşte aşa: „mîncările sînt pentru pîntec, şi pîntecele pentru mîncări". (n. aut.)

Iar Dumnezeu le va strica şi pe acesta, şi pe acelea.

Dumnezeu – zice – va face nelucrătoare şi va opri şi robia pîntecelui, şi nemăsurarea mîncărilor. Iar unii (adică Fotie şi Teodorit) zic că acest „va strica" este proorocie despre ce se va face în viitorul veac, cînd nici nu mănîncă cineva, nici nu bea. Deci, dacă acolo nu sînt mîncări nici măcar cu măsură, cu mult mai vîrtos nu va fi nemăsurarea mîncărilor şi lăcomia pîntecelui, ci se vor nimici.

Iar Grigorie Teologul zice: „Cu aceasta, Pavel a arătat pîntecele cel stricat împreună cu mîncările ce se strică. Căci pîntecele, îndată ce se satură de mîncări, se face nelucrător şi încetează a mai căuta spre cele multe. La fel se strică şi bucatele, scoţîndu-se prin şezut."

Iar unii (Fotie) zic că Pavel a pecetluit învăţătura despre lăcomia pîntecelui cu rugăciune ori – mai bine a zice – cu blestem, zicînd aşa: Să strice Dumnezeu, şi să izgonească de la noi şi să arate nelucrătoare şi netrebnică atît nemăsurarea mîncărilor, cît şi lăcomia pîntecelui!

Iar trupul – nu curviei, ci Domnului! Şi Domnul – trupului![106]

Aici se vede că Apostolul a vorbit mai întîi despre lăcomia pîntecelui fiindcă voia să ajungă la curvie – precum am zis mai înainte. Şi s-ar fi cuvenit ca Pavel să spună acum: Iar trupul nu are potrivire cu mîncările, nici cu pîntecele! – dar nu a zis aşa, ci: Iar trupul nu are potrivire cu curvia! De ce spune asta? Pentru ca să arate că curvia este isprava lăcomiei pîntecelui şi a desfătării.[107] Deci cuvîntul are această înţelegere: Trupul Creştinului – zice – nu s-a făcut pentru a se desfăta, iar din desfătare să cadă în curvie. Ba! – ci s-a făcut pentru ca să se unească cu Domnul, Care îi este cap lui. Şi de-a-ndărăt: Domnul S-a făcut om pentru a Se uni şi a şedea asupra trupului Creştinului ca şi cap al lui.

---

[106] Şi aici lipseşte, întregindu-se aşa: Iar trupul nu este al curviei, ci al Domnului. Iar Domnul este al trupului, fiind cap al lui! – ori altceva ca aceasta. (n. aut.)

[107] Iar pentru faptul că curvia şi celelalte patimi trupeşti se nasc din lăcomia pîntecelui şi din desfătare, îi avem ca pildă pe Sodomiteni, care tocmai de aceea au căzut în păcatul împreunării bărbatului cu bărbat, fiindcă se desfătau şi se îmbuibau, precum zice Iezechiil: „Iată care au fost fărădelegile Sodomei, sora ta, şi ale fiicelor ei: mîndria, îmbuibarea şi trîndăvia" (16:49). Tot aşa, ne sînt pildă şi Israilitenii, care, după ce au mîncat şi au băut, s-au sculat, şi jucau şi cădeau în necurăţii trupeşti, precum zice *Scriptura*: „A şezut norodul să mănînce şi să bea, şi s-a sculat să joace" (*Ieşirea* 32:6); zicere pe care marele Chiril o tîlcuieşte arătînd că – după mîncare, băutură şi joc – negreşit va urma depărtarea de Dumnezeu a celor trupeşti şi împreunarea, socotind ei necurăţia desfătare şi veselindu-se cu dulceaţă de cele vrednice de tînguire. Vezi şi subînsemnarea zicerii: „nici să vă faceţi slujitori la idoli" (*1 Corinteni* 10:4).

14 Iar Dumnezeu, Care L-a sculat din morţi pe Domnul, ne va învia şi pe noi prin puterea Sa.

Să nu te tulburi – o, cititorule! – auzind că Dumnezeu-Tatăl L-a sculat din morţi pe Domnul, pentru că Pavel le grăieşte acelora cu pogorămînt, ca unor prunci neîmpliniţi. Şi – de vreme ce toţi într-un glas înţelegeau mari lucruri despre Tatăl, fiindcă El este pricinuitor al Fiului – Apostolul pune în seama Tatălui şi învierea Fiului, cea după firea omenească, şi legiuieşte că şi noi vom învia tot de la Tatăl. Căci, aşa cum L-a sculat din morţi pe Hristos, Care este cap al nostru, tot aşa are să ne scoale din morţi Tatăl şi pe noi, care sîntem trup al lui Hristos. Şi, ca să întărească desăvîrşit cuvîntul său, a adăugat că Tatăl ne va scula din morţi „cu puterea Sa". Căci zice: O fraţilor! – să nu vă îndoiţi de ceea ce vă spun, că ne vom scula din morţi, pentru că puterea lui Dumnezeu, care săvîrşeşte lucruri mari, va face şi învierea noastră!

Apoi, Apostolul pune în seama Tatălui scularea din morţi a lui Hristos pentru ca să-L cinstească pe Dumnezeu-Tatăl ca pricinuitor al lui Hristos după dumnezeire, iar nu ca să arate că Hristos, ca Dumnezeu, nu S-a sculat pe Sine Însuşi din morţi. Martor la aceasta este Însuşi Domnul, Care zice despre Sine: „Stricaţi Biserica aceasta (adică lăcaşul trupului Său), şi în trei zile o voi ridica!" (*Ioan* 2:29). Şi iarăşi este scris: „Cărora (adică Apostolilor) li S-a şi arătat pe Sine-Şi viu" (*Fapte* 1:3). Prin urmare, chiar dacă Domnul, fiind Dumnezeu, S-a sculat pe Sine-Şi din morţi, totuşi aceasta se pune în seama Tatălui, Care e Pricinuitorul Lui după dumnezeire.

15 Au nu ştiţi că trupurile voastre sînt mădulare ale lui Hristos?

Pavel iarăşi a venit la scopul ce-i stă înainte, de a vorbi împotriva curviei. Şi foloseşte cuvinte foarte înfricoşate împotriva ei. Ascultă acestea:

Deci, luînd mădularele lui Hristos, le voi face mădulare ale curvei? Să nu fie!

Zice: Veni-voi cîndva întru atîta obrăznicie şi netemere de Dumnezeu, încît mădularele lui Hristos, care sînt cele ale mele, să le fac mădulare ale puturoasei curve, unindu-mă cu ea? Să nu fie! Să nu dea Domnul să vin întru atîta netemere de Dumnezeu! Căci cine nu s-ar îngrozi de frica Lui, auzind aceasta, a rupe eu de la Hristos mădularele Lui şi a le face mădulare ale curvei!

16 Au nu ştiţi că cel ce se lipeşte de curvă un trup este cu ea? Căci – zice – „vor fi amîndoi un trup" (Facerea 2:24).

Cu aceste cuvinte şi cu mărturia *Scripturii*, Apostolul adeverează ceea ce a zis mai sus. Căci zice: O Creştine! – cu împreunarea trupească, bărbatul se face una cu femeia sa legiuită, şi curvarul cu curva. Prin urmare, mădularele tale – ale bărbatului, care sînt mădulare ale lui Hristos – se fac mădulare ale curvei cu care ai curvit tu, amestecîndu-te.

17 Iar cel ce se lipeşte de Domnul un duh este [cu El].

Vezi – o, cititorule! – că din chiar simplele numiri ale curvei şi a lui Hristos, Apostolul creşte mustrarea şi vinovăţia curviei, făcînd-o foarte mare şi înfricoşată.

Apoi, zice că cel ce se uneşte cu Domnul se face numai duh, fiindcă nu face nici o faptă şi păcat trupesc, adică ajunge om duhovnicesc, mai presus de fire, fiindcă unirea sa cu Domnul îi dăruieşte sfinţenia Sfîntului Duh. Prin urmare, Creştinii care se unesc cu Domnul se fac mădulare sfinte ale Domnului.

18 Fugiţi de curvie!

Aici, Apostolul ne îndeamnă să fugim de curvie ca şi cum aceasta ar fi un fel de gonace care aleargă să ne prindă şi care totdeauna ne învăluie. Deci, prin aceasta, Apostolul ne sfătuieşte să ne depărtăm cu desăvîrşire şi cu mare sîrguinţă de dînsa,[108] fiindcă nici un păcat nu ne goneşte atît precum ne vîneazâ pofta trupească, căci o avem sădită întru noi.

---

[108] Oarecari dascăli tîlcuiesc zicerea „fugiţi de curvie" zicînd că, atunci cînd e vorba de oricare alte patimi în afara curviei, trebuie să stăm şi să le dăm război, pentru a le birui cu numele lui Hristos şi cu faptele bune împotrivnice lor; iar atunci cînd sîntem luptaţi de păcate trupeşti, nu trebuie să stăm să le dăm război, nici gînditor, nici simţitor, ci să fugim de ele – atît cu simţirea (cînd pricinile păcatului sînt de faţă), cît şi cu închipuirea, (cînd nu sînt de faţă pricinile) – şi să alergăm la singur Dumnezeu, prin rugăciune, pentru a izbuti aceasta.

Şi dumnezeiescul Grigorie al Nyssei – în cuvîntul la zicerea „iar cel ce curveşte păcătuieşte în trupul său" – spune aşa: „«Fugiţi de curvie!» Dacă sîntem loviţi de războiul necredinţei, trebuie să stăm împotriva lui; dacă ne îngrozeşte cu amăgitoare tăbărîre, este bine să-i înfruntăm pe vrăjmaşi; dacă se măreşte arcul clevetitorilor, trebuie să lovim faţa cea mincinoasă; dar, cînd săgetează vreo închipuire curvească, trebuie a da dosul şi a fugi de acea înfăţişare; căci curvia săgetează asupra ochilor şi este mai înfricoşată decît celelalte răutăţi" (tomul al doilea).

Bagă de seamă că locuitorii Corintului erau foarte dedaţi la curvie – precum zice Suida – şi că aveau un zeu al curviei. Iar Herodot şi Strabon zic că în Corint era un prea-bogat jertfelnic al Afroditei, întru care erau afierosite mai mult de o mie de slujnice curve, care îmbogăţeau cetatea, pentru că la dînsele îşi cheltuiau banii corăbierii ce treceau pe acolo. De acolo a apucat a se zice şi parimia aceasta: „Nu e a fiecărui bărbat dreaptă plutire pe la Corint." De aceea a trebuit ca Pavel să le scrie cu asprime să fugă de această patimă. (n. aut.)

Tot păcatul pe care l-ar face omul este afară de trup, iar cel ce curveşte păcătuieşte întru al său trup.

Din curvie – zice – se spurcă tot trupul omului, de aceea şi obişnuiesc a merge la baie cei ce curvesc: se scaldă fiindcă s-a spurcat trupul lor. Deci cel ce curveşte „păcătuieşte întru însuşi trupul său", fiindcă-l spurcă şi îl împute. Căci, deşi se fac cu mijlocirea trupului, alte păcate nu spurcă atîta trupul şi, de multe ori, nu îl spurcă nicicum. De pildă, este cu putinţă a ucide cineva ori cu piatră, ori cu lemn, ori cu altă unealtă[109], şi trupul lui nu se spurcă; dar e cu neputinţă a săvîrşi cineva curvia fără a-şi spurca trupul. Însă Dumnezeiescul Apostol măreşte păcatul curviei, fiindcă vrea să-i oprească pe Creştini de la acest păcat, iar nu pentru că curvia este cel mai rău păcat din toate.

Ştiu mai multe dezlegări pe care le dau unii la această zicere. Aşa, de pildă, că acela ce curveşte „păcătuieşte întru însuşi trupul său" pentru că nu se împreunează cu curva ca şi cu femeia sa legiuită, ca să-i nască copii, ci îşi strică şi îşi slăbeşte trupul cu scurgerea în zadar.[110] Sau, că cel ce curveşte păcătuieşte întru muierea aceea cu care se împreunează şi care se face trup al lui prin amestecare; şi păcătuieşte într-însa fiindcă nu se împreunează cu dînsa după lege.[111] Însă dezlegarea ce o dă marele Ioan Hrisostom, aceea pe care am zis-o întîi, este mai bună decît toate.

Însă unii nu se dumiresc la această zicere, şi întreabă: Oare pizma nu topeşte şi nu slăbeşte trupul pizmaşului? Aşadar, cum zice Pavel că doar curvia îl strică? Ci ei înşişi dezleagă nedumerirea, zicînd că pizma nu este lucrare, ci pătimire, şi că Apostolul grăieşte aici despre lucrare, nu despre pătimire. Căci zice: „tot păcatul pe care *îl face* omul", iar pizma nu o lucrăm noi, ci ea se lucrează întru noi.[112] [...]

19 Au nu ştiţi că trupurile voastre sînt lăcaş al Sfîntului Duh care este întru voi, pe Care-L aveţi de la Dumnezeu?

---

[109] Această tîlcuire o dau marele Hrisostom, Ieronim şi Grigorie al Nyssei, care şi zice: „Cînd lovesc, ucigaşii nu mor împreună cu cei ucişi, dar cei ce şi-au spurcat trupul dobîndesc spurcăciunea împreună" (cuvînt la această zicere a Apostolului). (n. aut.)

[110] Această dezlegare o face marele Atanasie, în cuvîntul despre cinstita nuntă. (n. aut.)

[111] Această dezlegare o dă Icumenie, adăugînd că muierea ce curveşte se face trup al bărbatului nu numai pentru că el se amestecă cu dînsa, ci şi pentru că femeia, luîndu-se din coasta bărbatului, este trup al lui dintru început. (n. aut.)

[112] Şi aceasta o zice marele Atanasie. Iar Fotie zice că acela ce curveşte „păcătuieşte întru al său trup", adică întru însuşi trupul Stăpînului Hristos, al Căruia mădular este trupul său, precum a zis şi Apostolul mai sus: „Au nu ştiţi că trupurile voastre sînt mădulare ale lui Hristos?" Şi iarăşi: „Deci, luînd mădularele lui Hristos, le voi face mădulare ale curvei? Să nu fie!!" (n. aut.).

Aici, dumnezeiescul Apostol îi înspăimîntă mai mult pe Creştinii ce curvesc, amintindu-le de mărimea darului Sfîntului Duh pe care l-au luat şi de vrednicia lui Dumnezeu, Care le-a dat acest dar. Zice: O Creştinilor! – sînteţi biserică sfîntă a Sfîntului Duh, deci nu spurcaţi sfîntul lăcaş al Sfîntului Duh şi nu netrebniciţi darul lui Dumnezeu!

20 Şi nu sînteţi ai voştri, căci v-aţi cumpărat cu preţ.

Zice: Creştinilor, vă aflaţi sub domnie şi stăpînire, adică sub Hristos, şi nu stăpîniţi şi nu aveţi al vostru nici un lucru, nici însuşi trupul vostru, pentru că sînteţi robi răscumpăraţi cu preţ, anume cu însuşi sîngele lui Iisus Hristos. Astfel, nu voi sînteţi stăpîni pe mădularele voastre, pentru ca să le puteţi folosi la răutăţile pe care le voiţi, ci stăpîn asupra lor e însuşi Stăpînul vostru Hristos, Cel ce v-a răscumpărat, şi se cuvine ca mădularele voastre să se poarte acolo unde voieşte El. Însă Apostolul nu zice acestea ca să strice stăpînirea de sine [„voinţa liberă", n. m.] a omului, ci ca să arate că este drept şi cu cuviinţă să fim robi supuşi lui Hristos, de către Care ne-am răscumpărat din robia diavolului şi a păcatului.[113]

Slăviţi dar pe Dumnezeu în trupul vostru

Zice: De vreme ce trupul şi sufletul vostru au fost răscumpărate de Hristos, sînteţi datori – o fraţii mei Creştini! – să-L slăviţi pe Dumnezeu şi cu trupul. Cum? Făcînd acele fapte şi lucrări trupeşti care pricinuiesc slava lui Dumnezeu şi, pe lîngă acestea, păzindu-vă trupul sfînt şi curat de orice păcat. Căci Dumnezeu Se slăveşte atunci cînd oamenii, văzînd faptele voastre, se îndeamnă a-L slăvi pe Dumnezeu, precum a zis Domnul: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă ei faptele voastre cele bune şi să-L slăvească pe Părintele vostru din ceruri" (*Matei* 5:16).

şi întru duhul vostru,

---

[113] [...] Sfîntul Grigorie al Nyssei zice: „Dacă ne-am făcut robi ai Celui ce ne-a izbăvit, că căutăm cu adevărat către Cel ce ne stăpîneşte, încît să nu mai vieţuim nouă înşine, ci Celui ce ne-a cîştigat. Căci nu mai sîntem stăpîni ai noştri înşine, ci domnul nostru este Acela care ne-a cumpărat, iar noi sîntem ale Lui avuţii. Aşadar, legea vieţii noastre să fie voia Celui ce ne stăpîneşte!" (în cuvîntul despre desăvîrşire, tomul III).

Iar Apostolul Petru zice că „nu cu lucruri stricăcioase, cu argint sau cu aur, ne-am izbăvit din zadarnica noastră petrecere, cea lăsată de părinţi, ci cu cinstit Sîngele lui Hristos, ca al unui miel nevinovat" (*1 Petru* 1:18). Iar dacă voieşti să afli cine a luat preţul acesta, vezi în subînsemnarea zicerii „întru care avem răscumpărarea prin sîngele Său" (*Efeseni* 1:7). (n. aut.)

Zice: De vreme ce şi sufletul vostru, Creştinilor, a fost răscumpărat de Hristos, sînteţi datori a-L slăvi pe Dumnezeu şi cu sufletul. Şi sufletul Îl slăveşte pe Dumnezeu atunci cînd nu se spurcă de cugetările curviei şi ale necurăţiei nici cu gîndul, de vreme ce pofta inimii este oprită de Hristos ca o prea-curvie, căci „tot cel ce caută la muiere spre a o pofti, iată, a preacurvit cu dînsa în inima sa" (*Matei* 5:28). Căci, prin „duh", Apostolul a numit aici gîndul.

care sînt ale lui Dumnezeu!

Adică Apostolul ne aduce aminte că noi, Creştinii, nu sîntem stăpîni asupra noastră, ci sîntem sub stăpînul Dumnezeu, Care ne-a zidit şi apoi ne-a răscumpărat sufletul şi trupul, şi că, prin urmare, nu sîntem stăpîni a le folosi pe acestea pentru a face vreun lucru, ori cuvînt, ori gîndire afară de încuviinţarea şi voia lui Dumnezeu.

CAPITOLUL VII

1 Cît despre cele ce mi-ați scris,

După ce a îndreptat dezbinările, curvia și lăcomia de averi a Corintenilor, Apostolul vorbește acum despre nuntă și despre feciorie. Căci Corintenii îi scriseseră întrebîndu-l dacă se cuvine a se depărta bărbații de femeile lor ori nu – precum am zis în pricina epistolei acesteia.

bine este omului a nu se atinge de femeie.

Zice: Binele cel dintîi și biruitor al oricărui om – atît al celui de rînd (deci nu numai al aceluia ce urmează a se preoți, precum rău au înțeles unii), cît și al celui ce urmează a ajunge sfințit – binele cel dintîi și cel mai înalt – zic – al fiecărui om este acesta: a nu lua femeie nicidecum, ci a păzi fecioria. Însă – zice – lucrul cel mai sigur și care ajută neputincioasa fire a oamenilor este nunta, adică a-și lua omul femeie legiuită – după cum arată mai jos:

2 Dar, din pricina curviei, fiecare bărbat să-și aibă femeia sa, și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său.

Apostolul grăiește aici pentru amîndouă părțile: și pentru bărbat, și pentru femeie, căci se poate ca bărbatul să voiască întreaga-înțelepciune, iar femeia nu; și altminteri: bărbatul a nu voi întreaga-înțelepciune, iar femeia a o voi.

Și, zicînd că nunta e îngăduită din pricina curviei, Pavel îi îndeamnă pe cei căsătoriți spre înfrînare și spre întreaga-înțelepciune. Căci, dacă s-a iertat a se face nunțile și a se însoți oamenii după lege pentru a nu urma curvii, atunci cei căsătoriți sînt datori să nu se împreuneze cu desfrînare și curvăsărește, ci cu întreagă-înțelepciune, doar pentru facerea de copii.[114] Vezi și în epistola către

---

[114] De aceea nu se cuvine a se împreuna bărbații cu femeile lor cînd sînt îngreunate, că este faptă nelegiuită și necuviincioasă, ca una ce nu se face spre facerea de copii și care se poate face pricină a omorîrii pruncului ce este în pîntece. De aceea și dumnezeieștii Apostoli, în *Așezămintele* lor, opresc de obște a se face aceasta. Căci nici chiar dobitoacele cele necuvîntătoare nu se împreunează cînd e grea partea cea femeiască.

De asemenea, nu se cuvine a se împreuna soții cînd femeia are cele obișnuite femeiești, căci fac păcat de moarte. De aceea, *Legea veche* poruncește a fi omorîți cei ce săvîrșesc aceasta, căci zice Dumnezeu în *Levitic*: „Bărbatul care se va culca cu femeie în timpul curgerii ei și-i va descoperi goliciunea, acela a descoperit curgerea sîngelui ei și ea și-a descoperit curgerea sîngelui său: amîndoi să fie stîrpiți din neamul lor" (20:18).

Și – ca să zic cuprinzător și în scurt – doar pentru zămislirea de copii se cuvine a se face trupeasca lor împreunare, iar nu pentru iubirea de îndulciri. Pentru aceasta zice și Dumnezeu în *Levitic*: „Orice bărbat căruia i se face scurgere din trupul său este necurat" (15:3), [...]

Evrei (13:4) că nunta se numeşte „cinstită" pentru că îi păzeşte pe oameni întru întreaga-înţelepciune a trupului şi îi opreşte de a curvi şi a prea-curvi.

3 Bărbatul să-i dea femeii dragostea datorată, la fel şi femeia bărbatului.

Zice: Voi, Creştinii care vă însoţiţi după lege, aveţi datoria de a păzi dragostea şi buna-cunoştinţă între voi, adică bărbatul să aibă dragoste către femeia sa, iar femeia către bărbatul său. Aşadar, fiind datorie, trebuie a da, adică a plăti, dragostea aceasta unul altuia.

4 Femeia nu e stăpînă asupra trupului său, ci bărbatul; la fel, nici bărbatul nu e stăpîn asupra trupului său, ci femeia.

Aici, Pavel arată că dragostea unuia către altul a celor însoţiţi după lege este datorie pentru că – zice – femeile măritate şi bărbaţii însuraţi nu sînt stăpîni asupra trupurilor lor. Ci femeia este totodată şi slujnică, şi stăpînă a bărbatului: slujnică, fiindcă nu-şi stăpîneşte trupul, încît să-l dea altui bărbat, ci bărbatul ei domneşte şi-l stăpîneşte;[115] şi este stăpînă şi doamnă a bărbatului său pentru că trupul aceluia este al ei. De asemenea, şi bărbatul este slugă a femeii sale, fiindcă nu e stăpîn asupra trupului său, ca să-l dea altor femei; este şi stăpîn şi domn al femeii sale, pentru că trupul ei este al lui.[116]

5 Să nu vă lipsiţi unul de altul, decît cu bună învoială, pentru o vreme,

---

Iar dumnezeiescul Apostol scrie celor desăvîrşiţi, zicînd: „Cinstită să fie nunta şi patul nespurcat, iar pe curvari şi pe prea-curvari îi va judeca Dumnezeu" (*Evrei* 13:4). (n. aut.)

[115] Ia aminte că „femeia nu-şi stăpîneşte trupul, ci bărbatul", însă doar întru împreunarea cea după fire, nu şi în cea afară de fire şi fără de lege. De aceea, dacă bărbatul ar cere femeii cu nelegiuire a se împreuna cu dînsa afară de fire, ea trebuie să nu se supună la aceasta, ci să-l oprească cu orice chip şi să nu-l primească. (n. aut.)

[116] Vrednice de laudă, cu adevărat, şi de aurită gură sînt cuvintele lui Ioan cel împodobit cu multe daruri, care a zis la această zicere: „«Femeia nu-şi stăpîneşte trupul, ci bărbatul; de asemenea, nici bărbatul nu e stăpîn pe trupul său, ci femeia.» Deci, dacă vei vedea că te momeşte vreo prea-curvă, că-ţi întinde curse, că se atîrnă de tine, zi-i ei: Nu este al meu trupul, este al femeii mele: nu îndrăznesc să mă folosesc de el şi să-l dau altei femei. Oare nu este fără noimă, cînd ai primit zestrea ei, să porţi toată grija pentru aceasta şi să nu o micşorezi întru nimic (...), iar trupul tău, care este bogăţia ei, să-l strici şi să-l pîngăreşti? [...]

Asemenea şi tu, femeie măritată, de te-ar îndemna vreun bărbat la prea-curvie, zi-i lui cuvîntul acesta al Apostolului, adică: «femeia nu-şi stăpîneşte trupul său, ci bărbatul.» De ce mă îndemni spre prea-curvie, omule? Trupul meu nu este al meu, ci al bărbatului meu; nu eu îl stăpînesc, ci bărbatul meu. Cum pot să dau trupul cel străin? Căci, dacă nu cutez să vînd lucrul şi zestrea bărbatului meu cea neînsufleţită, cum voi cuteza să dau trupul meu, care este zestrea însufleţită şi agoniseala cea vie a bărbatului meu? (...) Fugi departe de mine, prea-vicleanule om!»" (n. aut.)

Adică: Bărbatul să nu se înfrîneze şi să se depărteze de împreunarea trupească decît dacă ar voi să se înfrîneze şi femeia; la fel să facă şi femeia; căci, dacă o parte dintre cei însoţiţi primeşte înfrînarea, dar cealaltă nu voieşte, se face pagubă. [...] Iar cînd amîndouă părţile voiesc a se înfrîna de la împreunare, atunci înfrînarea aceasta nu se socoteşte lipsire şi pagubă, pentru că se face din învoire şi pentru o vreme. Iar care este vremea aceasta, Apostolul arată mai jos:

ca să vă îndeletniciţi cu postul şi rugăciunea,

Aici, Apostolul tîlcuieşte cum a zis ca să se depărteze de împreunarea trupească bărbatul şi femeia cei însoţiţi cu lege, „la o vreme", adică – zice – cînd este vremea a petrece în post şi în rugăciune. Astfel, Creştinii cei însoţiţi după lege nu trebuie a se împreuna trupeşte în vremea posturilor, mai ales în Postul cel Mare, şi miercurile şi vinerile de peste tot anul. Dar nu se cuvine a se împreuna trupeşte nici în vremea cînd vor să petreacă cu îndelungare şi întindere întru rugăciune – adică sîmbăta, duminica, în zilele praznicelor împărăteşti şi întru cele ale Maicii Domnului – pentru că în acele zile se face Dumnezeiasca Liturghie şi toţi Creştinii zăbovesc întru rugăciune. Şi mai cu osebire se cuvine a se depărta soţii de împreunare cînd au să se împărtăşească cu dumnezeieştile Taine, cel puţin cu trei zile înainte. (Aceasta o zic despre împărtăşirea în afara postului; căci, dacă se împărtăşesc în zile de post, se depărtează de împreunare din pricina postului.) Dar nu trebuie a se împreuna nici în Săptămîna Luminată a Paştilor, căci toată acea săptămînă se socoteşte ca o zi, precum hotărăşte *Canonul 66* al Sfîntului Sobor al şaselea a toată lumea. De aceea nu a zis Apostolul doar: Să nu vă împreunaţi trupeşte, ca să vă rugaţi – ci: „pentru ca să zăboviţi întru rugăciune". [...] Astfel, Apostolul porunceşte celor însoţiţi să nu se împreune trupeşte ca să se facă rugăciunea şi postirea mai osîrdnică şi mai cu dinadinsul. Căci, deşi împreunarea lor nu este necurată în sine, ea pricinuieşte totuşi întîrziere şi împiedicare postirii.[117]

şi iarăşi vă veţi împreuna, ca să nu vă ispitească pe voi satana pentru neînfrînarea voastră.

Zice: Aceasta – a vă împreuna voi, bărbaţii, cu femeile voastre după vremea postului şi a rugăciunii – nu v-o dau ca lege[118], ci o zic cu pogorămînt,

---

[117] Zonara şi Valsamon (în tîlcuirea canonului al treilea al Sfîntului Dionisie), întru o unire cu Teofilact, „rugăciunea" rînduită aici de Apostol au înţeles-o pe aceea mai sîrguitoare şi care se face cu ocărîre de sine şi cu lacrimi.

Iar Teodorit zice că nu se cuvine a se împreuna cei însoţiţi în vremea postirii şi a rugăciunii pentru ca să cinstească postirea şi rugăciunea cu sfinţenia şi curăţia trupului lor. (n. aut.)

[118] Deci – de vreme ce Apostolul nu legiuieşte ca soţii să se împreuneze trupeşte, ci, după ceea ce nu spune, dar se înţelege, voieşte a nu se împreuna ei niciodată, dacă pot şi dacă vor – aceasta însemnează că orice bărbat şi femeie însoţiţi după lege se pot învoi între ei să se de-

pentru ca să nu vă ispitească satana şi să vă împingă întru prea-curvie, dacă nu vă veţi împreuna voi, bărbaţii, cu femeile voastre, şi voi, femeile, cu bărbaţii voştri. Însă, fiindcă nu diavolul singur este pricinuitor al curviei, ci întîia pricină este neînfrînarea şi neastîmpărarea poftei noastre, Apostolul zice apoi aceasta: „ca să nu vă ispitească satana *pentru neînfrînarea voastră*". Adică – zice – neînfrînarea voastră este pricina de a vă ispiti diavolul. Căci, de vreme ce vreţi să vieţuiţi cu lenevire şi să slujiţi îndulcirilor trupului, diavolul află prilej ca vă dea război – după sfinţitul Teodorit.

6 Aceasta însă o zic după îngăduinţă, nu după poruncă,

Zice: Aceasta – a vă împreuna iarăşi trupeşte după vremea postirii şi a rugăciunii, pentru a nu vă păgubi unul pe altul – o zic vouă după îngăduinţă, adică făcînd pogorămînt neputinţei voastre, iar nu ca şi cum v-aş pune lege, sau v-aş porunci să vă împreunaţi totdeauna sau că ar fi lăudat acela ce se împreunează cu femeia sa trupeşte, ca şi cum ar împlini legea. Căci, dacă puteţi a vă înfrîna totdeauna, cu învoială, nu vă împreunaţi!

7 căci voiesc ca toţi oamenii să fie precum sînt şi eu.

Cînd vrea să poruncească un lucru greu, Pavel obişnuieşte a se aduce ca pildă pe sine însuşi. De aceea şi aici, vrînd să vorbească despre fecioria cea asemenea cu a Îngerilor, zice: Voiesc ca toţi bărbaţii să fie ca şi mine, adică toţi să se depărteze de femeie şi să urmeze fecioria, precum şi eu mă depărtez şi petrec întru feciorie.[119]

Dar fiecare are de la Dumnezeu dar osebit, unul aşa, altul altfel.

Zice: A rămîne cineva întru feciorie e dar de la Dumnezeu, măcar că e nevoie şi de lucrarea şi sîrguinţa noastră. Şi îi zice „dar" pentru ca să-i mîngîie pe cei căsătoriţi, căci i-a înfruntat destul cu ceea ce le-a zis, anume că pentru neînfrînarea lor îi ispiteşte satana. Ia aminte însă că Apostolul arată aici că şi

---

părteze de împreunarea trupească, vieţuind întru întreaga-înţelepciune şi feciorie, cum se află şi în zilele noastre mulţi însoţiţi întru Domnul care vieţuiesc ca fraţii. Şi din vechime aflăm multe ca acestea în *Vieţile Sfinţilor*. Însă este mai bine ca cei însoţiţi astfel, adică bărbatul şi femeia care se învoiesc a păzi curăţia şi neîmpreunarea, să lase lumea şi cele ce sînt în lume şi să se facă monahi, trăgîndu-se amîndoi la mănăstiri potrivite lor. Pentru ca, aşa cum au luat cununa nunţii, să primească în ceruri şi cununa înfrînării şi curăţiei, precum nenumăraţi au făcut aceasta şi o fac. Şi *Canonul 46* al Sinodului VI rînduieşte aceasta. (n. aut.)

[119] Iar Teodorit, tîlcuind aceasta, zice: „Pavel s-a adus ca pildă pentru noi, fiind silit a-şi descoperi bogăţia curăţiei." (n. aut.)

nunta e dar, zicînd că „fiecare are de la Dumnezeu dar osebit, unul aşa, iar altul altfel", adică unul a rămîne întru feciorie, iar altul a lua femeie cu nuntă legiuită.[120]

8 Zic însă celor necăsătoriţi şi văduvelor că bine le este lor
să rămînă precum sînt şi eu.[121]
9 Iar de nu se pot înfrîna, să se căsătorească!
Fiindcă e mai bine a se căsători, decît a se aprinde.

Ai văzut înţelepciunea marelui Pavel? Căci – deşi arată că înfrînarea, necăsătoria şi fecioria sînt mai bune – totuşi nu-i sileşte la depărtarea de căsătorie pe cei ce nu pot urma fecioria, pentru ca să nu urmeze alt păcat mai mare şi să cadă în curvie. Căci zice: Dacă voi, necăsătoriţii şi văduvele, aveţi multă aprindere în trup şi sînteţi siliţi de fire (căci mare este tirania poftei trupeşti!)[122], căsătoriţi-vă şi prin nuntă sloboziţi-vă de multele osteneli şi sudori, pentru ca să nu alunecaţi şi să cădeţi în curvie.

---

[120] Iar Teodorit zice că Apostolul numeşte nunta „dar", pentru că, fiind ajutaţi de darul lui Dumnezeu, cei căsătoriţi isprăvesc întreaga-înţelepciune în nuntă. Căci darul ajută celor ce au osîrdie către cele bune, după cum a spus Domnul: „Cereţi, şi vi se va da! Căutaţi, şi veţi afla!" (*Matei* 7:7). (n. aut.)

[121] Este întrebare între Părinţi dacă Apostolul a fost sau nu însurat. Purtătorul de Dumnezeu Ignatie şi Climent Stromatul zic că a fost însurat; încă şi mulţi alţii spun aceasta, sprijinindu-se pe zicerea din *Epistola către Filipeni* 4:3: „Rogu-te şi pe tine, credinciosule Sizig" şi pe zicerea aceasta de aici, unde nu a pomenit numai de cei necăsătoriţi, ci şi de văduvi, care mai înainte au fost căsătoriţi. Deci zic aceia că şi Pavel, avînd mai înainte femeie, s-a lăsat de dînsa după ce a fost chemat de Dumnezeu la propovăduire, precum şi Petru, şi Filip şi, mai înainte de aceştia, Proorocul Isaia, care, după ce a văzut pe Domnul pe scaun înalt, nu s-a mai împreunat cu femeia sa, la fel ca şi Moisi, după ce a văzut dumnezeiasca arătare în rug.

Iar mai mulţi Părinţi zic că Pavel a fost necăsătorit: Hrisostom, Ambrozie, Augustin, Epifanie, Ieronim, Tertulian, Teofilact şi alţii. Vezi şi în tomul întîi al *Istoriei bisericeşti* a lui Meletie, la foaia 135, şi subînsemnarea lui Gheorghe Vendoti la aceasta. Ci şi Teodorit vrea ca Pavel să fi fost necăsătorit. El zice că nu trebuie să-l punem pe Pavel în rîndul văduvilor, căci era tînăr cînd s-a învrednicit de chemarea cerească şi vîrsta nu îi îngăduia să fi fost căsătorit şi să fi ajuns văduv. (n. aut.)

[122] Teodorit tîlcuieşte zicerea aceasta aşa: „«Aprindere» nu numeşte supărarea poftei, ci înrobirea sufletului şi covîrşirea spre mai rău. Deci zice: Dar – dacă nu puteţi răbda lovirea poftei, ci sufletul vă e neputincios către lupta aceasta, pentru că nu aveţi osîrdie fierbinte către cele bune – nimeni nu vă opreşte a vă căsători." Aşadar – după acest dumnezeiesc părinte – nu se cuvine să zică cineva că nu poate rămîne necăsătorit şi întru feciorie, că nu se poate face monah adică, pentru că e supărat de pofta trupului. Căci ce om este în lume care să nu fie supărat de poftă? Negreşit, nici unul! Astfel încît, doar din pricina acestei bîntuieli a poftei, nici nu ar fi putut vreunul a păzi vreodată fecioria! Deci – dacă omul nu s-ar supune poftei cu mintea, şi dacă ar avea bărbăţie duhovnicească şi osîrdie spre cele bune, şi dacă ar iubi fecioria cu

10 Iar celor căsătoriți, le poruncesc – nu eu, ci Domnul –

Domnul a legiuit anume a nu se despărți bărbatul de femeie sau femeia de bărbat decît doar pentru pricină de curvie, cînd a zis: „Iar eu vă zic vouă: Orice bărbat își va lăsa femeia, afară de cuvînt de curvie, o face pe ea să prea-curvească" (*Matei* 5:32). De aceea, Apostolul zice aici: Nu eu poruncesc să nu se despartă cei căsătoriți, ci Însuși Domnul! Iar cuvîntul acesta arată că cele zise de Pavel pînă acum nu sînt legiuite de Domnul anume, deși toate spusele lui sînt porunci ale Domnului, iar nu cuvinte omenești, precum zice el însuși: „Dacă cineva se socotește a fi Prooroc sau om duhovnicesc, să știe că cele pe care vi le scriu sînt porunci ale Domnului" (*1 Corinteni* 14:37), „căci socotesc că și eu am Duhul lui Dumnezeu" (*1 Corinteni* 7:40). Iar pentru deosebirea dintre sfătuire și învățătură, vezi la stihul 2 al capitolului 4 al epistolei întîi către Tesaloniceni și la stihul 11, capitolul 4 al celei dintîi către Timotei.

ca femeia să nu se despartă de bărbat!
11 Iar dacă s-ar despărți, să rămînă nemăritată, ori să se împace cu bărbatul său; tot așa, bărbatul să nu-și lase femeia.

De vreme ce se făceau despărțiri între bărbați și femei pentru înfrînare și pentru întreaga-înțelepciune, sau din alte pricini neîntemeiate (iar nu adică din pricina prea-curviei), Pavel zice aici că este mai bine ca soții să nu se despartă nicidecum; iar dacă totuși s-ar despărți, femeia să nu ia al doilea bărbat, ci să rămînă a bărbatului său, dacă nu după împreunarea cu dînsul, cel puțin prin aceea că nu poate lua alt bărbat; sau, dacă nu se poate înfrîna, să se împace și să se unească iarăși cu bărbatul său. Iar aceasta trebuie să o facă și bărbatul dacă se va despărți de femeia sa, adică să nu se însoare cu alta, ci să rămînă necăsătorit; sau, dacă nu se poate înfrîna și păzi întreaga-înțelepciune, să se împace și să se unească iarăși cu femeia sa.[123]

12 Iar celorlalți eu le zic[124], nu Domnul: Dacă vreun frate are femeie necredincioasă, și ea binevoiește a locui cu dînsul, să nu o lase pe ea!

---

tot sufletul – el ar putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să gonească lovirile gîndurilor trupești și să potolească aprinderea poftei. Și astfel ar putea să aleagă viața întru feciorie, crezînd cu adeverire că, pentru puțina bîntuire ce suferă de la trup și pentru lupta ce o cearcă, are să primească de la Dumnezeu strălucite cununi. (n. aut.)

[123] Iar cum că nu se cuvine a se despărți cei căsătoriți, afară de pricină de curvie, ci trebuie a-și suferi metehnele unul altuia, vezi la subînsemnarea canonului 48 al Sfinților Apostoli, în canonicul nostru (*Pidalion*). (n. aut.)

[124] Tîlcuind zicerea „eu zic", Teodorit spune așa: „«Eu zic» este în loc de: Această lege nu am aflat-o scrisă în *Sfințitele Scripturi*, ci acum o pun. Iar faptul că legile Apostolului Pa-

13 Şi, dacă vreo femeie are bărbat necredincios, iar el binevoieşte a locui împreună cu dînsa, să nu îl lase pe el!

Ce zici – o fericite Pavele? Căci Domnul porunceşte ca, de va fi muierea vreunuia prea-curvă, să se despartă de bărbatul său (dacă el nu o mai voieşte). Aşadar cum zici tu să nu se despartă bărbatul de femeia necredincioasă? Nu cumva este mai rea prea-curvia decît necredinţa? Nu este mai rea – răspunde Apostolul – dar Dumnezeu pedepseşte mai mult greşelile făcute nouă, oamenilor, şi de aceea zice să se despartă femeia prea-curvă de bărbatul ei care nu o mai voieşte; şi nu pedepseşte atît de tare greşelile făcute împotriva Lui Însuşi, cum este şi necredinţa. De aceea şi porunceşte El ca acela ce a făcut rău aproapelui să nu-I aducă jertfa sa, ci mai întîi să se împace cu fratele său, zicînd: „Lasă jertfa ta şi mergi de te împacă cu fratele tău!" (*Matei* 5:24). De aceea a defăimat El cei zece mii de talanţi ai Săi, dar nu a suferit ocara şi împietrirea inimii arătate de sluga cea rea şi vicleană asupra fratelui său pentru suta aceea de dinari (adică de bănuţi), ci a pedepsit-o, precum se vede în capitolul 18 al evangheliei lui Matei. Aşa face şi aici Dumnezeu şi necredinţa bărbatului ori a femeii, care e îndreptată împotriva Lui, o trece cu vederea şi nu-i desparte pe aceia (dacă se învoiesc a petrece împreună); iar prea-curvia – ca una ce e îndreptată ori către bărbat, ori către femeie – o pedepseşte, şi de aceea îngăduie a se despărţi soţii, dacă nu voiesc a petrece împreună.

Unii zic însă că necredinţa are ca pricină necunoştinţa minţii, care este întîmplătoare şi poate să înceteze prin locuirea împreună a bărbatului cu femeia, precum zice şi Apostolul mai jos: „Ce ştii, femeie, dacă nu cumva îţi vei mîntui bărbatul?" Pe cîtă vreme – zic ei – prea-curvia se face cu cunoştinţă şi din răutate mărturisită şi arătată, şi de aceea se face pricină de despărţire. Şi, de altfel, acela dintre soţi care prea-curveşte s-a şi despărţit pe sine de celălalt, pentru că mădularele sale (de a prea-curvit bărbatul) le face mădulare ale muierii curve; iar de a prea-curvit femeia, aceasta face mădularele bărbatului său mădulare ale aceluia cu care prea-curvit. Iar soţul necredincios nu se desparte, şi – mai bine zis – nici nu se cuvine a se despărţi după trupeasca unire pentru aceasta, ba chiar prin această unire trupească este nădejde că poate se vor uni şi după credinţă. (Şi las deoparte a zice că după despărţire ar fi urmat răsturnarea vieţii celor doi, şi clevetirea şi osîndirea evangheliei.)

Dar se cuvine să înţelegi – o, cititorule! – că ceea ce zice aici Pavel se face cînd amîndouă părţile, adică şi bărbatul, şi femeia, s-au însoţit fiind necredin-

---

vel sînt legi ale Stăpînului Hristos este arătat ştiitorilor de cele dumnezeieşti, căci însuşi Apostolul zice: «Hristos, Cel ce grăieşte întru mine, adică prin darul cel dat mie». Tot aşa şi aici, el legiuieşte prin Sfîntul Duh, printr-Însul grăind. (n. aut.)

cioşi iar apoi o parte a crezut în Hristos, ori bărbatul, ori femeia. Numai atunci porunceşte Apostolul ca soţii să locuiască împreună, căci poate prin unirea aceasta soţul credincios îl va trage la credinţă şi pe celălalt. Dar celor drept-credincioşi dinainte de nuntă nu le este îngăduit nicicum a se însoţi cu necredincioşi! Să nu fie! Iar dacă se însoţesc, trebuie despărţiţi negreşit! Căci Apostolul nu a zis: „bărbatul credincios *care voieşte* să ia muiere necredincioasă", ci a zis: „bărbatul credincios ce *are* muiere necredincioasă", adică pe care o avea el încă mai înainte de a crede. Apoi iarăşi, nu întîmplător îngăduie Apostolul a locui împreună soţul credincios cu cel necredincios, ci cu socoteală, adică „de va voi partea cea necredincioasă a locui împreună cu cea credincioasă". Căci zicerea „împreună bine-voieşte" aceasta însemnează, adică: „de va voi şi de va primi".

14 Căci bărbatul necredincios se sfinţeşte prin femeia credincioasă, şi femeia necredincioasă se sfinţeşte prin bărbatul credincios.

Adică: Din covîrşirea curăţiei soţului cel credincios, se biruieşte necurăţia celui necredincios. Aşa se înţelege zicerea, iar nu că Elinii şi necredincioşii s-ar face sfinţi prin împreuna-locuire cu credincioşii, căci Apostolul nu a zis că soţul necredincios „se face sfînt", ci că „se sfinţeşte", adică se biruieşte de sfinţenia celui credincios.

Şi Pavel zice aceste cuvinte pentru ca femeia credincioasă să nu se teamă că s-ar face necurată prin împreunarea cu bărbatul ei necredincios şi, la fel, ca bărbatul credincios să nu se teamă că s-ar face necurat prin împreunarea cu femeia sa necredincioasă.[125] Aici însă se iveşte o întrebare şi o nedumerire: Dacă cel ce se împreunează trupeşte cu curva este necurat, căci se face un trup cu curva, e vădit că şi femeia care se împreunează trupeşte cu Elinul cel necredincios se face şi ea un trup cu acela. Şi atunci cum de nu este şi ea necurată? Dezlegarea nedumeririi este aceasta: la curvie, însuşi lucrul acela după care se împreunează bărbatul cu muierea, adică amestecarea lor nelegiuită, este necurat, şi de aceea se fac necuraţi amîndoi. Cît priveşte împreunarea soţului credincios cu acela necredincios nu se întîmplă aşa, ci altfel stau lucrurile. Căci bărbatul necredincios este necurat după necredinţa pe care o are, dar femeia credincioasă nu se împărtăşeşte cu dînsul din necredinţă, ci trupeşte, şi aici nu se vede nici o necurăţie, fiindcă ea a fost însoţită prin nuntă cu bărba-

[125] Vezi şi la capitolul XV al acestei epistole, stih 28, unde însuşi Teofilact spune că Apostolul a pus aici zicerea „se sfinţeşte" cu covîrşire [„hiperbolizare", zicem noi azi, n. m.]. Iar Teodorit o tîlcuieşte zicînd că înseamnă: „are nădejde de mîntuire." (n. aut.)

tul său necredincios mai înainte de a crede. Asta e pricina aşadar pentru care partea cea credincioasă nu este necurată.[126]

Căci altfel, fiii voştri sînt necuraţi,

Căci – zice – dacă nu s-ar birui partea cea necredincioasă de curăţia părţii credincioase, atunci copiii ce se nasc din aceştia ar fi necuraţi, adică curaţi doar pe jumătate.

dar acum sînt sfinţi.

Adică copiii ce se nasc din aceştia nu sînt necuraţi, căci, cu covîrşirea zicerii „sfinţi", Apostolul înlătură frica părţii celei credincioase că aceia ar fi necuraţi.[127]

15 Iar dacă necredinciosul se desparte, să se despartă!

Adică: Dacă partea necredincioasă dintre cei însoţiţi cu nunta porunceşte părţii celei credincioase fie să se împărtăşească de necredinţa sa, fie să se despartă de ea, atunci partea cea necredincioasă să se despartă!

Căci nu este rob fratele ori sora întru unele ca acestea,
că în pace v-a chemat pe voi[128] Dumnezeu.

Zice: Dacă partea cea necredincioasă dintre cei însoţiţi se ceartă cu tine, partea cea credincioasă, pentru că nu te împărtăşeşti de necredinţa ei, desparte-te de dînsa! Căci nu eşti „rob întru unele ca acestea", adică nu eşti silit să ţii şi să rabzi partea cea necredincioasă întru cele ce privesc credinţa. Mai bine

---

[126] Iar Fotie zice că însuşi faptul de a primi partea cea necredincioasă împreună-şederea şi unirea cu partea cea credincioasă este un semn că acela (aceea) se apropie de cunoaşterea credinţei şi a bunei-cinstiri de Dumnezeu. Iar eu adaug că chiar aceasta, adică faptul că unul din soţi a îngăduit ca celălalt să se boteze, este un semn bun că a început a primi el însuşi credinţa lui Hristos. Aşadar acestea sînt pricinile pentru care şi Apostolul a îngăduit părţii celei credincioase să primească împreună-locuirea cu cea necredincioasă. (n. aut.)

[127] Şi, într-adevăr, dumnezeiescul Pavel vorbeşte aici cu covîrşire, precum zice Sfinţitul Teofilact. Fiindcă, dacă înşişi copiii născuţi din părinţi credincioşi sînt necuraţi – ca unii ce trag spurcăciunea păcatului strămoşesc, şi pentru aceasta au trebuinţă de curăţirea Sfîntului Botez – cu mult mai vîrtos sînt necuraţi cei născuţi dintru acea însoţire în care o parte este credincioasă, iar cealaltă necredincioasă. Şi poate că Apostolul i-a numit pe aceştia „sfinţi" pentru că se sfinţesc botezîndu-se şi făcîndu-se credincioşi din pricina părţii credincioase. (n. aut.)

[128] Întru unele izvoade se zice: „ne-a chemat". (n. aut.)

este a te despărți decît a te certa, căci nici Dumnezeu nu voiește aceasta și chiar El – zice – „v-a chemat în pace”.[129] Deci, dacă partea cea necredincioasă se ceartă, ea a dat pricină despărțirii, iar nu partea cea credincioasă, și dar să se despartă!

16 Căci ce știi tu, femeie, dacă nu-ți vei mîntui bărbatul?

Aici, dumnezeiescul Apostol sfătuiește din nou ca partea cea credincioasă să nu se despartă de cea necredincioasă, și zice: Dacă bărbatul tău necredincios nu se ceartă cu tine, femeia sa credincioasă, rămîi și primește împreună-petrecerea cu dînsul! Îndeamnă-l și sfătuiește-l, poate că vei putea isprăvi ceva și îl vei mîntui pe bărbatul tău. Însă Apostolul pune la îndoială faptul dacă femeia va mîntui ori nu pe bărbatul său. Asta din două pricini: întîi, ca să nu se creadă că o silește pe femeie să-l înduplece pe bărbatul său și să-l aducă la credință; și, al doilea, pentru ca să o facă pe femeie să nu deznădăjduiască dacă nu ar izbuti nimic, ci să nădăjduiască totdeauna că poate va întoarce pe bărbatul său la credință.

Și ce știi tu, bărbate, dacă nu-ți vei mîntui femeia?
17 Decît numai așa cum i-a dat Dumnezeu fiecăruia,
așa cum l-a chemat Domnul pe fiecare, așa să umble.

Unii citesc zicerea aceasta așa: „Ce știi, bărbate, dacă îți vei mîntui femeia sau nu?” Apoi, fac alt început, zicînd: „Fiecăruia, precum i-a dat Dumnezeu”, adică: De unde știi – o bărbate! – dacă o vei mîntui pe femeia ta sau de nu o vei mîntui? Acest lucru e neștiut – zice – și de aceea nu se cuvine să dezlegi nunta și să te desparți de femeia ta necredincioasă. Căci, dacă nu o vei mîntui, nu te-ai vătămat cu nimic; iar dacă o vei mîntui, te-ai folosit și pe tine, și pe dînsa, căci însuși trupul tău l-ai folosit.

Însă cel între sfinți Ioan Hrisostomul nu a citit zicerea așa, ci începe de la aceasta: „decît numai cum i-a dat Dumnezeu fiecăruia”[130], ceea ce cu adevărat

---

[129] [...] Fiind întrebat cum se cuvine a primi cineva în viața monahală pe cei căsătoriți, marele Vasilie răspunde (în hotărîrea 12 pe larg) că mai întîi trebuie să-i întrebe dacă fac aceasta cu învoirea amîndurora, precum zice Pavel (adică precum a zis mai sus, la stihul 5 al acestui capitol: „Să nu vă lipsiți unul pe altul, decît numai cu învoire”.) Și așa să-i primească, cu încredințarea multor martori. Iar dacă o parte din cei însoțiți, bărbatul sau femeia, se îngrijește mai puțin decît cealaltă parte de a bine-plăcea lui Dumnezeu (prin călugărie adică) și nu se învoiește a primi acest fel de despărțire, atunci să nu-i primească, nici să se pună pe sine în tulburări, aducîndu-și aminte de ceea ce zice Pavel, că „în pace ne-a chemat pe noi Dumnezeu”. [...] (n. aut.)

[130] Tot așa citesc zicerea și Teodorit și cei mai mulți. (n. aut.)

este mai bine. E ca şi cum Apostolul ar zice că nu se face despărţirea nunţii pentru necredinţă, căci acest „decît numai cum i-a dat Dumnezeu fiecăruia" se înţelege aşa: Fiecare să fie aşa cum l-a voit pe el Dumnezeu! Ţi-a dat Dumnezeu – zice – să ai femeie necredincioasă? Întru aceasta rămîi, şi nu te despărţi de dînsa din pricina necredinţei!

Şi aşa rînduiesc întru toate bisericile.

Pavel zice aceasta ca să se facă mai osîrdnici Corintenii întru a asculta cu supunere, aflînd că au şi pe alţii împreună-părtaşi care se supun acestor învăţături şi le urmează.

18 A fost vreunul chemat fiind tăiat împrejur? Să nu se ascundă!

Se întîmpla că mulţi Creştini Evrei, după ce se creştinau, se ruşinau că erau tăiaţi împrejur. De aceea, întrebuinţînd oarecare meşteşug doctoricesc, trăgeau pielea şi acopereau partea retezată a mădularului născător de copii, ajungînd să arate ca mai înainte, ca şi cum ar fi fost netăiaţi împrejur.[131]

A fost chemat cineva întru netăierea împrejur? Să nu se taie împrejur!

Iar unii Creştini din „neamuri" făceau altă necuviinţă potrivnică: după ce se creştinau, se tăiau împrejur, fiindcă tăierea împrejur părea a fi slăvită şi cinstită. Deci – zice Pavel – să nu faci aceasta, căci nu foloseşte cu nimic credinţei! – precum spune şi în altă parte: „În Hristos Iisus, nici tăierea împrejur nu este ceva, nici netăierea împrejur" (*Galateni* 6:15).

19 Tăierea împrejur nu este nimic, nici netăierea împrejur nu este nimic, ci ţinerea poruncilor lui Dumnezeu.

Zice: La nimic nu foloseşte tăierea împrejur sau netăierea împrejur, ci pretutindeni se caută păzirea şi lucrarea poruncilor lui Dumnezeu cu credinţă.

20 Fiecare să rămînă întru chemarea în care a fost chemat!
21 Ai fost chemat fiind rob? Nu-ţi pasă ţie! – ci, deşi poţi a te face slobod, mai mult foloseşte-te [de robie]!

Zice: „Fiecare să rămînă întru chemarea întru care a fost chemat", adică: în oricare fel de trai şi în oricare ceată s-ar fi aflat cineva mai înainte de a cre-

[131] Sfîntul Epifanie zice că meşteşugul acesta de a schimba tăierea împrejur în netăiere împrejur a fost aflat mai întîi de către Isav, care l-a dat strănepoţilor lui, şi pentru aceasta l-a urît Dumnezeu, precum zice Proorocul Maleahi: „Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urît" (capitolul 1:3) (la Icumenie). (n. aut.)

de în Hristos, să rămînă întru acea petrecere şi ceată şi după ce a crezut. Creştine – zice – dacă ai crezut în Hristos fiind rob, nu purta grijă de aceasta şi nu te tulbura că eşti rob al cuiva[132], pentru că robia nu-ţi vatămă credinţa şi sufletul! Încît, chiar de ai putea să te slobozeşti din robie, foloseşte-te de ea şi mai mult, adică robeşte mai departe, dă-te pe tine spre slujba stăpînului tău! Pentru aceasta scria şi purtătorul de Dumnezeu Ignatie, zicînd: „Robii să nu dorească a se slobozi, ci mai mult să robească, spre slava lui Dumnezeu, ca să dobîndească slobozenie mai bună de la El" (*Epistola către Policarp*).[133]

22 Căci robul care a fost chemat întru Domnul este [rob] slobozit al Domnului. Tot aşa, cel chemat [ca om] slobod este rob al lui Hristos.

„Slobozit" se numeşte acela care a fost slobozit din robie.[134] Deci Apostolul zice aici aşa: Tu, cel care ai crezut în Hristos fiind rob, să ştii că eşti „slobozit" al lui Hristos, pentru că Hristos te-a slobozit din păcat şi din robia trupului, chiar dacă rămîi rob [al stăpînului tău] şi după aceasta. Pentru că, dacă cineva e slobod de patimi şi are suflet nobil, el nu este cu adevărat rob.

Iar altul a ajuns la credinţă fiind om slobod şi este acum rob al lui Hristos. Prin urmare, dacă numirea robiei îl tulbură şi-l mîhneşte pe rob, să cugete că a fost slobozit de către Hristos, lucru care este mult mai mare decît slobozenia ce o dau oamenii. Şi, iarăşi, dacă numirea slobozeniei îl face pe cel slobod să se mîndrească, să cugete şi acela că este rob al lui Hristos şi să se smerească,

---

[132] Marele Vasilie zice că „nimeni nu este rob după fire, ci se face rob în trei chipuri: ori că a fost silnicit şi supus jugului robiei, precum se întîmplă la luările cetăţilor, cînd cetăţenii sînt luaţi în robie; ori ajunge cineva rob pentru că e sărac şi nu are hrană, precum s-au făcut robi lui Faraon Evreii, zicînd către Iosif: «Cîştigă-ne pe noi şi pămîntul nostru în locul pîinii, şi vom fi noi şi pămîntul nostru robi lui Faraon» (*Facerea* 47:19); ori ajunge cineva rob după oarecare înţeleaptă iconomie, cînd fiii răi şi necunoscători, prin glasul părinţilor lor, sînt osîndiţi să robească la fraţii lor buni şi înţelepţi. Această robie este însă mai mult facere de bine, cum s-a întîmplat cu Hanaan, nepotul lui Noe, care a ajuns rob al lui Sim şi fraţilor lui, sau cu Isav, care s-a făcut rob lui Iacov" (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul XX). „Căci robeşte – zice – cel fără de minte celui înţelept" (*Pildele lui Solomon* 11:29).

Pe lîngă aceste trei chipuri ale robiei, mai sînt însă altele două, anume: cînd cineva cumpără cu bani pe vreunul şi îl are rob, sau cînd cineva dă plată cuiva ca să-l slujească. Se vede însă că Pavel vorbeşte şi aici, şi în celelalte epistole ale sale, despre robii cumpăraţi cu bani; vezi la stihul 2 al capitolului 6 al epistolei întîi către Timotei. (n. aut.)

[133] Zice şi Teodorit: „Darul nu face osebire între robire şi stăpînire. Deci, să nu fugi de robie ca de ceva nevrednic de credinţă! Ci, chiar dacă ai putea să dobîndeşti slobozenia, rămîi slujind şi aşteaptă răsplătirea!" Dar nu zice aceasta oricum, ci îndupleciîndu-i a nu fugi de robie avînd ca pricină cinstirea de Dumnezeu. (n. aut.)

[134] Iar Teodorit zice: „Obişnuim a numi «slobozit» pe cel născut din robi şi iertat de robie de stăpîn." (n. aut.)

gîndind că se află sub un mare stăpîn şi că e dator să-I placă Acestuia. Vezi, frate, înţelepciunea lui Pavel? Vezi cum învaţă pe amîndouă părţile – şi pe robi, şi pe cei slobozi – cele cuvenite şi folositoare?

23 Aţi fost cumpăraţi cu preţ, nu vă faceţi robi ai oamenilor!
24 Fiecare, fraţilor, întru ceea ce a fost chemat, întru aceea să rămînă înaintea lui Dumnezeu!

Apostolul nu zice acest cuvînt numai robilor sau numai celor slobozi, ci tuturor Creştinilor, de orice rînduială şi treaptă ar fi. Şi spune să nu facă Creştinii nici un lucru spre plăcerea oamenilor, nici să li se supună cînd poruncesc lucruri nelegiuite şi afară de porunca lui Hristos. Pentru că aceasta înseamnă slujire la oameni, iar Creştinii au fost cumpăraţi cu preţul sîngelui Fiului lui Dumnezeu, aşadar sînt robi ai Lui şi trebuie a împlini poruncile Lui, nu ale oamenilor![135]

Însă cu aceste cuvinte Apostolul nu învaţă ca robii să se despartă de stăpînii lor! Să nu fie! Ci-i învaţă pe robi să cinstească şi să păzească mîntuitoarele porunci ale lui Hristos, ale adevăratului şi veşnicului lor stăpîn, mai mult decît poruncile cele vătămătoare de suflet ale stăpînilor celor muritori. Că Pavel nu spune ca robii să se depărteze de stăpînii lor este arătat din ceea ce zice mai apoi, anume că fiecare să rămînă întru acea rînduială în care se afla cînd a fost chemat de Dumnezeu şi a crezut. Şi a adăugat: „înaintea lui Dumnezeu", ca să arate că robii nu trebuie a se depărta nici de Dumnezeu, supunîndu-se poruncilor nelegiuite ale stăpînului lor. Căci Pavel poartă grijă pentru amîndouă părţile, şi zice că robii nu trebuie să se depărteze nici de stăpînii lor trupeşti luînd ca pricină pe Dumnezeu, dar nu trebuie să se despartă nici de Dumnezeu pentru supunerea cea afară de cuviinţă către stăpînul lor.[136]

25 Cît despre fecioare, nu am porunca Domnului. Vă dau însă sfatul meu, ca unul ce am fost miluit de Domnul a fi credincios.

După ce ne-a iscusit cu învăţăturile sale despre întreaga-înţelepciune, Apostolul se suie acum la isprava cea mare a fecioriei, şi zice că Domnul nu a

---

[135] Despre aceasta, şi marele Vasilie a avut dreptate scriind acestea: „Dacă nu-ţi aduci aminte, omule, de întîia ta naştere (adică de zidirea după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu), gîndeşte-te măcar la preţul ce s-a dat pentru tine, întoarce-ţi privirea către schimb şi cunoaşte vrednicia ta! Cu sîngele cel de prea-mult preţ al lui Hristos ai fost cumpărat! Nu te face aşadar rob al păcatului, ca să nu te alături cu dobitoacele cele fără de minte!" (în tîlcuirea asupra zicerii: „Dar omul, în cinste fiind, nu a priceput", din *Psalmul 48*.). (n. aut.)

[136] Vezi şi tîlcuirea şi subînsemnarea zicerii: „care face voia lui Dumnezeu din suflet" (*Efeseni* 6:6). (n. aut.)

legiuit şi nu a dat poruncă pentru feciorie, ci numai a zis că cine poate şi voieşte, acela să şi-o însuşească: „Cel care poate înţelege, acela să înţeleagă!" (*Matei* 19:12). Deci – zice Pavel – nici eu nu cutez a porunci cuiva să păzească fecioria, pentru că aceasta este mare şi primejduitor lucru. Dau însă sfat, căci şi eu m-am învrednicit, din mila lui Dumnezeu, „a fi credincios", adică a fi un apropiat al lui Dumnezeu, vrednic de a mi se încredinţa tainele Lui.

26 Socotesc deci aceasta a fi bună, pentru nevoia cea de faţă, căci bine este omului a fi aşa.

Încît – zice – după socoteala mea, e bine a fi omul depărtat de nuntă şi a nu se căsători, din pricina nevoii aceasteia de faţă, adică a greutăţilor şi nevoilor care urmează nunţii[137], a necazurilor şi grijilor căsătoriei, şi din pricina necurăţiei.[138]

27 Te-ai legat de femeie? Nu căuta dezlegare! Te-ai dezlegat de femeie? Nu căuta femeie! Dacă însă te-ai şi însurat, nu ai păcătuit.

Prin zicerea aceasta: „Dacă eşti legat cu femeia, nu căuta dezlegare!", Pavel arată că nunta pricinuieşte rele pătimiri şi necazuri, fiindcă este legătură şi lanţ care îi strînge pe cei căsătoriţi. Iar „dezlegarea" de nuntă Pavel n-o înţelege aici pe aceea făcută pentru un lucru mai mare, adică pentru ca soţii să urmeze fecioria, ci numeşte „dezlegare" despărţirea cea fără de lege şi fără de pricină binecuvîntată (adică de prea-curvie).

Pe de altă parte, prin „dezlegare", se înţelege şi simpla slobozire de femeie, chiar şi a celui neînsurat vreodată. Însă – fiindcă spune că cel „dezlegat de femeie" nu trebuie să caute femeie să se însoare, ca să nu se creadă că aceasta e poruncă pentru ca oamenii să urmeze numaidecît fecioria – Apostolul zice mai departe că acei Creştini care s-au însurat nu au păcătuit. Bagă de seamă însă cum, pe de lături şi în chip ascuns, dumnezeiescul Apostol îi îndeamnă pe oameni către feciorie, numind nunta „legătură" şi lanţ, iar fecioria „dezlegare" şi „slobozenie".[139]

---

[137] Iar Fotie, prin „nevoia cea de faţă", înţelege, pe lîngă acestea, şi prigoanele celor necredincioşi asupra credincioşilor din vremea aceea, şi celelalte rele pătimiri. Fiindcă mai iesne ar fi suferit prigoanele Creştinii dacă nu ar fi avut femei şi copii. (n. aut.)

[138] Iar Teodorit spune că zicerea „socotesc" a fost adăugată nu pentru că Apostolul s-ar fi îndoit că fecioria este un lucru bun şi mai bun decît cele bune, ci pentru ca sfătuirea să nu se facă lege. Căci legii îi urmează păzirea sau călcarea, iar călcătorilor de lege le urmează munca. De aceea, Pavel nu legiuieşte cele mari şi grele, ci le sfătuieşte. (n. aut.)

[139] Şi pînă acum încă vorba de obşte a oamenilor aşa obişnuieşte a-i numi pe cei necăsătoriţi: „slobozi". Că mulţi, întrebînd pe vreun străin, zic: Voinicule, eşti însurat, ori slobod? (n. aut.)

28 Şi fecioara, de se va mărita, nu păcătuieşte.

Aici, Pavel nu o numeşte „fecioară" pe aceea care s-a afierosit lui Dumnezeu, adică pe călugăriţă. Pentru că, dacă se va mărita, aceasta păcătuieşte cu adevărat şi se canoniseşte ca prea-curvă, pentru că aduce bărbat prea-curvar din afară împotriva Mirelui Hristos. Ci Apostolul numeşte „fecioară" pe fata cea curată care e încă nemăritată. Aceasta dar, de se va mărita, nu păcătuieşte, pentru că nunta nu este necurată.

Numai că unii ca aceştia vor avea necaz în trupul lor. Eu însă vă cruţ.

Apostolul numeşte „necaz" grijile şi scîrbele care urmează neapărat celor căsătoriţi. Însă eu – zice – vă cruţ, şi vă jelesc ca pe fiii mei şi voiesc să fiţi slobozi şi nescîrbiţi. Pentru că nunta – precum am zis – este legătură, lanţ şi strînsoare, şi cei ce se află legaţi cu nunta nu mai sînt stăpîni de sine, ci sînt robi.[140]

---

[140] Despre aceasta, Meletie Pigas zice: „Nu păcătuiesc cei ce se căsătoresc, însă cad în oarecari purtări de grijă mai trupeşti şi cîteodată cad întru a cugeta şi întru a face cele nevrednice de chemarea lui Dumnezeu. [...]" (*Cartea a treia despre creştinism*).

Zice şi Grigorie al Nyssei: „Mai ales, nunta este început şi rădăcină a sîrguinţei celei zadarnice" (*Cuvînt despre feciorie*, capitolul VII). Şi (în capitolul IV al cuvîntului) dovedeşte că toate necuviinţele ce se fac în viaţă au ca început nunta. Cine voieşte însă să cunoască pe larg necazurile, relele întîmplări şi nenorocirile încercate de cei ce se căsătoresc, să citească capitolul al treilea al cuvîntului despre feciorie şi tot cuvîntul acestui Sfînt Părinte Grigorie al Nyssei, ce este în tomul al treilea al său. De asemenea, să citească şi cuvîntul despre feciorie al dumnezeiescului Hrisostom şi stihurile despre feciorie ale Sfîntului Grigorie Teologul, şi are să vadă acolo jalnicele tînguiri pe care le pricinuieşte nunta celor ce se împleticesc în cursele ei; şi, dimpotrivă, fericirea de care se îndulcesc cei slobozi de mrejele nunţii, care au ales viaţa cea feciorelnică.

Dar chiar şi cuvintele marelui Vasile sînt destul să arate necazurile celor căsătoriţi, căci zice: „Iar pe cel ce s-a prins de soţie, alte tulburări ale grijilor îl cuprind: dacă este întru nenaştere de copii, îl cuprinde dorul copiilor; dacă se află întru cîştigarea de copii, purtarea de grijă de ale hranei; apoi: păzirea femeii, purtarea de grijă de ale casei, apărarea casnicilor, pagubele de după tocmeli, împungerile de către megieşi, împleticirile prin judecătorii, primejdiile neguţătoriei, ostenelile întru lucrarea pămîntului. Fiecare zi vine aducîndu-i [celui însurat] osebită întunecare a sufletului, iar noaptea mintea i se aprinde întru aceleaşi închipuiri ale grijilor de toate zilele. Scăparea de acestea una este: despărţirea de lumea toată; însă depărtarea de lume nu este a ieşi afară de dînsa trupeşte, ci a rupe sufletul de împătimirea către trup" (*Scrisoarea întîi*).

Pentru toate acestea dar hotărăşte Sfîntul Grigorie al Tesalonicului că mult mai lesnicioasă este viaţa întru feciorie decît cea întru nuntă: „Dacă îi pasă cuiva de mîntuirea sa, să trăiască întru feciorie, aceasta fiind mult mai odihnitoare decît viaţa întru căsătorie" (*Cuvînt pentru Xenia*). (n. aut.)

29 Şi aceasta o zic, fraţilor, că scurtă e vremea de-acum.

Fiindcă a zis mai sus că cei ce se căsătoresc au necazuri în trup, ca să nu spună cineva că aceştia au şi îndulcire, cu aceste cuvinte Pavel taie şi împuţinează îndulcirea nunţii, zicînd că vremea vieţii acesteia este puţină şi scurtă, că moartea este aproape, că toate aleargă împreună către dezlegare şi stricăciune şi că împărăţia lui Hristos se apropie, aşa încît îndulcirea nunţii e scurtă, ca să nu zicem că e mai mult necaz, osteneală şi durere decît îndulcire; şi că de aceea noi, Creştinii, sîntem datori a merge la Hristos.

Aşa încît, cei ce au femei să fie ca şi cum nu le-ar avea;
30 cei ce plîng, ca şi cum nu ar plînge; cei ce se bucură,
ca şi cum nu s-ar bucura;
31 şi cei ce se folosesc de lumea aceasta să nu se folosească de ea rău.[141]

Dacă „cei ce au femei sînt datori a fi ca şi cum nu le-ar avea", ce nevoie mai este atunci a se însura cineva şi a-şi pune lui o astfel de sarcină? Ce vrea să zică aceasta: „ca şi cum nu le-ar avea"? Adică Creştinii cei însuraţi nu trebuie să-şi cheltuiască toată sîrguinţa cu căsătoria şi cu femeile lor, ci se cuvine să le aibă cu atîta neîmpătimire, încît să pară că nici nu le au. De asemenea, nici cei ce plîng – adică cei ce sînt mîhniţi, căci poate au fost lipsiţi de vreo bunătate trupească – nu se cuvine a se mîhni pentru aceasta. De asemenea, cei ce se bucură că ar fi dobîndit bunătăţile lumii acesteia, nici ei nu se cuvine a se bucura pentru aceasta. La fel, cei ce se îndeletnicesc cu schimburi şi negutătorii, dînd şi luînd, nici ei nu se cuvine a căuta cu atîta sîrguinţă unele ca acestea, pentru că nu vor păstra nimic din ele şi au să le lase aici pe toate. Şi – zice – pentru a nu număra unul cîte unul lucrurile lumii, zic peste tot cuprinzător că toţi Creştinii care se folosesc de lumea aceasta sînt datori să nu se folosească de ea rău, adică nu trebuie să ia aminte la dînsa cu toată osîrdia şi împătimirea. Căci „rea întrebuinţare" se numeşte întrebuinţarea cea de prisos sau ceea ce se face afară de cuviinţă.

---

[141] Tîlcuind aceasta: „să nu se folosească de ea rău", Teodorit zice: „Cei ce au cîştigat multe, să nu le cheltuiască în desfătare şi în desfrînare, ci să ia dintr-însele doar trebuinţa, căci aceasta zice Apostolul." [...]

Iar Sfîntul Grigorie al Tesalonicului zice că, „de vreme ce Pavel le porunceşte celor căsătoriţi să nu aibă atîta grijă şi împătimire către cele lumeşti, cu mult mai vîrtos monahii şi monahiile sînt datori să nu aibă nici o grijă de cele pămînteşti! Căci pentru cei căsătoriţi nu e păcat a se griji de ale lumii, iar pentru monahi şi monahii e păcat a purta grijă pentru nişte lucruri mici. Şi ce zic doar atît? Acestora le urmează nu numai primejdia de a se despărţi de cerescul lor Mire Hristos din pricina grijilor lumii, ci şi a se învrăjbi cu El, «căci prietenia lumii – zice Pavel – este vrajbă către Dumnezeu» [...]" (*Cuvînt către Xenia*). (n. aut.)

Căci chipul lumii acesteia trece.

Adică: Toată lumea aceasta fuge şi se topeşte, şi atunci – zice – pentru ce să o îmbrăţişaţi voi, fraţii mei Creştini? Apostolul a zis însă „chip al lumii", nu „lume", ca să arate că lucrurile lumii acesteia sînt numai atît cît se văd de ochii noştri şi au numai chip din afară şi faţă, iar din lăuntru nu au nimic statornic, înfiinţat şi ipostatic.[142]

32 Iar eu vreau ca voi să fiţi fără de griji.

Voiesc – zice – să fie Creştinii fără de grijă. Dar cum ar putea fi astfel? Dacă vor rămîne necăsătoriţi[143], aşa cum zice mai departe:

---

[142] Iar Teodorit tîlcuieşte zicerea aceasta aşa: „Nu va mai fi – zice – plugărie şi corăbierie, nici împărăţie şi oştiri, nici robie şi stăpînie, nici meşteşuguri şi ştiinţă, nici sărăcie şi bogăţie, că dintru acestea s-a alcătuit viaţa aceasta. Şi fericitul Isaia o zice, povestind cele viitoare: «Iată, Domnul pustieşte pămîntul şi îl preface în deşert, răstoarnă faţa lui şi împrăştie pe locuitori. Şi preotului i se întîmplă ca şi poporului, stăpînului ca şi robului, slugii ca şi stăpînei sale; vînzătorului ca şi cumpărătorului, celui care dă cu împrumut ca şi celui care se împrumută, datornicului ca şi cel căruia îi este dator» (24:1, 2). Căci viaţa viitoare are altă osebire de lucruri."

Zice şi Sfîntul Grigorie Nyssis: „Cel bine-învăţat ştie cele dumnezeieşti, că nu numai cele omeneşti nu au statornicie, ci că nici lumea toată nu va fi în veşnică liniştire. Şi de aceea el trece cu vederea viaţa aceasta ca pe ceva străin şi vremelnic, fiindcă, după glasul Mîntuitorului, «cerul şi pămîntul vor trece, şi toate aşteaptă prefacerea»" (*Cuvînt despre feciorie*, capitolul IV, tom III). (n. aut.)

[143] Multe sînt binefacerile fecioriei. Ieronim zice că „fecioria este jertfă pentru Hristos şi e asemenea vieţuirii îngereşti." Atanasie zice că „este bogăţie necheltuită, cunună nevestejită, lăcaş al lui Dumnezeu, petrecere a Sfîntului Duh, mărgăritar nepreţuit, biruinţă asupra iadului şi asupra morţii." Augustin zice: „Feciorească petrecere este petrecere îngerească şi este cugetarea, în trup stricăcios, a veşnicei nestricăciuni." Dumnezeiescul Ignatie, în epistola către Tarsieni, le numeşte pe fecioare „preotese ale lui Hristos". Dumnezeiescul Ambrozie îi numeşte pe bărbaţii feciorelnici „mucenici". Sfîntul Ciprian a numit fecioria „trandafir al Bisericii". Teologul Grigorie zice în stihurile sale că fecioarele urmează fecioria dumnezeieştii Treimi şi că se numesc „fecioare" fiindcă aleargă la Fecioara şi Maica lui Dumnezeu, pe aceea urmînd-o. Filip, Apostolul şi diaconul, avea în casa sa patru fiice fecioare, care prooroceau, precum arată *Faptele* (capitolul 21). Apostolul Filip avea trei fiice, dintre care două fecioare (după Policrat). Prin îndemnarea lui Pavel, Sfînta Tecla a ales fecioria (după Ambrozie, în *Cartea despre feciorie*). Şi Sfînta Ifighenia, cu îndemnarea Sfîntului Apostol Matei, a rămas întru feciorie (după Avdia). Sfînta Flavia – fiica lui Climent, senatorul roman – s-a lipit de feciorie, cu îndemnarea Sfîntului Climent al Romei. Feciorelnicii şi fecioarele se află sus, în muntele lui Dumnezeu, şi urmează Mielului oriunde ar merge, după *Apocalipsă* (14:1). În stihurile sale, Teologul Grigorie zice că a văzut două femei împodobite îmbrăţişîndu-l pe el, care erau Fecioria şi Înţelepciunea, de vreme ce înţelepciunea este unită cu fecioria, iar cel ce doreşte a ajunge înţelept trebuie să fie neînsurat şi fecior ori feciorelnic. Iar Grigorie Nyssis

33 Cel necăsătorit poartă grijă de ale Domnului,
cum să placă Domnului;
iar cel însurat se îngrijeşte de ale lumii, cum să placă femeii.

Cum zici aceasta – o fericite Pavele? Voind să ne faci fără de griji, ne îndemni a nu ne căsători, dar spui totodată că „cel necăsătorit poartă grijă de ale Domnului"!? Deci, iată, şi întru feciorie se află multe îngrijări! Apostolul ne răspunde aşa: Şi fecioria are griji, dar nu asemenea căsătoriei. Căci grijile fecioriei sînt îngrijări pentru Domnul, iar cele ale căsătoriei sînt griji pentru femeie. Altfel spus, grijile fecioriei sînt folositoare de suflet şi pricinuitoare de bucurie, iar cele ale nunţii sînt vătămătoare de suflet şi necăjitoare. Căci cum să nu fie necaz şi supărare a te sîrgui tu, bărbatul, să placi unei muieri muritoare şi iubitoare de lume, unei muieri care cere de la tine aur, mărgăritare şi alte podoabe zadarnice şi nefolositoare? Cum nu sînt necaz unele ca acestea pentru voi, bărbaţii, care, ca să plăceţi muierilor voastre celor stricăcioase aducîndu-le asemenea podoabe, sînteţi siliţi să răpiţi, să nedreptăţiţi şi să folosiţi încă alte meşteşugiri vătămătoare de suflet?

34 Se osebeşte muierea de fecioară:

Multă osebire – zice – e între femeile măritate şi fecioare (călugăriţe).[144] Căci ele au griji cu totul osebite, fiind osebite şi despărţite între ele după sîrguinţă: fiindcă cea măritată se sîrguieşte a se îndeletnici de unele lucruri, iar fecioara (călugăriţa) de altele. De aceea, se cuvine ca femeile înţelepte şi cunoscătoare să aleagă mai bine grijile fecioarelor (călugăriţelor), adică să voiască a se călugări, căci grijile călugăriţelor sînt mai bune pentru suflet şi mai uşoare trupului, iar grijile femeilor măritate sînt vătămătoare sufletului şi necăjitoare trupului.

---

zice: „De aceea socotesc că şi izvorul nestricăciunii, Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, nu a intrat în lume prin nuntă, ca să arate prin chipul înomenirii această mare taină, anume că singură curăţia este îndestulă a primi venirea lui Dumnezeu, care într-alt chip nu este cu putinţă a se isprăvi cu toată scumpătatea, fără numai de s-ar înstrăina cineva pe sine desăvîrşit de trupeştile patimi" (*Cuvînt despre feciorie*, capitolul II, tomul al III-lea). (n. aut.)

[144] Despre aceasta a zis şi Isidor Pelusiotul, că „feciorelnicii se aseamănă cu soarele, iar cei căsătoriţi – cu stelele" (epistola 115). Iar Hrisostom zice: „Cu atît e mai sus fecioria de nuntă, cu cît e mai sus cerul de pămînt." Şi marele Atanasie numeşte nunta „cale măsurată şi lumească", iar fecioria o numeşte „cale îngerească şi nesfîrşită" (în scrisoarea către Amun). Şi – ca să zic pe scurt – atît de bună e fecioria, încît dacă nunta nu ar avea puţină feciorie, adică întreagă-înţelepciune, ar fi netrebnică. De aceea şi porunceşte Pavel Creştinilor să-şi aibă femeile cu neîmpătimire şi cu întreagă-înţelepciune, „ca şi cum nu le-ar avea". (n. aut.)

cea nemăritată se îngrijește de cele ale Domnului, cum va plăcea Domnului, ca să fie sfîntă și cu trupul, și cu duhul; iar cea care s-a măritat se îngrijește de cele ale lumii, cum să placă bărbatului.

Zice: Fecioara (călugărița) are numai această grijă, cum să placă Domnului, Care este Mire al ei gînditor, ca să fie sfîntă și curată, nu numai cu trupul, ci și cu sufletul. Pentru că nu e destul a fi ea sfîntă și curată numai cu trupul, ci este datoare a fi curată și cu sufletul. Precum zice marele Vasilie, „aceasta este adevărata feciorie, curăția sufletului"[145], fiindcă multe fecioare (călugărițe) sînt curate și nespurcate cu trupul, dar sînt necurate și spurcate cu sufletul, din pricina învoirilor și înduplecărilor gîndurilor de rușine și necurate pe care le au.

Și socotește încă și aceasta – o, cititorule! – că, dacă o fecioară (călugăriță) se îngrijește de cele ale lumii, ea nu mai este fecioară (călugăriță) cu adevărat. De aceea, cînd vei vedea că vreo fecioară (călugăriță) se îngrijește de cele ale lumii, să știi că aceasta nu se osebește cu nimic de cea măritată. Pentru că Pavel a pus aici semne și hotar de pe care se cunosc fecioarele (călugărițele) și cele măritate cu nuntă. Care sînt hotarele acestea? Nu numai nunta (de o parte) și fecioria (de cealaltă parte), ci și multa lucrare și îngrijire față de nelucrare și neîngrijire. De aceea, dacă o fecioară (călugăriță) este prinsă cu multe griji, ea nu este cu adevărat fecioară (călugăriță). Iar ceea ce zice aici Pavel despre femeile fecioare (călugărițe) se înțelege întocmai și pentru fecio-

---

[145] Despre aceasta zice și Sfîntul Grigorie Nyssis: „Iar dacă trebuie a cinsti darul acesta al marelui Dumnezeu (adică fecioria) și prin laude, este destul spre lauda ei dumnezeiescul Apostol, care în puține graiuri a ascuns toată covîrșirea laudelor, numind-o «sfîntă și fără prihană» pe femeia împodobită cu acest dar. Căci, dacă isprava cinstitei feciorii este a se face cineva «fără prihană» și «sfînt», numiri care se dau spre slava nestricatului Dumnezeu, care laudă a feciorii e mai mare decît acestea? Căci fecioria îndumnezeiește oarecum pe cei ce se împărtășesc de curatele ei taine, întru a se face ei părtași ai slavei singurului cu adevărat sfînt și neprihănit Dumnezeu, împrietenindu-se cu Dînsul prin curăție și nestricăciune" (*Cuvînt despre feciorie*, capitolul I, tom III).

Iar dumnezeiescul Hrisostom zice că „fecioria nu trebuie să fie curată numai cu trupul, ci și cu sufletul, dacă vrea să-L primească pe Mirele Sfinților" (*Cuvînt despre feciorie*). Și iarăși: „Hotarul feciorii este a fi sfîntă și cu trupul, și cu duhul. (...) Căci îmi arată fața uscăcioasă, și mădulare uscate, și îmbrăcăminte proastă și vedere blîndă, dar ce folos, dacă vederea cea din lăuntru e sălbatică?" (la fel). Pentru aceasta, se cuvine ca fecioarele (călugărițele) să păzească și simțirile lor sfinte și curate, adică: ochii lor să nu vadă fețele bărbaților și privirile cele fără rînduială, urechile lor să nu audă cuvinte și cîntece de rușine, nările lor să nu miroasă bune miresme, fiindcă de la toate acestea se spurcă curăția sufletului și fecioria. Despre aceasta a zis Teologul Grigorie: „Fecioaro, fii fecioară și cu urechile, și cu vederea, și cu limba, căci cu toate acestea ești lesne întoarsă către păcat în sfătuirile fecioarelor." (n. aut.).

rii bărbați (monahi). Căci, și din aceștia, cîți sînt prinși cu multe treburi și griji nu sînt cu adevărat feciori (monahi).

Iar femeia cea măritată „se grijește cum să placă bărbatului" poate fiindcă se silește cum să arate frumoasă bărbatului său, poate fiindcă se silește să-i arate că este bună-păzitoare a casei și a copiilor, și de aceea nu-i miluiește pe săraci, ca să arate că păzește lucrurile bărbatului său, faptă care este prea-vătămătoare de suflet.

35 Și aceasta o zic chiar spre folosul vostru, nu ca să vă pun cursă,

Zice: Am scris cuvintele despre feciorie către voi, Creștinii, știind că făgăduința fecioriei este folositoare de suflet – fiind lipsită de scîrbe și de griji [lumești] – iar nu pentru a vă sili să păziți fecioria fără voia voastră. Căci „cursă" a numit nevoia și sila.

ci spre buna-cuviință și spre buna-osîrdie către Domnul, fără răspîndire.

Pentru aceasta – zice – v-am zis să urmați fecioria, ca să viețuiți cu bună-cuviință și curăție. Căci care alt lucru este mai bun și mai curat decît fecioria? Pe lîngă acestea, vă îndemn să urmați fecioria pentru a rămîne slobozi de toate bîntuielile și îngrijirile nunții. Și așa să slujiți Domnului, fără îngrijiri și răspîndiri, și să zăboviți numai la Domnul, prin rugăciune, Lui afierosindu-I toată nădejdea voastră.

36 Iar dacă i se pare cuiva că se face fecioarei sale vreo necinste dacă ar fi peste vîrstă, fiind astfel datoare a se mărita, să facă ceea ce voiește. Nu păcătuiește, mărită-se!

Zice: Dacă vreun părinte Creștin are fiică și, slab fiind de minte, socotește că este lucru grozav și necuviincios a ține în casă fiică fecioară nemăritată (mai ales dacă vîrsta ei e cam trecută), fie – zice – și așa! Cum să fie? Așa, adică acel om slab de cugetare, tatăl ei, să facă ceea ce voiește! Și, dacă voiește s-o dea pe fiica sa la bărbat, să o dea, și nu păcătuiește! Însă e mai bine – zice – a nu o mărita, ci a o păzi fecioară[146] (dacă voiește și ea), precum adeverează cuvintele de mai jos:

---

[146] Însemnăm că fecioarele despre care rînduiește Apostolul aici nu dădeau mărturie și făgăduință că vor păzi fecioria, adică nu făceau învoială către Dumnezeu pentru aceasta, așa cum făgăduiau pe atunci văduvele ce se adunau în ceata văduvelor și se hrăneau din biserică. Fiindcă, dacă ar fi făgăduit să păzească fecioria, Apostolul nu le-ar fi lăsat să se mărite. Căci

37 Iar cel ce stă întărit în inima sa şi nu este silit, avînd stăpînire peste voia sa, şi a judecat în inima sa a ţine pe fecioara sa, bine face.
38 Astfel încît, cel ce o mărită bine face, iar cel ce nu o mărită mai bine face.

Vezi – o, cititorule! – că Pavel îl laudă pe acela ce îşi păzeşte fiica fecioară şi nu o mărită? Căci îl numeşte „întărit în inimă şi în cugetare" şi spune că lucrează cu deslușire şi cu socoteală, căci „a judecat" – zice – să o păzească fecioară pe fiica sa. De aici se înţelege că cel ce-şi mărită fiica nu este întărit în inima şi în cugetarea sa.

Iar zicerea „nu este silit" însemnează că acel tată ce are stăpînire a-şi da pe fiică-sa la bărbat, nefiind silit de nimeni şi de nimic să nu o dea, bine va face dacă o va păzi pe ea fecioară.[147] Căci unul ca acesta socoteşte că a o ţine pe fiica sa fecioară e o faptă bună iubitoare de cinste şi iubitoare de Dumnezeu. De aceea e şi lăudat de către Apostol ca unul ce face bine, măcar că şi acela ce-şi mărită fiica face bine, pentru că nu este păcat a-şi da cineva copiii spre nuntă legiuită, şi tot lucrul ce nu este păcat este făcut bine. Cu toate acestea, mult mai bine face cel ce nu-şi mărită fiica, pentru că acela nu numai că nu păcătuieşte, dar face şi fapta bună.[148]

39 Femeia e legată de lege cîtă vreme trăieşte bărbatul ei; iar de va adormi bărbatul ei, este slobodă a se mărita, numai întru Domnul.
40 Dar mai fericită este dacă rămîne aşa – după socoteala mea; şi socotesc că şi eu am Duhul lui Dumnezeu.

Aici, fraţilor, Apostolul învaţă despre a doua nuntă, şi îngăduie a se mărita a doua oară femeia al cărei bărbat a murit, adică îi îngăduie văduvei a-şi lua al

---

lucrul acesta este sub osîndă, şi Pavel ar fi spus şi despre ele cele zise despre văduvele care făgăduiseră lui Hristos a nu se mărita a doua oară: „căci, cînd se turbează asupra lui Hristos, vor să se mărite. Şi îşi agonisesc osîndă, fiindcă şi-au călcat credinţa cea dintîi" (*1 Timotei* 5:12), anume că au călcat şi au arătat mincinoasă făgăduinţa dată lui Hristos. Tragem deci încheierea că fecioarele acestea păzeau fecioria şi nu se măritau, însă fără mărturisire, făgăduinţă şi învoială. Apoi însă, după ce a trecut vremea, cele care rămîneau fecioare au început să dea mărturie şi făgăduinţă lui Hristos că vor păzi fecioria, şi aşa se numără acum în ceata fecioarelor, după *Canonul 18* al marelui Vasilie. (n. aut.)

[147] Iar Teodorit tălmăceşte această zicere: „nu este silit", zicînd că însemnează „de sine-şi stăpîn, nefiind supus vreunui stăpîn". (n. aut.)

[148] Acelaşi Teodorit, tălmăcind zicerile „bine face" şi „mai bine face", spune aşa: „A arătat că cea dintîi (adică nunta) e bună şi că cea de a doua (adică fecioria) e şi mai bună, şi astfel a ferecat limbile ereticilor ce prihănesc nunta."

Însemnăm însă aici că în vremile acelea, nefiind încă mănăstiri, fetele care păzeau fecioria rămîneau să trăiască în casele părinţilor lor. Iar acum, de vreme ce, cu darul lui Dumnezeu, se află mănăstiri de călugăriţe în multe locuri, acolo se cuvine ca părinţii să-şi ducă fiicele ce doresc a petrece întru feciorie, pentru ca să primească schima călugăriei. [...] (n. aut.)

doilea bărbat. Zice însă că aceea care nu se mai mărită e mai fericită, căci, așa cum fecioria stă mai presus decît întîia nuntă, tot așa și întîia nuntă stă mai presus decît a doua.

Deci zice că femeia este „legată de lege cîtă vreme trăiește bărbatul ei", adică este ținută și oprită de lege, care o osîndește de prea-curvie pe aceea care-și lasă bărbatul și primește pe altul. Însă, dacă va muri bărbatul ei, femeia este slobodă și dezlegată de întîia legătură și de lege și poate să ia al doilea bărbat. Dar – zice – să-l ia „numai întru Domnul", adică cu întreagă-înțelepciune și după cuviință, ca să nască copii și să-și ocrotească bărbatul, iar nu pentru împătimire și pentru pofta trupească.[149]

Iar aceasta: „după socoteala mea", Apostolul o zice ca să se vadă că depărtarea de a doua nuntă nu e poruncă, ci sfătuire, sfătuire însă nu doar omenească, ci dumnezeiască, a Sfîntului Duh. Căci zice mai departe: „socotesc că și eu am Duhul lui Dumnezeu". Și multă smerită-cugetare arată cuvîntul acesta! – căci nu a zis: „*am*", ci: „*socotesc că am* Duhul lui Dumnezeu", adică: „*mi se pare, bănuiesc*, că am și eu Duhul lui Dumnezeu.[150]

---

[149] Marele Vasilie zice (în cuvîntul despre feciorie) că acest „numai întru Domnul" se tîlcuiește așa: „Nunta se cuvine să aibă scopul cel mare, anume ca soții să se ajute duhovnicește unul pe altul pentru a-și petrece viața aceasta, iar nu ca să-și împlinească patima îndulcirii și a poftei trupești; iar al doilea scop al nunții este nașterea de copii." Și aduce spre pildă cuvîntul zis de Dumnezeu mai înainte de a o plăsmui pe Eva, adică: „Să-i facem lui ajutor!", care arată întîiul scop al nunții: ajutorul sufletesc și duhovnicesc.

Iar Coresi, tîlcuind zicerea aceasta, zice: „Să se mărite a doua oară femeia, dar «întru Domnul», adică după legea lui Dumnezeu, care poruncește ca nunta să fie însoțită cu întreaga-înțelepciune, iar nu cu pofta cea fără de zăbală; «întru Domnul», cu frica lui Dumnezeu; «întru Domnul», nu cu păgîn, sau eretic sau cu rudenie oprită de lege, ci cu bine-cinstitori și drept-slăvitori de Dumnezeu și cu persoană care nu are nici un fel de înrudire firească sau duhovnicească ce oprește nunta."

Zice și Sfîntul Grigorie Nyssis: „Noi dar acestea le cunoaștem despre nuntă, că se cuvine mai întîi purtare de grijă și silință pentru cele dumnezeiești. Și slujba nunții a nu o trece cu vederea cel ce poate cu întreaga-înțelepciune și cu măsurare a o întrebuința, așa cum a fost Patriarhul Isaac, care nu în dricul vîrstei (ca să nu se facă nunta lucru de patimă), ci după ce aproape trecuse tinerețea sa primește a locui împreună cu Revveca, pentru blagoslovenia lui Dumnezeu întru seminția lui; și, numai pînă la o naștere slujind nunții, iarăși cu totul era dintre cei nevăzuți [Îngeri], închizînd simțirile sale trupești. Căci aceasta mi se pare că însemnează istoria ce povestește despre boala de ochi a Patriarhului" (*Despre feciorie, capitolul 8*). (*n. aut.*)

[150] Tîlcuind cu mai multă cercetare zicerea aceasta: „mai fericită este", Teodorit zice așa: „Trebuie însă a mai însemna că nu prost a numi-o «fericită» pe ceea ce se înfrînează (și nu s-a căsătorit a doua oară), ci: «mai fericită», învățîndu-ne că nici ceea ce s-a măritat a doua oară este *ticăloasă*, ci fericită, *însoțindu-se cu bărbatul după legea apostolică*. Căci asemănarea [„comparația", n. m.] a arătat-o fericită și pe ea. Iar aceasta este o îndestulă mustrare asupra următorilor lui Navat, care osîndesc a doua nuntă ca pe o curvie, împotrivindu-se învederat legilor apostolice." Iar cum că a doua nuntă nu este sub certare, vezi canonul al patrulea al ma-

CAPITOLUL VIII

1 Iar despre cele jertfite idolilor, ştim că toţi avem cunoştinţă; însă cunoştinţa semeţeşte, iar dragostea zideşte.

În Corint, se aflau oarecari Creştini împliniţi în credinţă şi statornici în socoteală şi în cugetare care ştiau că „mîncările ce intră în pîntece nu-l spurcă pe om", adică nu-l fac pe om necurat, precum a zis Domnul (*Matei* 15:11); şi că idolii sînt nişte lemne şi pietre nesimţitoare care nu pot să vatăme pe om. De aceea, îndrăznind întru această credinţă şi socoteală, intrau în capiştile idolilor

---

relui Vasilie, care pe cei căsătoriţi a doua oară îi opreşte de la Sfintele Taine [doar] un an sau doi. Iar cum că cei ce se căsătoresc a doua oară nu se cunună (adică nu li se pun cununile pe cap) o zice canonul al doilea al Sfîntului Nichifor.

Iar Hrisostom, tîlcuind cele zise despre văduve: „Iar de nu se înfrînează, să se mărite!", spune că Pavel a zis aceasta după iertare, iar nu după poruncă, precum a iertat şi deasa împreunare a celor căsătoriţi întîi, pentru neînfrînarea lor, pentru ca să nu cadă în prea-curvie. (Vezi şi tîlcuirea canonului al VII-lea al Soborului din Neochesaria, în canonicul nostru.)

Şi ia aminte că dumnezeiescul Hrisostom a scris un cuvînt întreg asupra zicerii acesteia a lui Pavel: „femeia e legată de lege cîtă vreme trăieşte bărbatul ei. Iar după ce va adormi bărbatul ei, este slobodă să se mărite cu cine voieşte". Deci zice limba aceea aurită: „Aşadar – dacă bărbatul ar voi să-şi depărteze nevasta, sau femeia să-şi lase bărbatul – să-şi amintească această vorbă şi să ia aminte că Pavel este de faţă şi o urmăreşte, zicîndu-i cu tărie: «Femeia este legată de lege!» (...) Cînd însă are voie să se căsătorească a doua oară? Cînd i-a murit bărbatul, atunci este liberă din lanţ. Arătînd aceasta, nu a adăugat: «dacă *a murit* bărbatul ei, este liberă să se căsătorească cu cine vrea», ci: «dacă *a adormit*», avînd în gînd nu numai să o mîngîie pe văduvă, ci şi a o face să nu mai ia un al doilea soţ. Soţul tău – zice – nu a murit, ci doarme! Şi cine nu aşteaptă pe un om adormit? De aceea zice: «Dacă a adormit, slobodă este să se căsătorească cu cine vrea.» Nu zice să se mărite cu tot dinadinsul, ca să nu pară că o sileşte. Nici nu o împiedică, dacă vrea, să se căsătorească a doua oară; nici nu o sileşte, dacă nu vrea, ci îi citeşte *Legea*, zicînd: «slobodă este să se căsătorească cu cine vrea». Şi, zicînd că este slobodă după moartea bărbatului, a arătat că, atîta vreme cît trăia acela, era roabă şi supusă legii şi, chiar dacă ar fi primit mii de cărţi de despărţire (date de cei din afară, adică de împărat), s-ar fi făcut vinovată de prea-curvie." Ce încheiem dar din cuvintele acestea ale lui Hrisostom? Că femeia care rămîne văduvă nu se cuvine a lua al doilea bărbat, căci bărbatul ei cel dintîi nu a murit, ci „a adormit" – precum zice Pavel. Iar dacă a adormit, e arătat că trăieşte. Iar dacă trăieşte, se cuvine ca femeia lui să păzească patul lui curat şi credinţa către dînsul, neluînd al doilea bărbat. De aceea şi Sfînta Macrina, după ce i-a murit logodnicul, căutînd părinţii ei să o dea altui bărbat, a răspuns că nunta omului este una, precum una este şi naşterea şi moartea lui, şi că logodnicul ei trăieşte şi nu a murit, căci va învia. Şi zicea că este lucru necuviincios şi fără de lege a nu primi nunta cea o dată întărită de tatăl ei şi că logodnicul cu care se învoise după judecata părinţilor săi nu s-a săvîrşit, ci pe cel viu lui Dumnezeu pentru nădejdea învierii îl judecă a fi călătorit, iar nu mort; şi că e lucru necuviincios a nu păzi credinţa mirelui dus în călătorie (Sfîntul Grigorie Nyssis, în *Viaţa Macrinei*, sora sa). (n. aut.)

şi mîncau din jertfele aduse de către închinătorii la idoli.[151] Văzîndu-i însă pe aceştia, alţi Creştini, neîmpliniţi în credinţă şi slabi în socoteală şi în cugetare, socoteau că aceia de mai sus mîncau pentru cinstea idolilor, şi intrau şi ei în capişti şi jertfeau, crezînd că idolii sînt cinstiţi şi vrednici de a li se aduce jertfe.[152]

Acestea s-au auzit de către Pavel şi l-au pornit spre rîvnă, pentru că se vătămau amîndouă părţile: şi Creştinii cei împliniţi, care mîncau din jertfele diavolilor-idoli, şi ceilalţi, care se îndemnau către slujirea idolilor. Deci Apostolul se sîrguieşte să îndrepteze răul acesta, şi mai întîi vorbeşte către cei împliniţi în credinţă şi în socoteală, lăsîndu-i la urmă pe cei neîmpliniţi, precum obişnuieşte a face. Şi de la început doboară mîndria pe care o aveau pentru cunoştinţa lor, zicîndu-le: Nu doar voi aveţi cunoştinţa aceasta, ci toţi Creştinii ştiu că nici un idol nu este în lume. Însă cunoştinţa singură nu numai că nu foloseşte celui ce o are, ci încă mai mult îl vatămă, pentru că îl semeţeşte şi îl umflă cu mîndrie, despărţindu-l astfel de fratele său, dacă nu are împreună cu dînsa şi dragostea împreună-lucrătoare. Pentru că dragostea are puterea de a-l zidi şi a-l folosi pe aproapele, căci dragostea zideşte şi înnoieşte ceea ce risipeşte cunoştinţa cea fără de dragoste, fiindcă toate le face pentru folosul aproapelui.

2 Iar de i se pare cuiva a şti ceva, încă n-a cunoscut nimic aşa cum trebuie.

Apostolul adaugă aici alta mai mare, zicînd că cunoştinţa, chiar dacă ar fi şi unită cu dragostea, tot nu este desăvîrşită; căci nimeni nu ştie vreun lucru cu atîta deplinătate precum ar trebui să-l ştie, chiar dacă ar fi Petru ori Pavel. De aceea zice: De ce vă făliţi voi, cei ce aveţi doar cunoştinţa, fără dragoste, de vreme ce, şi dacă aţi avea cunoştinţa unită cu dragostea, tot nu aţi cunoaşte vreun lucru cu desăvîrşire?[153]

3 Iar de iubeşte cineva pe Dumnezeu, acela este cunoscut de El.

Noima acestor cuvinte apostoleşti este aceasta: cel care-l iubeşte pe aproapele şi fratele său, acela negreşit Îl iubeşte şi pe Dumnezeu. Însă, iubind pe

---

[151] Teodorit spune că zicerea: „ştim că toţi avem cunoştinţă" e spusă Corintenilor în chip ironic (adică cu luare în rîs), precum se arată numaidecît, căci Pavel urmează astfel: „Iar de i se pare cuiva că ştie ceva, să ştie că nu a cunoscut nimic aşa cum trebuie". (n. aut.)

[152] Teodorit zice că cei neîmpliniţi întru cunoştinţă mîncau jertfele idolilor ca jertfe idoleşti, iar nu după socotinţa celor împliniţi, dar nu zice că şi jertfeau idolilor. (n. aut.)

[153] Vezi tîlcuirea zicerii acesteia, mai înalt făcută de Sfîntul Grigorie al Nyssei, la stihul 15, capitolul 3 al epistolei către Filipeni, în subînsemnare. (n. aut.)

Dumnezeu, el nu-L cunoaşte pe Dumnezeu, ci „este cunoscut de Dumnezeu" şi se face prieten apropiat al Lui.[154] Iar după ce se face cunoscut şi apropiat al Lui, primeşte cunoştinţă de la Dumnezeu. Însă această cunoştinţă nu e desăvîrşită întru toate, căci – după Teodorit – este cu neputinţă să primească cineva în viaţa aceasta desăvîrşita cunoştinţă întru toate. Deci Apostolul zice: Tu dar, Creştine care socoteşti că eşti desăvîrşit întru cunoştinţă, nu te făli, căci cunoştinţa aceasta a ta nu este nici desăvîrşită, nici faptă bună a ta, ci e darul lui Dumnezeu! Deci vezi – o, cititorule! – în cîte chipuri doboară Apostolul mîndria acelora care socotesc că au cunoştinţă.

4 Deci, despre mîncarea jertfelor idoleşti, ştim că idolul nu este nimic în lume şi că nu este nici un alt Dumnezeu, decît numai unul.

Apostolul arată şi aici cum cunoştinţa este obştească tuturor Creştinilor, ca să-i smerească pe aceia care se făleau că doar ei o au. Şi zice: Noi, toţi credincioşii Creştini, ştim că nu e nici un idol în lume. Cum – o fericite Pavele! – nu sînt idoli şi cioplituri?! Ba da – zice – dar acestea nu sînt nimic, adică nu au nici o putere, nu sînt dumnezei, ci pietre şi diavoli. Căci între Elini erau şi oameni neînvăţaţi, şi înţelepţi. Iar cei înţelepţi cugetau că idolii nu sînt decît pietre şi lemne nesimţitoare, pe cînd cei neînvăţaţi şi proşti credeau că în lăuntrul idolilor locuiau oarecari puteri dumnezeieşti, pe care le numeau chiar „dumnezei". De aceea, vorbind împotriva Elinilor celor neînvăţaţi, Pavel zice că „nu este în lume nici un idol"; iar împotriva Elinilor învăţaţi zice că „nu este alt Dumnezeu, decît numai unul", încît în idoli nu locuiesc nici puteri dumnezeieşti, fiindcă Dumnezeu este unul, iar nu mai mulţi, precum cugetă Elinii.

5 Că, deşi sînt aşa-zişi „dumnezei", ori în cer, ori pe pămînt – precum şi sînt dumnezei mulţi şi domni mulţi –
6 la noi este un Dumnezeu, Părintele, dintru Care sînt toate, şi noi dintru Dînsul;

Cum am zis, Elinii credeau că sînt mulţi dumnezei, şi de aceea şi spunea Pavel că „nu este alt Dumnezeu, decît numai unul". Iar aici, pentru a nu arăta că luptă împotriva celor ce se propovăduiesc de Elini, Pavel face pogorămînt

---

[154] Iar cum că Dumnezeu are două cunoştinţe, vezi în subînsemnarea zicerii: „acum însă, cunoscînd pe Dumnezeu, iar mai ales de Dumnezeu cunoscîndu-ne" (*Galateni* 4:9).

Însă Teodorit tîlcuieşte zicerea „este cunoscut de Dumnezeu" aşa: „Aceasta e în loc de: «se învredniceşte de purtarea Sa de grijă». Aşa a zis şi fericitul Moisi către Dumnezeul a toate: «Tu ai zis mie: Ai aflat har înaintea Mea şi te cunosc pe tine mai mult decît pe toţi!» (*Ieşirea* 33:12)." (n. aut.)

şi zice că, „deşi sînt mulţi aşa-zişi «dumnezei» (adică doar numiţi cu cuvîntul, dar nefiind cu adevărat) – ori în cer (precum soarele, luna, stelele şi ceilalţi aştri, pe care Elinii îi făceau dumnezei, numindu-l pe unul Apollo, pe unul Zeus, pe altul Cronos) ori pe pămînt" (cum au fost oamenii pe care înşişi Elinii i-au făcut Dumnezei) – deşi – zic – sînt mulţi aşa-numiţi dumnezei, la noi însă, la credincioşii Creştini, unul este Dumnezeu-Părintele, Care a zidit toate făpturile – şi pe cele gîndite, şi pe cele simţite. Căci zicerea „dintru Care" însemnează pricina cea ziditoare. Iar zicerea „şi noi întru Dînsul" arată întoarcerea şi apropierea noastră către Dumnezeu, ca şi cum ar zice că noi, Creştinii, la acest Dumnezeu ne întoarcem şi de Acesta sîntem atîrnaţi.[155]

şi unul Domnul Iisus Hristos, prin Care sînt toate, şi noi printr-Însul.

Zice: Toate s-au zidit prin Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Şi noi, Creştinii, printr-Însul am venit întru a fi şi întru bine a fi, pentru că ne-am făcut credincioşi şi, din rătăcire şi necredinţă, am venit la adevăr şi la credinţă.

Însă, auzind tu, cititorule, că „unul este Dumnezeu-Părintele" şi „unul Domnul Iisus Hristos", să nu socoteşti că numirile se dau cu chip despărţitor, Tatălui adică numirea de „Dumnezeu", iar Fiului pe aceea de „Domn". Nu, de vreme ce, cu nedeosebire, şi Fiul se numeşte „Dumnezeu" – precum adevereazăînsuşi Pavel, zicînd: „dintru care (adică din Patriarhii Israiliteni) este Hristos după trup, Cel ce este Dumnezeu peste toate" (*Romani* 9:5) şi: „Aşteptînd arătarea slavei marelui Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos" (*Tit* 2:13) – şi Tatăl, la rîndul Său, este numit „Domn", precum zice Psalmistul: „Zis-a Domnul Domnului meu: Şezi de-a dreapta Mea!" (*Psalm 109*:1).[156] Dar – fiindcă cuvîntul este către Elini, care credeau că sînt mulţi „dumnezei" şi mulţi „domni" – Apostolul nu L-a numit nici pe Fiul „Dumnezeu", ca să nu socotească Elinii că ar crede în doi „dumnezei", nici pe Tatăl nu L-a numit „Domn", ca să nu socotească Elinii că şi noi, Creştinii, credem că sînt mulţi „domni". (Tot din această pricină, Pavel nu L-a pomenit aici nici pe Duhul Sfînt, mai înainte purtînd grijă pentru neputinţa ascultătorilor, la fel cum nici Proorocii nu vorbesc arătat despre Fiul, ci numai umbrit, din pricina neputin-

---

[155] Vezi şi subînsemnarea la tîlcuirea stihului 36, capitolul 11, al epistolei către Romani. De asemenea, vezi şi tîlcuirea stihului 5 din capitolul 2 al primei epistole către Timotei şi subînsemnarea de acolo, fiind de trebuinţă. (n. aut.)

[156] Despre aceasta, şi Teodorit zice că Apostolul arată aici numirea de „Dumnezeu" întocmai de o putere cu numirea de „Domn". Căci şi *Scriptura Veche* zice aceste numiri unite împreună: „Eu sînt Domnul-Dumnezeul tău, Care te-am scos din pămîntul Egiptului" (*Ieşirea* 20:2); şi: „Ascultă, Israile, Domnul Dumnezeul tău este singurul Domn!" (*Deuteronomul* 6:4); şi: „Doamne Dumnezeul meu, măritu-Te-ai foarte" (*Psalm 103*:1). (n. aut.)

ței ascultătorilor Evrei, ca să nu socotească aceia ca pătimașă nașterea cea fără de început a Fiului din Tatăl.)

Aceeași e pricina pentru care Apostolul pune adeseori zicerea „unul": „căci nu este Dumnezeu, fără numai unul", și: „unul Dumnezeu-Tatăl" și: „unul Domnul Iisus Hristos". Căci nu spre osebirea Fiului a zis aceasta: „un Dumnezeu-Tatăl", ci spre osebirea „dumnezeilor" mincinoși; și nici spre osebirea Tatălui a zis aceasta: „unul Domn Iisus Hristos", ci spre osebirea „domnilor" mincinoși în care credeau Elinii.

7 Dar cunoștința nu e întru toți.

Însă – zice – nu toți Creștinii știu că este un Dumnezeu, iar nu mulți; nici toți știu că nu sînt idoli în lume.[157]

Căci unii, avînd conștiința idolului, mănîncă și acum cele jertfite idolilor ca jertfă idolească și, conștiința lor fiind neputincioasă, se spurcă.

Apostolul zice „unii", adică nehotărîtor și fără nume, fiindcă nu voiește a-i da pe față pe aceia. Pentru că erau mulți Creștini care „și acum" – zice – adică și după ce crezuseră, „mănîncă cele jertfite idolilor ca jertfe idolești". Și aceștia se spurcau, fiindcă mîncau jertfele „avînd conștiința idolului", adică avînd aceeași socotință despre idoli pe care o aveau și mai înainte de credință, socotind că idolii sînt ceva și temîndu-se că ar putea să-i vatăme.

Și, de vreme ce idolii de sine nu pot a spurca, Apostolul nu a zis că idolii îi spurcă pe aceia ce le mănîncă jertfele, ci „conștiința lor", fiindcă e slabă și nu poate înțelege că idolii nu sînt nimic și, prin urmare, nici jertfele lor. Astfel, cei ce mîncau jertfele idolilor pătimeau, de pildă, la fel cu cineva care, după obiceiul Iudeilor, ar socoti că se spurcă dacă se atinge de mort, dar, văzîndu-i pe alții că apucă vreun mort cu curată conștiință, se rușinează de ei și apucă și ei mortul; însă acela, pentru că se judecă și se îndoiește în sine, se spurcă întru conștiința sa.

8 Dar nu mîncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu.

Ca să nu zică Creștinii cei împliniți în cunoștință: Eu mănînc jertfele idolilor cu conștiință curată, și ce-mi pasă dacă altul, pentru slăbiciunea cugetă-

[157] Și din cuvîntul acesta trage Teodorit încheierea că ceea ce a zis Pavel mai sus: „știm că toți avem cunoștința", a zis-o ironic. (n. aut.)

rilor sale, se sminteşte? – Apostolul arată aici că însăşi aceasta, a mînca jertfele idolilor, nu este vreo faptă bună. Căci – zice – chiar dacă fratele tău nu s-ar vătăma, nici aşa nu este vreun lucru de laudă şi plăcut lui Dumnezeu, fiindcă nu mîncarea ne împrieteneşte cu El.

Căci nici, dacă vom mînca, nu ne prisoseşte;
nici, dacă nu vom mînca, nu ne lipseşte.

Adică: Dacă mîncăm jertfele idolilor, nu avem ceva mai mult şi nu sîntem mai plăcuţi lui Dumnezeu, ca şi cum am fi făcut vreun bine; iar dacă nu le mîncăm, nu ne lipsim şi nu ne micşorăm înaintea lui Dumnezeu. Astfel, Apostolul arată că a mînca jertfe idoleşti, ori a nu le mînca, este o faptă de prisos, nu e nimic. Pentru că lucrul care nici nu foloseşte cînd se face, nici nu vatămă cînd nu se face, acela este de prisos.

Mergînd însă mai departe, Pavel arată şi vătămarea pricinuită de mîncarea jertfelor idoleşti:

9 Căutaţi însă ca această stăpînire a voastră să nu se facă împiedicare fraţilor neputincioşi!

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi îngrozeşte pe Creştinii cei împliniţi întru cunoştinţă, zicîndu-le: „Căutaţi", adică luaţi aminte şi socotiţi bine, fraţilor! – pentru ca să-i înfricoşeze şi să-i ruşineze cu cuvîntul acesta. Şi nu a zis: „căutaţi ca această cunoştinţă a voastră" sau „deplinătate a voastră", care sînt laude, ci: „căutaţi ca această *stăpînire a voastră*", adică obrăznicia şi mîndria voastră „să nu se facă sminteală fraţilor neputincioşi". Nu a zis numai „fraţilor", ci a adăugat: „neputincioşi", ca să crească mustrarea, arătînd că nu-i doare inima şi nu au milostivire nici măcar de fraţii neputincioşi, cărora se cuvine a le da mînă de ajutor, şi a-i ridica şi a-i îndrepta. Însă – zice – fie, nu-i ridicaţi şi nu-i îndreptaţi pe fraţii voştri! – dar de ce îi şi doborîţi cu smintelile şi împiedicările voastre, aruncîndu-i în prăpăstii? Fie, nu-i puteţi ridica! – dar măcar nu-i pierdeţi!

10 Căci dacă te-ar vedea pe tine, care ai cunoştinţă, şezînd la masă în capiştea idolilor, au conştiinţa lui, slabă fiind, nu se va zidi spre a mînca cele jertfite idolilor?

Zice: Dacă te va vedea cineva pe tine, cel împlinit întru cunoştinţă (după socoteala ta), că mănînci jertfele idolilor, oare din aceasta nu va lua prilej spre a mînca şi el? Şi, prin urmare, nu se va întări (că aceasta însemnează zicerea

„se va zidi") și întru a socoti că idolii sînt ceva? Căci acela – neștiind cugetarea ta, că mănînci defăimîndu-i pe idoli și socotind că nu sînt nimic – se va îndemna spre a mînca și el, dar nu va cugeta că idolii nu sînt nimic.

11 Și va pieri pentru cunoștința ta neputinciosul tău frate, pentru care a murit Hristos.

Zice: Trei lucruri ai tu, cel împlinit întru cunoștință, care te lipsesc de toată iertarea pentru vătămarea ce o pricinuiești fratelui tău: 1) că acesta pe care îl sminteşti este frate de o credință cu tine, Creștin; 2) că este neputincios întru cunoștință și întru cugetare și 3) că pentru el a murit Hristos. Și așa, împlinirea ta se face pricină a pieirii fratelui tău. Și Hristos nu S-a ferit a muri pentru mîntuirea lui, iar tu nici măcar de o mîncare nu te depărtezi pentru ca să nu se sminteasca el. (Hrisostom însă, în loc de: „pentru cunoștința ta", zice: „pentru mîncarea ta".)

12 Și așa, păcătuind împotriva fraților și bătînd conștiința lor cea neputincioasă, păcătuiți împotriva lui Hristos!

Zice: Voi, Creștinii cei împliniți în cunoștință, greșind astfel împotriva fraților și bătînd neputincioasa lor conștiință, păcătuiți împotriva lui Hristos Însuși. Și nu a zis: „smintind conștiința lor", ci: „bătînd-o", ca să arate cruzimea și nemilostivirea lor, că adică nu au milostivire nici măcar de slaba și neputincioasa conștiință a fraților lor, ci o bat.

Și vezi că păcatul acesta l-a suit pe cei ce mîncau jertfe idolești la însuși piscul fărădelegii, ajungînd să păcătuiască împotriva lui Hristos. Dar cum se ridică la Hristos păcatul facut împotriva fraților? În multe chipuri: 1) pentru că Hristos Își însușește relele facute robilor Lui; de aceea zicea către Pavel, care îi gonea pe robii Lui: „Eu sînt Iisus, pe Care tu Îl goneşti!" (*Fapte* 9:5); 2) pentru că frații vatămați sînt trup și mădulare ale lui Hristos; 3) pentru că aceia care-i vatămă pe frați risipesc și pierd ceea ce Hristos a zidit și a întărit cu junghierea și cu moartea Sa, adică mîntuirea fraților.[158]

13 De aceea, dacă mîncarea sminteşte pe fratele meu, nu voi mînca în veac carne, ca să nu smintesc pe fratele meu!

---

[158] Iar Teodorit adaugă că însuși glasul Stăpînului Hristos zice: „Vedeți să nu defăimați pe vreunul dintre aceștia mici!" (*Matei* 18:10). Și iarăși: „Iar cine va sminti pe vreunul dintre aceștia mici care cred întru Mine, de folos îi este lui a i se spînzura o piatră de moară de gîtnaz și a fi afundat în noianul mării" (*Matei* 18:6). (n. aut.)

De vreme ce mai întîi învățătorul e dator a păzi cele cu care îi îndatorează pe alții, Apostolul, ca un prea-bun învățător, întărește aici cu pilda sa ceea ce învață, și zice: Dacă mîncarea îl sminteşte pe fratele meu, nu voi mînca toată viața carne, numai ca să nu-l smintesc pe acela. Nu zice însă: „de sminteşte cu dreptate", ci în orice chip, ori cu dreptate, ori cu nedreptate. Și nu a zis: „nu voi mînca jertfe idoleşti", ci: Nu voi mînca nici un fel de carne, chiar dacă este îngăduit a mînca, și nu o zi-două, ci în toată vremea vieții mele! – căci aceasta însemnează zicerea „în veac". Și nu a zis: „ca să nu pierd pe fratele meu", ci: „ca să nu smintesc pe fratele meu".[159]

[159] Însă care sminteală se cuvine a o defăima și care nu, vezi la subînsemnarea tîlcuirii zicerii: „bine este a nu mînca carne" (*Romani* 14:12). (n. aut.)

CAPITOLUL IX

1 Oare nu sînt Apostol? Oare nu sînt slobod? Oare nu L-am văzut pe Iisus Hristos, Domnul nostru?

Fiindcă, mai sus, a zis: „Dacă mîncarea îl sminteşte pe fratele meu, eu nu voi mînca în veac carne", ca să nu socotească cineva că zice acestea din mîndrie, Apostolul este silit acum să arate că se depărta de acelea ce îi erau îngăduite doar pentru a nu sminti pe cineva. Căci Hristos a poruncit ca cel ce propovăduieşte evanghelia să se hrănească din evanghelie, adică de la cei pe care-i învaţă evanghelia, căci zice: „Vrednic este lucrătorul de plata sa" (*Matei* 10:10). Eu însă – zice Pavel – am chibzuit a muri mai bine de foame, decît a lua de la cineva ceea ce am nevoie, ci osteneam lucrînd cu mîinile mele şi mă hrăneam din lucrul mîinilor mele, aşa cum ştiţi. Căci se vede că în Corint erau oarecari dascăli bogaţi, care, făcînd pe darnicii, învăţau fără a lua plată de la ucenicii lor. Însă aceasta o meşteşugeau ca să-l ruşineze pe Pavel, lucru pe care aflîndu-l, Pavel s-a lăsat de a se mai hrăni de la cei pe care-i învăţa, cu toate că acest lucru era îngăduit de Însuşi Domnul.[160] Eu – zice – aşa am făcut, şi mă feresc de cele îngăduite mie numai ca să nu smintesc pe cineva; iar voi nu vă feriţi nici măcar de jertfele idolilor pentru a nu sminti pe fratele vostru.

Deci aceasta este noima întregului cuvînt, pe care Apostolul o dovedeşte pe larg în tot capitolul, cu multe stihuri şi pilde. Dar să arătăm noima fiecărei ziceri în parte. Deci, ca să nu-i zică cineva: De aceea nu iei cele de trebuinţă – o Pavele! – pentru că nu-ţi sînt îngăduite! – Apostolul răspunde: „Oare nu sînt şi eu Apostol?" – adică: Nu-mi este îngăduit să iau? Dar ceilalţi Apostoli nu-şi iau hrana de la acei pe care-i învaţă? Ba da, o iau! Atunci cum, nu sînt şi eu Apostol precum aceia? „Nu sînt slobod?" – adică: Am oare pe cineva care mă opreşte a lua? Nu! Şi iarăşi – ca să nu zică cineva: Ceilalţi Apostoli au mai multă vrednicie decît tine, Pavele, pentru că L-au văzut pe Domnul! – Pavel zice: Oare nu am văzut şi eu pe Domnul nostru Iisus Hristos? Cu adevărat, L-am văzut! Fiindcă – zice – deşi „la urma tuturor, mi S-a arătat însă şi mie, ca unei lepădături" (*1 Corinteni* 15:8). Căci, cu adevărat, era mare lucru a se învrednici Apostolii a-L vedea cu ochii lor pe Domnul, precum Însuşi Domnul o zice: „Iar ochii voştri sînt fericiţi, căci văd (...), căci mulţi Prooroci şi drepţi au dorit să vadă cele ce vedeţi, şi nu au văzut" (*Matei* 13:16).

---

[160] Pricina de căpetenie pentru care Pavel lucra cu mîinile şi se hrănea din lucrarea mîinilor sale era aceea că voia să dea pildă tuturor Creştinilor a-i urma, lucrînd şi ei, precum Apostolul zice arătat în a doua epistolă către Tesaloniceni (3:9). Iar a doua pricină a fost aceasta pe care o spune aici, adică pentru cei ce îl prihăneau şi îi sminteau pe ceilalţi că s-ar fi hrănit de la cei pe care îi învăţa. (n. aut.)

Oare nu voi sînteți lucrul meu întru Domnul?

Dar cineva ar fi putut zice: Și dacă ești slobod și Apostol – o fericite Pavele! – dar nu ai făcut lucrul Apostolului, ce-ți vor folosi numirile cele goale? Și Iuda a fost Apostol și L-a văzut pe Domnul, dar nimic nu s-a folosit! De aceea, Pavel răspunde: Lucrul meu sînteți voi, Corintenii, cărora v-am propovăduit evanghelia, deci iată că am săvîrșit și eu slujba apostolească! Însă, fiindcă a zis cuvînt mare, a adăugat: „întru Domnul". Voi – zice – sînteți fapta și rodul propovăduirii mele apostoleşti, pe care n-am săvîrșit-o nu cu puterea mea, ci cu a Domnului.

2 Dacă altora nu le sînt Apostol, vouă însă vă sînt.

Nu mă laud – zice – că sînt Apostol și învățător al lumii toate, ci aceasta zic numai: Oare nu sînt Apostol și învățător al vostru, al Corintenilor? Ba da, sînt! Atunci cum de nu am luat cele de trebuință de la voi, de la care mai ales se cuvenea să iau? Însă Pavel scrie acestea după pogorămînt, pentru ca să arate cît urăște a pricinui sminteală altora pentru lucruri îngăduite lui, precum era de a lua cele de trebuință de la acei care se învățau de el.

Căci voi sînteți pecetea apostoliei mele întru Domnul!

Zice: Adică voi, Corintenii, sînteți dovada propovăduirii mele apostoleşti. Și, cui voieşte să știe dacă sînt Apostol, pe voi vă arăt aceluia, pe cei învățați de mine, fiindcă voi sînteți cei care pecetluiți și adeveriți făgăduința mea apostolească. Căci – zice – cîte lucruri alcătuiesc un Apostol, pe toate le-am arătat întru voi. Același lucru scrie și întru cea de a doua epistolă către Corinteni: „Dovezile mele de apostol s-au arătat la voi în toată răbdarea, prin semne, prin minuni și prin puteri. Căci „cu ce sînteți voi mai prejos decît celelalte Biserici?" (*2 Corinteni* 12:12, 13).[161]

3 Adeverirea mea către cei ce mă judecă aceasta este.

Apostolul zice: Aceasta e adeverirea mea către cei ce mă judecă și caută să afle dacă sînt Apostol! Care? Pe voi! Căci, arătîndu-vă că ați fost învățați și catehizați de mine, astup gura celor ce mă judecă și mă cercetează. Iar dumnezeiescul Hrisostom adaugă: „Celor ce mă învinovățesc – zice Apostolul –

[161] Și Teodorit tîlcuiește că „pecetea" este dovadă și adeverire, zicînd ca și dumnezeiescul Ioan: „Cel ce a primit mărturia Lui a pecetluit (adică a adeverit) că Dumnezeu este adevărat" (*Ioan* 3:33) (n. aut.).

că iau bani şi celor care întreabă pentru ce nu iau bani, acestea le răspund, ce am să vă spun mai departe":

4 Oare nu avem stăpînire a mînca şi a bea?

Oare nu avem stăpînire – zice – a lua de la ucenicii noştri hrana cea de nevoie? Avem, cu adevărat, dar nu m-am folosit de această voie! Iar Hrisostom zice: „Ce dezvinovăţiri sînt acestea – o fericite Pavele? Aşa – zice Apostolul – căci văzîndu-mă că mă feresc încă şi de acelea ce îmi sînt iertate, nimeni nu mai are dreptul a se sminti şi a mă prihăni ca pe un amăgitor care propovăduieşte pentru bani."

5 Oare nu avem stăpînire a purta cu noi o soră femeie, ca şi ceilalţi Apostoli, ca şi fraţii Domnului, ca şi Kifa?

Femeile cele bogate urmau Sfinţilor Apostoli pentru a le da lor cele de trebuinţă, ca, fiind fără de griji, aceştia să se îndeletnicească doar întru propovăduirea evangheliei.[162]

Vezi însă înţelepciunea fericitului Pavel: l-a pus la urmă pe Petru, ca pe o căpetenie a celorlalţi, dînd de înţeles aceasta şi zicînd: Şi ce spun eu de ceilalţi Apostoli? Însuşi Petru, cel mai întîi decît toţi, face aceasta şi are o femeie care-l urmează dîndu-i cele de trebuinţă.

Iar „fraţii Domnului" sînt Iacov, episcopul Ierusalimului, Iosif, Simon şi Iuda, care s-au numit astfel din pricina logodirii tatălui lor Iosif cu Născătoarea de Dumnezeu Maria. Aceştia n-au crezut de la început în Domnul – cum zice evanghelistul Ioan: „Căci nici fraţii Lui nu credeau într-Însul" (*Ioan* 7:5) – dar la urmă au crezut şi s-au făcut aleşi, măcar că nu au ajuns la măsurile celorlalţi Apostoli – precum zice Hrisostom. De aceea şi Pavel, pomenindu-i, i-a pus la mijloc, între cei mai de vîrf şi mai aleşi Apostoli.

6 Sau numai eu şi Varnava nu aveam voie a nu lucra?

---

[162] Iar Clement Stromatul, în cartea a III-a, zice că Apostolii aveau împreună cu ei femei surori şi împreună-slujitoare care propovăduiau femeilor ce şedeau în casă, şi prin acestea intra învăţătura Domnului în cămara cea osebită a femeilor. Vezi şi cartea a VIII-a a *Aşezămintelor apostoleşti*, capitolul 20:28, unde se spune că diaconiţele slujeau cînd Apostolii botezau femei, pentru cinste şi bună-cuviinţă. Astfel, femeile urmau Apostolilor nu numai pentru cele de nevoie ale lor, ci şi pentru pricina arătată aici. Vezi şi tîlcuirea canonului 19 al Soborului 1, a canonului 14 al Soborului 6 şi subînsemnarea canonului 40 tot al celui de al şaselea Sinod, în canonicul nostru (*Pidalion*). (n. aut.)

Zice: Oare doar eu şi Varnava nu avem slobozenie a vieţui fără a face lucru de mînă, hrănindu-ne de la cei pe care-i învăţăm? Ba avem! – zice.[163] Şi Pavel nu l-a trecut cu vederea pe Varnava, pentru că şi acela se hrănea lucrînd cu mîinile sale, neluînd nimic de la cei ce se învăţau de el.

7 Cine slujeşte în oaste cu leafa sa?

Cine se face ostaş – zice – aducînd merindele sale, adică hrana sa? Nimeni, cu adevărat! – căci toţi cei ce se fac ostaşi se hrănesc din banii statului. Şi potrivit a pus mai întîi pilda ostaşului, căci ostăşia este asemenea cu făgăduinţa apostolească. Fiindcă, aşa cum ostaşii luptă cu vrăjmaşii cei simţiţi punîndu-şi viaţa în primejdie de moarte, la fel şi Apostolii trebuie să se lupte cu vrăjmaşii cei gîndiţi, întîmpinînd primejdii şi suferind la urmă chiar moartea.

Cine sădeşte vie, şi nu mănîncă din roada ei?

Zice: Cine sădeşte vie, şi nu se îndulceşte mîncînd din rodul ei? Nimeni! Cu pilda aceasta a viei, Pavel arată osteneala, pătimirea cea rea şi silinţa pe care o pune un apostol. Dar nu a zis că vierul mănîncă tot rodul viei, ci că mănîncă „*din*" rodul ei. Nici nu a zis: Cine nu se îmbogăţeşte din rodul viei sale? – pentru ca să-i înveţe pe toţi învăţătorii şi pe cei ce au vrednicie apostolească să nu ia de la ucenicii lor cele de prisos, ci numai cele de trebuinţă şi de nevoie.

Cine paşte turmă, şi nu mănîncă din laptele turmei?

Cine paşte oi – zice – şi nu mănîncă din laptele lor? Cu adevărat, nimeni! Şi nu a zis că păstorul vinde oile, sau că taie oi şi le mănîncă, ori că mănîncă tot laptele lor, cu pilda aceasta învăţînd că păstorul şi învăţătorul oilor cuvîntătoare se cuvine a se îndestula ca mîngîiere a trupului său cu puţina hrană cea de nevoie. Cu pilda aceasta, Apostolul arată încă şi multa purtare de grijă şi

---

[163] Şi ceilalţi Apostoli lucrau, nu numai Pavel şi Varnava, aşa cum mărturisesc ei înşişi în aşezămintele lor, zicînd: „Şi noi, deşi zăbovim în cuvîntul evangheliei, nu ne lenevim nici despre lucrări. Căci unii dintre noi sînt pescari, alţii lucrători de piei, iar alţii lucrători de pămînt, pentru ca niciodată să fim fără lucru" (cartea a doua, capitolul 63). Atunci cum zice Pavel că numai el şi Varnava lucrau? Răspundem că numai ei lucrau totdeauna, iar ceilalţi Apostoli mai rar, cînd aveau slobozenie dinspre propovăduire. Vezi şi tîlcuirea stihului 10, capitolul 4 din epistola către Filipeni, fiind de nevoie; şi a stihului 9 al capitolului 2 al celei dintîi către Tesaloniceni. Iar Pavel a zis că lucra totdeauna, osebind vremea întru care se afla în închisori şi în legături, precum se arată la capitolul 4 al epistolei către Filipeni. (n. aut.)

silința pe care se cuvine să o aibă învățătorul, preotul și, mai ales, arhiereul pentru turma sa cea cuvîntătoare.[164]

8 Oare după om zic acestea? Nu le zice oare și Legea?

Adică: Oare numai din pilde omenești întăresc și dovedesc ceea ce vă zic, adică a se hrăni fiecare Apostol de către aceia ce învață de la el? Nu cumva am mărturie și din *Scriptură*? Am să vă arăt că și *Legea* care nu e omenească, ci dumnezeiască – mărturisește aceasta.

9 Căci în Legea lui Moisi este scris: „Să nu legi gura boului care treieră!" (Deuteronomul 25:4)

Zice: Scris este în *Legea* lui Moisi că cel ce-și treieră stogul nu trebuie să pună legătură la gura boilor cu care treieră, ci să-i lase slobozi să mănînce din osteneala lor.[165] Prin pilda boilor, Pavel vorbește tot de pricina sa.

Au doar de boi Îi pasă lui Dumnezeu?

Zice: Oare de boi Îi pasă lui Dumnezeu și de ei poartă grijă? Dar ce – se poate întreba cineva – nu poartă Dumnezeu de grijă și pentru boi? Ba da – zice Apostolul – dar nu atît de mult încît să dea și legi pentru dînșii. Așadar, altceva a vrut să arate Dumnezeu prin grija pentru dobitoacele necuvîntătoare, anume a-i iscusi pe Israiliteni să aibă purtare de grijă față de învățătorii ce ostenesc pentru dînșii. Astfel, din cuvintele acestea ale lui Pavel învățăm că cele zise în *Scriptura Veche* despre dobitoacele necuvîntătoare ajută învățăturii morale a oamenilor.[166]

---

[164] De aceea, dumnezeiescul Hrisostom zice: „Pavel arată acestea împotriva celor ce voiesc a mînca toate și a culege rodul întreg. Căci și Domnul a legiuit așa, zicînd: „Vrednic este lucrătorul de hrana sa" (*Matei* 10:10). Prin pildele sale, Apostolul arată și cum se cuvine a fi preotul, anume că trebuie să aibă și bărbăție de ostaș, și îngrijire de plugar, și purtare de grijă de păstor; și, după toate acestea, să nu caute nimic mai mult decît cele de nevoie" (*Cuvîntul 21 la cea dintîi către Corinteni*). (n. aut.)

[165] Vezi tîlcuirea zicerii „nu vei lega gura boului ce treieră" și la capitolul V al epistolei întîi către Timotei, stih 18, fiind frumoasă. (n. aut.)

[166] Ia aminte că Pavel nu a zis că Dumnezeu nu poartă de grijă pentru boi nicidecum, ci că o face, întîi de toate, tot pentru folosul oamenilor, ale căror avuții sînt. Vezi subînsemnarea tîlcuirii stihului 12 al capitolului VII din *Epistola a doua către Corinteni*. Despre aceasta zice și Teodorit: „Nu zice Apostolul că nu-I pasă lui Dumnezeu de boi, căci Îi pasă, însă tot pentru folosul nostru, căci pentru noi i-a făcut și pe aceia. Despre aceasta a zis și fericitul David: «Cel ce răsare în munți iarbă și verdeață pentru slujba oamenilor» (*Psalm 104*:8), adică Dumnezeu răsare iarbă și verdeață ca să mănînce dobitoacele și să slujească oamenilor." [...]

10 Cu adevărat, pentru noi zice!

Negreşit pentru noi, Apostolii şi învăţătorii, a zis acestea *Scriptura*! Şi a adăugat adevărul ca despre un lucru mărturisit, ca să nu-i dea slobozenie celui ce aude a se împotrivi nicicum.

Căci pentru noi s-a scris că cel ce ară e dator a ara întru nădejde,

Adică: Apostolul şi învăţătorul, care se osteneşte plugărind sufletele oamenilor cu propovăduirea şi cu învăţătura, trebuie să se ostenească şi să are cu nădejdea că va lua plată şi răsplătire.

şi cel ce treieră trebuie să aibă parte de nădejdea sa întru nădejde.

De la sămînţă, Apostolul a venit acum la arie. Şi, din pilda aceasta, arată multele sudori şi osteneli ale Apostolilor, căci şi Apostolii, asemenea unor plugari, seamănă sămînţa credinţei şi bat aria sufletelor. Şi – de vreme ce acela ce seamănă nădăjduieşte numai să dobîndească rodul, iar cel ce treieră dobîndeşte rodul – Apostolul zice că cel ce treieră se împărtăşeşte de „nădejdea sa".

Dar ar fi putut să-l întrebe cineva: Dar ce – o fericite Pavele? Aceasta e singura plată pe care o dai Apostolilor pentru atîtea osteneli şi sudori ce au vărsat la propovăduire, adică numai a se hrăni de către ucenicii lor? De aceea, Apostolul a adăugat: „întru nădejde", adică pentru nădejdea bunătăţilor ce or să fie. Căci Apostolul şi învăţătorul trebuie să nădăjduiască bunătăţile cele viitoare, însă să se hrănească în viaţa aceasta de către ucenicii săi.

11 Dacă noi am semănat întru voi cele duhovniceşti, este lucru mare dacă vom secera cele trupeşti ale voastre?

Zice: Dacă noi, Apostolii şi învăţătorii, am semănat întru voi, Corintenii, sămînţa duhovnicească a evangheliei, este mare lucru dacă vom secera şi noi

---

Tîlcuind zicerea aceasta a dumnezeiescului Pavel, şi prea-înţeleptul Fotie dovedeşte că ea nu se împotriveşte acelui cuvînt al Domnului care zice că Dumnezeu poartă de grijă încă şi pentru păsări: „Au nu două păsări – zice – se vînd pentru un dinar? Şi niciuna dintru acestea nu va cădea fără de ştirea Tatălui Meu ce este în ceruri!" (*Matei* 10:29). Dovedind aceasta, înţeleptul Fotie zice: „Cu adevărat, lui Dumnezeu Îi pasă de boi, precum şi de toate celelalte zidiri ale Sale, dar nu atît încît a pune legi după care să vieţuiască acelea. Căci ele au fost înfiinţate pentru trebuinţa oamenilor. [...] Ştiind aceasta, fericitul Pavel arată că legile despre cele necuvîntătoare pe care le-a folosit slova mozaicească nu s-au legiuit cu de-adinsul pentru viaţa acelora, ci spre povăţuirea şi înţelepţirea norodului cel anevoie de hăţuit al neamului evreiesc, cu prea-înţeleaptă şi prea-amănunţită judecată" (Întrebarea 29 din *Amfilohia*). (n. aut.)

de la voi „cele trupeşti", adică dacă vom lua de la voi hrana noastră cea trupească? Ba, cu adevărat, nu e lucru mare! Cu aceste cuvinte, Apostolul arată dreptatea lucrului, pentru că – zice – cele date de voi nouă nu sînt deopotrivă cu cele luate de la noi: căci noi am semănat şi v-am dat cele duhovniceşti şi cereşti, iar voi ne daţi cele trupeşti şi pămînteşti. Sînt acestea ceva mare? Nu!

12 Dacă alţii se împărtăşesc de stăpînire asupra voastră, nu cu atît mai mult noi?

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi arată pe oarecari învăţători mincinoşi, care, fără omenie şi în chip stăpînitor, luau de la Corinteni orice aveau trebuinţă. De aceea nu a zis: „dacă alţi învăţători şi apostoli mincinoşi *iau* de la voi", ci: „*se împărtăşesc* de stăpînirea voastră", adică: „vă ţin, şi vă stăpînesc şi vă folosesc ca pe nişte slugi". Şi zice: Dacă aşa se întîmplă cu aceia, cu cît mai mult noi, cei cu adevărat Apostoli şi învăţători, avem dreptul să ne luăm de la voi hrana vieţii?

Dar nu ne-am folosit de stăpînirea noastră,

Zice: Măcar că eu, Pavel, aveam stăpînire şi voie a mă hrăni de la voi, ucenicii mei, nu m-am folosit de această stăpînire, ca să nu vă smintiţi. Voi însă – zice – nici de jertfele idolilor nu vă depărtaţi pentru a nu-i sminti pe fraţii voştri mai neputincioşi!

ci toate le răbdăm, ca să nu punem piedici evangheliei lui Hristos.

Ca să nu spună cineva: Pentru că nu aveai trebuinţă, Pavele, de aceea nu ai luat de la noi cele de nevoie vieţii! – Apostolul zice aici aşa: Măcar că ne aflăm în mare strîmtorare, toate le răbdăm: şi foame, şi sete, şi golătate, doar ca să nu împiedicăm propovăduirea evangheliei.

13 Au nu ştiţi că cei ce săvîrşesc cele sfinţite mănîncă din Biserică

Lui Pavel nu i-au fost destule pildele de mai înainte despre dreptul învăţătorilor de a se hrăni de la ucenicii lor, ci adaugă şi acestea din *Lege*: Nu ştiţi – zice – că cei ce slujesc cele sfinţite se hrănesc mîncînd cele sfinţite? Fiindcă – de vreme ce, mai sus, a alegorisit mărturia *Scripturii Vechi* despre boi – acum zice că *Legea* porunceşte arătat ca din Biserică să se hrănească aceia care săvîrşesc cele sfinţite (adică leviţii, ce erau mai jos în treaptă decît preoţii şi aveau închipuirea diaconilor de acum, adică a slujitorilor preoţilor). Şi nu a

zis că leviții mănîncă cele aduse *la* Biserică, ci că mănîncă „*din* Biserică", pentru ca nici cei ce mănîncă să nu se rușineze că sînt hrăniți de către oameni, nici oamenii să nu se mîndrească fiindcă-i hrănesc pe cei bisericești.

și cei ce stăruiesc la jertfelnic cu jertfelnicul se împărtășesc?

Adică arhiereii și preoții ce stăruiesc la altar iau parte la altar. A zis însă „stăruiesc", ca să arate slujba cea necurmată pe care o făceau arhiereii și preoții la jertfelnicul arderilor de tot. Și nu a zis că arhiereii și preoții iau cele sfințite, pentru ca să arate că aceștia nu se cuvine să adune arginți de la cele sfințite; și nu a zis nici că iau de la cei ce jertfesc, ci a zis așa: „cei ce stăruiesc la jertfelnic cu jertfelnicul se împărtășesc", adică își iau și ei partea împreună cu jertfelnicul, jertfele aduse de norod fiind ale Bisericii și ale jertfelnicului. Și a zis că „se împărtășesc împreună cu jertfelnicul" fiindcă sîngele dobitoacelor jertfite se vărsa la temelia jertfelnicului, seul lor, adică grăsimea, se tămîia, iar din cărnurile fiecărui dobitoc preotul își lua partea: pieptul, piciorul drept și stomacul.[167] Însă dobitoacele ce se ardeau cu totul, adică „arderile de tot", erau numai ale jertfelnicului, și din acelea preotul nu-și lua parte.

14 Tot așa a rînduit Domnul și celor ce vestesc evanghelia, să viețuiască din evanghelie.

Apostolul a adus dovada cea mai puternică acum, la urmă, și zice: De ce spun eu pilde omenești și mărturii ale *Scripturii Vechi*, de vreme ce Însuși Domnul nostru Iisus Hristos a rînduit în *Scriptura cea Nouă*, zicînd unit cu *Cea Veche*: „Vrednic este lucrătorul de hrana sa" (*Luca* 10:7). Căci, precum acolo a legiuit ca preoții să trăiască din Biserică, așa a rînduit și aici ca Evangheliștii și Apostolii Lui să se hrănească nu de la ucenicii lor, ca să nu se mîndrească aceia că-i hrănesc pe învățătorii lor, ci din evanghelia pe care o propovăduiesc. Fiindcă nu tu, Creștine, îl hrănești pe învățătorul tău, ci lucrul și dreptul lui îl hrănește, adică evanghelia pe care o propovăduiește.[168] A zis însă

---

[167] Că așa zice *Legea*: „Iată ce să se dea preoților de la popor: cei ce aduc ca jertfă boi sau oi să dea preotului spata, fălcile și stomacul" (*Deuteronomul* 18:3), sau schembeaua, aceasta fiind partea din lăuntru a pîntecelui întru care se mistuie hrana. Iar unde se afla jertfelnicul arderilor de tot vezi la tîlcuirea stihului 2, capitolul 9 al epistolei către Evrei. (n. aut.)

[168] Aici, zicerea „să viețuiască din evanghelie" se înțelege așa: „se cuvine ca învățătorii să viețuiască și să se hrănească de la credincioșii ce învață evanghelia"; așa tîlcuiește aceasta Teofilact și la stihul 23 al acestui capitol și la stihul 8 al primului capitol din epistola către Timotei. (n. aut.)

şi că se cuvine ca învăţătorii doar să vieţuiască din evanghelie, nu să şi negu-ţătorească evanghelia pe care o propovăduiesc, adunînd arginţi.

15 Eu însă nu m-am folosit de nici una din acestea.

Zice: Însă eu, Pavel, nu m-am folosit de nici una din aceste porunci pe care le-am înşirat mai sus – nici de cele ale *Scripturii Vechi*, nici de rînduirea Mîntuitorului Hristos – pentru a fi hrănit de voi, ucenicii mei, ori – mai bine zis – de evanghelia pe care o propovăduiesc.

Iar acestea nu le-am scris ca să se facă cu mine aşa.

Ar fi putut să-i zică lui cineva: Dar ce? Chiar dacă acum nu te-ai folosit – o, fericite Pavele! – de nici una din cîte ai zis, însă le zici pentru a te folosi mai pe urmă! De aceea, Apostolul îndreptează bănuiala aceasta degrabă, zicînd: Nu am scris acestea ca să iau de la voi şi să mă hrănesc.

Căci mai bine este pentru mine a muri decît a-mi zădărnici cineva lauda!

Adică: Aleg mai bine să mor de foame, de sete şi de golătate, „decît să-mi zădărnicească cineva lauda", adică decît să arate cineva zadarnică şi deşartă lauda aceasta de a nu lua nimic de la ucenicii mei. Şi a numit-o „laudă" ca să arate covîrşirea bucuriei sale. Căci poate ar fi zis cineva aşa: Cu adevărat tu, Pavele, nu iei nimic de la noi, însă faci aceasta suspinînd şi mîhnindu-te! De aceea, Apostolul zice aici că e atît de departe de a se mîhni, încît, dimpotrivă, se bucură cu covîrşire şi, de bucurie, se şi laudă întru aceasta.

16 Căci, dacă bine-vestesc evanghelia, nu-mi este laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci, vai mie dacă nu voi bine-vesti!

Ce zici – o, fericite Pavele? Nu-ţi este laudă a bine-vesti evanghelia, ci a o propovădui fără plată? Aşadar a propovădui fără plată este mai presus de evanghelie? Să nu fie! – zice Apostolul. Eu nu cuget aşa, ci zic că a propovădui evanghelia este poruncă şi datorie a mea, şi că, împlinind-o, nu fac nici o faptă bună pentru care să mă laud. Ci chiar vaiul va urma mie dacă nu o voi împlini, căci mă voi munci şi mă voi pedepsi mult, pentru că nu am făcut porunca Stăpînului meu. Iar a propovădui evanghelia fără vreo plată este o faptă bună a dărniciei şi voinţei mele, şi pentru aceasta îmi este laudă.

Iar Apostolul a zis că asupra lui stă datoria nu pentru ca să surpe stăpînirea de sine [„libertatea", n. m.] pe care o are orice om, ci spre osebirea stăpînirii

ce o avea asupra ucenicilor săi; şi, pe lîngă aceasta, pentru ca să-şi arate temerea că va fi pedepsit dacă nu va propovădui evanghelia.

17 Căci, dacă fac aceasta de voie, am plată;
iar dacă o fac fără de voie, mi s-a încredinţat doar slujbă.

Zice: Dacă propovăduirea evangheliei nu mi-ar fi fost încredinţată de Dumnezeu, ci aş fi făcut-o de sine-mi (căci aceasta însemnează zicerea „de voie"), aş fi avut multă şi mare plată. Dar, fiindcă propovăduirea mi s-a încredinţat de la Dumnezeu, este arătat că nu fac aceasta de la sine-mi, ci împlinesc poruncă stăpînească (fiindcă aceasta însemnează zicerea „fără de voie"). De aceea, propovăduirea nu este faptă bună a dărniciei şi a alegerii mele, pentru că Dumnezeu mi-a încredinţat slujba, şi eu o împlinesc.

Vezi însă, iubitule, că Pavel nu a zis: „nu am plată fiindcă propovăduirea mi s-a încredinţat fără voia mea", arătînd că are plată de la Dumnezeu pentru propovăduirea evangheliei chiar dacă împlineşte poruncă stăpînească. Fiindcă nu se cuvine să zicem că Apostolii nu vor lua plată pentru propovăduirea apostolică pe care au împlinit-o, însă nu iau atîta cît acela ce propovăduieşte evanghelia fără mită şi fără plată de la oameni.

18 Deci, care îmi este plata? Că, bine-vestind, pun fără plată
evanghelia lui Hristos înaintea oamenilor,
spre a nu folosi rău dreptul meu din evanghelie.

Adică – zice – plata mea cea mai mare şi vrednică de laudă este aceasta: a nu mă folosi nicicum de stăpînirea (sau slobozenia) mea, neluînd nimic de la cineva. Căci Apostolul numeşte aici „rea folosire" folosirea simplă; iar în alte părţi numeşte „stăpînire" a lua de la ucenici cele de trebuinţă, pentru ca să arate că nici ceilalţi Apostoli, care luau, nu greşeau cu nimic şi nu erau vrednici de osîndire, ca unii ce aveau stăpînire şi voie să facă aceasta. A vorbit însă de „dreptul său din evanghelie" ca să arate că doar cel ce se osteneşte şi se află în lucrarea şi propovăduirea evangheliei este slobod a lua, iar nu acela care se află nelucrător.[169]

19 Căci, fiind slobod despre toate, m-am robit pe sine-mi tuturor,
ca să-i dobîndesc pe cei mai mulţi.

---

[169] Iar Teodorit zice că Pavel a zis toate acestea, anume că nu s-a folosit de stăpînirea dată de Dumnezeu pentru a se hrăni din propovăduirea evangheliei, cu scopul de a opri reaua stăpînire şi slobozenie a acelora ce îşi foloseau rău cunoştinţa şi mîncau fără frică jertfe idoleşti, dînd din aceasta pricină de vătămare celor neputincioşi. (n. aut.)

Aici, Apostolul adaugă şi altă ispravă, mai mare, şi zice: Nu numai că nu am luat nimic de la ucenicii mei, deşi aveam stăpînire de lua, ci încă, slobod fiind, adică fără a fi supus cuiva şi fără a avea vreo nevoie, m-am robit pe sine-mi la toţi: nu la unu, doi, o sută, ci la toată lumea. Şi am făcut aceasta nu pentru a plăcea acelora ca un linguşitor şi amăgitor, ci pentru ca să-i dobîndesc şi să-i mîntuiesc „pe cei mai mulţi", fiindcă a-i mîntui pe toţi nu-mi este cu putinţă.

20 Şi m-am făcut Iudeilor ca un Iudeu, ca să-i dobîndesc pe Iudei;

Pavel s-a făcut „ca un Iudeu cu Iudeii" atunci cînd l-a tăiat împrejur pe Timotei, care era din „neamuri", precum arată *Faptele Apostolilor* (16:3). Căci, ca să surpe tăierea împrejur, a primit iconomiceşte tăierea împrejur. Nu a zis însă că s-a făcut Iudeu, ci „ca un Iudeu", ca să arate că tot ce făcea primind cele ale Iudeilor era numai iconomie, arătare şi pogorămînt, ca să-i cîştige şi să-i mîntuiască pe aceia.[170]

celor de sub Lege, ca unul sub Lege, ca să-i dobîndesc pe cei de sub Lege;

Aici, Pavel îi numeşte „sub *Lege*" pe nemernici [„străini", n. m.], adică pe cei care, fiind din „neamuri", veniseră de curînd la iudaism, aşadar pe aceia ce primiseră şi se catehizaseră în *Legea cea Veche*, însă nu erau curat Evrei. Sau, „sub *Lege*" îi numeşte pe Evreii ce crezuseră în Hristos, dar primeau încă cele ale *Legii Vechi*. Iar Pavel s-a făcut „ca unul sub *Lege*" cînd şi-a ras capul şi a adus jertfele pentru curăţire, precum arată *Faptele Apostolilor* (capitolul 21).[171] Acestea însă le-a făcut iconomiceşte şi numai la arătare, ca să-i îndrepteze şi să-i mîntuiască pe cei ce le făceau cu adevărat.

21 celor fără de Lege, ca un fără de Lege

„Fără de *Lege*" îi numeşte pe cei ce nu aveau *Legea* lui Moisi, adică pe cei din „neamuri", care nu erau nici Evrei, nici Creştini, nici Elini, nici iarăşi slujitori la idoli, ci credeau într-un Dumnezeu şi Făcător al totului, precum era

---

[170] De aceea, a avut dreptate a se mira Hrisostom de iconomiile acestea ale lui Pavel: „Ce zici, propovăduitorule al lumii, cel ce de înseşi cerurile te-ai atins şi atît ai strălucit? Cum dar, pe neaşteptate, te pogori atît? Aşa – zice – căci aceasta este a mă sui, fiindcă cel ce se coboară îl ridică şi-l aduce către sine pe cel ce zace jos" (*Cuvîntul XXXII, la epistola întîi către Corinteni*) (n. aut.)

[171] Aşa tîlcuieşte zicerea „cei de sub *Lege*" şi Teodorit. (n. aut.)

Corneliu, la care mergea adeseori Pavel să propovăduiască evanghelia, făcînd pogorămînt pentru neputințele lor și arătîndu-se deopotrivă cu ei, după iconomie. Sau, „fără de *Lege*" îi numește și pe slujitorii la idoli și pe Elini, cum au fost acei Atenieni cu care Apostolul a stat de vorbă despre suprascrierea unei capiști de-a lor, care zicea: „necunoscutului Dumnezeu". Atunci, Pavel a vorbit despre Hristos nu ca despre Dumnezeu, ci ca despre un om, de vreme ce aceia, Elini fiind, nu puteau primi taina dumnezeirii lui Hristos, ci socoteau că Acesta e unul din eroii pe care îi îndumnezeiau ei, precum Heracles, sau Asclepios sau alții ca aceștia.

Peste tot însă Apostolul adaugă aceasta: „*ca* unul fără de *Lege*", „*ca* unul sub *Lege*", „*ca* un Iudeu", ca să înțelegi tu, cititorule, că făcea acestea numai la arătare, iar nu după adevăr – precum am zis mai sus.

(nefiind fără Legea lui Dumnezeu, ci avînd legea lui Hristos), ca să-l dobîndesc pe cel fără de Lege;

Ca să nu creadă cineva că își schimba socoteala cînd vorbea împreună cu cei fără de *Lege*, Pavel zice aici așa: Deși vorbeam împreună cu cei fără de *Lege*, eu însă nu eram fără de lege, adică nu eram afară de legile lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, eram în legea lui Hristos, care e mai înaltă și mai desăvîrșită decît *Legea cea veche*.[172] Și pentru ce făceam aceasta? Ca să-i dobîndesc și să-i mîntuiesc pe cei fără de *Lege*.

22 celor neputincioși, mă făceam ca un neputincios, ca să-i dobîndesc pe cei neputincioși;

Zice: Cu cei neputincioși, m-am făcut ca un neputincios, ca să-i dobîndesc pe cei neputincioși, așa cum am făcut și cu voi, Corintenii, cînd, ca să nu smintesc neputincioasa voastră socotință, nu am voit să fiu hrănit de voi. Și, fiindcă aceasta a fost pricina de a zice toate cele de mai sus, de aceea a pus zicerea aceasta la urmă.

Dar și cînd vei vedea că Pavel nu vorbește descoperit și arătat despre dumnezeirea Fiului sau a Sfîntului Duh, să știi că și atunci se face celor neputincioși ca un neputincios, din pricina neputinței ascultătorilor. Căci despre

---

[172] [...] Iar Icumenie zice că ar fi fost de așteptat să zică: „ci întru legea lui Dumnezeu", iar el a zis: „întru legea lui Hristos", spunînd așadar că Hristos este Dumnezeu.

Întru alte izvoade scrie așa: „nefiind lui Dumnezeu fără de lege, ci lui Hristos întru lege" (n. aut.)

aceasta zice şi în altă parte: „Datori sîntem noi, cei puternici, să purtăm slăbiciunile celor slabi" (*Romani* 15:1).[173]

tuturor m-am făcut toate, ca negreşit să mîntuiesc pe oarecari.

Şi ce să le mai înşir – zice – una cîte una? Cu toţi m-am coborît, măcar că nu nădăjduiam să-i mîntuiesc pe toţi, dar ca să-i mîntuiesc măcar pe puţini. Şi lucrul acesta este vrednic de mai multă mirare şi laudă, fiindcă nu este lucru atît de minunat a osteni cineva cînd nădăjduieşte să dobîndească mult rod, ci cînd trudeşte şi osteneşte nădăjduind a lua puţin cîştig. Şi a zis: „să-i dobîndesc măcar pe puţini", ca prin cuvîntul acesta să-i mîngîie pe sfinţiţii propovăduitori şi pe învăţători, zicîndu-le că, deşi nu ar mîntui învăţătorul pe toţi cîţi învaţă de la dînsul, însă negreşit are să mîntuiască pe cîţiva şi deci nu trebuie a se lenevi întru a învăţa.[174]

23 Dar toate le fac pentru evanghelie, ca împreună părtaş al ei să mă fac.

Prin „evanghelie", îi numeşte aici pe credincioşii Creştini, care prin evanghelie se mîntuiesc. (Precum a zis mai sus, că „cei ce propovăduiesc evanghelia trebuie să vieţuiască din evanghelie", adică de la cei credincioşi. Vezi tîlcuirea stihului 14 al acestui capitol.) Deci zice: Fac toate acestea ca să mă pot împărtăşi de cununile cereşti împreună cu credincioşii Creştini. Nu doar că Pavel făcea acestea pentru plata bunătăţilor cereşti (fiindcă el toate le făcea doar pentru dragostea lui Iisus Hristos, ca un fiu, iar nu pentru împărăţia lui

---

[173] Însemnează că, luînd prilej din cuvintele acestea, unii îl clevetesc pe dumnezeiescul Apostol, zicînd că se prefăcea după vremi şi după oameni. Înfruntîndu-i pe aceştia, fericitul Teodorit zice că se cuvine a înţelege cu amănuntul cele zise; căci dumnezeiescul Apostol nu se prefăcea după vremi, ci le făcea pe toate pentru folosul multora, căci aceasta zice: „ca pe Iudei să-i dobîndesc", „ca să-i dobîndesc pe cei de sub *Lege*", „ca să-i dobîndesc pe cei fără de *Lege*", „ca să-i dobîndesc pe cei neputincioşi" (n. aut.)

[174] Iar Teodorit adaugă zicînd că Pavel şi-ar fi pus toată osteneala ca să mîntuiască fie şi numai pe unul singur. Iar dumnezeiescul Hrisostom, mergînd şi mai departe, zice că învăţătorul, chiar dacă nu ar mîntui pe nici unul cu învăţătura sa, totuşi plata ostenelii sale o va lua deplină de la Dumnezeu. Căci aşa zicea limba aceea aurită şi inima care ardea pentru mîntuirea sufletelor: „Iarăşi voi zice, iarăşi voi grăi! Căci, deşi nu vor auzi toţi, jumătate vor auzi; deşi jumătate nu vor asculta, o a treia parte; deşi nici a treia, a patra; deşi nici a patra, măcar a zecea; deşi nici zece, măcar cinci; deşi nici cinci, măcar unul; deşi nici unul, eu plata întreagă o voi lua!" (*Cuvînt la Eutropie*). Şi iarăşi. „Eu sînt fără de saţ: nu voiesc să se mîntuiască puţini, ci toţi; măcar unul de ar pieri, eu socotesc că urmez păstorului aceluia care avea nouăzeci şi nouă de oi, şi a alergat după aceea una rătăcită" (la fel). (n. aut.)

Hristos, ca un năimit); ci ca să-i înduplece pe Creştini şi pe cei ce învăţau evanghelia să sufere toate ispitele pentru fraţii lor cu nădejdea că vor lua veşnicele bunătăţi. Vezi însă smerita cugetare a marelui Pavel, cum el, cel ce era vrednic a avea cinstea mai întîi decît toţi, se număra împreună cu Creştinii cei simpli la dobîndirea şi împărtăşirea bunătăţilor cereşti.

24 Oare nu ştiţi că cei ce aleargă în stadion,
cu adevărat, toţi aleargă, dar numai unul ia darul?

După ce le-a arătat Corintenilor că se cuvine a ne coborî către fraţii noştri ca să-i cîştigăm, Pavel vorbeşte aici cu chip şi mai înfruntător. Şi înţelegerea cuvîntului este astfel: Fraţilor, să nu socotiţi – zice – că, de vreme ce aţi crezut în Hristos şi aţi intrat în stadionul vieţuirii creştine cea după Dumnezeu, aceasta este destul să vă mîntuiască! Nu, nu socotiţi aceasta, căci, precum celor ce aleargă în locul de nevoinţă nu le este destul numai a intra în luptă şi a alerga, ci trebuie a alerga legiuit pînă la sfîrşitul drumului, şi abia atunci să ia darul sau cununa doar acela care va alerga în acest chip şi va ajunge mai întîi decît ceilalţi; tot aşa şi voi sînteţi datori să aveţi mare sîrguinţă şi să vă nevoiţi pînă la sfîrşitul vieţii voastre ca să luaţi cununile cereşti, pe care acum vă primejduiţi a nu le lua, fiindcă vă socotiţi desăvîrşiţi întru cunoştinţă şi îi defăimaţi pe fraţii voştri, smintindu-i cu jertfele idoleşti ce le mîncaţi.

Alergaţi aşa ca să ajungeţi!
25 Şi oricine se nevoieşte se înfrînează de la toate:[175]

---

[175] Cinci nevoinţe, adică jocuri, aveau Elinii cei vechi: a sări, a alerga întrecîndu-se, a arunca piatra, a se lupta cu sulița, a se trînti. Dar adevărata nevoinţă este a Creştinului, mult mai grea decît aceste cinci nevoinţe ale Elinilor celor vechi – precum zice Coresi. Ungîndu-se cu unt de lemn, Creştinul se nevoieşte ca unul ce se trînteşte – precum zice dumnezeiescul Dionisie în capitolul II al *Ierarhiei bisericeşti*. Împotrivă-luptătorii Creştinului sînt lumea, trupul şi diavolul; iar darul şi cununa este fericirea cea fără de sfîrşit. Iar osebirea dintre Creştinul ce se nevoieşte şi nevoitorii cei din afară este aceea că el, chiar dacă moare cu trupul, tot biruieşte; precum zicea Tertulian, în capitolul IV al cărţii despre mucenici, că, dacă Elinii defăimau viaţa lor pentru o slavă deşartă, cu cît mai vîrtos se cuvine a defăima Creştinii viaţa aceasta vremelnică, ca să dobîndească viaţa cea veşnică. Şi – dacă Epaminonda, conducătorul oştii Tebanilor, murea bucurîndu-se pentru că-şi biruise vrăjmaşii – cu cît mai vîrtos se cuvine a muri Creştinii bucurîndu-se, numai pentru ca să biruiască pe vrăjmaşii lor: lumea, trupul şi diavolul? Şi – dacă Brutus, ighemonul Romanilor, a poruncit ca fiii să-i fie omorîţi pentru că ajutaseră vrăjmaşilor lui – cum nu se cuvine a-şi omorî poftele trupului Creştinul, pentru că ajută vrăjmaşilor săi diavoli să-l omoare? [...] Şi Hrisostom zice că ostaşul nu biruieşte fără de război. Iar Ieronim (în epistola către Iulian) a zis că „este cu neputinţă să se bucure Creştinii şi aici, şi întru împărăţia cerurilor". De aceea, Creştinul ce se nevoieşte trebuie a se înfrîna

Zice: Datori sînteţi şi voi, fraţii mei Creştini, a alerga în stadionul vieţii acesteia sporind întru faptele bune, ca să ajungeţi la deplinătate; ajungerea aceasta însă la deplinătate nu se face fără dragoste, pe care voi nu o aveţi. Deşi vă socotiţi că sînteţi desăvîrşiţi, nu sînteţi cu adevărat. Şi – vrînd să arate ghicitoreşte că în multe nu erau împliniţi Corintenii, fiindcă vieţuiau cu lăcomia pîntecelui, cu beţii şi curvie – Pavel zice că cel ce se nevoieşte în lupta duhovnicească, nevăzută, se cuvine a se înfrîna „de la toate", şi nu de una a se feri, iar de cealaltă nu. Şi zice: Cunoaşteţi dar, fraţilor, cît sînteţi de lipsiţi de deplinătatea pe care socotiţi că o aveţi şi învăţaţi-vă chipul în care aţi putea să vă încununaţi! Dar care este chipul acesta? Este a vă înfrîna de la toate.[176]

aceia, ca să ia o cunună stricăcioasă; iar noi, nestricăcioasă.

Apostolul îi ruşinează pe acei ce aud cuvîntul acesta, fiindcă cei ce se nevoiesc întru nevoinţele lumeşti se înfrînează de la toate ca să ia cununa stricăcioasă de frunză de ţelină, sau de dafin sau de măslin sălbatic; iar noi, Creştinii, nu ne înfrînăm de la patimi, deşi avem să luăm cunună cerească nestricăcioasă. Şi dintre aceia – după Teodorit – doar unul din cei mulţi ia cununa; iar Creştinii – zice – se pot încununa toţi, dacă se vor nevoi.

---

de la toate, şi mai ales de la poftele trupului; căci din poftele acestea se face neputincios şi slab şi nu se poate lupta cu vrăjmaşii; însă fără dumnezeiasca milă şi dumnezeiescul ajutor Creştinul nu poate să biruiască în războiul cel gîndit.

Zice şi Sfîntul Grigorie Nyssis: „Stadionul (adică locul de luptă) este obştească viaţă a oamenilor, al căror împotrivă-luptător este răutatea cu multe chipuri, oştindu-se împotrivă cu viclenele lupte" (capitolul II al tîlcuirii suprascrierii Psalmilor). Iar Isidor zice aşa: „Nu este aici răsplătirea ostenelilor, ci cele de aici sînt nevoinţe, iar cele de după acestea sînt daruri şi răsplătiri ale nevoinţelor. De aceea, să nu se tulbure vremile şi să se caute odihna în vremea nevoinţelor" (epistola 179 către voievod). Şi iarăşi: „Cine ar putea să arate că vreun Creştin a căutat cununi în vremea nevoinţelor? [...] Deci să nu vindem buna-vremuire a lucrurilor, ca nu cumva acolo să ne căim fără folos" (epistola 60 către diaconul Eftonie). Şi iarăşi: „Din nevoinţele de care te împărtăşeşti, minunatule, încredinţează-te că cele de aici ne sînt stadion nevăzut, întru care nu ne luptăm cu fiare simţite, ci gîndite, care, dacă vor birui viţejia noastră, nu opresc primejdia numai pînă la trup, ci aduc moartea asupra sufletului însuşi" (Epistola 193 către anagnostul Timotei).

Iar purtătorul de Dumnezeu Ignatie scria către Policarp al Smirnei: „Mai de sîrg aleargă, pînă eşti aici biruieşte! Căci aici este stadionul, iar acolo cununile!" (epistola a opta). (n. aut.)

[176] Iar dumnezeiescul Grigorie Nyssis ne învaţă chipul cum să-i biruim pe vrăjmaşi, iar acesta este a ne căi totdeauna de relele făcute şi a ne curăţa de patimi. Aceasta se face pricină a biruinţei celei neîncetate asupra vrăjmaşului, căci necurmată este lupta noastră toată viaţa împotriva stăpînitorului întunericului acestei lumi. (...) Fiindcă o singură armă avem împotriva a toată lovirea ispitirii, pocăinţa; cel ce a săvîrşit aceasta întru sine-şi totdeauna este biruitor asupra veşnicului său vrăjmaş" (*Tîlcuirea suprascrierii Psalmilor*, capitolul 13). (n. aut.)

26 Eu deci aşa alerg, nu ca şi cum nu aş şti.

Ce vrea să zică aceasta: „nu ca şi cum nu aş şti"? Zice aşa: Eu toate lucrările le fac cu scop drept, cu iconomie plăcută lui Dumnezeu: şi cînd l-am tăiat împrejur pe Timotei, şi cînd mi-am ras capul şi m-am curăţit, acestea nu au fost zadarnice şi fără folos, cum faceţi voi lucrările voastre. Căci ce scop drept şi plăcut lui Dumnezeu este a mînca voi jertfele idolilor, în vreme ce fraţii voştri se smintesc şi pier din aceasta? Cu adevărat, aceasta e o faptă fără rost şi vătămătoare de suflet. De aceea, voi alergaţi cu neştiinţă, fără ţel şi fără folos. Şi Pavel zice acestea ca din partea sa, punîndu-se pildă pe sine, ca un prea-bun învăţător al faptei bune.

Aşa mă lupt, nu ca şi cum aş bate aerul,

Zice: Eu nu mă nevoiesc şi nu mă lupt ca şi cum aş bate văzduhul, precum fac aceia întru nevoinţele lumeşti, cînd bat văzduhul cu mîinile spre iscusire. Nu, fiindcă eu îl văd gînditor pe acela ce-l lovesc şi-l rănesc, adică pe diavolul şi pe nevăzuţii draci. Iar voi nu-l răniţi pe diavol, ci în deşert folosiţi deplinătatea cunoştinţei pe care socotiţi că o aveţi.

27 ci chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei;

Cu aceste cuvinte, Pavel le arată Corintenilor că erau biruiţi de lăcomia pîntecelui şi de aceea mîncau jertfele idolilor, deşi se îndreptăţeau zicînd că mănîncă pentru deplinătatea cunoştinţei lor. Deci eu – zice Apostolul – toată osteneala o rabd, numai să trăiesc cu întreaga-înţelepciune şi cu curăţie. Căci – zice – îmi chinuiesc trupul, adică îl dosădesc şi îl stăpînesc atît de aspru, încît mai că îi pricinuiesc răni din acelea ce şi le fac sub ochi cei ce se bat cu pumnii unul pe altul. Cu zicerea aceasta, Apostolul arată multa nevoinţă pe care o făcea împotriva firii, fiindcă mare este tirania firii şi trupul e mare vrăjmaş şi duşman al omului.[177] Dar, fiindcă a zis că îl chinuieşte şi a pomenit de

[177] În bună vreme se cuvine aici a ne jeli pe noi înşine, cei ce citim, şi a zice: Vai nouă, vai! Dacă marele Pavel, omul acela prea-nepătimaş şi mai presus de om, se împila pe sine-şi cu atîta asprime, cît de aspru se cuvine să împilăm noi trupul nostru? Noi, cei împătimiţi, care nu sîntem vrednici nici de urmele lui Pavel a ne atinge!

Pentru aceasta, avea dreptate Teologul Grigorie a zice că foarte anevoie poate cineva să biruiască materia cea prea-grea a trupului, „încît abia poate cineva a se birui pe sine-şi ori cu îndelungată filosofie povăţuindu-se şi cîte puţin spălîndu-şi chipul sufletului de răul celui împreună-însoţit cu întunericul; ori norocindu-se de milostivirea lui Dumnezeu; ori cu amîndouă acestea şi mai ales făcînd cugetare de a privi la cele de sus şi a stăpîni materia cea căzută" (trupul adică, pe care îl numeşte cu urîte numiri în stihurile sale).

răni, a adăugat în grabă că „supune trupul robiei", ca să înveți tu, cel ce citești, că nu se cuvine să-ți sugrumi și să-ți omori trupul, ci numai să-l smerești și să-l supui ca pe un rob. Căci a supune trupul este însușire de despot și de stăpîn al trupului, iar a-l sugruma și a-l omori este însușire de potrivnic și de vrăjmaș al trupului. (Iar unii înțeleg că zicerea „chinuiesc" însemnează a-și da cineva trupul său foamei și setei, ceea ce nu este așa; căci de ar fi însemnat asta, ar fi trebuit să zică: „îmi supun trupul", adică îl strîmtorez, iar nu: „îl chinuiesc". Ia aminte însă că la Teodorit se scrie și „strîmtorez".)

ca nu cumva, propovăduind altora, să mă fac eu însumi netrebnic.

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi face pe Creștini să fie mai cu luare aminte. Și zice: Căci – dacă mie nu-mi este îndestul spre mîntuire a fi propovăduitor și învățător al lumii, de nu mă voi arăta neprins și neprihănit în toate – cum vă veți mîntui voi doar cu credința, voi, care sînteți biruiți de atîtea și atîtea patimi?[178]

Același Teolog așa se jelește pentru că s-a legat împreună cu trupul acesta mîrșav, zicînd: „Trup cu care nu știu cum m-am înjugat împreună! Cum de sînt lăcaș al lui Dumnezeu și cu lutul mă frămînt împreună? Trup care, și sănătos fiind, îmi dă război; iar dacă îi dau eu război, îl doare. Trup pe care îl iubesc ca pe un împreună-rob și îl urăsc ca pe un vrăjmaș; de care fug ca de o temniță și mă rușinez ca de un împreună-moștenitor. Mă silesc a-l birui și nu am pe cineva împreună-lucrător să-l folosesc spre cele bune. Îl cruț ca pe o rudenie, și nu am cum să scap de ridicarea lui asupră-mi! Vrăjmaș iubit îmi este și prieten vrăjmășuitor! O, ce însoțire și ce înstrăinare! Îl ocrotesc pe cel de care mă tem, și mă tem de cel pe care-l primesc! Mai înainte de a-mi da război, mă împac cu el; și, mai înainte de a mă împăca, mă depărtez. Care este înțelepciunea cea pentru mine? Și ce este taina aceasta mare?" (n. aut.)

[178] Din aceste cuvinte ale Apostolului, învățăm că niciodată nu trebuie a se bizui cineva, ci totdeauna se cuvine a se teme, ca nu cumva să cadă din darul rămînerii întru bine și să se facă netrebnic, adică să se osîndească. Căci – dacă Pavel se teme de aceasta, Pavel, cel ce s-a suit pînă la al treilea cer și a auzit graiuri negrăite – cu cît mai mult și mai fără măsură se cuvine a ne teme de aceasta noi, cei ce ne tăvălim în patimi și care, precum luna, ne schimbăm și ne prefacem în fiecare clipă? Vezi și subînsemnarea zicerii: „Cu frică și cu cutremur lucrați mîntuirea voastră!" (*Filipeni* 2:12). Zice și marele Macarie: „Și chiar cînd vreun suflet ia darul, și atunci este nevoie de multă pricepere și deslușire, pe care Însuși Domnul le dă sufletului celui ce le cere de la El, ca să slujească Lui cu bună-plăcere întru duhul pe care îl ia, pentru a nu se birui de răutate întru nimic și a nu greși din neștiință și din netemere și a nu se abate din pricina lenevirii. (...) Căci, pedeapsă, moarte și plîngere va fi unui astfel de suflet. Despre aceasta zice și Sfîntul Apostol: «nu cumva, propovăduind altora, să mă fac eu însumi netrebnic». Vezi, Apostol al lui Dumnezeu fiind, și ce frică are?" (cuvîntul XV, capitolul VI). Și, în altă parte, același Macarie zice că semnul creștinismului este acesta: dacă cineva e plăcut lui Dumnezeu, să se ascundă de oameni; și, avînd toate vistieriile Împăratului, se cuvine a le ascunde și totdeauna a zice: Nu sînt ale mele, căci eu sînt sărac. Altul mi le-a dat și le ia de la mine cînd voiește. Iar dacă vreunul zice: Sînt bogat, ajunge, am cîștigat, nu mai am trebuință! – acela nu este Creștin, ci vas al rătăcirii și al diavolului." [...] Căci, cei ce au înfocarea și iubirea către Dumnezeu nebiruită, cu cît se sîrguiesc a spori și a mai aduna, cu atît se socotesc

CAPITOLUL X

1 Şi nu voiesc să nu ştiţi voi, fraţilor, că părinţii noştri au fost toţi sub nor, şi toţi au trecut prin mare.

Zice: Strămoşii Evreilor au fost sub nor, căci „întins-a – zice Psalmistul – nor spre acoperirea lor".(*Psalm 104*:38), şi au trecut prin mijlocul Mării Roşii. Aici, Apostolul numără cîte daruri şi hărăziri s-au învrednicit a primi de la Dumnezeu Evreii. Şi arată că, după atîtea daruri, cei mai mulţi dintre dînşii nu au plăcut lui Dumnezeu.[179] Şi zice acestea aici ca să vedem că – precum pe aceia nu i-au folosit cu nimic darurile primite, fiindcă nu au avut cugetare bună şi fapte îmbunătăţite – tot aşa nici nouă, Creştinilor, nu ne vor folosi credinţa şi Tainele duhovniceşti de care ne-am învrednicit, dacă nu ne vom face vrednici de darul lui Dumnezeu.

2 Şi toţi, prin Moisi, au fost botezaţi în nor şi în mare.

Adică: Evreii s-au împărtăşit împreună cu Moisi, atît de umbrirea norului – care îi acoperea ziua, ca să nu fie arşi de soare – cît şi de trecerea mării. Căci, văzîndu-l aceia pe Moisi că a intrat în mare şi a trecut printr-însa, au îndrăznit şi ei să intre şi au străbătut-o. Şi chiar aceasta ni se întîmplă şi nouă, Creştinilor, alegoric şi duhovniceşte; căci şi noi, văzîndu-L pe Hristos că a murit şi S-a sculat din morţi, ne botezăm, adică ne afundăm în apa botezului, şi, prin botez, urmăm morţii şi învierii lui Hristos: prin cele trei afundări, urmăm morţii Lui de trei zile, iar prin cele trei ieşiri din apă urmăm învierii Lui de a treia zi. Deci Evreii s-au botezat „prin Moisi", căci chip al botezului a fost a fi Proorocul sub nor şi a trece prin mare.[180] Iar înţeleptul Fotie zice că acest „s-au botezat prin Moisi" e în loc de: „urmînd lui Moisi" (*Amfilohia*, întrebarea 42).

---

pe sine-şi săraci, şi lipsiţi şi nimic avînd, zicînd aşa: Nu sînt vrednic ca soarele să strălucească peste mine! Şi aceasta e smerenia" (cuvîntul 15, capitolul 37). (n. aut.)

[179] Iar Coresi zice că Pavel a zis acestea aici ca să ne arate că – precum Evreii, după închipuitorul botez şi după mană, au fost lipsiţi de pămîntul făgăduinţei din pricina păcatelor lor – tot aşa şi Creştinii vor pierde cununa fericirii dacă, după botez, nu se vor nevoi a urma învăţăturilor Mîntuitorului Hristos. (n. aut.)

[180] Iar cum că cele ce s-au săvîrşit atunci Evreilor au fost închipuire a botezului nostru, o cîntă cu dulce cîntare Biserica lui Hristos împreună cu Sfinţitul Cosma, în canonul dumnezeieştilor arătări: „Marea dar era închipuire a apei, şi norul – a Duhului." Iar cum că Moisi a fost închipuire a Domnului, mărturiseşte marele Vasilie, zicînd: „Moisi nu a fost închipuire a Duhului, ci a lui Hristos, căci prin el s-a preînchipuit atunci, întru slujirea *Legii*, Mijlocitorul între Dumnezeu şi oameni" (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 14).

3 Şi toţi au mîncat aceeaşi mîncare duhovnicească;
şi aceeaşi băutură duhovnicească au băut,

Precum atunci, după ce au trecut Marea Roşie, Evreii au mîncat mana, aşa acum şi noi, Creştinii, după ce ne botezăm, mîncăm mana cea cerească, adică Trupul Stăpînului şi Domnului Hristos. Şi – precum atunci, după trecerea Mării Roşii, Evreii au băut din apa izvorîtă din piatra cea vîrtoasă – tot aşa şi noi, Creştinii, după botez, bem Sîngele Domnului cel de viaţă făcător.

Iar Pavel a zis că mana[181] şi apa din piatră erau duhovniceşti fiindcă, deşi erau simţite, totuşi nu se făceau urmînd legea firii, ci cu darul Duhului cel mai presus de fire; apoi, ele hrăneau, împreună cu trupul, şi sufletul şi povăţuiau la credinţa tainelor Preacuratului Trup şi Sînge al Domnului.

4 că beau din duhovnicească piatră care urma. Iar piatra era Hristos.

Apostolul nu a avut nevoie să dovedească faptul că mana era duhovnicească şi că se făcea în chip mai presus de fire, fiindcă ea dovedea de sine-şi

---

Zice şi Teologul Grigorie (de la care a şi luat Sfîntul Cosma cele zise mai sus) că: „A botezat Moisi în nor şi în mare. Iar aceasta – precum i se pare şi lui Pavel – a fost închipuire: marea, a apei; norul, a Duhului; mana, a Pîinii Vieţii; băutura, a Dumnezeieştii Băuturi" (*Cuvînt la dumnezeieştile arătări*). Şi Teodorit a zis că marea preînchipuia colimvitra botezului, norul închipuia darul Sfîntului Duh, Moisi îl închipuia pe preotul ce botează, toiagul închipuia crucea, Israilitenii îi închipuiau pe cei botezaţi, Egiptenii (cei ce s-au afundat) îi închipuiau pe diavolii ce se îneacă în apa botezului iar Faraon îl închipuia pe satana (la Coresi).

Iar Fotie se nedumereşte pentru ce se zice că Evreii „s-au botezat în mare", fiindcă au trecut-o fără să-şi ude picioarele. Şi tot el dezleagă nedumerirea şi zice că, „deşi Israilitenii nu au fost acoperiţi de apa mării, totuşi – fiindcă se aflau pe fundul mării, întru care s-ar fi afundat toţi dacă apa ar fi rămas în firească ei stare – pentru aceasta se zice să s-au botezat în mare" (*Amfilohia*, întrebarea 273). Deci – fiindcă Evreii, trecînd prin Marea Roşie, s-au slobozit de amara robie a Egiptenilor care îi goneau – marea a fost închipuire a colimvitrei... şi celelalte – zice Fotie într-un glas cu Teodorit mai sus. (Vezi şi la dumnezeiescul Damaschin, în cartea a IV-a despre credinţă.) (n. aut.)

[181] Cu aceasta a asemănat şi Domnul Trupul Său cel de viaţă făcător, zicînd: „Părinţii voştri au mîncat mană în pustie, precum este scris: «Pîine din cer a dat lor să mănînce.» Zis-a lor Iisus: Amin, amin! – zic vouă. Nu Moisi v-a dat pîinea din cer, ci Tatăl Meu vă dă vouă pîinea cerească cea adevărată" (*Ioan* 6:31). Aşadar, mana a fost închipuire a tainicului Trup al Domnului, în multe feluri: 1) mana s-a dat Evreilor după trecerea Mării Roşii, iar trupul Domnului se dă Creştinilor după botez; 2) întărindu-se cu mana, Evreii i-au biruit pe Amalic şi pe celelalte neamuri; întărindu-se cu trupul Domnului, şi Creştinii biruiesc pe diavolul şi patimile; 3) mana se făcea fără sămînţă; la fel, trupul Domnului s-a născut tot fără sămînţă; 4) multă sau puţină, mana tot atît hrănea; acelaşi lucru îl face şi împărtăşirea trupului Domnului, ori parte mare de ar lua Creştinii, ori o sfărîmătură; 5) mana era dulce şi albă; şi ce este mai dulce şi mai strălucit decît trupul Stăpînului? (n. aut.)

că e schimbată şi făcută cu prea-slăvire. Cît despre băutură, fiindcă numai chipul izvorîrii apei era schimbat şi mai presus de fire, a trebuit să dovedească faptul că era mai presus de fire. Şi zice că nu firea pietrei izvora apa – căci, de ar fi fost aşa, ar fi izvorît-o şi mai înainte de a o lovi Moisi cu toiagul – ci altă „piatră", gîndită şi duhovnicească, a izvorît apa, adică Hristos. Iar zicerea „care urma" arată că Hristos-Dumnezeu, Cel închipuit prin „piatră", era în tot locul de faţă cu Evreii, nevăzut, şi săvîrşea toate minunile.[182]

5 Dar Dumnezeu nu a bine-voit întru cei mulţi dintr-înşii, căci s-au aşternut în pustie.

Zice: Măcar că Dumnezeu le-a arătat Evreilor atîtea minuni şi semne de iubire şi i-a învrednicit de atîtea mari bunătăţi şi daruri, cei mai mulţi dintr-înşii nu au bine-mulţumit pentru acestea,[183] şi de aceea Dumnezeu „nu a bine-voit" întru ei. A zis însă: „întru cei mulţi", fiindcă nu toţi au fost lepădaţi de Dumnezeu, ci cei mai mulţi; şi a mai zis-o încă pentru ca să arate că numărul lor mare nu le-a folosit Evreilor, fiindcă nu au arătat dragoste şi mulţumire către Făcătorul lor de bine. Şi, zicînd că cei mai mulţi Evrei „s-au aşternut în pustie", arată pieirea şi pierderea ce au suferit-o toţi, afară de Iisus al lui Navi şi de Haleb; de asemenea, arată şi bătăile cu care au fost osîndiţi de Dumnezeu.

6 Şi acestea s-au făcut închipuiri pentru noi, spre a nu fi poftitori de cele rele, precum au poftit aceia;

---

[182] De aceea, nu grăiesc drept cei ce zic că Evreii au pus piatra aceea în car şi o trăgeau cu dînşii în călătoria lor, bînd apa ce curgea dintr-însa. Fiindcă: 1) dacă au avut cu dînşii piatra cea curgătoare de apă, cum dar au mai însetat după aceea de atîtea ori, ei şi dobitoacele lor? Căci au însetat la apa grăirii-împotrivă, cînd Moisi a lovit piatra de două ori şi le-a scos apă, precum se vede în capitolul 20 al *Numerilor*, unde fiii lui Israil ziceau către Idumei: „Vom merge pe drumul cel mare şi de vom bea din apa ta, noi sau dobitoacele noastre, îţi vom plăti" (stih 19). Şi, în capitolul 5, aceeaşi carte, iarăşi vedem că norodul grăia împotriva lui Dumnezeu, zicînd că nu este pîine şi apă. Au însetat Evreii şi cînd au mers la puţul unde a zis Dumnezeu lui Moisi: „Adună norodul, şi le voi da lor apă să bea" (la fel, capitolul 16). Aşadar, dacă ar fi avut cu dînşii piatra cea izvorîtoare de apă, cum ar mai fi însetat de atîtea ori? 2) Apostolul nu zice aici că *piatra cea simţită* urma Evreilor, ci *aceea duhovnicească şi gîndită*, adică Hristos, Cel ce era închipuit de piatră – precum tîlcuiesc Teofilact, Hrisostom, Icumenie şi Teodorit. (n. aut.)

[183] De aici, tîlcuind zicerea aceasta: „nu întru cei mai mulţi a binevoit Dumnezeu", Teologul Grigorie a zis: „Tu numeri zecile de mii, iar Dumnezeu pe cei ce se mîntuiesc. Tu socoteşti ţărîna cea nenumărată, iar Dumnezeu vasele alegerii" (în cuvîntul către cei 150 de episcopi). Vezi şi subînsemnarea zicerii: „Căruia nu era lumea vrednică" (*Evrei* 11:38). (n. aut.)

Zice: Precum facerile de bine către Evrei au fost închipuiri ale darurilor făcute de Dumnezeu nouă, Creştinilor, tot aşa bătăile şi pedepsele primite de Evrei au fost închipuiri şi pilde pentru noi, ca să nu suferim aceleaşi bătăi. Şi Apostolul arată că, dacă ne vom face „poftitori de cele rele", noi, Creştinii, nu vom fi osîndiţi precum Evreii, ci mai mult decît ei. Căci, cu cît sînt mai presus lucrurile şi adevărul decît închipuirile şi cu atît mai presus şi mai mari au să fie şi pedepsele noastre, ale Creştinilor; şi – cu cît mai multe daruri am luat noi, Creştinii, decît Evreii – cu atît mai multe munci şi pedepse vom primi, dacă nu vom păzi cele dăruite nouă.

Zicînd însă „să nu fim poftitori de cele rele", Apostolul a vorbit de obşte despre toate răutăţile, fiindcă toate se nasc din poftă; apoi, mai jos, numără răutăţile şi după fel. Dar ce au poftit Evreii? Usturoi, ceapă, cărnuri, castraveţi şi dumnezei osebiţi,[184] precum însemnează şi Apostolul slujirea la idoli şi politeismul lor, în cuvintele următoare:

---

[184] Căci zice *Dumnezeiasca Scriptură*: „Străinii dintre ei începură să-şi arate poftele, şi şedeau cu ei şi fiii lui Israil şi plîngeau, zicînd: Cine ne va hrăni cu carne? Căci ne aducem aminte de peştele pe care-l mîncam în Egipt în dar, de castraveţi şi de pepeni, de ceapă, de praz şi de usturoi; acum însă sufletul nostru tînjeşte; nimic nu mai este înaintea ochilor noştri decît numai mană" (*Numerii* 11:4-6). Despre aceasta zicea şi David: „şi a poftit poftă în pustie" (*Psalm 105*). Au poftit încă şi dumnezei, precum mărturiseşte aceeaşi scriptură: „Scoală-te, a zis norodul către Aaron, şi fă-ne dumnezei care să meargă înaintea noastră!" (*Ieşirea* 32:11). Şi, pentru această poftă a lor (şi mai ales pentru aceea a cărnurilor), mare bătaie a urmat, şi moarte şi ocară neştearsă şi veşnică. Fiindcă această poftă rea a lor le-a dat un nume necinstit, a se numi adică pînă la sfîrşitul lumii „norod poftitor", şi înseşi mormintele lor poartă acest nume prihănit şi urît, căci s-au numit „mormintele poftei", pe stîlpi fiind scrisă neînfrînarea celor îngropaţi într-însele: „Şi cărnurile erau încă în dinţii lor şi nu isprăviseră încă de mîncat, cînd se aprinse mînia Domnului asupra poporului, şi a lovit Domnul poporul cu bătaie foarte mare. Şi s-a pus numele locului aceluia «Chibrot-Hataava», adică «mormintele poftei», căci acolo au îngropat pe poporul cel aprins de poftă" (*Numerii* 11:33-34). Tîlcuind aceasta, dumnezeiescul Chiril al Alexandriei zice că „mormintele norodului sînt prea-însemnate, căci acolo a îngropat Dumnezeu norodul cel poftitor, după zicerea: «Vor fi spre privirea a tot trupul» (la *Isaia* 66:24). Şi s-au numit «norod poftitor» după ceea ce s-a zis despre cei «a căror faimă este întru ruşinea lor» (*Filipeni* 3:19). Căci de la păcat e numirea şi nesfîrşită s-a scris deasupra ocara pentru nevitejiile celor ce au murit cu jelanie. De aceea, să ne învăţăm şi noi, fraţilor, să ne îndestulăm cu mîncările şi cu băuturile pe care le avem, şi să mulţumim lui Dumnezeu, şi să nu poftim bucate îndulcitoare, nici să ne mîhnim că nu le avem, cîrtind asupra lui Dumnezeu, ca să nu pătimim aceleaşi rele ca norodul cel poftitor. Să ascultăm ce ne porunceşte înţeleptul Sirah, zicînd: «După poftele tale nu merge şi de la poftele tale te întoarce. De vei da sufletului tău plăcerea poftei, te va face pe tine bucurie vrăjmaşilor tăi. Nu te veseli cu multă desfătare, nici te lega cu îngreunarea ei» (18:30-32). Căci – dacă vom mulţumi lui Dumnezeu pentru bucatele ce le avem, chiar proaste şi sărace de ar fi – mulţumirea noastră ni le îndulceşte şi le face gustoase, pentru că Domnul, bucurîndu-Se de socotinţa noastră mulţumitoare, stă de faţă nevăzut şi blagosloveşte masa noastră." (n. aut.)

7 nici să ne facem slujitori la idoli ca unii dintre dînşii,
precum este scris: „A şezut norodul ca să mănînce şi să bea,
şi s-a sculat să joace" (Ieşirea 32:6);

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi atinge şi-i prihăneşte pe Corintenii care mîncau în capiştile idolilor. Şi arată că, precum Evreii au căzut întru slujirea idolilor din pricina lăcomiei pîntecelui, tot aşa – zice – vă primejduiţi să căderi şi voi, fiindcă mîncaţi jertfele idolilor în capiştile lor. Căci Evreii, după ce au mîncat şi au băut, s-au sculat şi jucau în cinstea idolului viţelului. (De aceea a zis marele Vasilie că pedeapsa lor era slujirea idolilor, în cuvîntul asupra beţivilor.) Acestora – zice Apostolul – vă primejduiţi a le urma şi voi, Corintenii. Şi cum este păruta voastră desăvîrşire, de vreme ce vă aruncă întru slujirea idolilor?[185]

8 nici să curvim, precum au curvit unii dintr-înşii,
şi au căzut întru o zi douăzeci şi trei de mii;

Aici, Pavel vorbeşte de curvie ca-să aducă pedeapsa curviei în gîndul celui ce curvea în Corint cu mama sa vitregă, făcînd cuvîntul mai puternic şi aducător de roadă prin stăruirea înfruntărilor. (Iar păcatul curviei se naşte din lăcomia pîntecelui, precum am zis mai sus.)

Dar cînd au căzut acei douăzeci şi trei de mii? Atunci cînd, după sfatul vrăjitorului Valaam, muierile Madianiţilor s-au arătat înaintea oştirii şi, prin curvie, i-au tras pe Evreii mai tineri a jertfi lui Beelfegor.[186] Aşadar, din această pricină s-au ucis douăzeci şi trei de mii de Evrei. (Vezi istoria la capitolul 25 al *Numerilor*.)

9 nici să ispitim pe Hristos, precum unii dintr-înşii au ispitit,
şi se pierdeau de către şerpi;

Evreii – zice – L-au ispitit pe Dumnezeu atunci, şi pentru aceasta au fost omorîţi de către şerpi.[187] De aceea, noi să nu-L ispitim pe Hristos acum, ca să

---

[185] Iar Sfîntul Chiril al Alexandriei tîlcuieşte aşa „jocul" zis mai sus: „Iar «jocul» este aici curvia, acoperită de *Dumnezeiasca Scriptură* cu numire cinstită" (*Cuvîntul întîi la Paşti*). Însă nu e de necrezut să fi urmat amîndouă, adică – după ce au mîncat, şi au băut şi s-au îmbătat – Israilitenii s-au închinat viţelului, slujindu-l, şi au curvit cu neruşinare. (n. aut.)

[186] Ia aminte că numele acesta e alcătuit din „Veel", care este Cronos, întîiul dumnezeu al Elinilor, pe care îl cinsteau Madianiţii; şi „Fegor", care e locul unde era cinstit idolul acestui Veel. (n. aut.)

[187] Despre aceasta zice *Sfînta Scriptură*: „De la muntele Hor au apucat pe calea Mării Roşii, ca să ocolească pămîntul lui Edom, dar pe drum s-a împuţinat cu sufletul norodul şi a

nu fim pedepsiți. Cu aceste cuvinte, Apostolul arată că cei din Corint Îl ispiteau pe Hristos cerînd de la El semne și minuni.[188]

10 nici să cîrtim, precum au cîrtit unii dintr-înșii, și au fost pierduți de pierzătorul.

Cu aceste cuvinte, Apostolul dă de înțeles că cei din Corint nu sufereau vitejește ispitele și necazurile, ci cîrteau, zicînd: „Cînd vor veni cele bune și pînă cînd ne vor fi nouă necazuri și rele pătimiri?" Iar Teodorit zice că cei din Corint cîrteau împotriva acelora care aveau daruri mai mari decît ei.

Iar Pavel numește aici „pierzător" o oarecare Putere schingiuitoare de care erau pedepsiți Israilitenii cînd cîrteau asupra lui Dumnezeu.[189]

11 Și toate acestea ce li se întîmplau acelora s-au scris ca închipuiri spre sfătuirea noastră, la care a ajuns sfîrșitul veacurilor.

început să cîrtească. Și grăia poporul împotriva lui Dumnezeu și împotriva lui Moisi, zicînd: Ne-ai scos din pămîntul Egiptului ca să ne omori în pustiu? Căci aici nu este nici pîine, nici apă și sufletul nostru s-a scîrbit de această hrană deșartă. Atunci a trimis Domnul asupra poporului șerpi veninoși, care mușcau poporul, și a murit mulțime de popor din fiii lui Israil" (*Numerii* 21:4-6). (n. aut.)

[188] Teodorit zice că cei din Corint Îl ispiteau pe Dumnezeu pentru că cei ce grăiau în limbi făceau aceasta spre mîndrie, iar nu spre trebuința și folosul fraților. (n. aut.)

[189] De multe ori vedem că fiii lui Israil cîrteau: au cîrtit la Merra, pentru apa amară (*Ieșirea* 15:24); altă dată, au cîrtit neavînd apă (*Ieșirea* 17:3; *Numerii* 20); au cîrtit cînd s-au întors iscoadele din pămîntul făgăduinței (*Numerii* 14:2), au cîrtit cînd s-au răzvrătit Core și Datan împotriva lui Moisi și Aaron (*Numerii* 16) și alte ori. Și au zis Moisi și Aaron către adunarea fiilor lui Israil: „Și dimineață veți vedea slava Domnului, că El a auzit cîrtirea voastră împotriva lui Dumnezeu; iar noi ce sîntem de cîrtiți împotriva noastră?" (*Ieșirea* 16:7). Și iarăși: „Norodul însă începu să cîrtească în auzul Domnului, iar Domnul, auzind, se aprinse mînia Lui, izbucni între ei foc de la Domnul și începu a mistui marginile taberei" (*Numerii* 11:1). Și iarăși: „Pînă cînd această obște rea va cîrti împotriva Mea? Cîrtirea cu care fiii lui Israil cîrtesc împotriva Mea, o aud. Deci, spune-le: Viu sînt Eu, zice Domnul! După cum ați zis în auzul Meu, așa voi face cu voi: În pustia aceasta vor cădea oasele voastre" (*Numerii* 14:27-29). Și iarăși: „Și au cîrtit fiii lui Israil a doua zi împotriva lui Moisi și a lui Aaron, zicînd: Voi ați ucis norodul lui Dumnezeu!" (*Numerii* 16:41).

De aceea zice Solomon: „Păziți-vă de cîrtirea nefolositoare și cruțați limba de grăirea-împotrivă" (*Înțelepciunea lui Solomon* 1:11). Și Sirah zice: „Bărbatul știutor nu va cîrti" (10:23). Iar marele Vasilie zice (în hotărîrea 29 pe larg) că lucrul mîinilor fratelui ce cîrtește în chinovie nu trebuie să se amestece cu rucodeliile fraților ce lucrează cu inimă smerită și fără cîrtire, ci să se osebească de acestea ca o jertfă mincinoasă, prihănită și neprimită de Domnul. Și zice ca prețul acelei rucodelii să nu se cheltuiască pentru cei evlavioși. Zice și Sfîntul Isaac: „Dumnezeu rabdă toate neputințele oamenilor, dar pe omul ce cîrtește nu-l rabdă" (cuvîntul 73, foaia 419). (n. aut.)

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi înspăimîntă pe Creştini, zicînd că cele pătimite de Evrei s-au scris spre sfătuirea şi învăţătura noastră, încît trebuie să ne aşteptăm la pedepse şi bătăi mai mari decît cele suferite de aceia, fiindcă am şi dobîndit daruri mai mari. Ne înspăimîntă încă şi zicînd că am ajuns la sfîrşitul lumii şi că nu vom primi pedepse vremelnice, ci nemuritoare şi veşnice, care vor urma după sfîrşitul lumii. Căci acum – zice – Judecata este lîngă uşă, fiindcă se sfîrşesc veacurile lumii. Tot aşa zicea şi Iacov, fratele lui Dumnezeu: „Iată, Judecătorul stă înaintea uşilor!" (5:9).[190]

12 De aceea, cel căruia i se pare că stă să ia seama să nu cadă!

Aici, Pavel îi arată iarăşi prin ghicitură pe Creştinii care se mîndreau întru cunoştinţa lor şi se socoteau desăvîrşiţi. Şi zice: Deşi ţie, Creştine, ţi se pare că stai, teme-te ca nu cumva să cazi! Fiindcă însuşi acest lucru, a socoti că stai, nu este stare adevărată. Şi, chiar dacă stai, să ştii că lesne te vei povîrni şi vei cădea, dacă te mîndreşti şi socoteşti că stai şi că eşti desăvîrşit.[191]

13 Nu v-a cuprins ispită, fără numai omenească. Dar credincios este Dumnezeu, Care nu vă va lăsa să fiţi ispitiţi mai mult decît puteţi; ci, împreună cu ispita, va face şi să o puteţi suferi.

---

[190] Înţeleptul Fotie (în *Amfilohia*, întrebarea a 7-a) – alăturînd zicerile acestea: „la care a ajuns sfîrşitul veacurilor" şi: „ca să se arate în veacurile viitoare covîrşitoarea bogăţie a darurilor Lui" (*Efeseni* 2:7) – zice: „Noi acum sîntem la «sfîrşitul veacurilor», iar prin «veacurile viitoare» trebuie să le înţelegem pe cele care au să se întindă împreună cu dobîndirea veşnicelor bunătăţi. În veacurile acestea în care am ajuns noi, s-a împlinit «taina de mai înainte de veacuri», dumnezeiasca înomenire, unirea şi pogorîrea lui Dumnezeu către oameni; în veacurile viitoare, se va împlini suirea oamenilor către Dumnezeu şi unirea cea desăvîrşită. În veacurile acestea, ni se cere lucrarea poruncilor lui Dumnezeu şi iscusirea întru faptele cele bune; în cele viitoare, vom lua răsplătirea lucrărilor noastre şi ne vom învrednici de cununi, cînd bogăţia bunătăţii şi a milostivirii Stăpînului are să se reverse peste noi în chip negrăit şi nepriceput. În veacurile acestea, ne petrecem viaţa cu trup stricăcios şi sîntem bîntuiţi şi războiţi de păcat; iar atunci, în viitoarele veacuri, vom petrece cu nestricăciune şi nu vom afla nicidecum a fi păcat, şi nici a putea să fie." Vezi şi tîlcuirea zicerii „iar acum o dată, la sfîrşitul veacurilor" (*Evrei* 9:26). (n. aut.)

[191] Despre aceasta zice foarte frumos marele Macarie: „Acesta este semnul creştinismului: oricîte dreptăţi ar face, Creştinul să se socotească pe sine ca şi cum nu ar fi făcut nimic. Şi, postind, să zică: Nu am postit! Rugîndu-se, să zică: Nu m-am rugat! Departe sînt de nevoinţă şi de osteneli! Măcar drept de ar fi înaintea lui Dumnezeu, este dator a zice: «Eu nu sînt drept şi nu fac nimic, ci în toate zilele încep!»" (*Cuvîntul 26*, capitolul 11). Căci, avînd o astfel de smerită aşezare, Creştinul poate să stea, cu darul lui Dumnezeu, întru faptele bune, necăzînd întru răutate, precum porunceşte aici dumnezeiescul Apostol.

Zicea încă şi Sfînta Singlitichia: „Cel ce a căzut are o grijă, a se scula. Iar «cel ce stă» să nu-l defaime pe cel ce a căzut, ci «să ia seama la sine», ca nu cumva, căzînd, să se pogoare întru mai jos fund şi să se strice desăvîrşit." (n. aut.)

Apostolul i-a înspăimîntat zicîndu-le că „cel căruia i se pare că stă să ia aminte ca nu cumva să cadă"; iar mai înainte Corintenii suferiseră multe ispite. De aceea – ca să nu zică ei: Ce ne sperii – o, fericite Pavele? Noi multe ispite am suferit, şi nu am căzut! – Pavel le zice aici aşa: Fraţilor, nu aţi avut ispită mare, ci „omenească", adică mică şi măsurată după firea şi neputinţa voastră. Căci pretutindeni Pavel numeşte „omenesc" lucrul mic, precum cînd zice: „omenesc lucru zic, pentru slăbiciunea trupului vostru" (*Romani* 6:19).

Apoi, el iarăşi îi mîngîie, încredinţîndu-i să nădăjduiască în Dumnezeu, Care este „credincios", adică adevărat, şi nu va minţi în cuvintele Sale, căci El Însuşi a făgăduit şi a zis: „Veniţi toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi Eu vă voi odihni!" (*Matei* 11:28); şi iarăşi: „Atunci vei striga, şi Domnul te va asculta! Încă grăind tu – zice – iată, sînt de faţă!" (*Isaia* 58:9); şi iarăşi: „Pentru că ai păzit cuvîntul răbdării Mele, şi Eu te voi păzi pe tine de ceasul ispitei" (*Apocalipsa* 3:10). Deci – zice – Dumnezeu „nu vă va lăsa să fiţi ispitiţi mai mult decît puteţi", şi va face ca ispita ce vine asupră-vă să fie potrivită şi măsurată cu puterea voastră. Adică, dacă puterea voastră este mare, lasă a veni şi ispită mare; iar dacă puterea voastră este puţină şi mică, puţină şi mică îngăduie să vină şi ispita. Ori – mai bine a zice – orice ispită este mai mare decît puterea voastră dacă nu va ajuta Dumnezeu, aducînd împreună cu ispita şi izbăvirea grabnică şi apropiată. De aceea a şi zis că Dumnezeu va aduce izbăvire de ispită, arătînd-o uşor de suferit.[192]

14 De aceea, fraţii mei[193], fugiţi de slujirea la idoli!

Fiindcă i-a mustrat şi i-a înfruntat destul pe Creştinii din Corint, Apostolul îi îndulceşte acum, numindu-i „fraţi" ai săi. Şi mai mult nu-i opreşte de a

---

[192] Prea-bune cu adevărat sînt pildele pe care le aduce marele Macarie împreună cu Simeon Metafrastul ca să arate că Dumnezeu nu lasă pe nimeni să pătimească ispită mai presus de puterea sa, zicînd aşa: „Niciodată Dumnezeu nu lasă ca sufletul ce nădăjduieşte într-Însul să fie doborît de ispite, «căci credincios este Dumnezeu – zice Apostolul – şi nu vă va lăsa a fi ispitiţi mai mult decît puteţi». (...) Nici vicleanul nu mîhneşte sufletul cît îi e voia, ci cît i se lasă de la Dumnezeu. Căci, dacă oamenilor nu le e necunoscut cîtă greutate poate ridica asinul, şi cîtă măgarul şi cîtă marfă poate încărca asupra cămilei, şi atîta greutate pune asupra lor; şi dacă olarului îi este ştiut cîtă vreme trebuie a da vasele sale focului pentru ca, nici mai mult rămînînd, să se strice, nici iarăşi, mai înainte de ardere scoţîndu-le, să fie netrebnice; deci, dacă omul are atîta înţelegere, nu cu mult mai mult şi cu nemărginire mai mult ştie pricepere a lui Dumnezeu cîtă ispită trebuie a se lăsa asupra fiecărui suflet, ca să se facă ales şi iscusit pentru împărăţia cerurilor?" (*Despre slobozenia minţii*, capitolul 13). Iar pentru ce ispita se numeşte „ispită", vezi la subînsemnarea zicerii: „Prin credinţă, Avraam, cînd a fost ispitit, a adus (jertfă) pe Isaac" (*Evrei* 11:17). (n. aut.)

[193] Întru alte izvoade se zice: „iubiţii mei", în loc de: „fraţii mei" (n. aut.)

mînca jertfe idoleşti din pricina vătămării fraţilor, ci cu deosebire osîndeşte fapta, numind-o „slujire la idoli" şi cerîndu-le a se îndepărta de aceasta în grabă, căci zice: „*Fugiţi* de slujirea la idoli!"

15 Ca unor înţelepţi vă scriu, judecaţi voi ceea ce zic!

Fiindcă a zis că mare vinovăţie au Corintenii, numind „slujire la idoli" ceea ce făceau ei, Pavel alină aici asprimea cuvîntului şi îi pune judecători chiar pe cei învinovăţiţi şi mustraţi. Şi aceasta o face cineva care nădăjduieşte că cuvintele sale sînt adevărate, şi zice: Eu nu am trebuinţă de alt judecător ca să judece ceea ce vă zic, ci judecaţi voi înşişi, ca nişte înţelepţi!

16 Paharul blagosloveniei, pe care îl blagoslovim, nu este oare împărtăşirea cu sîngele lui Hristos?

Apostolul numeşte „pahar al blagosloveniei" paharul dumnezeieştii Euharistii [mulţumiri]. Căci, ţinîndu-l pe acesta în mîinile lor, preoţii binecuvîntează şi mulţumesc lui Iisus Hristos că Şi-a vărsat sîngele pentru noi şi ne-a învrednicit de atîtea negrăite bunătăţi.

Nu a zis însă că paharul este „împreunare" cu sîngele lui Hristos, ci „împărtăşire", ca să arate ceva mai presus, adică desăvîrşita unire pe care o are paharul cu sîngele lui Hristos. Şi înţelegerea cuvîntului este astfel: Ceea ce se află în potir – zice – este însuşi sîngele ce a curs din coasta Mîntuitorului Hristos şi, bîndu-l pe acesta, noi ne împărtăşim, adică ne unim, cu Hristos. Aşadar – zice – oare nu vă ruşinaţi voi, Corintenii, ca, după ce v-aţi împărtăşit din paharul acesta care v-a izbăvit de idoli, să alergaţi şi să beţi paharul idolilor, adică ceea ce se aduce spre jertfă idolilor?[194]

---

[194] Vrednice de laudă sînt şi cuvintele scrise de dumnezeiescul Hrisostom în tîlcuirea zicerii acesteia: „«Paharul împărtăşirii, pe care îl blagoslovim, nu este oare împărtăşirea sîngelui lui Hristos?» Ce zici, fericite Pavele? Vrînd să-i ruşinezi pe ascultători şi pomenind de înfricoşatele Taine, numeşti «pahar de blagoslovenie» paharul acela înspăimîntător şi foarte înfricoşat. Aşa – zice – căci, cînd zic «blagoslovenie», dezvălui toată vistieria blagosloveniei lui Dumnezeu şi aduc aminte de acele mari daruri. Fiindcă şi noi, zicînd asupra potirului negrăitele blagoslovenii ale lui Dumnezeu şi aducîndu-ne aminte de cîte am dobîndit, aşa ne apropiem de Dînsul şi ne împărtăşim mulţumindu-I că a izbăvit neamul omenesc din rătăcire" (cuvîntul 24 la pricina aceasta). Deci, din cuvintele acestea ale dumnezeiescului Hrisostom, tragem încheierea că taina dumnezeieştii împărtăşiri se săvîrşeşte cu sfinţenie nu prin cuvintele Stăpînului, ci prin chemarea şi blagoslovenia preotului. Pentru aceasta şi Hermon, episcopul al treilea al cetăţii Saxone Alverstat, tîlcuind capitolul acesta al celei dintîi epistole către Corinteni, zice: „Se numeşte «pahar al blagoslovenici» pentru că se blagosloveşte de

Pîinea pe care o frîngem nu este oare împărtăşirea trupului lui Hristos?

Ceea ce nu a pătimit pe cruce, unde nu s-a frînt nici un os din oasele Lui (căci zice: „os dintr-Însul nu se va zdrobi", *Ieşirea*. 12:46 şi *Ioan* 19:36), aceea o pătimeşte Hristos acum, în pîinea sfinţită a Euharistiei, sfărîmîndu-Se pentru noi, cei care o frîngem.[195] Si a zis că pîinea Euharistiei „este împărtăşirea trupului lui Hristos", că adică, precum trupul acela este unit cu Hristos, tot aşa şi noi, prin pîinea aceasta care s-a prefăcut în trupul lui Hristos, ne unim cu Hristos.

17 Căci o pîine este, şi cei mulţi un trup sîntem;

Fiindcă a zis mai sus că pîinea aceasta este „împărtăşirea trupului lui Hristos", iar cel ce împărtăşeşte este osebit de cel ce se împărtăşeşte de la dînsul, Apostolul arată aici lucrul cel mai mare şi zice că noi, cel ce ne împărtăşim, sîntem însuşi trupul lui Hristos cu care ne împărtăşim! Căci ce este pîinea Euharistiei? Este trup al lui Hristos. Şi ce se fac cei ce se împărtăşesc din pîinea aceasta? Se fac „trup al lui Hristos", nu multe trupuri, ci *un trup*! Pentru că, precum o pîine se face din multe grăunţe de grîu, aşa şi noi, cel ce ne împărtăşim din pîinea aceasta, mulţi fiind, ne facem un trup al lui Hristos.

căci toţi dintru o pîine ne împărtăşim.

Aşadar, fiindcă toţi Creştinii ne împărtăşim dintru una şi aceeaşi pîine, una şi sîntem. Atunci, pentru ce nu păzim unirea dragostei, pentru ce nu ne facem toţi una şi după dragoste? Fiindcă Dumnezeu – zice – pentru aceasta ne-a dat trupul Său, ca să ne unească şi cu Sine-Şi, şi unul cu altul. Căci, de vreme ce firea cea de mai înainte a trupului nostru omenesc s-a stricat şi s-a lipsit de viaţă prin păcat, Hristos ne-a dat trupul Său cel fără de păcat, şi de viaţă făcător şi cel asemenea cu noi după fire, pentru ca noi, împărtăşindu-ne de el, facîndu-ne una cu dînsul, să ne vindecăm şi să vieţuim fără păcat.

18 Priviţi-l pe Israil după trup! Oare cei ce mănîncă jertfele nu sînt părtaşi ai jertfelnicului?

---

preoţi în altar." Vezi-l şi pe Arghetie, în cuvîntul despre sfinţenia Tainelor, partea a doua. Vezi şi subînsemnarea zicerii „luînd pîinea şi mulţumind" (*1 Corinteni* 11:24). (n. aut.)

[195] Ia aminte că, în vreme ce fiinţa pîinii se preface întru nestricatul trup al Domnului, atunci cînd pîinea se sfărîmă şi se împarte, nu se rupe, nici nu se sfărîmă sau se împarte nestricatul trup al Domnului, ci părţile pîinii celei văzute, căci zice: „cel ce se împarte, şi nu se desparte", care totdeauna se mănîncă şi niciodată nu se cheltuieşte, şi îi sfinţeşte pe cel ce se împărtăşesc de el. (n. aut.)

Zice: Creştinilor, învăţaţi-vă din pildele mai groase că ceea ce faceţi voi mîncînd jertfele idolilor este împărtăşire de idoli! Priviţi – zice – la norodul lui Israil cel trupesc, care viază trupeşte, voi, care sînteţi după duh, Israil duhovnicesc![196] Socoteşte însă că Apostolul nu a zis despre Evrei că se împărtăşeau cu Dumnezeu, ci că erau „părtaşi ai jertfelnicului"; fiindcă jertfa aceea veche ce se afierosea lui Dumnezeu nu se punea asupra jertfelnicului, ci se ardea. Dar despre trupul lui Hristos [Sfînta Împărtăşanie] nu a zis aşa, ci a zis că este „împărtăşire a trupului lui Hristos"; deci noi, care ne împărtăşim, nu ne facem părtaşi ai jertfelnicului, ci părtaşi ai lui Hristos. Şi – temîndu-se ca nu cumva cei ce aud să creadă că idolii pot să-i vatăme pe acela care nu le jertfeşte, precum făcea Dumnezeu în *Legea cea Veche* Apostolul zice mai departe aşa:

19 Deci, ce zic? Că idolul este ceva? Sau că jertfa idolească este ceva?

Nu vă opresc – zice – a mînca jertfele idoleşti pentru că idolii ar fi ceva şi ar avea putere să vă vatăme sau să vă folosească. Nu, ci vă opresc să le mîncaţi fiindcă aceste jertfe nu se aduc Stăpînului vostru Dumnezeu. Iar cui se aduc? O zice mai departe:

20 Ci (zic) că cele ce jertfesc neamurile, diavolilor le jertfesc, iar nu lui Dumnezeu.

Zice: De vreme ce dobitoacele pe care le jertfesc neamurile sînt jertfite „diavolilor, iar nu lui Dumnezeu", nu alergaţi voi aşadar la vrăjmaşii lui Dumnezeu, ai Stăpînului vostru, adică la diavoli! Căci precum tu, Creştine, ai păcătui dacă, să zicem, ai lăsa masa cea împărătească şi ai alerga la masa celor osîndiţi şi vrăjmaşi ai împăraţilor, nu pentru că masa aceea ar vătăma sau ar folosi, ci pentru că ar fi ocară şi defăimare a mesei împărăteşti – tot aşa păcătuieşti şi dacă vei lăsa dumnezeiasca masă a Tainelor şi vei merge la masa diavolilor, împărtăşindu-te de jertfele lor!

Şi nu voiesc ca voi să vă faceţi părtaşi ai diavolilor.

Zice: De vreme ce e vădit că cei ce mănîncă de la duhovnicească masă a Tainelor se împărtăşesc cu Hristos, atunci şi cei ce mănîncă de la masa diavolilor se împărtăşesc cu diavolii![197]

---

[196] După Teodorit, „Israil după trup" e numit cel ce a rămas în necredinţă, iar cei ce au crezut se numesc „Israil duhovnicesc". (n. aut.)

[197] Vezi şi tîlcuirea stihului 6 al capitolului IV al epistolei către Timotei, fiindcă se potriveşte la aceasta. (n. aut.)

21 Nu puteți bea [și] paharul Domnului, și paharul diavolilor;

Fiindcă acel „nu vreau ca să vă faceți părtași al diavolilor" a fost zis ca un sfat, ca să nu fie defăimată sfătuirea sa, Apostolul le zice acum cuvîntul acesta hotărîtor, adică: Creștinilor, nu puteți să beți și paharul Domnului, și paharul dracilor totdeodată!

nu puteți a vă împărtăși de masa Domnului și de masa diavolilor!

Din singure numirile acestea cu totul prea-împotrivnice și prea-osebite, adică a Domnului și a diavolilor, Apostolul arată și dovedește cum Corintenii și toți Creștinii trebuie a se depărta de jertfele idolilor.[198]

22 Oare Îl vom întărîta pe Domnul? Oare sîntem mai tari decît El?

Apostolul a zis acest cuvînt ca să-i rușineze pe Corinteni. Și zice: Oare Îl ispitim și Îl întărîtăm pe Dumnezeu ca să vedem dacă ne poate pedepsi, și de aceea mergem la vrăjmașii lui diavoli și mîncăm jertfele lor? Apoi, aduce cuvîntul la necuviință și zice: „Nu cumva sîntem mai puternici decît Dumnezeu?" Cu cuvintele acestea le aduce aminte, cu chip foarte mustrător, de graiul zis de Dumnezeu, prin Moisi, despre Iudeii cei nesupuși: „Întărîtatu-M-au pe Mine cu cel ce nu e Dumnezeu, mîniatu-M-au pe Mine întru idolii lor!" (*Deuteronomul* 32:21).

23 Toate îmi sînt slobode, dar nu toate îmi folosesc.[199]

---

[198] Din aceste cuvinte ale Apostolului, tragem încheierea că nu se cuvine a mînca Creștinii din corbanurile (darurile) jertfite de Agareni [„musulmani", n. m.] la bairamul lor, nici din jertfele pe care le fac cînd îi taie împrejur pe copiii lor, sau cînd se însoară sau din celelalte jertfe spurcate ale lor. Căci – după Solomon – „jertfele necinstitorilor de Dumnezeu sînt urîciune înaintea Domnului" (*Pilde* 21:27); și iarăși: „Urîciune sînt înaintea Domnului căile păgînului" (*Pilde* 15:10). De aceea, tare păcătuiesc cei ce mănîncă din aceste jertfe spurcate, și se cuvine a se certa și a se canonisi de către duhovnici. Zice și marele Vasilie: „Cei ce mănîncă jertfele idolești se fac părtași ai mesei diavolilor. Fiindcă jertfa ce se aduce idolului s-a împărtășit cu ceva și din diavolul căruia i se aduce, din sîngele ce spumegă, din aburirea fripturii și din arderile de tot luînd și diavolul o oarecare parte. Și cel ce bea din pahar după ce se face «împăcarea» bea din paharul diavolilor" (tîlcuirea la *Isaia*, la zicerea: „Suspinați, cei cioplîți!" (10:11). (n. aut.)

[199] Teodorit voiește ca aceasta să se citească după întrebare și răspuns: „Îmi sînt toate slobode? Dar nu toate îmi folosesc! Toate îmi sînt slobode? Dar nu toate zidesc!" Adică: Îți e slobod a le face pe toate pentru cunoștința pe care zici că o ai, dar nu îți folosesc, fiindcă îi vatămi pe alții, și nu îi zidești. Ca și cum l-ar fi întrebat cineva pe Pavel: Nu-mi sînt toate în-

Ca să nu-i zică cineva: Eu, fiindcă mănînc jertfele idolilor cu conştiinţă curată, am îngăduinţă a le mînca! – Apostolul răspunde la aceasta aşa: Toate sînt în stăpînirea ta, Creştine, fiindcă ai fost făcut de Dumnezeu de sine-ţi stăpînitor, dar nu toate îţi sînt de folos. Despre aceasta zice şi Sirah că „nu tuturor le sînt de folos toate, şi nu tot sufletul binevoieşte întru toate (37:28). De aceea aşadar nu-ţi este de folos nici a mînca jertfele idoleşti, căci, mergînd înainte cîte puţin şi îndulcindu-te adeseori din mesele idolilor, vei dobîndi aşezare şi aplecare către ei.

Toate îmi sînt slobode, dar nu toate zidesc.

A mînca jertfele idoleşti – zice – nu-ţi este de folos nici ţie, nici fratelui tău, precum ţi-am zis şi mai înainte. Fiindcă aceasta nu numai că nu-l zideşte şi nu-l întăreşte pe fratele tău întru bine şi în credinţă, ci îl doboară şi îi risipeşte credinţa. Atunci – de vreme ce aceasta nu te foloseşte nici pe tine, nici pe fratele tău – pentru ce o faci?

24 Nimeni să nu le caute pe ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui!

Zice: Creştine, să nu cauţi aceasta numai, că tu mănînci jertfe idoleşti cu conştiinţă curată, ci socoteşte dacă ceea ce faci îl zideşte pe fratele tău spre bine şi în credinţă. Căci Pavel vorbeşte de mîntuirea fratelui nostru în multe părţi ale scrisorilor sale, zicînd: „fiecare să placă aproapelui spre zidire întru bine" (*Romani* 15:2); şi iarăşi: „precum şi eu întru toate tuturor plac, necăutînd folosul meu, ci pe al celor mulţi, ca să se mîntuiască" (*1 Corinteni* 10:33). Însă Apostolul nu porunceşte să nu căutăm folosul nostru obşteşte şi nehotărîtor, ci spune că, atunci cînd folosul nostru îl vatămă pe aproapele, trebuie să alegem folosul fratelui mai mult decît pe al nostru.[200]

25 Mîncaţi tot ce se vinde în măcelărie, nimic îndoindu-vă pentru conştiinţă,

Apostolul a arătat în multe chipuri înţelepte că nu se cuvine a mînca jertfe idoleşti Creştinii din Corint. De aceea – ca să nu se facă ei mai iscoditori decît

---

găduite mie, celui desăvîrşit? Ba da – îi răspunde Apostolul – toate îţi sînt îngăduite, însă nu toate îţi sînt şi de folos. (n. aut.)

[200] Aceasta se înţelege însă pentru lucrurile îngăduite nouă, iar nu pentru cele poruncite, pe care nu avem îngăduinţă a le călca. Căci fratele nostru poate se sminteşte tocmai dacă păzim poruncile Domnului. Atunci, se cuvine a defăima, adică a nu băga în seamă, vătămarea fratelui nostru ce se sminteşte fără îndreptăţire. Vezi despre aceasta şi la subînsemnarea zicerii „bine este a nu mînca carne" (*Romani* 14:21). (n. aut.)

înainte, încît să se lepede şi de cărnurile obişnuite ce se vînd în tîrg şi la măcelărie, de teamă ca nu cumva şi acelea să fie jertfite idolilor – Apostolul le zice aici aşa: Creştinilor, mîncaţi orice carne se vinde în măcelărie, fără a-i întreba pe cei ce o vînd dacă este jertfită idolilor, ca şi cum, fiind mustraţi de conştiinţă, aţi vrea astfel să o curăţiţi. Zicerea se poate tîlcui şi aşa: Frate, nu întreba despre aceasta, ca să nu te împungă conştiinţa. Fiindcă, întrebînd şi cercetînd, s-ar putea să afli că este jertfită idolilor.[201]

26 căci „al Domnului este pămîntul şi plinirea lui" (Psalmul 23:1).

Întreg pămîntul – zice – este al Domnului, nu al dracilor! De aceea, e vădit că tot ale Domnului sînt şi roadele, şi pomii, şi vietăţile şi cărnurile. Iar dacă toate sînt ale Domnului, atunci nimic nu e necurat după firea sa, ci se face necurat din judecata şi bănuiala ce are fiecare că ar fi necurat.

27 Iar dacă cineva dintre necredincioşi vă cheamă la masă şi voiţi să mergeţi, mîncaţi tot ce este pus înaintea voastră, nimic îndoindu-vă pentru conştiinţă.

Apostolul a zis: „dacă veţi voi să mergeţi", fiindcă nu voia nici a-i îndemna pe Creştini spre aceasta, nici a-i opri. Şi zice: Nu cercetaţi nimic despre bucatele ce vi se pun înainte de către cei necredincioşi! Întîi, ca nu cumva, din multă cercetare şi iscodire, să creadă necredincioşii că vă temeţi de idoli, ca şi cum ar fi ceva; şi, al doilea, ca să vă păziţi conştiinţa curată şi nerănită.

28 Iar de v-ar zice cineva: Aceasta este din jertfă idolească – să nu mîncaţi! – pentru acela ce va spus şi pentru conştiinţă. Căci „al Domnului e pămîntul şi plinirea lui".

Creştine, nu-ţi poruncesc să te depărtezi de cărnurile jetfite idolilor pentru că ar fi vătămătoare, ci îţi spun să te fereşti a le mînca pentru cel ce ţi-a zis că sînt jertfite idolilor, ca să nu se vătăme acela în conştiinţa sa şi să creadă că Creştinii primesc închinarea la idoli şi nu-şi întorc faţa de la dînşii. Iar că eu

---

[201] Aici, Apostolul arată că la măcelării se vindeau jertfe ale idolilor, după obiceiul Elinilor. Căci şi Herodot scrie că Elinii cel vechi trimiteau la măcelărie şi vindeau rămăşiţele din jertfele idolilor (la Coresi). Iar Teodorit zice: „De vreme ce Apostolul oprise cu desăvîrşire împărtăşirea de jertfele idolilor, iar cetăţile erau pline în vremea aceea de acest fel de cărnuri, ar fi urmat ca unii, nevoindu-se după legea Apostolului, să nu mai cumpere carne de loc, iar alţii să defaime legea din pricina lăcomiei pîntecelui. De aceea, Pavel legiuieşte şi pentru aceasta cele cuvenite." (n. aut.)

vă învăţ a vă depărta de jertfele idoleşti nu pentru că sînt necurate, nici pentru că sînt făpturi străine, iar nu ale Stăpînului nostru Dumnezeu, este arătat din cea scrisă, că „al Domnului este pămîntul şi plinirea lui", adică toate ce se cuprind pe pămînt sînt avuţii şi făpturi ale Domnului. Ori poate că zicerea se tîlcuieşte şi aşa: Depărtează-te, Creştine, de mîncarea jertfită idolilor, pentru că tot pămîntul este avuţie a Domnului şi ai stăpînire să-ţi saturi pîntecele din alte mîncări, căci toate sînt gata spre hrana ta.[202]

29 Iar „conştiinţă" nu o numesc pe a ta, ci pe a celuilalt.

Adică: Pentru conştiinţa Elinului cel necredincios îţi zic ţie, Creştine, să te fereşti de mîncarea jertfelor idoleşti; iar nu pentru a ta conştiinţă. Căci – precum am zis – poate acela s-ar sminti şi te-ar osîndi ca pe un lacom de gîtlej sau pentru că primeşti idolii şi tu, ca şi el. Însă, poate cineva s-ar nedumeri şi ar zice: De ce porţi grijă – o fericite Pavele! – pentru cel ce a vestit că acea carne era jertfită idolilor? Căci mai înainte ai zis că n-ai să-i judeci pe „cei din afară" (pe necredincioşi)? („Căci trebuie oare să-i judec eu şi pe cei din afară?", *1 Corinteni* 5:12) La aceasta, Sfîntul Apostol răspunde aşa: Eu nu port grijă de acel necredincios, ci de voi, cei credincioşi, ca să nu fiţi osîndiţi de către cei necredincioşi („din afară"). Despre aceasta şi zice mai departe:

Căci de ce să fie judecată slobozenia mea de o altă conştiinţă?

Aici, Apostolul numeşte „slobozenie" a avea noi, Creştinii, viaţa nepîndită şi neîmpiedicată de ceilalţi,[203] Eu – zice – Creştinul cel împlinit întru credinţă, mănînc cărnurile jertfite idolilor cu slobozenie şi cu neluare aminte; iar Elinul (slujitorul la idoli), văzînd că le mănînc, mă va osîndi şi va zice: Basm şi minciună este credinţa Creştinilor! Fiindcă ei zic că se îngreţoşează de idoli, iar apoi mănîncă cu osîrdie cărnurile jertfite idolilor!

---

[202] Iar Fotie arată că Pavel a spus pentru a doua oară zicerea aceasta psalmicească: „Al Domnului este pămîntul şi plinirea lui", ca să arate că, dacă tot pămîntul şi toate cele de pe pămînt sînt ale Domnului, cu mult mai mult este al Lui omul de pe pămînt. De aceea – zice – să nu mîncaţi din jertfele idoleşti, ca să nu se vatăme acela ce a vestit despre carnea jertfită idolilor şi ceilalţi care-l aud, căci şi ei sînt ai Domnului. Căci al Domnului e pămîntul şi cele de pe dînsul, şi se cuvine să luăm aminte pentru oamenii de pe pămînt ca pentru nişte împreună-robi cu noi.

Iar Teodorit zice: „A pus zicerea lui David şi pentru a mînca, şi pentru a nu mînca, învăţînd că, şi dacă mîncăm, şi dacă nu mîncăm, trebuie să ştim şi să fim încredinţaţi că toate sînt făpturi ale lui Dumnezeu. (n. aut.)

[203] Iar Teodorit numeşte „slobozenie" darul credinţei. (n. aut.)

30 Dacă eu mă împărtăşesc de dar,
de ce să fiu hulit pentru ceea ce mulţumesc?

Adică: Eu, Creştinul cel împlinit întru cunoştinţă şi credinţă, mă împărtăşesc şi mănînc cu slobozenie din toate cele zidite de Dumnezeu, pentru darul lui Dumnezeu, care m-a întărit şi m-a statornicit într-atît, încît nu mă păzesc de nici un fel de mîncare. Dar Elinul (necredinciosul) mă va huli, zicînd că mă făţărnicesc, căci îi urăsc pe idoli şi mă îngreţoşez de ei, dar mănînc jertfele lor din pricina lăcomiei pîntecelui.

Iar zicerea „pentru ceea ce mulţumesc" are această înţelegere: Eu cu adevărat mulţumesc lui Dumnezeu că, prin darul Său, m-a făcut a cugeta atît de înalt faţă de smerita cunoştinţă şi nepuţinţă a Elinilor, încît să nu mă vatăm de nici o mîncare; dar Elinul (necredinciosul) – precum am zis mai înainte – mă huleşte şi mă osîndeşte.

31 De aceea, ori de mîncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi,
toate să le faceţi spre slava lui Dumnezeu!

Zice: Toate faptele voastre, fraţii mei Creştini, „să le faceţi spre slava lui Dumnezeu", fiindcă cele pe care le faceţi acum nu sînt spre slava Lui, ci spre neslavă şi hulă! Căci cineva mănîncă şi bea „spre slava lui Dumnezeu" atunci cînd nu sminteşte pe altul, cînd nu le face ca un lacom de pîntece şi iubitor de îndulciri, ci pentru că voieşte a-şi ţine trupul cu hrană pentru lucrarea faptei bune. Şi, îndeobşte, cineva le face pe toate „spre slava lui Dumnezeu" cînd nici nu-l vatămă pe altul, smintindu-l, nici nu se vatămă pe sine, făcînd lucrul pentru plăcerea oamenilor sau pentru vreo altă cugetare pătimaşă şi lumească.[204]

---

[204] Aşa a tîlcuit zicerea aceasta şi Teodorit, zicînd: „Bine le-a cuprins pe toate – şi a şedea, şi a umbla, şi a vorbi, şi a milui, şi a pedepsi – încît pe toate a le socoti «spre slava lui Dumnezeu». Aşa a poruncit şi Domnul, zicînd: «Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît, văzînd faptele voastre cele bune, să-L slăvească pe Părintele vostru care este în ceruri» (*Matei* 5:16)."

Iar marele Vasilie, tîlcuind zicerea: „pururea lauda Lui în gura mea" (*Psalmul* 33), zice aşa: „Se pare că Proorocul ar porunci ceva cu neputinţă. Căci cum se poate ca lauda lui Dumnezeu să fie pururea în gura omului? Cînd rosteşte obişnuitele vorbe lumeşti, nu are lauda lui Dumnezeu în gura sa; cînd doarme, negreşit va tăcea; apoi, mîncînd şi bînd, cum va rosti gura sa lauda? Faţă de acestea, zicem că este şi o gură a omului din lăuntru, cu care omul se hrăneşte împărtăşindu-se de Cuvîntul Vieţii, Care este «pîinea pogorîtă din cer» (*Ioan* 6:33). (...) Aşadar, se poate să se numească «laudă a lui Dumnezeu» gîndul necurmat despre Dumnezeu, întipărit şi oarecum pecetluit în partea conducătoare a sufletului (mintea). Sau, poate, după cum sfătuieşte Apostolul, omul vrednic le face pe toate spre slava lui Dumnezeu, încît toate faptele, toate cuvintele şi toate lucrările gînditoare au în ele puterea laudei. Căci dreptul, «fie că mănîncă, fie că bea, pe toate le face spre slava lui Dumnezeu» (*1 Corinteni* 10:31). Unul ca

32 Făceţi-vă nesmintitori şi Iudeilor, şi Elinilor, şi Bisericii lui Dumnezeu!

Adică: Fraţii mei Creştini, nu daţi nimănui vreo pricină de mustrare! Şi veţi face aceasta dacă nu veţi sminti pe nimeni, nici pe Evreu, nici pe Elin (necredincios), nici pe fraţii voştri Creştini. Vezi însă că Pavel a pus la urmă ce era mai însemnat: căci, într-adevăr, se cuvine să-i tragem pe cei necredincioşi la credinţa lui Hristos, dar totodată nu se cuvine să-i gonim de la credinţă pe fraţii noştri Creştini, smintindu-i. Cu acestea, Apostolul arată că toţi Creştinii din Corint se sminteau din pricina celor ce mîncau jertfe idoleşti socotindu-se desăvîrşiţi.

33 Aşa cum şi eu plac tuturor întru toate, necăutînd folosul meu, ci pe al celor mulţi, ca să se mîntuiască – următori ai mei făceţi-vă, precum şi eu al lui Hristos!

Fiindcă a poruncit Corintenilor un lucru mare, adică a nu sminti pe cineva – arătînd astfel că sînt vinovaţi pentru vătămarea ce o pricinuiesc şi Evreilor, şi Elinilor, şi Creştinilor – Pavel se pune aici ca pildă pe sine-şi şi le spune să-i urmeze lui, pentru ca să facă lucrul şi porunca lesnicioasă. Iar faptul că Pavel nu căuta folosul său este arătat din cele ce a zis mai sus: „tuturor m-am făcut toate" (*1 Corinteni* 9:22), şi mai ales din cuvîntul acela: „aş fi vrut să fiu eu însumi anatema de la Hristos, pentru fraţii mei, rudeniile după trup" (*Romani* 9:3).[205]

---

acesta poate că doarme, dar inima lui priveghează, după cel ce a zis în *Cîntarea Cîntărilor*: «Eu dorm, şi inima mea priveghează» (5:3). Căci, de cele mai multe ori, şi nălucirile din somn sînt răsunete ale gîndirii din timpul zilei."

Acelaşi Sfînt Părinte, întrebat fiind despre aceasta, răspunde: „(Cineva mănîncă şi bea spre slava lui Dumnezeu) dacă îşi aduce aminte de Binefăcătorul lui şi are acea aşezare de suflet ce este mărturisită din aşezarea trupului că nu mănîncă fără purtare de grijă, ci ca unul ce are privitor pe Dumnezeu; încă şi în înţelegerea împărtăşirii mîncării, cînd nu mănîncă pentru îndulcire, ca un rob al pîntecelui, ci ca un lucrător al lui Dumnezeu, pentru întărirea lui întru lucrările cele după porunca lui Hristos" (hotărîrea 196 pe scurt). (n. aut.)

[205] De aceea a zis Teologul Grigorie: „Acesta este hotarul a toată duhovnicească purtare de grijă, a trece totdeauna cu vederea folosul tău pentru folosul celorlalţi" (în *Cuvîntul apologetic*). Iar Fotie zice: „De vreme ce unii caută folosul celor mulţi ori ca să le dobîndescă prietenia, ori ca să fie lăudaţi de dînşii ori pentru altceva, Pavel arată că nu caută folosul celorlalţi pentru vreun scop al său, ci numai pentru mîntuirea acelora." Despre aceasta zice şi Teodorit: „Iar linguşitorii nu caută folosul străin, ci pe al lor, şi nici măcar pe al lor, căci mai înainte de ceilalţi se strică pe sine-şi. Iar dumnezeiescul Apostol nu căuta folosul său, ci mîntuirea celorlalţi, prin aceasta înmulţindu-şi bogăţia cea nestricăcioşă."

Iar zicerea aceasta a Apostolului se potriveşte mai ales episcopilor şi sfinţilor arhierei, care se cuvine a căuta folosul norodului lor mai mult decît pe al loru-şi, precum a zis mai sus Teologul Grigorie. Zice şi marele Atanasie, în epistola sa către Dracontie: „Mai înainte de a fi

Şi zice: Făceţi-vă următori ai mei voi, Creştinii, precum şi eu sînt următor al lui Hristos! Dar să nu socoteşti, frate, cuvîntul acesta al Apostolului ca o mîndrie, ci să socoteşti că l-a zis pentru a-i îndemna pe Creştini. Căci zice: Dacă eu am urmat lui Hristos şi am defăimat viaţa mea pentru ca să vă mîntuiţi voi, cu cît mai vîrtos sînteţi voi datori a-mi urma mie? Căci eu nu sînt mai sus decît voi atît cît este mai sus decît mine Hristos, Cel cu neasemănare mai sus decît toate.[206]

---

aşezat arhierei, episcopul trăieşte pentru sine-şi; iar după ce se va aşeza nu mai trăieşte pentru sine-şi, ci pentru Creştinii aceia pentru care a fost aşezat."

Şi se cuvine a nu căuta cineva folosul său mai ales atunci cînd vede că vătămarea unuia trece la mulţi. De aceea a zis Cuviosul Marcu: „Cînd vătămarea unuia aleargă la mulţi, nu se cuvine a răbda îndelung, nici a căuta cineva folosul său, ci pe cel al multora, ca să se mîntuiască" (capitolul 214, despre cei cărora li se pare că se îndreptează din fapte). (n. aut.)

[206] Iar Teodorit zice că Pavel urma lui Hristos fiindcă şi Hristos vorbea într-un fel Iudeilor şi altfel Apostolilor, adică una grăia celor desăvîrşiţi şi alta celor neîmpliniţi. (n. aut.)

CAPITOLUL XI

1 Fraților, vă laud că vă aduceți aminte de toate ale mele

După ce a sfîrșit cuvintele despre jertfele idolești, care erau mare păcat, acum Apostolul îndreptează aici un păcat mai ușor. Și care era acela? Anume că femeile se rugau și prooroceau cu capetele descoperite (căci atunci prooroceau și femeile, asemenea celor patru fiice ale lui Filip, precum povestesc *Faptele Apostolilor* 21:9), iar bărbații nu-și rădeau și nu-și tundeau capetele, ci își cruțau pletele, fiindcă zăboviseră întru filosofia Elinilor care obișnuiau a purta plete,[207] și așa se rugau lui Dumnezeu și prooroceau. Deci – fiindcă îi sfătuise pentru aceasta, poate cînd fusese în Corint, și unii dintre dînșii ascultaseră și își tundeau părul, iar alții rămăseseră neascultători – Apostolul zice celor ce au ascultat că îi laudă pentru că își aduc aminte de toate „poruncile lui", măcar că una era porunca pe care le-o dăduse, a nu purta bărbații plete. Însă Apostolul zice aceasta: „vă aduceți aminte de toate poruncile mele", pentru că, prin laude, obișnuiește a-i domoli cu înțelepciune pe aceia ce nădăjduiește că se vor îndrepta astfel.[208]

2 și țineți predaniile cum vi le-am dat.

Din aceste cuvinte, este arătat că Apostolul Pavel a predanisit multe ucenicilor săi doar prin viu glas, și nu prin scris; și nu numai Pavel, ci toți ceilalți Apostoli.

3 Și voiesc să știți că Hristos este capul oricărui bărbat,

Din urmarea cuvîntului, s-ar părea că Apostolul vorbește cu Creștinii aceia pe care i-a lăudat mai sus că țin predaniile sale apostolești. După adevăr însă, vorbește și îi îndreptează pe aceia nesupuși care nu le păzeau.

Iar cînd auzi că Pavel zice aici că „Hristos este capul *oricărui bărbat*", să înțelegi că nu și al bărbatului necredincios, ci al fiecărui credincios Creștin. Căci noi, Creștinii, sîntem trup al lui Hristos, iar nu Elinii, și deci Hristos este cap al nostru, nu al acelora.

---

[207] Ca filosofii Elinilor, mai cu seamă cei „cîinești" (cinici), care aveau de cinste și de cucernicie a-și cruța perii capului [...]. (n. aut.)

[208] Iar Teodorit zice că nici lauda aceasta pe care o face Pavel aici Corintenilor nu este prea adevărată, pentru că mai jos îi mustră că nu au păzit legile și predaniile puse de el. Vezi și subînsemnarea și tîlcuirea zicerii „deci dar, fraților, stați și țineți predaniile pe care le-ați învățat" (*2 Tesaloniceni* 2:15). (n. aut.)

iar cap al femeii – bărbatul, şi cap al lui Hristos – Dumnezeu.[209]

Bărbatul este „cap al femeii" fiindcă este începător şi o stăpîneşte pe ea ca pe una ce e luată din coasta lui. Iar Dumnezeu este „cap al lui Hristos" pentru că e pricinuitor al Lui, ca Părinte al Fiului. Fiindcă nu se cuvine să înţelegem cele zise la fel şi pentru Hristos, şi pentru noi. Căci Hristos este cap al nostru pentru că e făcătorul nostru şi pentru că noi sîntem trup al Lui[210], iar Părintele cel fără de început este cap a lui Hristos ca pricinuitor şi început al Lui după dumnezeire. Dar – dacă vei înţelege şi aşa, anume că Părintele este cap al lui Hristos după firea Sa omenească, precum şi Hristos este cap al nostru al oamenilor – nu este socoteală păgînească şi necuviincioasă, fiindcă Tatăl e numit şi Dumnezeu al lui Hristos după omenire. Căci – de vreme ce Fiul lui Dumnezeu a primit a Se asemăna cu noi şi a Se face frate al nostru, cap al nostru – nu e lucru de mirare dacă primeşte şi smeritele noastre numiri omeneşti şi, numindu-Se cu acestea, după firea Sa omenească Îl are ca Dumnezeu, şi începător şi cap pe Cel ce Îi e Tată după dumnezeire.

4 Bărbatul care se roagă sau prooroceşte avînd acoperămînt pe cap ruşinează capul său.

Aici, Apostolul nu-l opreşte pe bărbat a-şi acoperi capul, ci îl îndatorează a fi descoperit atunci cînd se roagă şi cînd prooroceşte.[211]

Şi nu a zis să fie bărbatul cu capul *acoperit*, ci să aibă *ceva* pe cap, ca, prin acest cuvînt, să-i oprească pe bărbaţi a-şi acoperi capetele nu numai cu căciulă sau scufie, ci şi cu plete. Căci cel ce poartă plete are ceva pe cap, perii adică.

Dar de ce ruşinează bărbatul capul său dacă se roagă sau prooroceşte avînd pe cap acoperămînt sau păr? Fiindcă, fiind zidit ca începător şi stăpîni-

---

[209] Teodorit zice că Arienii şi Evnomienii se sîrguiesc să dovedească din cuvîntul acesta că Fiul este zidire şi făptură, fiindcă Apostolul zice: „Dumnezeu este capul lui Hristos". Teodorit le răspunde aşa: „Aceasta înseamnă că şi femeia ar fi făptură a bărbatului, căci «cap al femeii este bărbatul». Dar – de vreme ce femeia nu e făptură a bărbatului, ci din fiinţa bărbatului – atunci nici Fiul nu este făptură a lui Dumnezeu, ci din fiinţa lui Dumnezeu." (n. aut.)

[210] Despre aceasta a zis şi Teodorit: „«Hristos este cap al oricărui bărbat», adică al celor ce cred. Însă este cap al nostru nu după dumnezeire, ci după firea Sa omenească, fiindcă ne numim trup al Lui, iar capul trebuie a fi de o seminţie cu trupul. Deci este cap al nostru după omenire." [...] (n. aut.)

[211] De aceea şi marele Vasilie îl laudă pe dumnezeiescul Grigorie al Neochesariei că se ruga cu capul descoperit, zicînd: „Grigorie nu se acoperea în vremea rugăciunilor. Căci cum ar fi făcut aceasta acel adevărat ucenic al Apostolului, care a zis: «Bărbatul care se roagă sau prooroceşte avînd acoperămînt pe cap necinsteşte capul său» (*Epistola către clericii Neochesariei*). Prin aceasta, îi mustră pe clericii Neochesariei că nu sînt după chipul acesta ucenici ai dumnezeiescului Grigorie. (n. aut.)

tor al femeii, el se face supus ei. Căci a-şi acoperi bărbatul capul este semn că are stăpînire deasupra capului său, fiindcă acoperămîntul ţine locul stăpînitorului şi este semn de supunere. Acoperămîntul capului se potriveşte femeii, căci este sub stăpînire şi supusă bărbatului, şi nu se potriveşte bărbatului, care este începător şi stăpînitor al femeii. Sau, zicerea se poate înţelege şi aşa: Bărbatul care se roagă avîndu-şi capul acoperit Îl necinsteşte pe Hristos, capul său. De ce? Pentru că se micşorează pe sine şi arată că nu este neslobod, ci sub stăpînire. Căci, de ar avea cineva un cap mare şi un trup mic, îşi ruşinează capul cel mare cu trupul lui cel mic. Tot aşa şi bărbatul, cel ce s-a făcut de Dumnezeu slobod şi de sine-şi stăpînitor şi începător, dacă îşi acoperă capul, se face pe sine sub stăpînire, şi supus şi prea-mic; şi din aceasta aşadar Îl ruşinează pe capul său cel mare, pe Hristos, căci Apostolul a zis mai sus că „Hristos este cap al oricărui bărbat", care este trupul Lui.

Însă e lucru de nedumerire şi de întrebare de ce Apostolul socoteşte vinovăţie a avea ceva bărbatul pe cap cînd se roagă. Şi răspundem la aceasta că de la Dumnezeu ni s-au dat multe semne fireşti: bărbatului semn de începătorie şi de stăpînire, iar femeii semn de supunere şi de a fi sub stăpînire. Pe lîngă acestea, s-a mai dat şi ca bărbatul să ajungă pleşuv din fire, şi deci să nu-şi acopere capul cu peri (căci doar bărbaţii ajung pleşuvi); iar femeii i s-a dat a nu ajunge pleşuvă din fire, ci a avea peri şi a-şi acoperi capul cu aceştia. (Căci niciodată nu s-a văzut femeie pleşuvă.[212]) Deci cum să nu fie vinovăţie a călca legile acestea ale firii pe care le-a rînduit Dumnezeu? Sau cum să nu fie ruşine ca bărbatul să-şi cruţe pletele şi să-şi acopere capul nu numai cu acestea, ci şi cu învelitori, iar femeia, pe care firea a acoperit-o cu peri, să-şi aibă capul descoperit de bună voie? Aşadar, Pavel opreşte şi surpă aceasta aici, ca fiind un semn de obrăznicie care nu puţin vatămă cele bisericeşti. Căci, din acestea au izbucnit eresuri, fiindcă toată lumea calcă cele legiuite.

5 Iar femeia care se roagă sau prooroceşte cu capul descoperit îşi ruşinează capul său, căci este la fel cu cea rasă.

Întru acea vreme erau – precum am zis – şi femei care aveau darul proorociei, asemeni celor patru fiice ale Apostolului Filip, celui dintre cei şapte diaconi (precum se arată în *Fapte* 21:9), şi asemeni altora multe.

Iar „femeia ce se roagă ori prooroceşte cu capul descoperit îşi ruşinează capul său" fiindcă arată prin aceasta cum „capul său", adică *bărbatul său*, nu mai are stăpînirea ce i s-a dat de la Dumnezeu asupra ei; căci, prin descoperirea capului, femeia arată că nu mai este supusă bărbatului, ci că ea îl stăpîneşte pe bărbat.

---

[212] Precum zice Ioan Zonara în tîlcuirea canonului XVII al Sinodului din Gangra. (n. aut.)

Se ştie că Apostolul vrea ca bărbatul să fie cu capul descoperit numai în vremea rugăciunii şi a proorociei. Însă pe femeie o opreşte a se descoperi nu numai cînd se roagă şi proorocește, ci totdeauna, în toată vremea şi în tot locul. Căci aceasta voieşte să arate cu ceea ce a zis, că „femeia cu capul descoperit – adică goi – este la fel cu cea rasă". Fiindcă – precum a se rade femeia este totdeauna lucru de ruşine şi necuviincios, de vreme ce perii capului i s-au dat în loc de firesc acoperămînt – întocmai aşa totdeauna este de ruşine şi necuviincios a fi ea cu capul descoperit. Aşadar, femeia care leapădă acoperămîntul capului este asemenea cu aceea ce leapădă şi perii capului, adică se rade.[213]

6 Iar dacă femeia nu-şi acoperă capul, atunci să se şi tundă!
Iar dacă îi este ruşine a se tunde sau a se rade, să-şi acopere capul!

Apostolul stăruie arătînd că, la femei, descoperirea capului este întocmai cu raderea şi că, de vreme ce raderea este de ruşine şi necuviincioasă femeilor, tot aşa este pentru ele şi descoperirea capului. Astfel, prin acestea arată că a-şi descoperi femeia capul este totdeauna spre ruşinea ei.

---

[213] Despre aceasta citim în *Dumnezeiasca Scriptură* că, atunci cînd ieşeau din casă, femeile cele vechi îşi acopereau nu numai capul, ci şi faţa. Căci şi Tamar, nora Patriarhului Iuda, s-a înfăţişat înaintea lui Iuda cu faţa acoperită: „Şi-a acoperit – zice – faţa sa" (*Facerea* 38:15). De asemenea, şi Susana: „Iar acei fără de lege i-au poruncit să se dezvelească, fiindcă era îmbrobodită, ca să se sature de frumuseţea ei" (*Susana* 32). Şi pînă în ziua de azi femeile Otomanilor umblă cu obrazele învelite. Să audă acestea femeile Creştinilor şi să se ruşineze! Pentru că femeile cele vechi ale Israilitenilor şi ale păgînilor îşi înveleau şi pînă acum îşi învelesc capetele şi feţele, ca să nu se întîmple să sminteasca pe cineva cu frumuseţea lor, iar femeile Creştine umblă prin tîrguri şi pe drumuri fără ruşinare, nu numai cu capetele şi cu feţele descoperite, ci şi cu pieptul deschis, şi din aceasta smintesc multe suflete ale fraţilor Creştini. Vai! Vai! Căci mai rău este acest lucru ce-l fac decît a fi cu totul rase. De aceea, să se sileasca, pentru dragostea lui Dumnezeu, să îndrepteze această necuviinţă de acum înainte şi, cînd ies din casă, să fie învelite pe cap cu cinste şi cuviinţă, precum se cuvine femeilor Creştine. Iar de nu, se vor osîndi în ziua Judecăţii de către femeile Israilitenilor şi ale păgînilor!

Însemnez aici şi ceea ce zice Gheorghe Coresi, anume că Pavel nu le opreşte pe femeile călugăriţe a-şi tunde părul capului, fiindcă ele leapădă podoabele lumeşti (dintre care sînt şi perii capului), de vreme ce ele nu se supun bărbatului, ci lui Hristos, Mirelui celui gîndit, Care priveşte la frumuseţile cele gîndite ale sufletului, iar nu la frumuseţea trupului. De aceea, şi *Canonul XLIII* al Soborului VI a toată lumea porunceşte să se tundă atît monahii bărbaţi, cît şi monahiile femei; căci şi schima monahilor se numeşte „tundere".

Mai adaug că şi femeile Elinilor îşi aveau capetele învelite – precum mărturiseşte Plutarh în *Apoftegmata* şi femeile vechilor Creştini – precum mărturiseşte Tertulian şi Valerie. (Vezi şi în cuvîntul V al *Hristoitiei*, unde zicem că se cuvine a se înveli femeile.) Şi Platin istoriseşte că, din porunca Apostolului Petru, Episcopul Clement a învăţat în Roma ca nici o femeie să nu intre în biserică cu capul şi pieptul dezvelite (foaia XII a *Omiliilor*). (n. aut.)

7 Căci bărbatul nu este dator a-şi acoperi capul,
fiind chip şi slavă a lui Dumnezeu,

Mai sus, Pavel a spus că pricina cea dintîi de a nu-şi acoperi bărbatul capul este aceea că are drept cap al său pe Hristos. Iar acum spune aici şi a doua pricină, anume că „bărbatul este slavă a lui Dumnezeu", adică este slujbaş [trimis] al lui Dumnezeu şi „chip al Lui". De aceea, cel ce este ofiţer al Împăratului a toate se cuvine a se arăta înaintea Lui cu semnele slujbei şi ale stăpînirii sale, adică cu capul descoperit. Căci capul descoperit arată că bărbatul nu este supus sub stăpînirea a ceva de pe pămînt, ci el însuşi este începător şi stăpîneşte toate făpturile pămînteşti, ca unul ce este „chip al lui Dumnezeu". Pentru că Dumnezeu a zis despre dînsul dintru început: „Să facem om după chipul Nostru şi după asemănare! Şi să stăpînească peste peştii mării, peste păsările cerului, peste dobitoace, şi peste tot pămîntul şi peste toate tîrîtoarele ce se tîrăsc pe pămînt" (*Facerea* 1:26).[214] Şi, mai ales, capul descoperit arată că bărbatul este stăpînitor al femeii sale, celei de o fiinţă cu dînsul.

iar femeia este slavă a bărbatului.

Adică femeia e stăpînită de către bărbat şi se cuvine a se arăta şi ea înaintea lui Dumnezeu cu semnul şi închipuirea supunerii, care este a-şi avea capul acoperit.

8 Căci nu bărbatul este din femeie, ci femeia din bărbat.
9 Fiindcă nu s-a zidit bărbatul pentru femeie, ci femeia pentru bărbat.

Aici, Apostolul spune pricinile pentru care covîrşeşte bărbatul mai mult decît femeia: 1) căci femeia s-a zidit din coasta bărbatului şi 2) căci nu s-a zi-

---

[214] Despre aceasta zice şi Teodorit: „«Bărbatul este chip al lui Dumnezeu» nu după trup, nici după suflet, ci numai după puterea lui stăpînitoare. Deci, se numeşte «chip al lui Dumnezeu» ca unul căruia i s-a încredinţat stăpînirea peste toate cele ce sînt pe pămînt. Iar femeia, ca una ce se află sub stăpînirea bărbatului, este «slavă a bărbatului» şi oarecum chip al chipului, căci stăpîneşte şi ea peste celelalte, dar i s-a poruncit a se supune bărbatului."

Iar Fotie zice că bărbatul este „slavă a lui Dumnezeu" fiindcă este lucrul cel mai cinstit al începătoriei şi al stăpînirii lui Dumnezeu, căci pentru el S-a slăvit Dumnezeu mai mult decît pentru orice altceva. La fel, „femeia este slavă a bărbatului", fiindcă ea este lucrul cel mai cinstit al stăpînirii bărbatului, prin care se poate împodobi şi slăvi mai mult decît prin orice altceva din cele ce stăpîneşte. Şi – după acelaşi Fotie – bărbatul se numeşte „slavă a lui Dumnezeu" „fiindcă bărbatul e dator a se supune lui Dumnezeu spre slava lui Dumnezeu. De asemenea, femeia se numeşte «slavă a bărbatului» fiindcă se supune bărbatului spre slava lui. Şi ce însemnează «spre slavă»? Adică a face cele plăcute lui Dumnezeu cu bună supunere, de voie şi cu bucurie" (la Icumenie). (n. aut.)

dit bărbatul pentru femeie, ci femeia pentru bărbat. Căci Dumnezeu a zis: „Nu este bine a fi omul singur, să-i facem lui ajutor!" (*Facerea* 2:18). Deci cum să-şi acopere bărbatul capul, de vreme ce s-a cinstit de Dumnezeu atît de mult? Căci, dacă îşi acoperă capul, răpeşte chipul femeii celei supuse, ca şi cum ar primi cunună împărătească pe cap şi ar arunca-o, în locul ei luînd chip de rob.

10 De aceea, femeia este datoare să aibă (semn de) stăpînire asupra capului ei, pentru Îngeri.

Zice: Pentru pricinile zise, „femeia e datoare a avea (semn de) stăpînire asupra capului ei", semn că e stăpînită de către bărbat, adică să-şi aibă capul acoperit. Şi, dacă nu se ruşinează de altcineva, avîndu-şi capul gol, atunci măcar de Îngeri, ca să nu se arate lor ruşinată şi fără omenie. Căci, precum acoperămîntul capului le face pe femei a-şi ţine capul plecat şi ochii în jos, şi să se ruşineze şi să păzească chipul supunerii, tot aşa şi descoperirea capului arată neomenie de care se îngreţoşează şi Îngerii care îi păzesc pe cei credincioşi. Căci „Îngerii lor – zice – pururea văd faţa Părintelui Meu ce este în cer" (*Matei* 18:10).

Iar Climent Stromatul, prin „Îngeri", i-a înţeles pe învăţătorii din Biserică. Şi zice că femeia trebuie să-şi acopere capul ca să nu-i sminteasca pe aceştia spre pofta trupească.[215]

11 Însă, nici bărbatul fără femeie, nici femeia fără bărbat, în Domnul.

Fiindcă, mai sus, Apostolul a dat bărbatului multă covîrşire şi stăpînire – arătînd că femeia este luată din coasta lui, şi că se află sub dînsul şi că pentru dînsul s-a făcut – acum zice aici ca bărbatul să nu se înalţe pe sine mai sus de cuviinţă şi să le smerească pe femei afară de măsură. Cu adevărat – zice – la începutul zidirii totului, femeia s-a zidit din coasta bărbatului, dar acum nici bărbatul nu se naşte fără femeie. Însă „întru Domnul", adică Dumnezeu este Cel care face totul şi dă viaţă sămînţei bărbatului şi împuternicește pîntecele femeii spre naşterea de fii.

---

[215] Sinodul local din Gangra le anatematizează pe femeile care, pentru părută nevoinţă, îşi tund părul capului, zicînd aşa: „Dacă vreuna din femei, pentru părută nevoinţă, şi-ar tunde perii capului pe care i-a dat Dumnezeu spre aducerea aminte de supunere, ca una ce dezleagă porunca supunerii, să fie anatema!" (*Canonul XVII*). Pentru aceasta şi împăratul Teodosie a legiuit să fie izgonite din Biserică femeile care îşi tund părul capului, iar arhiereii care le-ar primi pe acelea să fie caterisiţi de arhierie – precum scrie Sozomen (*Cartea a VI-a*, capitolul 16). Iar femeile care şi-au tuns părul capului pentru adevărata nevoinţă, precum se văd multe ca acestea în istorii, nu sînt supuse poruncii Apostolului, nici certării zisului canon, fiindcă au făcut aceasta pentru adevărata nevoinţă, şi cu smerenie şi nefiind arătate, ci necunoscute de cei mulţi. (n. aut.)

12 Căci, precum femeia este din bărbat, aşa şi bărbatul prin femeie,

Femeia – zice – s-a făcut „din bărbat", şi cinstea aceasta, adică de a fi femeia din bărbat, rămîne întreagă bărbatului. Dar şi bărbatul se naşte „prin femeie", adică femeia slujeşte la naşterea bărbatului. Însă lucrarea cea mai multă este a seminţei bărbatului, şi de aceea nu se zice că bărbatul se naşte *din* femeie maică, ci *din* bărbat tată *prin* femeie maică, ce se face slujitoare şi organ [„instrument", n. m.] al naşterii lui. Despre Domnul însă, Pavel nu a zis: „Care S-a născut *prin* femeie", ci „din femeie" (*Galateni* 4:4), căci s-a temut a folosi prepoziţia „prin", ca să nu dea prilej ereticilor să spună că Domnul a trecut prin Fecioară ca printr-o ţeavă.[216] Şi a zis aceasta şi pentru că singur Hristos a fost rod al pîntecelui Fecioarei, fără sămînţă bărbătească.[217]

iar toate din Dumnezeu.

Isprava aceasta nu este a bărbatului, adică a naşte el om, ci este a lui Dumnezeu, Care dă viaţă sămînţei bărbatului. Deci, dacă toate se fac cu puterea lui Dumnezeu şi Dumnezeu a legiuit cele pentru bărbaţi şi pentru femei, atunci – tu, Creştine, şi tu, Creştino – nu grăiţi împotriva legiuirii lui Dumnezeu şi supuneţi-vă ei![218]

13 Judecaţi întru voi înşivă:

Iarăşi Apostolul îi face judecători pe Corintenii înşişi, ca mai mult să isprăvească ceea ce voieşte.

este oare cuviincios ca femeia să se roage lui Dumnezeu cu capul descoperit?

---

[216] Marele Vasilie (în *Cuvîntul despre Sfîntul Duh*) tîlcuieşte zicerea aceasta aşa: „[Vorbind despre naşterea Domnului], Apostolul a ales graiul mai arătător, adică pe «din», nu pe «prin», zicînd: «Care S-a născut *din* femeie». Căci zicerea «prin femeie» urma a arăta înţelegerea naşterii trecătoare, iar zicerea «din femeie» arată împărtăşirea firii Celui ce S-a născut cu firea celei care L-a născut." (n. aut.)

[217] Adică Mîntuitorul a fost născut cu trupul doar *din* Fecioară, neavînd tată pămîntesc, aşa cum şi Eva a fost doar *din* Adam, neavînd mamă. (n. m.)

[218] Ce este zicerea „din Dumnezeu?" După deosebite chipuri se zice de către teologi, precum arată Iosif Vrienie că „se zice ori după pricină, de pildă că toate făpturile sînt *din* Dumnezeu ca din lucrarea lui Dumnezeu; că dumnezeieştile lucrări sînt *din* Dumnezeu ca din fiinţa şi firea lui Dumnezeu; că Fiul şi Duhul sînt *din* Dumnezeu ca din ipostasul lui Dumnezeu-Tatăl, Fiul după naştere, iar Duhul după purcedere din Tatăl. Ori se zice „din Dumnezeu" după chipul apropierii, precum zice Domnul: «Cel ce este din Dumnezeu aude graiurile lui Dumnezeu; de aceea nu auziţi voi, căci nu sînteţi din Dumnezeu»" (*Ioan* 8:47) (Vrienie, tomul I, *Cuvîntul al X-lea*, foaia 185). (n. aut.)

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată ghicitoreşte aici un alt rău, mai înfricoşat, anume că ocara şi necinstea de a nu-şi acoperi femeile capetele întru rugăciuni se suie la Dumnezeu.

14 Oare nu ne învaţă pe noi însăşi firea că este necinste pentru un bărbat să poarte plete?
15 Şi că pentru o femeie, dacă poartă părul lung, este cinste? Căci părul i-a fost dat ca acoperământ.

Şi însăşi firea – zice – ne învaţă că, dacă bărbatul păstrează pletele pe cap, necinste îi este lui. Dar de ce este necinste bărbatului a purta plete? Pentru că ia chip de femeie, şi astfel cel ce a fost rînduit de către Dumnezeu a le supune pe femei primeşte pe capul său semnul femeii celei supuse. Iar femeii îi este slavă părul capului, căci cu acesta îşi păzeşte rînduiala ei. Şi fiecăruia îi este cinste cînd îşi păzeşte firească sa rînduială. Dar – de vreme ce Apostolul zice că perii capului s-au dat femeii de la fire, în loc de acoperămînt (şi este arătat că firea nu a făcut-o pleşuvă pe nici o femeie, precum am zis) – atunci pentru ce mai trebuie ca femeia să-şi acopere capul cu legătoare, cu îmbrobodire adăugată din afară? Răspundem că femeia se acoperă ca să mărturisească nu numai din fire, prin perii capului, supunerea ce o are către bărbat, ci şi din voia sa, prin învelitoare.

16 Iar de se pare cuiva a fi prigonitor în cuvinte, noi obicei ca acesta nu avem, nici Bisericile lui Dumnezeu.

Din acestea, învăţăm că a se împotrivi cineva prin cuvinte ca să biruiască este însuşire a prigonirii, iar nu a înţelepciunii şi dreptei cugetări. Poate că cei din Corint se împotriveau sfaturilor de mai sus ale Apostolului, dovedind cu silogisme că a purta ori a nu purta bărbaţii plete e un lucru nici folositor, nici vătămător, adică neutru. De aceea zice Apostolul: Noi, Apostolii, nu avem acest obicei, adică a vrea să biruim dacă se cuvine a-şi cruţa pletele bărbatul sau a se acoperi femeia, şi nici Bisericile lui Dumnezeu nu au acest obicei a se prigoni în cuvinte.[219] Astfel încît, voi, cei ce vreţi a birui în această privinţă,

[219] Ia aminte că Pavel a zis că bisericile lui Dumnezeu nu au obicei a se prigoni în cuvinte spre deosebire de Evreii cei tari în cerbice, care totdeauna au fost iubitori a birui în vorbe, tulburători şi mînioşi. De aceea a zis Dumnezeu către Iezechiil: „Toată casa lui Israil, prigonitori în cuvinte sînt" (capitolul 3:7). pentru că prigonirea în cuvinte (adică cearta pentru cuvinte) pricinuieşte ură, precum a zis Parimistul: „Cearta aţîţă ura" (*Pilde* 10:11); iar neiubirea de ceartă pricinuieşte prieteşug, după acelaşi; şi pentru că iubirea de a birui în cuvînt este însuşirea oamenilor iuţi la mînie: „Bărbatul lesne mînios aţîţă cearta" (*Pilde* 29:22). Zice şi marele

nu vă împotriviţi numai nouă, Apostolilor, ci şi tuturor Bisericilor lui Hristos, care primesc cele zise vouă. Aceste cuvinte pricinuiesc ruşine şi astfel îi îndeamnă pe cei ce le aud a nu face nimic afară de apostoleasca predanie.

17 Iar aceasta poruncindu-vă, nu vă laud,

Precum Creştinii care au crezut la începutul propovăduirii aveau toate lucrurile de obşte şi mîncau toţi împreună, tot aşa – chiar dacă nu cu amănunţime, dar după oarecare urmare a Creştinilor acelora – şi Creştinii din Corint, în oarecare zile rînduite, poate în cele de praznic, aveau obicei ca, după ce se împărtăşeau cu Dumnezeieştile Taine, să întindă masă obştească în pridvorul bisericilor, şi mîncau toţi împreună. Şi bogaţii aduceau bucatele, iar săracii cei fără avuţii erau chemaţi de cei bogaţi şi se ospătau. Apoi, din pricina prigonirilor şi dezbinărilor dintre Corinteni, s-a stricat acest obicei minunat, iubitor de fraţi şi filosofic, şi nu se mai păzea de toţi.[220] Deci Pavel scrie către dînşii

---

Vasilie: „Zicerea împotrivă arată că stăpînirea de sine [„voia proprie", n. m.] şi nesupunerea este dovadă de mîndrie şi de cugetare înaltă, iar nu de smerită-cugetare şi de ascultare întru toate." Iar Sfîntul Isaac zice: „Îndreptăţirea în cuvinte nu este a vieţuirii Creştinilor şi nu e însemnată întru învăţătura lui Hristos." Zice şi Ioan Scărarul: „Cel ce voieşte a-şi întări prin voroavă [„discuţie", n. m.] cuvîntul său, măcar şi adevărul dacă zice, să ştie că boleşte de boala diavolului. Şi, dacă face aceasta în voroava cu cei deopotrivă, poate că se va îndrepta din certarea celor mai mari decît el; iar dacă se află tot aşa şi către cei mai mari şi mai înţelepţi, această boală este nevindecată de oameni" (*Despre Ascultare*, cuvîntul IV). (n. aut.)

[220] Ia aminte că mesele acestea de obşte care se făceau la biserici se numeau „dragoste" (*agape*), fiindcă se făceau din dragoste şi-i trăgeau la dragoste şi la unire pe fraţii ce se adunau împreună. Însă, fiindcă mai în urmă aceste „dragoste" au căzut în rea întrebuinţare – încît unul rămînea flămînd de la acele mese, iar altul se îmbăta – bisericile lui Dumnezeu erau defăimate şi săracii erau ruşinaţi. De aceea, al VI-lea Sinod a toată lumea a oprit aceste mese obşteşti, prin *Canonul LXXIV*, iar Sinodul din Laodichia prin *Canonul XXVIII*. Dar şi *Canonul XLIX* al Sinodului din Cartaghen îi opreşte pe episcopi, pe clerici şi pe credincioşi a face bancheturi prin biserici, afară numai dacă s-ar întîmpla a trece vreun străin şi nu ar avea unde să mănînce în altă parte. De aceea, şi marele Vasilie, tîlcuind cuvintele acestea ale Apostolului, încheie zicînd că nu se cuvine a mînca în biserică cina cea obştească (*Hotărîrea LXXI* în scurt). Ia aminte însă că, deşi canoanele opresc să se facă în biserică acest fel de ospeţe, nu opresc a se face acestea în casele obişnuite. Pentru aceasta, *Canonul XXVII* al Sinodului din Laodichia porunceşte să nu mănînce din lăcomie clericii şi credincioşii, cînd sînt chemaţi la acest fel de „dragoste" [*agape*]. Iar *Canonul XI* al Sinodului din Gangra îi anatematiseşte pe cei ce defaimă pe aceia ce fac acest fel de „dragoste" din afara bisericii (care pentru cinstea Domnului îi adună împreună pe fraţi) şi nu vor să meargă la dînsele. Şi ia aminte însă că unele din ospeţele acestea se numeau de „naştere" (cele ce se făceau la pomenirile Mucenicilor, care se numeau „naştere"), altele se numeau „nunteşti" (care se făceau la nunţile mirilor), altele „pomeni" (care se făceau la îngroparea morţilor) şi altele altfel. Bagă de seamă însă că şi la ludeii cei vechi, cînd prăznuiau vreun praznic, cei bogaţi trimiteau bucate săracilor ce nu aveau, ca şi aceia să se bucure şi să se veselească. Aşa citim în *Cartea Esterei*, unde zice: „De

ca să îndrepteze lucrul acesta. Şi, mai sus, fiindcă avea mulţi care se supuneau poruncilor lui, Apostolul a început cu laudă, zicînd: „Vă laud, fraţilor, că vă aduceţi aminte de toate poruncile mele"; iar acum, fiindcă lucrul urma altfel, începe aşa: „Iar aceasta poruncindu-vă, nu vă laud", ci cu totul vă poruncesc pentru ceea ce vreau să vă zic! Căci se cuvine – zice – ca şi fără porunca mea, de la sine-vă, să socotiţi sfînt obiceiul acesta al cinei de obşte şi să nu-l călcaţi.

căci nu spre mai bine, ci spre mai rău vă adunaţi împreună.

Se cuvenea – zice – a spori voi şi a merge înainte, făcînd mesele obşteşti (agapele) de mai înainte încă mai îmbelşugate. Voi însă aţi împuţinat obiceiul ce apucase a se ţine, şi vă adunaţi la biserică, dar nu mai mîncaţi împreună; căci aceasta este „mai rău", adică faptul că acum v-aţi micşorat.

18 Căci mai întîi aud că, atunci cînd vă adunaţi în biserică, între voi sînt dezbinări.

Apostolul nu vorbeşte îndată despre mesele pe care le făceau Creştinii, ci mai întîi îi ceartă pentru dezbinările dintre ei. Şi, într-adevăr, tocmai pentru că erau dezbinaţi şi despărţiţi unul de altul mînca fiecare deosebit. Căci, dacă ar fi fost uniţi în cugetare prin dragoste, nu ar fi suferit a face aceasta

şi, în parte, cred.

Ca să nu zică Creştinii din Corint: Şi ce ne pasă nouă – o, fericite Pavele! – dacă cei ce clevetesc că avem dezbinări mint şi ne osîndesc fără dreptate? – Apostolul zice aici aşa: Eu nici nu cred toate cîte se spun împotriva voastră (ca să nu-i facă să se obrăznicească mai mult cu cuvîntul acesta), nici nu zic că nu le cred (ca să nu se creadă că îi ceartă în zadar şi fără pricină binecuvîntată). Aşadar, le zice: Cred unele din cele pe care le aud. Totodată, se poate să nu fi călcat toţi obiceiul acela bun al meselor obşteşti, ci numai unii.

---

aceea, ludeii din provincie, care locuiesc în sate neîntărite, petrec ziua de paisprezece ale lunii Adar în veselie şi ospeţe, ca zi de sărbătoare, trimiţîndu-şi daruri unii altora; iar cei ce trăiesc în oraşe petrec şi ziua de cincisprezece ale lunii Adar în mare veselie, trimiţînd daruri vecinilor" (capitolul 9:19). Şi, mai jos: „Să facă dar din ele zile de petrecere şi de veselie, trimiţîndu-şi unii altora daruri şi dînd milostenie la săraci" (9:22). Aşadar, dacă ludeii trimiteau părţi din bucate săracilor în zilele sărbătorilor lor, oare nu cu mult mai vîrtos sînt datori Creştinii să trimită bucate fraţilor săraci în zilele praznicelor Împărăteşti şi ale altor sărbători, ca să mănînce şi aceia şi să se veselească, slăvindu-L pe Hristos-Dumnezeu care se prăznuieşte şi binecuvîntînd pe fraţii ce i-au împărtăşit din mîncările lor? Cu adevărat, Creştinii ce fac aceasta fac un lucru prea-potrivit creştinismului şi prea-bine plăcut Stăpînului nostru Hristos! (n. aut.)

19 Căci trebuie să fie între voi şi eresuri,

Pavel nu vorbeşte aici de eresurile dogmelor credinţei, ci de eresurile dezbinărilor şi de prigonirile în cuvinte ce se făceau pentru mesele obşteşti. Dar ce însemnează zicerea „trebuie"? Aceasta e în loc de: Se întîmplă a fi dezbinări şi prigoniri între voi[221] – sau: Fiind de aşteptat a nu umbla toţi drept şi a nu fi toţi de o cugetare în pricina aceasta, căci sînteţi oameni cu fire neputincioasă, de aceea şi cred că cele ce vă osîndesc sînt adevărate. Tot aşa a zis şi Domnul: „trebuie a intra sminteli" (*Matei* 18:7), adică: „trebuie să vină sminteliile între oameni", ca şi cum ar zice: Fiindcă în lume se află şi oameni răi, nu se poate să nu vină sminteli de la dînşii.

ca să se învedereze între voi cei aleşi.

Aici, acest „ca" nu este cuvîntare de pricină (cauzal), ci arătător de ispravă a lucrului (de scop), precum se vede şi în alte părţi ale zicerii Apostolului. Căci aşa se ia zicerea „ca": Fiindcă cei mîndri dintre Corinteni nu primeau să mănînce împreună cu săracii, din aceasta a urmat a se arăta cei ce erau aleşi întru dragoste, adică aceia care sufereau de defăimarea bogaţilor, pentru că mai înainte nu se vedea răbdarea şi bărbăţia lor. Sau, „aleşi" îi numeşte pe aceia care nu stricaseră acel bun obicei al meselor obşteşti, ci încă îl păzeau, căci nu toţi îl lepădaseră. Deci, fiindcă aceia care îl lepădaseră s-au arătat nealeşi, din aceasta s-au arătat aleşi cei ce îl păzeau.

20 Cînd vă adunaţi deci laolaltă, nu este spre a mînca cina Domnului,

Zice: Fraţilor, adunarea voastră de la biserică arată dragoste şi împreună-adunare frăţească, dar scopul pentru care vă adunaţi nu se împlineşte, fiindcă nu mîncaţi împreună. Căci „cină a Domnului" numeşte a mînca toţi Creştinii împreună, pentru că se aseamănă cinei aceleia înfricoşate pe care Domnul a dat-o ucenicilor Săi în noaptea întru care trebuia să fie vîndut. De aceea a numit Apostolul „cină" gustarea de dimineaţă şi prînzul pe care-l făceau Corintenii la biserici pe la amiază, ca să le aducă aminte de cina aceea a Stăpînului din seara Joii celei Mari.[222] Şi zice: Vedeţi aşadar, Creştinilor, de ce mare dar v-aţi lipsit neurmînd mesei obşteşti a Domnului?

---

[221] Aşa tîlcuieşte zicerea aceasta Teodorit, de la care a luat-o şi Teofilact. (n. aut.)

[222] Iar Teodorit zice că „cină Domnească" numeşte Taina stăpînească, fiindcă dintru aceea toţi se împărtăşesc asemenea: şi săracii, şi bogaţii, şi slugile, şi stăpînii, şi începătorii [„conducătorii", n. m.] şi cei de sub stăpînire. Deci – zice – trebuie ca mesele să fie obşteşti, urmînd mesei stăpîneşti, care este pusă înainte deopotrivă tuturor. Acum – zice – însă nu fa-

21 căci fiecare îşi pune cina sa mai înainte spre mîncare,

Zice: Voi aţi făcut ca cina cea de obşte şi stăpînească să fie a fiecăruia în parte. Căci, cîtă vreme era obştească, cu dreptate se numea „stăpînească", fiindcă toate cele ale stăpînului, mîncările ori celelalte, sînt obşteşti pentru toţi robii lui, ori săraci, ori bogaţi. Dar voi aţi necinstit cina aceasta, fiindcă fiecare apucă mai înainte, şi mănîncă bucatele sale deosebi în singurătate şi nu aşteaptă să vină săracii ca să mănînce şi ei din bucatele lui.

şi unul este flămînd, iar altul se îmbată.

La cina – zice – pe care o faceţi în biserică, săracul este flămînd, iar bogatul se îmbată. Astfel, sînteţi vinovaţi de două păcate: că săracii sînt trecuţi cu vederea, fiind lăsaţi flămînzi şi însetaţi, şi că voi vă îmbătaţi, mîncînd singuri bucatele pe care le aduceţi, din care se cuvine a mînca şi fraţii săraci. Şi a zis că „se îmbată" în chip prea-arătător şi certător, ca să arate că bogaţii mîncau şi beau singuri atît de mult, încît se săturau de mîncări şi se îmbătau de băuturi, iar fraţii săraci rămîneau flămînzi, însetaţi şi lipsiţi de cele de nevoie.

22 N-aveţi, oare, case ca să mîncaţi şi să beţi?

Zice: De vreme ce voi, bogaţii, nu mîncaţi de obşte împreună cu săracii, de ce vă mai adunaţi la biserică să mîncaţi, şi nu şedeţi în casele voastre să mîncaţi şi să beţi singuri?

Oare disprețuiți Biserica lui Dumnezeu?

---

ceţi aşa, căci fiecare se apucă a-şi mînca cina sa. Iar „cină", după obiceiul de atunci, numeşte prînzul. Şi marele Vasilie „cină Domnească" a înţeles în loc de dumnezeiasca cină a Tainelor (*Hotărîrea LXXI* pe scurt). La fel şi Sinodul din Cartaghen, în *Canonul XLVIII*, şi dumnezeiescul Hrisostom şi Teofilact au înţeles prin cină obştească pe aceea care se face după urmarea celei domneşti.

Despre Domnească cină, vezi şi la Eustratie Arghentul (foaia 308), care zice: „În Biserica cea din început era obiceiul ca, vrînd a săvîrşi domnească cină, Creştinii să aducă fiecare de acasă pîine şi vin şi să le dea diaconului, care le punea înaintea preotului şi acesta le sfinţea. Apoi, el rupea pîinea şi o împărţea credincioşilor, de asemenea şi paharul. Acest obicei este prea-din început – zice Arghent – şi se păzeşte cît de cît pînă azi în multe biserici ale Eladei, şi ale ostroavelor şi ale Răsăritului." Deci Corintenii, aducînd la biserică pîine şi vin după obiceiul acesta, nu le dădeau diaconului, nici la obşte, ci, după blagoslovirea sfinţeniilor darurilor, luau iarăşi fiecare lucrul său şi-l mînca şi-l bea singur. Şi cîţi săraci şi lipsiţi erau, care nu aveau de unde să mănînce şi să bea, rămîneau flămînzi, şi se mîhneau şi se ruşinau; iar ceilalţi, care aveau, mîncau, se săturau şi se îmbătau, şi se făcea necuviinţă în biserică. Aceasta aşadar cu dreptate nu a plăcut lui Pavel. (n. aut.)

Zice: Căci, atunci cînd tu, Creştine, mănînci singur în biserică, adică faci osebită stăpînească masă şi cina cea de obşte, cu aceasta ocărăşti şi necinsteşti Biserica şi sfinţitul loc.

Căci ruşinaţi pe cei ce nu au.

Săracii – zice – nu se mîhnesc atîta pentru că nu-i hrăniţi la masa voastră din biserică, cît se scîrbesc pentru ruşinea pe care le-o faceţi: căci voi şedeţi la masă, şi mîncaţi cu îndestulare şi cu desfătare, şi beţi şi vă îmbătaţi, iar nenorociţii aceştia sînt batjocoriţi înaintea tuturor, pentru că nu au ce să mănînce, ca nişte săraci ce sînt.

Ce vă voi zice? Vă voi lăuda? Întru aceasta nu vă laud!

După ce le-a dovedit Corintenilor necuviinţa lucrului, Sfîntul Apostol le grăieşte mai cu blîndeţe. Căci, putînd a zice că cele ce făceau ei erau vrednice de nenumărate morţi, el le spune doar atît: „Să vă laud? La aceasta nu vă laud!" Însă aceasta o face cu iconomie, ca să-i îmblînzească faţă de săraci. Căci, dacă i-ar fi certat pînă la sfîrşit, negreşit i-ar fi sălbăticit mai mult asupra săracilor, părînd că din pricina acestora au fost necinstiţi de către Apostol.

23 Căci eu de la Domnul am primit ceea ce v-am dat şi vouă.

Pentru care pricină pomeneşte Apostolul aici de Tainele Domnului şi vorbeşte de seara aceea a Joii celei Mari întru care a fost vîndut Domnul? Pavel a făcut aceasta din multă nevoie, ca să-l înveţe pe fiecare Creştin să ştie că, dacă Stăpînul Hristos i-a făcut pe toţi Creştinii părtaşi ai mesei duhovniceşti a Tainelor Sale, cum tu, cel bogat, îl goneşti de la masa ta pe fratele tău Creştin?

Dar de ce zice Pavel că a luat Tainele de la Domnul, de vreme ce el nu era ucenic al Domnului atunci, ci prigonitor al Lui? Ca să înveţi tu, cel ce citeşti, că şi astăzi este Acelaşi Hristos care dă Tainele asupra mesei dumnezeieşti celor ce se împărtăşesc cu ele, precum le-a dat şi atunci.[223]

24 Căci Domnul Iisus, în noaptea întru care era vîndut, a luat pîine, şi, mulţumind[224], a frînt-o şi a zis:

---

[223] Iar Icumenie spune că zicerea „am primit" însemnează şi „am învăţat". Aşadar, poate că Pavel a învăţat rînduiala Dumnezeieştilor Taine prin oarecare învăţătură mai dumnezeiască a Domnului. (n. aut.)

[224] Ia aminte că – după Evstratie Arghentie – „blagoslovenia" şi „euharistia" [mulţumirea, n. m.], ca unele ce însemnează acelaşi lucru, se iau la tainele pe care le-a săvîrşit Domnul.

„Luați, mîncați, acesta este trupul Meu, care se frînge pentru voi!

Zice: Fraţii mei Creştini, aduceţi-vă aminte că Domnul v-a dat această dumnezeiască învăţătură tainică a Tainelor cea mai de pe urmă şi cu totul la sfîrşit, întru însăşi noaptea în care urma a fi junghiat, cînd avea şi pe vînzătorul Iuda împreună-mesean.[225] Iar tu, Creştine, cum nu judeci vrednic de masa ta pe fratele tău sărac? Prin Taina aceasta a Euharistiei, tu ai învăţat cu adevărat să mulţumeşti lui Dumnezeu, precum şi Hristos a mulţumit lui Dumnezeu cînd a predanisit-o, ca să ne dea nouă pildă să mulţumim. Deci cum poţi să faci acum lucruri nevrednice de mulţumirea aceasta şi ocărăşti Biserica lui Dumnezeu, bînd şi îmbătîndu-te în vremea cînd altul este flămînd? Şi

---

Căci – după Evanghelistul Marcu – se scrie că „Domnul, luînd pîinea, *a blagoslovit*". La fel şi după Matei. Iar Pavel zice aici că „a luat pîinea şi *a mulţumit*". De asemenea, Marcu zice că Domnul *a mulţumit* la pahar, iar Pavel a zis mai înainte: „paharul blagosloveniei pe care *îl blagoslovim*." Deci şi dumnezeieştii Evanghelişti, şi Pavel folosesc blagoslovenia şi mulţumirea ca pe unele ce însemnează aceleaşi lucruri, prin care se săvîrşesc Tainele. Iar dacă acestea se săvîrşesc prin blagoslovenie şi prin euharistie, adică prin „mulţumire", înseamnă că nu se săvîrşesc prin cuvintele dumnezeieşti. Vezi şi subînsemnarea zicerii: „paharul blagosloveniei pe care îl blagoslovim" (*1 Corinteni* 10:16). (n. aut.)

[225] Iar că Domnul avea împreună-mesean pe Iuda la obştească masă cînd mînca cu ucenicii în seara Joii Mari e arătat descoperit de Sfinţii Evanghelişti Matei şi Ioan şi de ceilalţi doi. Iar dacă l-a avut şi împreună-părtaş la duhovnicească masă a Dumnezeieştilor Taine şi dacă i-a dat şi lui din cinstitul Său Trup şi Sînge, aceasta e îndoielnic. Hrisostom, Isidor Pelusiotul, Teofilact, Teodorit şi cei mai mulţi dintre Părinţi vor să fi fost de faţă şi Iuda cînd a predanisit Domnul Tainele şi să se fi împărtăşit dintr-însele şi el. Iar *Aşezămintele Sfinţilor Apostoli* (*Cartea V*, capitolul 4) zic aşa: „Dîndu-ne nouă închipuitoarele Taine ale cinstitului Său Trup şi Sînge, Iuda nefiind de faţă cu noi, a ieşit în Muntele Măslinilor." [...] La fel arată şi Dionisie Areopagitul, cel întocmai cu Apostolii (în *Despre ierarhia bisericească*), într-un cuvînt pe care înţeleptul Maxim Mărturisitorul îl tîlcuieşte aşa: „Iar din cele de aici, cu drept cuvînt ar zice cineva că Hristos a predanisit ucenicilor Taina după ce a ieşit de la cină Iuda." Deşi, mai jos, acest dumnezeiesc Părinte zice: „Însemnează că şi lui Iuda i-a împărţit din tainica (poate din cea de obşte) pîine şi din pahar. Iar după ce a ieşit Iuda de la cină, a dat Tainele ucenicilor, nu lui, ca unul nevrednic de acestea." Se uneşte într-un glas cu aceştia şi Sfîntul Kiril al Alexandriei, zicînd: „După ce a ieşit Iuda, Mîntuitorul a predanisit mîntuitoarea Taină celor unsprezece" (în şirul tîlcuirii la *Matei*, capitolul 26, stih 26). (n. aut.)

Cînd însă a predanisit Domnul tainica cină? După ce a dat lui Iuda pîinea, precum zice Evanghelistul Ioan: „Şi, întingînd pîinea, a dat lui Iuda al lui Simon Iscarioteanul. Acela dar, luînd pîinea, îndată a ieşit" (8:26). Căci pîinea aceea nu a fost trupul Domnului, nu, ci obştească din cea de pe masă, precum zic înţeleptul Fotie şi Kiril al Alexandriei. Căci acesta, tălcuind zicerea „acela ce va întinde mîna în blid împreună cu Mine", spune aşa: „adică cel ce împreună cinează şi este împreună-mesean şi părtaş de masă şi de sare". Căci aşa e însemnat el şi prin glasul fericitului David cînd zice: „iar tu, omule cel întocmai la suflet..." şi celelalte (*Psalmul 54*:13). Iar Ioan a făcut aceasta mai descoperită, zicînd: „A zis Domnul: Acela este căruia Eu, muind pîinea, i-o voi da." (n. aut.)

Domnul a zis de obşte tuturor: „Luaţi, mîncaţi!" – şi nu altceva, ci însuşi trupul Său, pe care l-a frînt în pîinea pusă înainte deopotrivă pentru toţi, dînd aceasta la moartea Sa[226] – iar tu apuci mai înainte, şi mănînci singur şi nici pîinea aceasta obştească nu o pui la mijloc ca să mănînce şi fratele tău; şi nu o frîngi pentru a se da la mulţi săraci, ci o păzeşti pentru tine singur.

Aceasta faceţi întru pomenirea Mea!"

Ce mai zici, omule? Căci – zice – dacă ai face pomenirea vreunui fiu al tău sau a părinţilor tăi, negreşit te-ar mustra conştiinţa dacă nu ai împlini acele milostenii legiuite şi mese obşteşti, precum e obiceiul a se face la pomenirile celor adormiţi în Hristos, şi dacă nu i-ai chema pe săraci să-i ospătezi, ca să-L roage pe Dumnezeu să-i ierte; iar acum, făcînd pomenirea Patimilor Domnului, nu împărtăşeşti pe vreun sărac să mănînce nici din masa ta cea simplă? Nu te cutremuri pentru nelegiuirea aceasta?

25 Asemenea şi paharul, după Cină, zicînd:
„Acest pahar este Legea cea Nouă întru sîngele Meu.[227]

Au fost şi în *Testamentul cel Vechi* pahare şi vase, întru care preoţii turnau sîngele dobitoacelor necuvîntătoare după ce le jertfeau, şi aşa stropeau cu el. Deci – în locul sîngelui necuvîntătoarelor dobitoace, cu care Dumnezeu a pecetluit *Testamentul cel vechi*[228], Pavel Îl aduce acum pe Domnul, Care zice: Eu vărs acum sîngele Meu ca să pecetluiesc *Testamentul cel Nou*. Să nu te tulburi însă – o, Evreule! – auzind de sînge. Căci, dacă ai primit sîngele dobitoacelor necuvîntătoare în *Vechiul Testament*, cu cît mai ales se cuvine să primeşti acum sîngele lui Dumnezeu întru acest *Nou Testament*?

Aceasta să faceţi ori de cîte ori veţi bea, spre pomenirea Mea!

---

[226] Ia aminte, că – după Coresi, în cuvîntul despre Taine – cinci lucrări s-au făcut în vremea Cinei: „Luarea pîinii, blagoslovenia, frîngerea, împărţirea şi mîncarea. Iar cele trei lucrări din urmă, care preînchipuie dumnezeiescul Trup, sînt întru Euharistie (adică «mulţumire»)." [...] Vezi şi frumoasa subînsemnare despre jertfa Trupului Domnului de la *Evrei* 10:1. (n. aut.)

[227] Cuvintele acestea se află aproape la fel şi în *Evanghelia lui Luca* (22:20). (n. aut.)

[228] Căci zice *Dumnezeiasca Scriptură*: „După aceea, luînd Moisi sîngele, a stropit norodul, zicînd: „Acesta este sîngele legămîntului pe care l-a încheiat Domnul cu voi după toate cuvintele acestea" (*Ieşirea* 24:8). De aici zice şi Proorocul Zaharia către Sionul cel nou, întinzîndu-se către Biserică: „Iar pentru tine, pentru sîngele legămîntului tău, voi da drumul robilor tăi din fîntîna fără apă" (capitolul 9:11). Vezi despre aceasta şi în epistola către Evrei (9:20). (n. aut.)

Zice: Şi prin pahar faci aducere aminte şi pomenire de moartea Domnului, Creştine! Deci cum bei singur şi te îmbeţi, de vreme ce înfricoşatul pahar al sîngelui Domnului, din care bei şi tu, se dă la toţi ca să bea?

26 Căci, de cîte ori veţi mînca această pîine şi veţi bea acest pahar, moartea Domnului o vestiţi pînă cînd va veni."

Zice: Cînd vă împărtăşiţi cu Trupul şi Sîngele Domnului, voi, Creştinii, sînteţi datori să aveţi o astfel de aşezare ca şi cum v-aţi afla chiar în seara aceea a Joii celei Mari şi ca şi cum aţi şedea chiar la masa unde şedea Domnul şi să socotiţi că luaţi jertfa aceasta nesîngeroasă a Tainelor din înseşi mîinile Mîntuitorului Hristos. Pentru că însăşi cina aceea pe care a predanisit-o Domnul atunci o săvîrşim şi noi întru fiecare Liturghie, şi însăşi moartea aceea a Lui o vestim, adică o arătăm, prin Taine, pînă la a doua venire a Sa.[229]

27 Aşadar, oricine va mînca pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat faţă de Trupul şi Sîngele Domnului.

---

[229] Căci – după Fotie – pînă atunci vestim moartea Domnului, iar de atunci încolo nu ne vom mai împărtăşi din aceste *Sfinte Taine*, ridicîndu-ne spre o mai desăvîrşită şi mai tainică viețuire şi îndulcire. Şi poate de aceea zice chiar Pavel în epistola către Romani că Domnul, şezînd de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl, Se roagă pentru noi prin pomenirea morţii Sale care se face în sfinţitele Taine. De aceea, şi noi, cei vii şi cei ce au adormit întru Hristos, prin această pomenire a morţii Domnului, ne folosim şi ne împărtăşim de plăţile cele vrednice ale Domnului, pe care le-a dobîndit prin Cruce şi prin moartea Sa. De aceea zice şi Sfinţitul Augustin: „Luaţi din pîine trupul care era spînzurat pe Cruce! Luaţi din potir sîngele care a curs din coasta lui Hristos!" Iar în alt loc, zice întru alăturare: „Cînd se frînge jertfa, cînd se toarnă din pahar Sîngele în gurile credincioşilor, ce alta însemnează decît jertfa trupului Domnului pe Cruce şi vărsarea sîngelui din coasta Lui?"

Bagă de seamă că – deşi în Dumnezeiasca Euharistie mai cu osebire se vesteşte moartea Domnului şi junghierea Lui, precum zice aici Pavel să ne împărtăşim de vrednicele plăţi ale morţii Domnului – totodată se face pomenire şi de învierea, şi înălţarea, şi a doua venire a Lui şi de toată iconomia întrupării, precum dogmatizează despre Taina aceasta sfinţiţii teologi, că toate ale iconomiei întrupării se săvîrşesc duhovniceşte şi tăinuit asupra pîinii ce se pune înainte. De aceea, nici trupul cu care ne împărtăşim nu este acela pătimitor şi stricăcios de pe Cruce, cel de mai înainte de înviere, ci acela fără de patimă şi nestricăcios, de după înviere. Căci – dacă, în Taina Euharistiei, moartea şi junghierea Domnului s-ar face în chip simţit – unii ar putea zice că şi acela cu care ne împărtăşim este stricăcios şi pătimitor. Dar – fiindcă, în Taina Euharistiei, moartea şi junghierea Domnului se face duhovniceşte şi tăinuit, adică cu chip duhovnicesc, prin lucrarea Preasfîntului Duh (măcar că într-adevăr ne împărtăşim de pîine întru însuşi trupul acela care a murit şi s-a junghiat), iar cele duhovniceşti sînt nemuritoare şi nepătimitoare, fiind săvîrşite prin Duhul Sfînt – pentru aceasta şi duhovnicescul Trup cu care ne împărtăşim este nestricăcios. Iar Evstratie Arghentul adaugă că Pavel arată prin aceste cuvinte că Cina Domnului înfăţişează moartea lui Hristos nu numai ca pe o jertfă, ci şi ca pe o împărtăşire, împărtăşindu-se de către credincioşi (foaia 324). Şi adeverează aceasta cuvintele de mai sus ale Sfinţitului Augustin. (n. aut.)

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată Corintenilor ghicitoreşte că se împărtăşeau cu Dumnezeieştile Taine cu nevrednicie, căci îi treceau cu vederea pe cei săraci şi nu-i împărtăşeau din mesele obşteşti pe care le făceau. Dar cum este „vinovat Trupului şi Sîngelui Domnului" acela ce se împărtăşeşte cu nevrednicie? Acesta se face vinovat şi sub judecată la fel cu acela care nu ar voi să mănînce Trupul Domnului sau să bea Sîngele Lui, ci ar voi doar să-L omoare şi să-I verse sîngele. Căci – precum ostaşii care au împuns trupul Domnului (adică mîinile, picioarele şi coasta) nu l-au împuns ca să bea sîngele Lui, ci pentru ca să-l verse spre necinste şi spre defăimare – tot aşa şi acum, cine bea cu nevrednicie tainicul Sînge al Domnului şi nu ia nici un folos dintru aceasta, l-a vărsat în zadar. Căci Evreii, răstignind trupul Domnului, s-au arătat ca şi cum ar fi spintecat hlamida Împăratului; iar Creştinul care se împărtăşeşte cu nevrednicie cu Trupul Domnului este asemenea cu acela care ar arunca hlamida Împăratului în mijlocul noroiului, căci noroiul este sufletul lui necurat cu care o împărtăşeşte. De aceea – şi Iudeii, care au rupt hlamida împăratului, şi Creştinii care au aruncat-o în noroi – sînt vinovaţi şi osîndiţi ca unii ce L-au necinstit pe Împărat la fel.[230]

28 Să se cerceteze însă omul pe sine şi aşa să mănînce din pîine şi să bea din pahar!

Dumnezeiescul Pavel, cînd alătură în mijlocul oarecărei pricini o altă pricină, obişnuieşte să o povestească pe aceea, precum a făcut şi acum. Căci, avînd înaintea sa pricina despre mese şi căzînd în cuvîntul despre Dumnezeieştile Taine, îl vorbeşte pe acesta cu amănunţime, fiind mai de nevoie, şi arată că este capul bunătăţilor a se apropia cineva de Dumnezeieştile Taine şi a se împărtăşi cu conştiinţă curată. Căci zice: Eu nu-ţi pun alt judecător ţie, Creştine, ca să te judece pentru aceasta, ci chiar pe tine te pun judecător al tău însuţi. Deci – zice – judecă-te şi te cercetează pe sine-ţi cu conştiinţa ta, şi aşa apropie-te de Dumnezeieştile Taine şi împărtăşeşte-te, nu cînd este praznic, ci cînd te vei afla pe sine-ţi curat şi vrednic!

29 Căci cel ce mănîncă şi bea cu nevrednicie judecată lui-şi mănîncă şi bea,

Zice: Creştinul care se împărtăşeşte de Trupul şi Sîngele Domnului cu nevrednicie o face spre a sa osîndă, nu din pricina firii Tainelor (pentru că aces-

---

[230] Iar Teodorit zice că, prin cuvintele acestea, Apostolul îi împunge pe Corintenii cei iubitori de argint, pe cel ce curvea cu mama sa vitregă şi pe cei ce mîncau jertfele idoleşti cu nebăgare de seamă. (n. aut.)

tea de sine sînt pricinuitoare de viață și de mîntuire), ci pentru nevrednicia lui. Căci și soarele este luminos și dulce celor ce au ochii sănătoși, iar celor ce îi au stricați și bolnavi li se face vătămător și păgubitor.

nesocotind Trupul Domnului.

Adică: Creștinul ce se împărtășește cu nevrednicie o face spre osînda sa, fiindcă nu cercetează și nu înțelege mărimea tainei. Căci – dacă am cerceta și am socoti bine Cine este Acela Care Se află înaintea noastră pe Sfînta Masă, Cine este Acela cu Care ne împărtășim, că adică este de față Însuși Iisus Fiul lui Dumnezeu, tăinuit cu dumnezeirea și omenirea Sa sub chipul sfințitei pîini – negreșit nu am avea trebuință de altă învățătură; căci însăși socotința aceasta ne-ar face să ne temem, să ne trezvim și să fim cu luare-aminte cînd ne împărtășim.

30 De aceea, mulți dintre voi sînt neputincioși și bolnavi, și mulți au murit.

Zice: Din relele și primejdiile care urmează vouă, Creștinilor, luați dovezile a ceea ce vă zic. Căci de aceea urmează la voi morți neștiute, năpraznice și mai înainte de firesca vreme și boli de ani îndelungați, fiindcă mulți dintre voi se împărtășesc cu nevrednicie. Dar poate ar zice cineva: Apoi ce? Cei ce nu se împărtășesc și nu mor înainte de vreme, ci ajung la adînci bătrînețe, aceștia nu păcătuiesc? La aceasta răspundem că păcătuiesc și aceștia. Dar aceștia – care nu se îmbolnăvesc, nici nu mor mai înainte de vreme, căci nu sînt pedepsiți aici – vor fi pedepsiți mai rău în cealaltă viață. Noi însă, dacă nu vom păcătui, nu vom fi pedepsiți nici aici, nici acolo.[231] Despre aceasta zice și mai departe:

---

[231] Însemnăm aici ceea ce zice marele Vasilie, că mare primejdie este a folosi cineva doctorii pentru toate neputințele și bolile ce pătimește. Fiindcă nu toate neputințele și bolile se fac din fire sau din dieta cea rea și fără rînduială a omului, neputință la care trebuie și ajută meșteșugul doctorului; ci sînt neputințe și boli care urmează din pedeapsa și bătaia Domnului, ca să ne întoarcem de la păcatul pe care-l facem și să ne pocăim. Așa sînt pedepsiți de certarea Domnului și se îmbolnăvesc cei ce se împărtășesc cu nevrednicie de Dumnezeieștile Taine, pentru păcatele lor, și destui credincioși chiar mor, precum zice aici Apostolul. „De aceea – zice dumnezeiescul Vasilie – cei ce pătimesc de astfel de boli, nu din fire sau din rea dietă, ci din pedeapsa și certarea Domnului pentru păcatele lor, aceștia nu se cuvine a chema doctori ca să-i ajute, ci trebuie să se liniștească, și să sufere cu mulțumire boala, mărturisind că bolesc din pricina păcatelor lor, și să se îndrepteze și să facă roade vrednice de pocăință. Deci unii ca aceștia, liniștindu-se și lăsîndu-se de iscusințele doctorilor, trebuie a răbda cele ce au venit asupră-le, după cel ce a zis: «Urgia Domnului o voi suferi» (*Miheia* 7:9). Și arată îndreptarea prin a face roduri vrednice de pocăință și a-și aduce aminte de Domnul, Care a zis: «Iată, te-ai

31 Căci, dacă ne-am judeca pe noi înşine[232], nu am mai fi osîndiţi.

Nu a zis: „dacă ne-am pedepsi noi pe noi înşine", ci numai: „dacă ne-am judeca", adică: Dacă ne-am cunoaşte păcatele şi ne-am osîndi pe noi înşine cu ocara de sine şi cu pocăinţa, nici aici nu ne-am osîndi de Dumnezeu, nici acolo, ci am scăpa şi de vremelnicele munci de aici şi de cele veşnice de acolo. Căci – precum zice dumnezeiescul Hrisostom – „cel ce se osîndeşte pe sine Îl îmblînzeşte pe Dumnezeu de două ori: pentru că şi-a cunoscut păcatul şi pentru că se face mai lenevos a urma păcatului" (cuvîntul 28 la această pricină).

32 Dar, fiind judecaţi de Domnul, sîntem pedepsiţi, ca să nu fim osîndiţi împreună cu lumea.

Zice: Deşi noi, Creştinii, nu facem acest lucru uşor şi lesnicios – adică a ne cerceta conştiinţa şi a ne pîrî pe noi înşine înaintea lui Dumnezeu şi a ne osîndi ca nişte păcătoşi şi călcători ai poruncilor dumnezeieşti – cu toate acestea Dumnezeu nu ne ceartă cu nemilostivire şi cu urgie, ci ne pedepseşte aici, ca să ne miluiască acolo. Căci – zice – aici sîntem pedepsiţi de Dumne-

---

făcut sănătos, de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ceva mai rău!»" (hotărîrea 55 pe larg). (n. aut.)

[232] Întru alte izvoade se scrie: „de am deslusi". Iar Teodorit zice: „de ne-am judeca". Şi cît de bine este a zice: „de ne-am judeca", iar nu: „de am deslusi", şi cît de bine este a ne judeca pe noi înşine şi a ne osîndi, arată Apostolul şi, împreună cu Apostolul, Teologul Grigorie, zicînd: „Să nu aşteptăm a fi vădiţi de alţii, ci mai ales singuri să ne facem cercetători ai noştri. Mare doctorie a răutăţii este mărturisirea şi fuga de greşeală" (*Cuvîntul al XVI-a*). Zice şi cuviosul Nil: „Începutul mîntuirii este osîndirea de sine." Şi marele Antonie zice: „Aceasta este lucrarea cea mare a omului, să-şi spună greşeala înaintea lui Dumnezeu şi să aştepte ispită pînă la răsuflarea cea mai de pe urmă." Şi un alt Părinte – fiind întrebat: „Ce ai aflat, Părinte, în calea aceasta?" – a răspuns: „Să mă osîndesc pe sine-mi în toate." Şi cel ce a întrebat a lăudat lucrul şi a zis: „Cu adevărat, altă cale afară de aceasta nu este!" Şi Avva Pimen a zis: „Toate bunătăţile au intrat în lumea aceasta cu suspin. Ia o faptă bună şi, afară de aceasta, cu osteneală stă omul". Şi l-au întrebat care este aceasta, şi a zis: „Ca omul să se osîndească pe sine." A zis iar: „Cel ce se osîndeşte pe sine – orice i s-ar întîmpla, ori pagubă, ori necinste, ori necaz – mai înainte apucînd, se crede vrednic de aceasta şi nu se tulbură niciodată." Bagă de seamă că ceea ce zice Pavel aici: „Căci, de ne-am judeca pe noi înşine, nu am mai fi osîndiţi", mai înainte apucînd, a zis-o înţeleptul Sirah: „Mai înainte de judecată, cercetează-te pe tine însuţi, şi în ceasul cercetării te vei afla curăţit!" (18:20). Cercetarea aceasta a noastră înşine e mai tot acelaşi lucru cu ceea ce Filon Iudeul a numit „judeţ al conştiinţei". Şi Sfinţitul Augustin a zis: „Fă-te judecător al păcatelor tale, iar nu avocat! (adică apărător)." Iar Teologul Grigorie a zis aşa: „Cercetează-te mai mult pe sine-ţi decît pe cele ale aproapelui, căci cu aceea cîştigi tu însuţi, iar cu cealaltă cel de aproape. Mai bună este socoteala faptelor decît a banilor, căci banii sînt ai pieirii, iar faptele bune rămîn." Vezi şi subînsemnarea zicerii „şi prin cugetările lor întru sine-şi pîrîndu-se" (*Romani* 2:15). (n. aut.)

zeu, adică ne înțelepțim ca de către un tată, și nu ne muncim[233], „ca să nu fim osîndiți împreună cu lumea", adică pentru a nu ne munci acolo veșnic, împreună cu necredincioșii și păgînii[234]. Căci Creștinii, fiind iubiți lui Dumnezeu, cei mai mulți primesc pedeapsa pentru păcatele lor aici, dacă nu vor face păcate mari și de nevindecat.[235]

33 De aceea, frații mei, adunîndu-vă împreună ca să mîncați, așteptați-vă unii pe alții!

După ce a vorbit despre masa duhovnicească a Dumnezeieștilor Taine, Sfîntul Apostol a venit iarăși la cuvîntul despre mesele obștești, și zice: Frații mei – dacă voiți a nu vă împărtăși cu nevrednicie, făcîndu-vă vinovați Trupului și Sîngelui Domnului, și deci dacă voiți să nu cădeți în felurite neputințe și boli din pricina aceasta – să nu vă apucați a mînca mai înainte singuri cînd ședeți și mîncați la biserică, ci așteptați să vină și frații săraci să mănînce la masa voastră! Vezi așadar că nu le-a zis să împartă unul altuia bucatele care se aduceau la mesele acelea, ci să aștepte obștească adunare a tuturor fraților și săracilor.

34 Iar dacă flămînzește cineva, să mănînce acasă,

Cuvîntul acesta al fericitului Pavel este îndemnător și pricinuitor de rușine, căci Apostolul vorbește cu Corintenii ca și cu niște copii care se mîhnesc și plîng de foame, și prin urmare îi mustră ca pe niște lacomi de pîntece. De aceea și zice: Iar dacă este flămînd cineva – adică cine este lacom de pîntece și nu așteaptă să vină și ceilalți frați și săracii, ca să mănînce împreună toți – acela să se ducă să mănînce acasă, iar nu în biserică și în locurile sfințite ale bisericii! – zisa aceasta fiind nu puțină dosadă și ocară a acelora.

ca să nu vă adunați împreună spre judecată.

---

[233] Despre aceasta a zis însuși Apostolul: „Răbdați spre înțelepțire, Dumnezeu Se poartă cu voi ca față de fii. Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește?" (*Evrei* 12:7). (n. aut.)

[234] Și Teodorit zice: „Dacă am cerceta cele făcute de noi în viață, și dacă am da hotărîre dreaptă asupra noastră înșine, nu am primi de la Dumnezeu hotărîrea muncii, căci Stăpînul pedepsește măsurat chiar și greșelile cele prea-mari, ca să nu fim dați pieirii împreună cu păgînii." (n. aut.)

[235] Bine a zis Sfințitul Teofilact: „dacă nu vor face păcate mari și de nevindecat". Căci cei ce fac astfel de păcate mari se muncesc și acolo; și, cu cît nu sînt pedepsiți aici, cu atît mai mult vor fi acolo. De aceea a zis Teologul Grigorie: „Cruțarea de aici îi dă pe cei răi dreptelor judecați de acolo." Și înțeleptul Nil zice: „Plînge-l pe păcătos cînd îl vezi bine-norocit, că sabia judecății se întinde asupra lui." (n. aut.)

Adică: Fraților, vă zic vouă, celor lacomi, să vă duceți să mîncați la casa voastră, ca să nu vă adunați împreună în biserică spre osîndirea și vătămarea voastră. Fiindcă adunările, mesele obștești și dragostele [„agapele", n. m.] din biserică ale Creștinilor s-au rînduit a se face ca să vă folosiți din această împreună-adunare cu iubirea de oameni a unora către alții, Iar dacă nu vă folosiți – zice – din mesele acestea obștești, mai bine e a ședea și a mînca în casele voastre, nu în biserică. Însă Apostolul le zice aceasta nu pentru ca să-i îndemne să rămînă să mănînce în casele lor, ci pentru ca mai mult să-i tragă la împreună-adunarea din biserică, precum se cuvine, și să mănînce toți împreună.

iar celelalte le voi rîndui cînd voi veni.

Apostolul zice cuvintele acestea ori pentru oarecari alte greșeli pe care le făceau Corintenii, greșeli care aveau trebuință de rînduire și învățătură osebită, ori pentru aceeași pricină a meselor obștești. Căci poate unii dintre Corinteni s-au dezvinovățit la cuvintele zise de Apostol mai sus, și de aceea zice el aici: Deocamdată păziți ceea ce v-am spus, iar de are cineva ceva de zis despre acestea, să le păstreze pînă voi veni eu. Și îi sperie că are să vină în Corint, ca să se sfiască și să se îndrepte, dacă vor face vreun lucru necuviincios și nu bun.

CAPITOLUL XII

1 Iar cît priveşte cele duhovniceşti, nu vreau, fraţilor, să fiţi în necunoştinţă.

Adică: Nu voiesc a nu şti voi, fraţilor, despre darurile Sfîntului Duh. Şi pricina este aceasta: Creştinii care credeau atunci, la începutul propovăduirii, şi se botezau primeau toţi Duhul Sfînt; şi, fiindcă Duhul Sfînt este nevăzut după firea Sa, celor ce Îl primeau li se da un semn simţit şi văzut al lucrării Sale. Pentru aceasta, cei ce se botezau vorbeau în limbi străine, ori prooroceau ori făceau minuni. Şi erau dezbinări între Corinteni pentru darurile acestea ale Sfîntului Duh, fiindcă cei ce primeau daruri mai mari se mîndreau faţă de cei care le aveau pe cele mai mici. Iar cei care primeau darurile mai mici se mîhneau şi îi zavistuiau pe cei ce aveau darurile cele mari. Osebit de aceasta, se găseau între dînşii şi unii vrăjitori şi prooroci mincinoşi, care se deosebeau cu anevoie de proorocii adevăraţi şi dumnezeieşti. Deci toate acestea le îndreptează aici Apostolul şi mai întîi vorbeşte despre vrăjitori şi despre proorocii mincinoşi.

2 Ştiţi că, pe cînd eraţi păgîni, vă duceaţi la idolii cei muţi, ca şi cum eraţi traşi să vă duceţi.

Aici, Apostolul arată care este semnul vrăjitorului şi al proorocului mincinos şi care cel al adevăratului Prooroc. Şi zice că proorocii mincinoşi, care vrăjeau întru idoli, insuflaţi fiind de duhul necurat, erau legaţi şi traşi de diavol ca şi cum s-ar fi mişcat şi s-ar fi purtat de altcineva; şi spuneau multe, însă fără a şti ce spun, căci erau uimiţi şi ieşiţi din minte.[236] Acesta este semnul cel

[236] De aceea zice şi Platon: „Prevestitorii zic multe şi bune, dar nimic din cele ce zic nu ştiu." Şi, fiindcă diavolul intra în omul care vrăjea, şi îl arunca la pămînt şi îl zbuciuma, un alt poet zice celor ce vrăjeau: „Dezlegaţi-l pe cel zbuciumat, pe zeu nu-l mai încape!" De aceea zice şi Virgiliu că inima vrăjitoarei se umflă cu sălbăticie şi cu nebunie. Iar Fotie – întru ceea ce zice despre cele zece Sibile – la sfîrşit spune aşa: „Se zice că acestea, ieşindu-şi din minte, vesteau cele ce or să fie. Însă, neavînd înţelepciune să scrie menirile prevestirilor, dar şi pentru că nu puteau scrie întocmai din pricina grabei grăirii cuvintelor, se întîmpla ca multe din vestiri să şchioapete, încît nu se mai puteau îndrepta. Fiindcă femeile dătătoare de meniri, după ce încetau să meneasca, nu mai aveau simţire de cele zise şi nu ştiau ce înseamnă" (Întrebarea 159 din *Amfilohia*). Aceleaşi lucruri le zice despre sibile şi Iustin, dumnezeiescul filosof şi Mucenic. De aceea mă mir cum se întîmpla aceasta cu sibilele care spuneau proorociile despre Hristos, de vreme ce acestea nu se făceau de diavoli, ci de Dumnezeiescul Duh. Căci Montan bîrfea zicînd că toţi Proorocii vorbeau fiind stăpîniţi de Sfîntul Duh, dar nu ştiau ce spun. (Şi vezi despre aceasta la tîlcuirea zicerii: „Căci, dacă mă rog într-o limbă străină,

dintîi al proorocului mincinos, care e mişcat de diavoli, nu insuflat de Duhul Sfînt. Iar adevăratul Prooroc nu era aşa, ci grăia cele zise cu minte curată şi deşteaptă şi cu gînduri statornice.[237]

3 De aceea, vă fac cunoscut că – precum nimeni, dacă grăieşte în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: Anatema fie Iisus! – tot aşa nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus! – decît doar în Duhul Sfînt.

---

duhul meu se roagă, dar mintea mea este fără de rod", *1 Corinteni* 14:14). Dar poate că – precum multora dintre cei vechi li se dădea darul limbilor de către Sfîntul Duh, dar nu şi darul tălmăcirii, precum zice Pavel întru acelaşi capitol – tot aşa li s-a dat şi sibilelor să grăiască despre Hristos cu limbă poetică, fără a li se da şi darul tălmăcirii. Sau – mai bine zis – fiindcă Proorocii purtători de Dumnezeu aveau cunoştinţa adevăratului Dumnezeu şi credeau în El din voinţă şi din dragoste, Duhul Sfînt lucra întru dînşii prin credinţa şi voia lor, încît ei vedeau cele ce li se arătau de către Duhul Sfînt cu minte curată, şi grăiau şi cunoşteau cîte le grăiau cu gînduri statornice. Iar pe sibile, fiindcă nu credeau în adevăratul Dumnezeu şi nu-I dădeau înduplecarea voinţei, Duhul Sfînt le făcea să-şi iasă din minte cînd descopereau menirile despre Hristos, silind în oarecare chip voia lor, precum a silit şi voia vrăjitorului Valaam spre a binecuvînta norodul israilitean.

Însemnăm aici că Sfîntul Maxim zice că Proorocii vedeau cele arătate de Sfîntul Duh cu minte curată, dar nu ştiau şi înţelesurile, mai ales cele adînci, ale celor ce li se arătau, dacă nu le cereau şi nu li se descopereau de către Sfîntul Duh. El zice că „acestea sînt arătate învederat de toţi sfinţii, care, după dumnezeieştile descoperiri, cereau înţelesurile lor" (capitolul XIII al sutei a şasea din cele teologice). Despre aceasta citim la Proorocul Daniil: „Şi cînd eu, Daniil, am văzut vedenia şi m-am străduit să o înţeleg, iată că atunci a stat înaintea mea cineva cu chip de om. Atunci am auzit un glas de om deasupra fluviului Ulai, glas care striga şi spunea: Gavriile, tîlcuieşte celui de acolo vedenia!" (capitolul 8:15, 16). Bagă însă de seamă că Teodorit tîlcuieşte altfel zicerea aceasta, zicînd aşa: „Mai înainte de a se arăta lumina bunei-cinstiri de Dumnezeu, fiindcă slujeau încă minciunii, oamenii erau purtaţi încolo şi încoace ca nişte necuvîntători, fiind robiţi amăgirii nesimţitorilor idoli. Căci Elinii, părăsind pe unul Dumnezeu, dădeau altora mulţi dumnezeiasca cinstire, socotind că Acela nu le poate pe toate. Şi pe unul îl socoteau dătător de înţelepciune, pe altul dătător de iscusire oştăşească, iar pe altul de ştiinţă corăbierească." (n. aut.)

[237] De aceea, nici Marele Vasilie, într-un glas cu dumnezeiescul Hrisostom şi cu Sfinţitul Teofilact, nu-i primeşte pe cei ce zic că Proorocii erau ieşiţi din minte şi nu ştiau ce grăiesc, căci acest lucru este al puterii drăceşti, nu al puterii Sfîntului Duh. Fiindcă lumina nu face întuneric, ci deşteaptă puterea văzătoare ce se află în om; la fel, nici Duhul nu aduce întunecare în suflete, ci deşteaptă mintea care s-a curăţit de întinăciunile păcatului către vederea celor gîndite. Că puterea cea rea este tulburătoare a minţii, vrăjmăşind firii omeneşti, aceasta nu e de necrezut; dar este lucru păgînesc a zice că aceasta o face venirea Dumnezeiescului Duh. Aşadar, dacă sfinţii sînt înţelepţi, cum să nu cunoască cele proorocite de ei? „Inima celui înţelept dă înţelepciune gurii lui, şi pe buzele sale sporeşte cunoştinţa" (*Pilde* 16:23). Iar dacă cineva ar zice că David a spus: „iar eu întru uimirea mea" şi că despre Isaac este scris: „s-a uimit pentru intrarea fiului său", la aceasta răspunde acelaşi Vasilie că „*Scriptura* a numit «uimire» înspăimîntarea şi mirarea, precum zice Isaia: «S-a uimit cerul, şi pămîntul s-a înfricoşat»". (n. aut.)

Aici, dă al doilea semn al vrăjitorului, de a-L anatematiza, adică a-L huli şi a-L prihăni pe Iisus Hristos. Iar semnul Proorocului dumnezeiesc zice că este a lăuda el cu cuvinte bune numele lui Iisus şi a-L numi pe El Domn şi Stăpîn. Dar poate că cineva s-ar nedumeri cum de Îl numesc „Domn" pe Iisus catehumenii, care încă nu s-au luminat cu Sfîntul Botez şi nu au luat Duh Sfînt? Răspundem că nu e acum cuvîntul Apostolului despre cei ce se catehizează, ci despre credincioşi şi necredincioşi.[238] Dar cum se poate ca, de multe ori, şi diavolii să-L numească pe Iisus „Domn", şi „Sfînt" şi „Fiu al lui Dumnezeu", precum se vede în *Evanghelie* (*Marcu* 1:24; *Luca* 4:34)? Răspundem că diavolii zic acestea fiind bătuţi şi siliţi în chip nevăzut, iar de voie şi fără a fi bătuţi nevăzut nu le zic niciodată.[239]

4 Darurile sînt osebite, dar acelaşi Duh.

După ce a arătat care este osebirea proorocului mincinos şi a vrăjitorului de adevăratul şi dumnezeiescul Prooroc, Apostolul vorbeşte acum şi despre darurile Sfîntului Duh, pentru ca să-i îndrepteze pe cei care erau dezbinaţi din pricina lor. Şi, mai întîi, îl vindecă şi îl îndreptează pe cel ce are darul mai mic şi se mîhneşte pentru aceasta, zicîndu-i: Frate, de ce te mîhneşti că nu ai primit un dar la fel de mare precum celălalt? Au doar aceasta e datorie şi ţi se datora a primi atît, şi nu mai puţin? Nu, aceasta e hărăzire (dăruire) a Sfîntului

---

[238] Ori răspundem şi aşa: Catehumenii, deşi nu s-au născut încă prin Sfîntul Botez, totuşi s-au zămislit în credinţă şi se află înaintea uşilor bunei-cinstiri de Dumnezeu – după Teologul Grigorie (*Cuvînt la botez*). De aceea, ei sînt ca nişte mădulare ale Bisericii, ca unii ce au primit credinţa, şi pentru aceasta sînt numiţi Creştini de către canoane, şi sînt ca în lege şi legea le vorbeşte lor. Fiind astfel, ei Îl numesc pe Iisus „Domn" şi Îi dau şi celelalte cinstite numiri, căci cred şi ei. Vezi şi *Canonul XIV* al întîiului Sinod a toată lumea, *Canonul XIX* al celui din Cartaghen şi *Canonul V* al celui din Neochesaria. (n. aut.)

[239] Căci – de vreme ce, după cuvintele Domnului, diavolul „de la început a fost ucigător de oameni şi nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Cînd grăieşte minciuna, grăieşte dintru ale sale, căci este mincinos şi tatăl minciunii" (*Ioan* 8:44) – cum putea „tatăl minciunii" să mărturisească adevărul de bună voie şi de la sine? De aceea, este silit de nevăzuta bătaie a lui Dumnezeu, şi propovăduieşte adevărul fără a voi. Iar Teodorit tîlcuieşte zicerea aceasta aşa: „Iar la noi (la Creştini adică) prea-multă unire şi învoire este că Fiul cel unul născut nu învaţă altceva decît Preasfîntul Duh; ci, aşa cum în dumnezeieştile *Evanghelii* Stăpînul Hristos ne învaţă să cunoaştem vrednicia Sfîntului Duh, tot astfel stăpînirea Lui e propovăduită de către Dumnezeiescul Duh. De aceea, nu este cu putinţă ca acela ce este insuflat de Dumnezeiescul Duh să-L numească pe Hristos străin de firea dumnezeiască. La fel, nu e cu putinţă a-L numi „Dumnezeu" cel care nu e luminat de acelaşi dar al Sfîntului Duh." Tîlcuind zicerea aceasta, purtătorul de Dumnezeu Maxim zice şi el: „Cel ce a putut cîştiga desăvîrşita dragoste şi toată viaţa sa a îndreptat-o către aceasta, acela Îl numeşte „Domn" pe Iisus cu Duhul Sfînt" (capitolul XXXIX al sutei a patra despre dragoste). (n. aut.)

Duh! Mulțumește așadar lui Dumnezeu că ți-a dat acest dar fără a-ți fi dator cu ceva! Căci Același dătător, Dumnezeu, Care i-a dat aceluia darul cel mare, ți l-a dat și ție pe acesta mic. Fiindcă nu vreun Înger ți-a dat ție darul, iar aceluia Dumnezeu, ci același Sfînt Duh vi l-a dat la amîndoi, încît, chiar dacă s-a făcut oarecare osebire după dar, nu este nici o deosebire după Dătătorul darului și după izvor, fiindcă unul și același este Dătătorul și izvorul, Duhul cel Sfînt.

5 Și sînt felurite slujiri, dar același Domn.

Aici, Pavel Îl arată și pe Fiul ca dătător al bunătăților și al darurilor. Și a vorbit de „slujiri" ca să-l mîngîie mai mult pe cel care se scîrbea fiindcă avea dar mai mic. Căci cel ce aude vorbindu-se de „dar", iar apoi primește un dar mai mic decît al altuia, se poate mîhni; iar cel ce aude de „slujire", nu se mîhnește la fel, căci slujirea are osteneală și sudori. Deci zice: De ce te mîhnești tu, Creștine, că ai primit un dar mai mic, căci altuia Dumnezeu i-a poruncit să se ostenească mai mult cu slujirea ce i-a dat, iar de tine I-a fost milă și nu ți-a dat atîta osteneală? Astfel încît, chiar dacă acela are ceva mai mult decît tine, după osteneală o are.[240]

6 Și lucrările sînt osebite, dar este același Dumnezeu care lucrează toate în toți.

Aici, Pavel Îl arată și pe Tatăl, Care lucrează toate întru toți credincioșii Creștini. Și iată cum, din cuvintele acestea ale Apostolului, dumnezeiasca Sfîntă Treime Se arată desăvîrșit și deplin.[241]

---

[240] De aceea a numit Pavel „slujbă" darul său apostolesc – după Teodorit: „Căci (...), întrucît sînt eu apostol al «neamurilor», slăvesc slujba mea" (*Romani* 11:13). Și lui Timotei îi scria, zicînd: „slujba ta fă-o deplin" (*2 Timotei* 4:5), iar altă dată: „Îți aduc aminte a mai înviora darul lui Dumnezeu" (*2 Timotei* 1:6). (n. aut.)

[241] Iar înțeleptul Fotie zice că – de vreme ce Pavel a vorbit mai sus de Duhul, iar apoi, rămînînd în aceeași formă și noimă a cuvîntului, a zis „Domn" și „Dumnezeu", urmînd ca mai jos să unească și să zică: „Fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos" – înseamnă că a dat numirile de „Domn" și „Dumnezeu" tot Duhului, teologhisindu-L pe Acesta Domn și Dumnezeu învederat. Iar dacă se socotesc numirile „Domn" și „Dumnezeu" pentru Fiul și pentru Tatăl, și prin aceasta iarăși se mărturisește domnirea și dumnezeirea Duhului, fiindcă cele ce lucrează Duhul le lucrează și Domnul cu domnirea, și Dumnezeu cu dumnezeirea. Prin urmare, și domnirea Fiului, și dumnezeirea Tatălui sînt și ale Domnului și Dumnezeului Duh, Cel ce le pune în lucrare. De aceea – zice Fotie – a și folosit Pavel nume ipostatic pentru Duhul (căci „Duhul" este arătător al ipostasului [persoanei] Duhului), iar pentru Fiul și pentru Tatăl a folosit numele obștești ale celor trei Ipostasuri, adică „Domn" și „Dumnezeu", ca, văzînd că

Iar „slujire" şi „lucrare" sînt unul şi acelaşi lucru, măcar că se osebesc după numiri,[242] căci şi acestea sînt tot daruri ale Sfîntului Duh, ale Fiului şi ale Tatălui. Căci, precum fiinţa celor trei Ipostasuri este una, tot aşa şi darurile date de Cele trei Persoane sînt aceleaşi. Vezi însă cum Pavel arată mai întîi pe Duhul şi la sfîrşit pe Tatăl, pentru cei ce iscodesc rînduiala Sfintei Treimi şi voiesc a fi numit totdeauna mai întîi Tatăl şi la sfîrşit Sfîntul Duh.[243]

---

cele trei Ipostasuri au aceeaşi putere, să înţelegem că Ele sînt de o fiinţă şi că numirile de „Domn" şi „Dumnezeu" sînt şi ale Duhului Sfînt. (n. aut.)

[242] După Fotie, unele se numesc „daruri", fiind milostiviri ale Duhului. Iar „slujirile" se numesc aşa fiindcă se dau spre slujirea şi folosul aproapelui. De aceea, cei ce le au nu se cuvine a se mîndri, ci trebuie să slujească cu sfială şi cu smerită-cugetare fraţilor pentru care au primit darul acesta. Iar „lucrări" sînt înseşi faptele, adică isprăvile, ce se lucrează din daruri întru cei dăruiţi, precum îmbunătăţirea firii şi altele. Şi Teodorit mai zice că „Apostolul a numit «daruri», «slujbe» şi «lucrări» aceleaşi lucruri, care se osebesc însă după numiri – precum a zis şi Fotie. Iar dătătoare a acestor daruri a arătat Pavel pe Sfînta Treime." Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim zice că „dumnezeiescul Apostol numeşte «daruri osebite» osebitele lucrări ale Sfîntului Duh, care se lucrează adică de unul şi acelaşi Duh" (capitolul 96 al sutei a treia din cuvintele teologice). (n. aut.)

[243] Bagă însă de seamă că – deşi Apostolul schimbă uneori rînduiala şi urmarea Sfintei Treimi, Aceasta fiind mai presus de rînduială – se cuvine însă ca noi să păstrăm nemişcată rînduiala Ei, precum ne-a lăsat nouă Domnul în *Evanghelie* şi precum ne învaţă şi marele Vasilie, zicînd: „E nevoie a se arăta cu deslușire aceasta şi trebuie a fugi de cei ce schimbă urmarea pe care ne-a predanisit-o Domnul, ca de unii ce se luptă vădit împotriva adevărului şi pun pe Fiul înaintea Tatălui, iar pe Duhul Sfînt înaintea Fiului. Căci se cuvine a păzi noi urmarea neclintită şi nestrămutată pe care am luat-o din însuşi glasul Domnului, cînd a zis: «Mergînd, învăţaţi toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui, şi al Fiului şi al Sfîntului Duh. Amin!»" (scrisoare către Evstatie). Acelaşi Sfînt Părinte zice şi în altă parte despre aceasta: „Dar, fiindcă Apostolul a pomenit aici mai întîi de Duhul, al doilea de Fiul şi al treilea de Dumnezeu-Tatăl, nu trebuie a socoti cumva că a strămutat rînduiala cu totul. Căci din felul cum judecăm noi a luat începătură. Fiindcă, primind darurile, sîntem întîmpinaţi mai întîi cu dătătorul (adică cu Duhul); apoi, Îl înţelegem pe Cel ce le-a trimis (adică pe Fiul); apoi, suim aducerea aminte la izvorul şi pricina bunătăţilor (adică la Tatăl)" (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul XVI). Căci, cînd ne suim de la cele de jos, începem de la Duhul şi ajungem la Tatăl prin Fiul. Iar cînd ne coborîm de la cele de sus, începem de la Tatăl şi ajungem la Duhul Sfînt prin Fiul. Aşa ne învaţă şi marele Vasilie, zicînd: „Deci calea cunoştinţei de Dumnezeu este de la unul Duh, prin unul Fiu, la Tatăl. Şi, dimpotrivă, firească bunătate, sfinţenia după fire şi împărăteasca vrednicie vine de la Tatăl, prin Cel Unul Născut, la Duhul. Astfel, Ipostasurile se mărturisesc şi dogma cea bine-einstitoare de Dumnezeu nu cade" (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul XVIII).

Dar şi în epistola canonică despre aşezarea Sfintei Treimi zice aşa: „Schimbarea rînduielii Sfintei Treimi e stricare şi lepădare de toată credinţa." Iar marele Atanasie tîlcuieşte aşa: „Ştiind aceasta, fericitul Pavel nu desparte Sfînta Treime, ca voi, ci, învăţîndu-ne unirea Acesteia, scria Corintenilor despre cele duhovniceşti, zicînd că «sînt osebite daruri, dar acelaşi Duh; şi sînt osebite slujbe, dar acelaşi Domn; şi sînt osebite lucrări, dar acelaşi Dumnezeu care lucrează toate întru toţi». Căci cele ce lucrează Duhul în fiecare se dau de la Tatăl prin

7 Şi fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos.

Pentru a nu zice cineva: Şi ce-mi pasă că este acelaşi Duh, acelaşi Domn şi acelaşi Dumnezeu care dă darurile, de vreme ce eu am primit mai puţine decît ceilalţi? – Apostolul zice aici aşa: A primi mai puţin dar e spre folosul tău, frate, pentru că, neputînd a-l purta pe cel mai mare, te-ai fi vătămat. Iar „arătare a Duhului" a numit semnele şi minunile, căci din semne se arăta credincioşilor că Sfîntul Duh locuieşte întru cei botezaţi. Şi zice: Aşadar, de ce te mîhneşti că ai un dar mai mic? Fiindcă – deşi darurile sînt osebite, ori mari, ori mici – dovada către credincioşi este una, astfel încît şi cu multul, şi cu puţinul arăţi că ai primit Duh Sfînt. Deci mîngîie-te cu aceasta![244]

8 Căci unuia i se dă prin Duhul cuvînt de înţelepciune,

Adică precum Teologul Ioan, „Fiul Tunetului", Petru şi ceilalţi Apostoli, şi mai ales acest Apostol Pavel, aveau un asemenea dar al „cuvîntului înţelep-

---

Cuvîntul, toate ale Tatălui fiind şi ale Fiului. De aceea, şi cele ce se dau de la Fiul prin Duhul sînt daruri ale Tatălui. Căci Duhul, fiind întru noi, întru Acesta este şi Tatăl, şi Fiul. Precum e scris: «Eu şi Tatăl vom veni şi Ne vom face sălaş la el.»" (în cele către Serapion). Iar pentru ce pune Pavel altfel rînduiala numelor Sfintei Treimi vezi în subînsemnarea zicerii „darul Domnului nostru Iisus Hristos" (*2 Corinteni* 13:13). (n. aut.)

[244] Iar Teodorit tîlcuieşte aceasta zicînd aşa: „Nu a zis «darul», ci «arătarea». Căci darul şi acum se dă celor ce se învrednicesc de Preasfîntul Botez, dar nu arătat; iar în acea vreme îndată grăiau în limbi străine şi făceau minuni, arătîndu-se prin acestea şi învăţînd adevărul învăţăturii." Iar Teologul Grigorie tîlcuieşte aceasta aşa, zicînd: „Duhul e unul, iar darurile nu sînt la fel, fiindcă nici vasele Duhului nu sînt la fel: căci unuia, prin Duhul, i se dă «cuvînt de înţelepciune» şi de vedere a celor dumnezeieşti; altuia, «cuvînt de cunoştinţă» sau de descoperire; altuia, credinţă adevărată şi fără stînjenire; altuia, lucrarea puterilor şi minunilor mai înalte; altuia, darul tămăduirii, sau apărării sau ocîrmuirii, adică pedagogii trupeşti; iar altuia neamuri de limbi, tălmăciri de limbi, daruri mai mari şi mai mici, după măsura credinţei" (*Cuvînt despre buna rînduială întru cuvîntări*). Şi Sfîntul Chiril Ierusalimiteanul zice aşa: „Curăţeşte aşadar vasul tău, ca să primeşti mai mult dar! Căci iertarea păcatelor se dă tuturor celor ce se botează, iar împărtăşirea Sfîntului Duh se dă după măsura credinţei fiecăruia: dacă osteneşti puţin, puţin vei lua; iar dacă vei lucra mult, multă îţi va fi plata!"

Şi purtătorul de Dumnezeu Maxim zice: „Deci, dacă fiecăruia i se dă arătarea Duhului după măsura credinţei, întru împărtăşirea acestui dar fiecare din credincioşi primeşte lucrarea Duhului măsurată după măsura credinţei şi a aşezării sale sufleteşti, care se dăruieşte lui spre lucrarea potrivită fiecărei porunci în parte" (capitolul 96 al sutei a treia din cuvintele teologice). Iar marele Vasilie zice că e nevoie de trei lucruri pentru a primi cineva lucrarea Duhului: 1) curăţia şi pacea despre patimi, 2) credinţa şi 3) folosul. [...]

Neînţeleasă este însă oamenilor pricina pentru ce unul ia un dar, iar altul alt dar – după acelaşi Vasilie, care zice: „Însă este cu neputinţă firii omeneşti să arate cuvîntul [„raţiunea", n. m.] osebitei lucrări care se face de către Dumnezeiescul Duh între cei vrednici, cuvînt după care unuia i se încredinţează proorocia, după măsură; iar altul primeşte darul tămăduirii, şi acesta după măsură. (...) Căci acestea le ştie singur Cel ce priveşte vrednicia fiecărui suflet şi Care împarte fiecăruia măsurile cele nevăzute ale dreptăţii." (n. aut.)

ciunii", cu care nu numai că ştiau tainele ascunse ale lui Dumnezeu, ci şi pe ceilalţi îi învăţau prin cuvînt. Fiindcă înţelepciunea învaţă pe cei ce o au, luminînd şi descoperind cele ascunse, iar „cuvîntul înţelepciunii" le înfăţişează şi celorlalţi.

Şi ia aminte că Pavel foloseşte pentru Sfîntul Duh prepoziţia „prin" şi, mai jos, pe „după" şi pe „în", ca să arate că folosirea prepoziţiilor este fără osebire – precum zice Fotie, şi marele Vasilie (în capitolele despre Sfîntul Duh) şi Teologul Grigorie (în cuvîntul despre Sfîntul Duh).

Iar Teodorit zice că Pavel nu numeşte „cuvînt de înţelepciune" buna-limbuţie [„retorica", n. m.], ci adevărata învăţătură. [...]

iar altuia, cuvînt de cunoştinţă, după acelaşi Duh.

Precum mulţi Creştini aveau un asemenea dar de cunoştinţă, adică aveau cunoştinţă de multe taine duhovniceşti, dar nu puteau să-i înveţe şi pe alţii prin cuvînt. Iar Pavel pune toate darurile în seama Sfîntului Duh pentru ca să-i mîngîie cu aceasta pe cei ce avea daruri mai mici. Iar marele Vasilie, vorbind despre darul acesta, zice că „e nevoie de «cuvîntul cunoştinţei» spre a vedea cu mintea cele negrăite ale Duhului" (la începutul tîlcuirii la *Isaia*). Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim, tîlcuind zicerea „duh de cunoştinţă", spune aşa: „însuşirea cunoştinţei este cuprinderea dumnezeieştilor cuvinte întru faptele cele bune" (capitolul 38 al sutei a patra din cuvintele teologice).

9 Şi unuia i se dă credinţă, întru acelaşi Duh,

Prin „credinţă", Pavel nu o înţelege aici pe aceea a dogmelor, ci pe a semnelor şi minunilor, ce poate muta şi munţii, despre care a zis Domnul: „De aţi avea credinţă ca grăuntele de muştar, aţi zice muntelui acestuia: Mută-te! – şi s-ar muta" (*Matei* 17:20). Şi Apostolii Îl rugau pe Domnul tot pentru această credinţă, zicînd: „Adaugă nouă credinţă!" (*Luca* 17:5).[245]

iar altuia darul tămăduirii, întru acelaşi Duh;

„Darul tămăduirii" e a vindeca orice boală de mulţi ani şi grea, cît şi toată neputinţa, adică boala uşoară şi de scurtă vreme, aşa cum Domnul a dat acest dar Apostolilor, după *Evanghelia* de la Matei (10:1).

10 unuia lucrări de puteri,

---

[245] Şi Teodorit zice că Pavel nu vorbeşte aici de credinţa cea de obşte, ci de osebitul dar de a strămuta şi munţii. (n. aut.)

Cel ce avea „darul puterilor" putea să-i certe pe cei nesupuşi, aşa cum Pavel l-a orbit pe Elima vrăjitorul şi Petru i-a omorît pe Anania şi pe Safira. Iar acest dar nu îl avea acela ce lua darul tămăduirilor.

altuia, proorocia; unuia, desluşirea duhurilor,

Darul desluşirii duhurilor era a şti cineva care om este duhovnicesc şi care nu, ci sufletesc sau trupesc; care este Proorocul cel adevărat, insuflat de Dumnezeu, şi care vrăjitorul şi proorocul mincinos, insuflat de diavoli. Despre aceasta, acelaşi Apostol scria Tesalonicenilor: „Prorociile să nu le defăimaţi. Toate să le cercaţi. Ce este bun, ţineţi" (*1 Tesaloniceni* 5:20, 21). Căci atunci, precum se aflau mulţi Prooroci adevăraţi – cum era Agav, care, prin Sfîntul Duh, a proorocit că se va face în toată lumea foamete mare, care s-a şi făcut în vremea chesarului Claudiu (precum zic *Faptele Apostolilor*, 11:28); cum erau cele patru fiice ale lui Filip, care prooroceau (capitolul 21:9) – la fel erau şi mulţi prooroci mincinoşi. Fiindcă se silea diavolul ca, pe lîngă Proorocii cei adevăraţi ai lui Dumnezeu, să dovedească cu făţărnicie că şi proorociile mincinoase şi vrăjirile lui au oarecare fiinţă arătată (precum zice marele Hrisostom). Astfel încît darul desluşirii duhurilor era al doilea după darul proorociei.[246]

iar altuia neamuri (feluri) de limbi, şi altuia tălmăcirea limbilor.

Mult era, mare şi întins la mulţi Corinteni, darul limbilor, pentru care se şi făleau ei mai mult decît pentru toate celelalte daruri. Fiindcă acest dar s-a dat mai întîi Apostolilor de către Sfîntul Duh, în chip de limbi de foc, şi de aceea se socotea mai mare decît toate. Dar nu este aşa adevărul, căci darul învăţăturii şi cel al tălmăcirii limbilor este mai mare decît acela al grăirii în limbi. De aceea l-a şi pus Apostolul pe cel din urmă ca fiind mai sus. Fiindcă, pe atunci, unul primea darul de a grăi în felurite limbi, dar nu şi pe acela

[246] Căci zice marele Vasilie: „Cu adevărat, este mare şi întîi dar, avînd nevoie de suflet curăţit, pentru a încăpea dumnezeiasca insuflare spre a prooroci cele ale lui Dumnezeu. Iar al doilea după acela este, şi nici acesta mic şi avînd nevoie de nu mică purtare de grijă, de a asculta voia celor zise de către Duhul şi de a nu răstălmăci înţelegerea lor, ci a se povăţui drept întru dînsa de către Duhul ce a iconomisit a se scrie proorocia şi povăţuieşte mintea celor ce au primit darul cunoştinţei. Despre aceasta a zis şi Domnul: «Cel ce are urechi de auzit să audă!» (*Matei* 11:15). Şi Proorocul Osie zice: «Cine este înţelept ca să priceapă aceasta şi înţelegător ca să poată pătrunde cuvîntul cel adînc!» (capitolul 14:10). [...] Căci cel ce se dă pe sine-şi ca organ [„instrument", n. m.] vrednic lucrării Duhului este Prooroc. Iar cel care primeşte înţelepţeşte în sine-şi puterea celor ce se făgăduiesc are darul desluşirii duhurilor. Rînduind despre acesta Corintenilor, Apostolul zice: «Iar Prooroci să vorbească doi sau trei, şi ceilalţi să desluşească» (*1 Corinteni* 14:29)" (marele Vasilie la începutul tîlcuirii la *Isaia*). (n. aut.)

de a le tălmăci. Adică ştia limbile pe care le grăia, înţelegea ce zic, dar nu putea să le tălmăcească altora. Iar altul primea amîndouă aceste daruri – şi de a grăi în osebite limbi, şi de a le tălmăci – sau i se da numai a le tălmăci. Şi potrivit a numit „neamuri" osebitele limbi, care sînt împărţite după naţiile şi neamurile lumii.

11 Însă toate acestea le lucrează unul şi acelaşi Duh, împărţind osebit fiecăruia după cum voieşte.

Sfinţitul Apostol îi mîngîie iarăşi pe aceiaşi, zicînd, ca şi mai sus, că toate darurile acestea – adică mici, mari şi mai mari – sînt lucrate de unul şi acelaşi Duh, nefiind nici o osebire între dînsele după dătătorul şi izvorul lor, din care se revarsă la cei osebiţi. Şi vezi cum astupă gura Creştinului căruia nu-i place împărţirea darurilor Duhului, zicînd că Duhul împarte acestea precum socoteşte, voieşte şi Îi place. Deci – zice – tu cine eşti de nu-ţi place aceasta? Şi ia aminte – o, cititorule! – la zicerea „precum voieşte", spusă pentru luptătorii împotriva Duhului, care nu-L numesc Dumnezeu pe Duhul Sfînt. Căci Pavel nu a zis: „Duhul împarte precum I se porunceşte", ci „precum voieşte", adică împarte darurile Sale domneşte, stăpîneşte şi dumnezeieşte, ca Domn, Stăpîn şi Dumnezeu. Şi nu a zis că Duhul „Se lucrează", cum zic luptătorii împotriva Duhului, ci că „lucrează", precum lucrează şi Tatăl, cum a zis mai sus: „acelaşi Dumnezeu care lucrează toate întru toţi" (stihul 6).[247]

---

[247] Dumnezeiescul Marcu Postnicul zice aşa despre darul Duhului: „Cu adevărat, unul şi neschimbat este darul Duhului, însă lucrează în fiecare precum voieşte" (*Despre cei ce socotesc că mîntuirea ar fi din fapte*, capitolul 115). Şi iarăşi: „Precum ploaia, vărsîndu-se pe pămînt, dă sadurilor umezeală potrivită, tot aşa, punînd darul în inimile credincioşilor, fără prefacere, Duhul dăruieşte în chip potrivit lucrările faptelor bune" (la fel, capitolul 116). Şi iarăşi: „Celui ce flămînzeşte pentru Hristos, darul i se face hrană; celui ce însetează, băutură prea-dulce; celui ce tremură de frig, îmbrăcăminte; celui ce osteneşte, odihnă; celui ce se roagă, încredinţare; şi celui ce plînge, mîngîiere" (la fel, capitolul 117). Zice şi dumnezeiescul Hrisostom: „Lumina ce se dă de Dumnezeu este simplă şi nu are raze osebite după fire, ci după lucrări. Căci strălucirea de la Dumnezeu este una singură, dar către noi vin multe şi osebite raze, unuia dăruindu-i strălucirea proorociei, altuia strălucirea apostolici iar altuia strălucirea muceniciei" (*Cuvînt despre rîvna şi buna cinstire de Dumnezeu şi la orbul din naştere*). Şi iarăşi zice: „Precum culorile şi bunele vopsele ale hainei împărăteşti primesc raza soarelui şi o răsfrîng în osebite raze după cum este vopseaua (...), fără ca însăşi raza să se împartă – tot aşa şi dumnezeiasca lucrare, simplă fiind, se împarte împreună cu cei ce o primesc" (la fel). Iar Marele Atanasie zice aşa: „Căzînd pe pămînt, ploaia răsare semănături de multe feluri: şi grîu, şi chimen, şi mălai şi secară; una este ploaia care se coboară, iar semănăturile care rodesc sînt multe" (*Cuvînt la sămînţă*). (n. aut.)

12 Căci, precum trupul unul este, şi are mădulare multe, iar toate mădularele trupului, multe fiind, sînt un trup[248], aşa şi Hristos.

Apostolul îl mîngîie şi aici pe acela care se mîhnea că avea dar mai mic, cu pilda trupului arătîndu-i că nu este mai prejos decît cei ce au darurile mai mari. Şi zice: Căci – precum trupul este una, de sine adică, dar şi multe, pentru că are osebite mădulare – tot aşa şi mădularele sînt de sine multe, dar şi una, fiindcă alcătuiesc un trup. Deci, dacă mădularele sînt una, unde mai este osebirea dintre ele, care este mai mare sau mai mic? Negreşit nu au nici o osebire, nu este mai mare şi mai mic, pentru că toate sînt una, ca unele ce alcătuiesc un trup. La fel este şi „Hristos", adică trupul lui Hristos, aşadar Biserica, împreuna-adunare a tuturor Creştinilor. Fiindcă, prin „Hristos", Pavel a numit trupul Bisericii, de vreme ce Hristos este Capul trupului Bisericii. Căci, precum trupul şi capul alcătuiesc un om, tot aşa Biserica şi Hristos, fiind trup şi cap, una sînt. Deci Pavel zice că toţi sîntem una întru o Biserică fiindcă alcătuim trupul ei cel unul, chiar dacă trupul acesta unul al Bisericii e făcut din osebite mădulare (cete).

13 Pentru că într-un Duh ne-am botezat toţi întru un singur trup – fie Iudei, fie Elini, fie robi, fie liberi –

Cu aceste cuvinte, Pavel arată acum că Biserica se aseamănă cu un trup şi zice: Eu, Pavel, şi noi toţi, am fost botezaţi de unul şi acelaşi Sfînt Duh „întru un trup", adică spre a fi un singur trup. Căci nu m-am botezat eu întru un Duh, iar tu într-altul, ci întru unul şi acelaşi Duh. Drept aceea, nici eu, Pavel, nu am ceva mai presus decît tine, fiindcă ne-am botezat într-un trup, adică pentru a fi

---

[248] Tîlcuind aceasta, Teologul Grigorie zice aşa: „Fraţilor, să ne cucerim de această rînduială, pe aceasta să o păzim; adică unul să fie ca o ureche, altul ca limbă, altul ca mînă iar altul ca altceva. Unul să înveţe, iar altul să se înveţe; unul să lucreze binele cu mîinile sale, ca să împartă cele de trebuinţă celui lipsit; unul să înceapă [„să conducă", n. m.] şi să hotărască, iar altul să se îndrepteze prin ascultare. Să nu fim toţi limbă, căci oare toţi sîntem Prooroci, oare toţi Apostoli, oare toţi tîlcuim? Mare lucru e a învăţa pe alţii! – iar a ne învăţa este fără primejdie. De ce te faci pe sine-ţi păstor, deşi nu eşti? De ce te faci cap, fiind picior? De ce te apuci a povăţui oastea, fiind rînduit între soldaţi? Rînduiala întăreşte tot: rînduiala le ţine pe cele cereşti şi pe cele pămînteşti; rînduiala întru cele gîndite, rînduiala întru cele simţite; rînduiala între Îngeri; rînduiala în stele, în mişcarea, în mărimea, în ţinerea uneia de alta şi în strălucire. Oriunde stăpîneşte, rînduiala (adică regula) e podoabă şi frumuseţe nestrămutată. Iar neregula nu e podoabă şi a izvodit în aer fulgerele, în pămînt cutremurele, în mare viforele, în cetăţi şi în case gîlcevi şi războaie, în trupuri boli şi în suflete păcate" (*Cuvîntul 32*). Această zicere a Apostolului o pomeneşte şi *Canonul 64* al celui de-al VI-lea Sobor a toată lumea. (n. aut.)

un trup, atît Iudeii, cît şi Elinii şi „neamurile"; atît robii, cît şi cei slobozi. Iar dacă Duhul Sfînt ne-a unit pe noi, Creştinii, care eram aşa depărtaţi unul de altul, şi ne-a făcut una, cu mult mai vîrtos nu se cuvine a ne mîhni acum, după ce ne-am făcut una prin Sfîntul Duh, ca şi cum ar fi vreo osebire între noi.[249]

şi toţi întru un Duh ne-am adăpat.

Se vede că Pavel vorbeşte aici pentru duhovnicească masă a Tainelor, a Pîinii şi a Vinului; căci, zicînd că „ne-am adăpat întru un Duh", le arată pe amîndouă: şi Sîngele Domnului pe care-l bem, şi Trupul Lui pe care-l mîncăm. Însă noima cea mai adevărată este că „Duh" numeşte aici venirea şi sălăşluirea Sfîntului Duh care se face întru noi de la Sfîntul Botez, mai înainte încă de a ne împărtăşi cu Dumnezeieştile Taine. Căci, îndată ce se botează, Creştinii iau darul Sfîntului Duh în inima lor ca într-o apă ce saltă. Şi a zis: „ne-am adăpat" de la metafora şi asemănarea [„comparaţia", n. m.] pomilor, care sînt adăpaţi de una şi aceeaşi ploaie. Deci – zice – un Duh ne-a adăpat, ne-a săturat şi ne-a făcut un trup pe noi toţi.

14 Căci nici trupul nu este un mădular, ci multe.

Zice: Creştine, nu te mira dacă noi, cei atît de mulţi, sîntem un trup. Căci aşa se întîmplă şi cu trupul omului, care e alcătuit din multe mădulare.

15 Dacă piciorul ar zice: Fiindcă nu sînt mînă, nu sînt din trup! – pentru aceasta nu este el din trup?
16 Şi – dacă urechea ar zice: Fiindcă nu sînt ochi, nu fac parte din trup! – pentru aceasta nu este ea din trup?

Cu înţelepciune, Apostolul închipuie aici că mădularele trupului omenesc vorbesc între ele ca şi cum ar fi cuvîntătoare şi ar cîrti pentru că unele dintr-însele sînt mai prejos decît celelalte. Prin aceasta, arată că, precum cîrtirea mădularelor este fără cuvînt [„temei", n. m.], la fel e şi aceea a Creştinilor care cîrtesc că sînt alţii mai mari decît dînşii după daruri, şi aşa îi ruşinează. Şi nu spune că ar cîrti şi ar vorbi între ele mădularele care se află la marginile trupului omenesc, precum este piciorul şi urechea sau piciorul şi ochiul, ci că piciorul vorbeşte cu mîna, cîrtind asupra ei, mîna fiind puţin mai sus în vrednicie decît piciorul; şi zice că urechea vorbeşte cu ochiul şi cîrteşte asupra lui, ochiul întrecînd cu puţin urechea. Pentru că noi, oamenii, totdeauna obiş-

[249] Vezi şi subînsemnarea stihului 3 al capitolului VI al epistolei către Romani. (n. aut.)

nuim a-i zavistui nu pe cei ce sînt cu mult mai sus decît noi, ci pe cei ce ne întrec doar cu puțin. Deci – chiar dacă piciorul ar zice: Fiindcă eu nu sînt mînă și nu sînt la mijlocul trupului, ci sînt picior și dedesubtul tuturor, nu sînt parte a trupului! – nu cumva din pricina aceasta piciorul nu mai face parte din trup? Nu, căci nu locul, mijlocul sau marginea trupului, face a fi sau a nu fi ceva parte din trup, ci ceea ce face ca partea să fie a trupului este unirea cu tot trupul; precum, dimpotrivă, ceea ce face ca să nu fie parte din trup este despărțirea de tot trupul. Tot așa – dacă urechea ar zice: Fiindcă eu nu sînt ochi, atunci nu sînt parte a trupului! – oare ea nu ar mai fi parte din trup? Ba ar fi, avînd și ea dintru început loc rînduit de la Dumnezeu și făcîndu-și lucrarea sa. Prin urmare și tu, Creștine ce ai luat un dar mai mic și mai înjosit, nu cîrti, pentru că și tu ești parte a trupului Bisericii lui Hristos, deși ți s-a sortit locul și rînduiala mai de jos. Căci nu mai ești mădular al trupului Bisericii atunci cînd te vei rupe și te vei despărți pe sine-ți de Biserică și de unirea ei. Păzește așadar unirea aceasta, dacă voiești a fi mădular al Bisericii lui Hristos.

17 Dacă tot trupul ar fi ochi, unde ar fi auzul?
Sau, dacă ar fi tot auz, unde ar fi mirosul?

Fiindcă, mai sus, dumnezeiescul Pavel a vorbit de „picior", de „mînă", de „ureche" și de „ochi", făcîndu-i pe Corinteni să se gîndească la rînduiala covîrșirii și a micșorării, din înțelegerea aceasta urmînd a se mîhni iarăși aceia, în loc să se mîngîie – acum el arată că era de folos ca darurile să fie osebite în Biserica lui Hristos. Căci, dacă tot trupul ar fi fost un singur mădular, unde ar fi fost celelalte mădulare? Tot așa, dacă doar unul ar fi avut în Biserică toate darurile, ceilalți ce ar mai fi avut? Deci zice: Nu te rușinezi tu, Creștine care te mîhnești că sînt alții mai presus de tine, că prin aceasta cauți să scoți din Biserică atîtea mădulare, frați ai tăi? De ce vrei să fi tu singur într-însa și să ai darurile tuturor?

18 Dar acum Dumnezeu a pus mădularele, pe fiecare din ele,
în trup, cum a voit.

Cu cuvîntul acesta, Apostolul astupă foarte mult gurile Corintenilor, zicînd că Dumnezeu a voit și a rînduit fiecare mădular al trupului la locul lui firesc (căci aceasta însemnează zicerea „a pus"); și că nici piciorul nu are dreptate a se mîhni că s-a rînduit să aibă locul cel mai de jos al trupului, fiindcă Dumnezeu așa a voit și așa e de folos; și nici capul nu are dreptate a se mîndri că are locul cel mai de sus al trupului, fiindcă isprava aceasta nu e a sa, ci a lui Dumnezeu, Care a rînduit locul mădularelor în acest fel. Deci Dumne-

zeu a rînduit la fel şi în Biserică, anume ca unul să fie jos, iar celălalt să fie sus, pentru că aşa îi e de folos fiecăruia. Aşadar, se cuvine ca şi acela să primească locul de jos, şi acesta să nu se mîndrească pentru locul de sus.

19 Dacă toate ar fi un singur mădular, unde ar fi trupul?
20 Dar acum sînt multe mădulare, însă un singur trup.

Vezi înţelepciunea marelui Pavel? Căci îi mîngîie pe Corinteni prin însăşi ceea ce îi mîhnea, arătînd pricină de unire ceea ce li se părea a fi pricină de deosebire, anume că se cuvine ca în Biserică darurile să nu fie toate de aceeaşi cinste, ci osebite. Căci, dacă nu ar fi fost mădularele, nu ar fi fost nici trupul; şi, dacă nu ar fi fost trupul, nici mădularele nu ar fi fost de aceeaşi cinste. Iar acum mădularele sînt de aceeaşi cinste pentru că alcătuiesc un trup. De aceea, trupul se împlineşte pentru a fi osebite mădularele, iar mădularele au aceeaşi cinste pentru a fi un trup. Astfel, toate slujesc şi împlinesc un trup întreg şi desăvîrşit, „căci – zice – multe mădulare sînt, dar un singur trup". Prin urmare, şi voi, Creştinii, dacă nu aţi fi avut daruri osebite, nu aţi fi fost un trup; şi, nefiind un trup, nu aţi fi fost de aceeaşi cinste, fiindcă cinstea cea deopotrivă şi unirea voastră se naşte fiindcă sînteţi un trup.[250]

21 Şi nu poate ochiul să zică mîinii: N-am trebuinţă de tine! – sau capul să zică picioarelor: N-am trebuinţă de voi!

După ce i-a potolit şi i-a mîngîiat prin cuvintele de mai sus pe cei ce aveau daruri mai mici, sfîntul Apostol vorbeşte acum cu aceia care aveau daruri mai mari şi se mîndreau faţă de cei mai de jos. Căci zice: Precum ochiul nu poate să spună mîinii şi celorlalte mădulare ale trupului că nu are trebuinţă de ele[251]

---

[250] Vrednice de laudă sînt şi asemănările pe care le aduce dumnezeiescul Chiprian, care zice: „Fraţii duhovniceşti, Creştinii adică, se unesc ca nişte osebite raze întru acelaşi soare, ori ca nişte osebite crengi întru aceeaşi rădăcină, ori ca nişte osebite jghiaburi de apă întru acelaşi izvor, ori ca nişte osebite mădulare întru acelaşi trup. Adică soarele întru care se unesc este credinţa, de la care iau lumină; rădăcina este cea din care cresc, izvorul este înţelepciunea lui Dumnezeu din care se luminează iar trupul este Biserica de care afirmă ei." Iar dumnezeiescul Ambrozie zice că frăţia duhovnicească o covîrşeşte pe aceea trupească după trei lucruri: 1) trupeasca frăţie primeşte şi vrajbă, iar cea duhovnicească nu; 2) cea trupească le desparte pe cele obşteşti, iar cea duhovnicească le face obşteşti şi pe ale sale; 3) cea trupească îi defaimă pe ai săi, iar cea duhovnicească îi primeşte şi pe cei străini (la Coresi). (n. aut.)

[251] Iar Sfîntul Grigorie Nyssis tîlcuieşte tropologic [„moral", n. m.] această zicere a Apostolului: „Ochiul nu poate să zică mîinii: Nu am trebuinţă de tine!" Sfîntul Grigorie zice că dumnezeiescul Pavel arată că se cuvine ca trupul Bisericii să facă bine prin amîndouă, şi prin puterea străvăzătoare a adevărului, şi prin cea lucrătoare. Căci nici puterea de a vedea cele

– fiindcă, dacă ar lipsi un singur mădular, chiar cel mai de jos, trupul ar şchiopăta şi nu ar fi întreg şi împlinit – tot aşa nici cei ce au daruri mai mari nu se pot mîndri şi zice celor cu daruri mai mici că nu au trebuinţă de ei. Fiindcă au trebuinţă de dînşii, nefiind ei singuri îndestui şi fără de lipsă spre a zidi Biserica. Şi bine a zis că ochiul nu poate să zică cele de mai sus, căci, chiar dacă ochiul ar voi să nu aibă trebuinţă de celelalte mădulare, aceasta este cu neputinţă în chip firesc.

22 Ci cu mult mai mult mădularele trupului care par a fi mai slabe sînt mai trebuincioase.
23 Şi pe cele ale trupului care ni se par mai de necinste , pe acelea cu mai multă cinste le îmbrăcăm; şi cele necuviincioase ale noastre au mai multă cinste.

Acum, Apostolul arată că mădularele pe care le socotim că sînt mai de jos, acelea sînt trebuitoare. Căci ele par a fi mai înjosite, dar după adevăr nu sînt aşa. Dar care sînt mădularele trupului ce par a fi mai neputincioase şi mai necinstite decît celelalte, dar sînt mai trebuitoare? Unii zic că sînt părţile cele născătoare şi făcătoare de prunci, care par a fi ne-cinstite, dar sînt atît de trebuitoare încît fără ele moştenirea oamenilor şi viaţa lor nu ar fi putut să rămînă. Şi le dăm mai multă cinste decît celorlalte, căci, chiar dacă cineva ar fi gol peste tot trupul, nu poate lăsa goale aceste părţi.[252] Iar alţii zic că părţile mai neputincioase şi mai de nevoie sînt ochii, pentru că aceştia, deşi sînt mici, şi mai slabi şi mai neputincioşi decît toate celelalte mădulare, sînt însă prea de nevoie. Iar mai ne-cinstite zic că sînt picioarele. Aşadar, ochilor noştri le dăm multă purtare de grijă şi cinste, dar şi picioarele le acoperim şi le purtăm de grijă, deşi ele sînt mai jos şi par a fi ne-cinstite.[253] Se pot înţelege deci trei

---

dumnezeieşti (care se arată prin „ochi") nu împlineşte singură sufletul dacă nu sînt de faţă faptele (care se însemnează prin „mînă"), isprăvind viaţa cea morală, nici filosofia practică nu e de ajuns, dacă întru cele ce se fac nu se află adevărul bunei cinstiri de Dumnezeu. Căci e nevoie de împreună-lucrarea „ochilor" cu „mîinile", adică a credinţei cu faptele (în şirul filcuirii capitolului 28, stih 20, al *Evangheliei* lui Matei). (n. aut.)

[252] Precum se vede, de aceea Adam şi Eva, după ce au călcat porunca lui Dumnezeu, văzîndu-şi goliciunea, au cusut frunze de smochin şi şi-au făcut acoperămînt ca să-şi acopere părţile născătoare de fii (*Facerea* 3:7). Şi copiii, îndată ce mai cresc, îşi acoperă părţile acelea. (n. aut.)

[253] Iar Teodorit zice că părţile cele mai de nevoie sînt splina şi creierul, la care se adaugă plămînii, inima şi celelalte măruntaie, şi că acestea s-au învrednicit de mai multă apărare de la Făcătorul, căci oasele pieptului şi ale capului, care le cuprind, sînt mai tari decît celelalte. Iar mai ne-cinstite se văd a fi picioarele, pentru care avem însă multă purtare de grijă, învelindu-le cu colţuni [„ciorapi", n. m.] şi cu încălţări. (n. aut.)

rînduieli ale mădularelor trupului, adică: unele, precum ochii, sînt slabe şi de nevoie; altele ne-cinstite, precum picioarele; iar altele grozave la vedere, precum sînt părţile cele născătoare.[254]

24 Iar cele cu bun chip nu au trebuinţă de noi.

Cineva ar putea zice: Ce cuvînt este acesta – o fericite Pavele! – să purtăm de grijă şi să ocrotim mădularele noastre cele fără chip, adică grozave şi ne-cinstite, şi să le defăimăm pe cele cu bun chip şi cinstite? De aceea, Apostolul zice că nu defăimăm mădularele cele cu bun chip şi cinstite, dar acelea nu au trebuinţă de vreo cinste şi de purtare de grijă de la noi, fiindcă au buna închipuire din fire.

Căci Dumnezeu a întocmit trupul

Aşadar, dacă Dumnezeu a întocmit trupul, înseamnă că l-a făcut să fie una. Pentru că lucrul ce se întocmeşte se face una şi ceea ce a fost înainte nu se mai vede. Aşadar, unde a rămas mai multul la unul, şi mai marele sau mai micul? Negreşit, nu a rămas!

25 dîndu-i mai multă cinste celui lipsit, ca să nu fie dezbinare în trup,

Pavel nu a zis că Dumnezeu a dat mai multă cinste mădularului celui ne-cinstit şi fără chip, fiindcă de sine şi după firea sa nici un mădular al trupului nu este fără chip şi ne-cinstit; ci a zis că a dat cinste mădularului care era lipsit de multă cinste.[255] Deci şi tu, cel ce ai un dar mai mic după cinste, nu te mîhni, pentru că Dumnezeu te-a cinstit mai mult.[256]

---

[254] Iar Fotie adaugă că „nu urmează a fi mai mici cei care primesc darurile cele mici, şi nici mai mari cei ce au daruri mari. Pentru că mulţi, primind daruri mari, s-au arătat mai înjoşiţi şi mai mici decît alţii care nu au luat daruri nicicum. De ce zic că s-au arătat mai înjoşiţi? Fiindcă, nepăzind darurile primite, s-au ticăloşit cu totul. Aşa a fost Iuda, care a primit daruri şi a făcut minuni; aşa au fost cei ce ziceau: «Doamne, întru numele Tău puteri multe am făcut», cărora le-a zis Domnul: «Adevăr zic vouă: Nu vă ştiu pe voi, ci duceţi-vă de la Mine»" (*Matei* VII). (n. aut.)

[255] Iar înţeleptul Teodorit – tîlcuind zicerea aceasta: „iar cele cu bun chip nu au trebuinţă de noi, căci Dumnezeu a întocmit trupul dîndu-i mai multă cinste celui lipsit" – zice: „Căci obrazul nu are trebuinţă de acoperămînt, iar mădularele născătoare de copii sînt acoperite, şi de noi cu haina, şi de fire cu părul, care e pus împrejurul lor ca o îngrădire, şi cu părţile şezutului, care acoperă mădularul deşertării, adică pe cel născător de copii." (n. aut.)

[256] Înţeleptul Fotie arată mai descoperit cum cinsteşte Dumnezeu pe acela căruia îi dă dar mai mic. Căci, celui lipsit şi înjosit, Dumnezeu îi dă mai mult dar, ca unuia slab; iar celui tare şi în stare a se chivernisi pe sine, îi dă un dar mai mic. De aceea, cei ce au luat darul mai mare

Iar pricina pentru care Dumnezeu a dat mai multă cinste mădularelor lipsite de cinste este ca să nu se facă dezbinări şi despărţiri în trupul cel unul. Căci – dacă unele mădulare ale trupului nostru ar fi fost ocrotite şi cinstite şi de fire, şi de purtarea noastră de grijă, iar altele, dimpotrivă, nici de fire, nici de noi – acelea s-ar fi despărţit negreşit unul de altul şi nu ar fi răbdat firească legătură şi unire dintre ele. Iar dacă s-ar fi despărţit, atunci şi celelalte mădulare s-ar fi vătămat şi tot trupul s-ar fi dezbinat. Deci – zice – şi voi, fraţilor care aveţi daruri mai mari, nu vă mîndriţi şi nu-i defăimaţi pe cei ce au daruri mai mici, ca nu cumva aceia să se despartă de voi şi, din pricina despărţirii lor, să vă vătămaţi şi voi!

ci mădularele să poarte grijă întocmai unul pentru altul.

Zice: Dumnezeu a dat mai multă cinste mădularelor celor lipsite[257] nu numai pentru a nu fi dezbinări în trup, ci şi pentru a fi dragoste şi unire între mădulare şi pentru ca Creştinul mai mare să poarte de grijă pentru cel mai mic, dar nu la întîmplare, ci „întocmai", adică pentru ca cel mic să dobîndească aceeaşi purtare de grijă de care se îndulceşte şi cel mai mare. Anume aşa ca atunci cînd s-ar înfige un ghimpe în călcîiul piciorului şi tot trupul ar simţi durerea şi s-ar îngrijora. Căci atunci capul se pleacă spre durerea călcîiului, spinarea trupului se întoarce în jos, pîntecele şi măruntaiele se strîng, ochii caută cu multă luare aminte ca să vadă ghimpele, mîinile se mişcă, şi toate pătimesc pînă îl scot. La fel se întîmplă şi cînd alt mădular al trupului e vătămat şi simte durere, pentru că toate mădularele se îngrijesc ca să-l ajute pe acela.

26 Şi, dacă un mădular pătimeşte, toate mădularele suferă împreună; iar dacă un mădular este cinstit, toate mădularele se bucură împreună.

Pentru ce toate mădularele pătimesc împreună cu mădularul ce pătimeşte şi se bucură împreună cu mădularul ce e slăvit şi cinstit? Pentru că amănunţita

---

nu trebuie a se mîndri, acesta fiind semnul neputinţei lor pentru care au avut trebuinţă a lua mai mult dar. Iar cei ce au luat darul mai mic cu atît mai mult trebuie a se bucura şi a se veseli, pentru că, fiind puternici şi îndestulaţi spre a se rîndui pe sine-şi, au primit un dar mai mic, neavînd trebuinţă de unul mai mare. (n. aut.)

[257] Hrisostom zice că, aşa cum a dat mai multă cinste mădularelor celor lipsite, tot astfel Dumnezeu a dat cu mult mai mult dar oamenilor celor mai mici. Aşa, tîlharul a fost încununat mai înainte de Apostoli; aşa, fiul cel curvar a primit mai multă cinste decît fratele său cel îmbunătăţit; aşa, oaia cea rătăcită L-a înduplecat pe Păstor să lase cele nouăzeci şi nouă de oi şi să alerge să o caute, şi, aflînd-o, se purta pe grumazul Lui; aşa, venind în al XI-lea ceas, aceeaşi plată au luat şi cei dintîi, şi mulţi alţii. (n. aut.)

unire dintre mădulare face ca atît relele întîmplări şi patimile, cît şi bunele norociri şi slavele, să fie obşteşti între dînsele. Astfel – precum am zis mai sus – cînd călcîiul ori unghia degetului piciorului e rănit şi pătimeşte, pătimesc împreună toate mădularele. La fel, cînd capul se încununează, se slăvesc şi se bucură toate mădularele; iar cînd ochii sînt frumoşi şi curaţi, toată faţa şi trupul se văd frumoase.

27 Iar voi sînteţi trup al lui Hristos şi (fiecare) mădulare din parte.

Ca să nu zică cineva: O, fericite Pavele! – ce asemănare avem noi, Creştinii, cu pilda trupului şi a mădularelor pe care ne-ai dat-o? – Apostolul zice: Şi voi, Creştinii, sînteţi trup al lui Hristos şi mădulare ale Lui. Drept urmare, dacă nu se cuvine ca trupul omului să fie dezbinat, cu mult mai vîrtos nu se cuvine a fi dezbinat trupul lui Hristos![258]

Şi – fiindcă nu numai Corintenii singuri împlineau „trupul" lui Hristos, ci toţi Creştinii care se aflau în lume – Apostolul nu a zis doar că ei sînt „trup" al lui Hristos, ci a adăugat că sînt „mădulare". Căci, deşi ei nu alcătuiau întreg trupul lui Hristos, erau mădulare ale Lui; şi, iarăşi, nu toate mădularele Lui, ci „în parte", cîteva adică. Şi zice: Dacă sînteţi socotiţi doar întru Biserica voastră a Corintului, sînteţi „trup al lui Hristos", fiindcă alcătuiţi o Biserică întreagă din parte. Asemănîndu-vă însă cu catolica (adică peste tot cuprinzătoarea) Biserică, al cărei trup se alcătuieşte din toate Bisericile lumii şi are drept cap pe Hristos, atunci – zic – voi, Corintenii, sînteţi doar cîteva mădulare, pentru că Biserica voastră este parte a Bisericii celei atot-cuprinzătoare.

28 Şi pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică mai întîi Apostoli; al doilea, Prooroci;

---

[258] Tîlcuind aceasta, marele Vasilie zice: „Voi însă «sînteţi trup al lui Hristos şi mădulare din parte», căci capul stăpîneşte şi lipeşte fiecare mădular împreună cu celălalt către unirea unului şi singurului Cap, Care este Hristos" (în precuvîntarea la cuvîntul despre Judecata lui Dumnezeu). Iar Nicolae Cavasila, tîlcuind Tainele Bisericii, zice aşa: „Biserica nu se închipuie întru Taine ca în oarecare simboale sau semne, ci precum mădularele în inimă, precum crengile în rădăcina sadului şi – după zisa Domnului – «ca mlădiţele în viţa viei». Căci aici nu este numai împărtăşirea numirii sau asemănarea analogiei, ci însuşire a lucrului. Fiindcă Tainele sînt Trup şi Sînge ale lui Hristos, fiind Bisericii mîncare şi băutură adevărate; şi, împărtăşindu-se ea de acestea, ele nu se prefac în trupul omenesc, ca o oarecare altă mîncare, ci trupul se preface întru acelea, biruind cele mai bune. Fiindcă – la fel cum, întîlnindu-se cu focul, fierul se face şi el foc, nu pentru că focul ar fi fier, ci pentru că însuşirile fierului se pierd cu totul de către foc – tot aşa cineva ar putea să vadă că şi Biserica lui Hristos, fiind unită cu Dînsul şi împărtăşindu-se de trupul Lui, este însuşi Trupul Domnului. Despre aceasta scrie Pavel, zicînd: «Voi sînteţi trup al lui Hristos şi mădulare din parte.»" [...] (capitolul XXXVIII al tîlcuirii Liturghiei). [...] (n. aut.)

Zice: Dumnezeu i-a rînduit în Biserică pe toţi, deci cum te împotrivești tu, Creştine, rînduirii lui Dumnezeu? Şi Pavel îi pune mai întîi pe Apostoli, ca dătători ai tuturor bunătăţilor prin evanghelica propovăduire şi ca temeiuri ale credinţei[259]; al doilea, îi pune pe Prooroci, nu pe ai *Testamentului Vechi* (fiindcă aceia au proorocit despre venirea lui Hristos, pînă la botezul lui Ioan), ci pe cei care prooroceau în *Noul Testament*, după venirea lui Hristos, cum erau cele patru fiice ale Apostolului Filip (*Faptele Apostolilor* 21:9), cum era Agav Proorocul (*Faptele Apostolilor* 11:28; 21:10), cum erau cei ce prooroceau în Antiohia şi mulţi alţii. Căci darul proorociei s-a dat cu îmbelşugare fiecărei Biserici a Creştinilor de atunci. Şi a numărat – zicînd: „întîi", „al doilea" – ca să rînduiască la urmă darul limbilor, şi astfel să-i smerească pe cei care se mîndreau cu acesta.

al treilea, învăţători;

Învăţătorul este al doilea după Apostoli şi primul după Prooroci pentru că Proorocul vorbeşte de la Sfîntul Duh, tot darul lui fiind dumnezeiesc[260], iar învăţătorul zice multe de la sine şi din priceperea sa, unite însă cu *Dumnezeiasca Scriptură*. De aceea şi osteneşte – precum zice tot Pavel, în alt loc: „preoţii cei ce îşi ţin bine dregătoria, de îndoită cinste să se învrednicească, mai ales cei ce se ostenesc în cuvînt şi în învăţătură" (*1 Timotei* 5:17) – iar Proorocul nu osteneşte.[261]

---

[259] Teodorit zice că Pavel îi înţelege aici nu numai pe cei 12 Apostoli, ci şi pe cei 70 şi pe ceilalţi din urmă care s-au învrednicit de apostolescul dar, cum au fost însuşi Pavel, Varnava, Epafrodit (numit „Apostol al Filipenilor", *Filipeni* 2:25) şi nenumăraţi alţii. (n. aut.)

[260] Bagă de seamă că – după dumnezeiescul Hrisostom – prin „Prooroci", Pavel îi înţelege aici nu pe cei care doar prooroceau, ci pe aceia care învăţau prin proorocie spre folosul obştesc; şi de aceea i-a rînduit pe aceştia înaintea învăţătorilor. (n. aut.)

[261] Despre aceasta, dumnezeiescul Hrisostom – tîlcuind zicerea aceea a lui Isaia: „Iată Stăpînul, Domnul Savaot, va lua din Ierusalim (...) pe Prooroc şi pe prezicător" (capitolul 3:1, 2) – zice aşa: „Una este prevederea, şi alta proorocia. Căci Proorocul grăieşte cu Duh dumnezeiesc, neadăugînd nimic de la sine; iar învăţătorul, luînd pricinile şi deşteptînd înţelegerea din cele făcute acum, vede multe din cele ce au să fie, precum se poate prevedea fiind om înţelept. Şi multă e osebirea între unul şi altul, cîtă e între înţelegerea omenească şi darul dumnezeiesc" (tîlcuirea la *Isaia*).

Se vede însă că şi Apostolii prooroceau, cum făcea şi Pavel, care zice despre sine: „Iar acum, fraţilor, dacă aş veni la voi, grăind în limbi, de ce folos v-aş fi, dacă nu v-aş vorbi sau în descoperire, sau în cunoştinţă, sau în proorocie, sau în învăţătură?" (*1 Corinteni* 14:6). De aici, încheiem că darul apostolesc era mai osebit decît acela al Proorocilor, căci nimic nu oprea ca unul şi acelaşi să fie şi Apostol, şi Prooroc. Eu însă socotesc că toţi cei doisprezece Apostoli, şi mai ales căpetenia Petru, au fost şi Prooroci, şi învăţători, că au avut şi puteri, şi daruri de tămăduiri, şi că au grăit în limbi străine şi au tălmăcit; credincioşii însă nu le aveau pe toate acestea, ci fiecare avea dar osebit. (n. aut.)

apoi, cei care au puteri; apoi, cei care au darurile tămăduirilor,

„Puterile" îi şi tămăduiau pe cei bolnavi, dar îi şi pedepseau pe cei nesupuşi şi împotrivitori; iar „darurile tămăduirii" doar vindecau. De aceea, a pus puterile înaintea darurilor tămăduirii, ca pe unele ce erau mai sus decît acestea. Iar deasupra acestora două l-a pus pe cel ce este învăţător întru adevăr, adică pe cel ce îi învaţă pe alţii şi cu lucrul, şi cu cuvîntul.[262]

ajutorărilor, ocîrmuirilor,

„Ajutorarea" este darul de a-i apăra şi a-i ajuta pe cei neputincioşi, iar „ocîrmuirea" este darul de a cîrmui, adică de a iconomisi cele după plăcerea fraţilor şi voia lui Dumnezeu. Căci – zice – acestea, deşi sînt şi fapte ale alegerii şi silinţei noastre, sînt totodată daruri ale lui Dumnezeu. Prin aceasta, ne învaţă să fim bine-mulţumitori către Dumnezeu, Care ni le dăruieşte, şi doar către El să privim şi să nu ne mîndrim întru acestea ca şi cum ar fi isprăvi ale noastre.

felurilor limbilor.

A pus darul limbilor în urma tuturor ca să-i smerească pe aceia care se mîndreau într-acesta – precum am zis şi mai sus.

29 Oare toţi sînt Apostoli? Oare toţi sînt Prooroci?
Oare toţi învăţători? Oare toţi au puteri?
30 Oare toţi au darurile tămăduirilor? Oare toţi vorbesc în limbi?
Oare toţi pot să tălmăcească?

Fiindcă urmau să se mîhnească Corintenii după ce s-au arătat darurile cele mai mari şi cele mai mici, precum le înşiră Apostolul, acum el iarăşi îi mîngîie pe cei ce aveau daruri mai mici şi zice că nu este cu putinţă a fi toţi Apostoli, sau Prooroci sau învăţători, ci fiecare are un dar osebit. Drept aceea – zice – de ce te mîhneşti tu, Creştine, că nu ai darul Apostolilor sau al Prooro-cilor? Socoteşte că şi tu ai un alt dar pe care nu-l are altcineva. Şi îţi este de folos a avea fiecare dar osebit, pentru ca fiecare să aibă trebuinţă de ceilalţi, cum se întîmplă şi cu mădularele trupului, unde un mădular nu are lucrările

[262] Iar Teodorit zice: „Şi nu degeaba a pus învăţătura înaintea puterilor şi a darurilor tămăduirii, ci învăţînd că acelea erau pentru învăţătură, iar nu învăţătura pentru acelea. Căci învăţătura a săvîrşit mîntuirea; dar, fiindcă oamenii nu primeau învăţătura fără semne şi minuni, a fost nevoie ca, celor ce veneau la credinţă, să li se dea minunile ca un oarecare zălog. (n. aut.)

tuturor celorlalte, ci fiecare are lucrare osebită, pentru a avea trebuință unul de altul – precum am zis mai înainte.[263]

31 Rîvniți însă la darurile cele mai bune![264]

Prin cuvîntul acesta, Apostolul dă de înțeles că ei înșiși sînt pricinuitorii faptului că primesc daruri mai mici, iar nu mai mari. Căci, zicînd: „să rîvniți", cere mai multă silință și osîrdie întru cele duhovnicești. Vezi însă că nu a zis să rîvnească darurile „cele mai mari", ci „cele mai bune", adică pe cele mai folositoare lor și fraților lor.

Și vă arăt încă o cale, mai covîrșitoare!

Și – zice – împreună cu darurile pe care le aveți (căci aceasta însemnează zicerea „încă"), „eu vă arăt o cale mai covîrșitoare" – care adică le întrece pe celelalte, fiind prea-înaltă – ce vă aduce către toate darurile, dacă sînteți rîvnitori și doriți unele mai bune. Și care e calea aceasta? Dragostea!

---

[263] Vezi subînsemnarea zicerii: „precum trupul este unul, iar mădulare multe" (mai sus, înapoi la stihul 12). (n. aut.)

[264] Ia aminte că Fotie, Teodorit și Ghenadie al Constantinopolei au citit zicerea aceasta în chip întrebător, adică: „Rîvniți și poftiți numaidecît darurile cele mai bune? Eu vă voi arăta o cale prin care aveți să le dobîndiți, anume dragostea." (n. aut.)

CAPITOLUL XIII

1 De aş grăi în limbile omeneşti şi îngereşti, iar dragoste nu aş avea, m-am făcut aramă răsunătoare şi chimval răsunător.

Dumnezeiescul Apostol nu le arată îndată calea darurilor pe care le-a făgăduit-o, ci cumpăneşte dragostea cu darul ce li se părea lor mai mare, adică cel al limbilor străine. Şi arată că dragostea e mai înaltă decît acesta şi decît toate celelalte, făcînd-o vrednică de dorit de către toţi. Şi zice: „dacă aş grăi osebitele limbi ale oamenilor", adică ale tuturor ginţilor şi neamurilor lumii. Şi adaugă, căci nu s-a îndestulat numai întru aceasta: „dacă aş grăi şi în limbile Îngerilor", nu că Îngerii ar avea limbi, ci vrînd să arate o înţelegere mai covîrşitoare decît limbile omeneşti. Pentru că „limbă a Îngerilor" a numit puterea gînditoare pe care o au Îngerii spre a-şi împărtăşi unul altuia înţelegerile dumnezeieşti. Şi i-a zis aşa de la metafora şi asemănarea organului limbii noastre, prin care ne împărtăşim unul altuia înţelegerile ce le avem în adîncul inimii noastre.[265] Tot la fel a vorbit şi de „genunchii" cereştilor Îngeri, zicînd că „tot genunchiul se va pleca, al celor cereşti..." (*Filipeni* 2:10). Fiindcă Îngerii nu au oase şi nervi, ca să aibă şi genunchi, ci Apostolul a voit să arate cu zicerea aceasta nemărginita şi covîrşitoarea supunere şi închinăciune a lor către Hristos.

Şi zice: „De nu voi avea dragoste, m-am făcut aramă răsunătoare", adică sînt numai glas slobod şi în zadar grăiesc atîtea limbi, făcîndu-mă supărător şi îngreuietor pentru mulţi, dacă sînt fără de dragoste. Pentru că nu folosesc pe nimeni cu atîtea limbi, lipsit fiind de dragoste, care-i foloseşte pe toţi. Vezi, iubitule, unde a aruncat Apostolul darul limbilor celor osebite, întru care se făleau Corintenii?

2 Şi – de aş avea darul proorociei, şi aş cunoaşte toate tainele şi toată cunoştinţa,

Zice: Chiar dacă aş avea proorocie, şi nu de orice fel, ci proorocia cea mai desăvîrşită, şi descoperirea care cunoaşte toate tainele lui Dumnezeu şi toată

---

[265] Marele Vasilie zice „că, dacă am vieţui doar cu sufletul, ne-am înţelege îndată unii cu alţii din noime (gînduri, înţelesuri). Dar, fiindcă sufletul nostru lucrează înţelegerile acoperit cu învelitoarea trupului, el are nevoie de numiri ca să arate şi altora cele ascunse în adînc" (cuvînt la zicerea „ia aminte de sine-ţi"). De aceea – după sfîntul acesta – şi Îngerii, fiind minţi lipsite de trup, vorbesc unii cu alţii numai prin înţelegeri, fără a avea nevoie de limbă şi de cuvînt grăitor. Iar că Îngerii grăiesc şi ce anume grăiesc este arătat din *Scripturi*: căci Isaia şi Iezechiil i-au auzit lăudîndu-L pe Dumnezeu: iar mai înainte i-au auzit vorbind unii către alţii Daniil, Zaharia şi Miheia; iar şi mai înainte de aceştia, strămoşii lor – precum tîlcuieşte Teodorit. (n. aut.)

cunoştinţa lucrărilor dumnezeieşti, nimic nu sînt fără dragoste. Vezi însă – o, cititorule! – că, vorbind de darul grăirii în limbi, Pavel a zis că nu este nici un cîştig, iar pentru proorocie a zis că înţelege toate tainele şi toată cunoştinţa.

şi aş avea toată credinţa,

Pentru a nu număra toate darurile unul cîte unul, arătîndu-se însărcinător şi îngreuietor multora, Apostolul s-a suit la maica şi izvorul tuturor darurilor, la credinţă adică. Şi zice: De aş avea credinţă

încît a strămuta munţi, iar dragoste nu am – nu sînt nimic.

Fiindcă oamenilor groşi li se pare lucru mare a strămuta cineva munţii, Apostolul arată aici cum credinţa desăvîrşită poate face nu numai aceasta, căci Domnul a zis că şi o mică parte de credinţă strămută munţii, spunînd aşa: „De aţi avea credinţă ca un grăunte de muştar, aţi zice muntelui acesta: Ridică-te şi aruncă-te în mare!" (*Matei* 17:20).[266] Vezi însă că, împreună cu proorocia şi cu credinţa, Pavel a cuprins toate celelalte daruri. Fiindcă toate minunile şi darurile se săvîrşesc fie cu cuvintele proorociei, fie cu faptele pe care le săvîrşeşte credinţa. Şi nu a zis: „sînt mic dacă nu am dragoste", ci: „nu sînt nimic".[267]

---

[266] Unul ca acesta a fost dumnezeiescul Grigorie al Neochesariei, făcătorul de minuni care a strămutat o stîncă mare de piatră cît un munte (precum zice Grigorie al Nyssei în *Viaţa* lui), Cuviosul Marcu din Tracia, Ioachim al Alexandriei, (care, în vremile cele mai de pe urmă, a strămutat în Egipt un munte ce se numeşte în turceşte Durdag) şi mulţi alţii. Punînd înainte aceste cuvinte despre dragoste ale Apostolului, marele Vasilie zice aceste înfricoşate vorbe: „Socotesc că Apostolul a spus acestea hotărîtor, aducîndu-şi aminte de Domnul, cînd a zis că «mulţi vor veni în ziua aceea şi vor zice: Doamne, Doamne, au nu întru numele Tău am proorocit şi am făcut multe minuni? Şi le voi răspunde lor: Niciodată nu v-am cunoscut! Depărtaţi-vă de la Mine, lucrătorii fărădelegii!» Încît e arătat şi fără grăire împotrivă că – de s-ar şi face poruncile şi îndreptările Domnului şi darurile cele mari de s-ar lucra, dar fără dragoste – s-ar socoti că sînt fărădelege, nu din pricina darurilor şi a îndreptărilor, ci al scopului celor ce folosesc acestea către voile lor" (*Cuvîntul despre botez, cum se botează cineva întru evanghelie*).

Din cuvintele acestea ale Apostolului, trebuie să încheiem că, despărţită de dragoste, credinţa cade; iar credinţa unită cu dragostea şi care „prin dragoste se lucrează" (precum a zis Pavel în alt loc, *Galateni* 5:6) – este mai presus de toate, fiindcă nu cade niciodată. Vezi şi subînsemnarea acestei ziceri. (n. aut.)

[267] Întrebat fiind de ce zice Pavel că nu este nimic, măcar de ar şi avea toată cunoştinţa şi toată proorocia şi ar grăi în toate limbile Îngerilor, marele Macarie răspunde: „Nu trebuie a înţelege că Apostolul este nimic, ci că darurile acestea sînt mici faţă de dragostea desăvîrşită. Şi cel ce este întru măsurile acestea cade, iar cel ce are acea dragoste nu poate să cadă" (cuvîntul 27, întrebarea 14). (n. aut.)

3 Şi – dacă aş da toate avuţiile mele

Nu a zis: „de aş da ca milostenie o parte din avuţia mea", ci: „de aş da *toate* avuţiile mele", adică: „nu numai să dau milostenie la săraci, ci şi să-i slujesc cu toată osîrdia pe săracii ce sînt miluiţi de mine".

şi de aş da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am – nimic nu-mi foloseşte.

Nu a zis: „de aş muri", ci a pomenit de ceea ce este mai grea decît toate muncile, adică a fi ars de viu. Dar – zice – nici aceasta nu mă va folosi, dacă nu voi avea dragoste. Dar poate s-ar nedumeri cineva şi ar zice: Cum este cu putinţă ca cineva să dea avuţiile sale milostenie şi să se ardă de viu fără a avea dragoste? Răspundem că Apostolul a închipuit aici ceea ce nu este ca şi cum ar fi şi ceea ce nu se poate face ca şi cum s-ar putea, la fel ca atunci cînd zice: „Ci măcar şi noi sau înger din cer de vă va binevesti vouă afară de ceea ce am binevestit vouă, anathema să fie" (*Galateni* 1:8), cu toate că nici el însuşi, nici vreun Înger nu vestea altceva. Şi în altă parte zice: „Sînt încredinţat că (...) nici Îngerii, nici Începătoriile, nici Puterile, (...) nici vreo altă zidire nu va putea să ne despartă de dragostea pentru Dumnezeu" (*Romani* 8:38), cu toate că Îngerii nu-l despărţeau de Dumnezeu şi nici nu mai e vreo altă zidire afară de aceasta, ci a zis ceea ce nu era ca şi cum ar fi, cu formă covîrşitoare, ca să arate covîrşitorul său dar.

Sau zicerea aceasta se înţelege şi altfel, că cineva poate a-şi da avuţiile milostenie şi fără dragoste, cînd nu le dă pentru împreună-pătimirea către săraci şi pentru milostivire, ci pentru lauda lumii şi pentru plăcerea oamenilor. Căci milostenia se face cu dragoste atunci cînd cineva o face pătimind şi durîndu-l inima şi arzîndu-i-se pentru săraci.

4 Dragostea îndelung rabdă, se îmbunătăţeşte,

De aici, Apostolul începe a număra semnele şi isprăvile dragostei către aproapele. Şi ca întîi semn al ei pune îndelunga-răbdare, rădăcina oricărei filosofii, căci îndelung-răbdător se numeşte acela care are suflet larg şi socoteală vitejească a inimii.[268] Însă, fiindcă de multe ori unii se arată a fi înde-

[268] De aceea arată şi Isaia că îndelunga-răbdare este potrivnică împuţinării de suflet, zicînd: „Că aşa zice Domnul (...): Sălăşluiesc într-un loc înalt şi sfînt şi sînt cu cei smeriţi şi înfrînţi, ca să înviorez pe cei cu duhul umilit şi să îmbărbătez pe cei cu inima frîntă" (capitolul 57, stih 15). Şi Solomon vorbeşte foarte înţelept de cel îndelung-răbdător, zicînd că „bărbatul îndelung-răbdător e mai bun decît cel tare" (*Pilde* 16:32) şi mai bun decît omul cu dregătorie:

lung-răbdători luîndu-i în rîs pe cei ce se mînie asupra lor şi-i fac a se aprinde mai mult de mînie, Apostolul a adăugat că dragostea „se îmbunătăţeşte", adică are năravuri bune, fără răutate şi batjocură, nedefăimător, precum acela ce se arată îndelung-răbdător cu faţărnicie. Apostolul a zis acestea mustrîndu-i pe prigonitorii şi pe ipocriţii care se aflau în Corint.

nu rîvneşte,

Adică dragostea nu-i zavistuieşte şi nu-i pizmuieşte pe cei mai buni, fiindcă este zavistie şi întru cele bune, cînd cineva e îndelung-răbdător dar îi rîvneşte pe alţii. Ci dragostea fuge şi de zavistie, şi de pizmă. Apostolul a zis aceasta pentru zavistnicii şi pizmuitorii ce erau în Corint.

nu se semeţeşte,

Adică dragostea nu se arată semeaţă, ci îl face înţelept şi statornic întru cugetare pe cel ce o are. Căci semeţ este acela ce se înalţă cu cugetarea, cel uşor de minte şi trîndav în năravuri. Şi zice aceasta pentru cei uşurateci şi deşerţi ce erau în Corint.[269]

nu se trufeşte.

Adică dragostea nu se mîndreşte. Pentru că este cu putinţă a avea cineva toate bunătăţile şi semnele de mai sus ale dragostei, dar să se trufească şi să se mîndrească pentru ele. Iar dragostea, pe lîngă bunătăţile zise, are încă şi smerita-cugetare.

5 Dragostea nu se poartă cu necuviinţă,

„Mai bun este cel îndelung-răbdător decît cel înalt" (*Ecclesiast* 7:9). Şi purtătorul de Dumnezeu Maxim, hotărînd ce înseamnă „îndelung-răbdător", zice: „Îndelung-răbdător este cel ce aşteaptă sfîrşitul ispitei, luînd lauda răbdării" (capitolul 23 al sutei a patra despre dragoste). Şi iarăşi: „Bărbatul îndelung-răbdător este mult întru înţelepciune, căci suferă toate cele de scîrbă gîndindu-se la sfîrşit şi aşteptîndu-l. Iar sfîrşitul este viaţa veşnică, după Apostolul" (la fel, capitolul 24). (n. aut.)

[269] Iar marele Vasilie zice că „tot ce nu se ia pentru trebuinţă, ci pentru podoabă, e întinat de semeţie" (hotărîrea 49 pe scurt). Iar pururea-pomenitul şi mult-învăţatul Dositei al Ierusalimului zice că „semeţia este orice lucru zadarnic şi fără vreme. Iar zicerea aceasta a Apostolului se trage de la cei trufaşi, care în zadar şi fără vreme osteneau iubind feţe nevrednice. Pentru aceasta a şi zis: «dragostea nu se semeţeşte», adică nu face nimic în zadar" (foaia 314 a celor douăsprezece cărţi). Iar Sfîntul Grigorie Nyssis arată că, „prin zicerea «nu se sumeţeşte», Apostolul a arătat de unde este nemîndria dragostei" (*Cuvîntul la zicerea „iar cînd se vor supune Lui toate... "*, tomul II). (n. aut.)

Adică dragostea nu numai că nu se mîndreşte, dar, chiar dacă ar suferi patimile cele mai de ruşine şi mai rele, nu le socoteşte de necinste, pentru omul iubit, la fel cum şi Hristos, pentru dragostea noastră, nu numai că a primit moartea Crucii cea necinstită şi de ruşine, ci a şi socotit-o slavă şi cinste a Sa.

Însă şi aşa vei înţelege zicerea, anume că dragostea nu ocărăşte, nu zice cuvînt şi nu face lucru mîrşav. Căci ce altceva este mai grozav şi mai fără cuviinţă decît omul ocărîtor?[270]

nu le caută pe ale sale, nu se întărîtă,

Aici, Pavel tîlcuieşte chipul în care dragostea nu face necuviinţă, şi zice că dragostea nu caută folosul său, ci folosul fratelui. Şi se socoteşte că face necuviinţă atunci cînd nu va slobozi pe fratele său de necuviinţele ce le face, ori prin cuvînt, ori prin fapte. Apostolul zice aceasta pentru Corintenii care îi treceau cu vederea pe fraţii lor şi nu-i îndreptau.

Şi, pentru că nu face necuviinţă, dragostea – zice – nici nu se întărîtă şi nu se porneşte spre mînie. Căci cel mînios este şi fără cuviinţă – după Parimistul, care zice: „Bărbatul mînios nu este bine-cuviincios sau cu bun chip" (*Pilde* 9:25). Apostolul zice aceasta pentru Creştinii care erau ocărîţi de alţii şi nu sufereau ocara.

nu socoteşte răul,

Zice: Dragostea, chiar dacă ar pătimi toate relele, nu numai că nu luptă împotriva celor ce-îi fac rău, dar nici măcar nu socoteşte cît de puţin că este rău ceea ce pătimeşte. Vezi însă – o, cititorule! – că, arătînd semnele dragostei, Pavel nu zice că dragostea rîvneşte şi pizmuieşte, că luptă împotriva pizmei, sau că se mişcă spre mînie şi că o stăpîneşte şi o opreşte. Nu! – ci zice că nu lasă cît de puţin să răsară vreo răutate şi patimă, şi nu socoteşte deloc răul ca rău. Pavel zice aceasta pentru Creştinii ce sînt ocărîţi de alţii, învăţîndu-i să nu-i ocărască şi ei dimpotrivă pe cei ce-i ocărăsc.

6 nu se bucură de nedreptate,

Adică dragostea nu se bucură cînd e nedreptăţit cineva, şi bîntuit de alţii şi pătimeşte vreun rău, pentru că aceasta nu este însuşirea dragostei, ci a bucuriei de rău şi a pizmei.

---

[270] Întrebat fiind ce va să zică: „dragostea nu face necuviinţă", marele Vasilie răspunde: „Aceasta este întocmai cu a zice: «Dragostea nu cade din chipul său». Iar «chipul dragostei» sînt însuşirile dragostei, numărate una după alta de Apostol întru acelaşi loc" (hotărîrea 247 pe scurt). (n. aut.)

ci împreună se bucură cu adevărul.

Zice: Nu numai că dragostea nu se bucură de nedreptate, ci – ceea ce e mai mare – se bucură împreună cu acela ce sporeşte. Şi, cînd se înfăţişează şi se slăveşte adevărul celorlalţi, atunci se slăveşte şi dragostea, şi sporirea acelora şi slava adevărului le socoteşte ale sale. Pavel a zis aceasta pentru cei ce pizmuiesc şi se mîhnesc cînd află că alţii se învrednicesc de binefaceri şi sporesc.[271]

7 Toate le suferă,

Zice: Dragostea le suferă pe toate: şi ocările, şi necinstirile, şi rănile, şi moartea; pentru că răbdarea aceasta întru toate o dăruieşte dragostei îndelunga-răbdare, pe care a spus mai sus Pavel că o are dragostea. Apostolul zice aceasta pentru cei ce sînt vrăjmăşuiţi de către alţii, învăţîndu-i să sufere orice ar pătimi de la aceia.

toate le crede,

Zice: Dragostea crede orice i-ar spune prietenul iubit şi nu socoteşte că acesta ori altul ar grăi vreo minciună şi vreun cuvînt fătarnic.

toate le nădăjduieşte, toate le rabdă.

Zice: Dragostea nu se deznădăjduieşte şi nu se îndoieşte pentru prietenul său cel iubit, ci totdeauna nădăjduieşte că acela se va preface şi va spori spre mai bine. Pavel a zis aceasta pentru Creştinii ce se deznădăjduiesc pentru ceilalţi. Căci dragostea suferă toate metehnele prietenului său iubit, nădăjduind schimbarea, şi, chiar dacă acela rămîne întru răutatea sa, ea nu se desparte de dragostea lui, fiindcă – zice – „toate le rabdă". Aceasta a zis-o pentru cei iubiţi care se despart unii de alţii cu lesnire, pentru metehne omeneşti.

---

[271] Pentru aceasta zice dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului că dragostea se naşte din faptele bune, dar şi faptele bune se nasc din dragoste; şi că nici faptele bune nu folosesc fără dragoste, nici, iarăşi, dragostea singură nu foloseşte fără lucrările şi faptele bune. Şi spune aşa: „Cineva poate vedea însă că dragostea se naşte din faptele bune, dar şi că faptele bune se nasc din dragoste. Despre aceasta zice şi Domnul în *Evanghelie*: «Cel ce are poruncile Mele şi le păzeşte, acela Mă iubeşte»; şi, în altă parte: «Cel ce Mă iubeşte va păzi poruncile Mele». Şi, fără dragoste, nici lucrările faptelor bune nu sînt lăudate şi folositoare celor ce le fac, nici dragostea fără de fapte, pe care Pavel le arată Corintenilor prin multe numiri, scriind: De aş face acelea şi acelea, iar dragoste nu aş avea, nimic nu mă folosesc! Iar ucenicul lui Hristos cel iubit mai cu osebire zice: «Să nu iubim numai cu cuvîntul, nici numai cu limba, ci cu fapta şi cu adevărul!" (capitolul 58 din cele filosofice şi teologice). (n. aut.)

8 Dragostea nu cade niciodată.

Adică dragostea nu se sminteşte niciodată, ci le isprăveşte pe toate. Ori şi aşa se înţelege mai bine, că dragostea nu se topeşte niciodată, nici nu se rupe, nici nu încetează, ci rămîne şi în veacul acesta, şi întru cel viitor, cînd toate celelalte au să înceteze şi au să se facă nelucrătoare, precum zice mai departe:[272]

Şi proorociile se vor face nelucrătoare, darul limbilor va înceta,

După ce a numărat în şir semnele, ramurile şi isprăvile dragostei, marele Apostol iarăşi o înalţă aici, în alt chip, zicînd că proorociile şi vorbirea în limbi vor lua sfîrşit, şi doar dragostea are să rămînă veşnică şi nesfîrşită. Căci,

---

[272] După Fotie, „«dragostea nu cade niciodată», adică nu greşeşte din voinţă (ci fără voie), ci pururea îşi află prilejuri bune şi folositoare prin care-l ţine pe cel ce o foloseşte a stărui şi a nu se dezbina din iubirea şi unirea către altul, chiar dacă celălalt s-ar feri şi ar da pricini de despărţire; căci dragostea îl suferă, nădăjduieşte şi îl rabdă pe cel ce i-a greşit". Iar marele Macarie mai înalt şi mai văzător de cele dumnezeieşti tîlcuieşte această zicere a Apostolului, cum că „cei ce au toate darurile pe care le-a numărat mai sus Apostolul – adică a avea toată credinţa, a-şi da toate avuţiile milostenie pentru Hristos, a-şi da trupul spre mucenicie pentru Hristos şi a face minuni – toţi aceştia – zice – pot să cadă, ca unii ce nu au ajuns la dragostea cea desăvîrşită; iar cel ce are dragostea cea desăvîrşită nu cade, căci nu poate cădea. Şi îţi spun – zice – că am văzut oameni care au ajuns la toate darurile şi s-au făcut părtaşi Duhului, dar au căzut, neajungînd la dragostea cea desăvîrşită" (cuvîntul 27, răspunsul 14). Şi apoi sfîntul aduce pilde spre adeverirea cuvîntului său, anume cum un evghenit (nobil) înţelept – după ce şi-a vîndut toate avuţiile pentru Hristos, şi le-a dat săracilor, şi i-a slobozit pe robii săi şi s-a făcut vestit pentru viaţa sa îmbunătăţită – în urmă a căzut în înverşunări [„curvii şi sodomii", n. m.] şi în nenumărate răutăţi, fiindcă s-a mîndrit. Altul, avînd şi el multă credinţă în Hristos, s-a făcut mărturisitor în vremea prigoanei, suferind munci. Mai tîrziu, cînd s-a făcut pace, a fost slobozit şi era vestit, fiindcă şi genele ochilor săi erau vătămate, pentru că fuseseră afumate de către tirani. Apoi, slăvit fiind de toţi, a ajuns întru atîta netemere de Dumnezeu, încît s-a făcut ca şi cînd nu ar fi auzit cîndva cuvîntul lui Dumnezeu. Altul şi-a dat trupul la mucenicie şi a fost spînzurat şi zgîriat cu unghii de fier, apoi a fost aruncat în temniţă. Şi, slujindu-i în temniţă o călugăriţă, a căzut cu dînsa în curvie. Un alt nevoitor înţelept era atît de bogat întru darul lui Dumnezeu, încît darul fierbea în inima lui, şi vindeca felurite boli ale oamenilor şi izgonea draci prin punerea mîinilor. La urmă însă, fiindcă s-a lenevit şi s-a înălţat din pricina slavei lumii, s-a mîndrit şi a căzut în adîncurile păcatului. Iar eu adaug aici şi pilda ticălosului şi putredului Saprichie, care, măcar că a suferit atîtea mucenicii pentru Hristos şi era gata să primească cununa Lui, fiindcă nu a voit să-l ierte pe Sfîntul Nichifor, care-i urma cerîndu-i iertare – vai! – a fost lepădat de Hristos şi a moştenit munca de veci, ticălosul, ca unul ce nu avea dragoste. De aceea urmează marele Macarie şi zice: „Vezi că, mai înainte de a ajunge la măsurile dragostei, aceştia cad? Căci cel ce a ajuns la dragostea pentru Dumnezeu s-a legat, s-a îmbătat, s-a afundat şi rob este, ca întru cealaltă lume, ca şi cum nu şi-ar simţi firea sa" (la fel). Vezi despre dragoste subînsemnările zicerii „plinirea *Legii* este dragostea" (*Romani* 13:10) şi a zicerii „rodul Duhului este dragostea" (*Galateni* 5:22). (n. aut.)

deşi proorociile şi vorbirea în osebite limbi s-au dat de către Duhul Sfînt pentru a se primi şi a se lăţi credinţa întru neamuri, după ce credinţa se va lăţi, vor înceta şi proorociile şi limbile, fiind de prisos încă în viaţa aceasta şi, mai ales, în cea viitoare.

cunoştinţa se va face nelucrătoare.
9 Căci în parte cunoaştem şi în parte proorocim.
10 Iar cînd va veni sfîrşitul, atunci cea din parte se va strica.

Aici, cu dreptate s-ar nedumeri cineva, căci, dacă cunoştinţa are să înceteze şi are să se strice – precum zice fericitul Pavel – atunci cum o să petrecem fără cunoştinţă veacul viitor? Spre dezlegarea nedumeririi, răspundem că Pavel zice aici că în veacul acela are să înceteze cunoştinţa cea nedesăvîrşită, aceea „din parte", cînd va veni cunoştinţa cea desăvîrşită, întru viitoarea viaţă. Căci atunci nu vom cunoaşte numai cît ştim acum, ci mult mai multe şi mai cu desăvîrşire. Precum, de pildă, acum ştim că Dumnezeu este pretutindeni, dar cum este pretutindeni nu ştim; sau, acum ştim că Fecioara a născut, dar nu ştim în ce chip a născut. Iar atunci, în viitoarea viaţă, avem să cunoaştem despre acestea ceva mai mult, cît ne este de folos.[273]

11 Cînd eram prunc,

Fiindcă, mai sus, a zis că atunci cînd va veni „cea desăvîrşită" se strică şi încetează „cea din parte", Pavel aduce acum la aceasta şi pildă, cu care arată

[273] Dumnezeiescul Hrisostom zice că, deşi avea atît de multă cunoştinţă a duhovniceştilor şi dumnezeieştilor lucrări cîtă nu a avut cîndva vreun alt om, Pavel cugeta însă smerit şi nu se înălţa pentru cunoştinţa aceasta: „Căci – zice – atîta era întru dînsul cunoştinţa, cît întru nici unul din oamenii ce s-au născut cîndva, dar întru însăşi aceasta se smereşte şi de aceea zice: «din parte cunoaştem şi din parte proorocim»" (cuvîntul V la Apostolul Pavel). Iar marele Vasilie zice că „aceasta, adică cunoştinţa faţă către faţă şi desăvîrşită a fost făgăduită celor vrednici în viitorul veac. Iar acum – măcar Pavel de ar fi cineva, măcar Petru – vede cu adevărat, şi nu se rătăceşte, nici nu se năluceşte, dar «ca prin oglindă şi ca prin ghicitură». Şi, primind cu mulţumire acum cunoştinţa «din parte», o aşteaptă cu bucurie pe «cea desăvîrşită» întru veacul viitor. Apostolul Pavel ne încredinţează de aceasta închipuind cuvîntul şi zicînd aşa: Cînd eram prunc, învăţam literele începutului cuvintelor lui Dumnezeu, şi grăiam şi socoteam ca un prunc. Iar de cînd m-am făcut bărbat şi mă silesc a ajunge la măsura «vîrstei plinirii lui Hristos» am lăsat cele ale pruncului, şi atîta sporire am întru înţelegerea celor dumnezeieşti, încît cunoştinţa slujirii iudaice o socotesc mişcare de minte pruncească, şi potrivită bărbatului desăvîrşit cunoştinţa din evanghelia tuturor. Tot aşa, întru asemănarea cunoştinţei ce se va descoperi celor vrednici în veacul viitor, aseamănă şi ceea ce pare acum deplin întru cunoştinţă ca fiind ceva atît de puţin zărit, spre deosebire de cunoştinţa faţă către faţă, încît pare a vedea «ca prin oglindă şi prin ghicitură»" (*Cuvînt despre credinţă*, în cele ascetice). (n. aut.)

cîtă osebire e între cunoştinţa veacului acestuia şi cea a veacului viitor. Căci – zice – acum, în viaţa aceasta, sîntem ca nişte prunci neîmpliniţi, iar atunci ne vom face bărbaţi împliniţi.

ca un prunc grăiam,

Aici, a zis „grăiam" pentru darul grăirii în limbi, întru care se făleau Corintenii.

ca un prunc cugetam,

Aici, a zis „cugetam" pentru darul proorociei, fiindcă aceasta se lucrează cu mintea şi cu cugetarea minţii.

ca un prunc socoteam.

Aici, a zis „socoteam" pentru darul cunoştinţei.

Iar cînd m-am făcut bărbat, am lepădat cele ale pruncului.

Zice: Aşa cum, cînd m-am făcut bărbat desăvîrşit, au încetat toate însuşirile pe care le aveam ca prunc, tot astfel şi în veacul viitor, cînd am să primesc cunoştinţă mai înaltă şi minte mai bărbătească şi mai desăvîrşită, va înceta neîmplinita şi puţina cunoştinţă pe care o aveam aici, care se asemăna cu aceea a pruncilor.

12 Căci acum vedem ca prin oglindă şi în ghicitură,

Aici, Apostolul descoperă mai curat pilda despre prunc pe care a adus-o mai sus. Şi arată că cunoştinţa pe care o avem acum, în viaţa aceasta, este puţină şi întunecată, iar aceea care va veni mai descoperită şi mai curată, aşa cum privirea soarelui cu ochii, fără mijlocire, este mai curată decît aceea ce se face prin oglindă.[274] Dar, fiindcă soarele se vede în oglindă mai închipuit, Pa-

[274] Frumos şi bine a scris condeiul retoric al dumnezeiescului Grigorie al Nyssei chipul în care Îl văd întru sine-şi pe Dumnezeu, „ca prin oglindă", cei curaţi cu inima, zicînd aşa: „Cel ce se priveşte pe sine vede întru sine ceea ce doreşte, şi aşa se face «fericit cel curat cu inima». Căci, privind întru însăşi curăţia, întru icoană curată vede întîiul chip [dumnezeirea]. Căci – precum cei ce privesc soarele în oglindă nu-l văd cu nimic mai puţin în strălucirea oglinzii decît cei ce privesc la însuşi discul soarelui – tot aşa şi voi, chiar dacă slăbiţi către înţelegerea [vederea cu mintea] luminii, dacă vă veţi întoarce către darul chipului celui întipărit din început întru voi [«chipul lui Dumnezeu», după care sîntem făcuţi], veţi avea întru sine-vă

vel a adăugat şi zicerea „prin ghicitură", ca să arate că cunoştinţa de acum este mult mai nedesăvîrşită şi prea-puţină faţă de aceea ce va fi, căci „ghicitură" numeşte un cuvînt nedescoperit şi întunecat.

iar atunci faţă către faţă.

Pavel nu zice aceasta pentru că Dumnezeu ar avea faţă, ci ca să arate cunoştinţa lui Dumnezeu cea fără mijlocire şi fără perdea.

Acum cunosc din parte, iar atunci voi cunoaşte precum am şi fost cunoscut.

Dumnezeiescul Apostol doboară mîndria Corintenilor în chip îndoit. Întîi, arată că cunoştinţa pe care o avem acum, în lumea aceasta, e „din parte", nedesăvîrşită.[275] Apoi, spune că nici această cunoştinţă nedesăvîrşită de acum

---

ceea ce căutaţi. Căci Dumnezeirea este curăţie, nepătimire şi înstrăinare de tot răul" (cuvîntul VI la „fericiri", în tomul I).

Şi dumnezeiescul Calist, cel cu prea-înaltă minte, arată cum Îl văd pe Dumnezeu în viaţa aceasta cei văzători cu mintea, punînd înainte această zicere apostolească şi zicînd: „Întru cele ce sînt şi se fac de faţă, cei văzători cu mintea privesc «ca în oglindă şi în ghicitură» aşezarea celor fiitoare [«care sînt», «veşnice», n. m.] şi a celor ce se vor face. Căci – precum oglinda nu arată grosimea lucrului răsfrînt într-însa, dar nici nu este cu totul nimic ceea ce arată, ea înfăţişînd chip de prea-învederat lucru, încît oricine iubeşte adevărul va mărturisi că ceea ce se vede în oglindă este – tot aşa cu adevărat şi cele ce sînt şi cele ce se fac nu arată grosimea, [...] însă arată fără de îndoială chipuri de lucruri adevărate celor ce au primit putere de a privi şi a povăţui fără greş către însuşi adevărul (capitolul 59 din manuscrisele cele în urmă aflate).

Iar Marele Grigorie al Tesalonicului tîlcuieşte privirea în oglindă aşa: „Cei curaţi cu inima Îl văd pe Dumnezeu, după nemincinoasa zicere a Domnului: «Fericiţi cei curaţi...». Şi – după Teologul Ioan – Dumnezeu, Care e lumină, Se înfăţişează şi Se sălăşluieşte întru cei ce Îl iubesc şi sînt iubiţi de El, după adevărata Sa făgăduinţă. Deci Dumnezeu Se înfăţişează pe Sine-Şi în mintea cea curată ca într-o oglindă, rămînînd însă nevăzut după fiinţă. Căci aşa este privirea în oglindă: se vede cu adevărat cel din oglindă, dar nu se vede faţă către faţă, fiind cu neputinţă a vedea desăvîrşit pe cineva răsfrînt în oglindă şi, totodată, pe însuşi omul acela. Astfel, în viaţa aceasta de acum, Dumnezeu Se vede «ca în oglindă» întru cei ce s-au curăţit cu dragostea de El, iar în cealaltă viaţă Se va arăta «faţă către faţă», după Apostol" (cuvîntul I la intrarea în biserică).

Iar Teodorit tîlcuieşte zicerea aceasta aşa: „Apostolul zice că acestea de acum sînt umbră a celor ce vor fi. Căci acum vedem chipul învierii întru Sfîntul Botez, iar atunci vom vedea însăşi învierea; aici vedem simbolurile stăpînescului trup, iar acolo Îl vom vedea pe Însuşi Stăpînul, căci aceasta însemnează zicerea „faţă către faţă". Vom vedea însă nu firea Lui cea neprivită şi nearătată nimănui, ci pe aceea luată dintre noi [«omenească», n. m.]." (n. aut.)

[275] Despre aceasta, Teologul Grigorie zice: „Îl ascultăm pe Pavel zicînd că «din parte cunoaştem şi din parte proorocim», acestea şi cele ca acestea fiind mărturisite de cel care nu era prost [„simplu", n. m.] cu ştiinţa. Şi de aceea toată cunoştinţa aceasta nu e nimic mai mult

nu o avem de la noi, căci zice: Nu eu L-am cunoscut pe Dumnezeu, ci Dumnezeu m-a cunoscut şi a alergat după mine. Tot astfel, în cealaltă viaţă, şi eu Îl voi cunoaşte pe Dumnezeu şi voi alerga după Dînsul mai mult decît L-am cunoscut şi am alergat după El acum. Aşa se întîmplă de pildă şi cu cel ce şade în întuneric: pînă ce nu vede soarele, nu aleargă după frumuseţea razei lui, ci raza îi arată frumuseţea sa, cînd îl luminează; iar după ce va vedea şi va primi acela raza soarelui în ochii săi, atunci aleargă şi el după lumină. Aşadar, aceasta însemnează zicerea „precum am şi fost cunoscut". Nu că Îl vom cunoaşte fără schimbare pe Dumnezeu, precum ne-a cunoscut Dumnezeu, ci că, precum a alergat Dumnezeu în urma noastră şi ne-a apropiat de Sine-Şi, aşa şi noi vom dori atunci să ne apropiem de El.[276] Şi, ca să luminez zicerea aceasta, voi da o pildă. Să zicem că cineva ar afla un prunc de bun neam şi frumos la faţă aruncat în drum. Şi l-ar lua să-l hrănească, crescîndu-l cu bună creştere, iar apoi l-ar îmbogăţi cu bogăţie şi l-ar băga în curţile împărăteşti. Copilul acela, cît este prunc, nu simte nici una din binefacerile acestea şi nu cunoaşte iubirea de oameni pe care a arătat-o către el omul acela. Iar cînd se va face bărbat şi va ajunge în cunoştinţă desăvîrşită, atunci va cunoaşte binefacerea lui şi-l va iubi după cum se cuvine. La fel şi noi, care în viaţa aceasta nu am cunoscut frumuseţea şi slava Făcătorului de bine şi Ziditorului nostru Dumnezeu, o vom cunoaşte atunci, după putinţa omenească, şi ne vom apropia şi-L vom iubi.[277] De aceea, şi Teodorit zice că acest „am fost cunoscut" e în loc de: „m-am apropiat".

---

decît «oglindă» şi «ghicitură», fiind alcătuită din mici închipuiri ale adevărului" (*Cuvîntul al doilea despre teologie*).

Iar dumnezeiescul Maxim se nedumereşte pentru că Pavel zice aici că „din parte" cunoaşte, în vreme ce Evanghelistul Ioan spune că a văzut „slava Lui Hristos, slavă ca a Unuia Născut de la Tatăl, plin de dar şi de adevăr". Apoi, dezlegînd nedumerirea, zice: „Sfîntul Pavel spune că are «din parte» cunoştinţa Dumnezeu-Cuvîntului, Care e cunoscut numai din lucrări, cunoştinţa Lui după fiinţă şi după ipostas fiind necunoscută şi oamenilor, şi tuturor Îngerilor. Iar Ioan Evanghelistul, fiind învăţat desăvîrşit despre înomenirea Dumnezeu-Cuvîntului, zice că a văzut «slava Cuvîntului celui întrupat», adică pricina şi scopul după care Dumnezeu S-a făcut om. Şi spune că L-a văzut «plin de dar şi de adevăr», însă Cel Unul Născut nu era «plin de dar» după dumnezeire, ca Dumnezeu fiind de o fiinţă cu Tatăl, ci după firea noastră omenească, pe care a luat-o prin iconomie pentru noi, cei ce avem trebuinţă de dar" (capitolul 77 din suta a doua a celor teologice). (n. aut.)

[276] Întru un glas tîlcuieşte zicerea aceasta şi Fotie, zicînd: „Atunci Îl voi cunoaşte şi Îl voi dori pe Dumnezeu aşa cum m-a cunoscut El acum. Căci noi nu L-am cunoscut pe El cu adevărat, iar El ne-a cunoscut şi ne-a tras către Sine-Şi. Iar atunci Îl vom cunoaşte şi vom alerga către El, dobîndind mai multă foame de dulceaţa Lui." (n. aut.)

[277] Iar Teologul Grigorie zice că, încă în viaţa aceasta, cei ce au ajuns la marginea nepătimirii şi a curăţiei Îl cunosc pe Dumnezeu precum au fost cunoscuţi şi ei de Dînsul, prin dumnezeiască răpire, strălucire şi unire mai presus de minte. Rareori însă, cînd ei ajung mai

13 Iar acum rămîn credința, nădejdea, dragostea, acestea trei; și cea mai mare din acestea este dragostea.

Acum – zice – lucrează darul vorbirii în limbi, al proorociei și al cunoștinței, cu toate că întunecat. Dar, după ce credința se va lăți în lume, atunci toate acestea vor înceta, ca niște lucruri de prisos. Însă credința, nădejdea și dragostea au să lucreze și mai departe, fiindcă acestea sînt mai statornice decît vorbirea în limbi, proorociile și cunoștința. Căci, cu cuvîntul „iar acum rămîn", arată stăruirea acestor trei fapte bune teologice. Iar din acestea trei, cea mai mare – zice – este dragostea, fiindcă cele două, credința și nădejdea, rămîn numai întru acest veac, nu și întru cel viitor, iar dragostea are să rămînă să lucreze întru tot nemărginitul veac viitor.[278] (Vezi și tîlcuirea la capitolul cinci, stihul opt, al epistolei întîi către Tesaloniceni.)

---

presus de fire. [...] Vezi și subînsemnarea zicerii „iar acum, cunoscîndu-L pe Dumnezeu și, mai ales, cunoscîndu-vă de Dumnezeu (*Galateni* 4:9), ca să te înveți că îndoită este cunoștința întru Dumnezeu. (n. aut.)

[278] Înalt și străbătător tîlcuiește Grigorie al Nyssei zicerea aceasta a Apostolului, zicînd: „Cînd va veni ceea ce se nădăjduiește, toate celelalte încetînd, lucrarea dragostei va rămîne [...]. De aceea și merge mai departe decît isprăvile faptei bune sau decît poruncile *Legii*. Astfel, dacă sufletul ar ajunge cîndva să aibă dragoste, le va avea negreșit și pe celelalte, fiindcă ar cîștiga plinirea tuturor. Și se pare că întru dragoste se păzește chiar însușirea fericirii dumnezeiești. [...] Și lucrarea dragostei nu are hotar, fiindcă nu se poate ajunge la vreo margine a binelui, ca, împreună cu acesta, să se sfîrșească și dragostea. Că numai răului, care e potrivnicul binelui, i se pune margine, firea binelui fiind neprimitoare de rău și sporind înainte către nemărginire" (*Cuvînt despre suflet*).

Teodorit zice și el: „A arătat că vor înceta darurile și numai dragostea va rămîne, căci credința va fi de prisos în viitoarea viață, în care lucrurile se vor arăta învederat. Căci, dacă «credința este adeverirea celor nădăjduite, dovedirea celor nevăzute» (*Evrei* 11:1), înseamnă că nu mai e nevoie de credință cînd acele lucruri se arată. Tot așa, acolo e de prisos și nădejdea, căci «nădejdea care se vede nu mai e nădejde. Cum ar nădăjdui cineva ceea ce vede?» (*Romani* 8:24). Iar dragostea are acolo mai multă stăpînire, căci, încetînd patimile și trupurile făcîndu-se nestricăcioase, sufletele nu mai aleg acum unele iar apoi altele." (n. aut.)

CAPITOLUL XIV

1 Vînați dragostea!

Fiindcă a dovedit mai sus că dragostea este mare faptă bună – rămînînd și în veacul acesta, și în cel viitor – Apostolul îi îndeamnă acum pe Creștini către aceasta. Și nu zice: Urmați dragostea – o fraților! – ci: „vînați dragostea", cu aceste cuvinte cerîndu-le să arate silință și sîrguință covîrșitoare întru cîștigarea dragostei. Zice: Fraților, dragostea a fugit de la voi, și de aceea aveți nevoie să alergați mult ca să o ajungeți.

Rîvniți însă cele duhovnicești, iar mai ales să proorociți!

Ca să nu socotească cei din Corint că a înălțat și a mărit dragostea ca să stingă și să defaime celelalte daruri, Apostolul urmează zicînd: Rîvniți, fraților, darurile duhovnicești, iar mai cu osebire darul proorociei![279] Și zice aceasta ca să arate darul grăirii în limbi mai înjosit, fiindcă întru acela se mîndreau ei.

2 Căci cel ce grăiește în limbi nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu; și nimeni nu-l înțelege, fiindcă el, în Duh, grăiește taine.
3 Iar cel ce prooroceşte, grăiește oamenilor spre zidire, îndemnare și mîngîiere.

Aici, Pavel cumpănește limbile cu proorocia și arată că acestea nu sînt cu totul netrebnice și nefolositoare, dar nici folositoare de sine. Căci cel ce are darul limbilor „nu vorbește cu oamenii, ci cu Dumnezeu", adică nu spune cuvinte arătate și lesne de înțeles oamenilor, ci, cu darul Sfîntului Duh, grăiește lucruri tainice și cu anevoie de înțeles celor ce aud, care din pricina aceasta nici nu se folosesc.[280] De aceea, cel ce grăiește în limbi, pentru că o face prin

---

[279] Fotie tîlcuiește aceasta așa: „Apostolul zice: Să nu părăsiți nici restul darurilor, căci dragostea este mai mare și trebuie să o vînați, dar nu se cuvine a le lăsa pentru ea pe celelalte, mai ales darul proorociei." (n. aut.)

[280] Tîlcuind aceasta, Teodorit zice: „Două lucruri face aici Apostolul: mustră fala Corintenilor și învață la ce folosește darul limbilor. Fiindcă darul limbilor s-a dat propovăduitorilor evangheliei din pricina felurimii limbilor neamurilor către care propovăduiau. Pentru ca, vorbind de pildă în limba evreiască, să-i întoarcă la credință pe Evrei; ori, vorbind în limba persană, să-i întoarcă pe Persani; ori, vorbind în limba Romanilor și Egiptenilor, să-i întoarcă pe Romani și pe Egipteni. Deci era de prisos ca aceia din Corint să vorbească în limba Evreilor, a Perșilor, a Romanilor sau a Egiptenilor, de vreme ce în Corint nu era nici un Iudeu, Pers, Roman sau Egiptean care să audă și să vină la credința lui Hristos. De aceea a și zis Apostolul că, grăind în limbi, Corintenii nu vorbesc cu oamenii, ci cu Dumnezeu, fiindcă

Sfîntul Duh, are mare lucru şi dar; iar pentru că nu-i foloseşte pe oameni, este mai prejos decît cel ce prooroceşte. Fiindcă proorocia, lucrîndu-se tot din Duhul Sfînt, este şi folositoare, căci îi zideşte şi îi întăreşte în credinţă şi în fapta bună pe cei neîntăriţi, îi îndeamnă şi îi cheamă pe cei trîndavi şi leneşi şi îi mîngîie pe cei puţini cu sufletul şi mîhniţi. Căci totdeauna şi pretutindeni dumnezeiescul Pavel spune că cel mai mare dar este acela care se arată mai folositor.

4 Cel ce grăieşte într-o limbă străină pe sine-şi se zideşte, iar cel ce prooroceşte zideşte Biserica.

Mulţi grăiau în vremea aceea în limbi osebite, însă nu aveau şi darul de a le tălmăci altora. Deci aceştia se foloseau doar pe sine-şi, nu şi pe alţii; iar cel ce proorocea îi folosea pe toţi cei ce-l auzeau. Pentru că – după Teodorit – aceştia, văzînd că, prin proorocie, li se descoperă cugetările şi se arată cele făcute de dînşii în ascuns, luau mare îndreptare şi folos. Deci cîtă osebire este între a-l folosi cineva numai pe unul faţă de a folosi o Biserică întreagă, atîta este şi între darul limbilor şi darul proorociei.

5 Voiesc ca să grăiţi toţi în limbi străine, însă mai mult să proorociţi.

Fiindcă mulţi grăiau în felurite limbi între Corinteni, ca să nu pară că nimiceşte darul acela din zavistie, Pavel zice: Voiesc să grăiţi toţi în limbi – nu unul, sau doi sau trei – dar mai mult vreau să proorociţi toţi, ca mai mult să folosiţi.

Căci mai mare este cel ce prooroceşte decît cel ce grăieşte în limbi, afară numai dacă le tălmăceşte, ca Biserica să ia zidire.

Zice: Cel ce prooroceşte este mai mare decît acela care doar grăieşte în limbi felurite, dar nu ştie să le tălmăcească. Dacă însă va şi şti să tălmăcească cele grăite, el este asemenea proorocului, pentru că şi el zideşte Biserica şi o întăreşte întru fapta bună, ca şi proorocul, tîlcuind şi descoperind cele pe care le grăieşte nedescoperit în limbi. Însă tîlcuirea era dar al Sfîntului Duh care unora se da, iar altora nu.

6 Iar acum, fraţilor, de aş veni la voi grăind în limbi, cu ce v-aş folosi dacă nu aş grăi vouă în descoperire, sau în cunoştinţă, sau în proorocie sau în învăţătură?

în Corint nu erau străini care să-i audă. Însă, ca să nu spună cineva că darul limbilor era zadarnic şi de prisos, a adăugat că «acel ce grăieşte cu limba, cu Duhul grăieşte taine». (n. aut.)

Voiţi – zice – să cunoaşteţi cît de nefolositoare e vorbirea în limbi, dacă nu este tălmăcită şi descoperită? Înţelegeţi din aceasta: de pildă, dacă eu – Pavel, învăţătorul vostru – aş veni la voi şi aş grăi în felurite limbi, negreşit nici un folos nu v-aş aduce vouă, celor ce aţi ascultat, decît dacă v-aş grăi vreo noimă tainică prin descoperirea Sfîntului Duh, precum obişnuiesc a face cei ce se învrednicesc de descoperirea dumnezeiască a înţelegerilor pe care le au ceilalţi în inimile lor. Sau dacă v-aş grăi „întru cunoştinţă", precum fac cei ce au cunoştinţă şi tălmăcesc tainele lui Dumnezeu celor ce aud. Sau dacă v-aş grăi „întru proorocie", precum grăiesc cei ce au darul proorociei şi vorbesc despre cele trecute, despre cele ale vremii de faţă[281], sau despre cele viitoare, căci proorocia este mai cuprinzătoare decît descoperirea. Sau dacă v-aş grăi „întru învăţătură", adică cu cuvînt învăţătoresc, cînd se vorbeşte despre fapta bună şi despre dogme. [...]

7 Căci, precum cele neînsufleţite care dau sunet, fie fluier, fie chitară, de nu vor da osebire sunetelor, cum se va cunoaşte ce este din fluier şi ce este din chitară?

Şi ce să spun – zice – că nouă, oamenilor, ne este nefolositor cuvîntul cel nedescoperit şi întunecat, şi folositor cel descoperit şi curat? Căci înseşi organele cele neînsufleţite, fluierul şi lăuta – de nu ar avea „osebire", adică deslușire şi descoperire a glasurilor, ci ar fi amestecate şi nedeslușite – negreşit nu s-ar cunoaşte care e cîntarea fluierului şi care a lăutei sau chitarei, şi acestea nu ar mai pricinui bucurie şi dulceaţă celor ce ascultă.

8 Căci, dacă trîmbiţa ar da glas nearătat, cine s-ar găti la război?

De la organele [„instrumentele", n. m.] îndulcitoare şi de prisos, acum a venit la cele mai de nevoie. Şi zice că, dacă obştească trîmbiţă nu va arăta luptătorilor cu glasul său gătirea de oaste, ci ar da un sunet nelămurit, care ostaş ar asculta şi s-ar găti spre război? Negreşit, nici unul! – şi de aceea glasul ei nu ar fi de nici un folos. Iar dacă trîmbiţa arată gătirea de război, atunci şi ostaşii se gătesc a se bate şi astfel se folosesc de glasul ei. [...]

---

[281] Însemnează că, după unii Părinţi, descoperirea celor de faţă nu se numeşte chiar „proorocie", ci „străvedere", atunci cînd cineva vede cu duhul străvederii cele ce se fac în loc depărtat sau noime ascunse întru adîncul inimii, şi vorbeşte despre ele. Apoi, descoperirea celor ce au să se facă după puţină vreme se numeşte „menire", iar „proorocie" aceea a lucrurilor ce vor fi după mulţi ani. Iar Apostolul, la stihul 25, zice că însuşirea proorociei este a cunoaşte cele ascunse ale inimii. (n. aut.)

9 Aşa şi voi, dacă nu veţi da prin vorbirea în limbi cuvînt bine-însemnător, cum se va cunoaşte ce aţi grăit? Veţi fi ca şi cum aţi grăi în vînt!

Şi – ca să nu zică Corintenii: Şi ce ni se potriveşte nouă pilda fluierului şi a trîmbiţei, fericite Pavele? – Apostolul zice: Şi voi, avînd darul limbilor, dacă nu daţi glas curat şi arătat, atunci grăiţi în deşert şi fără folos, fiindcă nimeni nu înţelege ce ziceţi. Căci totul este ca darul pe care-l aveţi să se facă spre folosul celorlalţi.

Dar cineva ar zice: Dacă darul vorbirii în limbi era nefolositor, atunci pentru ce se da? Răspundem că de darul acesta se folosea numai cel care-l avea, iar pentru a fi de folos tuturor, trebuia ca acela fie să ceară de la Dumnezeu, cu viaţă îmbunătăţită, să primească şi darul de a tălmăci limbile pe care le grăia, fie să meargă la altul care avea darul tălmăcirii limbilor şi să-l roage să tălmăcească ceea ce grăia el. De aceea zice Pavel acestea, ca să-i unească unul cu altul şi să nu socotească acei ce grăiau în limbi că nu au trebuinţă de altul, ci să-i ia cu ei şi pe cei ce puteau să tălmăcească ce vorbeau ei în alte limbi, pentru că atunci se făcea mai folositor darul limbilor.

10 Atît de multe neamuri de glasuri sînt în lume, şi nici unul dintr-însele nu e neglasnic.

Adică: Atîtea glasuri şi limbi s-au întîmplat a fi în lume: a Evreilor, a Elinilor, a Sciţilor, a Indienilor, a Perşilor şi ale altor neamuri. Şi toate semnţiile – zice – grăiesc în limba lor şi arată o înţelegere oarecare, fiindcă limbile lor nu sînt „neglasnice", adică fără înţeles, ci sînt însemnătoare şi arătătoare de lucruri şi de înţelegeri, mai ales la cei de un neam şi de o limbă cu dînşii.

11 Deci, dacă nu voi şti puterea glasului, voi fi varvar pentru cel ce grăieşte, şi cel ce grăieşte varvar pentru mine.

Dacă – zice – nu voi cunoaşte puterea vreunui glas (limbă), să zicem al Elinilor sau al Indienilor, cu adevărat mi se va părea că cel ce grăieşte elineşte sau indieneşte este varvar, că adică grăieşte fără minte cuvinte ce nu au înţeles. La fel şi eu, care – să zicem – grăiesc evreieşte, voi părea aceluia ce vorbeşte elineşte sau indieneşte că sînt varvar şi că rostesc cuvinte lipsite de înţeles şi fără minte. Şi aceasta se întîmplă nu pentru că limbile pe care le grăim noi sînt rele, ci pentru că nici aceia nu înţeleg limba mea evreiască, nici eu nu înţeleg limba elinească ori indienească pe care o grăiesc ei.

12 Aşa şi voi, fiindcă sînteţi rîvnitori de duhuri [daruri duhovniceşti, n. m.], căutaţi să prisosiţi [întru ele, n. m.] spre zidirea Bisericii!

Unii fac stare la zicerea „aşa şi voi", şi o tîlcuiesc astfel: Tot aşa şi voi, fiindcă vorbiţi în limbi nedescoperite şi neînţelese, păreţi celor ce vă aud că sînteţi varvari şi că grăiţi nebuneşte. Apoi, citesc ca de la început, adică: „Fiindcă sînteţi rîvnitori..." Iar fericitul Ioan Hrisostomul a citit zicerea unită: Şi – zice – fiindcă rîvniţi şi iubiţi darurile duhovniceşti, atunci şi eu, Pavel, vreau aceasta şi o laud, precum am zis mai înainte. Însă căutaţi să prisosiţi [întru daruri, n. m.] spre zidirea şi folosul Bisericii! Căci, nu numai că nu vă opresc a grăi în limbi, dar şi voiesc să prisosiţi întru acestea, numai să le folosiţi spre folosul obştesc al fraţilor voştri!

13 De aceea, cel ce grăieşte în limbi să se roage să şi tălmăcească!

Aici, Apostolul le spune Corintenilor chipul în care darul limbilor s-ar face spre folosul multora. Şi zice: Cel ce grăieşte în limbi străine să se roage ca să ia dar de la Dumnezeu pentru a le şi tălmăci. Deci cu aceasta arată că ei înşişi erau pricinuitorii faptului că nu aveau darul tălmăcirii limbilor, fiindcă nu-l cereau de la Dumnezeu.

14 Căci, de mă rog cu limba, duhul meu se roagă, dar mintea mea este neroditoare.

În vremea veche, erau Creştini care primeau dar de rugăciune în limbi străine şi grăiau – să zicem – în persană sau latină, dar mintea lor nu ştia ce grăia gura.[282] Deci – zice Pavel – „duhul meu, adică darul duhovnicesc care mişcă limba mea, se roagă, dar mintea mea rămîne neroditoare", fiindcă nu

[282] Fotie zice că acest „mă rog" însemnează aici a grăi ceva bine spre folos, fiindcă rugăciunea este cuvînt. Deci Apostolul zice: Dacă grăiesc [în limbi], dar nu tălmăcesc celor ce aud, „duhul meu se roagă", adică dobîndesc binele acela pe care îl spun şi mă folosesc, dar numai pe sine-mi, iar altul nu se foloseşte. De aceea, şi mintea – care este parte a sufletului mai presus de mînie, de poftă şi de celelalte puteri sufleteşti, şi care iubeşte folosul – rămîne neroditoare de folosul aproapelui.

Aproape aceeaşi tîlcuire cu a sfinţitului Fotie face şi Marele Vasilie, zicînd: „Căci, dacă graiurile rugăciunii vor fi necunoscute celor ce se află de faţă, mintea celui ce se roagă este neroditoare, fiindcă nimeni nu se foloseşte. Iar cînd cei de faţă înţeleg rugăciunea şi astfel se pot folosi de ea, atunci cel ce se roagă are ca rod îmbunătăţirea acelora care se folosesc (ascultînd). La fel se întîmplă cu orice glăsuire a graiurilor lui Dumnezeu, căci scris este: «ci numai dacă este vreun cuvînt bun spre zidirea credinţei» (*Efeseni*, 4:29)" (hotărîrea 278 pe scurt). Mai aceleaşi le spune şi Teodorit tîlcuind zicerea aceasta. (n. aut.)

înțelege nimic din cele ce zic. Vezi așadar cum, mergînd înainte după rînduială, Pavel a arătat că cel ce numai grăiește în osebite limbi este netrebnic și nefolositor nu numai altora, ci și lui însuși.

Așa a tîlcuit zicerea aceasta Sfîntul Ioan Hrisostomul. Iar unii (marele Vasilie și Fotie, precum am zis mai înainte) o tîlcuiesc astfel: Dacă grăiesc – zic ei – în limbi felurite, dar nu le tălmăcesc, „duhul meu", adică sufletul meu, se folosește, iar „mintea mea este neroditoare" fiindcă nu folosește și pe alții. Cei ce tîlcuiesc zicerea într-acest chip s-au temut de bîrfirea ereticului Montan, al cărui eres zicea că Proorocii, fiind stăpîniți de Duhul Sfînt, rosteau cuvinte, dar nu înțelegeau ce grăiesc. Însă bîrfirea aceasta nu are loc aici și nu se cuvine a se teme cineva de dînsa, fiindcă nu despre Prooroci a spus Apostolul că nu înțeleg ceea ce zic, ci despre cei ce grăiesc în limbi osebite, și nici despre aceștia toți, ci numai despre unii.[283]

15 Ce este așadar? Mă voi ruga cu duhul, dar mă voi ruga și cu mintea; voi cînta cu duhul, dar voi cînta și cu mintea.

Deci – zice – ce este mai de folos și ce se cuvine a cere cineva de la Dumnezeu? A se ruga „cu duhul", anume cu darul cel duhovnicesc, dar și „cu mintea", adică a înțelege cu gîndul cele spuse și a le tălmăci celorlalți; de asemenea, a cînta cu duhovnicescul dar ce i s-a dat, dar și a înțelege cu mintea cele ce cîntă și a le tălmăci și celorlalți.[284]

16 Fiindcă, dacă vei binecuvînta cu duhul, cum va răspunde „amin" la mulțumirea ta cel ce plinește locul celui de rînd, cîtă vreme el nu știe ce zici?

Cînd tu, Creștine, cînți și binecuvîntezi pe Dumnezeu „cu duhul", adică cu duhovnicescul dar ce îl ai, într-o limbă necunoscută celor ce aud, cum va zice „amin" după rugăciunea ta cel ce „plinește locul celui de rînd", mireanul adică? De pildă, cînd vei zice fără înțelegere și cu altă limbă către Dumnezeu: „Bine ești cuvîntat, Doamne, în veacul veacului!", cum va răspunde „amin" la această zicere obișnuită mireanul care nu înțelege ce zici? Astfel, el nu se folosește nicicum de rugăciunea și de mulțumirea ta spusă întru altă limbă.

---

[283] Vezi și subînsemnarea zicerii: „Știți că, pe cînd erați păgîni, vă duceați la idolii cei muți, ca și cum erați trași să vă duceți" (*I Corinteni* 12:2). (n. aut.)

[284] Într-un glas, și Teodorit numește „duh" darul cel duhovnicesc, iar „minte" descoperirea și tîlcuirea celor zise. Deci Pavel zice că cel ce vorbește cu limbă străină întru rugăciune, ori întru cîntare, ori întru învățătură, se cuvine a înțelege ce zice și a tălmăci spre folosul celor ce-l ascultă, sau să ia pe altul împreună-lucrător ca să tălmăcească. [...] (n. aut.)

17 Căci tu bine-mulțumești, dar celălalt nu se zidește.

Ca să nu pară că necinstește în vreun fel darul vorbirii în limbi, Apostolul zice: Tu, Creștine, bine-mulțumești lui Dumnezeu în limbi străine, dar mulțumirea ta este netrebnică, fiindcă fratele tău ce te aude nu se folosește, neînțelegînd ce zici.

18 Mulțumesc Dumnezeului meu că grăiesc în limbi mai mult decît voi toți;

Ca să nu creadă Corintenii că Pavel nimicește darul limbilor pentru că el nu l-ar fi avut, Apostolul le zice că grăiește în limbi mai mult decît ei toți, prin dumnezeiescul Duh.

19 ci în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț și pe alții, decît zeci de mii de cuvinte într-o limbă străină.

Eu, cel ce grăiesc în limbi mai mult decît voi, voiesc și aleg ca în adunarea credincioșilor să grăiesc numai cinci cuvinte, dar „cu mintea mea" – adică înțelegînd cele ce zic și putînd a le tîlcui, ca să-i folosesc și pe cei ce mă aud – decît să grăiesc nenumărate cuvinte într-o limbă străină pe care nu o pot tălmăci, pentru că atunci folosul rămîne numai la mine și nu trece la ceilalți.

Iar prin aceste „cinci cuvinte" numește în chip alegoric învățătura aceluia dintre învățători care alcătuiește doctoriile potrivite fiecăruia din cele cinci simțuri ale omului.[285]

20 Fraților, nu fiți copii cu mintea! Ci făceți-vă prunci în privința răutății, iar cu mintea fiți desăvîrșiți!

După ce a arătat care este darul limbilor, Apostolul folosește aici un cuvînt mai certător și-i mustră pe Corinteni ca pe unii ce cugetă copilărește. Căci, cu adevărat, este însușirea copiilor a se mira de lucrurile și darurile mai mici, precum este și grăirea limbilor străine, și a defăima lucrurile și darurile cele

---

[285] Oarecari însă dintre Părinții trezviți au înțeles că aceste „cinci cuvinte" sînt cele care alcătuiesc rugăciunea ce se cugetă în inimă, adică: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!" – în care „Fiul lui Dumnezeu" și „miluiește-mă" se iau fiecare ca un cuvînt.

Iar Teodorit tîlcuiește aceasta așa: „M-am învrednicit – zice Pavel – de darul acesta (al limbilor) înaintea voastră, iar prin mine v-ați învrednicit de el și voi. Dar, îngrijindu-mă de folosul celor mulți, cinstesc mai mult învățătura descoperită decît pe cea nedescoperită." (n. aut.)

mari, precum sînt proorociile, care pentru cei mulți nu arată vreun lucru nou și de mirare. Deci Apostolul îi sfătuiește aici pe Creștinii din Corint și le poruncește să nu se mîndrească și să nu știe nici cît de puțin ce este răutatea, precum nici pruncii nu o știu, din pricina nevinovăției lor. Iar în ce privește mintea, le poruncește să fie „desăvîrșiți", adică să deslușească și să caute cele mai mari și mai folositoare daruri.[286] Căci este „prunc în privința răutății" cel ce nu face rău nici unui om, precum sînt fără răutate pruncii. Iar „desăvîrșit cu mintea" e cel ce, pe lîngă că nu face rău nimănui, îi mai și folosește pe alții; și cel ce nu numai că fuge de răutate, dar face totodată fapta bună și se păzește de a se vătăma sufletește. Zicerea aceasta a lui Pavel este asemenea cu cuvîntul pe care l-a zis Domnul: „Fiți înțelepți ca șerpii și simplii ca porumbeii!" (*Matei* 10:17).

21 În Lege este scris: „Voi grăi acestui norod în alte limbi și prin buzele altora, și nici așa nu vor asculta de Mine – zice Domnul" (Isaia 27:11).

Aici, Pavel măsoară iarăși grăirea în limbi cu proorocia și arată că aceasta din urmă covîrșește; și cum covîrșește, va zice mai departe.

Și zice că cele scrise la Proorocul Isaia sînt din *„Lege"*, fiindcă obișnuiește a numi *„Lege"* toată *Scriptura Veche*. Iar prin zicerea „nici așa nu Mă vor asculta – zice Domnul", Pavel arată că darul vorbirii în limbi ce s-a dat Apostolilor și Creștinilor vremii aceleia avea putere de a înspăimînta și a trage la credință, dar Evreii și „neamurile" nu au crezut din aceasta, vinovăția fiind deci a celor nesupuși, iar nu a minunii grăirii în limbi. Căci Dumnezeu face

---

[286] De aceea și Isidor Pilusiotul zice prea-frumos despre aceasta: „Unindu-se cu nevinovăția, înțelepciunea împlinește un lucru dumnezeiesc și o prea-desăvîrșită faptă bună. Iar dacă ele se despart, una cade întru răutate, iar cealaltă sfîrșește în nebunie; căci prima se pleacă spre a face rău, iar a doua este plecată spre amăgirea de sine. Și de aceea dumnezeiasca învățătură nu a înfățișat printr-o singură închipuire aceasta, căci întru dobitoacele cele necuvîntătoare nu este înțelepciune unită cu nevinovăție, ci a zis: «Fiți înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii!» Dar nu ca să urmăm vicleșugul și mușcătura șarpelui (căci Iudeii se înrăutățesc ca șerpii și ca puii de vipere) – fiindcă pilda se ia din parte, altfel nemaifiind pildă, ci asemănare [„comparație", n. m.]) – ci ca să-l lepădăm pe omul cel vechi, adică răutatea, ca pe o piele de șarpe și să păzim credința precum își păzește șarpele capul. [...] Și să avem nevinovăția porumbelului, dar nu urmînd nesocotinței aceluia (căci Efraim este mustrat zicîndu-se că e «ca un porumbel nepriceput și neștiutor», *Osie* 7:11), ci simplității și nerăutății lui" (*Epistola 175 către Martinian*). Vezi și zicerea „vă vreau însă a fi înțelepți spre bine și proști [nevinovați, n. m.] spre rău." (*Romani* 16:19). Tîlcuind aceasta, zice și Teodorit: „Fraților, nu întoarceți rînduiala pe dos! Să nu rîvniți nici neîntregimea minții copiilor, ci nerăutatea lor; nici să aveți răutatea bărbaților împliniți în vîrstă, ci agerimea minții lor." (n. aut.)

totdeauna ceea ce este al Său şi arată purtarea de grijă ce are pentru mîntuirea oamenilor, deşi ştie că ei nu se vor îndupleca, pentru ca aceia să rămînă fără răspuns în ziua Judecăţii.

22 Aşa că vorbirea în limbi este semn nu pentru cei credincioşi, ci pentru cei necredincioşi;

Zice: A grăi cineva în limbi străine nu este semn şi minune celor ce cred, ci necredincioşilor, fiindcă îi înspăimîntă şi îi face să se minuneze. Dar aceasta nu îi şi învaţă, nici nu îi foloseşte, ba de multe ori le este chiar spre vătămare. Căci ei se vatămă auzindu-i pe unii grăind în limbi străine fără a tălmăci, precum însuşi Pavel a zis mai înainte că necredincioşii le vor zice acelora ce vorbesc în limbi că au înnebunit. Cu toate acestea, semnele s-au dat necredincioşilor, pentru că cei credincioşi nu au trebuinţă de semne şi de minuni, fiind întăriţi în credinţă. [287]

iar proorocia nu este pentru necredincioşi, ci pentru cei ce cred.

Proorocia – zice – foloseşte celor credincioşi, fiindcă îi catehizează şi îi învaţă, aşadar „nu este pentru necredincioşi", adică pentru folosul necredincioşilor. Dar Pavel zice mai jos că, dacă ar prooroci toţi şi în biserică ar intra

[287] Înţeleptul Fotie pune înainte o nedumerire, întrebîndu-se de ce zice Pavel aici că vorbirea în limbi şi celelalte semne nu se fac pentru cei credincioşi, ci pentru cei necredincioşi, iar Domnul zice dimpotrivă: „Iar celor ce vor crede le vor urma aceste semne" (*Marcu* 16:17); şi iarăşi: „Şi nu a făcut (Iisus) acolo (în patria sa, Nazaret) multe minuni, din pricina necredinţei lor" (*Matei* 13:58). Şi înţeleptul Fotie dezleagă nedumerirea cu această osebire, zicînd că semnele şi minunile sînt nefolositoare şi zadarnice atît celor ce cred cu adevărat şi nu au nici o îndoială despre taina bunei-cinstiri de Dumnezeu şi a creştinismului, cît şi celor ce sînt stăpîniţi cu desăvîrşire de necredinţă şi nu vor a fi povăţuiţi la buna-cinstire de Dumnezeu. Şi, dimpotrivă, minunile şi semnele – zice – sînt folositoare şi ajutătoare acelora care au fost crescuţi şi hrăniţi întru necredinţă, dar s-au deşteptat puţin cîte puţin şi îşi supun cugetările lor bunei-cinstiri de Dumnezeu. De aceea, Domnul nu cere credinţă nici de la cei cu totul necredincioşi, fiindcă nu o află într-înşii, nici de la cei ce cred în Hristos cu curăţie, fiindcă deja a luat-o de la dînşii; ci cere credinţă de la cei ce s-au mutat de la necinstirea de Dumnezeu la buna-cinstire de Dumnezeu şi se chinuiesc a naşte credinţă întru sine-le. Deci celor credincioşi nu li se dau semne şi minuni, pentru că acestea le sînt de prisos; şi nu se dau nici acelora care nu se strămută din necredinţă în credinţă, ci se dau celor de la mijloc, adică acelora ce se mută din necredinţă la credinţă, a căror credinţă trebuie a se desăvîrşi. Aşadar, cuvintele Apostolului nu sînt împotriva cuvintelor Domnului: fiindcă Domnul, Cel ce face totul pentru mîntuirea oamenilor, nu i-a aflat vrednici de minuni pe cei orbiţi cu inima; fiind cu totul nesimţitori; şi nu face minuni nici celor ce cred cu curăţie, care nu au trebuinţă de ele pentru a crede; ci le face acelora care încă nu au crezut dar, văzînd semne şi minuni, le primesc spre povăţuire şi se mută la credinţă (*Amfilohia*). (n. aut.)

un necredincios, acela s-ar folosi. Prin urmare, iată, proorocia este şi pentru credincioşi, şi pentru necredincioşi. Căci Apostolul nu a zis că proorocia este nefolositoare celor necredincioşi, ci a zis că nu este semn nefolositor, precum e vorbirea în limbi. Aşadar, ca să cuprindem totul în scurt, vorbirea în limbi e semn şi minune pentru cei necredincioşi numai spre a-i face să se minuneze şi să se înspăimînte; iar proorocia este trebuincioasă şi folositoare atît credincioşilor, cît şi necredincioşilor, fiindcă vădeşte şi arată gîndurile lor cele ascunse, deşi nu se zice că proorocia este semn şi minune pentru cei necredincioşi.

23 Deci – dacă s-ar aduna Biserica toată laolaltă, şi toţi ar vorbi în limbi, şi ar intra cei de rînd sau necredincioşi, nu vor zice oare că sînteţi nebuni?

Pavel arată cîte puţin că vorbirea în limbi străine nu numai că nu foloseşte, ci şi vatămă, dacă nu este cineva ca să tălmăcească. Şi zice aceasta pentru ca să doboare mîndria Corintenilor, care se făleau cu grăirea în limbi. Fiindcă ei socoteau că darul acesta îi face a fi lăudaţi de către necredincioşi, iar Pavel dovedeşte cu totul dimpotrivă, că vorbirea în limbi este spre necinstea şi defăimarea lor, căci îi face a fi socotiţi de către cei necredincioşi nebuni şi ieşiţi din minţi. Dar, ca să nu creadă cineva că această grăire de rău s-ar naşte din însuşi darul limbilor, Apostolul arată că aceasta va fi spusă de cei fără de minte şi de necredincioşi. Căci – zice – cei ce spun că vorbitorii în limbi ar fi nebuni sînt „oameni de rînd[288] sau necredincioşi", la fel cum erau şi aceia care, luîndu-i în rîs, ziceau despre Apostoli că sînt „plini de must", adică beţi (*Faptele Apostolilor* 2:13). Căci cei înţelepţi se folosesc şi din darul limbilor, precum erau aceia care se minunau de Apostoli atunci cînd ei povesteau măririle lui Dumnezeu: „Căci s-au spăimîntat – zice – şi se minunau, zicînd unii către alţii: Au nu toţi aceştia care grăiesc sînt Galileeni? Atunci cum îi auzim noi grăind în limbile noastre măririle lui Dumnezeu?" (*Faptele Apostolilor* 2:7).[289]

24 Iar dacă ar prooroci toţi şi ar intra un necredincios sau un neştiutor, s-ar vădi de către toţi şi s-ar judeca de toţi;

---

[288] Iar Teodorit zice că „«oamenii de rînd» a numit aici pe cei neînvăţaţi în credinţă, adică pe cei ce nu ştiu taina bunei-cinstiri de Dumnezeu." (n. aut.)

[289] Urmărind tîlcuirea acestui capitol, nu trebuie să uităm nici o clipă că darul grăirii în limbi străine a încetat de mult, din pricini binecuvîntate, precum a arătat mai sus Cuviosul Nicodim. Să nu credem cumva că vorbirea în limbi a „penticostalilor" este dar dumnezeiesc! Nicidecum! – aceasta e unul din „darurile" pe care diavolul le face celor mîndri, cum au fost şi acei eretici protestanţi care au dat naştere cumplitei şi totodată caraghioasei înşelări a „mişcării cincizecimii", din care fac parte acum şi eretici romano-catolici, dar şi Creştini ortodocşi. (n. m.)

25 şi aşa cele ascunse ale inimii lui s-ar face arătate şi astfel, căzînd cu faţa la pămînt, el s-ar închina lui Dumnezeu, vestind că Dumnezeu este întru voi cu adevărat.

Vezi – o, cititorule! – că proorocia este mai folositoare decît vorbirea în limbi? Pentru că proorocia, arătînd gîndurile cele ascunse şi cugetările inimii, îl face pe necredincios să-L cunoască pe Dumnezeu, şi să cadă cu faţa la pămînt închinîndu-se Lui şi să mărturisească: „Dumnezeu Se află întru voi cu adevărat." Una ca aceasta s-a făcut şi cu împăratul Nabucodonosor, căci, descoperindu-i Proorocul Daniil visul lui şi tălmăcindu-i vedenia, el s-a îndemnat să zică aceste cuvinte: „Cu adevărat, Dumnezeul vostru este Dumnezeu care descoperă taine!" (*Daniil* 2:47).[290] Din cuvintele acestea ale Apostolului, învaţă-te aşadar, iubitule, ce însemna zicerea de mai sus a Apostolului, de la stihul 6 adică: „de aş veni la voi întru descoperire"; căci, iată, de aici se arată că descoperirea este un fel de proorocie. Mai învaţă-te încă şi aceasta, că Duhul Sfînt este Dumnezeu, căci zice: „Dumnezeu este întru voi", întru cei care proorocesc adică. Cu adevărat, Duhul Sfînt este Cel care arată întru dînşii cele ce or să fie şi cele ascunse ale inimii, căci mai sus Pavel a zis că proorociile se fac cu Duhul Sfînt: „iar altuia proorocia, întru acelaşi Duh» (*I Corinteni* 12:10).

26 Ce este deci, fraţilor? Cînd vă adunaţi împreună, fiecare din voi are psalm, are învăţătură, are descoperire, are limbă, are tălmăcire; toate spre zidire să se facă!

Deci – zice – ce este de folos şi ce se cade a face, fraţilor? Dacă cineva „are psalm" (căci din vechi erau Creştini care, din darul Sfîntului Duh, alcătuiau psalmi[291]), sau are învăţătură (căci se da şi dar de învăţătură), sau descope-

---

[290] După Teodorit, aşa s-a întîmplat şi cînd Apostolul Petru, prin Sfîntul Duh, a arătat furtişagul făcut întru ascuns de Anania şi de Safira şi, prin mustrare, amîndoi au căzut şi au murit, şi s-au spăimîntat toţi cîţi au auzit „şi s-a făcut frică mare – zice – întru toată adunarea şi asupra tuturor cîţi au auzit acestea" (*Faptele Apostolilor* 5:11). Şi marele Vasilie zice: „Proorocii văd nu numai cele viitoare, ci şi cele neştiute ale vremii lor, precum zice Pavel: «Iar dacă ar prooroci toţi şi ar intra un necredincios sau un neştiutor, (...) cele ascunse ale inimii lui s-ar face arătate»; precum zice Elisei: «Au doar inima mea nu te-a întovărăşit cînd omul acela s-a dat jos din căruţă şi a venit în întîmpinarea ta?» (*Cartea a patra a împăraţilor* 5:26). Este însă proorocie şi înainte-cunoştinţă şi prin visuri, cum s-a făcut lui Iosif în Egipt şi lui Daniil în Babilon. Dar cum de proorocesc Valaam şi Caiafa? Fiindcă şi aceia aveau ascultători, Caiafa ca arhiereu, iar celălalt ca vrăjitor, dar la aceştia nu a fost curăţie a sufletului (...), ci cuvîntul a lucrat într-înşii după iconomie, nu după vrednicia lor" (la începutul tîlcuirii la *Isaia*). (n. aut.)

[291] [...] Teodorit [...] spune că din psalmii aceştia este şi zicerea „Deşteaptă-te cel ce dormi, şi scoală-te din morţi şi te va lumina Hristos" (tîlcuirea acestei ziceri din epistola către Efeseni, capitolul 5, stih 14). (n. aut.)

rire (adică proorocie, de la parte numind întregul), sau are darul vorbirii în limbi (căci Pavel îl pomenește și pe acesta, ca să nu se creadă că darul limbilor este cu totul defăimat și că nu e în rîndul darurilor), sau are darul tălmăcirii limbilor; cei ce au darurile acestea – zic – să le folosească spre zidirea și folosul celorlalți, pentru că aceasta este însușirea Creștinului: a-i zidi și a-i folosi pe frații săi. Dar cum poate a-i folosi cel ce are numai darul limbilor? Poate, dacă se va întovărăși cu cel ce are darul tălmăcirii; uniți împreună și arătînd darul pe care îl au, ei vor fi de folos celorlalți.

27 Dacă grăiește cineva într-o limbă străină, să fie cîte doi, sau cel mult trei, și pe rînd să grăiască, iar unul să tălmăcească.

Zice: Frații mei, nu vă opresc să grăiți în limbi osebite decît numai dacă nu e cineva care să le tălmăcească. Și zice să nu grăiască în limbi toți, pentru a nu se face tulburare și nerînduială, ci „doi sau cel mult trei". Iar aceia să nu grăiască deodată, ci „pe rînd", adică: după ce va înceta unul, să înceapă celălalt. Însă numaidecît și neapărat trebuie să fie unul care să tălmăcească ceea ce vor grăi acei doi sau trei.

28 Iar dacă nu va fi tălmăcitor, să tacă în Biserică și să grăiască întru sine și lui Dumnezeu.

Zice: Cînd nu se află tălmăcitor de limbi în Biserică, să tacă cel ce are darul limbilor, ca să nu se arate varvar către cei mulți, părînd că grăiește lucruri nepricepute. Iar dacă este atît de iubitor de slavă deșartă încît nu poate răbda să tacă, „să grăiască întru sine și lui Dumnezeu", adică în liniște, fără glas, încît numai lui Dumnezeu să-I fie auzite cele ce zice, nu și oamenilor. Vezi – o, cititorule! – înțelepciunea purtătorului de Duh Apostol; căci, chiar cînd pare că-i îndeamnă pe Corinteni să grăiască în limbi, în aceeași vreme îi și oprește de la aceasta.

29 Iar proorocii să vorbească doi sau trei, și ceilalți să desluşească.

Am zis mai înainte că, împreună cu adevărații Prooroci ai lui Dumnezeu, erau amestecați și prooroci mincinoși și vrăjitori ai diavolilor, care nu erau cunoscuți. De aceea spune aici Apostolul că pe adevărații Prooroci ai lui Dumnezeu trebuie să-i desluşească ceilalți dacă sînt cu adevărat astfel și nu cumva se ascunde între ei vreun prooroc mincinos sau vrăjitor. Căci era și darul desluşirii – precum am spus mai înainte – cu care se cunoștea cine e prooroc mincinos și cine adevărat. Și poruncește să proorocească doi sau trei Prooroci, nu toți împreună, întîi pentru buna rînduială, și al doilea pentru ca să nu se întîm-

ple a se ascunde printre ei vrăjitori şi prooroci mincinoşi. (Vezi şi subînsemnarea zicerii „unuia i s-a dat proorocia, iar altuia desluşirea duhurilor", *1 Corinteni* 12:10, fiind de nevoie.)

30 Iar dacă se va descoperi ceva altuia care şade, să tacă cel dintîi.
31 Căci puteţi să proorociţi toţi cîte unul, ca toţi să înveţe şi toţisă se mîngîie.

Cu aceste cuvinte, Apostolul învaţă buna rînduială şi smerita-cugetare, căci zice: Cînd va insufla Sfîntul Duh altuia în inima lui vreo descoperire şi proorocie[292], atunci tu, care ai început a grăi, taci! Căci, dacă Duhul Sfînt ar fi voit să mai grăieşti tu, nu l-ar fi mişcat pe acela.

---

[292] Cu ce chip se făcea de la Dumnezeu descoperirea, proorocia şi insuflarea întru cei vrednici, nimeni nu ştie cu amănunţime, fără numai singur Dumnezeu şi cei ce erau folosiţi de Dumnezeu la cele de acest fel, precum zice Teologul Grigorie [...] în *Al doilea cuvînt teologic*. Iar marele Vasilie tîlcuieşte oarecum în ce chip se face întru Prooroci glasul de la Dumnezeu, zicînd: „Ce este aşadar «glasul Domnului»? Care din două se înţelege: lovirea aerului sau aerul lovit care ajunge pînă la auzul celui către care se îndreaptă glasul? Sau nici una dintre acestea, ci «glasul Domnului» este altceva, o închipuire a părţii cîrmuitoare a sufletelor oamenilor cărora Dumnezeu vrea să le facă cunoscut glasul Său? – închipuire ce are analogie cu închipuirile pe care adeseori le avem în vise. După cum nu din lovirea aerului luăm cunoştinţă în închipuirile din somn de unele cuvinte şi sunete şi nici nu primim glasul din vis cu auzul, ci acesta este prins de însăşi inima noastră, tot aşa trebuie să socotim şi glasul care le vine Proorocilor de la Dumnezeu" (în tîlcuirea psalmului 28).

Acelaşi Sfînt Părinte tîlcuieşte oarecum în ce chip se făcea arătarea lui Dumnezeu Proorocilor. Şi zice că pentru aceasta se cer două lucruri: curăţia sufletului şi a inimii şi luciul, adică netezirea, pe care o are oglinda. Căci – precum chipul omului nu se răsfrînge în omăt, pentru lipsa de netezime a omătului, ci se închipuie în oglinda cea curată, pentru netezirea şi luciul oglinzii – tot aşa şi Dumnezeu se arată celor ce au inimă nu numai curată, dar şi netedă, dreaptă şi simplă. Şi zice aşa: „Cum prooroceau sufletele cele curate şi străvăzătoare? Făcîndu-se oarecum oglinzi ale dumnezeieştii lucrări, a cărei arătare era curată şi nicicum tulburată de patimile trupului. Căci Sfîntul Duh este de faţă tuturor, dar nu Îşi arată puterea Sa decît celor curaţi de patimi; iar la cei cu mintea tulburată de patimile păcatului, nu încă. Fiindcă, pe lîngă curăţie, trebuie a se arăta şi netezirea aşezării celei drept-stătătoare. (...) Căci – precum arătarea feţelor nu se face în toate materiile, ci doar întru cele ce au oarecare lucire şi străvedere – tot aşa, nici lucrarea Duhului nu se face întru toate sufletele, ci doar întru acelea care nu au nimic strîmb ori sucit. Zăpada este strălucită, dar nu arată închipuirile celor de deasupra ei, fiindcă este aspră, alcătuită din spume înghetate. Laptele este alb, dar nu primeşte închipuirile, căci şi întru acesta sînt oarecari băşicuţe de apă care se topesc cu neagră închipuire. Tot aşa, nepotrivirea vieţii nu este prielnică primirii dumnezeieştii lucrări" (la începutul tîlcuirii lui Isaia). La aceasta se potriveşte şi ceea ce zice Sfîntul Ioan Scărarul, că „Dumnezeu Se arată întru simplitate şi smerenie" (*Cuvîntul 26, despre desluşire sau dreaptă judecată*). Iar marele Vasilie adaugă şi acestea: „Deci, cînd sufletul se dă pe sine-şi către iscusirea faptei bune cu puterea cea mare a iubirii de Dumnezeu, neîncetat păzeşte întipărită întru sine pomenirea lui Dumnezeu, şi în acest chip va face să locuiască oarecum Dumnezeu întru sine. Ast-

Apoi, ca să-l mîngîie şi pe cel ce tace, arată că pot prooroci toţi, unul după altul, zicînd: Nu te mîhni că ai tăcut, pentru că şi tu, şi altul, şi toţi puteţi prooroci osebit cîte unul. Căci – zice – oare darul proorociei se cuprinde numai întru unul? Nu, ci se dă tuturor, ca să se înveţe toată Biserica (adunarea Creştinilor) şi să ia îndemnarea spre fapta bună din proorocirea tuturor.

32 Şi duhul Proorocilor se supune Proorocilor.

Apostolul a zis şi acest cuvînt tot spre mîngîierea celui căruia, mai sus, i-a poruncit să tacă atunci cînd altul ar fi pornit de către Sfîntul Duh spre proorocie. Iar înţelegerea cuvîntului este astfel: Creştine, să nu cîrteşti – zice – pentru că tu ai tăcut şi altul s-a pornit de Duhul Sfînt ca să grăiască. Pentru că – zice – însuşi „duhul", adică darul şi lucrarea Sfîntului Duh ce se află întru tine, se supune duhovnicescului dar al celuilalt ce s-a pornit să proorocească. Şi, dacă „duhul", adică darul duhovnicesc, se supune, cu mult mai vîrtos eşti dator să te supui şi să nu cîrteşti tu, cel ce ai acest dar duhovnicesc.[293]

Unii însă au înţeles zicerea aceasta aşa: Vrăjitorii Elinilor, după ce erau porniţi din lăuntru de diavoli, nu mai puteau să tacă, chiar dacă ar fi voit. Iar Sfinţii Proorocii noştri aveau stăpînire a grăi ori a tăcea. Şi aceasta este înţelegerea celor zise aici de Apostol, anume că „duhurile" Proorocilor, adică darurile lor duhovniceşti, se supun Proorocilor acestora, care au stăpînire a tăcea ori a nu tăcea. De aceea, ca să nu zică acela ce are darul proorociei: Cum pot să tac, precum îmi porunceşti – o fericite Pavele! – de vreme ce grăiesc fiind pornit de Duhul Sfînt?; ca să nu zică aceasta, Apostolul îi răspunde: Cu adevărat, grăieşti pornit de duh, dar însuşi duhul care te porneşte ţi se supune, şi astfel stă în puterea ta a tăcea şi nu cîrti în zadar că te porneşte Duhul Sfînt.[294]

33 Căci Dumnezeu nu este al nerînduielii, ci al păcii; precum în toate Bisericile sfinţilor.[295]

---

fel, din puternica privire către Dumnezeu şi din iubirea cea negrăită de Dumnezeu, se face vrednic de darul proorociei, Dumnezeu dîndu-i putere dumnezeiască şi deschizîndu-i ochii sufletului spre înţelegerea vedeniilor pe care le voieşte" (la fel). (n. aut.)

[293] După Teodorit, aşa se supunea Iisus al lui Navi lui Moisi, Elisei lui Ilie şi mulţimea proorocilor lui Elisei; aşa i se supuneau şi Apostolului Pavel Timotei, Tit şi ceilalţi. (n. aut.)

[294] Dar aici cu dreptate ar zice cineva: Pentru ce Proorocului Ieremia, care spunea că nu va mai grăi întru numele Domnului, i se ardea din lăuntru inima de lucrarea duhului şi nu putea suferi să nu grăiască? „De aceea mi-am zis: Nu voi mai pomeni de El şi nu voi mai grăi în numele Lui! Dar, iată, era în inima mea ceva ca un fel de foc aprins, închis în oasele mele, şi eu mă sileam să-l înfrînez, şi n-am putut" (capitolul 20:9). Răspundem că într-adevăr lucrarea duhului îl ardea pe Ieremia şi-l pornea din lăuntru ca să grăiască, dar nu atunci cînd alţi Prooroci grăiau şi prooroceau cu numele Domnului, precum zice aici Pavel. (n. aut.)

[295] Lipseşte zicerea „pacea petrece". (n. aut.)

Cu cuvintele acestea, Pavel arată că şi lui Dumnezeu Îi este plăcut a tăcea unul cînd altul se porneşte de către Duhul ca să grăiască, zicînd că Dumnezeu nu este Dumnezeu al tulburării şi al nerînduielii (care urmează cînd prooroceşc toţi), ci este Dumnezeu al păcii şi al bunei-rînduieli, şi că această pace şi bună-rînduială se ţine în toate „Bisericile" (adunările Sfinţilor, adică ale Creştinilor, căci sînt şi împreună-adunări ale Elinilor şi ale Evreilor). Aşadar – zice – ruşinaţi-vă, Corintenilor, care petreceţi afară de pacea şi buna rînduială a celorlalte Biserici ale Creştinilor!

34 Femeile voastre să tacă în biserici, căci lor nu le este îngăduit a grăi, ci a se supune, precum zice şi Legea.

Fiindcă pe toate le-a rînduit şi le-a învăţat bine cerescul călător Apostol – şi despre vorbirea în limbi, şi despre prooroci, zicînd să nu prooroceasca mulţi împreună, pentru a nu face tulburări şi nerînduială – acum el potoleşte şi tulburarea femeilor din biserici. Şi zice că femeile trebuie să tacă şi să nu grăiască nimic, nici să cînte, nici să înveţe. Apoi, zice şi lucrul mai mare, că mai potrivit le este lor a se supune, căci supunerea însemnează tăcerea cea cu frică şi ruşinarea, precum fac şi slujnicele, care, cînd se află stăpînul lor de faţă, se tem, tac şi se ruşinează. Şi zice că este scris în *Lege* ca femeile să se supună, *„Lege"* numind *Cartea Facerii* a lui Moisi, întru care despre Eva, întîia femeie, se scriu acestea: „Atrasă vei fi către bărbatul tău şi el te va stăpîni" (*Facerea* 3:16). Deci, dacă femeii i s-a poruncit să se supună bărbatului său, cu mult mai vîrtos se cuvine a se supune dascălilor duhovniceşti ai Bisericii![296]

35 Iar dacă voiesc a învăţa ceva, să-i întrebe acasă pe bărbaţii lor,

Ca şi cum ar fi întrebat cineva: Dacă nu vor grăi în Biserică, cum vor învăţa femeile ceea ce nu ştiu? – Pavel răspunde: Ca să înveţe, să-şi întrebe bărbaţii acasă! Această îndatorire a Apostolului le face pe femei mai cucernice şi mai împodobite, iar pe bărbaţi mai cu luare-aminte la cele ce se învaţă şi se zic în Biserică, ştiind că trebuie să le predanisească femeilor lor cînd îi vor întreba acasă.

Şi ia aminte din aceasta că femeilor nu le este îngăduit a grăi în Biserică nu numai despre cele zadarnice, ci şi despre lucrurile de nevoie şi folositoare lor de suflet.

---

[296] Iar Teodorit zice: „Atunci li se da darul Duhului şi femeilor, şi unele prooroceau, iar altele grăiau în osebite limbi, căci zice: «Voi turna din Duhul Meu peste tot trupul, şi fiii voştri vor prooroci, iar fiicele voastre vor vedea vedenii» (*Ioil* 3:1). Drept urmare, aceste femei voiau şi ele să se înfăţişeze în Biserică, şi să grăiască în limbi şi să prooroceasca, şi de aceea a trebuit ca Apostolul să rînduiască şi aceasta." (n. aut.)

căci este ruşine ca femeile să grăiască în Biserică.

Fiindcă femeile aveau poate drept împodobire şi faptă de laudă a grăi în Biserică, chiar cuvinte dumnezeieşti şi duhovniceşti, Pavel zice dimpotrivă, că ceea ce ele socotesc ca laudă le este cu adevărat necinste şi ruşine.

36 Oare de la voi a ieşit cuvîntul lui Dumnezeu, sau doar la voi singuri a ajuns?

Cuvîntul acesta s-a închipuit de Apostol ca un răspuns către cei ce grăiau împotriva legiuirilor de mai sus. De ce – zice – vă împotriviţi la aceasta, Creştinilor, şi socotiţi că nu este bine să tacă femeile voastre în Biserică? Oare voi, Corintenii, sînteţi cei dintîi învăţători ai bunei-cinstiri de Dumnezeu, oare de la voi a ieşit întîi propovăduirea evangheliei lui Hristos şi a mers la celelalte neamuri? Ori doar la voi a ajuns şi nu se cuvine să primiţi şi voi cele pe care le-au primit atîţia alţi Creştini? Ba, cu adevărat nu sînteţi cei dintîi Creştini şi nici singurii, şi de aceea se cuvine să primiţi şi voi ceea ce primeşte toată lumea. Şi, aşa cum în celelalte Biserici ale Creştinilor femeile tac, tot astfel se cuvine să tacă şi în Biserica voastră!

37 Dacă i se pare cuiva a fi prooroc sau om duhovnicesc, să cunoască cum că cele ce vă scriu sînt porunci ale Domnului!

Pavel a păzit şi a pus la urmă încredinţarea cea mai puternică din toate, anume că cele scrise Corintenilor erau porunci ale Domnului. Şi zice: Iar că acestea vă sînt poruncite prin mine[297] de Domnul, negreşit se va cunoaşte dacă se va arăta cineva la voi că este prooroc sau că are vreun alt dar duhovnicesc de cunoştinţă.

38 Iar dacă cineva nu cunoaşte, să nu cunoască!

Adică: Eu am zis, şi cine voieşte, să se supună cuvintelor mele! Chipul smerit în care grăieşte Apostolul arată un bărbat care nu vrea să-şi întărească voia sa, ci socoteşte şi priveşte la folosul obştesc. Iar Pavel obişnuieşte a face aceasta atunci cînd nu are pricină prea de nevoie să stea împotriva celor ce grăiesc altminteri.[298] Căci de ce ar fi trebuit Pavel să-i înduplece pe toţi a

---

[297] Iar despre faptul că legile Apostolului sînt legi ale Lui Hristos, vezi şi la subînsemnarea zicerii „eu zic, nu Domnul" (*1 Corinteni* 7:12) şi la: „de vreme ce căutaţi ispitirea lui Hristos, Celui ce grăieşte întru mine" (*2 Corinteni* 13:3). (n. aut.)

[298] Iar Hrisostom zice că Pavel nu grăieşte în acest chip smerit pretutindeni, ci doar atunci cînd greşelile credincioşilor nu sînt prea mari. Fiindcă, atunci cînd e vorba despre păcate

crede că cele zise de el sînt porunci ale lui Dumnezeu? – mai ales după ce a zis că acela care *este duhovnicesc* va cunoaşte că spusele sale sînt dumnezeieşti, încît e vădit cum, pentru a arăta că sînt duhovniceşti, toţi ar fi năvălit a zice într-un glas că, într-adevăr, ceea ce spune e de la Dumnezeu!

39 Deci, fraţii mei, rîvniţi a prooroci şi nu opriţi a se grăi în limbi!

După ce i-a învăţat despre daruri, dumnezeiescul Apostol a alăturat apoi cuvîntul despre femei; de aceea, acum vorbeşte iarăşi despre darurile duhovniceşti. Şi pune mai întîi darul proorociei, zicînd: Fraţii mei, să rîvniţi şi să iubiţi a prooroci! Iar darul limbilor îl pune al doilea. Însă nu a zis: Îndemnaţi-i pe ceilalţi să grăiască în limbi! – ci: „nu-i opriţi a grăi", ceea ce şi noi obişnuim a zice despre lucruri ce nu sînt de nevoie, despre care nici nu îndemnăm, nici nu oprim a se face.

40 Toate să se facă cu bună-cuviinţă şi după rînduială!

Cu acest cuvînt de încheiere şi cuprinzător, dumnezeiescul Pavel îndreptează toate lucrurile pe care le-a vorbit mai înainte. Şi spune că toate s-ar fi făcut „cu bună-cuviinţă şi după rînduială" la Corinteni dacă cei ce grăiau în limbi ar fi grăit cu tîlcuire şi tălmăcire, dacă cei ce prooroceau ar fi dat loc şi vreme şi celorlalţi a prooroci şi dacă femeile ar fi tăcut în Biserică.

---

mari, nu zice aşa. Dar cum? „Nu vă amăgiţi, nici curvarii, nici malahienii (...) nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu" (*1 Corinteni* 6:9); şi iarăşi: „De vă veţi tăia împrejur, Hristos vouă cu nimic nu vă va folosi" (*Galateni* 5:2). Aici însă, cuvîntul fiind pentru tăcerea femeilor în Biserică, nu se împotriveşte şi nu-i înfruntă prea mult. [...] Vezi şi subînsemnarea zicerii „iar cel duhovnicesc le judecă pe toate" (*1 Corinteni* 2:15). (n. aut.)

CAPITOLUL XV

1 Vă fac cunoscută, fraților, evanghelia pe care v-am binevestit-o –

Aici, Apostolul începe cuvîntul despre înviere, care este capul drept-slăvitoarei noastre credințe. Căci, dacă nu este înviere a trupurilor, atunci nici Hristos nu a înviat; și, dacă nu a înviat, atunci Hristos nici nu S-a întrupat, și așa se pierde și se stinge desăvîrșit toată credința noastră, a Creștinilor. Deci Pavel se nevoiește aici pentru dogma învierii[299], fiindcă aceasta șchiopăta și nu umbla drept, adică nu se cugeta drept și cu deplinătate întru Corinteni. Căci Creștinii din Corint ce aveau înțelepciunea lumească primeau toate dogmele, afară de învierea morților, aceasta părîndu-li-se Ior a fi cu neputință.[300]

Aici, Pavel le aduce aminte Corintenilor prea-înțelepțește de acele dogme evanghelice pe care apucaseră a le crede. Și zice: Frații mei, nu vă scriu vreo dogmă sau evanghelie nouă, ci vă aduc iarăși aminte de aceea pe care v-am binevestit-o mai înainte, fiindcă ați uitat-o – căci aceasta însemnează zicerea „vă fac cunoscută". Și, numindu-i „frați", îi domolește, dar totodată le și aduce aminte din care pricină ne-am făcut frați, adică din arătarea cu trup a lui Hristos, care se primejduia a nu fi crezută, și de la botezul cu care ne-am botezat, închipuire a îngropării și a învierii Domnului, în care ei nu credeau. Și, pomenind de „evanghelie", le-a adus aminte de nenumăratele bunătăți pe care le-am dobîndit prin arătarea cu trup a lui Hristos și prin învierea Lui; căci „evanghelie" va să zică „vestire" făcătoare de bucurie – precum am zis și altă dată. (Vezi și subînsemnarea zicerii „întru evanghelia lui Dumnezeu", *Romani* 1:1).

pe care ați și primit-o,

---

[299] Despre aceasta zice dumnezeiescul Dionisie, în partea ce vorbește despre viața dumnezeiască: „(...) și – ceea ce e mai dumnezeiesc – ne-a făgăduit că pe noi întregi, suflete și trupuri unite cu ele, ne va strămuta la viața desăvîrșită și la nemurire. E un lucru care celor vechi li se pare împotriva firii, dar mie, și ție și însuși adevărului ni se arată ca dumnezeiesc și mai presus de fire. Zic «mai presus de fire», fiind unită și cu firea noastră, nu numai cu viața dumnezeiască atotputernică. Căci, fiind a tuturor viețuitoarelor prin fire și mai ales a celor dumnezeiești, nici o viață nu e împotrivnică firii sau mai presus de fire. Deci scrierile nebuniei lui Simon împotriva acestui fapt să se arunce departe de lăcașul dumnezeiesc și de sufletul tău sfînt!" (*Despre numirile dumnezeiești*, capitolul 6). (n. aut.)

[300] Iar dumnezeiescul Hrisostom zice că, de vreme ce toată nădejdea Creștinilor stă întru înviere, diavolul i-a pornit asupra acesteia pe mulți, care uneori tăgăduiau învierea cu totul, iar alteori ziceau că învierea s-a și făcut, precum erau Imeneu și Filitos, despre care Pavel scrie că „de la adevăr am rătăcit, zicînd că învierea acum s-a făcut și răstoarnă credința oarecărora" (*2 Timotei* 2:17). Iar alteori ziceau că trupul nu se va scula din morți, ci că învierea este curățirea sufletului." (n. aut.)

Nu a zis: „evanghelia pe care ați auzit-o", ci: „pe care ați primit-o", adică nu numai din cuvînt, ci și din fapte și minuni. Și Apostolul a zis aceasta ca să-i înduplece pe Creștinii din Corint să țină nesmintit evanghelia pe care o primiseră, ca pe o vistierie și ca pe un zălog.

întru care și stați, prin care vă și mîntuiți –

Deși Corintenii se clătinau întru evanghelia credinței, Pavel zice aici că ei stăteau într-însa, făcîndu-se că nu știe nimic; și, apucînd mai înainte, îi prinde cu acest fel de cuvinte. Pentru ce? Pentru ca ei să nu poată tăgădui greșeala lor la urmă, chiar dacă voiau mult aceasta. Dar care este cîștigul de a sta în evanghelie? Este ca să se mîntuiască printr-însa!

2 cu ce cuvînt v-am bine-vestit-o,

Noima acestui cuvînt este astfel: Despre faptul că într-adevăr este înviere, nu vă aduc aminte – zice – pentru că nu v-ați clătinat întru aceasta. Dar poate aveți nevoie a ști în ce chip v-am bine-vestit că va fi învierea, adică cum se va face învierea, și aceasta vă aduc aminte acum.

dacă o țineți, fără numai dacă nu ați crezut în zadar.

Fiindcă le-a zis mai sus că „stăteau" în evanghelie, ca să nu-i facă mai trîndavi, Pavel zice aici așa: Dacă țineți evanghelia aceasta pe care ați primit-o, țineți-o cu adevărat! – doar dacă nu ați crezut în Hristos în zadar, adică doar dacă nu vă numiți Creștini în zadar! Căci tot capul creștinismului se întemeiază în dogma învierii, și cel ce nu crede aceasta crede în zadar.

3 Căci v-am dat întîi de toate ceea ce am primit și eu,

Zice: Fiindcă dogma despre înviere este atît de mare, pe aceasta v-am dat-o mai întîi, ea fiind ca o temelie a întregii credințe. Iar eu – zice Pavel – am luat dogma aceasta de la Hristos. Deci, precum o țin eu, tot așa sînteți datori să o țineți și voi și să nu vă îndoiți acum de ea, dacă nu pentru altceva, măcar pentru că e cea dintîi pe care ați primit-o.

că Hristos a murit pentru păcatele noastre – după Scripturi;

E vădit că aceste cuvinte sînt ale lui Hristos, ale Celui ce grăiește întru Pavel! Căci – de vreme ce ereticii manihei urmau să spună că Pavel numește „moarte" păcatele, iar „înviere" slobozirea din păcate – Domnul a bine-voit să

fie înfruntați aceia și să li se astupe gura prin cuvintele acestea. Căci zice: A murit Hristos! Cu ce moarte? Cu moarte trupească, într-adevăr![301] Pentru că nu a murit cu moartea păcatelor, fiindcă „nu a făcut păcat și nici nu s-a aflat vicleșug în gura Lui" (*Isaia* 53:9). Deci ereticii sînt fără rușine cînd spun că și El a murit cu moartea păcatelor, de vreme ce Pavel zice aici că „a murit *pentru păcatele noastre*". Căci, dacă ar fi fost păcătos, cum ar fi putut muri „pentru păcatele noastre"? Apoi, zicînd că „Hristos a murit după Scripturi", Pavel îi rușinează pe aceștia prea-arătat; căci *Dumnezeieștile Scripturi* mărturisesc pretutindeni că Hristos a murit cu moarte trupească, iar nu cu moartea gînditoare a păcatelor, precum bîrfesc ereticii de mai sus. Căci David zice: „săpat-au mîinile Mele și picioarele Mele" (*Psalm 21*:18). Zice și Zaharia: „Vor vedea întru Cine au împuns" (capitolul 12:20). Și Isaia: „Iar El a fost străpuns pentru păcatele noastre" (capitolul 53:5); și iarăși: „Pentru păcatele norodului Meu a fost adus la moarte" (53:8).

4 și că S-a îngropat;

Iar dacă Hristos a fost îngropat, atunci El avea și trup, căci trupul este ceea ce se îngroapă.

Iar Pavel nu a mai adăugat aici zicerea „după *Scripturi*", fie pentru că mormîntul era arătat tuturor, fie pentru că zicerea „după *Scripturi*" se înțelege aici și din afară [„context", n. m.]. Căci scrie Isaia: „Din pricina răutății, a pierit Cel Drept. El intră cu pace în groapă" (capitolul 57:1, 2).

și că S-a sculat a treia zi – după Scripturi;

Dar unde zic *Scripturile* că Domnul S-a sculat din morți a treia zi? Aceasta s-a preînchipuit prin ce s-a întîmplat cu Iona, care după trei zile a ieșit nevă-

[301] Vrednice de laudă sînt și cuvintele dumnezeiescului părinte Hrisostom cu care dovedește acestea trei pe care le zice Pavel aici: anume că Hristos a murit, S-a îngropat și a înviat. Căci, tîlcuind zicerea: „Iar a doua zi care este după vineri..." (*Matei* 27:62), el spune așa: „Totdeauna înșelăciunea se prinde în propriile ei lațuri și, fără să vrea, dă mînă de ajutor adevărului. Căci, iată! – trebuia să se creadă că Hristos a murit, că a fost îngropat și că a înviat. Și despre toate acestea dușmanii Lui ne fac dovada. Privește că înseși cuvintele lor ne dau mărturie de toate acestea. Ei spun: «Ne-am adus aminte că amăgitorul acela a zis, încă fiind viu (*deci a murit!*): După trei zile Mă voi scula! Poruncește așadar să se păzească mormîntul (*deci a fost înmormîntat!*), ca nu cumva să vină ucenicii Lui să-L fure!» Deci, dacă va fi păzit mormîntul, nu se va putea face nici o viclenie. Nici una. Prin urmare, dovada învierii a ajuns de nezdruncinat tocmai prin cele puse înainte de voi: nu s-a făcut nici o viclenie, pentru că mormîntul a fost pecetluit. Iar dacă nu s-a făcut nici o viclenie și s-a găsit mormîntul gol, atunci negreșit Hristos a înviat. Ai văzut cum arhiereii și bătrînii norodului, chiar fără voia lor, au luptat pentru dovedirea adevărului?" (în tîlcuirea la *Matei*). (n. aut.)

tămat din pîntecele chitului.[302] [Căci zice Domnul]: „Precum a fost Iona în pîntecele chitului trei zile şi trei nopţi, aşa va fi Fiul omului în inima pămîntului trei zile şi trei nopţi" (*Matei* 12:40).[303] Iar mai înainte de Iona s-a închipuit în-

[302] Despre aceasta a zis şi dumnezeiescul Epifanie că „Domnul nostru S-a sculat cu însuşi trupul acela pe care l-a avut şi mai înainte de înviere. Domnul nostru a înviat din morţi neridicînd alt trup, ci chiar pe acela ce era, însă schimbîndu-l în subţirime duhovnicească" (*Eresul 44*, despre Orighen). Şi Amfilohie al Iconiei zice că „Domnul, după înviere, le arată pe amîndouă: că trupul care s-a sculat din morţi este şi totodată nu este acelaşi care a fost îngropat. Căci, prin semnele cuielor, arată şi dovedeşte ca acela este, iar prin intrarea dincolo de uşile încuiate arată că nu este acelaşi. [Hristos] a înviat cu acelaşi trup ca să plinească chipul iconomiei, înviind pe cel omorît. [Pe de altă parte, trupul învierii] nu mai e ca înainte de moarte, ca să nu cadă iarăşi în stricăciune şi să sufere iarăşi moartea" (la Teodorit, al II-a cuvînt din *Adunătorul*). (n. aut.)

[303] Unii Părinţi au înţeles în chip osebit numărarea celor trei zile ale îngropării şi învierii Domnului. Iar numărarea (luată de la Sever) pe care o face dumnezeiescul Anastasie Sinaitul (în cartea ce se numeşte *Povăţuitor*, întrebarea 152) este mai potrivită şi mai nimerită decît toate, fiind unită cu: 1) *Dumnezeiasca Scriptură*, 2) al şaselea sinod ecumenic, 3) rînduiala Sfintei Biserici şi 4) cu obştescul obicei al oamenilor. Deci Sfîntul acesta zice că obişnuim a număra fiecare zi de la o seară pînă la seara următoare, astfel încît ziua [ziua-lumină, n. m.] să se unească cu noaptea dinainte, nu cu cea următoare, ziua [calendaristică, n. m.] fiind alcătuită din noaptea care a început şi din următoarea zi [lumină, n. m.], adică cele douăzeci şi patru de ceasuri ale nopţii de mai înainte şi ale zilei [lumină, n. m.] următoare să se facă şi să se numească o zi [calendaristică, n. m.]. Astfel, cel ce face vreun lucru într-un ceas din cele 24, oricare ceas ar fi acela, se zice că a făcut acel lucrul în *ziua* aceea.

Astfel, Domnul, după ce Şi-a dat sufletul pe Cruce în ceasul al nouălea [ora trei după amiază, n. m.] al vinerei, S-a pogorît în „inima pămîntului" prin dumnezeiescul Său suflet ipostatic (precum spusese El Însuşi mai înainte) şi în „părţile cele cele mai de jos ale pămîntului" (precum zice Apostolul). De atunci se numără acele trei zile şi trei nopţi ale îngropării şi învierii Sale. Şi – fiindcă Vinerea cea Mare [ziua lumină, n. m.] (care încă sta cînd Domnul Şi-a dat sufletul, căci nu era seară, ci ceasul al nouălea) fiindcă, zic, Vinerea cea Mare împreună cu noaptea de mai înainte fac o zi de 24 de ceasuri – de aceea zicem că Domnul a stat în pîntecele pămîntului toată ziua de vineri [ziua calendaristică, ce prinde şi noaptea dinainte, socotită în vremea noastră a fi *noaptea zilei de joi*! – n. m.]. Apoi, după apusul soarelui, a început noaptea sîmbetei, [urmată de ziua-lumină a sîmbetei, n. m.], întru care Domnul a fost sub pămînt împreună cu dumnezeiescul Său suflet şi trup. Iar cînd s-a sfîrşit sîmbăta, după apusul soarelui, a început noaptea Duminicii, căreia i-a urmat ziua [lumină, n. m.] a Duminicii, aceasta fiind acea a treia noapte şi zi în care S-a sculat din morţi Domnul. Aşadar, Domnul S-a pogorît în inima pămîntului întru a doua parte a zilei de vineri [alcătuită din noapte/zi-lumină, n. m.], Duminică S-a aflat în inima pămîntului numai întru întîia parte a zilei, iar sîmbătă S-a aflat în inima pămîntului toată ziua, întru cele 24 de ceasuri ale ei, în acea zi de plîngere plinind toată vremea prăznuirii iudaice.

Acest dumnezeiesc Anastasie (care a stătut şi sfinţit Mucenic, precum se arată la foaia 111 a tomului I al lui Adam Zornicavie, în subînsemnările domnului Evghenie), întrebat fiind (întrebarea 87) care merge înainte, ziua sau noaptea? – răspunde: „După *Facerea* lui Moisi, este cu neputinţă a zice că noaptea merge înaintea zilei, căci mai întîi a fost făcută firea luminii, şi apoi s-a făcut noaptea, apunînd lumina. Dar – fiindcă «este o nouă zidire în Hristos»,

precum zice Apostolul – Biserica lui Hristos nu mai urmează ştiinţei lui Moisi. Apoi, ca să nu se spună că Hristos a înviat din morţi în ziua sîmbetei, Dumnezeu a iconomisit şi a poruncit ca şi Iudeii să înceapă sîmbăta de cu seară, de la apusul soarelui de vineri, ca să nu aibă prilej să cîrtească asupra noastră că începem Duminica din seara sîmbetei. Iar Dumnezeu a făcut aceasta ca să înveţi că din întuneric am venit la lumină, şi de aceea începem de la întuneric şi ajungem la lumină."

Dar şi marele Atanasie (la întrebarea 52) zice: „Fără de îndoială, aşadar, lumina merge înaintea întunericului. Însă, ca să nu zică Iudeii către noi că Hristos S-a sculat din morţi sîmbătă, Dumnezeu le-a astupat gura mai înainte, legiuind şi lor ca să înceapă ziua sîmbetei de cu seară." Iar la întrebarea 53 zice: „De vreme ce Dumnezeu i-a chemat pe oameni la lumina cunoştinţei de Dumnezeu şi a *Evangheliei* din întunericul necunoştinţei şi din *Lege*, după cuviinţă aşadar ne-a poruncit să începem ziua Învierii Sale de cu seară şi să o încheiem la lumină. Căci ar fi fost necuviincios şi nepotrivit a începe de la lumină şi a sfîrşi în întuneric şi noapte ce e al lui Hristos."

Această numărătoare arătată de marele Atanasie şi de Anastasie a acelor trei nopţi-zile ale îngropării şi învierii Domnului este cu adevărat minunată şi mai covîrşitoare decît toate celelalte. Iar cum că numărarea aceasta este unită cu 1) *Dumnezeieştile Scripturi* este arătat din multe locuri. Căci *Sfînta Scriptură* adică Dumnezeu, prin Moisi – porunceşte ca Evreii să prăznuiască nu numai ziua Pashei – care era semn şi închipuire a adevăratului Paşte al nostru, al Învierii Domnului – ci şi sîmbetele şi celelalte sărbători ale lor din seară pînă în seară, iar nu de dimineaţă pînă în dimineaţă. Şi zice aşa despre praznicul Pashei: „Începîndu-se ziua a patrusprezecea a primei luni, de cu seară veţi mînca azime pînă în ziua a douăzeci şi una a lunii, pînă seara (*Ieşirea* 12:18). Iar despre mielul ce se jertfea la Pasha, zice aşa: „Şi îl va junghia toată mulţimea adunării fiilor lui Israil către seară (*Ieşirea* 12:6), adică atunci cînd se începe cîntarea de seară a praznicului Pashei. Iar despre celelalte sărbători s-a scris aşa în *Levitic*: „Din acea seară pînă în seara zilei a zecea a lunii să prăznuiţi odihna voastră" (capitolul 23:32). Este arătat aşadar că Dumnezeu numără aici începutul viitoarei zile de o noapte şi o zi din seara ce purcede înainte, de unde a şi predanisit nelucrarea şi odihna sîmbetei începînd din seara de vineri. Şi Evreii păzesc aceasta pînă în ziua de astăzi, căci, îndată ce vine seara vinerei, încetează toată lucrarea şi o cinstesc cu nelucrarea. Aşa şi Amarand, acel Iudeu neveştejit, cinstind nelucrarea sîmbetei, nu a voit să apuce cîrma corabiei vineri seara – precum scrie Sinesie.

2) Numărarea aceasta a celor trei zile şi trei nopţi ale îngropării şi învierii Domnului este unită cu sfîntul şi Sobor al VI-lea a toată lumea, pentru că şi acesta, urmînd zicerilor de mai sus ale *Sfintelor Scripturi*, porunceşte să se prăznuiască Învierea Domnului din seara sîmbetei pînă în seara Duminicii, şi împreună să se numere noaptea dinaintea Duminicii cu ziua [lumină, n. m.] a Duminicii, încît, începînd ziua de la întuneric, să o isprăvim în lumină. Şi zice Sfîntul Sinod aşa: „Facem cunoscut credincioşilor că, după intrarea preoţilor in altar în seara sîmbetei, după obiceiul ce se ţine, nimeni nu trebuie a-şi pleca genunchii pînă in seara Duminicii viitoare. (...) Căci, luînd ca înainte-mergătoare a învierii Mîntuitorului nostru noaptea de după sîmbătă, de aici începem duhovniceşte zilele, din întuneric încheind praznicul la lumină, ca de aici să prăznuim Învierea Domnului întru o întreagă noapte şi zi" (*Canonul* 90).

3) Numărarea aceasta a celor trei zile este unită cu rînduiala întregii Biserici a lui Hristos. Căci aceasta, urmînd proorociilor *Sfintei Scripturi* şi canonului de mai sus al Sinodului a toată lumea, de la început obişnuieşte a prăznui sărbătorile ei dintru o seară pînă în cealaltă seară şi – simplu a zice – fiecare zi începe de cu seară. [...] Iar de ar zice cineva că dumnezeiescul Dioni-

vierea de a treia zi a Domnului prin Isaac, care după trei zile s-a mîntuit şi a fost dat viu maicii sale, fără a fi junghiat. S-a preînchipuit încă şi prin multe

---

sie al Alexandriei (sau şi alţii oarecari) o numeşte „noapte a sîmbetei" pe cea dinaintea Duminicii, răspundem că acesta o numeşte aşa pentru că se păzeşte cu postire pînă la al şaselea ceas, iar de la al şaselea ceas se face Învierea Domnului şi se cîntă slujba cea de dimineaţă a Duminicii.

4) Numărarea aceasta este unită şi cu obiceiul obştesc al oamenilor, după care aşa se numără zilele. Căci, dacă se întîmplă să moară cineva în oricare ceas al zilei, obişnuim a socoti ziua aceea împreună cu noaptea cea trecută; apoi, lăsînd o singură zi la mijloc, ziua următoare îi facem pomenire de trei zile. La fel facem şi cînd se naşte cineva în oricare ceas al nopţii, căci unim noaptea aceea cu următoarea zi şi o facem început al naşterii lui – precum zice dumnezeiescul Isidor Pelusiotul (în tîlcuirea la *Matei*, capitolul 27). Dar de multe ori şi *Dumnezeiasca Scriptură* începe o zi [calendaristică, n. m.] nu de la zi [ziua lumină, n. m.], ci de la noapte, şi uneşte următoarea zi cu noaptea. Căci Isaia zice: „noaptea şi ziua nu se va stinge" (capitolul 34:15). Şi la *Marcu* scrie: „să se scoale noaptea şi ziua" (capitolul 4:27). Şi la *Luca*: „a sluji noaptea şi ziua" (capitolul 2:27). Şi Pavel zice: „noaptea şi ziua nu am încetat" (*Faptele Apostolilor* 20:31). Şi iarăşi: „noaptea şi ziua lucrînd" (*1 Tesaloniceni* 2:9). Şi în alte prea-multe locuri, pe care nu le mai înşir.

Dar de ce zic acestea? Căci chiar de la începutul facerii lumii sfinţite se arată îndestul că întunericul este mai întîi, şi apoi lumina. Căci la începutul *Facerii* citim aşa: „Întru început a făcut Dumnezeu cerul şi pămîntul. Iar pămîntul era netocmit şi gol. Şi întuneric era deasupra adîncului. Şi Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apei" (*Facerea* 1:1). De aceea se miră teologii cum întunericul acela ce era mai întîi a ţinut pînă la al şaselea ceas al zilei celei dîntîi, adică pînă la amiază, înţelegînd aceasta de la zicerea „Se purta pe deasupra apei", care e la timp nedesăvîrşit (imperfect), care însemnează vreme zăbavnică şi îndelungată. Şi ei zic că la amiază s-a făcut lumina. Iar de vreme ce Dumnezeu a numit întunericul „noapte" şi lumina a numit-o „zi" – după capitolul 1 al *Facerii* – înseamnă că noaptea merge înaintea zilei.

Iar dacă am zice dimpotrivă, că o zi [calendaristică, n. m.] începe de dimineaţă şi nu de cu seară, urmează aceste două mari necuviinţe: întîi – după dumnezeiescul Anastasie – s-ar zice că Hristos a înviat din morţi în ziua sîmbetei, şi deci învierea Lui ar fi *a doua zi*, nu *a treia*. Căci, dacă ziua ar începe de dimineaţă, înseamnă că din dimineaţa Vinerei celei Mari, întru al căreia al nouălea ceas a murit Hristos, pînă în dimineaţa Sîmbetei celei Mari ar fi o zi; la fel, din dimineaţa Sîmbetei celei mari pînă în dimineaţa Duminicii Paştilor ar fi o altă zi, şi iată două zile; şi, fiindcă Domnul a înviat după al şaselea ceas al nopţii, atunci ar însemna că a înviat a doua zi, nu întru a treia, măcar de ar tot micşora-o cineva cît ar voi cu gîndul său. Şi cel ce voieşte, să citească în *Istoria bisericească* a lui Meletie că aceasta este socoteală a Armenilor: „Ziceau (Armenii) că Hristos nu a înviat Duminică, ci sîmbătă; deci nu a treia zi după răstignire, ci a doua zi" (tomul al patrulea, capitolul 34). Din aceasta însă ce urmează? A-L face pe Domnul mincinos – şi cine nu vede cîtă necuviinţă este întru aceasta? – căci El a zis: „După trei zile Mă voi scula", iar Apostolul: „S-a sculat a treia zi" şi *Simbolul Credinţei*: „şi a înviat a treia zi".

Al doilea, dacă vom spune că o zi începe de dimineaţă, înseamnă că Biserica lui Hristos se cuvine să facă dimineaţa liturghia sfîntului prăznuit în acea zi, să zicem a Sfîntului Gheorghe, apoi să cînte slujba de seară a sfîntului în seara zilei aceleia, urmînd să-i cînte slujba de dimineaţă în noaptea zilei viitoare, şi aşa să săvîrşească slujba sfîntului. Adică să înceapă din lumină şi să sfîrşească în întuneric. Oricine vede însă că aceasta este o răsturnare, o stricare şi o întoarcere pe dos a întregii rînduieli a slujbelor Sfintei Biserici a lui Hristos. (n. aut.)

alte cuvinte ale *Scripturii Vechi*. Căci Isaia zice: „Şi Domnul voieşte a-L curăţi pe El de rană şi a arăta Lui lumină" (*Isaia* 53). Şi David zice: „Nu vei lăsa sufletul Meu în iad" (*Psalmul 5*:16). Şi Osie: „Şi după două zile ne va da viaţă din nou, iar în ziua a treia ne va ridica iarăşi şi vom trăi în faţa Lui" (*Osie* 6:2).

5 şi S-a arătat lui Kifa,

Îl pune mai întîi pe Petru, Apostolul cel mai vrednic de crezare dintre toţi. Şi, măcar că Domnul S-a arătat mai întîi Mariei după ce S-a sculat din morţi (*Matei* 28), dintre bărbaţi S-a arătat mai întîi lui Petru, ca unuia ce-i întrecea pe ceilalţi ucenici.[304] Pentru că trebuia să vadă învierea lui Hristos mai întîi acela care Îl mărturisise cel dintîi şi care se lepădase de El, ca prin aceasta Hristos să-i arate că El nu l-a lepădat.

apoi celor doisprezece;

Apostolul Matia a fost ales şi a intrat în locul lui Iuda după înălţarea Domnului, şi nu îndată după înviere. Deci cum zice aici Pavel că Hristos S-a arătat „celor doisprezece"? La aceasta zicem că se poate să Se fi arătat Domnul şi lui Matia, după înălţare, aşa cum S-a arătat şi lui Pavel şi l-a chemat – precum spune mai jos chiar Pavel. De aceea, Pavel nu a arătat nici vremea în care S-a arătat Domnul celor doisprezece, ci a zis nehotărîtor.

Unii zic însă că aici s-a făcut greşeală de scriere şi, în loc de a se scrie unsprezece, s-a scris doisprezece.[305] Sau că Domnul, cunoscînd cu ochiul cel înainte-cunoscător că Matia are să se numere împreună cu cei unsprezece

---

[304] Căci dumnezeiescul Evanghelist Luca scrie cum Cleopa şi cel care era împreună cu el, sculîndu-se îndată, s-au întors în Ierusalim şi i-au aflat adunaţi pe cei unsprezece şi pe cei împreună cu dînşii, zicînd că „într-adevăr S-a sculat Domnul şi S-a arătat lui Simon" (*Luca* 24:35). Iar Ighisip (în cartea despre căderea Ierusalimului) zice ca Domnul S-a mai arătat lui Petru şi cînd acesta se afla la Roma. (n. aut.)

[305] De aceea, şi Ioan Damaschinul scrie „unsprezece" în loc de „doisprezece" în tîlcuirea epistolelor lui Pavel.

Iar dumnezeiescul Ioan Evanghelistul vorbeşte de *doisprezece* Apostoli şi după pieirea lui Iuda: „Iar Toma, unul din cei doisprezece...", pentru cinstirea numărului pe care l-a ales Domnul de la început, voind ca atîţia să fie ucenicii Săi. De aceea, vedem că şi ceilalţi Evanghelişti îl pun pe Iuda între cei doisprezece şi după ce el s-a dus la arhierei şi s-a tocmit pentru vînzarea Domnului: „Iată, Iuda, unul din cei doisprezece..." (*Matei* 26:47). Şi vedem că Domnul poartă grijă pentru cei doisprezece şi după vînzare, zicînd că putea să-L roage pe Părintele Său să-I trimită spre ajutor „mai mult decît *douăsprezece* – nu *unsprezece*! – legiuni de Îngeri" (*Matei* 26:33). Apoi, pentru a se păzi întreg acest număr ales de Domnul, cei unsprezece Apostoli au purtat grijă şi l-au ales pe Matia după înălţarea Domnului, şi au fost iarăşi doisprezece. (n. aut.)

(pentru a se plini numărul de doisprezece), S-a arătat şi lui după înviere, ca să nu fie mai prejos decît ceilalţi Apostoli. O astfel de înţelegere însemnează şi Evanghelistul Ioan, zicînd: „Iar Toma, unul din cei doisprezece..." (capitolul 20:24). Căci mai adevărat era să zică cineva că Ioan a numărat aici împreună cu ceilalţi unsprezece pe Matia după înainte-cunoştinţă, decît că l-a numărat pe Iuda după ce-L vînduse pe Domnul şi se spînzurase.

6 după aceea, S-a arătat deodată la mai sus de cinci sute de fraţi,

După ce a dovedit învierea Domnului din *Scripturi*, marele Pavel îi aduce acum ca martori ai învierii Lui chiar pe Apostoli şi pe alţi oameni. Iar unii au înţeles că zicerea „mai sus" însemnează „de sus, din ceruri", fiindcă Domnul S-a arătat deasupra capetelor lor, ca să-i încredinţeze nu numai de învierea Sa, ci şi de înălţare. Iar alţii au înţeles că „mai sus de cinci sute" arată că S-a arătat la mai mulţi decît cinci sute.

dintre care mulţi rămîn pînă acum, iar unii au adormit;

Am – zice – martori ai învierii lui Hristos şi oameni care sînt încă vii. Şi, zicînd că „unii au adormit", Apostolul a pus început cuvîntului despre învierea de obşte, pentru că cel ce doarme, acela se şi scoală.

7 apoi, s-a arătat lui Iacov,

Iacov este fratele Domnului, care a fost aşezat de Însuşi Domnul episcop al Ierusalimului, precum mărturiseşte despre aceasta şi Hrisostom.[306]

apoi, tuturor Apostolilor;

Căci mai erau şi alţi Apostoli, cum erau cei şaptezeci.

8 iar în urma tuturor, ca unui născut fără de vreme,
mi S-a arătat şi mie.

---

[306] Ia aminte cum Climent Stromatul (în Cartea a VII-a a subtîlcuirilor), înălţîndu-l pe Iacov, îl numeşte „frate al lui Dumnezeu". Dreptului Iacov, lui Ioan şi lui Petru, le-a dat Domnul cunoştinţa după înviere, şi aceştia au predanisit-o celorlalţi Apostoli; iar ceilalţi Apostoli iarăşi au predanisit-o celor 70. De aceea zicea Isihie că „Petru vorbea poporului iar Iacov legiuia." Vezi şi subînsemnarea zicerii: „iar pe altul din Apostoli nu am văzut, afară de Iacov, fratele Domnului" (*Galateni* 1:19). [Am zis acestea] ca să cunoşti faptele bune şi darurile acestui dumnezeiesc Iacov. (n. aut.)

Cuvîntul acesta al Sfîntului Apostol este plin de smerită-cugetare. Şi o foloseşte aici cu înţelepciune, pentru ca atunci cînd va zice cuvîntul acela mare, anume că „a ostenit mai mult decît toţi", să fie crezut, iar nu socotit că vorbeşte din mîndrie.

Şi se numeşte pe sine-şi *ectroma* (adică grozăvie [„monstru", n. m.]), nume care arată pe unul ce se naşte neîmplinit şi ciuntit, fiind lepădat înainte de vreme de femeia însărcinată. Deci, fiindcă şi el se socoteşte lepădat şi nevrednic de a fi Apostol al Domnului, Apostolul s-a numit pe sine-şi lepădătură, ca un neîmplinit şi ciuntit pentru vrednicia apostolească. Unii zic însă că *ectroma* este naşterea cea mai de pe urmă a femeii, şi că Pavel se numeşte pe sine-şi aşa pentru că L-a văzut pe Domnul în urma tuturor Apostolilor.[307]

9 Căci eu sînt cel mai mic dintre Apostoli, care nu sînt vrednic să mă numesc Apostol, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu.

Apostolul vorbeşte aici pentru sine şi zice că este nu numai afară din numărul celor doisprezece Apostoli şi al celorlalţi şaptezeci, dar că nici nu e vrednic a se numi Apostol. Vezi însă – o, cititorule! – cum Pavel îşi aduce aminte de păcatele acelea (adică de goanele împotriva Creştinilor) de care s-a slobozit prin Sfîntul Botez, pentru ca, prin această aducere aminte, să arate ce mare dar i-a făcut Dumnezeu.[308]

---

[307] Iar Coresi zice că Pavel s-a numit pe sine-şi *ectroma* pentru că la întoarcerea sa a fost orbit, apoi pentru că a fost făcut Apostol fără vreme, după ce S-a înălţat Domnul, şi pentru că era afară din numărul celor doisprezece Apostoli, căci, aşa cum zice Suetoniu în *viaţa lui Octavian Augustus*, Romanii aveau obiceiul a numi *ectroma* pe cei ce erau făcuţi sfetnici (senatori) ai împărăţiei din hatîr.

Iar Teodorit tîlcuieşte aşa: „Vrînd a se numi pe sine-şi mai neînsemnat decît toţi, lăsîndu-i pe toţi cei împliniţi în pîntecele maicilor lor şi născuţi după legea firii, se aseamănă pe sine-şi cu un prunc neîmplinit, care nici nu intră în catalogul oamenilor". (n. aut.)

[308] De aceea şi noi, toţi cei ce am făcut păcate, să ne aducem aminte de ele şi să ne pocăim înaintea lui Dumnezeu, mîhnindu-ne şi suspinînd, chiar dacă le-am mărturisit şi am primit de la părintele nostru duhovnicesc potrivita canonisire. Căci întru aceasta avem pildă pe Apostolul Pavel, care, deşi avea iertare de la Dumnezeu pentru goanele pe care le făcuse împotriva Bisericii lui Hristos, cu toate acestea îşi aduce aminte de ele iarăşi. Căci Însuşi Dumnezeu ne porunceşte să facem aşa, zicînd prin Isaia: „Eu sînt Cel ce şterg păcatele tale şi nu le voi pomeni! Tu însă pomeneşte-le, şi ne vom judeca! – zice Domnul. Spune tu păcatele tale întîi, apoi te vei îndrepta" (*Isaia* 43:25).

Pentru aceasta ne sfătuieşte şi ritorul cel aurit al Bisericii, zicînd aşa: „Trebuie să avem păcatele noastre înaintea ochilor noştri, deşi Dumnezeu, pentru iubirea de oameni, ni le-a iertat. Dar tu, pentru folosul sufletului tău, să-ţi ai păcatul înaintea ochilor, căci pomenirea celor trecute te depărtează de cele viitoare, şi cel ce plînge pentru cele trecute le socoteşte mai bine pe cele următoare. De aceea zice şi David: «Iar păcatul meu înaintea mea este pururea», pen-

Dar de ce îşi numără Apostolul metehnele? Pentru ca astfel să se facă mai vrednic de crezare. Căci cel ce îşi spune greşelile şi metehnele cu adevărat şi nu-şi face hatîr lui-şi, acela nu I-ar face har nici lui Hristos, spunînd altceva decît adevărul.

10 Însă cu darul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt;

Cu cuvintele acestea marele Pavel arată că metehnele le ia asupra sa, iar isprăvile le dă darului lui Dumnezeu.

şi darul Lui întru mine nu s-a făcut deşert,
căci am ostenit mai mult decît toţi.

Fericitul Pavel a zis şi cuvîntul acesta cu sfială şi smerenie. Căci nu spune că a făcut fapte vrednice de darul dumnezeiesc, ci că darul dat lui de Dumnezeu nu s-a arătat zadarnic şi nefolositor. Cum şi în ce chip? Astfel, căci am ostenit – zice – mai mult decît toţi ceilalţi Apostoli. Şi nu a zis că s-a primejduit, ci un cuvînt mai smerit, că „a ostenit", şi aşa, cu numele ostenelii, şi-a făcut lauda. Însă dumnezeiescul Apostol spune acestea ca să se arate vrednic de crezare, fiindcă învăţătorul se cuvine a fi vrednic de crezare înaintea ucenicilor săi care îl ascultă.

Dar nu eu, ci darul lui Dumnezeu care este cu mine.

Zice: Însă acest lucru, a osteni eu atîta, nu este ispravă a mea, ci a darului lui Dumnezeu.[309]

11 Deci ori eu, ori aceia, aşa propovăduim şi voi aşa aţi crezut.

Zice: Dar – chiar dacă eu am ostenit mai mult decît ceilalţi, sau ceilalţi Apostoli mai mult decît mine – toţi ne învoim întru propovăduire. Şi nu a zis:

---

tru ca, avînd cele mai-nainte făcute înaintea ochilor săi, să nu cadă într-altele viitoare" (*Cuvîntul al doilea despre pocăinţă*). Iar în altă parte zice: „Nu e lucru mic, nu e puţin spre îndreptare a aduna cineva toate păcatele sale după fel şi a le pomeni adeseori. Căci cel ce face aceasta se va umili într-atît, încît nu se va mai socoti nici măcar vrednic de a fi viu. [...] Deci adună-le toate şi scrie-le ca într-o carte! Căci, dacă le vei scrie tu, Dumnezeu le va şterge; şi iarăşi, dacă tu nu le vei scrie, le-a scris Dumnezeu şi-ţi va cere dare de seamă! [...]" Vezi şi în a mea *Carte folositoare de suflet* despre cum se cuvine să se pocăiască şi de care păcate trebuie a-şi aduce aminte păcătosul. (n. aut.)

[309] Şi Teodorit a tîlcuit aceasta, zicînd: „Nefiind silit a-şi descoperi ale sale, şi-a adus aminte de cugetarea sa cea smerită, căci ascunde minunile şi arată osteneala, dar şi aceasta zice că este a darului dumnezeiesc." (n. aut.)

De nu mă credeți pe mine, încredințați-vă de ceilalți! – căci, dacă ar fi zis așa, s-ar fi nimicnicit pe sine-și și nu s-ar mai fi arătat martor vrednic de crezare și de adevăr. Ci zice că și el singur este de ajuns spre a fi crezut, și aceia sînt de ajuns spre a fi crezuți, de asemenea.

Dar și cu acest „așa propovăduim" a arătat că cele zise de el sînt adevărate. Căci – zice – nu grăim în vreun ungher și loc ascuns, ci arătat, de față înaintea tuturor.

Apoi, pe lîngă celelalte, aduce spre mărturia adevărului însăși credința lor. Fiindcă voi – zice – nu ați fi crezut așa ușor și la întîmplare unor cuvinte mincinoase și plăsmuite, dacă nu v-ați fi încredințat că cele spuse de noi, Apostolii, sînt adevărate. Și a zis: „voi așa *ați crezut*", ca să arate că acum nu mai credeau așa, fiindcă se clătinau în credință și mai ales în dogma învierii.

12 Iar dacă se propovăduiește că Hristos a înviat din morți, cum zic unii dintre voi că nu este înviere a morților?

Prea-bun silogism face aici Pavel: căci – după ce a dovedit mai întîi că Hristos S-a sculat din morți și că așa e propovăduit și de el, și de ceilalți Apostoli – de la învierea lui Hristos trage încheierea că toți oamenii vor învia de obște; căci trupul, adică Biserica, urmează Capului, care este Hristos.[310] Însă nu-i osîndește pe toți Corintenii pentru că ar tăgădui învierea morților, ca să nu-i facă mai fără rușine și mai obraznici, ci spune că „unii" dintre dînșii zic aceasta.

13 Iar dacă nu este înviere a morților, atunci nici Hristos nu a înviat!

Ca să nu spună Corintenii că Hristos a înviat cu adevărat, dar că nu va fi înviere obștească a morților, Apostolul face silogism de la cuvîntul lor și zice: Dacă nu este înviere, așa cum ziceți voi, înseamnă că nici Hristos nu a înviat! Fiindcă una o întemeiază și o dovedește pe cealaltă: căci pentru ce pricină ar fi înviat Hristos, dacă nu ar fi urmat ca învierea Lui să se facă început al învierii noastre?

14 Iar dacă Hristos nu a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, deșartă este și credința voastră!

Zice: Căci, dacă Hristos a murit, dar apoi nu S-a sculat din morți, atunci nici păcatul nu s-a omorît, nici moartea nu s-a stricat; prin urmare, deșartă și zadarnică a fost propovăduirea noastră, iar voi ați crezut lucruri deșarte și zadarnice![311]

---

[310] Zice și Teodorit că Apostolul, punînd ca temelie învierea lui Hristos, asupra acesteia zidește cuvîntul despre învierea de obște, folosind silogisme foarte puternice. (n. aut.)

[311] Iar Sfîntul Grigorie al Nyssei spune că „Apostolul, prin împletirea celor ce se țin una de alta, întemeiază nesmintitul adevăr, zicînd întru încheieri [„concluzii", n. m.] că, dacă nu

15 Ne aflăm încă şi martori mincinoşi ai lui Dumnezeu, pentru că am mărturisit împotriva lui Dumnezeu că a înviat pe Hristos, pe Care nu L-a înviat, dacă deci morţii nu înviază.

Zice: Necuvioşi şi martori mincinoşi ne aflăm noi, Apostolii care am propovăduit, şi voi, care aţi crezut, pentru că L-am clevetit pe Dumnezeu şi am mărturisit în chip mincinos că L-ar fi înviat pe Hristos; căci, dacă morţii nu învie, înseamnă că nici Dumnezeu nu L-a înviat pe Hristos. De aceea, fiindcă este necuviincios să zicem că Dumnezeu nu L-a ridicat pe Hristos din morţi, atunci nu se cuvine să credem nici că morţii nu vor învia.

16 Căci, dacă morţii nu înviază, nici Hristos n-a înviat.
17 Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credinţa voastră,

Apostolul luptă şi aici cu acelaşi silogism şi zice: De aceea a înviat Hristos, ca să facă învierea tuturor morţilor; iar dacă nu se face învierea morţilor, înseamnă că nici Hristos nu a înviat; iar dacă ar fi aşa, atunci credinţa voastră este zadarnică şi deşartă, socoteală ce este prea-fără cuviinţă.

încă sînteţi întru păcatele voastre.

Dacă Hristos nu a înviat, atunci nici nu a murit. Iar dacă nu a murit, atunci nici nu a stricat păcatul, căci moartea Lui a fost dezlegarea păcatului. Căci zice Ioan despre Hristos: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii!" (Ioan 1:29), numindu-L „Miel" pentru junghierea ce urma să o sufere pentru păcatele lumii. Iar dacă păcatul nu s-a dezlegat, înseamnă că voi vă aflaţi încă în păcat! Şi atunci, cum de aţi crezut că v-aţi slobozit de păcat prin Sfîntul Botez, de vreme ce acesta se face întru moartea şi învierea Domnului?

18 Şi atunci şi cei ce au adormit în Hristos au pierit.

Dacă nu este înviere a morţilor – zice – înseamnă că şi fraţii ce au murit pentru Hristos, care au fost şi ei păcătoşi, au pierit dintre noi. Dacă nu este în-

---

este înviere a morţilor, atunci nici Hristos nu a înviat; iar dacă Hristos nu a înviat, zadarnică este credinţa într-Însul. Căci, dacă e adevărată propunerea [„premisa", n. m.], anume că Hristos a înviat din morţi, atunci şi ceea ce se ţine de aceasta trebuie să fie negreşit adevărată, anume că este înviere a morţilor. Căci, prin dovada din parte, se dovedeşte şi cea obştească (aceasta însă se înţelege după faptul că Hristos, fiind noul Adam, cuprinde întru Sine toată omenirea). Şi, dimpotrivă, dacă cineva spune că este minciună zicerea cea peste tot cuprinzătoare [„generală", n. m.], că adică nu e înviere a morţilor, atunci negreşit că s-ar afla neadevărată şi cea din parte, anume că Hristos S-a sculat din morţi; căci ceea ce este cu neputinţă tuturor e cu neputinţă oricui. [...]" (cuvînt la zicerea „Iar cînd se vor supune Lui toate..." (tomul II). (n. aut.)

viere a morților, înseamnă că toți cei ce au adormit întru credința lui Hristos, ducînd viață strîmtorată și ticăloșită, au pierit și aceștia, și în zadar s-au lipsit de lucrurile cele veselitoare și pricinuitoare de bucurie ale lumii, de vreme ce nici după moarte nu nădăjduiesc să dobîndească vreun bine.

19 Iar dacă nădăjduim întru Hristos numai în viața aceasta, sîntem mai ticăloși decît toți oamenii.

Dacă credința noastră creștinească se mărginește numai la viața aceasta vremelnică, și dacă noi, care nădăjduim în Hristos, privim numai la această viață vremelnică, iar dincolo nu este viață veșnică, atunci cu adevărat sîntem mai ticăloși și mai nenorociți decît toți necredincioșii și necinstitorii de Dumnezeu! Pentru că noi nu ne îndulcim nici de bunătățile de aici, ca necinstitorii de Dumnezeu (precum a zis și mai sus), și, dacă nu înviem, sîntem lipsiți și de cele viitoare.

Dar poate cineva ar zice că, deși trupurile nu vor învia, sufletul însă, fiind nemuritor, se va îndulci singur de veșnicele bunătăți. Răspundem că acest cuvînt nu are nici o adevărată socoteală și crezămînt, pentru că sufletul nu a ostenit singur, ci a ostenit și trupul.[312] Așadar, ce dreptate ar fi aceasta, ca trupul, care a suferit cea mai multă osteneală, să se ducă întru a nu fi și să nu se odihnească, nici să se îndulcească de vreo bunătate, și doar sufletul să se încununeze și să se îndulcească de bunătăți? Aceasta ar fi o vădită nedreptate!

20 Dar acum Hristos a înviat din morți, făcîndu-se începătură celor adormiți.

După ce a arătat cîte necuviințe urmează dintru a nu crede că este înviere a morților, Apostolul repetă aici cuvîntul despre înviere și zice că acestea ar fi dacă nu s-ar face învierea morților, fiindcă atunci nici Hristos n-a înviat.

---

[312] Într-un glas zice și dumnezeiescul Hrisostom: „Ce zici – o fericite Pavele? Că, dacă trupurile nu se vor scula din morți, înseamnă că nădăjduim numai în viața aceasta, măcar că sufletele rămîn, fiind nemuritoare? Așa este – zice – sufletul lipsit de trup – chiar dacă ar rămîne, chiar dacă ar fi nemuritor, cum și este cu adevărat – nu ar dobîndi bunătățile acelea negrăite și nici nu s-ar munci, cu toate că se va arăta «pentru că noi toți trebuie să ne arătăm înaintea dîvanului lui Hristos, ca să primească fiecare după cum a făcut, cele ce s-au lucrat prin trup – ori bine, ori rău» (*Epistola a doua către Corinteni* 5:10). De aceea zice: «Dacă nădăjduim în Hristos numai în viața aceasta, sîntem mai jalnici decît toți oamenii», căci, dacă trupul nu învie, sufletul va rămîne neîncununat, afară de fericirea ce va fi în ceruri. Iar dacă se va întîmpla aceasta, nu vom dobîndi nimic atunci și înseamnă că răsplătirile sînt întru această viață" (*Cuvîntul* 39 la *Epistola întîi către Corinteni*).

Și ia aminte că din cuvintele acestea ale lui Pavel, ale lui Hrisostom și ale lui Teofilact se doboară socotința apusenilor, care zic că răsplătirea bunătăților și a răutăților se face acum. Vezi și zicerea „deci mi se păstrează cununa dreptății" (*2 Timotei*) și zicerea „toți aceștia, mărturisiți fiind prin credință, nu au luat făgăduința" (*Evrei* 11:39). (n. aut.)

Acum însă, de vreme ce Hristos a înviat cu adevărat, înseamnă că se va face şi învierea obştească şi necuviinţele acestea nu vor urma. Căci, dacă Hristos „S-a făcut începătură celor adormiţi", atunci negreşit trebuie ca aceia să învieze; fiindcă începătura are şi pe cei ce urmează ei, de pildă cînd unul din cei mulţi începe a face un lucru mai întîi, iar apoi ceilalţi îl fac după el.

Şi zice adeseori că Hristos a înviat „din morţi", ca să astupe gurile ereticilor manihei, care ziceau că Hristos nu a murit trupeşte, ci gînditor – cum am zis şi mai înainte.

21 Căci, de vreme ce printr-un om a venit moartea,
tot printr-un Om şi învierea morţilor.
22 Căci, precum în Adam toţi mor, aşa şi în Hristos toţi vor învia.

Aici, dumnezeiescul Apostol spune pricina cu care adeverează cele zise mai sus: Trebuia – zice – ca firea omenească, ce fusese biruită întru Adam, să biruiască întru Hristos, şi omul, care căzuse şi fusese biruit, să biruiască şi să se ridice iarăşi.[313] Fiindcă, aşa cum întru Adam, adică pentru păcatul lui Adam, au căzut în moarte toţi oamenii născuţi dintr-însul, la fel se vor şi ridica toţi întru Hristos, pentru că Hristos a fost găsit fără de păcat, nefiind aşadar vinovat morţii, El murind din voia Sa. (Pe lîngă aceasta, a înviat şi fiindcă nu era cu putinţă a fi stăpînit de moarte Începătorul vieţii – precum a spus căpetenia Apostolilor, Petru, în *Faptele Apostolilor* 2:24).

Acestea toate sînt însă şi împotriva ereticilor manihei, care nu mărturiseau că Hristos a înviat trupeşte, ci gînditor – precum am zis mai înainte.

23 Dar fiecare în rîndul cetei sale:

Fiindcă dumnezeiescul Apostol a zis mai sus că toţi vor învia, ca să nu socoteşti tu – o, cititorule! – că şi păcătoşii se vor mîntui, el zice acum aşa: În ce priveşte învierea, toţi vor învia – şi păcătoşii, şi dreptii – însă fiecare se va rîndui după a sa ceată şi în partea de care este vrednic.[314]

---

[313] De aceea a zis Grigorie al Nyssei că „învierea nu este altceva decît aşezarea în starea de la început" (cuvîntul întîi la *Ecclesiast*). Iar Teodorit tîlcuieşte zicerea aceasta aşa: „Priviţi la temelia neamului, la Adam, şi vedeţi pe strănepoţi urmînd strămoşului şi toţi făcîndu-se muritori, de vreme ce acela a primit murirea. La fel, toată firea oamenilor va urma Stăpînului Hristos şi se va împărtăşi de înviere, căci El este întîi născut din morţi, precum vechiul Adam a fost întîi plăsmuit. Şi în chip potrivit L-a numit acum pe Hristos „om", ştiindu-L şi Dumnezeu, pentru ca, arătînd că are fire omenească, să adevereze cuvîntul despre înviere." (n. aut.)

[314] Teodorit zice că aşa învaţă şi Domnul în sfinţitele *Evanghelii*, că pe oi le va pune de-a dreapta, iar pe capre de-a stînga. (n. aut.)

Hristos ca începătură, apoi cei ai lui Hristos, întru venirea Lui, apoi sfîrşitul,

Hristos – zice – S-a făcut „începătură" şi cale a învierii, iar după El se vor scula din morţi şi „cei ai lui Hristos", adică Creştinii credincioşi Lui, cei ce au sporit întru fapta bună. Aceştia vor învia întru Hristos mai întîi, cînd va veni Hristos din cer,[315] căci aceasta însemnează zicerea „întru venirea Lui". Fiindcă drepţii vor avea oarecare cinste şi vrednicie chiar întru însăşi învierea pe care o vor dobîndi, ei sculîndu-se din morţi înaintea tuturor, fiind răpiţi în nori spre întîmpinarea Domnului în văzduh, precum zice tot Pavel (*1 Tesaloniceni* 4:16). Iar păcătoşii nu vor fi răpiţi în nori, ci Îl vor aştepta pe Judecător jos, ca nişte osîndiţi ce sînt. „Apoi, va urma sfîrşitul" tuturor oamenilor, fiindcă toţi au să învieze de obşte. Căci nu se va întîmpla atunci precum s-a întîmplat acum, cînd Hristos a înviat, iar oamenii şi lucrurile omeneşti au rămas la locul lor nestrămutate; atunci vor lua sfîrşit toate cele omeneşti.

24 cînd Domnul va da împărăţia lui Dumnezeu-Tatăl,

Două împărăţii ale lui Dumnezeu ştie *Sfînta Scriptură*: pe una după apropiere, iar pe cealaltă după facerea totului. Căci Dumnezeu împărăţeşte cu adevărat peste toţi – şi peste Elini [„păgîni", n. m.], şi peste Evrei, şi peste diavoli – chiar fără a voi ei, după cuvîntul [„raţiunea", n. m.] zidirii lumii, fiindcă toţi sînt făpturi ale Sale şi se supun împărăţiei Sale chiar fără să vrea. Pe de altă parte, Dumnezeu împărăţeşte peste Creştini şi peste Sfinţi, care I se supun de bunăvoie, după cuvîntul apropierii, anume pentru că sînt credincioşi, casnici şi prieteni ai Lui. Despre împărăţia aceasta a credincioşilor zice Dumnezeu-Tatăl către Dumnezeu-Fiul, prin David: „Cere de la Mine, şi-Ţi voi da Ţie neamurile moştenire a Ta" (*Psalmul 2*:8). Şi tot despre aceasta zice Hristos, după învierea din morţi: „Mi s-a dat toată stăpînirea în cer şi pe pămînt" (*Matei* 28:18). Deci împărăţia aceasta, a celor credincioşi, o dă Tatălui Fiul – precum zice aici Pavel – adică o desăvîrşeşte. El face aceasta aşa cum, de pildă, un

[315] [...] Iar Teodorit zice: „Şi îi numeşte «ai lui Hristos» nu numai pe cei ce au crezut într-Însul după întruparea Sa, ci şi pe aceia ce s-au aflat întru buna-cinstire de Dumnezeu şi au strălucit întru fapta bună în vremea *Legii* şi mai înainte de *Lege*, adică pe aceia care s-au săvîrşit în credinţa Hristosului ce urma să vie." Vezi şi subînsemnarea zicerii „şi cei morţi întru Hristos vor învia mai întîi" (*1 Tesaloniceni* 4:16). Şi Sfîntul Grigorie Nyssis zice: „(...) după cum, în trupul nostru, lucrarea unui singur simţ mişcă întreaga noastră simţire, tot aşa, ca şi cum întreaga omenire ar fi socotită ca o singură fiinţă, învierea unei părţi (Hristos adică) cuprinde acea întreagă fire, datorită legăturii şi unirii părţilor ei, învierea unei părţi revărsîndu-se asupra întregului" (în *Marele cuvînt catehetic*, capitolul 32). (n. aut.)

împărat ar încredința fiului său să dea război unor neamuri ce s-ar fi răzvrătit împotriva lui; și, cînd fiul va birui și va supune neamurile răzvrătite, atunci se zice că îi dă războiul tatălui său, arătînd adică tatălui său că a isprăvit lucrul încredințat.[316] Deci Pavel zice aici că sfîrșitul se va face cînd Fiul le va supune pe toate. Căci atunci Hristos va împărăți peste noi, cei credincioși, cu toată deplinătatea, de vreme ce nu vom mai fi împărțiți între Dumnezeu și satana, stăpînitorul lumii, ca acum, ci vom fi „casnici ai lui Dumnezeu" – precum zice Teologul Grigorie (*Cuvîntul al doilea despre Fiul*). Așadar Fiul înfățișează și dă Tatălui toată împărăția slobodă, adică pe credincioșii al căror Împărat este, împărăție care „mai înainte era răpită și robită de apostatul diavol" – precum zice dumnezeiescul Chiril al Alexandriei, în cartea a IV-a asupra lui Iulian.

cînd va strica toată începătoria, și toată stăpînirea și puterea.

Sfîrșitul – zice – va fi atunci cînd Fiul va birui și va opri toate puterile cele rele ale apostaților diavoli. Căci acum diavolii încă lucrează și stăpînesc în parte pe mulți oameni, iar atunci va înceta desăvîrșit lucrarea și stăpînirea lor. Despre aceasta a zis tot Pavel: „Lupta noastră nu este împotriva sîngelui și a trupului, ci împotriva începătoriilor și a stăpînirilor..." (*Efeseni* 6:12); și, în alt loc: „ca, întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece: al celor cerești, al celor pămîntești și al celor dintru adînc" (*Filipeni* 2:10).

25 Căci El trebuie a împărăți pînă ce-i va pune pe toți vrăjmașii sub picioarele Sale.[317]

---

[316] Fiul dă Tatălui împărăția, dar El nu Se lipsește de dînsa (pentru că aceasta este o socoteală foarte nebunească, a cugeta cineva că împărăția era a Lui atunci cînd se răzvrătise și avea război, ca apoi, după ce a împăcat-o, să fie lipsit de ea); ci o dă ca să-L facă împreună-părtaș al isprăvii Sale și pe Tatăl, fiindcă toate ale dumnezeiștii Treimi sînt obștești. Căci, dacă Fiul S-a întrupat, a făcut-o cu buna-voință a Tatălui și cu împreună-lucrarea Sfîntului Duh. De aceea, și isprăvile pe care le-a făcut Fiul întrupîndu-Se, răstignindu-Se și înviind sînt ale întregii dumnezeiești Treimi.

După înțeleptul Fotie, se zice că Fiul dă Tatălui împărăția nu pentru că Se lipsește de dînsa și că nu o mai are, ci fiindcă Îl veselește cu isprava, de acum El nemaiavînd a se mîhni, nici a se oști și a birui pentru dînsa. Ori – după Teodorit – „Fiul dă Tatălui împărăția nu dezbrăcîndu-Se de împărăție, ci supunîndu-l pe tiranul diavol și pe împreună-lucrătorii lui, și pe toți făcîndu-i să se plece și să cunoască pe Dumnezeul a toate". (n. aut.)

[317] Tîlcuind aceasta, Teodorit zice așa: „Dacă cei ce cugetă ale lui Arie și ale lui Evnomie zic că acest «pînă ce» se află numai la Fiul, să-L audă și pe Dumnezeu-Tatăl că zice: «Eu sînt același pînă ce veți îmbătrîni» (*Isaia* 46:4). Iar dacă înțelegem cuvîntul precum vor ereticii de mai sus, Dumnezeu-Tatăl va fi aflat avîndu-Și ființarea măsurată împreună cu bătrînețea oamenilor; dar a bîrfi cineva acestea este însușire de oameni nebuni. Deci, precum Dumnezeu-Tatăl este pururea-vecuitor și fără de sfîrșit, tot așa pururea-vecuitor și fără de sfîrșit este

26 Vrăjmaşul cel din urmă care se va strica va fi moartea.

De vreme ce Pavel a zis că Hristos va birui şi va strica răzvrătitele puteri ale diavolilor, era de aşteptat să zică şi cînd; căci poate ar slăbi pînă a le face pe toate şi nu va putea să le isprăvească. De aceea zice Pavel aici că trebuie „a împărăţi", adică a se purta ca un împărat puternic, „*pînă* îi va supune pe vrăjmaşii Săi", pentru ca apoi, în urma tuturor, să supună moartea. Căci acela care îl va supune pe diavol e vădit că va supune şi lucrul diavolului, care este moartea. Dar cum se va arăta că a fost supusă, dacă moartea nu va vărsa trupurile morţilor pe care le ţine întru stăpînirea sa? Căci atunci va fi biruită moartea cu adevărat, cînd i se vor răpi şi jafurile pe care le-a luat, adică trupurile moarte, precum a zis Domnul: „sau cum poate cineva să intre în casa celui tare şi vasele lui să le jefuiască de nu va lega întîi pre cel tare?" (*Matei* 12:29).

Deci, auzind tu – o, cititorule! – că Hristos are să strice „toată începătoria şi stăpînirea", să nu te temi că va slăbi şi nu va putea isprăvi acestea; căci le va face pe toate împărăţind şi ocîrmuind războiul, „pînă ce-i va supune pe toţi vrăjmaşii". Vezi, iubitule, că Pavel nu zice acest „pînă" spre a arăta un sfîrşit, ci pentru pricina de mai înainte, zicînd că împărăţia lui Hristos ţine, stăpîneşte şi nu va slăbi *pînă* ce le va isprăvi pe toate; şi că, isprăvindu-le, atunci cu mult mai vîrtos va împărăţi, fiindcă „împărăţia Lui nu va avea sfîrşit", precum a zis Arhanghelul către Preacurata Fecioară (*Luca* 1:33).

Iar Grigorie Teologul zice că Fiul împărăteşte în viaţa aceasta „ca Cel ce pricinuieşte ascultarea noastră către El şi ne pune sub împărăţia Lui pe noi, cei ce primim să fim împărăţiţi de El" (*Al doilea cuvînt teologic despre Fiul*). Dacă înţelegem aşa, înseamnă că, după ce ne vom supune Lui, atunci încetează această împărăţie, adică silinţa şi lucrarea pe care o facem spre a ne împărăţi de Dînsul. Căci – precum un zidar zideşte o casă *pînă* ce-i pune acoperişul, iar după aceea încetează lucrul zidirii – tot aşa şi Fiul „împărăteşte", adică lucrează împărăţia Lui asupra noastră, *pînă* ce noi ne vom împărăţi de către El cu deplinătate.

27 „Căci toate le-a supus sub picioarele Lui". Dar, cînd zice că „toate I-au fost supuse Lui", este arătat că afară de Cel care I-a supus Lui toate.

şi Fiul. Şi El are împărăţie veşnică, precum a zis arătat Proorocul Daniil; „Împărăţia Lui este împărăţie veşnică, ce nu se va strica în veac" (*Daniil* 7:14).

Iar Sfîntul Grigorie Nyssis zice că acest „va împărăţi" e în loc de: „va birui": „Fiindcă zice aşa: «că trebuie a împărăţi El pînă ce-i va pune pe vrăjmaşi sub picioarele Sale». Adică Cel puternic întru război va înceta din luptă atunci cînd îi va nimici pe toţi cei ce stau împotriva binelui, cînd va aduce toată împărăţia Sa înaintea lui Dumnezeu-Tatăl, unindu-le pe toate către Sine-Şi" (cuvînt la zicerea „iar cînd se vor supune Lui toate", tomul al doilea). (n. aut.)

Fiindcă a spus despre Fiul că are să-i strice şi are să-i biruie pe vrăjmaşi, Apostolul s-a temut ca nu cumva să se creadă că Fiul este un alt început nenăscut afară de Tatăl. De aceea, le dă Tatălui pe toate, zicînd că Tatăl I-a supus Fiului pe vrăjmaşi. Şi, iarăşi, fiindcă scria către Elini – care credeau că Zeus s-a sculat asupra lui Hronos, tatăl lui, şi i-a luat împărăţia – Pavel s-a temut ca nu cumva să bănuiască una ca aceasta Corintenii şi despre Fiul Dumnezeului celui adevărat, că adică S-a ridicat asupra Părintelui Său. De aceea zice că toate s-au supus Fiului, afară numai de Tatăl[318], Care I-a supus Fiului pe toate. Bagă de seamă însă că supunerea aceasta este mîntuitoare către cei ce se supun – după Sfîntul Grigorie al Nyssei, care zice: „Cu numele supunerii se tîlcuieşte arătat că la dînşii (adică la cei supuşi) este mîntuirea" (cuvînt la zicerea: „Iar cînd se vor supune Lui toate...", tomul al II-lea).

28 Iar cînd toate vor fi supuse Lui, atunci şi Fiul Însuşi Se va supune Celui ce I-a supus Lui toate,

Pentru a nu zice cineva că, deşi Tatăl nu S-a supus Fiului, totuşi nimic nu opreşte ca Fiul să fie mai puternic decît Tatăl, Apostolul surpă desăvîrşit această bănuială, zicînd că „şi Fiul Se va supune Tatălui", ca prin cuvîntul acesta să arate multa unire a Fiului cu Tatăl. Prin urmare, ştiut să-ţi fie – o, cititorule! – că Tatăl este pricinuitorul şi izvorul puterii acesteia a Fiului şi că Fiul nu este o putere potrivnică Tatălui.

Şi să nu te miri, cititorule, că Pavel a folosit smerita zicere a supunerii mai mult decît se cuvine, căci, atunci cînd urmează să smulgă din rădăcină vreo cugetare eretică, el obişnuieşte a folosi multă covîrşire. De pildă, vrînd să arate că femeia credincioasă nu se vatămă de locuirea împreună cu bărbatul ei necredincios, el a zis că „bărbatul necredincios se sfinţeşte întru femeia credincioasă" (*1 Corinteni* 7:14). Dar el nu vrea să spună că bărbatul necredincios se face sfînt, ci arată cu această zicere covîrşitoare că femeia credincioasă nu se vatămă dacă locuieşte împreună cu bărbatul său necredincios. La fel şi aici, cu numele supunerii smulge din rădăcină reaua bănuială că Fiul ar fi poate mai puternic decît Tatăl, de vreme ce a putut săvîrşi atîtea lucruri mari.

---

[318] Aici, marele între cuvioşi Varsanufie aduce istoria aceasta, zicînd că la oarecari din Elini era obiceiul aşa: cînd venea în vîrstă fiul împăratului lor, ei se adunau şi-l omorau pe împărat. Deci, ca nu cumva cei ce primeau propovăduirea să judece la fel şi pentru Fiul lui Dumnezeu, după obiceiul lor, Apostolul a depărtat înţelegerea aceasta de la dînşii, spunîndu-le că atunci „cînd se vor supune Lui toate, însuşi Fiul Se va supune Celui ce I-a supus Lui toate". Aproape aceleaşi lucruri cu Sfinţitul Teofilact şi cu dumnezeiescul Varsanufie le spune şi Teodorit la tîlcuirea acestei ziceri. (n. aut.)

Iar Teologul Grigorie (în *Cuvîntul al doilea despre Fiul*) zice că Fiul, însuşindu-Şi toate cele omeneşti ale noastre, socoteşte a Sa şi supunerea noastră. Căci acum, în viaţa aceasta, oamenii cei necredincioşi se luptă şi se împotrivesc lui Dumnezeu, lepădîndu-se de El; iar noi, credincioşii Creştini, slujim patimilor, şi cu aceasta sîntem nesupuşi lui Dumnezeu. Iar cînd necredincioşii Îl vor cunoaşte pe Dumnezeu, pe Care acum Îl tăgăduiesc, iar noi, credincioşii, vom lăsa patimile acestei vieţi, atunci se va arăta cu adevărat că Fiul S-a supus Tatălui, de vreme ce El S-a îmbrăcat cu chipul nostru omenesc şi socoteşte ale Sale şi metehnele noastre.[319]

---

[319] Despre aceasta vorbeşte şi purtătorul de Dumnezeu Maxim, luînd din *Cuvîntul al doilea despre Fiul* al Teologului Grigorie: „Cît sînt eu de nedesăvîrşit şi de nesupus – neasculţînd de Dumnezeu prin lucrarea poruncilor, nici făcîndu-mă desăvîrşit cu mintea după cunoştinţă – la fel de nedesăvîrşit şi nesupus ca mine Se socoteşte şi Hristos pe Sine-Şi, din pricina mea. Căci eu Îl micşorez, mărindu-mă pe mine împreună cu El după Duh, căci sînt trup al lui Hristos şi parte din parte" (capitolul 30 din suta a doua a cuvintelor teologice). Spune, fratele meu Creştin care citeşti acestea, ce înfricoşat cuvînt zice aici Sfîntul Maxim! Cel ce nu se supune lui Dumnezeu – zice – şi nu păzeşte poruncile Lui, acela, din partea sa, Îl face nesupus lui Dumnezeu şi pe Stăpînul Hristos! Vezi unde se suie hula şi nesupunerea ta, iubitule? De aceea, sileşte-te cît poţi a te supune lui Dumnezeu şi a păzi poruncile Lui, ca să nu Se necinstească şi să Se oărască din pricina ta Capul tău, Care este Stăpînul Hristos!

Iar marele Vasilie zice: „Dumnezeieşte, Fiul Se supune Tatălui de la început, de cînd este şi Dumnezeu. Iar dacă [Apostolul zice] că «Se va supune» la urmă, El Se va supune omeneşte, pentru noi, iar nu dumnezeieşte" (*Cuvîntul al patrulea împotriva lui Evnomie*).

Iar marele Atanasie (în tomul al doilea despre trupeasca arătare a Dumnezeu-Cuvîntului), vorbind împotriva Arienilor, tîlcuieşte zicerea aşa: „«Fiul Se va supune Celui ce-I-a supus Lui toate», adică atunci cînd ne vom supune toţi Fiului, şi ne vom afla mădulare ale Lui şi ne vom face Lui ca fii ai lui Dumnezeu. Fiindcă voi – zice – unul sînteţi în Hristos Iisus. Atunci şi El Se va supune împreună cu voi Tatălui, precum capul împreună cu mădularele sale. Căci, de vreme ce mădularele Lui încă nu s-au supus toate, nici El, Capul lor, nu S-a supus încă Tatălui, aşteptîndu-le pe mădularele Sale. Iar dacă ar fi fost unul din cei supuşi, S-ar fi supus Tatălui dintru început, şi nu ar face aceasta la sfîrşit. Căci noi ne supunem Tatălui împreună cu El şi împărăţim întru El."

Şi Teodorit zice: „Precum Hristos a luat păcatele noastre şi a purtat bolile noastre, ca unul ce S-a făcut începătură a firii [omeneşti], tot aşa Îşi însuşeşte şi nesupunerea noastră de acum [din viaţa aceasta] şi supunerea de atunci [de după învierea tuturor]. Şi, de vreme ce noi ne vom supune [chiar fără voie, *n. m.*] după scăparea de stricăciune [a trupului], se zice că El Însuşi Se supune."

Despre aceasta zice şi Grigorie Teologul: „Căci, după cuvîntul meu, aceasta este supunerea lui Hristos: împlinirea voii părinteşti" (*Cuvîntul al doilea despre Fiul*).

Iar Grigorie de Nyssa zice: „Deci, cînd va veni prin toate binele, atunci tot trupul Lui (adică Biserica) se va supune stăpînirii celei făcătoare de viaţă, şi de aceea se zice că supunerea acestui trup este supunere a Fiului, a Celui ce S-a făcut părtaş cu trupul Său, care este Biserica" (cuvînt la zicerea „cînd se vor supune Lui toate", tomul II). Şi iarăşi: „Deci, Cel ce ne-a unit pe noi cu Sine şi El Însuşi S-a unit cu noi, făcîndu-Se una cu noi prin toţi, Îşi însuşeşte toate cele ale noastre" (la fel).

ca să fie Dumnezeu toate întru toţi.

Adică să fie toate atîrnate de Tatăl. Apostolul zice aceasta şi pentru a nu socoti cineva că sînt două începătorii fără de început întru dumnezeire, osebite una de alta. Deci, cînd vrăjmaşii vor fi puşi sub picioarele Fiului – Fiul neîmpotrivindu-se Tatălui, ci supunîndu-Se precum se cuvine a Se supune Dumnezeu-Fiul lui Dumnezeu-Tatăl – atunci negreşit Dumnezeu-Tatăl „va fi toate întru toţi". Unii (precum este Sfîntul Grigorie al Nyssei) au zis însă că prin cuvintele acestea se arată desăvîrşita stricare şi pierzare a răutăţii. Fiindcă, de vreme ce toţi se vor supune lui Dumnezeu, atunci nu va mai fi păcat şi Dumnezeu va fi întru toţi. Cînd adică – precum a zis Grigorie Teologul – „nu vom mai fi împărţiţi prin mişcare şi patimi ca acum, cînd nu avem nimic al lui Dumnezeu, sau foarte puţin, ci vom fi întregi, asemenea lui Dumnezeu, încăpînd în noi pe Dumnezeu întreg şi numai pe El" (*Al doilea cuvînt teologic despre Fiul*). Fiindcă atunci Dumnezeu ne va fi nouă toate: şi hrană, şi adăpare, şi îmbrăcăminte, şi înţelegere şi mişcare.[320]

29 Fiindcă ce vor face cei care se botează pentru morţi? Dacă morţii nu înviază nicidecum[321], pentru ce se mai botează pentru ei?

---

[320] Înalt şi străbătător tîlcuieşte zicerea aceasta Sfîntul Grigorie al Nyssei: „Viaţa noastră se petrece acum în multe feluri şi chipuri, căci, cu adevărat, multe sînt cele de care ne împărtăşim: de vreme, de aer, de loc, de mîncare, de băutură, de acoperămînt, de soare, de lumină şi de multe altele trebuincioase vieţii, dintre care nimic nu este Dumnezeu. Iar fericirea pe care o aşteptăm nu are trebuinţă de nici una din acestea, căci toate vor fi noi şi, în locul tuturor, dumnezeiasca fire Se va face nouă spre toată trebuinţa vieţii aceleia, pe Sine-Şi potrivit împărţindu-Se. Aceasta este arătată din dumnezeieştile cuvinte că Dumnezeu li Se face celor vrednici şi loc, şi casă, şi îmbrăcăminte, şi hrană, şi băutură, şi lumină, şi bogăţie, şi împărăţie, şi toată înţelegerea şi numirea celor ce ne ajută către viaţa cea bună.

Iar Cel ce «Se face toate» (Dumnezeu adică) «Se face întru toţi». Întru aceasta mi se pare că zicerea dogmatiseşte pieirea desăvîrşită a răutăţii. Căci, dacă Dumnezeu va fi întru toate cele ce sînt, atunci răutatea nu va mai fi întru ele." (*Cuvînt despre suflet*, tomul al treilea). [...]

Iar Teodorit spune că ceea ce zice Pavel aici despre Tatăl: „să fie Dumnezeu toate întru toţi", a spus şi despre Hristos, zicînd: „întru Care nu este Elin şi Iudeu, tăiere împrejur şi netăiere împrejur, varvar sau Scit, ci toate şi întru toţi Hristos" (*Coloseni* 3:11), ca să arate că Fiul este de o cinste cu Tatăl. Şi adaugă: „Deci aşa va fi Dumnezeu «toate întru toţi», cînd toţi se vor izbăvi de a greşi şi se vor întoarce către El, nemaiprimind plecare către rău."

Însă, de vreme ce Dumnezeu va fi atunci „toate întru toţi", din ce se vor cunoaşte dreptii? Vezi dezlegarea nedumeririi acesteia la subînsemnarea zicerii: „ştim că, dacă se va strica acest cort, locuinţa noastră pămîntească..." (*2 Corinteni* 5:1). (n. aut.)

[321] Tîlcuind aceasta, Fotie zice: „Dacă morţii nu înviază, ce vor face aceia care se botează cu nădejdea învierii? De ce se mai botează ca să învieze, dacă nu înviază?" Pavel însă zice mai înfruntător: „De ce se botează pentru morţi?" Adică: De ce se botează aceştia pe care voi,

Ereticii marchianiți aveau un astfel de eres încît, atunci cînd cineva dintre dînșii murea nebotezat, se ascundea sub patul celui mort un om viu. Și, mergînd ei lîngă pat, îl întrebau pe cel mort dacă vrea să se boteze, iar cel ascuns sub pat răspundea că voiește, și așa îl botezau pe cel viu în locul mortului.[322] Apoi, fiind mustrați și întrebați pentru ce fac aceasta, răspundeau că așa a zis Apostolul, și aduceau spre mărturie zicerea de față, care nu se înțelege precum o tîlcuiau acei rău-credincioși. Dar cum se tîlcuiește? În Biserica lui Hristos este rînduiala ca toți cei ce vor să se boteze să zică mai întîi *Simbolul credinței*. Iar în *Simbol* se află scrisă, pe lîngă celelalte, și aceasta: „cred și aștept învierea morților".[323] Deci Apostolul întreabă ce vor face aceia care au crezut în învierea trupului morților cînd s-au botezat, iar acum cred că s-au amăgit? Adică de ce se mai botează Creștinii cu nădejdea că au să învieze, de vreme ce morții nu vor învia?[324]

30 De ce mai sîntem și noi în primejdie în tot ceasul?

Zice: Dacă nu primiți spre dovada învierii mărturia *Simbolului*, pe care o mărturisesc toți Creștinii cînd se botează, primiți măcar mărturia faptelor și a lucrărilor. Și care este aceasta? Anume că noi, Apostolii toți, ne aflăm în primejdii în toată vremea. Și pentru ce ne-am primejdui, dacă nu ar fi înviere? Și

---

cu socoteala ce o aveți, i-ați arătat că sînt morți pentru viața de veci, căci nu vor învia niciodată? Și, ca să nu-i împungă mai mult și să-i facă mai sălbatici, nu a vorbit către a doua persoană: De ce vă botezați pentru voi, care sînteți morți, căci nu veți învia niciodată? – ci a întocmit cuvîntul către a treia față [„persoană", n. m.], ca să-l facă bine-primit. (n. aut.)

[322] Coresi zice că fapta și cugetarea eretică a marchioniților e arătată și de dumnezeiescul Ambrozie, de Irineu, în cuvîntul despre eresuri, și de Tertulian în cel despre înviere. (n. aut.)

[323] Despre care *Simbol al credinței* vorbește aici Sfîntul Teofilact, întru care este scris: „cred în învierea morților"? E vorba de cel cunoscut acum de către toți drept-slăvitorii, pe care l-a început întîiul Sinod și l-a desăvîrșit cel de al doilea. Se vede așadar că și în vremea dumnezeieștilor Apostoli era oarecare simbol al credinței, pe care-l mărturiseau cei ce voiau să se boteze, întru care era scrisă și aceasta: „Cred întru învierea morților". Unii zic că acest *Simbol* ar fi fost alcătuit de către dumnezeieștii Apostoli cînd urmau să se despartă și să se ducă la propovăduire, și de aceea îl numesc „apostolesc". Și acesta se vede a fi cel cuprins în *Așezămintele apostolești*, cartea a VII-a, capitolul 42, despre care vezi în tîlcuirea noastră a canonului întîi al Soborului al VI-lea, în cartea noastră canonicească [*Pidalionul*, n. m.]. Și Grigorie Teologul, încă mai înainte de simbolul cunoscut acum, a alcătuit (în *Cuvîntul despre botez*) o învățătură de zece cuvinte către cei ce voiau să se boteze, la al cărei sfîrșit zice și aceasta: „Pe lîngă acestea, primește și învierea!" (n. aut.)

[324] Iar Hrisostom zice că ceea ce mărturisește cel ce se botează, crezînd în învierea trupului mort, aceea i-o arată și preotul prin lucruri. În ce chip? Prin apă, „căci a se afunda și apoi a ieși din apă este închipuire a a pogorîrii în iad și a ieșirii de acolo. De aceea, Pavel numește botezul și «mormînt», zicînd că «împreună cu El ne-am îngropat prin botez întru moarte». Din aceasta face vrednică de crezare și viitoarea înviere a morților" (*Cuvîntul 40*). (n. aut.)

ce am avea să dobîndim spre răsplătirea atîtor primejdii? Căci, să zicem că cineva ar alege să se primejduiască pentru slava deşartă, dar numai o dată sau de două ori. Iar a te primejdui în toată vremea, precum facem noi, aceasta este cea mai mare dovadă că sîntem prea-încredinţaţi în privinţa învierii.

31 În toate zilele mor! Mă jur pentru lauda voastră, pe care o am în Hristos Iisus Domnul nostru!

Zicînd mai sus că se primejduiau, Pavel a arătat primejdiile pe care le suferea; iar acum, zicînd că moare în toate zilele, a arătat morţile cele de toată ziua pe care le încerca. Însă cum murea în fiecare zi? Cu hotărîrea, cu osîrdia şi cu gătirea pe care le avea întru sine de a primi moartea, dacă i s-ar fi întîmplat. Şi, fiindcă pătimea aceste mari rele care îi pricinuiau moarte, zice spre adeverirea cuvîntului său: „mă jur pentru lauda voastră", adică: Să nu am parte de sporirea voastră, întru care mă laud, dacă nu spun adevărul, zicînd că mor în toate zilele! Şi se laudă astfel fiindcă lauda învăţătorului este sporirea întru învăţătură a ucenicilor lui.[325] Astfel, prea-înţelepţeşte le aduce aminte, zicînd: Precum mă laud cînd sporiţi întru învăţătura credinţei, tot aşa mă ruşinez dacă veţi rămîne pînă în sfîrşit întru ticăloşie şi nu veţi crede în învierea morţilor!

---

[325] [...] Iar aici se naşte o nedumerire, pentru că, pe de o parte, *Legea cea Veche* porunceşte a nu lua cineva numele lui Dumnezeu în deşert (*Ieşirea* 20:7), iar *Evanghelia*, pe de altă parte, porunceşte a nu se jura cineva – nici pe cer, nici pe pămînt, nici pe Ierusalim, nici pe capul său – ci, în locul oricărui jurămînt, să zică numai: „Da, da şi nu, nu, fiindcă orice ar zice mai mult este de la vicleanul" (*Matei* 5:54). Atunci – zic – de ce *Legea Veche* şi *Evanghelia* poruncesc acestea, iar Pavel zice: „Mă jur pe învăţătura voastră"? Încă şi către Tesaloniceni scrie: „Vă jur pe voi cu Domnul." Spre dezlegarea nedumeririi acesteia, marele Hrisostom răspunde că toate zicerile acestea în care Apostolul ia numele lui Dumnezeu spre adeverirea spuselor sale sînt doar chipuri de jurămînt, iar nu şi jurămînt.

Iar noi zicem că poate Pavel vorbea aşa, mai întîi, din multă nevoie şi silă. Apoi, el zice acestea nu pentru vreun lucru omenesc ori al lumii acesteia, ci pentru primejduirea credinţei, pentru Dumnezeu şi pentru lucruri dumnezeieşti. Şi le zicea după iconomie şi pogorămînt. Căci, dacă cineva s-ar jura întru Dumnezeu – să zicem – pentru toate milioanele galbenilor, acela se împotriveşte poruncii a treia din cele zece, după arătarea de mai sus, care hotărăşte a nu lua cineva numele lui Dumnezeu în deşert. Fiindcă lumea toată şi cele din lume sînt zadarnice, ca unele ce sînt vremelnice şi stricăcioase – precum zice Ecclesiastul: „Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sînt deşertăciune" (capitolul 1). [...]

Şi – tîlcuind zicerea „cel ce se jură aproapelui său şi nu se leapădă" (*Psalmul 14*) – marele Vasilie zice: „Sînt unele cuvinte care au chip de jurămînt, dar nu sînt jurămînt, ci mîngîiere către cei ce aud. Astfel, Iosif, împrietenindu-se cu Egipteanul, se jura pe sănătatea lui Faraon. Tot aşa, Apostolul, arătîndu-şi iubirea către Corinteni, a zis: «Mă jur pe lauda voastră, pe care o am în Hristos Iisus Domnul nostru.» Căci nu s-a făcut neascultător învăţăturii evanghelice acela căruia îi era încredinţată evanghelia, ci a dat în chip de jurămînt un cuvînt gol, prin care voia să arate că lauda pentru dînşii îi era mai vrednică decît orice." (n. aut.)

Apoi, afierosind lauda aceasta lui Hristos, zice: „... pe care o am în Hristos Iisus", căci al Lui e lucrul acesta, nu al meu!

32 Dacă m-am luptat cu fiarele în Efes, ce folos îmi este?

Eu – zice – m-am luptat cu fiare, şi nu cu oameni, într-atît de răi şi de sălbatici erau. Dar, cu toate că Dumnezeu m-a slobozit de vrăjmăşia lor, ce folos îmi este mie că am suferit acestea, dacă nu este înviere? Iar „luptă cu fiarele" numeşte lupta pe care a avut-o în Efes cu Evreii şi cu argintarul Dimitrie. Căci ce osebire aveau aceia de fiare? Negreşit, nici una! (Vezi în *Faptele Apostolilor*, capitolul 19.[326]) Vezi şi în *Epistola a doua către Timotei* cum Pavel îl numeşte pe împăratul Nero „leu", care este împărat al fiarelor, şi cum l-a izbăvit Dumnezeu de dînsul („...şi am scăpat din gura leului", *2 Timotei* 4:17). Iar cum că lupta „cu fiarele" numeşte lupta cu oamenii, dovedeşte arătat purtătorul de Dumnezeu Ignatie, scriind către Romani acestea: „Din Siria şi pînă la Roma mă lupt cu fiarele pe uscat şi pe mare, înlănţuit între zece leoparzi, adică o ceată de ostaşi, care, chiar cînd le faci bine, mai răi se fac" (*Epistola către Romani* 5:1).

„Dacă morţii nu învie, să mîncăm şi să bem, căci mîine vom muri!" (Isaia 22:13).

Dacă morţii nu învie – zice – şi dincolo nu e nici un cîştig, înseamnă că postul, înfrînarea şi depărtarea de cele rele sînt de prisos – precum zice Teodorit. Şi atunci să dobîndim bunătăţile lumii acesteia: să mîncăm, să bem şi să benchetuim, fiindcă numai pe acestea avem să le dobîndim. Pavel a luat acest cuvînt de la Isaia, ca să batjocorească necunoştinţa acelora ce zic că nu este înviere. Căci şi Isaia arată că aceste cuvinte le ziceau unii deznădăjduiţi: „Iată bucuria şi veselia: boi tăiaţi şi oi junghiate; toţi mănîncă din carne şi beau vin. Să mîncăm şi să bem, căci mîine vom muri!" (*Isaia* 22:13). Dar „să mîncăm şi să bem, căci mîine murim" era şi parimie veche ce se zicea de către Laconi, precum arată desluşitor Fotie (*Amfilohia*, întrebarea 172). Pentru aceasta şi un voievod de oşti al Lacedemoniei, urmînd a doua zi de dimineaţă să înceapă războiul cu vrăjmaşii, îşi îndemna ostaşii: „Să mîncăm şi să bem, căci mîine vom cina împreună cu Pluton[327]!"

33 Nu vă amăgiţi, întîlnirile rele strică obiceiurile bune!

---

[326] Unii zic însă că Apostolul a fost osîndit în Efes a se lupta aievea cu fiare şi că a fost izbăvit din moartea acestora de către Domnul. (n. aut.)

[327] Sau Hades, zeul infernului şi al morţii, la Elini. Unul din chipurile satanei. (n. m.)

Aici, Apostolul întoarce cuvîntul în sfătuire şi învăţătură. Şi îi mustră pe Corinteni în chip potrivit, ca pe nişte neînţelegători, şi uşori întru socoteală şi lesne de amăgit – căci aceasta arată cu zicerea „nu vă amăgiţi". Iar „obiceiuri bune" numeşte – după Hrisostom – cu numire mai bună, pe acelea care sînt lesne de amăgit. Aici arată însă că alţii îi trăgeau pe ei la asemenea cugetări, şi că nu de la sine au căzut întru acest fel de socoteală necuviincioasă.

34 Deşteptaţi-vă cu dreptate, şi nu păcătuiţi!
Căci unii au necunoştinţa de Dumnezeu;

Pavel zice acest „deşteptaţi-vă" ca unora beţi. Creştinilor, treziţi-vă – zice – şi veniţi în simţire şi la luare-aminte din beţia aceasta ce vă stăpîneşte! Şi a adăugat: „cu dreptate", adică cu folos, căci este cu putinţă a fi cineva treaz şi a lua aminte cu nedreptate, pentru a face vreun rău. „Şi nu păcătuiţi!" – zice – căci din pricina păcatelor pe care le faceţi nu credeţi nici întru învierea morţilor. Căci cei ce ştiu că au păcate şi sînt mustraţi de conştiinţă, aceia nu se încredinţează că este înviere, temîndu-se că se vor munci. Iar „necunoştinţă de Dumnezeu" au aceia care nu cred că este înviere a morţilor pentru că nu ştiu nemărginita putere a lui Dumnezeu, cu care El poate face vii trupurile cele moarte şi topite. Nu a zis însă: „aveţi necunoştinţa de Dumnezeu", ci: „unii au", ca să facă mustrarea mai uşoară.[328]

spre ruşinare v-o spun.

Fiindcă i-a mustrat destul pe Corinteni, dumnezeiescul Apostol îi mîngîie acum, zicînd: Fraţilor, acestea vi le-am zis nu ca să vă ocărăsc, ca un vrăjmaş al vostru, ci ca să vă fac să vă ruşinaţi, şi astfel, cu această ruşinare şi înfruntare, să vă aduc la îndreptare şi să vă fac a cugeta ceea ce se cuvine.

35 Dar ar zice cineva: Cum înviază morţii? Şi cu ce trup au să vină?

Pavel nu a zis că ei ziceau acestea, ci că „ar zice cineva", ca să nu se facă cuvîntul însărcinător şi greu. Iar aici sînt două nedumeriri: întîi, chipul învie-

---

[328] Tîlcuind aceasta, înţeleptul Teodorit zice: „Apostolul a numit cu multă înţelepciune «necunoştinţă de Dumnezeu» necrezarea învierii. Căci e firesc să creadă aceasta cel ce mărturiseşte că-L cunoaşte pe Dumnezeu, pentru că dreptului îi trebuie răsplătire, iar în viaţa aceasta nu vedem dreaptă răsplătire. Deci cel ce mărturiseşte că crede în Dumnezeu trebuie a aştepta învierea."

Despre cei ce au necunoştinţă de puterea lui Dumnezeu şi grăiesc fără să ştie, se va zice aceea a lui Iov: „În deşert îşi deschide gura lui, întru necunoştinţă îngreuiază graiuri" (*Iov* 35:10). Şi aceea a lui Solomon: „Căci deşerţi sînt toţi oamenii la care se află necunoştinţa de Dumnezeu" (*Înţelepciunea lui Solomon* 13:1). (n. aut.)

rii: cum vor mai învia trupurile, de vreme ce s-au topit cu totul?; şi a doua: cu ce trup învie morţii, cu al lor, ori cu altul? Dumnezeiescul Apostol le dezleagă pe amîndouă cu pilda grăuntelui semănăturilor:

36 Nebunule, ceea ce semeni tu nu învie dacă nu va muri!

Aici, Apostolul dezleagă prima din nedumeririle pe care le-am zis de la o pildă care se arată în toate zilele. De aceea îi şi numeşte pe Corinteni nebuni şi fără minte, fiindcă nu ştiu un lucru atît de vădit. Şi zice: Tu, omul cel stricăcios, ştii că ceea ce semeni înviază, iar despre nestricăciosul Dumnezeu te îndoieşti că ar putea să învie trupurile îngropate în pămînt? Şi tu ştii că ceea ce semeni nu va învia dacă nu moare mai întîi şi dacă nu putrezeşte în pămînt. Atunci cum nu crezi că vor învia şi trupurile care putrezesc în pămînt? Căci, ceea ce sînt jgheaburile brazdelor pentru holdele semănăturilor, acelaşi lucru sînt mormintele pentru trupurile omeneşti. Vezi însă – o, cititorule! – cum Apostolul nu foloseşte cuvinte potrivite semănăturilor, ci trupurilor, căci nu a zis: „ceea ce semeni nu *răsare* dacă nu se va *topi*", ci că „nu *înviază* dacă nu va *muri*". Şi vezi că a întors cuvîntul împotriva a ceea ce cugetau Corintenii: căci ei nu se dumireau cum putem învia după ce murim, iar Pavel zice dimpotrivă, că tocmai de aceea înviem, fiindcă murim, şi în alt chip nu e cu putinţă a învia, decît dacă vom muri înainte.

37 Şi ceea ce semeni nu este trupul care se va face,
ci grăunte gol, poate de grîu, sau de altceva din celelalte.

Cum am zis mai sus, două au fost nedumeririle despre înviere: una, în ce chip vor învia morţii? – iar cealaltă: cu ce trup? Şi Pavel a dezlegat-o pe cea dintîi zicînd că morţii vor învia prin moarte, precum şi grăuntele grîului şi al celorlalte seminţe prin moarte răsare din pămînt. Iar acum dezleagă şi a doua nedumerire, adică: cu ce trup vor învia cei morţi? – şi zice că însuşi trupul ce a murit se va scula din morţi, adică un trup de aceeaşi fiinţă cu cel mort, mai strălucit însă şi mai frumos. Iar ereticii zic că nu va învia trupul acesta, şi aduc spre mărturie tocmai zicerea de faţă a Apostolului: „Nu semeni trupul ce se va face..." Însă Apostolul nu înţelege aşa zicerea aceasta. Dar cum? El spune că nu semănăm însuşi spicul acela ce are să se facă din sămînţă, strălucit şi frumos, ci doar grăuntele grîului.[329] Iar spicul ce răsare din grăuntele gol nu este

[329] Ia aminte că Pavel a pomenit aici hotărîtor şi anume de grîu, şi nu de vreo altă sămînţă, pentru că trupul omului, mai de obşte, cu grîu se hrăneşte şi se întăreşte şi e asemănător grîului. De aceea şi Domnul cu grîul a asemănat sfîntul Său trup, zicînd: „Grăuntele de grîu,

întrutotul asemenea cu grăuntele semănat. Pentru că nu s-a semănat spic, cu paiul lui, cu găoacele şi mustăţile lui şi cu restul frumuseţii lui, ci doar un grăunte gol. Dar, pe de altă parte, spicul răsărit nu este cu totul deosebit de grăuntele semănat, fiindcă nu a răsărit din altceva, ci din însuşi grăuntele care s-a semănat.

38 Iar Dumnezeu îi dă lui trup precum a voit,

Dacă Dumnezeu – zice – dă spicului ce răsare un trup mai frumos decît al grăuntelui semănat – „precum a voit" – de ce iscodeşti tu mai mult, Creştine, cu ce trup învie morţii? Şi, mai ales, auzind de voia şi puterea lui Dumnezeu, pentru ce rămîi încă necrezînd învierea? Căci Dumnezeu înviază trupul ce s-a topit, însă îl înviază mai frumos şi mai duhovnicesc, cum vedem că se întîmplă şi cu semănăturile, ceea ce răsare fiind mai frumos decît grăuntele semănat.

fiecărei semănături trupul său.

Acest cuvînt astupă fără grăire-împotrivă gurile ereticilor care spun că nu învie însuşi trupul acesta, ci altul. Căci, iată, Pavel zice aici arătat că Dumnezeu dă fiecărei seminţe însuşi „trupul ei".[330]

39 Nu toate trupurile sînt acelaşi trup, ci unul este trupul oamenilor, şi altul este trupul dobitoacelor, şi altul este trupul păsărilor, şi altul al peştilor.[331]

---

căzînd pe pămînt, dacă nu va muri, rămîne singur. Iar de va muri, mult rod aduce" (*Ioan* 12:24). De aceea şi Biserica drept-slăvitoare a lui Hristos, săvîrşind pomenirile şi panihidele celor adormiţi, nu face colivele din alte seminţe, ci din grîu, spre închipuirea trupurilor celor adormite, hrănite şi întărite cu grîu. Şi grîul acesta e fiert şi topit în apă pentru a fi dat de mîncare Creştinilor adunaţi, iar mai tăinuit, ca să se arate că, deşi trupurile celor adormiţi sînt topite şi dezlegate în pămînt, ele au să se scoale totuşi din morminte cu puterea lui Dumnezeu, „în cirta şi în clipeala ochilor" – precum zice Gavriil al Filadelfiei. (n. aut.)

[330] Despre aceasta zice şi Teodorit: „Precum din grîu răsare grîu, şi din linte, linte, şi fiecare din seminţe din însuşi felul ei – tot aşa şi trupurile noastre, însă cu mai multă slavă, cu nestricăciune şi cu nemurire." Deci „chiar acelaşi trup se scoală din morţi, însă nu la fel" – precum a zis dumnezeiescul Amfilohie. Vezi şi la întîia subînsemnare a zicerii „şi a înviat a treia zi" (*1 Corinteni* 15:4). (n. aut.)

[331] Ia seama că Grigorie al Nyssei a înţeles că Pavel vorbeşte aici despre trupurile oamenilor, ale dobitoacelor, ale păsărilor şi ale peştilor, iar mai jos despre trupurile cereşti, ca să arate că Cel ce le-a făcut pe acestea din nefiinţă întru a fi, Acesta cu mult mai vîrtos poate învia trupurile cu chipul lor cel dintîi. Şi Sfîntul Grigorie zice aşa: „Apostolul le arată Corinte-

Fiindcă a vorbit mai sus despre grîu, pentru a nu socoti cineva că la oameni e ca la grîu, la care toate spicele ce răsar dintr-însul sînt asemenea şi deopotrivă, pentru a nu socoti – zic – că cei ce vor învia vor fi toţi de aceeaşi cinste, cu aceste cuvinte vrea să arate că este osebire între aceia ce au să învieze (ceea ce a arătat ghicitoreşte şi mai înainte, zicînd: „fiecare însă întru a sa rînduială", stih 23). Şi zice că, aşa cum nici un trup nu este la fel cu altul, tot astfel nici cei înviaţi nu se vor scula din morţi cu aceeaşi cinste toţi, ci vor avea osebire. Cea dintîi, aceea pe care o au dreptii faţă de cei păcătoşi, aşa - cum şi „trupurile cereşti" se deosebesc de „trupurile pămînteşti". A doua, aceea că şi între cei drepţi sînt osebiri de multe trepte – cum va spune mai jos însuşi Apostolul, aducînd asemănarea soarelui, a lunii şi a stelelor. Şi, a treia, aceea că şi între păcătoşi va fi multă osebire, căci – zice – precum este osebire între trupurile oamenilor şi ale dobitoacelor, aşa va fi şi între cei păcătoşi după munci şi cazne. Deci tot ce a zis Pavel acum este despre osebirea păcătoşilor, iar despre osebirea dreptilor va vorbi mai jos, cînd va număra trupurile cereşti.

40 Sînt şi trupuri cereşti şi trupuri pămînteşti;
dar alta este slava celor cereşti şi alta a celor pămînteşti.

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată osebirea dintre trupurile drepţilor şi trupurile păcătoşilor. Căci a numit „cereşti" trupurile drepţilor, iar pe ale păcătoşilor le-a numit „pămînteşti". Şi zice că „alta este slava trupurilor celor cereşti" ale drepţilor, şi „alta a trupurilor pămînteşti" ale păcătoşilor. Dar nu e vorba de slavă (căci aceasta nu se cuvine a se socoti aici), ci de petrecere, căci trupurile păcătoşilor nu vor avea slavă.

41 Alta este slava soarelui, alta slava lunii şi alta slava stelelor;
că stea de stea se osebeşte în slavă.[332]

---

nilor că – precum înţelepciunii lui Dumnezeu nu i-a fost cu neputinţă a face nenumărate feluri de trupuri de la început [din nimic, n. m.]: de cuvîntătoare, de necuvîntătoare, de zburătoare în aer, de tîrîtoare şi mergătoare pe pămînt şi de cele văzute de noi pe cer, ale soarelui şi ale celorlalte stele, fiecare din acestea făcute cu putere dumnezeiască – tot aşa nu-I va fi cu neputinţă lui Dumnezeu a ne face dovada învierii trupurilor noastre. Căci – dacă cele zidite nu au fost aduse întru a fi din vreo oarecare materie înfiinţată, ci voia lui Dumnezeu s-a făcut materie şi fiinţă a lor – cu mult mai vîrtos poate acum voia dumnezeiască să întoarcă la chipul său ceea ce este, decît a aduce în fiinţă ceea ce la început nu era" (cuvînt la zicerea „Iar cînd se vor supune Lui toate..."). (n. aut.)

[332] Spre luare aminte, însemnăm aici că – după obştească socotinţă a astronomilor – nerătăcitele stele ale cerului nu au una şi aceeaşi mărime, nici aceeaşi lumină. Astfel, stelele cele mai arătate şi mai bine cunoscute se împart în şase rînduieli şi trepte: cele mai

Aşa cum, puţin mai sus, a arătat osebirile ce vor avea trupurile păcătoşilor – începînd de la trupurile oamenilor şi numărînd înainte trupurile păsărilor, ale dobitoacelor şi ale peştilor (căci şi păcătoşii, făcîndu-se oameni din fire la început, au căzut pe urmă, din voia lor, întru asemănarea dobitoacelor necuvîntătoare) – Apostolul arată aici osebirile pe care le vor avea trupurile drepţilor. Căci toţi drepţii au să învie cu slavă, însă – precum una este lumina soarelui, adică mai strălucită şi mai slăvită, şi alta este lumina lunii, mai prejos decît a soarelui, şi alta lumina stelelor, mai prejos decît a lunii – tot aşa şi drepţii vor avea osebire între dînşii după lumină şi după slavă. Fiindcă şi stelele se osebesc între ele după „slavă", adică după lumină (căci slava stelelor este lumina) şi unele sînt mai strălucite decît altele.[333]

---

mari şi mai strălucite se numesc stele ale întîii mărimi – precum este Cîinele cel Mare, Spicul Fecioriei, Inima Leului şi altele; cele puţin mai mici decît acestea se numesc stele de a doua mărime; cele şi mai mici se numesc stele de a treia mărime şi tot aşa pînă la stele de a şasea mărime. Deci, precum stelele cerului se împart în şase cete şi mărimi, tot în şase cete se împart şi Sfinţii, strălucind în cerul cel gîndit. Astfel, sînt: Apostoli, Mucenici, Prooroci, Ierarhi, Cuvioşi şi Drepţi – cum cîntă Biserica lui Hristos. Şi, precum stelele fiecărei mărimi nu au toate una şi aceeaşi mărime şi lumină, tot aşa nici Apostolii, cumpănindu-se între dînşii, nu au aceeaşi slavă şi lumină; la fel, nici Mucenicii nu sînt toţi asemenea în privinţa luminii, nici Proorocii, nici Ierarhii, nici Cuvioşii, nici Drepţii, ci fiecare are osebită lumină între cei de o tagmă cu dînsul. Şi – precum se află în cer şi stele ce nu sînt strălucite, care sînt din a şaptea rînduială şi mărime, după astronomi – tot aşa putem zice că în cer se află şi cei care au păcătuit şi au călcat poruncile lui Dumnezeu, însă au murit întru adevărata pocăinţă. Vrînd a arăta aceste osebiri ale slavei drepţilor, Domnul zicea: „În casa Părintelui Meu sînt multe lăcaşuri (*Ioan* 14:2). Despre aceasta şi Grigorie Teologul – tîlcuind zicerea: „Dumnezeu a stătut întru adunare de dumnezei şi în mijloc pe dumnezei îi va judeca" (*Psalmul 81*:1) – spune aşa: „Dumnezeu stă în mijlocul «dumnezeilor», adică a celor ce se mîntuiesc, deslușind şi osebind pentru care cinste şi locaş este vrednic fiecare" (*Cuvîntul al doilea despre Fiul*). Iar marele Vasilie zice: „«Stea de stea se osebeşte în privinţa slavei», însă firea tuturor stelelor e una. Şi «multe lăcaşuri sînt la Tatăl», adică osebiri de vrednicii, însă firea celor slăviţi este una" (*Cuvîntul al III-lea asupra lui Evnomie*). Deci să ne rugăm şi noi, fraţilor, lui Dumnezeu şi să ne nevoim pentru ca să ne aflăm în cer şi să ne numărăm în rînduiala a şaptea a stelelor neluminătoare! (n. aut.)

[333] Iar cum că trupurile drepţilor vor fi luminate, a arătat Domnul, zicînd: „Atunci drepţii vor străluci ca soarele întru slava Părintelui Ior" (*Matei* 13:43), zicere pe care Chiril al Ierusalimului o tîlcuieşte aşa: „Mai înainte văzînd necredinţa oamenilor, Mîntuitorul Dumnezeu a dat unor prea-mici viermi [„licurici", n. m] să strălucească seara cu străluciri luminoase din trup, ca, din cele ce se arată, oamenii să creadă ceea ce se aşteaptă. Căci Cel ce a dat partea poate să dea şi întregul, şi Cel ce l-a făcut pe vierme să strălucească lumină cu mult mai vîrtos va face luminat pe omul cel drept" (*Cateheza 18*). Zice şi Grigorie Teologul: „Împreună cu cei ce stau şi nu trec, vom fi mici lumini dănţuind în jurul Luminii celei mari" (*Cuvînt deasupra mormîntului tatălui*). Şi marele Macarie zice: „Împărăţia luminii luminează şi împărăţeşte acum tăinuit în sufletul sfinţilor. Ascuns de ochii oamenilor, Hristos este privit numai de ochii

Unii însă, prin „trupuri cereşti", i-au înţeles pe Îngeri, însă nu au înţeles bine, căci Apostolul a vorbit după aceea de soare, de lună şi de stele, încît despre acestea e cuvîntul lui, nu despre Îngeri.

42 Aşa este şi învierea morţilor:

Zice: Aşa va fi şi învierea morţilor. Cum „aşa"? Adică cu multă osebire, precum s-a arătat din pildele şi din asemănările de mai sus.

se seamănă întru stricăciune, înviază întru nestricăciune;

Mai sus, vorbind despre seminţe, dumnezeiescul Apostol folosea cuvinte potrivite pentru trupuri, ca atunci cînd zicea: „Ceea ce semeni tu nu va *învia* dacă nu *moare* mai întîi". Iar acum, dimpotrivă, vorbind despre trupuri, foloseşte cuvinte potrivite seminţelor, zicînd că „*se seamănă* întru stricăciune". Iar „semănare" numeşte aici nu zămislirea în pîntece, ci îngroparea trupurilor moarte în pămînt, ca şi cum ar zice: Se pune în pămînt trupul mort „întru stricăciune", adică pentru ca să se strice, iar apoi să învie cu nestricăciune. Şi bine a zis „învie", iar nu „răsare", ca să nu socoteşti tu, cel ce citeşti, că învierea trupului mort este lucrarea pămîntului şi a firii, iar nu a puterii lui Dumnezeu.

43 se seamănă întru necinste, va învia întru slavă;

Apostolul zice că trupul mort e „ne-cinstit", căci ce este mai ne-cinstit decît mortul? Însă acest trup ne-cinstit va învia cu cinstea şi cu slava nestricăciunii, deşi trupurile dreptilor nu au să dobîndească una şi aceeaşi cinste şi slavă – precum am zis.

se seamănă întru neputinţă, va învia întru putere;

Căci trupul mort al omului este atît de neputincios, încît, după ce se pune în mormînt, nu apucă a trece cinci zile şi el nu poate sta împotriva stricăciunii, ci se dezleagă. Însă trupul acesta dezlegat şi topit învie cu puterea nestricăciunii, rămînînd nevătămat de stricăciune în veac. Măcar că, la ticăloşii păcătoşi, nestricăciunea aceasta are să fie pentru mai multă muncă, fiindcă, rămînînd nestricaţi, se vor munci în veac.

---

sufletului, pînă în Ziua Învierii, cînd însuşi trupul se va acoperi şi se va slăvi cu lumina Domnului, ca el să împărăţească împreună cu sufletul, odihnindu-se şi luminîndu-se cu lumină veşnică" (*Cuvîntul al doilea*, capitolul X). (n. aut.)

44 se seamănă trup sufletesc, înviază trup duhovnicesc.

„Trup sufletesc" este acela care se ocîrmuieşte de puterile sufleteşti, adică cel peste care are stăpînire sufletul.[334] Iar „trup duhovnicesc" este cel ce are şi este îmbogăţit întru totul cu lucrarea Sfîntului Duh, ocîrmuindu-se de Sfîntul Duh întru toate.[335] Căci, deşi Sfîntul Duh lucrează întru noi încă de acum, totuşi nu lucrează atît cît o va face atunci. De aceea Se şi depărtează de la noi cînd greşim. Dar şi cînd darul Sfîntului Duh este cu noi, tot sufletul ocîrmuieşte trupul nostru în viaţa aceasta, nu Duhul cel Sfînt. Iar atunci, întru înviere, Duhul cel Sfînt va rămîne pentru totdeauna în trupurile drepţilor.

Simplu spus, „duhovnicesc" numeşte trupul cel nestricăcios şi nemuritor, ca unul mai subţire şi atît de uşor, încît va putea să umble pe aer, însă nu precum cugeta Orighen, că va fi în chipul aerului şi al văzduhului, adică din fiinţa şi firea acelora.

Dacă însă nu crezi că trupul se va face nestricăcios, vezi trupurile cereşti – adică trupul cerului, al soarelui, al lunii şi al stelelor – care acum sînt pururea mişcătoare, fără a îmbătrîni sau a osteni, măcar că şi acestea se vor schimba şi se vor preface în bine; şi vei înţelege că Dumnezeu, Care a făcut astfel trupurile cereşti, va face nestricăcioase şi stricăcioasele noastre trupuri.

Este trup sufletesc

Adică acela pe care-l avem acum, în viaţa aceasta, precum am zis mai sus.

şi este trup duhovnicesc.

Adică cel pe care-l vom lua la înviere, în veacul viitor, trup care va fi acelaşi cu adevărat, însă nu la fel cum este acum, ci „duhovnicesc", nestricăcios. Vezi şi subînsemnarea zicerii: „că a înviat a treia zi" (*1 Corinteni* 15:4).

45 Aşa şi este scris: „S-a făcut omul cel dintîi, Adam, cu suflet viu" (Facerea 2:7), iar Adam cel de pe urmă, cu Duh făcător de viaţă.

---

[334] Iar Fotie zice că trupul cel muritor este „sufletesc" fiindcă s-a supus patimilor sufleteşti, faptele trupului avîndu-şi izvorul şi naşterea în suflet. [...] (Vezi şi tîlcuirea zicerii: „Omul sufletesc nu primeşte cele ale Duhului", *1 Corinteni*, 2:14, şi subînsemnarea acesteia.) (n. aut.)

[335] Aşa a tîlcuit şi Sfîntul Metodie, în cuvîntul despre înviere: „Duhovnicesc – zice – se spune că este acela ce cuprinde toată lucrarea şi împărtăşirea Sfîntului Duh, precum şi vasul de vin şi cel de untdelemn se numesc de la ceea ce cuprind într-însele. Deci, prin analogie, a numit «sufletesc» pe cel ce se povăţuieşte de către suflet, iar nu de Duhul Sfînt" (la Icumenie). (n. aut.)

Cum zice Pavel că sînt scrise amîndouă acestea, de vreme ce e scris numai că „s-a făcut omul cu suflet viu"? Răspundem că, deşi nu este scris că „Adam cel de pe urmă e cu Duh făcător de viaţă", aceasta se vede din ceea ce s-a întîmplat. Tot aşa, şi Proorocul Isaia a zis că cetatea Ierusalimului avea să se numească „cetate a dreptăţii" (*Isaia* 1:26), iar Zaharia a zis că are să se numească „cetate adevărată" (*Zaharia* 8:3), cu toate că Ierusalimul nu s-a numit chiar cu aceste nume. Şi Isaia a numit pe Domnul Emmanuil; El însă nu S-a numit aşa, dar înseşi faptele I-au dat această numire, şi de aceea a zis: „Şi vor chema (înseşi faptele adică) numele lui Emmanuil" (*Isaia* 7:14).

Deci, „omul cel dintîi, Adam", a fost om sufletesc, adică avea trup ce se ocîrmuia de către puterile sufleteşti. Iar „Adam cel mai de pe urmă – Domnul – e cu Duh de viaţă făcător". Nu a zis: „duh viu", ci: „Duh făcător de viaţă", Care le înviază pe celelalte, ceea ce este mai mult decît a fi viu. Fiindcă Domnul este nedespărţit de Sfîntul Duh, Cel unit cu Sine după fiinţă, prin Care a şi înviat trupul Său şi va dărui nestricăciunea şi trupurilor noastre. Aşadar, arvunele şi pîrga vieţii acesteia stricăcioase le-am luat întru întîiul Adam, iar arvunele nestricăciunii ce va să fie le-am luat întru Hristos, urmînd ca la sfîrşit să luăm nestricăciunea prea-desăvîrşit.

46 Dar nu este întîi cel duhovnicesc, ci acela sufletesc, apoi cel duhovnicesc.

Pentru a nu zice cineva: Şi pentru ce avem acum trupul cel sufletesc, mai înjosit, şi nu l-am luat pe cel duhovnicesc şi nestricăcios? – Apostolul zice că aşa s-au rînduit şi începuturile acestor două trupuri. Adică mai întîi a fost Adam, cel sufletesc; iar Hristos, Cel duhovnicesc, a venit în urmă. Prin urmare, toate lucrurile noastre sporesc spre bine, şi de aceea să crezi, iubitule, că şi stricăciunea şi însuşirile rele ale trupului care se află acum întru tine au să se prefacă atunci întru nestricăciune şi întru mai bine.

47 Omul cel dintîi este din pămînt, pămîntesc; Omul cel de-al doilea, Domnul, este din cer.

Pentru a nu se lenevi Creştinii despre petrecerea cea plăcută lui Dumnezeu, Apostolul îi va sfătui despre aceasta. Şi aici zice că „omul cel dintîi a fost din pămînt, pămîntesc", ceea ce îi arată şi numele, căci „adam" înseamnă în evreieşte „din pămînt".[336] Iar „al doilea om, Domnul, a fost din cer". Pe întîiul

[336] Sfîntul Grigorie al Nyssei zice că, „etimologic, «adam» se numeşte plăsmuirea din pămînt, precum zic cei ce ştiu graiul Evreilor. De aceea şi Apostolul, mai cu osebire fiind învă-

Adam, Pavel îl numeşte de la partea mai înjosită a omului, adică de la trupul cel pămîntesc; iar pe al doilea Adam, pe Hristos, Îl numeşte de la partea mai bună, adică de la dumnezeire. Căci nu zice că omul-Iisus, adică firea cea omenească a Domnului, a fost din cer, precum bîrfea nebunul Apolinarie! Să nu fie! Căci omul-Iisus era de o fiinţă cu noi, deşi S-a zămislit din Duhul Sfînt. Dar – fiindcă persoana Dumnezeu-omului, adică a lui Hristos, avea întru sine amîndouă firile – de aceea se zice că şi „omul", adică firea omenească a lui Hristos, este din cer, pentru unirea personală pe care a luat-o cu Dumnezeu-Cuvîntul cel ceresc. Din aceeaşi pricină se zice şi că Dumnezeu-Cuvîntul „S-a răstignit", fiindcă întru al Său ipostas avea unită firea omenească ce a pătimit şi s-a răstignit. (Vezi şi subînsemnarea zicerii „căci, dacă ar fi cunoscut-o, nu L-ar fi răstignit pe Domnul slavei", *1 Corinteni* 2:8.)[337]

48 Cum a fost cel pămîntesc, aşa sînt şi cei pămînteşti;

Adică, precum a murit şi s-a stricat Adam cel pămîntesc, aşa vor muri şi se vor strica şi oamenii cei pămînteşti, strănepoţii lui. Sau zice că cei pămînteşti, pironiţi către pămînt, vor muri moartea păcatului.

şi cum este Cel ceresc, aşa sînt şi cei cereşti.

Adică, precum noul şi cerescul Adam, Hristos, străluceşte şi rămîne nemuritor, tot aşa vor străluci şi vor rămîne nemuritori şi cei ce cred într-Însul şi s-au făcut fii ai Lui după dar. Căci deşi al doilea Adam, Domnul, a murit după firea Sa omenească, El a murit [tocmai] ca să strice moartea. Sau şi aşa să înţelegi zicerea: că la fel cu Hristos se vor slăvi şi aceia care au viețuit în chip dumnezeiesc, după asemănarea lui Hristos, căci cugetau cele cereşti, iar nu cele pămînteşti.[338]

ţat părintească limbă a Israilitenilor, îl numeşte «pămîntesc» pe omul cel făcut din pămînt" (*Cuvînt despre facerea omului*, capitolul 22).

Iar Zonara (în tîlcuirea *Octoihului*) zice că ţărîna pe care luat-o Dumnezeu din pămînt şi l-a făcut pe om a fost cea mai curată şi mai subţire a pămîntului, cum ar zice cineva făina cea mai aleasă şi mai albă a grîului. De altfel, şi Latinii îl numesc pe om „homo", de la „humus", care însemnează „pămînt". (n. aut.)

[337] Alţi Părinţi zic că Domnul S-a numit „din cer" pentru petrecerea Lui cea cerească. Iar Teodorit tîlcuieşte că zicerea „al doilea Om, Domnul din cer" însemnează a doua venire a Domnului, căci de acolo, adică „din cer", Se va arăta nouă Domnul. (n. aut.)

[338] Coresi zice că Hristos Se numeşte „ceresc" pentru nepăcătuire; iar Ambrozie, Ilarie şi alţii, pentru că S-a născut din Fecioară fără sămînţă, firea omenească unindu-se cu Dumnezeu-Cuvîntul şi făcîndu-se nestricăcioasă.

49 Şi, precum am purtat chipul celui pămîntesc, să purtăm şi chipul Celui ceresc!

Aici, Apostolul arată mai curat că vorbeşte în chip sfătuitor şi moral, iar nu dogmatic. Şi „chip al celui pămîntesc" numeşte faptele cele rele, iar „chip al Celui ceresc", faptele bune.[339] Deci zice: Precum am vieţuit cu răutate, ca fii ai lui Adam cel pămîntesc şi ca unii ce cugetăm cele pămînteşti, tot aşa să vieţuim cu fapte bune, păzind chipul petrecerii cerescului Adam, a Domnului nostru Iisus Hristos.

Iar dacă se vorbeşte dogmatic, atunci „chip al celui pămîntesc" este acesta: „Pămînt eşti şi în pămînt te vei întoarce" (*Faptele Apostolilor* 3:19), iar „chip al celui ceresc" este învierea din morţi şi nestricăciunea – precum zice Sfîntul Metodie în cuvîntul despre înviere. Astfel, zicerea aceasta, că „vom purta chipul Celui ceresc", nu mai trebuie înţeleasă în chip sfătuitor şi moral, că ar numi vieţuirea, petrecerea plăcută lui Dumnezeu, ci că este arătătoare a învierii ce va să fie, că adică noi, cei ce am vieţuit după urmarea lui Hristos, vom purta chipul cerescului Hristos, înviind nestricaţi şi străluciţi cu cereasca Lui slavă.

50 Aceasta însă zic, fraţilor: Carnea şi sîngele nu pot moşteni împărăţia lui Dumnezeu,

Fiindcă a vorbit mai sus de „chipul celui pămîntesc", acum, de parcă ar tîlcui ce înseamnă aceasta, Apostolul zice că este „carnea şi sîngele", adică faptele trupeşti ale grosimii trupului, care nu vor putea moşteni împărăţia lui Dumnezeu.

nici stricăciunea nu moşteneşte nestricăciunea.

Adică răutatea, care strică evghenia [„nobleţea", n. m.] sufletului, nu poate să moştenească slava aceea cerească şi bunătăţile acelea nestricăcioase.

Iar Grigorie Teologul (în epistola întîi către Clidonie) spune că zicerile: „al doilea Om, din cer", „cum este Cel ceresc, aşa sînt şi cei cereşti", „nimeni nu s-a suit în cer, decît numai Fiul omului, Cel ce S-a pogorît din cer" şi cele de acest fel, trebuie socotite că se zic pentru unirea cu Cel ceresc". (n. aut.)

[339] Iar Chiril al Alexandriei tîlcuieşte „chipul Celui ceresc" zicînd că însemnează viaţa întru sfinţenie, petrecerea fără de prihană întru toate. [...]

Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim zice aşa: „Cel ce a purtat «chipul Celui ceresc» de-a pururea se sîrguieşte a urma cu duhul *Sfintei Scripturi*, duh întru care se află ţinerea sufletului prin fapta bună şi prin cunoştinţă. Iar cel ce a purtat «chipul celui pămîntesc» ia aminte numai slova, întru care este slujirea către trup după simţire, făcînd patimile" (capitolul 86 al sutei a 4-a din cuvintele teologice). (Vezi şi subînsemnarea zicerii „Căci, pe care i-a cunoscut mai înainte, pe aceia mai înainte i-a şi hotărît a fi de un chip cu chipul Fiului Său", *Romani* 8:29). (n. aut.)

Poţi însă înţelege că toate acestea nu se zic doar despre viețuire, în chip moral, ci şi despre înviere, în chip dogmatic. Şi atunci, prin zicerea „carnea şi sîngele nu pot moşteni împărăţia lui Dumnezeu", se înţelege că trupul acesta gros, alcătuit din cărnuri şi din sînge, nu va dobîndi împărăţia lui Dumnezeu în viitorul veac, pentru că acolo nu sînt mîncări şi băuturi, din care e nevoit el să se hrănească. La fel, înţelegem că „nici stricăciunea – adică trupul acesta stricăcios – nu moşteneşte nestricăciunea", dacă rămîne stricăcios. De aceea trebuie ca trupul nostru să se facă duhovnicesc şi nestricat, pentru ca cel asemenea să le dobîndească pe cele asemenea, adică bunătăţile duhovniceşti şi nestricate.[340] Să ştii însă că marele Hrisostom a înţeles că Apostolul zice acestea sfătuitor şi moral, pentru buna-viețuire, iar nu pentru înviere, în chip dogmatic.

51 Iată, taină vă spun vouă:

Apostolul se întoarce iar la cuvîntul despre înviere şi zice că are să spună Corintenilor o taină înfricoşată şi negrăită. Cu cuvîntul acesta le arată dragoste şi le face multă cinste, căci taina – după Teodorit – este aceea care nu se arată tuturor, ci numai prietenilor. De aceea şi Domnul le-a zis Apostolilor: „Pe voi v-am numit prieteni, căci tot ce am auzit de la Tatăl Meu am făcut cunoscut vouă" (*Ioan* 15:15).

nu toţi vom muri, însă toţi ne vom schimba,

Nu toţi – zice – vor muri, dar toţi se vor schimba – adică cei ce nu au murit au să se prefacă şi ei întru nestricăciune. Deci şi tu Creştine, deşi ai să mori, să nu te temi că nu vei învia! Căci ţie îţi zic, Creştine, că aceia care se vor afla vii în ceasul sfîrşitului lumii, nu vor muri, ca să aibă nevoie de îngropare şi de topirea vremii. Însă nu le e destul lor aceasta spre înviere, ci au să se schimbe, şi aşa vor veni întru nestricăciune şi nemurire. Aşadar – precum celor ce se vor afla vii nu le va folosi la nimic că nu au murit, căci şi acelora schimbarea le va fi ca moartea, murind întru dînşii stricăciunea şi schimbîndu-se întru nestricăciune – tot aşa nici pe voi nu vă va vătăma dacă veţi muri mai înainte şi vă veţi topi; pentru că şi voi vă veţi schimba la fel cu aceia, adică vă veţi scula din morţi nestricaţi şi nemuritori întru aceeaşi cirtă de vreme.

52 întru o cirtă, în clipirea ochiului, la trîmbiţa de apoi.

---

[340] Şi Teodorit (de la care şi Teofilact s-a împrumutat) a înţeles dogmatic zicerile acestea, ca fiind despre înviere, iar nu moral, despre viețuire. (n. aut.)

Toate acestea – zice – se vor face în necurmata şi nedespărţita vreme a unei clipiri de ochi, lucru care cu adevărat este plin de mare mirare şi înspăimîntare. Căci nu trebuie să se mire cineva doar pentru că trupurile putrezite şi topite de atîţia ani au să învie, sau că fiecare om are să-şi ia trupul său, ci şi pentru că au să se scoale atît de grabnic încît nici nu se poate spune.[341] Iar unii au înţeles zicerea „la trîmbiţa de apoi" precum se mărturiseşte de *Apocalipsa* Evanghelistului Ioan (capitolul 8). Căci Evanghelistul zice acolo că sînt şapte trîmbiţe, dintre care trîmbiţele dintîi săvîrşesc sfîrşitul lumii şi pieirea oamenilor; fiindcă nu au să piară toţi deodată, ci puţin cîte puţin, unii după alţii, potrivit iconomiei lui Dumnezeu, pentru ca, văzînd oamenii din urmă cum se omoară şi se pierd cei de mai înainte, să se pocăiască de răutăţile lor. Iar trîmbiţa cea mai de pe urmă va săvîrşi învierea şi schimbarea morţilor, care au să învie atunci în necurmata vreme a unei clipiri de ochi.

Căci trîmbiţa va suna, şi morţii vor învia nestricăcioşi

Pentru a nu se îndoi cineva cu credinţa de faptul că lucrările cele atît de mari şi minunate au să se facă în clipeala ochiului, Pavel arată că cuvîntul său este vrednic de crezare fiindcă acestea vor fi săvîrşite de puterea lui Dumnezeu. Aşa a zis şi David: „El a zis, şi s-a făcut; El a poruncit, şi s-a zidit" (*Psalmul* 148:5). Căci „trîmbiţa" nu arată altceva decît porunca lui Dumnezeu, care ajunge îndată peste tot. (Despre trîmbiţă, vezi subînsemnarea zicerii: „... întru trîmbiţa lui Dumnezeu, Se va pogori din cer", *1 Tesaloniceni* 4:16).

şi noi ne vom schimba.

Pavel nu zice aceasta pentru sine, ci pentru cei care se vor afla vii în vremea sfîrşitului lumii. Dar, fiindcă grăieşte ca şi cum aceia ar fi de faţă, se numără şi el împreună cu ei.

53 Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune, şi acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire.

---

[341] Vrednice de laudă sînt şi cele zise despre grăbirea aceasta de Ghenadie Scoliastul, cînd tîlcuieşte locurile acestea: „Va veni ceasul, şi acum este, cînd morţii vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, şi cei care-l vor auzi vor învia" şi: „Toţi cei ce sînt în morminte vor auzi glasul Lui şi vor ieşi." Aşadar, el zice: „Adică, din puterea glasului, se vor scula într-o cirtă de vreme şi, odată cu ieşirea glasului, va urma şi învierea lor [...]" (din manuscrisul cuvîntului despre a doua venire a lui Hristos, manuscris ce se află în sfinţita mănăstire Pantocrator). Vezi şi tîlcuirea stihului 16 al capitolului 4 al celei dintîi epistole către Tesaloniceni. (n. aut.)

Fiindcă a zis mai sus că împărăția lui Dumnezeu nu va fi moștenită de carne și de sînge și că morții se vor scula nestricăcioși, ca să nu socotească cineva că trupurile nu vor învia din pricină că în viața aceasta sînt alcătuite din carne și sînge, Apostolul zice aici că trupurile vor învia cu adevărat, însă nu vor fi carne și sînge, adică groase și stricăcioase, ci că au să se schimbe în subțirătate și în nestricăciune. Și spune aceasta pentru cei care zic că nu vor învia trupurile acestea, ci altele. Căci Apostolul zice că va învia trupul acesta stricăcios și muritor, și nu altul. Astfel, trupul rămîne același, căci acesta trebuie să se îmbrace cu nestricăciunea și cu nemurirea, iar stricăciunea și moartea trupurilor se pierd. Moartea se osebește însă de stricăciune, fiindcă nu mor decît făpturile însuflețite și simțitoare, iar de stricat se strică și cele neînsuflețite și nesimțitoare. Deci, fiindcă și în trupurile noastre se află cîte ceva asemănător cu cele neînsuflețite și nesimțitoare, precum sînt perii și unghiile, înseamnă că și acestea vor primi nestricăciunea.

54 Iar cînd acest (trup) stricăcios se va îmbrăca în nestricăciune și acest (trup) muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvîntul care este scris: „Moartea a fost înghițită de biruință" (Osie 13:15).

Cînd se vor face toate acestea, atunci se va plini cuvîntul scris de Proorocul Osie. Căci, de vreme ce a zis lucruri de mirare, Apostolul le adeverează și le încredințează cu mărturia *Sfintei Scripturi*. Iar „întru biruință" însemnează că la sfîrșit moartea va fi înghițită întru toată deplinătatea, încît, după ce va fi biruită și se va pierde desăvîrșit, nu-i va mai rămîne nici o nădejde să se mai împuternicească.

55 „Unde este, moarte, boldul tău? Unde este, iadule, biruința ta?" (Osie 13:14).

Aici, dumnezeiescul Apostol își iese din sine ca și cum ar privi lucrurile făcîndu-se înaintea sa, și strigă cîntarea de biruință a aceluiași Prooroc Osie. Și, ca și cum ar avea-o pe moarte doborîtă sub dînsul, așa se suie asupra ei și o calcă cu picioarele, zicînd: Ce s-a făcut cu boldul tău, moarteo? Și unde a pierit biruința ta, iadule?[342] Se osebește însă iadul de moarte, fiindcă iadul ține

[342] Și Teologul Grigorie își iese din sine și, întru un glas cu fericitul Pavel, strigă cîntarea de biruință asupra șarpelui celui gîndit, adică al diavolului, și epitaful [inscripție la mormînt, n. m.] celui care a zămislit moartea și care ținea sufletele în iad, zicînd pentru dînsul: „Și ce epitaf i s-ar fi cuvenit de la noi? «Unde îți este, moarte, boldul? Unde îți este, iadule, biruința?» Cu Crucea ai fost doborît, cu moartea cea de viață făcătoare ai fost omorît! Ești fără suflare, mort, nemișcat, nelucrător, deși încă ții la vedere chipul șarpelui, batjocorit însă!"

sufletele, iar moartea stăpîneşte trupurile, căci sufletele sînt nemuritoare şi nu pot fi stăpînite de moarte, care e potrivită trupurilor.

56 Şi boldul morţii este păcatul,

Păcatul este bold al morţii, fiindcă moartea are putere să-i stăpînească pe oameni doar prin păcat, folosindu-l pe acesta ca pe un bold şi armă cu care loveşte. Şi, mai întîi, îi omoară sufleteşte, şi apoi trupeşte. Căci – aşa cum scorpia este o vietate mică şi nebăgată în seamă, dar are putere în boldul ei – tot aşa şi moartea, avînd ca bold al ei păcatul, e tare şi biruie; însă, fără de păcat, e cu totul neputincioasă şi nelucrătoare. Aceasta o arată Domnul, căci, venind la Dînsul şi neaflînd păcat, moartea a fost biruită şi a rămas nelucrătoare.[343]

iar puterea păcatului, Legea.

Cum este *Legea* putere a păcatului? Aşa, căci pe cînd nu era *Legea*, care porunceşte să nu facem păcate, nu ne osîndeam atît de mult, fiindcă păcătuiam întru necunoştinţă. Iar după ce s-a dat *Legea*, ea a arătat greutatea păcatului şi ne-a osîndit mai mult, fiindcă păcătuim întru cunoştinţă, călcînd *Legea* lui Dumnezeu. Aşadar, *Legea* a făcut ca păcatul să fie puternic, nu din firea ei – pentru că *Legea* este bună şi sfîntă, fiind dar al lui Dumnezeu – ci din lenevirea noastră. Căci noi nu am folosit bine doctoria dăruită nouă de Dumnezeu, ca să ne vindecăm de păcat, ci am folosit-o rău, sporind greutatea şi pedeapsa păcatului, aşa cum arată Apostolul pe larg în epistola sa către *Romani* (capitolul 7). Deci, omule, nu te îndoi despre înviere, căci, iată, păcatul, care era arma morţii, se ridică din mijloc, iar *Legea*, care ajunsese a fi putere a păcatului, s-a făcut nelucrătoare. Aşadar, este arătat că moartea, fiind dezarmată, nu mai are putere, ci rămîne nelucrătoare.

57 Dar să dăm mulţumire lui Dumnezeu, Care ne-a dat biruinţa prin Domnul nostru Iisus Hristos!

Războiul – zice – a fost al Domnului nostru Iisus Hristos, iar biruinţa ni s-a dat nouă, Creştinilor, nu pentru vreo răsplătire a faptelor noastre bune, nici

---

(*Cuvînt la Paşti*). Şi ia aminte că zicerea Proorocului Osie este aşa: „Unde e osînda ta, Moarteo? Unde e boldul tău, iadule?" (n. aut.)

[343] Despre aceasta zice dumnezeiescul şi prea-retoricul Grigorie al Nyssei: „Deci, fiindcă toată firea răutăţii s-a pierdut întru Acela «care păcat nu a făcut – precum zice Proorocul – şi în a Cărui gură nu s-a aflat vicleşug» (*Isaia* 53:9), întru Hristos aşadar, împreună cu păcatul s-a pierdut şi moartea ce urma păcatului. Căci nu este altă naştere a morţii decît numai păcatul" (*Cuvînt la zicerea „cînd se vor supune Lui toate"*). (n. aut.)

după datorie, ci după darul şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu-Tatăl, Care a făcut să biruim şi moartea, şi păcatul, şi pe diavol prin războiul dat de Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos.

58 De aceea, iubiţii mei fraţi, fiţi tari, neclintiţi, sporind totdeauna întru lucrul Domnului,

Zice: Iubiţii mei fraţi, de vreme ce aţi cunoscut din cîte am zis că va fi înviere a morţilor şi răsplătire a faptelor bune, fiţi aşadar întăriţi! – căci Corintenii se clătinau în dogma despre înviere. Şi – fiindcă se leneveau despre viaţa cea bună şi plăcută lui Dumnezeu din pricină că, după socotinţa lor cea greşită, nu nădăjduiau în înviere – Apostolul le zice „să sporească totdeauna în lucrul Domnului". Adică nu doar să-l facă, ci să se ostenească într-însul cu covîrşire şi cu prisosinţă. Iar „lucrul Domnului", pe care îl iubeşte Domnul şi pe care îl cere de la noi ca pe o datorie, este fapta bună şi paza poruncilor Lui.[344]

ştiind că osteneala voastră nu este zadarnică întru Domnul.

Adică: Voi, Creştinii, oricît aţi osteni întru lucrul Domnului, nădăjduind că se va face învierea, să ştiţi că nu veţi pierde osteneala, ci Domnul vă va plăti pentru toate. Căci mai înainte – zice – vă leneveaţi despre fapta bună şi despre poruncile Domnului fiindcă nu credeaţi că va fi înviere şi nu voiaţi să osteniţi în zadar; iar acum, după ce v-aţi încredinţat că va fi înviere, oricît aţi osteni, ştiţi că nu este în zadar.

Iar „întru Domnul" însemnează ori că osteneala lor se făcea cu ajutorul Domnului, ori că nu se zădărnicea de Domnul, ci aveau să ia de la Dînsul răsplătirile.

---

[344] Marele Vasilie, întrebat fiind cum prisoseşte cineva în lucrul Domnului, răspunde că prisoseşte atunci cînd înmulţeşte darul dat lui de Dumnezeu, [...] sau cînd [...] arată mai multă silinţă a sa în lucrul Domnului (hotărîrea 290 pe scurt). Iar Cuviosul Marcu zice că „lucrarea după Dumnezeu se numeşte faptă bună" (*Despre cei ce socotesc că se vor îndrepta din fapte*, capitolul 202). (n. aut.)

CAPITOLUL XVI

1 Cît despre adunarea pentru sfinţi, cum am rînduit bisericilor Galatiei aşa să faceţi şi voi.

După ce a plinit cuvîntul despre dogma învierii, vrînd să intre în cuvîntul moralizator, fericitul Pavel a lăsat toate celelalte şi a venit la capul faptelor bune, la milostenie. Căci „adunare" numeşte strîngerea banilor ce se dădeau milostenie Creştinilor săraci. Şi Apostolul arată de la început, de la numire, înlesnirea lucrului, pentru că ceea ce se adună de la mulţi nu împovărează pe nimeni. Apoi, îi porneşte spre rîvna milosteniei povestindu-le ce au săvîrşit alţii, zicînd: Aşa cum Galatenii adună milostenii pentru „sfinţi", adică pentru Creştinii săraci ce se află în Ierusalim[345], tot astfel să adunaţi şi voi! Şi nu a zis: I-am sfătuit pe Galateni să facă aceasta – ci: „am rînduit", adică „am poruncit lor", ca să te înveţi tu, Creştine, că adunarea aceasta pentru Creştinii săraci este poruncă împărătească şi de aceea nu se cuvine a o defăima, ci a o împlini ca pe o datorie.

2 În ziua întîi a sabatului, fiecare dintre voi să pună deoparte, strîngînd cît poate,

„Ziua întîi a sabatului" numeşte Duminica, fiindcă „Sabaton" este nu numai ziua a şaptea, ci şi toate zilele săptămînii luate împreună. Şi Apostolul îi îndeamnă să strîngă milostenia în ziua aceasta, aducîndu-le aminte de Tainele cele făcătoare de viaţă cu care se împărtăşesc Creştinii Duminica. Căci, dacă Creştinii se împărtăşesc în ziua Duminicii cu nestricăciosul Trup şi Sînge al Domnului, cum nu este drept a împărtăşi şi ei pe Creştinii săraci cu stricăcioasa milostenie din averile lor? Şi Apostolul porunceşte ca fiecare Creştin să învistierească ceea ce s-ar înlesni cu multă purtare de grijă. Căci nu le-a cerut să aducă milostenia numaidecît, pentru a nu se ruşina cineva că aduce prea puţin, ci a zis: Creştine, pune de o parte în fiecare Duminică milostenia ta cea după putinţă şi păstreaz-o acasă, aducînd-o cînd se va fi strîns de ajuns.

ca să nu se facă strîngerea abia atunci cînd voi veni.

Zice: Creştinilor, adunaţi milostenia mai dinainte, nu atunci cînd trebuie trimisă la săraci în Ierusalim. Şi, zicînd: „cînd voi veni", Pavel îl face mai

---

[345] Vezi şi subînsemnarea zicerii „ca să ne aducem aminte de cei săraci" (*Galateni* 2:10). (n. aut.)

osîrdnici spre adunarea milosteniei, fiindcă aceasta avea să se dea şi să se numere înaintea lui.

3 Iar cînd voi veni, pe cei pe care îi veţi socoti,
pe aceia îi voi trimite cu scrisori să ducă darul vostru la Ierusalim.

Iar de voi veni – zice – atunci voi trimite la Ierusalim milostenia pe care a-ţi adunat-o, împreună cu scrisori, prin fraţii pe care i-aţi afla vrednici pentru aceasta. Şi bine a zis dumnezeiescul Apostol că va trimite prin aceia pe care i-ar afla potriviţi, ferindu-se de smintelile ce urmează din aceasta, pentru a nu bănui că vor opri ceva din banii adunaţi.

Deci – o, cititorule! – fă stare la acest „îi veţi socoti" şi apoi citeşte: „pe aceia îi voi trimite prin scrisori", pentru a fi înţelegerea cuvîntului astfel: Pe cei ce îi veţi cerca, pe aceştia îi voi trimite cu scrisorile mele – ca şi cum ar zice: Căci şi eu aş voi să merg cu dînşii şi, prin scrisorile mele, mă voi împărtăşi cu dînşii întru această slujbă. Şi a numit milostenia „filotimie", adică rîvnă a voinţei, ca să arate că cei ce miluiesc fac acest mare bine cu osîrdie, iar nu cu scîrbă şi cu silă. Şi i-a spus „dar", iar nu „milostenie", socotind că e lucru nevrednic a o numi astfel, pentru acei sfinţi Creştini care aveau să o primească.

4 Şi, de va fi cu cuviinţă să merg şi eu, vor merge împreună cu mine.

Dacă ceea ce veţi strînge va fi atît de mult încît milostenia să fie vrednică de a sluji şi eu la ducerea ei, voi merge cu bucurie şi eu la Ierusalim. Cu acest cuvînt, Apostolul îi îndeamnă să facă milostenia mai îmbelşugată. Însă Pavel voieşte să aibă martori că nu va lua nimic din banii adunaţi, şi de aceea zice că nu va merge singur, ci împreună cu aceia pe care îi vor alege Corintenii.

5 Ci voi veni la voi cînd voi trece prin Macedonia,
căci prin Macedonia trec.
6 Şi voi rămîne la voi sau poate voi şi iarna,
ca să mă petreceţi oriunde voi merge.
7 Căci nu voiesc să vă văd acum doar în treacăt,
ci nădăjduiesc să rămîn la voi cîtăva vreme, dacă va rîndui Domnul.

Apostolul nu a zis că *merge* în Macedonia, ca să nu spună Corintenii că îi cinsteşte mai mult pe Macedoneni decît pe ei, ci a zis că *trece* prin Macedonia, că adică îi va vedea pe Creştinii din Macedonia cu grăbire şi în treacăt, iar la ei va rămîne vreme îndelungată. Cu cuvîntul acesta arată că îi preţuieşte

mai mult decît pe Macedoneni, ca pe ucenicii săi mai adevărați și mai vrednici de cuvînt (căci mare era Biserica din Corint), și totodată îi înspăimîntă pe aceia dintre ei ce păcătuiau. Dar adaugă: „poate", pentru neștiință, fiindcă nu știa dacă i se va îngădui de către Duhul Sfînt să rămînă la dînșii, căci unde voia Sfîntul Duh, acolo mergea și el. Iar atunci se afla în Efes, urmînd să străbată în grabă Macedonia și apoi să meargă în Corint. Și Pavel își arată dragostea către Corinteni prin multe semne, dar mai ales prin aceea că nu voia să-i vadă pe ei în treacăt și că voia a fi petrecut de dînșii acolo unde avea a merge.

8 Voi rămîne însă în Efes pînă la Cincizecime.

Și cuvîntul acesta este al unui om care mult îi iubește pe ai săi, a le spune adică unde are să petreacă și pînă cînd. Alt semn de dragoste este și că le spune pentru ce pricină are să rămînă în Efes pînă la Cincizecime, căci mai departe zice:

9 Căci mi s-a deschis ușă mare spre lucru mult, dar sînt mulți potrivnici.

Adică: Mulți vor să vină la credința lui Hristos și de aceea s-a deschis o ușă mare, ca să intre aceștia. Și ușa aceasta este deschisă „spre lucru mult" pentru că cei ce se află aici își au gîndul și osîrdia lucrătoare foarte, înflorind în credință (căci învățătorul cel bun socotește strîmtorare a nu avea ucenici osîrdnici). Iar potrivnicii – zice – sînt mulți, pentru că mulți primesc credința, și diavolul, văzîndu-se lipsit de robii și slujitorii săi de mai înainte, se tulbură mai mult și scoală pe mulți împotriva propovăduirii mele evanghelice.

10 Iar de va veni Timotei, vedeți să fie fără teamă la voi,

Fiindcă urma să meargă în Corint, era de așteptat ca Timotei să-i mustre și să-i certe pe cei ce păcătuiau. De aceea, Pavel îl apără dinainte, îndatorîndu-i pe Corinteni și zicîndu-le să nu se scoale asupra lui Timotei cei bogați și cei învățați întru filosofie. Nu pentru că Timotei ar fi fost fără bărbăție și mic de suflet și ar fi căzut de frică, ci pentru a nu se vătăma de aceia ce ar fi stat împotriva lui, căci Timotei era foarte gătit și osîrdnic a primi primejdii. Și bine a zis Pavel: „să fie fără teamă Timotei la voi"; căci – zice – îi las deoparte pe Elinii din afară [din afara Bisericii, n. m.], care poate îi vor sta împotrivă; eu partea voastră o caut, adică să primiți mustrările și certările lui Timotei cu blîndețe, cu smerită cugetare și cu supusă ascultare.

căci lucrează ca și mine lucrul Domnului. Deci să nu-l defaime nimeni,

Timotei – zice – nu propovăduieşte şi nu învaţă simplu şi la întîmplare, ci precum o fac şi eu! – cuvînt care e o mare laudă pentru acela. De aceea – zice – nu cumva să-l defaime cineva dintre voi ca pe unul mai mic şi mai tînăr! Căci – de vreme ce era tînăr şi singur şi primise purtarea de grijă şi îndreptarea unui norod atît de numeros, şi încă a unuia mîndru – era de aşteptat ca Timotei să fie defăimat de către Corinteni.

11 ci să-l petreceţi cu pace, ca să vină la mine,
căci îl aştept împreună cu fraţii.

Zice: Nu numai să nu-l defăimaţi, dar chiar cinstiţi-l pe Timotei! – căci aceasta înseamnă zicerea „să-l petreceţi". Să-l petreceţi – zice – „cu pace", adică fără gîlceavă şi prigonire, ci cu toată supunerea. Şi, zicînd că-l aşteaptă să se întoarcă, Pavel îi sperie cu socoteală, ca ei să ştie că Timotei i le va spune pe toate, şi astfel să nu-l mîhnească pe el cu nimic. Pe lîngă aceasta, îl arată Corintenilor mai vrednic de cucernicie pe Timotei, văzînd ei că Pavel îl aşteaptă să meargă înapoi, avînd nevoie de el.

12 Cît despre fratele Apollo, l-am rugat mult să vină la voi cu fraţii;
totuşi nu a fost voie să vină acum.

Acest Apollo era şi mai mare cu vîrsta decît Timotei, şi bărbat iscusit la vorbă, precum îl arată *Faptele Apostolilor* (capitolul 18). Deci – ca să nu spună Corintenii: Şi pentru ce nu l-ai trimis pe Apollo, care e mai în vîrstă, ci ni l-ai trimis pe mai tînărul Timotei? – Pavel le zice că mult l-a rugat pe Apollo să se ducă. Şi nu a zis că acela i-a stat împotrivă şi nu a voit, ci, pentru a-l slobozi de mustrare, spune că nu a fost voia lui Dumnezeu ca el să se ducă atunci.

Ci va veni cînd va găsi prilej.

Pentru a nu spune Corintenii: Aceasta, anume că l-ai rugat pe Apollo să vină, este pricinuire – o, fericite Pavele! – Apostolul zice aici că Apollo va veni cînd va avea vreme potrivită, întîi, ca să-l apere şi să-l dezvinovăţească fiindcă nu se dusese, şi, în al doilea rînd, ca să-i mîngîie pe Corinteni cu nădejdea venirii lui, fiindcă aceia doreau să-l vadă şi să se îndulcească de el.

13 Privegheaţi,

Aici, la sfîrşitul epistolei, marele Apostol îi sfătuieşte iarăşi pe Creştinii din Corint şi le zice să fie totdeauna treji, arătînd că nu se cuvine a-şi avea nădejdea mîntuirii numai întru învăţătorii lor, ci şi întru a loru-şi osîrdie şi

sîrguință. Și le-a zis să fie treji fiindcă dormitau și se leneveau, în loc să fie cu luare aminte ca să nu-i amăgească unul și altul cu socotințe mincinoase și cu rele dogme – precum am zis în multe părți ale tîlcuirii acesteia. Socotește însă – o, cititorule! – că Pavel arată și din cuvîntul acesta că Hristos grăia în inima lui, căci el le zice ucenicilor săi aceleași lucruri ca și Hristos: „Cele ce le zic vouă, tuturor le zic: Privegheați!" (*Marcu* 13:37).

stați în credință,

Zice: Fraților, stați întăriți în credință și nu întru înțelepciunea din afară, căci întru înțelepciunea din afară nu este stare și întărire, ci clătinare, înduplecare și povîrnire! Și a zis aceasta fiindcă Creștinii din Corint se clătinau în dogmele credinței, mai ales în dogma despre înviere.

îmbărbătați-vă și întăriți-vă!

Apostolul a zis aceasta din pricina celor care îi vrăjmășuiau și, ca să le facă rău, îi înduplecau să calce predaniile lui Pavel, cum mai ales a fost aceea că bărbații se cuvine a se ruga cu capetele descoperite, iar femeile cu ele acoperite – despre care am vorbit în capitolul XI. Și le-a zis să se îmbărbăteze fiindcă erau mici la suflet și – după Teodorit – aveau vrăjmași arătați, fiind luptați de către necinstitorii de Dumnezeu, avînd nevoie să arate inimă mare în acele prigoane și greutăți.

14 Toate ale voastre să se facă întru dragoste!

Pavel a zis aceasta pentru Corintenii care aveau prigoniri și dezbinări și despărțeau Biserica lui Hristos în multe părți – precum am spus la începutul tîlcuirii. Și zice: Fie că învață cineva, fie că se învață, fie că mustră și ceartă, toate se cuvine să se facă cu dragoste! Căci, cînd este dragoste, negreșit nu mai încape nici mîndrie, nici prigonire, nici dezbinări.

15 Și vă rog pe voi, fraților –

Aici, Apostolul alcătuiește cuvîntul în chip săritor, căci zicerea „vă rog" nu se unește cu zicerea „știți casa lui Stefanas", de mai jos, ci cu zicerea „ca și voi să vă supuneți unora ca aceștia". Iar aceasta: „știți casa" și celelalte, s-au pus la mijloc.

știți casa lui Stefanas, că este începătură a Ahaiei,

Zice: Fraţilor, voi ştiţi (şi nu trebuie să aflaţi de la mine) cum „casa lui Stefanas este începătură a Ahaiei". Numeşte casa lui Stefanas „începătură" fie pentru că aceia crezuseră în Hristos înaintea celorlalţi Corinteni, fie pentru că aveau o petrecere mai cuvioasă şi mai îmbunătăţită decît a celorlalţi. Căci începătura totdeauna însemnează ceea ce e mai bun şi are dreptul a fi cinstită mai mult. Iar care parte a Moreii se numeşte Ahaia, vezi în subînsemnarea zicerii „căci Macedonia şi Ahaia au bine-voit" (*Romani* 15:26).[346]

şi că spre slujirea sfinţilor s-au rînduit pe ei înşişi –

Zice: Toată această familie blagoslovită a lui Stefanas, împreună cu casnicii lui, s-a afierosit spre a-i primi pe Creştinii săraci şi a le sluji lor întru toate cele de nevoie. Şi ce-i mai de mirare e că aceşti fericiţi nu au fost rînduiţi la aceasta de către alţii, de nevoie şi de silă, ci ei înşişi s-au rînduit, din voia şi din alegerea lor, pentru dragostea de fraţi şi de Hristos.

16 ca şi voi să vă supuneţi unora ca aceştia şi oricui lucrează şi se osteneşte împreună cu ei.

Adică: Vă rog, fraţii mei, să vă supuneţi şi voi acestora şi să-i ajutaţi atît cu cheltuială de bani, cît şi cu slujbă trupească. Şi nu le-a zis doar să lucreze împreună cu dînşii, ci le-a cerut „să se supună" lor arătînd covîrşitoare şi întinsă ascultare. Şi, ca să nu se creadă că vorbeşte cu hatîr numai pentru Stefanas, Apostolul le zice apoi să se supună oricărui lucrează şi osteneşte întru aceste fapte bune, adică întru slujba ajutorării Creştinilor săraci. Căci toţi aceştia – zice – sînt vrednici a primi cinste de la ceilalţi, ca astfel să poată răbda vitejeşte osteneala pe care o duc pentru fraţii săraci.

17 Mă bucur însă pentru venirea lui Stefanas, a lui Fortunat şi a lui Ahaic, căci aceştia au împlinit lipsa voastră.

Aceştia trei erau cei care îi vestiseră lui Pavel prigonirile, dezbinările şi celelalte necuviinţe şi păcate pe care le făceau Corintenii – precum am arătat cînd am vorbit despre pricina acestei epistole. Şi poate familia şi casnicii lui Hlois (de care a pomenit în capitolul 1, stih 11), prin aceştia trei, au arătat lui Pavel nestatornicia Corintenilor. Însă, de vreme ce Corintenii urmau a se tulbura şi a se mînia pe Stefanas, pe Fortunat şi pe Ahaic că vestiseră acestea lui Pavel, Apostolul îi vorbeşte de bine în scrisoare, zicînd: Lipsa voastră, fraţii

[346] Despre acest Stefanas, vezi şi în capitolul 1, stihul 16, al acestei epistole, în subînsemnare. (n. aut)

mei, au împlinit-o aceştia, adică ei au venit în locul vostru la mine şi au suferit atîtea călătorii ostenitoare din dragoste pentru voi.

18 Şi au odihnit duhul meu şi al vostru.

Cu aceste cuvinte, Pavel arată că odihna pe care au pricinuit-o duhului său trimişii de mai sus era însăşi odihna Corintenilor. Căci zice: De vreme ce eu m-am odihnit de dînşii, şi voi să socotiţi aceasta ca un cîştig şi odihnă a voastră. Şi de aceea să nu le arătaţi vreo sălbăticie celor care ne-au pricinuit, mie şi vouă, un asemenea bine.

Să cunoaşteţi deci pe unii ca aceştia!

Adică: Aveţi-i întru toată cinstea, apropierea şi înlesnirea!

19 Vă îmbrăţişează Bisericile Asiei.

Cu îmbrăţişarea aceasta, Sfîntul Apostol lipeşte unul cu altul mădularele lui Hristos, precum obişnuieşte să facă la sfîrşitul tuturor epistolelor sale.

Vă îmbrăţişează mult, întru Domnul, Achila şi Priscila, împreună cu biserica din casa lor.

Pavel trimite îmbrăţişări din partea lui Achila şi a Priscilei, făcătorii de corturi în casa cărora rămînea petrecînd şi lucrînd împreună cu dînşii cînd se afla în Corint, fiindcă aceştia se aflau atunci în Efes (precum mărturisesc *Faptele Apostolilor* în capitolul 18:16). Vezi însă – o, cititorule! – fapta bună a acestui dumnezeiesc Achila şi a Priscilei – de trei ori fericiţii! – care au arătat casa lor biserică, fiindcă se aduna într-însa mulţimea Creştinilor.

20 Vă îmbrăţişează toţi fraţii. Îmbrăţişaţi-vă toţi întru sărutare sfîntă!

Apostolul scrie adăugirea aceasta a sfintei sărutări doar întru singură trimiterea de faţă. Şi a făcut aceasta pentru multele prigoniri şi dezbinări dintre Corinteni. Deci, fiindcă în toată epistola le-a poruncit de multe ori să fie uniţi şi să aibă dragoste, la sfîrşitul acesteia, Apostolul îi uneşte cu sfînta sărutare, adică cu aceea lipsită de vicleşug şi de făţărnicie.[347]

---

[347] Despre sărutare, vezi o prea-frumoasă tîlcuire în capitolul 13 al epistolei a doua către Corinteni, la stihul 12.

Iar Teodorit zice că Pavel le porunceşte aici să se îmbrăţişeze unul pe altul cu sărutate sfîntă fiindcă era departe de Corinteni şi nu-i putea îmbrăţişa pe toţi; şi aşa, prin îmbrăţişarea

21 Salutarea, cu mîna mea, Pavel.

Fericitul Pavel dicta toate epistolele sale, şi doar urarea obişnuia să o scrie cu însăşi sfînta sa mînă. Epistola către Galateni a fost silit însă a o scrie cu mîna sa – precum vom spune, dacă va ajuta Dumnezeu, în tîlcuirea aceleia. Asemenea şi aceea către Filimon.

Deci Apostolul a scris şi aici salutarea cu mîna sa, ca să arate că cinsteşte epistola aceasta şi că toate cele cuprinse într-însa sînt ale sale.

22 Cel ce nu-L iubeşte pe Domnul nostru Iisus Hristos să fie anatema!

Cu acest cuvînt, Apostolul i-a înfricoşat pe toţi cei ce păcătuiau în Corint: pe cei care se prigoneau între ei şi făceau dezbinări, pe cei care mîncau jertfe idoleşti, pe bărbaţii care nu se rugau cu capetele descoperite, pe cei care nu aşteptau pe săraci la mesele obşteşti din Biserică, pe cei care nu credeau învierea şi – în scurt – pe toţi aceia care umblau afară de învăţăturile şi predaniile sale apostoleşti. Pentru că toţi aceştia nu-L iubeau cu adevărat pe Domnul, iar cei care nu-L iubesc pe Domnul sînt „anatema", adică sînt despărţiţi de El.[348] O, ce cuvînt înfricoşat! – de care trebuie să ne înfricoşăm şi să ne cutremurăm, fraţilor.

Maran atha!

şi sărutarea obştească, îi îmbrăţişează şi îi sărută cu sărutare sfîntă şi el. Şi, prin această îndemnare a Apostolului, ne învăţăm că toţi Creştinii care, din lucrarea diavolului, s-ar tulbura şi s-ar face vrăjmaşi unii altora, pentru orice fel de pricină, se cuvine a dezlega vrajba în grabă şi, punînd metanii unul altuia, să adauge şi sfînta sărutare la care îndeamnă aici Apostolul. Adică se cuvine ca, după metanie, să se îmbrăţişeze şi să se sărute cu sărutare nevicleană şi frăţească, zicînd unul altuia: Iartă-mă, frate, şi Dumnezeu să te ierte! – căci, cu sărutarea aceea sfîntă, arată că se unesc cu inimile lor şi că scot dintr-însele toată vrajba şi pomenirea de rău. (n. aut.)

[348] Iar cum că cel ce nu-L iubeşte cu adevărat pe Domnul se face „anatema", adică se desparte de Domnul, mărturiseşte Însuşi Domnul, Care le zicea Iudeilor că nu au cuvîntul lui Dumnezeu întru dînşii pentru că nu-L iubesc pe Dumnezeu: „Şi cuvîntul Lui nu sălăşluieşte în voi, pentru că voi nu credeţi în Cel pe care L-a trimis Acela. (...) Şi nu voiţi să veniţi la Mine, ca să aveţi viaţă! (...) Dar v-am cunoscut că n-aveţi în voi dragoste de Dumnezeu" (*Ioan* 5:38, 40, 42). Zicea încă şi către farisei: „Vai vouă!" – pentru că treceau cu vederea şi defăimau dragostea lui Dumnezeu: „Vai vouă, fariseilor! – (...) că treceţi cu vederea judecata şi dragostea lui Dumnezeu!" (*Luca* 11:42). [...]

Iar eu, scriind acestea, nu pot spune altceva decît atît: Vai nouă, Creştinilor de acum! Pentru că şi noi, fiindcă nu-L iubim cu adevărat pe Hristos, sîntem vrednici de anatema aceasta de care vorbeşte aici Pavel! [...] (Vezi despre anatemă la capitolul 9 al epistolei către Romani, stihul 3.) (n. aut.)

Adică: Domnul a venit![349] Apostolul a zis acest cuvînt mai întîi ca să adeverească dogma iconomiei întrupării lui Hristos, prin aceasta adeverind învierea, în care nu credeau Corintenii. Iar în al doilea rînd, ca să-i rușineze, zicîndu-le: Domnul și Stăpînul nostru a primit să vină, să Se întrupeze, să Se răstignească și să moară din dragoste pentru voi; iar voi Îl întărîtați, numindu-vă ai cutăruia și ai cutăruia învățători, iar nu ai lui Hristos, Care a venit în lume pentru mîntuirea voastră; iar alții faceți răutăți și nu păziți poruncile Lui.

Și Pavel nu a folosit limba elină, ci evreiască, sau – mai bine zis – siriană, căci „maran atha" este în siriacă, limbă ce are multă înrudire cu cea evreiască – precum zice marele Vasilie (în cuvîntul întîi la *Hexaimeron*). Și a folosit siriana fiindcă le scria Corintenilor, care se mîndreau întru înțelepciunea din afară și în buna vorbire a limbii eline, ca să le arate că el nu se laudă și nu are trebuință de limba elină, ci într-atît se bucură și se laudă întru simplitate și întru smerenie, încît voiește să scrie și să vorbească în limba barbară.

23 Darul Domnului nostru Iisus Hristos cu voi!

Aceasta este însușire de adevărat învățător: nu doar a învăța și a sfătui, ci a se și ruga pentru ucenicii săi, întărindu-i cu îndoit chip, adică atît cu învățătura sa, cît și cu ajutorul primit prin rugăciunile sale, întru darul cel de sus de la Domnul.

24 Dragostea mea cu voi toți, în Hristos Iisus! Amin!

Fiindcă era departe de Corint, Pavel – ca și cum și-ar întinde amîndouă mîinile, cuprinzîndu-i și îmbrățișîndu-i pe toți aceia – le spune: Dragostea mea fie cu voi toți, fiii mei! – care este la fel cu a zice: Eu sînt împreună cu voi toți, frații mei, și nu lipsesc dintre voi după duhul și dragostea mea, deși sînt despărțit după loc. Și, prin acest cuvînt, arată că toate cele scrise lor nu le-a scris din mînie și ură, ci din dragoste și din părintească purtare de grijă, măcar că pe dinafară par a avea oarecare amărăciune. Pentru a nu socoti însă că le vorbește așa ca să-i măgulească, adaugă aceasta: „în Hristos Iisus", adică: Dragostea mea – zice – către voi nu are nimic omenesc, nici vreun lucru sau scop trupesc, ci toată este duhovnicească, dumnezeiască și după Hristos.

Să ne rugăm dar lui Dumnezeu și noi, cei ce citim și auzim epistola aceasta, ca să ne iubim unii pe alții întru Hristos fără a avea întru sine-ne vreun

[349] Coresi spune că alții au zis că „maran atha" înseamnă: „Domnul nostru va veni la judecată." Așa a zis și Climent (epistola a doua). (n. aut.)

semn de dragoste lumească şi trupească, ce este potrivnică şi vrăjmaşă lui Dumnezeu. Căci astfel ne vom învrednici şi noi să dobîndim iubitele locaşuri ale lui Dumnezeu în Hristos Iisus, Domnul nostru, Care ne-a iubit pe noi, Căruia slava în veacul veacurilor! Amin!

Această întîi epistolă către Corinteni s-a scris, sau – mai bine zis – s-a trimis din Filipi, prin Stefanas, Fortunat, Ahaic şi Timotei.

TÎLCUIREA
CELEI DE A DOUA EPISTOLE
CĂTRE CORINTENI

A SLĂVITULUI ŞI PREA-LĂUDATULUI APOSTOL PAVEL

de

Sfîntul Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei

tălmăcită din elina veche în cea nouă şi
împodobită cu felurite însemnări de către
Nicodim Aghioritul

Pricina epistolei a doua către Corinteni[1], după Hrisostom, Teodorit[2], Teofilact[3] şi Icumenie[4]

Trei sînt pricinile pentru care dumnezeiescul Apostol a scris această epistolă. Mai întîi, pentru că – după înţeleptul Teodorit şi după Teofilact – marele Pavel le făgăduise Corintenilor în cea dintîi epistolă că va veni la ei, însă a întîrziat, fiindcă Duhul Sfînt l-a pornit a se îndeletnici cu altele mai de nevoie şi fiindcă i-au urmat ispite; de aceea, dezvinovăţindu-se pentru multa sa întîrziere, le-a scris şi a doua epistolă. Apoi – ţinînd seama că, în urma primei scrisori, Corintenii se mai îndreptaseră, fiind umiliţi pentru păcatul celui ce trăia cu mama sa vitregă şi întristaţi că îngăduiseră a se face o astfel de fărădelege în patria lor – Pavel trebuia să-i laude printr-o a doua epistolă. Căci, precum îi mustrase atunci cînd greşiseră, aşa trebuia să-i laude acum, cînd se îndreptaseră. De aceea, această epistolă nici nu este mustrătoare decît numai în puţine părţi, pe la sfîrşit. Iar a treia pricină – după Icumenie – e că Corintenii erau amăgiţi de cei ce făceau dezbinări, şi mai ales de Creştinii[5] cei mîndri Evrei, şi luau aminte la slova *Legii vechi*, socotind că nu e nevoie de darul lui Iisus Hristos. Acei Corinteni priveau la cei ce se făleau pe faţă, şi-l necinsteau pe Pavel ca pe un prost şi nevrednic de vreun cuvînt.

Aşadar, prin această a doua epistolă, Apostolul îi laudă pe Corinteni pentru că au scos din adunarea lor pe amestecătorul de sînge, poruncindu-le totodată să-l primească iarăşi în adunare, ca pe unul ce s-a pocăit. Mai departe, îi învaţă despre *Lege*, spunîndu-le că nu se cuvine a lua aminte numai la slova

---

[1] Ia aminte că epistola aceasta e a patra după rînduiala cu care şi-a scris Pavel epistolele, adică vine după cele către Tesaloniceni şi după cea dintîi către Corinteni – precum zice Teodorit. Şi – după Meletie al Atinelor – s-a scris în anul douăzeci şi trei după înălţarea Domnului (tomul I al *Istoriei bisericeşti*). (n. aut.)

[2] Episcop al Kirului, în veacul al cincilea. (n. m.)

[3] Sfinţitul Theofilact, Arhiepiscopul Bulgariei, cu scaunul la Ohrida, care a trăit în veacul al XI-lea. (n. m.)

[4] Episcop de Trica, pe la anul 990. (n. m.)

[5] Scriu cu majusculă cuvîntul „Creştin" ca să arăt că el numeşte un neam osebit, alcătuit din cei botezaţi din toate celelalte neamuri. Acesta e *norodul cel nou al lui Dumnezeu, noul Israil*, de vreme ce Iudeii au pierdut această vrednicie, atunci cînd s-au lepădat de Hristos-Dumnezeu. (n. m.)

cea văzută a *Legii*, ci e nevoie să cerceteze noima Duhului ascunsă în slovă. Şi adaugă că, după ce a venit Hristos, s-a făcut făptură nouă, şi de aceea Creştinii nu mai trebuie a vieţui după *Legea cea veche*, ci au a se înnoi întru toate. Apoi, osîndindu-i pe apostolii mincinoşi ce se făleau pe faţă, povesteşte cîte rele a pătimit pentru evanghelie[6] şi arată vedeniile pe care le-a avut. La urmă, sfătuindu-i să nu păcătuiască, iar cei ce au păcătuit să se pocăiască, sfîrşeşte epistola cu mulţumire.

[6] Nu e vorba de vreo carte a *Evangheliei*, ci de buna-vestire a mîntuirii oamenilor prin Iisus Hristos, aşa cum s-a arătat pe larg în subînsemnările tîlcuirii epistolei către Romani. (n. m.)

TÎLCUIRE LA EPISTOLA A DOUA CĂTRE CORINTENI

CAPITOLUL I

1 Pavel, apostol al lui Hristos Iisus, prin voința lui Dumnezeu, și Timotei, fratele:

Întru întîia lui epistolă, dumnezeiescul Pavel le spunea Corintenilor că îl va trimite la ei pe Timotei, care s-a dus în Corint și apoi s-a întors alături de Pavel, și de aceea Apostolul îl pomenește aici alături de sine. Căci, mergînd la ei, Timotei i-a făcut pe Corinteni să cerce fapta lui cea bună și a îndreptat multe greșeli de ale lor. De aceea – zic – îl pomenește Pavel alături de sine-și. Și ia aminte – o, cititorule! – că, uneori, Apostolul îl numește pe Timotei „fiu" al său, de pildă cînd le scrie despre el Filipenilor: „căci mi-a slujit ca un fiu tatălui său" (*Filipeni* 2:22); iar alteori îl numește „împreună-lucrător" cu el, cum scrie Corintenilor întru întîia epistolă: „căci lucrează ca și mine lucrul Domnului" (16:10). Iar întru această epistolă îl numește „frate" al său, prin fiecare nume făcîndu-l vrednic de a fi cinstit.

Bisericii lui Dumnezeu ce este în Corint,

Aici, lipsește zicerea „zicem" sau „înștiințăm". Și ce vă zicem? Apostolul o arată mai jos.

Și îi numește pe Corinteni „Biserică" pentru ca să-i unească, fiindcă Creștinii despărțiți unii de alții nu sînt și nu se numesc „Biserică", fiindcă „Biserică" va să zică împreună-adunare de mulțime.

împreună cu toți sfinții care sînt în toată Ahaia:

Aici, Apostolul își aduce aminte de „toți sfinții", adică de toți credincioșii Creștini care se aflau „în toată Ahaia"[7], întîi de toate ca să-i cinstească pe Co-

[7] Iar care parte a Moreei se numește Ahaia vezi la subînsemnarea capitolului 15, stihul 26, al epistolei către Romani. (n. aut.)

rinteni, prin epistola către ei salutîndu-i pe toţi ceilalţi; şi, al doilea, pentru a-i aduna pe Peloponezieni împreună, spre a fi toţi un suflet. Pe lîngă acestea, de vreme ce pătimeau obşteşte, tot obşteşte îi şi vindecă, cum face şi cu Galatenii şi Efesenii, pe care tot aşa îi salută. Şi, numindu-i „sfinţi" pe cei credincioşi, Pavel arată că cel necurat nu e vrednic să primească salutarea lui.

2 Har fie vouă de la Dumnezeu Tatăl nostru şi de la Domnul Iisus Hristos!

Ce zicem noi vouă, Bisericii Corintului? Aceasta: Să vă fie vouă harul şi pacea lui Dumnezeu-Tatăl şi a Domnului Iisus Hristos! Despre aceasta, am zis mai pe larg în tîlcuirea epistolei întîi către Corinteni, capitolul 1, stih 3.

3 Binecuvîntat este Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos,

În cea dintîi epistolă, Apostolul le făgăduise Corintenilor că va veni la ei; apoi, fiindcă a întîrziat, şi-a închipuit că se vor mîhni, bănuind că îi cinsteşte pe alţii mai mult decît pe dînşii, mergînd şi cercetîndu-i. Deci, vrînd a le arăta Corintenilor că a fost oprit a merge la dînşii de multele ispite ce au urmat, face o prea-potrivită şi înţeleaptă dezvinovăţire, zicînd: Mulţumesc lui Dumnezeu, Care m-a izbăvit de primejdii! Prin mulţumirea aceasta dă de înţeles că cele ce l-au oprit a merge la dînşii au fost mari şi rele ispite.

Se cuvine însă – o, cititorule! – să stai la zicerea „Dumnezeu", şi apoi să începi iar şi să zici „Tatăl Domnului"[8]. Iar dacă vei citi acestea unite: „Dumnezeu Tatăl Domnului nostru", nu este vreo noimă necuviincioasă, căci Dumnezeu şi Tatăl al Unuia şi Aceluiaşi Hristos este Dumnezeu al firii Lui omeneşti şi Tată al firii Lui dumnezeieşti.

Părintele îndurărilor şi Dumnezeul a toată mîngîierea,

Zice: Părintele îndurărilor, adică Acela ce mi-a arătat atît de multe îndurări şi milă, încît m-a ridicat din înseşi porţile iadului, la care mă pogorîsem, şi m-a învrednicit să dobîndesc toată mîngîierea întru necazurile mele. Căci sfinţii au obicei a-L numi pe Dumnezeu de la facerile Sale de bine. Adică, de pildă, cînd biruie în război, Îl numesc pe Dumnezeu „putere" a lor şi „apărător" al

[8] Tîlcuind această zicere, adică „binecuvîntat este Dumnezeu", şi Teodorit a stat, urmînd după aceea: „şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos", zicînd că El ne este Dumnezeu nouă, iar Domnului nostru Iisus Hristos Tată. Această osebire ne-a învăţat şi Stăpînul nostru, căci a zis: „Mărturisescu-Mă Ţie, Părinte, Doamne al cerului şi al pămîntului", arătînd că Dumnezeu-Tatăl este părinte al Său, dar făcător şi stăpîn al zidirii. (n. aut.)

lor, căci zice: „Iubi-Te-voi, Doamne, tăria mea!" (*Psalm 17*:1). Şi iarăşi: „Domnul, apărătorul vieţii mele" (*Psalm 27*:2). Iar cînd se izbăvesc de întunecarea cugetărilor şi de întristare, Îl numesc pe Dumnezeu „luminător" al lor: „Domnul este luminarea mea" (*Psalm 26*:1). Tot aşa şi Pavel Îl numeşte aici pe Dumnezeu „părinte al îndurărilor şi Dumnezeu a toată mîngîierea" de la întîmplarea pătimită de el, fiind miluit şi mîngîiat de Dumnezeu.[9] Vezi însă – o, cititorule! – smerita cugetare a marelui Pavel, căci el, izbăvindu-se de ispitele ce-i urmaseră pentru propovăduirea evangheliei, s-a smerit, şi nu zice că s-a izbăvit de dînsele precum i se cuvenea, ci că s-a izbăvit de ele pentru îndurările lui Dumnezeu.

4 Cel ce ne mîngîie pe noi pentru tot necazul nostru,

Pavel nu a zis: „Dumnezeu, Care nu ne lasă să ne necăjim", ci: „Care ne mîngîie cînd ne necăjim"; căci Dumnezeu ne lasă să ne necăjim pentru ca să luăm plată, şi, cînd vede că ne împuţinăm cu sufletul şi ne primejduim a obosi cu totul, atunci ne mîngîie. Şi niciodată nu încetează a ne mîngîia, de aceea nici Pavel nu a zis: „Cel ce ne-a mîngîiat odată", ci: „Care ne mîngîie pentru tot necazul nostru", adică în toată vremea.

ca să putem să mîngîiem şi noi pe cei care se află în tot necazul, prin mîngîierea cu care noi înşine sîntem mîngîiaţi de Dumnezeu.

Dumnezeu – zice – nu ne mîngîie doar pentru că sîntem vrednici a fi mîngîiaţi, ci pentru a putea şi noi să-i mîngîiem pe cei ce se află în ispită, prin pilda noastră, adică prin mîngîierea făcută nouă de către Dumnezeu. Drept aceea, şi voi, fraţilor Creştini, văzîndu-mă pe mine mîngîiat astfel de Dumnezeu, să nu obosiţi cu totul, nici să fiţi mici de suflet întru necazurile pe care le cercaţi![10] Cu cuvîntul acesta, Apostolul arată care este lucrul Apostolilor, adică a-i mîngîia pe cei necăjiţi, a-i îndemna spre bărbăţie şi răbdare[11], iar nu precum apostolii mincinoşi, a se da spre odihnă şi desfătare şi, sezînd în casele lor, să treacă cu vederea pe Creştinii care au trebuinţă de mîngîiere şi de îndemnare întru răbdare.

---

[9] Iar Teodorit tîlcuieşte aşa zicerea „Părintele îndurărilor", în loc de: „Cel ce izvorăşti îndurările, şi reverşi mila şi ai pentru noi îndurări părinteşti". (n. aut.)

[10] Vezi şi la subînsemnarea zicerii „şi întrebuinţează puţin vin pentru stomacul tău" (*1 Timotei* 5:23), pentru cîte pricini se îngăduie necazurile sfinţilor. (n. aut.)

[11] Iar Teodorit tîlcuieşte că zicerea aceasta „arată cum Dumnezeul a toate dă mîngîierile de o măsură cu ispitele. Aşa a zis şi fericitul David: «După mulţimea chinurilor mele întru inima mea, mîngîierile Tale au veselit sufletul meu.» După obicei întrebuinţînd măsurata înţelepciune, el a zis că dobîndeşte mîngîiere nu pentru sine-şi, ci pentru norod." (n. aut.)

5 Căci, precum prisosesc pătimirile lui Hristos întru noi,
aşa prisoseşte prin Hristos şi mîngîierea noastră.

Zice: Auzind tu, cititorule, de necazurile, patimile şi ispitele pe care le cercăm noi, Apostolii, să nu cazi şi să te împuţinezi cu sufletul! Căci, pe cît prisosesc întru noi necazurile şi ispitele acestea, tot atît prisosesc întru noi şi mîngîierile de la Dumnezeu. Şi nu a zis simplu: „patimile", ci: „patimile lui Hristos", ca şi cu aceasta să-i mîngîie pe Creştini. Căci – zice – noi ne facem părtaşi ai patimilor lui Hristos, şi aceasta se cuvine a fi prea-mare mîngîiere unui Creştin ce pătimeşte. Şi nu numai că el pătimeşte ceea ce a pătimit Hristos, ci încă şi mai multe, „căci – zice – patimile lui Hristos prisosesc întru noi". Simţind însă ce cuvînt mare a zis, Apostolul îl domoleşte, zicînd că „tot aşa prisoseşte şi mîngîierea prin Hristos", căci afieroseşte totul lui Hristos. Şi nu zice că mîngîierea este de o măsură cu necazurile pe care le pătimim, ci că ea covîrşeşte necazurile noastre şi este mult mai mare decît acelea.

6 Ori că ne necăjim pentru a voastră mîngîiere şi mîntuire,

Creştinilor – zice – nu se cuvine a vă tulbura şi a vă sminti pentru necazurile pe care le pătimesc eu, Apostolul lui Hristos, căci pentru mîngîierea şi mîntuirea voastră le pătimesc. Fiindcă era în stăpînirea noastră a nu propovădui evanghelia, şi astfel a ne afla în linişte, fără a pătimi vreun necaz; iar acum, de vreme ce propovăduim ca să mîntuim sufletele voastre prin bunătăţile cele duhovniceşti pricinuite din propovăduire, pentru aceasta cădem în necazuri şi în ispite. Aşadar, pentru mîntuirea voastră pătimim necazurile; de aceea voi, care vă mîntuiţi prin noi, nu se cuvine a vă tulbura pentru acestea.

care se săvîrşeşte întru răbdarea aceloraşi patimi
pe care le pătimim şi noi,

Mîntuirea voastră – zice – se săvîrşeşte nu numai prin răbdarea pe care o arătăm noi întru necazuri, ci şi prin răbdarea voastră – adică: Mîntuirea voastră nu este numai lucrul şi isprava mea, a celui ce propovăduiesc evanghelia, ci şi a voastră, a celor ce vă înduplecaţi propovăduirii mele. Căci, precum pătimesc şi mă necăjesc eu din pricina propovăduirii, tot aşa vă necăjiţi şi sufeririţi aceleaşi rele şi voi, pentru că aţi primit propovăduirea mea şi aţi crezut în Hristos. Şi mare faptă bună şi bărbăţie mărturiseşte că aveau Corintenii, căci cu ispite şi necazuri primeau propovăduirea evangheliei.

şi nădejdea noastră este adevărată pentru voi;

Adică: Fraților, nădăjduim cu încredințare că nu vă veți clătina întru ispite și că nu vă veți tulbura văzîndu-ne că pătimim necazuri.

ori de ne mîngîiem pentru a voastră mîngîiere și mîntuire,

De vreme ce a zis mai sus că Apostolii se necăjeau pentru ei, ca să nu pară că zice vreun lucru însărcinător și greu lor, Pavel adaugă acum că tot pentru ei se și mîngîiau, adică – zice – mîngîierea pe care o dobîndim de la Dumnezeu este în aceeași vreme și a voastră.

7 știind că, precum sînteți părtași ai patimilor noastre,
tot așa și ai mîngîierii noastre.

Zice: Așa cum vă întristați atunci cînd sîntem izgoniți și pătimim, ca și cum ați pătimi asemenea cu noi – tot la fel și cînd ne mîngîiem de la Dumnezeu, voi socotiți că dobîndiți aceeași mîngîiere.[12]

8 Căci nu voim a nu ști voi, fraților, de necazul ce ni s-a făcut în Asia,
că peste măsură, peste puteri am fost îngreuiați,
încît a ne îndoi noi și de viață.

În vreme ce mai sus a arătat nedeslușit că a cercat necazuri, dumnezeiescul Apostol spune acum pe șleau și ce necazuri a avut. Cu aceasta le arată că îi iubește, fiindcă însușirea prietenilor iubiți este a-și arăta unii altora relele lor întîmplări[13], și totodată se dezvinovățește pentru întîrzierea venirii sale la dînșii.

În epistola întîi către Corinteni 16:9, Apostolul zice că în Asia i „s-a deschis o ușă mare" a celor ce cred, însă că erau mulți potrivnici.[14] Aceasta nu înseamnează însă una și aceeași cu zicerea „peste măsură, peste puteri". Înțelege-

---

[12] Iar Foție zice că Apostolul zice așa: Voi, văzînd că noi ne mîngîiem, sînteți bine, nădăjduind că vă veți mîngîia și voi cînd veți cădea în necazuri și în ispite. Iar mîngîierea este ori a se izbăvi cineva desăvîrșit de ispite, ori a se afla în mijlocul ispitelor și a le răbda cu bărbăție, viteește, fiind împuternicit cu ajutorul lui Dumnezeu și cu nădejde. (n. aut.)

[13] Pentru aceasta este scris că Daniil, cînd căuta Nabucodonosor să-l omoare de nu i-ar fi descoperit visul, a arătat întîmplarea aceasta prietenilor săi, celor trei tineri: „După aceasta, Daniil s-a dus în casa lui și a dat de știre lui Anania, Misail și Azaria, prietenii lui, care este pricina" (*Daniil* 2:17). Și Sirah zice: „Iubește pe prieten și fii credincios cu el" (capitolul 27:17). Căci aceasta este însușirea adevăratului prieteșug, a se împărtăși prietenii și de necaz, și de mîngîiere. Pentru aceasta a zis Pavel în alt loc: „Se cuvine a ne bucura cu cei ce se bucură și a plînge cu cei ce plîng" (*Romani* 12:15). (n. aut.)

[14] Iar Teodorit zice că Pavel arată cu aceste cuvinte întărîtarea și tulburarea pricinuită asupra lui de către argintarul Dimitrie în Efes, precum arată *Faptele Apostolilor* în capitolul 19. (n. aut.)

rea este aceasta: ispita ce a pătimit-o Apostolul a fost „peste măsură", adică mare; apoi, fiindcă este cu putință ca ispita să fie mare, dar a fi suferită vitejește de un bărbat puternic și mare de suflet, Pavel zice că ispita pe care au cercat-o a fost mai mare decît puterea lor, adică atît de nesuferită, încît s-au deznădăjduit chiar de viață. Proorocul David numește o asemenea ispită „chinuri ale iadului" și „curse ale morții", fiindcă naște moartea, zicînd: „Chinurile iadului m-au înconjurat, cursele morții m-au întîmpinat" (*Psalm 17*:5).

9 Ci singuri întru noi înșine judecata morții am avut-o,

Noi înșine – zice – am luat întru noi judecata și hotărîrea morții pe care înseși lucrurile o dădeau și numai ce nu strigau că avem să murim. Întru noi înșine am luat judecata și hotărîrea morții, adică numai pînă la cugetarea și părerea noastră a ajuns această hotărîre a morții; mai mult însă decît frica cugetării noastre nu au sporit lucrurile, căci nu am cercat moartea prin ispită.[15]

ca să nu fim nădăjduind întru sine-ne, ci întru Dumnezeu,

Pentru ce am căzut însă întru atîtea primejdii aducătoare de moarte? Ca să ne învățăm a nu nădăjdui întru sine-ne și în puterile noastre, ci să nădăjduim doar întru Dumnezeu. Și Pavel zice aceasta nu pentru că n-ar fi știut și trebuia a învăța – căci cine știa mai mult decît el că se cuvine a nădăjdui doar în Dumnezeu? – ci pune învățătura aceasta asupra sa pentru ca să-i învețe pe ceilalți a cugeta smerit.

10 Cel ce înviază pe cei morți, Care ne-a izbăvit pe noi dintr-o moarte ca aceasta, și ne izbăvește,

---

[15] Iar Fotie zice că „judecata morții" este sfîrșitul și isprava morții. Căci așa obișnuim a zice, că boala „a judecat" sau spre sănătate, sau spre moarte, adică a ajuns, s-a împlinit, s-a săvîrșit. Deci – zice – judecata și sfîrșitul cel mai de pe urmă al morții nu se socotea de alții, ci noi înșine o aveam întru sine-ne. Cu zicerea aceasta se arată neîndoiala pentru moarte. Iar dumnezeiescul Hrisostom zice mai curat: „Ne-am deznădăjduit și nu nădăjduiam a viețui mai mult, ci socoteam întru noi că vom muri cu adevărat. Aceasta ne spăneau lucrurile, că negreșit pierim. Și pentru ce a îngăduit Dumnezeu să ajungem pînă la atîtea primejdii? «Ca să nu fim nădăjduind întru sine-ne», adică să nu cugetăm lucruri mari, înălțîndu-ne pentru isprăvi, fiindcă zice: «S-a dat mie îmbolditor trupului (el pomenind ispitele și necazurile), ca să nu mă înalț.» Cu toate că pentru altă pricină a îngăduit Dumnezeu a-i veni lui ispite. Care pricină? Pentru a străluci mai mult puterea lui Dumnezeu întru el: «Căci puterea Mea – zice – întru neputință se arată desăvîrșit» (*2 Corinteni* 12:9)."

Iar Teodorit, unit cu Sfințitul Teofilact, a tălcuit că „judecata morții" este hotărîrea morții, adăugînd și aceasta: „Și foarte potrivit a pomenit învierea morților, învățînd că izbăvirea lui din acele prea-mari primejdii era întocmai cu învierea morților." (n. aut.)

Iarăşi aduce aminte aici Corintenilor de cuvîntul învierii, despre care le-a zis atîtea învăţături în epistola dintîi, adeverindu-i din lucrurile acestea de faţă pe care le pătimiseră Apostolii. Dumnezeu – zice – ne-a slobozit de o asemenea moarte înfricoşată. Şi nu a zis „primejdie", ci „moarte", pentru că învierea este lucrul ce are să fie şi nearătat. De aceea, Pavel arată că acesta este un lucru ce se face în fiecare zi, căci, cînd Dumnezeu trage pe vreun om din porţile morţii în care a ajuns, nu arată altceva decît numai învierea. Drept aceea, obişnuim a zice despre asemenea oameni deznădăjduiţi de viaţă că „am văzut înviere a morţilor".

întru Care nădăjduim că încă ne va izbăvi,

Din aceste cuvinte ale Apostolului învăţăm că viaţa Creştinilor se cuvine a fi totdeauna întru nevoinţă. Căci, zicînd că „încă ne va mai izbăvi" Dumnezeu şi de altele, Pavel prevesteşte că vom avea de suferit multe necazuri şi ispite.

11 ajutîndu-ne şi voi cu rugăciunea,

Fiindcă zicerea de mai sus – anume: „ca să nu fim nădăjduind întru sinene" – părea unora a fi mustrătoare, Apostolul vindecă acum cuvîntul acesta şi cheamă rugăciunile lor întru ajutor şi apărare. De aici, învăţăm smerita-cugetare, fiindcă-l vedem pe însuşi Pavel avînd trebuinţă de rugăciunile Corintenilor, căci rugăciunea ce se face cum se cuvine către Dumnezeu de Biserică (mulţimea Creştinilor) are multă putere.[16]

ca din partea multor feţe, prin mulţi, să se mulţumească pentru noi pentru darul făcut nouă.

Dumnezeu – zice – ne-a izbăvit de primejdia morţii şi ne va izbăvi şi în viitor, astfel încît „multe feţe" (persoane), anume ale voastre, să mulţumească pentru darul făcut nouă „prin mulţi" care se roagă pentru noi. Căci mîntuirea şi izbăvirea ce mi s-a făcut prin rugăciunea voastră v-a fost dăruită de Dumnezeu vouă tuturor, pentru ca multe feţe să-I mulţumească Lui pentru mine. Din zicerea aceasta, ne învăţăm nu numai a ne ruga lui Dumnezeu unul pentru altul, ci şi a-I mulţumi unul pentru altul.

Vezi însă – o, cititorule! – că, la început, Apostolul a zis că s-a mîntuit de ispite pentru îndurările lui Dumnezeu, iar acum pune mîntuirea sa pe seama

---

[16] De aceea, obştească rugăciune a Creştinilor l-a slobozit din legături şi pe Petru, căpetenia Apostolilor, cînd se afla în temniţă, precum mărturisesc *Faptele Apostolilor*: „Petru se păzea în temniţă, şi rugăciunea obştească se făcea de Biserică pentru dînsul către Dumnezeu" (*Faptele Apostolilor* 12:5). (n. aut.)

rugăciunilor Corintenilor, fiindcă se cuvine ca, împreună cu mila lui Dumnezeu, să ne facem şi noi datoria şi să ne rugăm. Ia aminte că Pavel nu a pus izbăvirea de ispite cu totul în seama rugăciunilor Corintenilor, pentru a nu-i face să se mîndrească; dar nici nu i-a înstrăinat cu totul de isprava aceasta, pentru a nu-i face mai leneşi. Şi zice: Dumnezeu mă va izbăvi de ispite şi de primejdii dacă veţi ajuta şi voi cu rugăciunile voastre, arătînd puternica voastră împreună-lucrare spre aceasta.

12 Căci lauda noastră aceasta este, mărturia conştiinţei noastre

Aceasta – zice – ne mîngîie, adică conştiinţa noastră, care ne mărturiseşte că nu sîntem goniţi şi nu suferim ispite pentru oarecari fapte rele ce am fi făcut, ci pentru fapta bună şi pentru mîntuirea multora. Deci mîngîierea cea dintîi era de la Dumnezeu, iar aceasta de acum izvorăşte din curăţia conştiinţei noastre. De aceea şi numeşte „laudă" această conştiinţă, arătînd multa adeverire pe care o avea că conştiinţa sa este curată.

că întru prostime [simplitate, n. m.] şi întru curăţie dumnezeiască,

Zice: Ce mărturiseşte conştiinţa noastră şi pentru ce ne lăudăm? Că cu toată „prostimea", adică cu socoteală nevicleană şi cu toată curăţia gîndului către Dumnezeu[17], care nu are nici un vicleşug sau făţărnicie, petrecem împreună cu voi. Iar Pavel zice acestea pentru viclenii apostoli mincinoşi.

nu întru înţelepciune trupească,

Adică: Conştiinţa noastră mărturiseşte că nu petrecem împreună cu voi cu viclenie, cu împleticiri şi cu scorniri de cuvinte. Pentru că acestea sînt „înţelepciunea trupească", întru care se mîndreau acei apostoli mincinoşi şi pe care fericitul Pavel, dimpotrivă, o leapădă şi-şi întoarce faţa de la dînsa.

ci întru darul lui Dumnezeu petrecem în lume

Ci noi – zice – petrecem, nu numai cu voi, ci şi cu toată lumea, cu înţelepciunea dăruită nouă de Dumnezeu, şi cu semnele şi minunile care sînt dar al lui Dumnezeu. Şi prea-mare mîngîiere este a cunoaşte cineva în conştiinţa sa că nu face nici un lucru cu puterea omenească, ci cu dumnezeiescul dar.

---

[17] Iar ce se numeşte „curăţie" către Dumnezeu, vezi în subînsemnarea şi tîlcuirea zicerii „ca să fiţi curaţi şi fără de sminteală" (*Filipeni* 1:10) (n. aut.)

şi mai ales la voi.

La voi – zice – petrecem cu darul lui Dumnezeu, căci, pe lîngă semne şi minuni, am propovăduit şi evanghelia fără de nici o plată. Vezi însă – o, cititorule! – că ceea ce a fost ispravă şi faptă bună a sa, Pavel o înalţă la darul lui Dumnezeu, căci a fost ispravă a darului.

13 Căci nu vă scriem vouă altele decît cele ce citiţi şi înţelegeţi.

De vreme ce părea că grăieşte mari laude pentru sine – ca să nu zică cineva că acestea sînt doar fală de cuvinte, iar nu de fapte – Apostolul spune aici aşa: Cele pe care le scriem vouă, pe care le citiţi în aceste epistole ale noastre, le ştiţi însă mai dinainte prin auz, prin vedere şi prin împreuna-petrecere cu mine, pentru că cunoştinţa ce aveţi despre mine nu este împotriva scrisorilor mele, adică cel ce am fost atunci cînd petreceam împreună cu voi, tot acelaşi sînt şi acum, cînd vă scriu.

Unii însă au înţeles zicerea aşa: Prin ceea ce vă scriem numai vi se aduce aminte [de ceea ce ştiţi] – fiindcă „citire" se numeşte şi aducerea aminte, adică a doua cunoştinţă a lucrului mai înainte cunoscut, nu numai întîia cunoştinţă a lucrului necunoscut. [Deci – zice –] voi ştiţi acestea fără a avea trebuinţă cît de puţin de aducerea aminte despre ele, fiind arătate la voi şi cunoscute.

Şi am nădejde că pînă în sfîrşit veţi înţelege;
14 după cum ne-aţi şi înţeles, în parte,

Apostolul închină totul lui Dumnezeu, zicînd: Nădăjduiesc în Dumnezeu să cunoaşteţi că sîntem aşa cum ne arată scrisorile noastre şi cum ne adevereazǎ viaţa noastră de mai înainte. Căci voi ne-aţi cunoscut, adică ne-aţi cercat, numai „în parte", arătîndu-vă noi doar puţine semne de viaţă îmbunătăţită.[18]

că noi sîntem lauda voastră, precum şi voi a noastră,
în ziua Domnului nostru Iisus.

Ce veţi cunoaşte – zice? Aceasta, că eu sînt laudă a voastră, fiind atît de îndestulat încît să vă dau prilej a vă lăuda că aveţi un învăţător care nu v-a învăţat nimic omenesc şi nu este amăgitor şi viclean. Apoi, pentru a nu părea că

[18] Iar Teodorit spune că Apostolul a zis că l-au cunoscut numai „în parte", ca să-i împungă pe Corinteni pentru că nu lepădaseră desăvîrşit din auzul şi din sufletele lor clevetirile făcute asupra lui Pavel de către apostolii mincinoşi. (n. aut.)

zice mari cuvinte de mîndrie despre sine, Apostolul face lauda obştească şi zice: Şi voi sînteţi laudă a noastră, căci şi eu mă voi lăuda că am cîştigat asemenea ucenici, care nu se clatină şi nu se lasă amăgiţi de apostolii mincinoşi. Cînd însă mă voi lăuda eu pentru voi, şi voi pentru mine? Şi acum încă, în viaţa aceasta, dar mai ales atunci, în ziua aceea a Judecăţii. Căci acum, cei mai mulţi din oameni, fiind fără cunoştinţă, văd numai defăimarea şi ocările pe care le fac asupra noastră apostolii mincinoşi, şi poate că şi ei înşişi ne defaimă; iar atunci, în ziua Judecăţii, fiindcă toate au să se descopere, şi eu mă voi arăta că nu sînt aşa cum mă defaimă apostolii mincinoşi, şi voi vă veţi face laudă a mea, pentru că nu i-aţi crezut pe dînşii.

15 Şi cu această nădejde voiam să vin mai întîi la voi,

Cu care nădejde şi cutezare zici – o fericite Pavele! – că voieşti să vii la noi? Cu aceasta – zice – fiindcă nu ştiu întru conştiinţa mea nici un vicleşug şi fiindcă sînt lauda voastră, căci nu am petrecut împreună cu voi cu înţelepciune trupească, ci cu darul lui Dumnezeu, avîndu-vă martori chiar pe voi de toate bunătăţile acestea. Pentru acestea – zice – voiam a veni, nădăjduind întru voi.

ca să aveţi dar a doua oară;

Adică: Să aveţi îndoit dar: unul, pentru întîia scrisoare ce v-am trimis, şi al doilea pentru înfăţişarea mea.

16 şi să trec pe la voi în Macedonia

Aici este o nedumerire: de ce a zis Pavel în epistola cea dintîi: „Voi veni la voi cînd voi trece prin Macedonia", iar acum zice că voia a veni mai întîi la ei? Se împotriveşte Apostolul lui însuşi? Să nu fie! Căci el nu le-a scris Corintenilor că va merge în Macedonia trecînd pe la ei, ci doar că voia aceasta.

şi din Macedonia să vin iarăşi la voi şi să fiu petrecut de voi în Iudeea.

În epistola dintîi a zis nehotărîtor: „voi aveţi să mă petreceţi acolo unde voiesc să merg", temîndu-se să spună că voia să meargă în Iudeea, iar apoi, fiind silit de Sfîntul Duh să meargă la altă parte, să se arate mincinos. Iar acum, fiindcă n-a nimerit ţelul şi n-a mers la Corinteni, le zice: Voiam să fiu petrecut de voi în Iudeea, dar Dumnezeu nu a voit nicicum să vin la voi. Ascultă însă şi cele următoare:

17 Deci, aceasta voind[19], m-am purtat oare cu uşurinţă?
Sau, cele ce socotesc [„judec", n. m.], le socotesc după trup,
ca să fie în voia mea „da, da" şi „nu, nu"?

Aici, Pavel spune arătat pricina pentru care a întîrziat a merge la Corinteni, şi zice: Pentru care pricină nu am venit la voi? Au doar pentru că sînt uşor la socoteală şi lesnicios a mă preface, zicînd o dată ceva, iar altă dată altceva? Ba! Şi oare „după trup", adică omeneşte, socotesc şi mă ocîrmuiesc cu socotinţa mea, încît ceea ce hotărăsc în cugetul meu, aceea să o şi împlinesc, ori da, ori nu? Nici aceasta nu este aşa! – căci sînt purtat şi ocîrmuit de Sfîntul Duh, şi nu am stăpînire a merge unde voiesc, ci unde îmi porunceşte Duhul. De aceea, de multe ori, „da" nu-mi este „da", fiindcă nu se vede plăcut Sfîntului Duh; nici „nu" îmi este „nu", pentru că ceea ce eu nu voiesc, aceea îmi porunceşte Duhul să fac. Vezi însă înţelepciunea lui Pavel, căci ceea ce apostolii mincinoşi făceau pricină de defăimare asupra lui, adică a se făgădui să meargă în Corint şi apoi a nu merge, aceasta – zic – Pavel o pune aici ca laudă a sa, adică a nu se stăpîni însuşi pe sine, ci a se purta de Sfîntul Duh oriunde ar voi Acela. Ci s-ar nedumeri cineva şi ar zice: Şi ce? Ceea ce făgăduia Pavel, că avea să meargă în Corint, o făgăduia fără lucrarea şi mişcarea Sfîntului Duh şi nu ştia ceea ce urma să se facă? La care noi răspundem că, într-adevăr, nu ştia, căci nu le cunoştea pe toate. De aceea se şi ruga să dobîndească lucruri nefolositoare, precum Îl ruga pe Dumnezeu să ridice de la el „boldul trupului", adică pe împotrivitorii propovăduirii, şi nu a fost ascultat, pentru că nu-i era de folos (*2 Corinteni* 12:8). Şi în *Fapte* se vede că Pavel a voit să meargă undeva, dar a fost oprit de Duhul Sfînt, căci zice: „Venind la hotarele Misiei, încercau să meargă în Bitinia, dar Duhul lui Iisus nu i-a lăsat" (16:7). Însă Dumnezeu făcea aceasta spre folos, pentru a nu lua oamenii aminte la Apostoli ca la nişte dumnezei, precum au păţit cei ce locuiau în Lycaonia, care-i numeau pe Varnava „Zeus" şi pe Pavel „Hermes", precum se vede întru aceleaşi *Fapte* (capitolul 14:10).[20]

---

[19] La Teodorit se scrie „sfătuindu-mă". (n. aut.)

[20] După Fotie, unii nu se dumiresc, zicînd: Oare cînd e voia lui Pavel şi cînd nu? Şi, cîte le voia, oare după trup le voia, ori după Duh? Spre dezlegarea nedumeririi lor, zicem aici în scurt că lucrurile se împart de obşte în două: în duhovniceşti şi în trupeşti. Şi cele duhovniceşti iarăşi se împart în două: în dogmele credinţei şi în faptele cele bune. La fel şi cele trupeşti: unele sînt cu adevărat împotriva Sfîntului Duh, precum este necredinţa, necinstirea de Dumnezeu, curvia şi toate păcatele; iar altele sînt osebite de cele duhovniceşti, însă nu şi împotrivnice lor, precum sînt patimile cele nevinovate ale firii: mîncările, băuturile, somnul, îmbrăcămintea şi celelalte. Aşa fiind cunoscute acestea, zicem că Pavel nu judeca, nici nu făgăduia despre dogmele credinţei şi despre propovăduire, ci numai propovăduia şi slujea, ca un ales şi trimis spre aceasta de Dumnezeu. Iar apostolii mincinoşi judecau despre acestea şi fă-

18 Credincios este Dumnezeu că n-a fost cuvîntul nostru către voi „da" şi „nu".

Aici, Apostolul dezleagă o stare-împotrivă, căci putea urma a-i zice cineva: O, fericite Pavele! – dacă cele ce zici nu sînt adevărate, ci de multe ori zici „da", şi se află „nu", ne temem ca nu cumva şi cuvîntul tău (propovăduirea) să fie astfel: „da" şi „nu", adică nestatornic şi neadevărat. Deci, dezlegînd această stare-împotrivă, zice: A făgădui să vin la voi a fost în socoteala mea; de aceea nici nu am nimerit ţinta şi nu am venit; iar cuvîntul meu (propovăduirea) nu este al meu, ci al lui Dumnezeu, fiind cu neputinţă a se face mincinoase lucrurile lui Dumnezeu. De aceea şi zice: „credincios este Dumnezeu", adică „adevărat". Şi, de vreme ce Dumnezeu este adevărat, atunci nici cuvîntul lui Dumnezeu pe care l-am propovăduit eu la voi nu este mincinos, nestatornic şi neadevărat, uneori adică să fie „da", iar alteori „nu", ci este de-apururea adevărat şi încredinţat.

19 Căci Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Cel propovăduit vouă prin noi – prin mine, prin Siluan[21] şi prin Timotei – nu a fost „da" şi „nu", ci „da" a fost întru El.

Mai departe, dumnezeiescul Apostol arată care „cuvînt" nu s-a făcut „da" şi „nu", ci a fost numai „da", adică s-a propovăduit cu adevărat şi fără schimbare. Şi zice că acest „cuvînt" este Iisus Hristos, Fiul şi Cuvîntul lui Dumnezeu, fiindcă Acesta era toată pricina propovăduirii apostoleşti.

---

găduiau ca unii ce necinsteau cuvîntul lui Dumnezeu. Iar despre faptele bune ce nu erau legiuite de Hristos, Pavel judeca şi sfătuia, ca atunci cînd vorbea despre feciorie şi despre fecioare: „Cît despre fecioare, nu am porunca Domnului. Vă dau însă sfatul meu" (*1 Corinteni* 7:25). Cît despre cele legiuite de Hristos, nu avea stăpînire să judece, ci doar să le păzească, pentru care şi zice: „Iar celor căsătoriţi le poruncesc, nu eu, ci Domnul (*1 Corinteni* 7:10). Despre cele trupeşti potrivnice Duhului, Pavel judeca, dar judeca după Duhul, pentru ca să le strice şi să le omoare; iar despre cele trupeşti dar nu potrivnice Duhului, adică despre patimile cele de nevoie şi nevinovate ale firii, judeca tot duhovniceşte, strîmtorîndu-se pe sine cu foame, cu sete şi cu priveghere. Şi – simplu a zice – Pavel nu a judecat niciodată cele împotriva Duhului „după trup", dar despre patimile cele de nevoie ale firii, care nu sînt împotriva Duhului, el judeca de multe ori afară de judecata Sfîntului Duh. De aceea nu voia a fi bătut, dar era bătut; voia a merge undeva, dar era oprit de Duhul; voia a nu fi bolnav Timotei, dar acela se îmbolnăvea; voia să nu fie potrivnici propovăduirii, dar erau, pe care îi numeşte „bold al trupului". De aceea, zicerea „după trup" să o înţelegeţi în loc de „stăpînire de sine" [„libertate", n. m.], „domnire de sine", „poruncire de sine", Apostolul zicînd aşa: Nu voiesc cele ce le voiesc cu însăşi a mea stăpînire! (Vezi stihul 13 al capitolului întîi al epistolei către Romani şi stihul 18 al capitolului II al epistolei întîi către Tesaloniceni. [...] (n. aut.)

[21] Teodorit zice că „Siluan" este însuşi „Syla", nume despre care vezi la subînsemnarea capitolului întîi, stihul 1, al epistolei întîi către Tesaloniceni. (n. aut.)

Şi numără mulţimea celor ce au propovăduit Cuvîntul acesta: mai întîi, pentru ca să facă mărturia sa vrednică de crezare, ca „din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvîntul" (*Matei* 18:16); apoi, pentru ca să-i învețe pe Corinteni smerita-cugetare, văzînd că Pavel cel atît de mare şi de vestit îi numeşte şi îi face pe ucenicii săi împreună-învățători asemeni cu el.

20 Căci toate făgăduinţele lui Dumnezeu, întru El, îl au pe „da" şi întru El pe „amin", spre slava lui Dumnezeu prin noi.

Multe sînt cele făgăduite de Dumnezeu în propovăduirea evangheliei, precum: învierea morţilor, înfierea, nestricarea trupului şi – pentru a zice cuprinzător – nădejdile veacului viitor. Deci Pavel zice că nu numai propovăduirea a fost aceeaşi totdeauna şi că s-a propovăduit cu adevărat, ci şi că făgăduinţele lui Dumnezeu dintru propovăduire sînt adevărate şi aceleaşi totdeauna. De ce? Pentru că sînt făgăduinţe ale lui Dumnezeu, şi cîte făgăduieşte Dumnezeu întru Însuşi Dumnezeu îl au pe „da" şi pe „amin", adică au adeverirea şi neschimbarea. Căci ele nu se împlinesc cu puterea vreunui om, ca să se întîmple a nu se împlini, ci cu puterea lui Dumnezeu, Care e atotputernic, fiind cu neputinţă ca făgăduielile Lui să nu se împlinească şi să nu se facă adevărate. Dar făgăduinţele lui Dumnezeu se împlinesc nu numai pentru că El este atotputernic, ci şi pentru că sînt „spre slava Lui"; din această pricină, dacă nu pentru alta, Dumnezeu le va împlini negreşit, pentru slava Sa. Însă cum le va împlini? „Prin noi", credincioşii, adică prin facerile de bine şi darurile Sale către noi, pentru că noi, cei ce credem, primind de la El prin credinţă cele făgăduite, ne facem pricinuitorii lui Dumnezeu de a-Şi împlini făgăduielile. Deci, dacă făgăduinţele lui Dumnezeu sînt adevărate, cu mult mai mult e adevărat Dumnezeu şi cuvîntul despre Dumnezeu. Sau şi altminteri poţi să înţelegi zicerea „prin noi", adică: „spre slava lui Dumnezeu ce se aduce Lui prin noi, căci El Se slăveşte prin noi, credincioşii".[22]

21 Iar Cel ce ne adeverează pe noi împreună cu voi întru Hristos şi ne-a uns pe noi este Dumnezeu,
22 Care ne-a şi pecetluit şi ne-a dat arvuna Duhului întru inimile noastre.

Fiindcă a zis mai sus că Dumnezeu Îşi împlineşte făgăduinţele, Pavel zice acum aşa: Dumnezeu este Cel care ne dă – vouă şi mie însumi, învăţătorului

[22] Poate că acest „prin noi" se înţelege în loc de: Prin mijlocirea noastră, a Apostolilor, a celor ce am propovăduit evanghelia, a adeverit Dumnezeu făgăduinţele Sale. (n. aut.)

vostru – a sta adeveriţi în credinţa lui Hristos, căci El ne-a uns şi ne-a pecetluit, adică ne-a făcut prooroci, împăraţi şi preoţi[23] (fiindcă aceste sfinţite cete se ungeau cu untul-de-lemn al *Legii*). Căci unul ca acesta este fiecare Creştin ce se botează, adică: este prooroc, pentru că a văzut cele ce omul trupesc nu a văzut şi a auzit cele ce urechea trupească nu a auzit; este preot, pentru că e dator a se aduce pe sine-şi „jertfă vie, sfîntă şi bine-plăcută lui Dumnezeu" – precum zice însuşi Pavel (*Romani* 12:1); apoi, fiecare Creştin este împărat, pentru că s-a făcut fiu după dar al Împăratului Ceresc, pentru că în cealaltă viaţă are să se facă moştenitor al împărăţiei şi pentru că în viaţa aceasta împărăţeşte, şi stăpîneşte peste cugetele cele rele şi e mai presus de toată lumea şi decît toate lucrurile lumii. Deci, precum în vremea veche prooroci, preoţii şi împăraţii erau unşi cu untul-de-lemn sfinţit, tot aşa acum noi, Creştinii, ne ungem cu Duhul Sfînt, cu untul-de-lemn cel gîndit, fiindcă Dumnezeu a dat în inimile noastre „arvuna" şi zălogul Sfîntului Duh. Şi, de vreme ce ne-a dat arvuna (partea), negreşit ne va da şi întregul. Iar „arvună" numeşte toate darurile Sfîntului Duh care se dau celor vrednici în viaţa aceasta, fiindcă – după acelaşi Pavel – „din parte cunoaştem şi din parte proorocim" (*I Corinteni* 13:9). Atunci însă, cînd Se va arăta Hristos întru slava Sa, în veacul viitor, vom lua darul cel desăvîrşit.

Deci – zice – să nu socotiţi – o Creştinilor! – că noi v-am dat făgăduinţele, şi de aceea să vă temeţi că ne vom arăta mincinoşi. Fiindcă noi nici măcar nu vă întărim întru făgăduinţele acestea, ci Dumnezeu – Cel care făgăduieşte şi ne întăreşte întru făgăduinţele Sale şi pe noi, şi pe voi – are să împlinească tot ce a făgăduit. Căci – o, cititorule! – trebuie să înţelegi cuvîntul acesta după lipsa zicerii, adică: Dumnezeu, Cel ce ne adeverează, şi ne-a uns şi ne-a pecetluit, Acesta şi împlineşte făgăduinţele Sale.[24]

---

[23] Adică Dumnezeu i-a făcut prooroci, împăraţi şi preoţi pe toţi Creştinii, nu după proorocia, împărăţia şi preoţia ce se zice cu deosebire – căci după aceasta sînt prooroci, împăraţi şi preoţi doar cei ce iau hărăzirea şi darul proorociei, al împărăţiei şi al preoţiei – ci după ceea ce se numeşte „proorocie", „împărăţie" şi „preoţie" în chip obştesc, cum este scris şi în *Apocalipsis*: „Ne-a făcut pe noi împăraţi şi preoţi ai lui Dumnezeu, Părintelui Său" (capitolul 1, stih 6); şi iarăşi: „Şi ne-a făcut pe noi împăraţi şi preoţi ai Dumnezeului nostru, şi vom împărăţi pe pămînt" (capitolul 5, stih 10). (n. aut.)

[24] [...] Icumenie spune că prin cuvintele acestea Pavel a arătat învederat Sfînta Treime, zicînd: Tatăl, Care ne-a adeverit pe noi în Hristos şi ne-a uns prin Sfîntul Duh, Acesta plineşte şi făgăduinţele.

Iar Efstratie Arghentul, în cartea despre Taine (capitolul 179), zice că prin graiurile acestea ale Apostolului se învaţă Taina Dumnezeiescului Mir. Căci, atunci cînd preotul îi unge pe cei ce se botează şi zice: „pecetea Darului Sfîntului Duh", cei ce sînt unşi şi pecetluiţi primesc în inimile lor arvuna Sfîntului Duh. Această Taină s-a rînduit şi prin graiurile acelea ale Domnului pe care le-a zis către Apostoli: „Iată, Eu voi trimite făgăduinţa Tatălui Meu pes-

23 Şi eu chem martor pe Dumnezeu asupra sufletului meu
că din cruţare pentru voi n-am venit încă în Corint.

Aici, urmează o nedumerire: de ce a zis Pavel mai sus că nu a venit în Corint pentru că a fost oprit de Sfîntul Duh, iar acum zice că nu a venit fiindcă i-a cruţat şi l-a durut inima pentru ei? Spre dezlegarea nedumeririi, răspundem că şi aceasta a fost a Sfîntului Duh, căci Sfîntul Duh îl mişca pe el din lăuntru spre a nu merge în Corint, aducînd întristarea şi durerea ce urma a o suferi pentru Corinteni. Sau se înţelege că, la început, îl oprea a merge Sfîntul Duh, iar apoi el însuşi a socotit de la sine că aceasta este mai bine, pentru care a şi rămas. Vezi însă înţelepciunea lui Pavel! – căci Corintenii îi ziceau că nu a venit pentru că i-ar fi urît, iar Pavel le spune dimpotrivă, că n-a venit tocmai pentru că îi iubea şi nu voia să-i scîrbească. Şi zice aceasta pentru că erau oarecari Corinteni ce păcătuiau şi nu se pocăiau, pe care, dacă ar fi mers în Corint, Pavel i-ar fi pedepsit, aflîndu-i neîndreptaţi şi nepocăiţi. Deci el aştepta să se pocăiască aceia, pentru ca abia atunci să meargă la ei, cînd nu ar mai fi aflat nici o pricină ca să-i pedepsească.

24 Nu că am avea stăpînire peste credinţa voastră,
dar sîntem împreună-lucrători ai bucuriei voastre,

Fiindcă cuvîntul zis mai sus de Pavel, că îi cruţă adică şi nu voieşte să-i pedepsească, părea a fi oarecum domnesc şi stăpînesc, Apostolul vindecă aici asprimea acestuia şi zice: Am zis că vă cruţ şi nu vreau a vă pedepsi nu pentru că aş fi stăpînitor şi domn al credinţei voastre – de vreme ce credinţa este lucru al voinţei proprii, şi nimeni nu-l sileşte să creadă pe acela ce nu voieşte – ci am zis că vă cruţ şi nu voiesc să vă pedepsesc pentru că bucuria voastră este şi a mea. Căci de aceea nu am venit în Corint, ca să nu vă arunc în scîrbă şi, prin urmare, să nu mă scîrbesc şi eu, căci toate le fac pentru bucuria voastră. De aceea am rămas şi nu am venit, ca, aflîndu-vă îndreptaţi numai de înfricoşarea ce v-am făcut-o, să vă găsesc întru bucurie şi să nu vă întristez.

că staţi cu credinţă.

Aici, le grăieşte cu sfială, pentru că i-a înfruntat mult în epistola de mai înainte. Iar ceea ce zice are această înţelegere: Aţi stat – zice – întru cele ale credinţei, şi nu aveam să vă mustru pentru acelea. Iar în celelalte vă clătinaţi, pentru care, fiindcă nu v-aţi îndreptat, voiam să vă pedepsesc, şi prin urmare v-aş fi întristat, precum şi eu m-am mîhnit de voi pentru aceste păcate ce le faceţi.

---

te voi! Voi însă să şedeţi în cetatea Ierusalimului pînă vă veţi îmbrăca cu putere din înălţime!" (*Luca* 24:49) – după acelaşi Arghentie. (n. aut.)

CAPITOLUL II

1 Şi am judecat aceasta întru sine-mi,
a nu veni iarăşi cu întristare la voi.

Prin acest „iarăşi", Apostolul arată că şi altă dată a fost mîhnit de Corinteni. Nu a zis însă vădit: M-aţi mîhnit şi altă dată! – ci altfel: De aceea n-am venit, ca să nu vă mîhnesc iarăşi! Ceea ce are aceeaşi înţelegere, căci el îi mîhnea pe Corinteni cu certările fiindcă şi ei îl mîhneau cu păcatele pe care le făceau; dar, măcar că zicerea aceasta are aceeaşi înţelegere, nu este însă atît de înfruntătoare.

2 Căci, dacă eu vă mîhnesc, cine este cel care să mă veselească,
dacă nu cel mîhnit de mine?

Deşi vă scîrbesc – zice – pentru că vă cert şi îmi întorc faţa de la voi, chiar pentru aceasta mă veselesc, căci, precum se vede, mă aveţi în multă cinste şi de aceea vă scîrbiţi cînd mă întorc de la voi şi vă cert. Căci – zice – nimeni altul nu mă veseleşte atît ca acela ce se mîhneşte cînd mă vede mîniindu-mă, căci astfel arată că nu mă defaimă şi astfel dă bună nădejde că are să se îndrepteze.

3 Şi v-am scris vouă aceasta,

Zice: Ce am scris vouă? Că nu am venit la voi pentru că am vrut să vă cruţ şi să nu vă pedepsesc. Şi – zice – unde am scris aceasta? Întru această epistolă.[25]

ca nu cumva, venind, să mă mîhnesc de cele ce trebuie să mă bucure,

V-am scris acum – zice – pentru a vă îndrepta, ca nu cumva, venind şi aflîndu-vă neîndreptaţi, să fiu mîhnit pentru voi, care s-ar cuveni a nu-mi da pricini de întristare, ci de bucurie şi de veselie.

nădăjduind despre voi toţi că bucuria mea este şi a voastră, a tuturor.

[25] Însă în care parte a epistolei de faţă a zis Apostolul aceasta? Este nearătat. Căci în capitolul 1 a scris: „Cu această nădejde voiam să vin mai întîi la voi, ca să aveţi al doilea dar" (*2 Corinteni* 1:15). Dar, întru aceste cuvinte, Pavel nu arată că nu a venit pentru că voia să-i cruţe de pedeapsă. Însă poate că Pavel nu zice că a scris aceasta întru epistola de faţă, ci întru cea dintîi, cînd zicea: „Ce voiţi, să vin la voi cu toiag sau cu dragoste şi cu duh de blîndeţe?" (*1 Corinteni* 4:21), cuvinte cu care Apostolul arată pe de lături că nu voia a merge la Corinteni cu toiag şi cu pedeapsă. [...] (n. aut.)

Am scris – zice – nădăjduind că vă veţi îndrepta, şi că, din îndreptarea voastră, mă voi bucura şi eu. Iar bucuria mea este o bucurie obştească „a voastră, a tuturor". De aceea am zis mai sus că nu am venit pentru ca să nu vă mîhnesc, necăutînd folosul meu, ci al vostru, fiindcă ştiu că, dacă veţi vedea că mă bucur, aveţi să vă bucuraţi şi voi; iar dacă veţi vedea că mă mîhnesc, aveţi să vă mîhniţi şi voi.

4 Căci, din multul necaz şi scîrbă a inimii, v-am scris cu multe lacrimi,

De vreme ce mai sus a zis că cel ce se scîrbeşte pentru el, acela îl veseleşte, ca să nu zică ei: Deci – o, Pavele! – de aceea te sileşti a ne mîhni, ca să te bucuri! – Apostolul zice aici aşa: Eu tare mă mîhnesc, mai mult decît voi, care păcătuiţi, căci v-am scris scrisoarea aceasta nu doar de necaz, ci „din mult necaz"; şi nu doar cu lacrimi, ci „cu multe lacrimi" şi cu durere de inimă, adică mîhnirea îmi îneca inima, strîmtorînd-o. Şi de aceea m-am îndemnat a vă scrie ca un părinte şi doctor care, trebuind să ardă sau să taie rana fiului său. se întristează de două ori: şi pentru că fiul său boleşte, şi pentru că e silit a-i tăia sau a-i arde rana; iar altfel, se bucură, căci are nădejde că fiul său se va însănătoşi. Tot aşa pătimesc şi eu, părintele şi doctorul vostru duhovnicesc: căci, mîhnindu-vă pe voi, care păcătuiţi, mă mîhnesc şi eu; iar altfel, mă bucur şi mă veselesc cînd vă întristaţi, pentru nădejdea ce am că aveţi să vă îndreptaţi.

nu ca să vă întristaţi, ci ca să cunoaşteţi dragostea pe care o am mai mult către voi.

Era de aşteptat să zică: V-am scris nu ca să vă întristaţi, ci ca să vă îndreptaţi. Dar Pavel nu a zis aşa, ci îndulceşte cuvîntul, voind a-i trage pe dînşii la îndupleçare, fiindcă le arată că îi iubeşte mai mult decît pe ceilalţi ucenici ai săi; şi că, deşi îi scîrbeşte, o face însă din dragoste, iar nu cu ură şi cu mînie. Căci – zice – semn de mare dragoste este faptul că mă mîhnesc pentru că păcătuiţi şi că mă silesc ca să vă cert, iar din aceasta să vă mîhnesc. Fiindcă, de nu v-aş iubi, v-aş lăsa nemîhniţi negreşit, şi prin urmare neîndreptaţi.

5 Iar dacă m-a întristat cineva, nu pe mine m-a întristat, ci, în parte – ca să nu spun mai mult – pe voi toţi.

Cu aceste cuvinte, Apostolul voieşte a se face pace cu cel ce curvise cu mama sa vitregă, despre care a scris în întîia epistolă, de vreme ce, după porunca lui Pavel, toţi Corinteniii îşi întorseseră feţele de la acela şi nu se întîlneau cu el, ca şi cu un pîngărit. Deci – fiindcă Apostolul le-a poruncit apoi să

se împace şi să se adune împreună cu dînsul, ca ei să nu se sminteasca asupra lui, socotindu-l lesne schimbător şi prefăcut pentru că uneori ceartă şi alteori iartă – Pavel alcătuieşte cuvîntul prea-înţelepţeşte şi-i face pe Corinteni împreună-părtaşi ai iertării aceluia ce păcătuise cu mama sa vitregă, zicînd: Precum acela ne-a întristat pe noi toţi cu păcatul său, tot aşa ne-a bucurat pe toţi cu pocăinţa şi cu iertarea sa. Căci – zice – nu m-a întristat numai pe mine, ci, „în parte, pe voi toţi". Însă zic că v-a întristat doar puţin, „în parte", ca să nu însărcinez multă greutate asupra lui, căci cu adevărat v-a întristat şi pe voi la fel ca şi pe mine, cu covîrşire adică.[26]

6 Destulă este unui astfel de om certarea aceasta dată de către cei mai mulţi.

Pavel nu zice hotărîtor, anume că „aceluia ce curvise cu mama sa vitregă" îi este de ajuns certarea şi canonul ce i s-a dat, ci: „unui astfel de om". Tot în chip nehotărîtor îl numea şi în epistola dintîi; dar acolo nu voia nici numele a i-l rosti, iar aici nu-l numeşte fiindcă e mîhnit şi-l doare inima pentru dînsul; de aceea, în nici un loc al scrisorii acesteia nu arată vădit păcatul lui, cu aceasta învăţîndu-ne şi pe noi să fim cu împreună-pătimire şi cu zdrobire de inimă către cei ce se pocăiesc.

7 Aşa încît voi, dimpotrivă, mai mult să-i dăruiţi şi să-l mîngîiaţi,

Zice: Nu numai să-i dezlegaţi certarea şi canonul, ci să şi petreceţi împreună cu el, şi să-i dăruiţi încă ceva mai mult şi să-l mîngîiaţi, adică să-l scoateţi din întristare şi să-l vindecaţi. Tot aşa, şi unul ce bate pe oarecine, nu-l lasă numai slobod de bătaie, ci, pe lîngă aceasta, se îndeamnă şi a-i vindeca rănile. Căci, ca să nu socotească cel ce păcătuise că a fost iertat pentru că s-a pocăit destul, Pavel arată că el cîştigă iertarea păcatului nu atît pentru pocăinţa sa, cît pentru harul ce face Apostolul către Corinteni, compatrioţii lui.

ca nu cumva, cu mai multa întristare, să se înghită unul ca acesta.

Se cuvine – zice – să-l ridicaţi pe cel ce a păcătuit, să-l mîngîiaţi şi să-l vindecaţi, ca să nu se înghită de întristare şi deznădejde ca de vreo fiară, ca de vreo furtună a mării sau ca de un vifor înfricoşat şi o ploaie repede, şi astfel

[26] Teodorit tîlcuieşte zicerea „din parte" spunînd că cel ce curvea cu mama sa vitregă întristase tot trupul Bisericii, pe toţi Creştinii, nu numai pe Corinteni; iar Pavel, lăsîndu-i pe toţi ceilalţi, îi arată numai pe Corinteni, aceştia fiind „partea". (n. aut.)

ori sa se spînzure singur, ca Iuda, ori să se lepede de credința în Hristos și să se facă Elin[27], nesuferind durerea nemăsuratei certări, și așa să se prăpăstuiască în mai mare răutate și muncă a iadului. Vezi însă – o, cititorule! – cum, cu aceste cuvinte, Pavel îl smerește pe cel ce curvise, ca să nu se facă mai trîndav pentru iertarea păcatului lui. Căci e ca și cum i-ar zice: Nu ți-am iertat păcatul pentru că ai fi spălat desăvîrșit spurcăciunea lui cu pocăința ta, ci pentru ca să nu pătimești vreun rău mai cumplit, pentru slăbiciunea ta. Ia aminte că nu se cuvine să rînduim certările și canonisirea după firea păcatului, ci după așezarea celui ce a păcătuit, precum orînduiesc și dumnezeieștile Canoane, și mai ales *Canonul 102* al celui de al 6-lea Sfînt Sobor a toată lumea.

8 De aceea, vă rog să întăriți lui dragostea!

Pavel nu mai poruncește ca învățător, ci îi roagă pe Corinteni ca un apărător care i-ar ruga pe judecători să ajute vreunuia. Și ce îi roagă? „Să întărească dragostea" către cel ce a păcătuit, adică să-i arate lui dragoste, nu doar să-l primească după cum s-ar întîmpla. Cu aceste cuvinte arată însă și fapta bună a Corintenilor: fiindcă cei ce îl iubeau pe acela pe cînd curvea într-atît încît îl și ajutau la păcat, în urmă atîta l-au urît și și-au întors fețele de către el, încît a trebuit ca Pavel să-i roage ca să-l iubească.

9 Căci pentru aceasta v-am și scris, ca să cunosc cercarea voastră, dacă sînteți ascultători întru toate.

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi înspăimîntă pe Corinteni, ca ei să se teamă de osînda neascultării și să ierte pe om cu lesnire. Și zice: V-am scris ca să cerc fapta bună și osîrdia ce aveți spre a asculta de mine, adică să cerc dacă, precum ați ascultat mai întîi și l-ați certat pe cel ce păcătuia, așa și acum ascultați spre a-l mîngîia și a-i adeveri dragostea voastră. Căci aceasta însemnează zicerea: „dacă sînteți ascultători întru toate". Și, cu toate că nu de aceea le scria lor, ci pentru mîntuirea celui ce păcătuise, Apostolul dă har Corintenilor și-i laudă, precum face atunci cînd nu se vatămă nimic.

10 Iar cui dăruiți ceva, și eu [îi voi dărui];

Cu aceste cuvinte, Pavel moaie împotrivirea și prigonirea ce poate ar fi urmat, adică a se împotrivi Corintenii și a nu voi să-l ierte pe cel ce păcătuise.

---

[27] Prin „Elini", se înțeleg toți păgînii din împărăția romană, moștenitoare a aceleia elenistice întemeiată de Alexandru Machidon, care cuprindea aproape întreaga lume. (n. m.)

Căci îi pune întîi pe aceia ca începători ai „darului", ai iertării aceluia, iar pe sine se face următor lor, zicînd: Celui ce îi veţi face har voi, îi voi face şi eu!

căci şi eu, dacă am hărăzit [dăruit] ceva, pentru voi[28] [am făcut-o], în faţa lui Hristos,

Pentru a nu socoti Corintenii că sînt domnitori şi stăpînitori de a-l ierta sau nu pe cel ce păcătuise, şi pentru aceasta să se lenevească a-l dezlega pe om de certare, Pavel le arată aici că el însuşi a apucat mai înainte şi l-a iertat, ca să nu mai poată cineva a se împotrivi lui, ci toţi să-l ierte împreună. Însă, pentru a nu se mîhni Corintenii că l-a iertat singur, iar pe ei i-a trecut cu vederea, Apostolul zice mai departe: Eu l-am iertat pentru dragostea voastră, fiindcă ştiam că iertarea aceasta vă va fi plăcută.[29] Apoi, pentru a nu se arăta nici că l-a iertat pe cel ce a greşit pentru dragostea oamenilor, el adaogă a zice: „în faţa lui Hristos", adică: L-am iertat după Dumnezeu, ca şi cum m-aş fi aflat înaintea lui Hristos şi El mi-ar fi poruncit. Sau, zicerea „în faţa lui Hristos" se înţelege în loc de: „spre slava lui Hristos". Iar dacă iertarea păcătosului acestuia – zice – se face spre slava lui Hristos, atunci cum nu se cuvine a fi iertat şi de voi toţi pentru ca să Se slăvească Hristos?

11 ca să nu ni se facă răpire de către satana, căci socotelile lui nu ne sînt necunoscute.

Se cuvine – zice – ca toţi să-l iertăm pe cel ce a păcătuit, ca paguba lui să nu se facă obştească, şi să se împuţineze numărul turmei lui Hristos. Şi în chip potrivit a numit pieirea aceluia lăcomie şi „răpire" a diavolului, căci diavolul nu răpeşte numai oile lui, adică pe cei necredincioşi şi necinstitori de Dumnezeu, ci şi pe ale noastre, adică pe noi, pe Creştini, mai ales dacă va avea ca pricină lucrarea noastră, adică nemăsurata întristare pentru pocăinţă, din care se naşte deznădejdea. De aceea a şi numit Pavel „socoteli" ale diavolului viclenia şi amăgirea lui, pentru că el îi pierde pe oameni cu formă şi cu obrăzar [„mască", n. m.] de bună-cinstire de Dumnezeu. Căci diavolul nu-i doboară pe oameni întru pierzare numai cu păcatul, ci şi cu multa întristare ce se face pentru păcat. Atunci, cum nu este „răpire" vicleşugul lui, de vreme ce şi din acelea pe care le facem drept bune ne aduce în pieire, cînd le facem fără măsură, cu covîrşire?[30]

---

[28] Aici se vede că lipseşte zicerea „am dăruit", adică: Dacă am dăruit ceva cuiva, pentru voi am dăruit. (n. aut.)

[29] Teodorit zice că cuvîntul acesta al Apostolului dă de înţeles că cei din Corint îl rugaseră pe Pavel, prin Tit şi prin Timotei, să-l ierte pe cel ce păcătuise. (n. aut.)

[30] De aceea au zis Părinţii că marginile faptelor bune – adică fie covîrşirile, fie lipsurile – sînt isprăvi ale dracilor. Şi înţelepţii din afară [din afara Bisericii, n. m.] au zis că tot lucrul

12 Şi, venind eu la Troa pentru evanghelia lui Hristos,
şi uşa fiindu-mi deschisă întru Domnul,
13 nu am avut odihnă în duhul meu,
pentru că nu l-am aflat pe Tit, fratele meu;

Pavel a zis mai sus că avusese mare necaz în Asia şi că se izbăvise de el. Iar acum zice că se necăjea şi în alt chip, neaflîndu-l pe Tit, căci, cînd cineva nu are vreun frate care să-l mîngîie în necazul său, atunci ispita şi necazul i se fac mai rele. De aceea – zice – să nu mă osîndiţi – o Corintenilor! – că nu am putut veni la voi, fiindcă am căzut întru împrejurări şi nevoi care nu mă lasă a merge unde voiesc. Şi zice că a mers în Troa, dar nu degeaba şi la întîmplare, ci pentru ca să propovăduiască evanghelia. Atunci cum – o Pavele! – de nu ai propovăduit, mai ales că ţi s-a deschis „uşă", precum zici? Am propovăduit – zice – însă nu multă vreme, pentru că nu l-am aflat pe Tit, şi din aceasta „nu am avut odihnă în sufletul meu", adică mă necăjeam mult pentru lipsa acestuia. Dar oare – o, fericite Pavele! – ai lăsat lucrul lui Dumnezeu pentru lipsa lui Tit, şi nu ai propovăduit evanghelia? Ba – zice – nu am lăsat lucrul lui Dumnezeu pentru aceasta, ci zic că propovăduirea evangheliei se oprea fiindcă Tit nu era de faţă. Căci eu cu adevărat doream mult să propovăduiesc, însă din lipsa lui Tit s-a făcut puţină oprire, fiindcă el ar fi ajutat mult la aceasta dacă ar fi fost acolo.

ci, lăsîndu-i pe dînşii, am mers în Macedonia.

Adică: Nu am zăbovit multă vreme în Troa, căci mă strîmtoram pentru lipsa lui Tit. Căci mare uşă a credinţei i se deschisese şi lucrul, adică cei ce aveau să creadă, era mult; însă, din pricina lipsei lui Tit, împreună-lucrătorul său, era oprit.

14 Mulţumire fie adusă însă lui Dumnezeu,
Celui ce pururea triumfă cu noi întru Hristos

Fiindcă Apostolul a pomenit de multe întristări – adică de aceea ce i se făcuse în Asia, de cea din Troa şi, pe lîngă acestea, de întristarea pe care o încerca pentru că nu ajunsese în Corint, precum voia – spre a nu părea că pome-

---

măsurat este mai bun şi că covîrşirile [„lipsa de măsură", n. m.] sînt vătămătoare şi trebuie a ne feri de ele. Vezi şi subînsemnarea zicerii „iar întristarea lumii moarte lucrează" (*2 Corinteni* 7:10). Vezi şi subînsemnarea zicerii „către meşteşugirile diavolului" (*Efeseni* 6:11), ca să înveţi că mai mulţi cad şi se pierd din dreapta, adică din părute fapte bune, decît din stînga, din răutăţi arătate. (n. aut.)

neşte întristările acestea ca şi cum ar plînge şi s-ar tîngui, el zice aici aşa: Mulţumesc lui Dumnezeu, fiindcă totdeauna biruieşte cu noi, adică ne face slăviţi, biruitori şi vestiţi – căci „triumf" se zice cînd un împărat, sau un voievod al împăratului, întorcîndu-se de la război biruitor, intră prin mijlocul cetăţii cu mare pompă, slavă şi întîmpinare. Dumnezeu – zice – ne face vestiţi şi slăviţi pentru înfrîngerea şi biruirea asupra diavolului, pentru că slava noastră sînt necinstirile şi defăimările pe care le pătimim, căci diavolul este biruit şi cade atunci cînd noi sîntem ne-cinstiţi. Însă a zis că acestea se fac „întru Hristos", adică pentru Hristos şi pentru propovăduirea evangheliei Lui. Sau, prin acest „întru Hristos", se înţelege că noi biruim şi ne slăvim întru Hristos, căci, purtîndu-L pe Hristos întru sine-ne ca pe o armă biruitoare, ne slăvim şi noi cu slava Aceluia.

şi arată prin noi mireasma cunoştinţei Sale în tot locul.

Căci – zice – cunoştinţa de Dumnezeu, pe care noi o arătăm tuturor oamenilor, este mir de mult preţ. Şi – mai bine a zice – nu arătăm chiar mirul, ci buna mireasmă a mirului[31], fiindcă cunoştinţa de Dumnezeu ce se dă în viaţa aceasta nu este prea arătată şi pricepută, ci se aseamănă cu aceea ce se face „prin oglindă şi prin ghicitură", adică este nedeopotrivă, precum a zis acelaşi Apostol: „Vedem acum ca prin oglindă şi întru ghicitură" (*1 Corinteni* 13:12). Aşadar – precum cel ce miroase buna mireasmă a mirului înţelege cu adevărat că mirul se află acolo aproape, dar nu înţelege ce fiinţă şi fire are mirul acela – tot aşa şi noi ştim că Dumnezeu este, dar ce este Dumnezeu după fiinţă nu ştim. Deci zice: Noi, Apostolii, sîntem ca o tămîietoare împărătească şi, oriunde mergem, purtăm împreună cu noi şi buna mireasmă a duhovnicescului mir şi a tămîierii, adică buna mireasmă a cunoştinţei de Dumnezeu. Prin urmare, după ce a zis mai sus că triumfăm şi ne slăvim totdeauna şi în toată vremea, Pavel zice acum că şi bine-mirosim oamenilor peste tot, căci fiecare vreme şi fiecare loc este plin de duhovniceştile daruri şi de bunătăţile noastre, ale Apostolilor; încît pentru aceasta se cuvine să suferim bărbăteşte necazurile şi

[31] [...] Iar Teodorit zice: „A numit «mireasmă de cunoştinţă» cunoştinţa cea de acum, învăţîndu-ne o oarecare mică parte din cunoştinţa cea desăvîrşită, dar şi că acum aceea nu se ştie, avînd a se arăta după vreme. Aceasta se întîmplă după închipuirea tămîii, care, atingîndu-se de foc întru o cămară, îşi sloboade bunul miros şi afară, iar cei ce se împărtăşesc de acesta nu o văd, dar primesc mirosul."

Iar Kiril al Alexandriei, tîlcuind zicerea aceasta, zice aşa: „Prin sfinţii Apostoli, Domnul nostru Iisus Hristos Se arată ca un miros al cunoştinţei de Dumnezeu-Părintele. Căci, dacă cineva L-a cunoscut pe Fiul, L-a cunoscut cu adevărat şi pe Tatăl, pentru firea Lui cea întocmai cu a Tatălui, întru toate fiind de o potrivă şi neschimbat" (cartea întîi a *Glafirelor*). (n. aut.)

scîrbele ce ni se pricinuiesc, căci cu atît mai mult ne slăvim încă şi în viaţa aceasta, mai înainte de aceea ce va să fie.

***15 Căci sîntem lui Dumnezeu bună mireasmă a lui Hristos*
*întru cei ce se mîntuiesc şi întru cei ce se pierd;***

Pavel zice fie că: Noi, Apostolii, ne aducem pe sine-ne jertfă şi murim pentru Hristos bine-mirosind Lui cu aburii morţii noastre; fie că: Noi, Apostolii, ne punem ca o tămîie asupra jertfei lui Hristos, tămîindu-ne şi noi, şi tămîindu-i şi pe ceilalţi totodată. Şi înţelegerea întregului cuvînt este aceasta: Cu toate că din propovăduirea evangheliei unii se mîntuiesc iar alţii se pierd, evanghelia rămîne însă şi totdeauna are bunătatea şi buna sa mireasmă. La fel şi noi, cei ce o propovăduim, totdeauna rămînem ceea ce sîntem, adică „buna mireasmă a lui Hristos", iar cîţi pier, aceia pier pentru a lor necredinţă şi rea socotinţă. Căci – precum lumina, deşi întunecă ochiul bolnav, este însă totdeauna lumină; şi precum mierea, deşi pare amară celor ce pătimesc de venin şi îşi au gustul stricat, totdeauna însă este miere dulce – la fel şi evanghelia, totdeauna este bine mirositoare şi pricinuitoare de mîntuire, deşi cei care nu cred într-însa pier. La fel şi noi, cei ce propovăduim evanghelia, sîntem bună mireasmă, şi nu doar atît, ci „bună mireasmă lui Dumnezeu"; iar cînd Dumnezeu hotărăşte că noi sîntem bună mireasmă, cine poate a se împotrivi că noi n-am fi astfel?[32]

***16 unora adică mireasmă a morţii spre moarte,*
*iar altora mireasmă a vieţii spre viaţă.***

Fiindcă mai sus a zis că „sîntem bună mireasmă şi celor ce pier şi se pierd", ca să nu socotească cineva că şi aceia sînt bine-primiţi la Dumnezeu, aici zice după urmare că toţi primesc această bună mireasmă, însă unii o primesc ca să se piardă; căci şi gîndacii primesc buna mireasmă a mirului, însă ca să se înece şi

[32] Iar marele Vasilie, tîlcuind pentru ce în *Legea Veche* era oprit ca să tămîieze cu tămîia ce se aducea lui Dumnezeu, care era alcătuită din patru lucruri: din stactis (adică din uleiul ce curge din smirnă), din oniha (care latineşte se tălmăceşte „unguis"), din răşină de îndulcire şi de livan limpede, precum mărturiseşte *Scriptura*, zicînd: „Tămîie alcătuită în felul acesta să nu vă faceţi pentru voi; sfinţenie să vă fie ea pentru Domnul. Cine îşi va face asemenea amestec ca să afume cu el, sufletul acela se va stîrpi din norodul său" (*Ieşirea* 30:37, 38). Tîlcuind – zic – aceasta, marele Vasilie spune aşa: „Iar una ca aceasta e oprit a o face cineva lui-şi spre îndulcire, adică e oprit să-ţi scrii ţie înşuţi isprăvile, ci la Dumnezeu să înalţi pricina bunătăţilor lor. Deci o astfel de tămîiere era Pavei, cel ce zice: «bună mireasmă a lui Hristos sîntem» şi: «mulţumire fie adusă însă lui Dumnezeu, Celui ce pururea triumfă cu noi întru Hristos şi buna mireasmă a cunoştinţei Sale o arată întru noi». (n. aut.)

să se omoare, precum zic istoricii. În același chip Se numește și Hristos „piatră de sminteală", pentru că este împiedicare și cădere pentru necredincioși; la fel, focul strălucește aurul, iar spinii îi arde.[33]

Și, către acestea, cine este îndestul?

Fiindcă a zis mari cuvinte – că biruiesc, și se slăvesc și sînt bună mireasmă – Pavel grăiește aici iarăși smerit, și zice că la măririle acestea făcute lor de Dumnezeu nu era îndestul slăbiciunea lor, dacă nu ar fi fost puterea lui Dumnezeu, care desăvîrșește; căci totul este al lui Dumnezeu, iar nu al puterii noastre.

17 Căci nu sîntem ca cei mulți[34], crîșmărind cuvîntul lui Dumnezeu,

Aici, dumnezeiescul Pavel îi arată pe apostolii mincinoși, care ziceau că darul lui Dumnezeu este ispravă a lor. Și zice: De aceea am zis că nu este cineva îndestul spre acestea și am afierosit totul lui Dumnezeu, pentru că nu sînt ca apostolii mincinoși, ca să crîșmăresc și să stric darurile lui Dumnezeu. Căci, cu zicerea „crîșmăresc", arată ghicitorește că apostolii mincinoși vicleneau adevărata și nevicleana învățătură a evangheliei cu sofisme ale înțelepciunii din afară[35], la fel cum și crîșmarii viclenesc și amestecă vinul cu apă, și

---

[33] Vrednice de laudă sînt însă și cele spuse de Sfîntul Grigorie al Nyssei la tîlcuirea acestei ziceri: „După așezarea de mai înainte a fiecăruia, buna mireasmă era ori făcătoare de viață, ori aducătoare de moarte, la fel cum același mir, dacă se pune înaintea gîndacului și a porumbelului, nu are aceeași lucrare la amîndoi: căci porumbelul se însănătoșește prin buna lui mireasmă, iar gîndacul piere. Tot așa și în ce-l privea pe Pavel, acea dumnezeiască tămîie, dacă cineva era porumbel – ca Tit, Siluan sau Timotei – se împărtășea împreună cu el de buna mireasmă a vieții, întru toate sporind cu bine, după pildele sale; iar de era cineva Dimas, sau Alexandru sau Ermoghen, nesuferind tămîia înfrînării, ca gîndacii fugeau de buna mireasmă".

Și Teodorit zice: „Noi aducem tuturor buna mireasmă a lui Hristos, dar nu toți cîți se împărtășesc dobîndesc mîntuire. Căci, celor care nu-și au ochii sănătoși, lumina le este vrăjmășuitoare și vătămătoare, dar nu soarele le aduce vătămarea. Se spune că și vulturii fug de buna mireasmă a mirului. Tot așa, și mîntuitoarea propovăduire neguțătorește mîntuirea celor ce cred, dar aduce pieirea celor ce nu cred."

Iar dumnezeiescul Maxim zice că „Pavel era «mireasmă de viață spre viață», fiindcă, cu pilda sa, îi făcea pe cei credincioși să se pornească spre buna mireasmă a faptelor bune prin lucrări, cei ce se înduplecau cuvîntului său mutîndu-se din viața aceasta simțită în viața cea duhovnicească. El era însă și «miros de moarte spre moarte», fiindcă acelora ce, din moartea necunoștinței, ajunseseră la moartea necredinței, le da să simtă munca ce va să fie" (capitolul 24 al sutei a patra din *Teologie*). (n. aut.)

[34] La Teodorit se scrie: „ca ceilalți". (n. aut.)

[35] Înțelepciunea lumească și trupească. Aceasta e înțelepciunea celor din afara Bisericii, a celor care nu se împărtășesc de înțelepciunea cea „din lăuntru", cea duhovnicească a lui Dum-

vindeau darul lui Dumnezeu cu bani, acela pe care se cuvenea a-l da fără luare de mită. Noi însă – zice – nu sîntem unii ca aceştia. Pentru aceasta, adaugă mai departe:

ci grăim ca din curăţia inimii, ca de la Dumnezeu înaintea lui Dumnezeu, în Hristos.

Adică: Noi trăim din socoteală curată şi nevicleană, şi cele ce grăim le zicem de parcă le-am avea de la Dumnezeu, iar nu ca şi cum le-am isprăvi noi de la sine-ne, cu puterea noastră. Şi le grăim „întru Hristos", adică nu îi învăţăm pe ceilalţi cu înţelepciunea noastră, ci cu înţelepciunea şi puterea lui Hristos. Iar acest „înaintea lui Dumnezeu" l-a zis ca să arate dreptatea şi buna cutezare a inimii sale, adică: Atît este de curată – zice – şi de limpede inima mea, încît o arăt şi înaintea lui Dumnezeu.

---

nezeu, singurul cu adevărat înţelept. Despre această părută înţelepciune *din afară*, care cuprinde *toată ştiinţa omenească*, va spune Apostolul că este „nebunie" şi „urîciune" înaintea lui Dumnezeu, căci nu duce la Dumnezeu, adică la mîntuire. (n. m.)

CAPITOLUL III

1 Au doară începem iarăşi să spunem cine sîntem?

Fiindcă Apostolul a zis mai sus cuvinte mari pentru sine, acum el spune că poate ar întreba cineva: Ce sînt acestea ce zici – o fericite Pavele?! Te înalţi pe sine-ţi şi te mîndreşti, şi cu acestea cauţi a ne spune cine eşti? Deci, dezlegînd această împotrivire, dumnezeiescul Apostol răspunde: Nu zicem acestea mîndrindu-ne şi ca şi cum am vrea să vă arătăm că sîntem buni. Şi într-atît nu avem trebuinţă de scrisori de laudă către voi, încît vă avem în loc de scrisoare pe voi înşivă – precum zice mai departe:

Sau nu cumva avem nevoie – cum au unii – de scrisori de laudă către voi sau de la voi?

Apostolul zice cuvintele acestea cu inimă îngreuiată, făcînd cuvîntul mustrător. Şi, ghicitoreşte, îi arată pe apostolii mincinoşi, care, neavînd cum să se facă cunoscuţi oamenilor din faptele lor cele bune şi din isprăvi, făceau scrisori plăsmuite şi mincinoase şi cu acelea se lăudau şi erau cunoscuţi de buni. Deci, cu inima grea, Pavel zice aici aceasta: Oare nu este destulă vremea care ne-a făcut cunoscuţi la voi şi v-a arătat că nu sîntem apostoli mincinoşi? Ci şi acum iarăşi începem să spunem cine sîntem? Avem oare trebuinţă a purta scrisori de la alţii, care să arate că sîntem buni şi adevăraţi? Sau avem trebuinţă de a avea la noi scrisorile voastre, care să le arate altora că sîntem buni şi adevăraţi? Ba, nu avem trebuinţă de astfel de laudă a vieţii noastre, nici de la voi, nici de la alţii.

2 Scrisoarea noastră sînteţi voi, scrisă întru inimile noastre, cunoscută şi citită de toţi oamenii,

Zice: Pricina pentru care nu avem trebuinţă de scrisorile de laudă ale altora către voi, este că voi înşivă sînteţi scrisoarea care arată cine sîntem. Ceea ce ar fi vrut a face scrisorile, arătîndu-ne vrednici de cinste, aceasta o faceţi voi înşivă, fiind văzuţi şi auziţi de toţi. Iar noi, oriunde am merge, vă purtăm pretutindeni împreună cu noi ca pe o scrisoare de laudă a noastră, pentru că vă avem pe toţi scrişi în lăuntru în inimă şi, deschizînd-o pe ea ca pe o scrisoare, le arătăm tuturor fapta voastră bună. De aceea – zice – fiindcă vă am pe voi ca pe o laudă vie a mea, care mă arată tuturor celor ce nu mă ştiu, nu mai am trebuinţă de scrisori neînsufleţite. Şi iarăşi, nu am trebuinţă ca alţii, cu scrisorile

lor, să vă spună cine sînt, pentru că de scrisori are nevoie cineva cînd merge la oameni care nu-l ştiu, iar nu la cei ce-l ştiu; şi, de vreme ce eu vă am pe voi care mă arată celorlalţi, cum aş avea trebuinţă de scrisorile acelora, care să vă arate vouă cine sînt?

Iar voi sînteţi atît de întipăriţi în inima mea, încît nu puteţi a vă şterge de acolo. Cu aceste cuvinte, Pavel mărturiseşte nu numai că îi iubeşte pe Corinteni, ci şi că aceia au fapte bune şi isprăvi, fiindcă arătau la toţi vrednicia lui Pavel, învăţătorul lor. Căci fapta bună a ucenicilor îl împodobeşte pe învăţătorul lor, precum şi răutatea lor îl ruşinează.

3 arătîndu-vă că sînteţi scrisoare a lui Hristos,

Cum erau Creştinii din Corint „scrisoare a lui Hristos"? Fiindcă legea şi poruncile lui Hristos rămîneau ca nişte scrisori tipărite în inimile lor, păzindu-se neşterse prin lucrări şi prin fapte.[36]

slujită de noi, scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului celui viu, nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii.

De vreme ce a luat aici pricină de a cumpăni *Legea cea Veche* cu evanghelia, Apostolul zice aşa: Precum Moisi s-a făcut slujitor al *Legii celei Vechi*, tot aşa ne-am făcut şi noi slujitori ai propovăduirii evangheliei. Şi, precum acela a cioplit două lespezi de piatră, cele din urmă adică, aşa şi noi am cioplit inimile voastre şi le-am făcut potrivite spre primirea evangheliei. Iar *Legea* s-a scris de Moisi cu cerneală, iar evanghelia s-a scris întru voi cu Duh Sfînt. Deci, pe cît se osebeşte Duhul de cerneală şi inima omului cea însufleţită de neînsufleţita piatră, tot atîta se osebeşte şi *Noul Testament* al evangheliei de cel vechi al *Legii*. [...]

Şi – de vreme ce sînt şi inimi de piatră, precum acelea ale celor împietriţi şi orbiţi, adică ale Evreilor şi păgînilor – a numit „de carne" inimile credincioşilor Creştini, ca pe unele simţitoare, şi moi şi primitoare ale cuvîntului evangheliei, despre care a proorocit Iezechil, zicînd: „Şi voi lua inima cea de piatră din trupul vostru, şi vă voi da inimă de carne" (capitolul 36:26).[37]

---

[36] După Teodorit, zicerea aceasta se tîlcuieşte aşa: „Noi nu avem trebuinţă de scrisori, fiindcă înseşi lucrurile mărturisesc pentru noi, şi avem scrisoare însufleţită care arată faptele noastre vouă, anume credinţa voastră, ce se vesteşte în toate părţile pămîntului şi ale mării. Căci noi, scoţîndu-vă din rătăcire, v-am adus la lumina cunoştinţei de Dumnezeu." (n. aut.)

[37] Iar marele Vasilie, tîlcuind acea zicere a lui Isaia: „Vai celor ce scriu vicleşug!" (capitolul 10:1), zice că „inima celor drepţi nu s-a scris «cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului

4 Şi o astfel de nădejde avem prin Hristos
către Dumnezeu;
5 nu că am fi în stare a socoti ceva de la noi înşine,

Fiindcă mai înainte le-a arătat pe cele ale *Testamentului Nou* al evangheliei mai mari decît ale *Vechiului Testament*, urmarea ar fi fost să încheie zicînd aşa: Aşadar şi noi, Apostolii, slujitorii *Noului Testament* al evangheliei, sîntem mai mari decît Moisi, cel ce a stat slujitor al *Vechiului Testament*! Însă acesta ar fi părut a fi cuvînt de mîndrie, şi de aceea Pavel zice cu smerită cugetare: Noi nu avem nici o ispravă, ci „nădejdea" noastră, adică întărirea şi lauda noastră, este „prin Hristos către Dumnezeu". Căci Hristos – zice – este pricina şi pricinuitorul laudei noastre întru Dumnezeu, şi nici o ispravă nu este a noastră, nici cea mai mică! – fiindcă aceasta însemnează ceea ce a zis, că: Noi nu sîntem în stare a socoti nimic de la sine-ne, fără de ajutorul lui Dumnezeu! (Vezi şi tîlcuirea stihului 13 al capitolului 2 al epistolei către Filipeni, şi subînsemnarea de acolo.)

ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu,
6 Cel ce ne-a învrednicit să fim slujitori ai Noului Testament,
nu ai slovei, ci ai Duhului;

Puterea noastră – zice – este de la Dumnezeu, căci Dumnezeu ne-a împuternicit şi ne-a făcut iscuşiţi spre a fi slujitori ai acestui lucru mare şi dumnezeiesc, ai *Noului Testament*, „nu ai slovei, ci ai Duhului". Şi *Legea cea Veche* era duhovnicească, fiindcă s-a dat de Duhul, prin Moisi, însă aceea nu da şi Duh Sfînt, precum dă *Noul Testament* al evangheliei. Aşadar, Pavel zice aici aceasta: Nouă nu ni s-a încredinţat de la Dumnezeu să dăm slova, precum Moisi, ci Duhul Sfînt. Fiindcă Apostolii nu numai că învăţau cele duhovniceşti, dumnezeieştile dogme şi Taine, dar, punînd mîinile peste cei ce se botezau, le şi dădeau lor Duh Sfînt.

căci slova omoară, iar Duhul face viu.

Legea cea Veche – zice – dacă afla pe cineva făcînd chiar şi păcatul socotit mai mic (precum era a aduna cineva lemne în ziua Sîmbetei), îl omora.[38]

---

celui viu», iar inima nedrepţilor nu cu Duhul Dumnezeului celui viu, ci cu cerneală, rudenia întunericului şi vrăjmaşa luminii. Drept aceea, fiecare scrie sau pentru sine, făcînd cele bune, sau împotriva sa, făcînd zapisuri ce se păstrează". (n. aut.)

[38] Despre aceasta este scris în *Numeri* că, de vreme ce unul adunase lemne în ziua Sîmbetei, împotriva *Legii*, „l-a scos pe el toată adunarea afară din tabără şi l-a ucis cu pietre, precum

Iar Sfîntul Duh al *Noului Testament* îl primeşte pe cel ce ar păcătui nenumărate rele, şi, prin mijlocirea scăldătoarei *Sfîntului Botez*, îl îndreptează[39] şi pe cel omorît de păcat îl face viu.

7 Iar dacă slujirea morţii închipuită cu slove săpate în piatră s-a făcut întru slavă,

După ce, mai sus, a învăţat osebirea dintre *Testamentul cel Vechi* şi cel nou – fiindcă acela s-a scris cu cerneală, iar acesta cu Duhul Sfînt; şi acela s-a săpat în piatră, iar acesta în inimi; şi acela omora, iar acesta face viu – după ce – zic – a arătat acestea, acum arată că şi slava evangheliei este mai mare decît slava *Legii Vechi*. Întîi, fiindcă *Legea* avea slavă simţită, care se vedea pe faţa lui Moisi, iar evanghelia are slavă gîndită, care nu se poate vedea simţit. Pe lîngă acestea, *Legea* era numai slove (adică litere) care nu numai că nu dădeau nici un ajutor celor ce se nevoiau împotriva păcatului (precum se dă ajutor acum prin Sfîntul Botez celor ce se nevoiesc întru *Noul Testament*), dar încă slovele acestea păzeau neştearsă pedeapsa celor ce păcătuiau. De ce? Pentru că – zice – „slujba morţii", adică *Testamentul cel Vechi*, era săpată în pietre vîrtoase. Deci

---

a rînduit Domnul lui Moisi (capitolul 15:36). Uită-te însă în capitolul 8 al *Evangheliei* lui Ioan, unde *Legea* cerea să se ucidă cu pietre femeia aceea care prea-curvise făţiş, iar Domnul nu a osîndit-o, ci a slobozit-o vie. Vezi şi în *Evanghelia* de la Luca, unde Apostolii au zis: „Doamne, voieşti să zicem să se pogoare foc din cer şi să-i topească pe ei (adică pe Samariteni, care nu voiseră a-L primi pe Domnul), precum a făcut Ilie? Iar Domnul, întorcîndu-Se, i-a certat şi a zis: Nu ştiţi al cărui Duh sînteţi? – căci Fiul omului nu a venit să piardă sufletele oamenilor, ci să le mîntuiască!" (capitolul 9:54). (n. aut.)

[39] [...] [Unii] Părinţi zic că „slova omoară" dacă cineva tălmăceşte *Legea* numai după slovă, fără a lua şi înţelegerea cea duhovnicească a *Legii*, căci aceasta „face viu". Acelaşi lucru mărturiseşte şi Sfîntul Grigorie al Nyssei, precum se vede la foaia 675 a celor şapte cărţi, zicînd că, într-adevăr, se află în *Scriptura cea Veche* unele ziceri care, de va căuta cineva a le tîlcui numai după slovă, cade întru necuviinţă şi astfel se omoară cu sufletul; însă doar unele se iau în acest fel, nu toate.

Iar dumnezeiescul Maxim zice: „«Slova omoară, iar Duhul face viu»; [...]; căci este cu totul cu neputinţă a fi împreună una cu alta după lucrare şi socoteala cea trupească a *Legii*, şi cea dumnezeiască, adică şi slova, şi Duhul. Fiindcă slova (socoteala cea trupească a *Legii*), ceea ce poate ridica viaţa, nu se poate împăca şi uni cu Duhul, Cel ce are fire a da viaţa" (capitolul 39 al sutei a şaptea din *Teologie*).

Marele Vasilie zice că „«slova – adică *Legea* – omoară, iar Duhul – adică graiurile Domnului – face viu», precum El Însuşi zice: «Trupul nimic nu foloseşte, Duhul este cel ce înviază! Graiurile Mele Duh sînt şi viaţă sînt»" (*Cuvîntul despre botez, cum se botează cineva întru evanghelia Domnului*).

Iar Sfîntul Chiril al Alexandriei zice că „«slovă» numeşte umbra ce era în *Lege*, iar «Duh» pe adevărata slujire întru Duhul, adică pe cea evanghelică, pe care a înnoit-o Hristos în toată lumea" (cartea a V-a din *Glafire*, despre alegerea lui Iisus). (n. aut.)

– dacă *Legea*, astfel fiind, s-a făcut ca „slavă", adică s-a făcut slăvită – cu mult mai vîrtos este slăvit darul evangheliei, care covîrşeşte *Legea* fără asemănare. Astfel, făcînd un drept silogism[40], Pavel arată covîrşirea slavei evangheliei.

Şi zice că *Legea* a fost „slujitoare a morţii", iar nu „făcătoare a morţii", pentru ca să nu dea apucare şi pricină ereticilor de a o prihăni; căci pricina făcătoare a morţii a fost păcatul, iar *Legea* da pedeapsa morţii celei născute din păcat.[41]

încît fiii lui Israil nu puteau să se uite la faţa lui Moisi, din pricina slavei celei stricăcioase a feţei lui,

Cu aceste cuvinte, dumnezeiescul Apostol îi defaimă subţire pe Evrei, pentru că erau atît de sărmani, încît nu puteau să privească nici măcar slava cea simţită a feţei lui Moisi. Şi nu a zis că „*Legea* şi lespezile aveau slava", ci „faţa lui Moisi", a celui ce purta lespezile, căci Moisi se vedea slăvit, iar nu tablele *Legii*. Dar Apostolul coboară chiar şi slava lui Moisi, numind-o „stricăcioasă". Vezi însă că nu a zis „slava cea rea", ci „cea stricăcioasă", adică aceea ce avea a fi nelucrătoare şi a lua sfîrşit, nerămînînd pentru totdeauna.

8 cum să nu fie mai mult întru slavă slujba Duhului?

Pentru că, mai sus, a numit *Legea* „slujbă a morţii", ar fi urmat să numească evanghelia „slujbă a vieţii". Lăsînd-o însă pe cea din parte, Apostolul a zis-o pe cea mai mare, numind evanghelia „slujbă a Sfîntului Duh"; căci *Noul Testament* al evangheliei nu dă numai viaţă, ci şi lucrul mai mare decît viaţa, adică pe Sfîntul Duh, pe Dătătorul de viaţă. Deci – zice – slujba aceasta a Duhului se va face cu mult mai multă slavă decît *Legea*, aceea care slujea spre moarte.

9 Căci, dacă slujba osîndirii a fost slavă, cu mult mai vîrtos va prisosi în slavă slujba dreptăţii.

---

[40] silogism – raţionament deductiv compus din trei părţi, în urma căruia cea de a treia judecată (concluzia) se deduce din prima (premiza majoră), prin mijlocirea celei de a doua (premiza minoră). (n. m.)

[41] Tîlcuind zicerea aceasta, înţeleptul Teodorit spune: „A numit «slujire a morţii» slujirea *Legii*, de vreme ce Legea îi muncea pe cei ce o călcau. Deci zice: Dacă acolo unde sînt munciri, moarte şi slove săpate în piatră, Moisi, cel ce aducea acestea, a primit atîta slavă pe faţa sa, atunci cu mult mai vîrtos dobîndesc mai multă slavă cei ce slujesc dumnezeiescului Duh." Zice încă şi marele Vasilie: „Frumuseţea adevărată, prea-iubită şi privită doar de mintea cea curăţită este a Firii celei dumnezeieşti şi fericite, iar cel ce priveşte la ea se împărtăşeşte puţin de strălucirile şi darurile ei, ca de oarecare vopsea, arătînd pe chipul său oarecare strălucire înflorită. De aceea şi Moisi, pentru că s-a împărtăşit de frumuseţea aceea cînd a vorbit cu Dumnezeu, s-a slăvit la faţă" (în tîlcuirea psalmului 29, la zicerea „Doamne, întru voia ta ai dat frumuseţii mele putere"). (n. aut.)

Pavel spune şi aici acelaşi lucru, ca şi cum ar tîlcui ce a zis mai sus, anume că „slova *Legii* omoară", şi zice că *Legea* era „slujitoare osîndirii", fiind pedepsitoare a păcatului, dar nu făcătoare a lui, fiindcă pedepsea pe cei ce păcătuiau, dar nu le pricinuia a păcătui. Iar „slujbă a dreptății" a numit evanghelia, pentru că aceasta nu numai că-i sloboade pe oameni din muncă, ci îi face drepți şi pe cei păcătoşi, prin Sfîntul Botez. De aceea – zice – dacă *Legea*, slujba osîndirii şi a morții, a fost slăvită, cu mult mai vîrtos va fi slăvită evanghelia, slujba dreptății.

10 Şi nici măcar nu este slăvit ceea ce era slăvit în această privință, din pricina slavei celei covîrşitoare.

Şi – zice – de ce mai asemăn *Testamentul cel Vechi* cu cel nou? Atîta covîrşire are *Noul Testament* al evangheliei față de *Legea cea Veche*, încît „în această privință", adică întru asemănarea aceasta, „ceea ce s-a slăvit", adică *Legea cea Veche*, nici nu se va socoti că are cît de puțină slavă, „din pricina slavei celei covîrşitoare" a evangheliei. Căci, deşi *Legea cea Veche* este slăvită, totuşi, pe lîngă covîrşitoarea slavă a evangheliei, ea se arată neslăvită.[42] Vezi însă că Apostolul, deşi coboară aici *Legea cea Veche*, tot cu aceste cuvinte o şi întăreşte! Pentru că, după meşteşugul gramaticii, asemănările nu se fac între lucruri cu totul neasemănate şi cu fire deosebită, ci între unele înrudite şi de o ființă.

11 Căci, dacă aceea ce s-a făcut nelucrătoare s-a săvîrşit prin slavă, cu mult mai vîrtos aceea ce rămîne este întru slavă.

Aici, Apostolul dovedeşte covîrşirea *Testamentului Nou* asupra celui vechi cu încă un silogism. Căci – zice – dacă *Legea*, care urma să înceteze şi să rămînă nelucrătoare, s-a dat cu slavă, cu mult mai vîrtos este în slavă evanghelia, care va rămîne totdeauna, pînă la sfîrşitul întregii lumi.

12 Avînd deci o astfel de nădejde, noi lucrăm cu multă îndrăzneală,

Fiindcă a mărturisit că *Noul Testament* al evangheliei are multă şi covîrşitoare slavă, iar cei ce aud cuvintele acestea poate doresc să vadă slavă simțită, ca nişte slabi ce sînt întru cugetare – Pavel zice acum că noi, Creştinii ce am

[42] Prea-potrivită asemănare aduce la tîlcuirea zicerii acesteia înțeleptul Teodorit: „Atît de mare este slava cuvenită dreptății darului, încît nici nu s-ar potrivi a zice cineva că ceea ce s-a făcut lui Moisi a fost slavă. Căci, noaptea, lumina făcliei pare a fi prea-luminoasă, iar la amiază se ascunde şi nici nu se socoteşte a fi lumină." (n. aut.)

crezut întru evanghelie, avem „nădejde". Care nădejde însă? Aceea că ne-am învrednicit de daruri mai mari decît acelea ale lui Moisi, şi de aceea noi, Apostolii, avem „multă îndrăzneală" faţă de voi, Creştinii care ne sînteţi ucenici, fără a ne sfii cît de puţin, şi a ne ascunde de voi şi a ne acoperi feţele, precum a făcut Moisi pentru a nu-l vedea ochii cei slabi ai Evreilor. Căci noi nu ne temem că se vor vătăma ochii voştri de privirea noastră, pentru că nu sînt slabi şi neputincioşi ca ai Evreilor.

Căci Moisi, după ce a primit lespezile a doua oară şi s-a pogorît din Muntele Sinai, avea faţa atît de strălucită, încît Evreii nu puteau a se apropia de el şi a vorbi cu dînsul, pînă ce el nu şi-a pus acoperămînt peste faţă, precum se vede scris în *Sfînta Scriptură*: „Deci Aaron şi toţi fiii lui Israil, văzînd pe Moisi că are faţa strălucitoare, s-au temut să se apropie de el. (...) Iar după ce a încetat de a grăi cu ei, Moisi şi-a acoperit faţa cu un văl. Cînd însă intra el înaintea Domnului, ca să vorbească cu El, atunci îşi ridica vălul pînă cînd ieşea; iar la ieşire spunea fiilor lui Israil cele ce i se porunciseră de către Domnul. Şi vedeau fiii lui Israil că faţa lui Moisi strălucea şi Moisi îşi punea iar vălul peste faţa sa, pînă cînd intra din nou să vorbească cu Domnul" (*Ieşirea* 34:30, 33-35). Această istorie pomeneşte aici Pavel şi tîlcuieşte ce însemnează duhovniceşte:

13 şi nu precum Moisi, care-şi punea acoperămînt peste faţă, ca să nu privească fiii lui Israil sfîrşitul a ceea ce era trecător.

Adică: Noi nu trebuie să ne acoperim faţă de voi, precum făcea Moisi ca să nu-l vadă Evreii; fiindcă voi aveţi puterea să vedeţi slava aceasta gîndită a evangheliei, pe care o avem noi, Apostolii. Slavă a evangheliei care, deşi gîndită, este mai strălucită decît slava lui Moisi, fiindcă voi puteţi să înţelegeţi tainele lui Dumnezeu fără să trebuiască să le acoperim pentru voi, ca şi cu un văl, cu nedesluşirea şi cu întunecarea cuvintelor şi a înţelegerilor. Iar Evreii, fiind groşi şi trîndavi, nu puteau să vadă şi să înţeleagă că *Legea* are sfîrşit şi că va rămîne nelucrătoare, căci „acoperămîntul" însemnează mintea cea groasă a Evreilor, precum vei înţelege şi din următoarele cuvinte ale Apostolului.

Iar unii zic că însuşi faptul de a nu putea Evreii să vadă slava lui Moisi arăta că slava aceea are sfîrşit. Căci, fiind nevăzută de alţii, nici nu se arăta ca slavă, şi astfel se vădea că este de puţină vreme. Aceasta – zice – a vrut să spună Apostolul zicînd că Israilitenii nu puteau să privească la „sfîrşitul celei ce era trecătoare", anume: Fiindcă Israilitenii nu puteau să vadă slava lui Moisi, înseamnă că slava aceea era de puţină vreme, încît, îndată ce a început, a şi încetat.

14 Dar s-au orbit înțelegerile lor, căci pînă astăzi, la citirea Vechiului Testament, rămîne același văl, neridicîndu-se, căci el se desființează întru Hristos[43];

Mintea Evreilor – zice – s-a orbit, s-a împietrit și s-a făcut nesimțitoare ca piatra ce se numește *pori*. De aceea, nici Evreii din vremea lui Moisi nu vedeau și nu înțelegeau, nici cei de acum nu văd, ca niște orbi, și nesimțitori și ca unii ce au același acoperămînt peste „fața lui Moisi", adică peste citirea *Legii Vechi*. Căci în *Evanghelie*, prin „Moisi", Domnul numește *Legea*, cum este atunci cînd zice: „Au pe Moisi și pe Prooroci" (*Luca* 21:29). De aceea nu se descoperă Evreilor de acum și nu se cunoaște de dînșii că Hristos e cel care a încetat *Legea cea Veche*, încît acest păcat este de bună-voia lor și a socotinței lor celei pizmașe; căci orbirea, împietrirea și nesimțirea minții nu este greșeală firească, ci a voinței omului. Deci Apostolul zice așa: Nu vă mirați dacă Evreii de acum nu pot să vadă slava lui Hristos și să creadă, căci nici slava *Legii celei Vechi*, aceea mai puțină decît slava lui Hristos, nu puteau să o vadă! Căci, dacă ar fi văzut slava *Legii*, ar fi văzut negreșit și slava lui Hristos și a evangheliei, slava *Legii* fiind a vedea cineva și a crede în Hristos, Care este vestit de *Lege*.

Dar unde a zis Moisi (adică *Legea*) că *Legea* are să se facă nelucrătoare „întru Hristos", adică *prin Hristos*? În *Deuteronom*, acolo unde zice: „Prooroc va ridica vouă Domnul Dumnezeu. De Acela veți asculta întru toate" (capitolul 18:18). Deci Evreilor li se poruncea de către Moisi (de *Lege*) să asculte de Hristos, iar Hristos dezlega sîmbăta, tăierea împrejur și celelalte obiceiuri ale *Legii*, adică pe acelea care țineau de lucrarea preoțească de săvîrșire a *Legii*, iar nu pe cele care priveau lucrarea morală, precum sînt cele zece porunci și celelalte, căci acestea lucrează și după evanghelie.[44] Deci *Legea* însăși poruncea nelucrarea sa. Pe lîngă acestea, *Legea* poruncea a se face jertfele numai întru o biserică a Ierusalimului, iar Hristos mai-nainte a spus că biserica se va risipi, și atunci, cu risipirea bisericii, El a doborît desăvîrșit și jertfele *Legii*. Încă și David zice despre Hristos: „Tu ești preot în veac, după rînduiala lui Melhisedec" (*Psalm 109*:4), arătînd că *Legea*, care poruncea jertfele celor necuvîntătoare, s-a făcut nelucrătoare. De cine s-a făcut nelucrătoare? De Hristos, Care nu prin jertfe de necuvîntătoare, ci cu pîine și cu vin a poruncit să săvîrșim sfințita lucrare cea fără de sînge, precum a zis și Pavel undeva: „Mu-

---

[43] Aici este o elipsă, care se împlinește așa: „neridicîndu-se, căci întru Hristos se face nelucrător *Vechiul Testament*. (n. aut.)

[44] Vezi subînsemnarea zicerii „*Legea* poruncilor stricînd-o cu dogmele" (*Efeseni* 2:15) și subînsemnarea zicerii „căci voi spre nădejde v-ați chemat, fraților" (*Galateni* 5:13), ca să înțelegi despre aceasta mai bine. (n. aut.)

tîndu-se preoția, trebuia să se schimbe și *Legea*" (*Evrei*, capitolul 7). Aceasta se dovedește și dintru altă zicere a lui David, care spune din partea lui Hristos așa: „Jertfă și punere înainte nu ai voit, ci trup ai gătit Mie" (*Psalm 39*-9).[45]

15 ci pînă astăzi, cînd se citește Moisi, pe inima lor zace acoperămîntul.

Fiindcă a zis mai sus că „la citirea *Legii Vechi*, rămîne același acoperămînt", ca să nu socotească cineva că prin „acoperămînt" numește neînțelegerea și întunecarea *Legii*, Pavel zice aici că „acoperămîntul" este orbirea, nesimțirea și grosimea inimii Evreilor. Fiindcă și atunci, pe fața lui Moisi, acoperămîntul nu era pentru el, ci pentru grosimea și nesimțirea ochilor Evreilor ce-l priveau.

16 Iar cînd s-ar întoarce către Domnul, s-ar ridica acoperămîntul. Căci Domnul este Duhul,

Aici, Apostolul arată acum chipul în care este cu putință a se îndrepta Evreii, dacă vor voi: Cînd Evreul s-ar întoarce – zice – către Domnul, lăsînd adică *Legea* și întorcîndu-se la duhovnicească evanghelie, atunci s-ar ridica acoperămîntul și grosimea inimii lui. Căci așa se întîmpla și cu Moisi: cînd el se întorcea către Dumnezeu, își ridica acoperămîntul de pe față. Iar aceasta era o închipuire a ceea ce urma să fie; pentru că, dacă Evreul se va întoarce către Duhul cel Sfînt (căci Acesta este Domnul), atunci va vedea descoperită fața puitorului de lege Moisi, sau – mai bine a zice – și el va fi în rînduiala lui Moisi și se va îndulci de slava evangheliei, aceea ce covîrșește slava *Legii*, precum am zis. Căci această slavă i-o va dărui lui Duhul, Cel ce e Domn și atotputernic.[46]

17 și, unde este Duhul Domnului, acolo este slobozenie.

În *Lege* – zice – era jug și robie, iar în legea Duhului, adică în evanghelie, este slobozenie. De aceea, la aceasta privește cineva fără să fie oprit, văzînd slava Domnului cu slobozenie.[47]

---

[45] Tîlcuind aceasta: „nedescoperindu-se, spre a cunoaște ei că în Hristos se strică *Legea*", Sfîntul Chiril al Alexandriei zice că Hristos strică acoperămîntul, căci El, fiind Adevărul, face să înceteze umbra și îndoirea *Legii* (la tîlcuirea lui Luca, la Icumenie). (n. aut.)

[46] Marele Vasilie zice pentru ce Se numește Duhul „Domn": „Duhul Se numește «Domn», cu numele Domnului, fiindcă toată lucrarea Fiului se arată prin Duhul" (*Cuvînt la Sfîntul Botez*). (n. aut.)

[47] Tîlcuind zicerea aceasta a Apostolului, Coresi zice: „Unde este Duhul Sfînt, acolo e și slobozenia: nu este acoperămînt, nu este slovă, nu sînt jertfe de dobitoace necuvîntătoare, fiindcă propovăduirea Preasfintei Treimi și a înomenirii Dumnezeu-Cuvîntului este strălucită și învederată. Și aceasta este întîia slobozenie după Hristos, adică cea întîi-mergătoare. Iar cea

18 Iar noi toţi, privind ca în oglindă, cu faţa descoperită, slava Domnului, ne prefacem în acelaşi chip din slavă în slavă, ca de la Duhul Domn.[48]

Atîta slobozenie – zice – şi evghenie [„noblețe", n. m.] dobîndim, încît nu precum atunci, unul Moisi, ci noi toţi, credincioşii Creştini, văzînd slava Domnului cu faţa descoperită (fiindcă la Creştini, la cei ce cred, nu este nici un acoperămînt), noi toţi – zic – văzînd slava Domnului, ne prefacem întru acelaşi chip al slavei şi ne facem ca oglinda: adică primim slava Domnului întru noi înşine şi apoi strălucim şi noi împotrivă de la sine-ne, ca o răsfrîngere de rază, altă slavă asemenea. Şi – precum argintul cel curat şi strălucit, cînd se pune în preajma soarelui, primeşte razele şi lumina soarelui şi scoate şi el iarăşi alte raze şi lumină – tot astfel şi noi, Creştinii, curăţindu-ne întru Sfîntul

---

de a doua şi următoare [...] este slobozenia duhovnicească, ce se alcătuieşte cu acestea zece: 1) cu puterea Duhului şi a rîvnei, 2) cu lucrarea cea tare a propovăduirii, 3) cu înţelepciunea celor viitoare, 4) cu sfinţenia, 5) cu puterea minunilor, 6) cu slăbiciunea a tustrei vrăjmaşilor: a trupului, a lumii şi a stăpînitorului lumii; 7) cu nădejdea înfierii, 8) cu fiiasca dragoste către Dumnezeu, 9) cu mulţimea ajutătorilor mijlocitori Sfinţi şi 10) cu neîndoita nădejde a cîştigării fericirii.

Despre slobozenia aceasta a Duhului a zis Domnul: „De veţi rămîne întru cuvîntul Meu, sînteţi ucenici ai Mei cu adevărat, şi veţi cunoaşte adevărul şi adevărul vă va slobozi pe voi. (...) Deci, de vă va slobozi pe voi Fiul, veţi fi cu adevărat slobozi" (*Ioan* 18:32). Vezi aşadar că, precum slobozeşte Fiul, aşa slobozeşte şi Duhul cel Sfînt. Prin urmare, Duhul cel Sfînt este de o fiinţă cu Fiul, căci, dacă El ne sloboade, cum ar putea fi slugă? Ruşinează-se deci următorii lui Machedonie, cei ce hulesc împotriva Sfîntului Duh hulă neiertată. Despre slobozenia aceasta duhovnicească scria Apostolul şi Galatenilor, zicînd: „Staţi deci tari în slobozenia cu care Hristos v-a slobozit şi nu vă supuneţi iar în jugul robiei" (*Galateni* 5:1). (n. aut.)

[48] [...] Înţeleptul Teodorit zice că Pavel, numindu-L „Domn" pe Duhul cel Sfînt, Îl arată a fi de o cinste cu Dumnezeu-Tatăl. Fiindcă Moisi îşi întorcea faţa către Dumnezeu-Tatăl – precum zice *Dumnezeiasca Scriptură* iar noi, Creştinii, către Duhul – precum zice aici Apostolul, iar Pavel, care vrea să arate că *Noul Testament* e mai mare decît cel vechi, nu ar fi arătat aici pe Duhul dacă ar fi ştiut că El este zidire. Căci – dacă Duhul ar fi zidire, precum hulesc Arie şi Evnomie, iar noi am veni către zidire, în vreme ce Moisi se apropia către Dumnezeu-Tatăl – atunci ar însemna că *Noul Testament* ar fi mult mai mic decît cel vechi; iar fiindcă *Noul Testament* este mai bun şi mult mai mare decît cel vechi, înseamnă că Sfîntul Duh nu este zidire, ci este de o putere şi de o cinste cu Dumnezeu-Tatăl. Şi, măcar că luptătorii împotriva Duhului zic fără ruşine că Apostolul Îl numeşte aici „Duh" pe Domnul, iar nu „Domn" pe Duhul, acest cuvînt este fără socoteală, căci dumnezeiescul Apostol face toată asemănarea slovei cu Duhul, zicînd: „*Testamentul Nou* nu e scris cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului celui viu"; şi iarăşi: „nu a slovei, ci a Duhului", şi altele. Deci este arătat că dumnezeiescul Apostol L-a numit „Domn" pe Preasfîntul Duh. Iar de L-ar fi numit pe Domnul „Duh", ar fi zis: „şi, unde este Domnul", dar nu a zis aşa, ci: „unde este Duhul Domnului", fiindcă prin Acesta ni s-a dat darul Fiului; şi, ca să nu-L socotească cineva pe Duhul slujitor, de nevoie a zis: „iar Domnul este Duhul". (n. aut.)

Botez prin Sfîntul Duh şi strălucindu-ne de razele Aceluia în inimă, scoatem şi noi din inima noastră o oarecare strălucire gîndită. Şi „ne prefacem întru acelaşi chip" din slava Duhului întru slava cea dată nouă, adică o slavă ca aceasta urmează a avea acela ce este luminat de Sfîntul Duh, Care este Domn al tuturor şi nu Se supune nimănui; căci, fiind El Însuşi Domn şi Stăpîn al totului, are aşadar şi luminarea cea stăpînitoare şi cuvenită lui Dumnezeu, astfel că toţi Creştinii se umplu de Sfîntul Duh şi El străluceşte sufletul lor[49]. Căci Moisi, văzînd slava lui Dumnezeu, s-a schimbat după slava aceea şi faţa lui strălucea, aceasta fiind închipuire a noastră, a Creştinilor.[50]

---

[49] Toate acestea le zice şi dumnezeiescul Hrisostom, de la care le-a luat şi Sfinţitul Teofilact. Iar mai departe Sfinţitul Hrisostom jeleşte şi zice: „Vai! – că bine este aici a suspina cu amar, căci, atîta lucrare dobîndind noi, nici cele ce se zic nu le ştim, pentru că în grabă pierdem lucrurile şi căscăm gurile către cele simţite. Pentru că această slavă negrăită şi înfricoşată rămîne întru noi o zi-două, iar apoi o stingem, grămădind asupră-i viforul lucrurilor lumeşti, cu desimea norilor împingînd de la noi razele ei; căci vifor de iarnă sînt cele ale vieţii şi ale lumii, mai posomorîte decît iarna" (cuvîntul 7 la epistola a 2-a către Corinteni). Iar sfîntul zice acestea pentru că în vremea aceea, mai totdeauna, oamenii se botezau fiind în vîrstă (la maturitate), iar apoi cădeau degrabă în păcatele cele de voie, stingînd slava aceea şi darul pe care îl luau întru Sfîntul Botez. (n. aut.)

[50] Vrednice de laudă sînt şi cele zise despre aceasta de către marele Vasilie: „Deci, curăţindu-se de ruşinarea cu care s-a mîrşăvit prin răutate, şi întorcîndu-se către frumuseţea cea din fire şi primind înapoi prin curăţie chipul cel dintîi ca un chip împărătesc, acesta singur se poate apropia de Mîngîietorul. Iar cel ce a luat vedere curată ca soarele va arăta întru sine Chipul (adică pe Fiul) Celui nevăzut (adică al Tatălui) şi întru fericita privire a Chipului vei vedea negrăita frumuseţe a Întîiului Chip (adică al Tatălui)" (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 9). Şi iarăşi: „Precum lucrurile cele strălucite şi străvezii, atunci cînd cade asupra lor vreo rază, se fac şi ele strălucite, tot aşa sufletele duhovniceşti, strălucindu-se de Duhul, trimit darul şi la alţii" (la fel).

Iar Sfinţitul Teodorit nu vorbeşte mai prejos decît marele Vasilie despre aceasta: „Căci, aşa cum oglinzile cele străvezii răsfrîng chipurile celor ce privesc într-însele, tot astfel şi inimile cele curate primesc în ele slava lui Dumnezeu. Despre aceasta aşadar a zis şi Domnul: «Fericiţi – cei curaţi cu inima, că aceia Îl vor vedea pe Dumnezeu!» (*Mateţ* 5:8). Şi, precum Iuda a primit în sine pe diavolul, şi toată răutatea aceluia a întipărit-o întru sine, tot aşa cel ce se apropie de dumnezeiescul dar străluceşte cu strălucirile ce se slobod dintr-însul; şi – precum cel ce şade întru întuneric ia chip întunecat, iar cel ce şade în soare se face în chip de soare şi în chip de lumină – tot aşa cel ce se apropie de Dumnezeu primeşte trăsături dumnezeieşti." Şi iarăşi: „Precum apa cea limpede răsfrînge feţele celor ce privesc într-însa, şi însuşi discul Soarelui şi faţa cerului, tot aşa inima cea curată, vorbind din dumnezeiasca slavă, se face oarecum şi oglindă." (n. aut.)

CAPITOLUL IV

1 De aceea, avînd această slujbă, după cum am fost miluiți, nu slăbim,

Fiindcă a zis mai sus multe și mari cuvinte – că Apostolii sînt mai mari decît Moisi, căci, dacă toți Creștinii sînt mai sus decît Moisi după slavă, cu mult mai vîrtos sînt Apostolii – Pavel vindecă aici mărimea cuvîntului și zice că totul este al lui Dumnezeu. Căci – zice – noi, Apostolii, sîntem numai slujitori, și nici măcar slujirea aceasta nu este ispravă și faptă bună a noastră, ci, precum am fost miluiți de Dumnezeu, așa și am luat această slujbă.

Iar zicerea „de aceea" se unește cu zicerea „nu slăbim", adică: Pentru că ne-am învrednicit a primi asemenea daruri, nu obosim întru necazuri și întru primejdiile pe care le pătimim, de vreme ce am fost miluiți de Dumnezeu și ne-am rînduit a sluji în darul acesta al evangheliei.

2 ci ne-am lepădat de cele ascunse ale rușinii, neumblînd întru viclenie,

Aici, Apostolul îi arată în chip ghicitoresc pe apostolii mincinoși, care se fățărniceau în toate, pentru că, luînd bani în ascuns, în afară arătau că nu iau; și, socotindu-se sfinți după cele din afară, întru ascuns erau necurați. Deci zice: Noi, Apostolii, ne-am lepădat de asemenea lucruri întunecate și fățarnice, care, cînd se arată, îi rușinează pe cei ce le fac. De aceea și zice: „Neumblînd întru viclenie", că acestea sînt cele ce pricinuiesc rușine celor ce le fac, faptele ce se fac cu fățărnicie și cu viclenie. Iar dacă vei înțelege că vorbește și pentru faptele rușinoase și necurate, nu este nici o nepotrivire, căci așa erau apostolii mincinoși, adică lucrători de cele de rușine și necurați.[51]

nici viclenind cuvîntul lui Dumnezeu,

Zice: Nu numai că viața noastră, a Apostolilor, este simplă, nevicleană și curată, ci și dogmele credinței, și cuvîntul și învățătura ce le propovăduim sînt fără vicleșug și curate, pentru că nu amestecăm întru acestea nici o socoteală străină, a înțelepciunii celei din afară, nici vreo lingușire. Și nici bani nu adunăm din propovăduire, nici nu învățăm o dată ceva, iar altă dată altceva, închipuindu-ne după vremile și obrazele ce aflăm, precum fac apostolii mincinoși. Nu! – ci totdeauna și către toți zicem și învățăm aceleași lucruri.

ci făcîndu-ne cunoscuți prin arătarea adevărului față de orice conștiință omenească înaintea lui Dumnezeu.

---

[51] Iar Teodorit zice că „cele ascunse ale rușinii" numesc tăierea împrejur, pe care o propovăduiau cei ce crezuseră din neamuri. (n. aut.)

Apostolii mincinoşi – zice – se fac cunoscuţi cu făţărnicie, arătîndu-se într-un fel pe din afară, dar altfel fiind cu adevărat în cele din lăuntru, în inima lor. Iar eu mă fac cunoscut cu arătarea adevărului, adică iau ca martor înseşi lucrurile. De pildă: eu zic că nu iau bani, şi la aceasta vă am martori pe voi înşivă; de asemenea, şi pentru celelalte. În acest fel mă fac cunoscut către toţi oamenii, atît către cei necredincioşi, cît şi către cei credincioşi, arătînd tuturor curată viaţa cu care trăiesc şi propovăduirea pe care o propovăduiesc. Însă, fiindcă este cu putinţă a se ascunde cineva de oameni, dar de Dumnezeu este cu neputinţă, Pavel zice că vorbeşte „înaintea lui Dumnezeu", pe Care apostolii mincinoşi nu Îl vor primi ca martor niciodată, căci sînt mustraţi de conştiinţa lor.

3 Iar dacă evanghelia noastră este acoperită, este întru cei pieritori,

Fiindcă a zis mai sus că la Evrei se află acoperămînt întru citirea *Legii*, iar credincioşii Creştini văd slava Sfîntului Duh cu faţă descoperită, acum zice că, deşi evanghelia ar fi acoperită şi nu s-ar înţelege, le este acoperită celor necredincioşi şi aceia nu o înţeleg. Căci, aşa cum li se întîmpla Evreilor, care nu puteau să vadă faţa lui Moisi, tot astfel li se întîmplă acum celor necredincioşi, şi ei nu pot să vadă evanghelia. Iar aceasta nu este vinovăţie a evangheliei, ci a necredincioşilor, pentru că, de ar fi voit să creadă cu adevărat, ar fi văzut şi ei cu faţă descoperită slava lui Dumnezeu.

4 întru care Dumnezeul veacului acestuia a orbit înţelegerile necredincioşilor, ca să nu le lumineze lumina evangheliei slavei lui Hristos,

Împreună cu cei mulţi şi osebiţi pieritori se numără şi cei necredincioşi, iar „Dumnezeul veacului acestuia a orbit înţelegerile" lor. Aici, ereticii marchioniţi zic că „Dumnezeul veacului acestuia" este „făcătorul lumii", pe care ei îl numesc „drept" şi „bun", despărţindu-l de adevăratul Dumnezeu. Iar ereticii manihei zic că Pavel l-a numit „Dumnezeu al veacului acestuia" pe diavolul.[52] Însă nici una din aceste înţelegeri nu este adevărată, ci Pavel a zis aceasta despre Dumnezeul nostru. Şi, cu toate că L-a numit „Dumnezeu al veacului aces-

[52] Vezi în tomul II al celor opt cărţi, foaia 633, ce zice dumnezeiescul Maxim şi ascultă-l şi pe Chiril al Alexandriei, care prin „dumnezeu al veacului acestuia" îl înţelege pe diavolul: „Diavolul a întunecat înţelegerile lor – precum zice Pavel – «ca să nu le lumineze lumina evangheliei slavei lui Hristos», dar nu a nimerit ticălosul nădejdea" (*Cuvîntul 5* la Paşti). Dar sfinţii aceştia îl numesc „Dumnezeu al veacului acestuia" pe diavol nu pentru că s-ar uni cu ereticii manihei, ci pentru că, şi aşa dacă s-ar înţelege această zicere apostolească, tot nu ar urma vreo necuviinţă. (n. aut.)

tuia", nu este nici o necuviinţă, fiindcă El este numit şi „Dumnezeu al cerului", căci zice David: „Mărturisiţi-vă Dumnezeului cerului!" (*Psalm 135*:26); şi nu este numai „Dumnezeu al cerului", ci şi „Dumnezeu al lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iacov" (*Matei* 22:32); şi nu este numai Dumnezeu al acelor strămoşi, ci şi al tuturor oamenilor. Deci ce mirare este că Pavel Îl numeşte acum, la vremea potrivită, „Dumnezeu al veacului acestuia"? El a zis aşa mai mult ca să arate necredincioşilor că toate făpturile văzute sînt făcute de Dumnezeu, făpturi de care ei se desfătează şi se îndulcesc, dar Îl leapădă şi Îl tăgăduiesc pe Făcătorul lor. Zicerea aceasta se poate citi însă şi aşa, că Dumnezeu a orbit înţelegerile necredincioşilor veacului acestuia, fiindcă întru acest veac se află necredincioşi, iar întru cel ce va să fie nu sînt.[53] Dar ce înseamnează că „a orbit"? Adică Dumnezeu a îngăduit şi a lăsat să fie orbi necredincioşii, precum se înţelege şi cealaltă zicere apostolească, despre necredincioşii Elini: „i-a dat pe ei în patimi de necinste" (*Romani* 1:28). Aşa cum am zis la tîlcuirea aceea – pe care şi citeşte-o! – că, de vreme ce necredincioşii s-au depărtat şi L-au părăsit pe Dumnezeu mai întîi, atunci şi Dumnezeu i-a lăsat şi i-a părăsit pe ei, fiindcă Dumnezeu nu sileşte pe nimeni la mîntuire, ci voieşte ca toţi să se mîntuiască de voia lor. Şi bagă de seamă – o, cititorule! – că nu a zis că Dumnezeu i-a orbit pe aceia spre a nu crede, ci spre a nu vedea necuraţii şi întunecaţii lor ochi lumina slavei lui Hristos şi a evangheliei. Lumină însă au spre a crede că Hristos S-a răstignit, că S-a înălţat la cer şi că va da bunătăţile ce vor să fie. Căci – precum cineva opreşte să vadă soarele pe unul care îşi are ochii vătămaţi, ca să nu se vatăme mai mult – tot aşa şi aceştia, făcîndu-se necredincioşi de sine-şi şi avîndu-şi ochii sufletului vătămaţi, au fost opriţi de Dumnezeu să vadă luminarea slavei evangheliei lui Hristos, ca să nu se vatăme mai mult. Aşa ne-a poruncit Domnul şi nouă, în *Evanghelia* lui Matei, să nu aruncăm cele sfinte la cîini, şi mărgăritarele înaintea porcilor, zicînd: „Nu daţi cele sfinte cîinilor, nici nu aruncaţi mărgăritare înaintea porcilor!" (*Matei* 7:6).[54]

---

[53] Despre aceasta a zis şi Teologul Grigorie, în cuvîntul la Naşterea Domnului: „Sminteasca-se ludeii, batjocorească Elinii, bată-şi limba ereticii! – atunci vor crede, cînd vor căuta la cer şi Îl vor vedea venind şi şezînd ca Judecător."

Iar Teodorit, zice aşa: „A arătat că necredinţa s-a îngrădit în veacul acesta, căci în viaţa cealaltă adevărul se va arăta tuturor gol. Şi Dumnezeu i-a «orbit» pe necredincioşi, nu pentru că El Însuşi a pus întru dînşii necredinţa, ci pentru că, văzînd necredinţa lor, nu i-a lăsat să vadă tainele-cele ascunse. Căci – zice – «să nu daţi cele sfinte cîinilor şi să nu aruncaţi mărgăritare înaintea porcilor!» (*Matei* 7:6). Şi iarăşi: «De aceea le grăiesc în pilde, că, văzînd, nu văd; şi, auzind, nu înţeleg» (*Matei* 13:13)." Vezi şi subînsemnarea zicerii „şi fără de Dumnezeu în lume" (*Efeseni* 2:12). (n. aut.)

[54] Tîlcuind această zicere a Domnului, dumnezeiescul Isidor Pilusiotul spune aşa: „Nu trebuie a încredinţa cele sfinte nici «cîinilor» ludei, celor care, primind de multe ori dumnezeiescul cuvînt, s-au întors iarăşi la borîtura lor; nici celor ce vin din eresuri către adevăratul cuvînt, dar se întorc iarăşi către socotela cea rea de mai înainte. Nici Tainele nu trebuie a le

Şi bine a potrivit Pavel zicerea „a lumina", fiindcă în viaţa aceasta avem numai o luminare măsurată, precum este acea puţină lumină a zorilor zilei, şi nu avem toti luminarea acelei neînserate zile a veacului viitor. Şi această puţină lumină ce se dă aici a numit-o mai înainte „bună mireasmă" şi „arvună", precum am zis (*2 Corinteni* 1:21 şi 2:15), ca să arate că întreaga lumină avem să o dobîndim în cealaltă viaţă.

Care este chip al Dumnezeului celui nevăzut.

Cu aceste cuvinte, Pavel arată că necredincioşii nu cunosc nici slava lui Hristos, dar nici slava Părintelui. Căci – de vreme ce Hristos, ca Fiu şi Dumnezeu. este chip al Părintelui[55], întru Sine arătîndu-L pe Acesta – pentru aceea zice: „Cel ce M-a văzut pe Mine, L-a văzut şi pe Tatăl" (*Ioan* 14:9). Deci cel ce nu-L vede pe Hristos nu Îl vede nici pe Tatăl, aşa cum cel ce nu vede chipul nu vede nici chipul cel dintîi.

5 Căci nu ne propovăduim pe noi înşine, ci pe Hristos Iisus Domnul, iar noi sîntem slugile voastre pentru Hristos.

Mai sus, Pavel a zis că ei, Apostolii, nu umblă cu vicleşug, ca apostolii mincinoşi; apoi, a pus în mijloc cele despre necredincioşi, că sînt deznădăjduiţi şi nu cunosc lumina evangheliei. Iar acum zice: De aceea nu umblăm cu vicleşug, fiindcă nu ne propovăduim pe noi înşine că sîntem buni, precum fac apostolii mincinoşi. Căci aceia îi înduplecau pe ucenicii lor a se numi de la numele lor, precum a arătat Apostolul în întîia epistolă cu cuvîntul acela: „...eu sînt al lui Pavel, eu al lui Apolo, iar eu al lui Kifa" (*1 Corinteni* 1:12). Ori, zicerea aceasta se înţelege şi aşa: Să nu socotiţi că ne vrăjmăşuiţi pe noi, pentru că nu ne propovăduim pe noi înşine, ci pe Hristos, şi atunci voi Îl vrăjmăşuiţi pe Hristos, Cel propovăduit de noi. Căci sîntem atît de departe de a ne

---

arunca celor pîngăriţi cu patimile, care duc viaţă porcească, pentru ca nu cumva să le calce întru relele lor meşteşugiri, şi să ne rupă pe noi, cei care îi împărtăşim din Taine cu defăimare" (în şirul tîlcuirii la Matei). (n. aut.)

[55] De aceea zice Teologul Grigorie: „Fiul Se numeşte «chip» al Părintelui (*Coloseni* 1:15) pentru că este de o fiinţă cu Tatăl şi pentru că El este din Acela, iar nu Acela din El. Căci aceasta e firea chipului [zugrăvit], a fi urmare a unui întîi chip [«model», n. m.]. Însă aici este mai mult, căci chipul zugrăvit al celui ce se mişcă este nemişcător, iar aici este chip viu al Celui viu, avînd o mai mare asemănare cu Acesta decît Adam (*Facerea* 4:25) şi decît orice născut cu născătorul său. Căci aceasta este firea celor simple, nu au o asemănare în parte, ci întreg este chipul întregului, şi ele sînt mai degrabă la fel decît asemănătoare" (*Cuvîntul al doilea despre Fiul*). Vezi şi subînsemnarea ce se află la capitolul 1, stihul 13, al epistolei către Coloseni, fiind mai pe larg şi mai însemnată decît aceasta. (n. aut.)

propovădui pe noi înşine, încît nu avem ca necinste a fi slugile voastre „pentru Hristos", adică pentru că Hristos ne-a iubit atît şi a făcut toate cele smerite şi omeneşti din dragoste pentru noi.

6 Pentru că Dumnezeu, Care a zis: „Să lumineze dintru întuneric lumina!"[56] – Acela a strălucit în inimile noastre, ca să lumineze cunoştinţa slavei lui Dumnezeu pe faţa lui Iisus Hristos.

De ce a zis că ei, adevăraţii Apostoli, nu se propovăduiau pe sine? „Pentru că – zice acum – Dumnezeu a strălucit în inimile noastre", şi, precum a luminat şi a slăvit faţa lui Moisi, aşa ne-a luminat şi ne-a slăvit şi pe noi. Însă la noi nu s-a întîmplat precum la zidirea cea dintîi, cînd a zis Dumnezeu: „Facă-se lumină! – şi s-a făcut lumină", de unde era întuneric, căci zice: „Întuneric era asupra adîncului. Şi a zis Dumnezeu: Facă-se lumină! – şi s-a făcut lumină" (*Facerea* 1:2); deci acum nu s-a întîmplat aşa, Dumnezeu nu a mai zis cu cuvîntul să se facă lumină, ci chiar El ni S-a făcut lumină. Căci El Însuşi a strălucit întru noi „pe faţa lui Hristos", adică *prin* Hristos, căci prin Hristos străluceşte întru noi Părintele şi ne dăruieşte luminarea cunoştinţei. Dar nu a fiinţei şi a firii Sale – să nu fie! – ci cunoştinţa slavei Sale şi a lucrării Sale celei firesti. Căci pentru Fiul ni s-a dăruit adevărata cunoştinţă a Părintelui, precum a zis El Însuşi în *Evanghelie*: „Am arătat oamenilor numele Tău" şi: „Eu Te-am slăvit pe Tine pe pămînt" (*Ioan* 17:4). Vezi acum propovăduindu-se de Pavel teologia şi slava cea deopotrivă a Preasfintei Treimi? Căci mai sus a vorbit despre Sfîntul Duh: „Domnul este Duhul" (capitolul 3:16); apoi, despre Fiul: „lumina evangheliei slavei lui Hristos" (capitolul 4:4); iar acum despre Părintele: „ca să lumineze cunoştinţa slavei lui Dumnezeu".

---

[56] Bagă de seamă că, după zicerea aceasta a lui Pavel şi după întîiul capitol al *Facerii*, întunericul a fost mai înainte de lumină, iar lumina s-a făcut după întuneric, întru întîia lucrare a facerii lumii acesteia simţite. Căci, aşa cum nefiinţa a fost mai înainte de făpturi, tot aşa şi întunericul a fost mai înainte de lumină, căci zicem că Dumnezeu a înfiinţat făpturile dintru a nu fi şi a arătat lumina din întunericul de dinainte. De aceea, şi Biserica lui Hristos, urmînd *Sfintelor Scripturi*, începe ziua [calendaristică, n. m.] de cu seară şi din întuneric iese la lumină. Pentru aceasta, vezi subînsemnarea zicerii: „şi că S-a îngropat, şi că S-a sculat a treia zi, după *Scripturi*" (*1 Corinteni* 15:4). Iar Sfîntul Grigorie Nisis zice: „Încetînd timpul săptămînii, stă înainte ziua a opta. Şi se zice că e „a opta" fiindcă urmează după cea de a şaptea, dar nu pentru că ar primi moştenirea numărului din aceasta, fiindcă ziua a opta rămîne de-apururi, niciodată împărţindu-se în întuneric de noapte. Căci alt soare o face pe ea, acel Soare ce străluceşte adevărata lumină, Care, cînd ni se va arăta – precum zice Apostolul – nu se mai ascunde întru apusuri, ci, cuprinzîndu-le pe toate cu puterea Sa luminătoare, face lumină necurmată şi nemoştenită întru cei vrednici şi chiar pe aceia îi preschimbă întru alţi sori" (tîlcuirea la *Psalmul 6*). (n. aut.)

7 Şi avem comoara aceasta în vase de lut,

Fiindcă a zis multe şi mari lucruri despre negrăita slavă a lui Dumnezeu – ca să nu zică cineva: Şi cum de mai rămînem în trupul acesta muritor noi, care am luat asemenea mari daruri, precum zici tu, o, fericite Pavele? – Apostolul zice aici, ca şi cum ar răspunde, că şi faptul de a avea încă trup stricăcios, de lut şi de hîrb, şi a încăpea întru sine-şi asemnea comori de daruri este tot lucru şi ispravă a puterii lui Dumnezeu[57].

ca puterea covîrşitoare să fie a lui Dumnezeu, iar nu de la noi,

Şi – zice – pentru ce se face aceasta? Pentru ca acea covîrşire a puterii ce se arată întru noi să fie a lui Dumnezeu şi să nu se creadă că isprăvim ceva de la sine-ne, ci toţi cei ce ne văd să cunoască şi să spună că totul este al lui Dumnezeu. Cu acestea, Pavel îi arată ghicitoreşte pe apostolii mincinoşi, care puneau totul pe seama puterii şi a faptei lor.

8 întru toate fiind necăjiţi, dar nu strîmtorîndu-ne;

Şi lucrul nostru – zice – este tot isprava puterii lui Dumnezeu, încît, deşi sîntem vase de lut şi sîntem loviţi din toate părţile cu atîtea ispite, totuşi nu ne sfărîmăm, precum ar fi firesc, şi nu pierdem comoara darurilor ascunsă în acest trup de lut al nostru. Căci, cu adevărat, sîntem necăjiţi în toată vremea, în tot locul, în fiecare lucru şi de toată lumea – şi de prieteni, şi de vrăjmaşi; însă, atîtea pătimind, nu ne strîmtorăm, fiindcă Dumnezeu lărgeşte inima noastră, ca să primim ispitele cu lesnire, după zicerea psalmistului: „întru necaz m-ai desfătat" (*Psalm 4*:1).

lipsiţi fiind, nu deznădăjduim;

Adică: Într-adevăr, cădem în multe nevoi şi neajunsuri, însă iar stăm drepţi şi nu ne deznădăjduim, nici nu ne biruim de ispite, ci, cu ajutorul lui Dumnezeu, aflăm lesniri şi chipuri cu care scăpăm şi biruim.[58]

---

[57] Tîlcuind aceasta, marele Macarie (în *Cuvîntul al 13-lea*) zice: „«Avem comoara aceasta în vase de hîrb», adică: în trup fiind, Creştinii s-au învrednicit a cîştiga întru sine-le puterea cea sfinţitoare a Duhului" (n. aut.)

[58] Şi marele Vasilie, întrebat fiind ce însemnează zicerea aceasta, răspunde zicînd: „Apostolul, arătînd adeverirea încrederii lui în Dumnezeu din alăturarea cu înţelegerea omenească, spune în privinţa înţelegerii omeneşti: «în toate fiind necăjiţi», iar în privinţa încrederii în Dumnezeu, adaugă: «dar nu strîmtoraţi». Şi iarăşi, în privinţa înţelegerii omeneşti, zice: «fiind lipsiţi», dar în privinţa încrederii în Dumnezeu adaugă aceasta: «nu deznădăjduiţi» şi celelalte asemenea" (*Hotărîrea 269 pe scurt*). (n. aut.)

9 goniţi fiind, dar nu părăsiţi;

Oamenii – zice – ne gonesc, dar Dumnezeu nu ne părăseşte. El îngăduie să ni se întîmple toate acestea nu pentru ca să fim biruiţi, ci ca să ne iscusim în războiul ispitelor, făcîndu-ne aleşi şi iscusiţi.

doborîţi fiind, dar nu pieriţi;

Zice: După trup şi după împrejurările trupeşti, sîntem doborîţi de către cei ce ne vrăjmăşesc; dar, după osîrdie şi după bărbăţia sufletului, nu pierim, nici nu ne pierdem; şi chiar după trup sîntem păziţi de către Dumnezeu.

10 purtînd totdeauna în trup omorîrea Domnului Iisus, ca şi viaţa lui Iisus să se arate în trupul nostru.

Adică: Suferim – zice – morţi de toate zilele, cu acestea urmînd totdeauna moartea Domnului. Dar, prin morţile acestea, arătăm şi viaţa Domnului, adică învierea Lui, în trupul nostru, care pătimeşte totdeauna, însă nu e omorît de pătimiri. Despre aceasta scria Pavel şi întru întîia trimitere: „Mor în fiecare zi! Mă jur pentru lauda voastră" (*1 Corinteni* 15:31). Căci – zice – cel ce nu crede că Hristos a înviat, acela să ne vadă pe noi cum murim şi înviem în toate zilele, şi negreşit nu va mai fi necredincios.

11 Căci pururea noi, cei vii, sîntem daţi spre moarte pentru Iisus, ca şi viaţa lui Iisus să se arate în trupul nostru cel muritor.

Cu aceste cuvinte, Apostolul lămureşte de ce a zis că poartă în trup omorîrea Domnului, căci el obişnuieşte a descoperi şi a tălmăci cele nedesluşite şi întunecate. Iar aceasta: „ca viaţa lui Iisus să se arate", poate a se înţelege şi aşa: Căci – precum noi, Apostolii, suferim moartea Domnului acum, în viaţa aceasta, şi, vii fiind, alegem mai bine să murim pentru Hristos – tot aşa şi El ne va iubi şi ne va învia după ce vom muri. Pavel arată acelaşi lucru şi în alt loc, zicînd: „Căci, dacă împreună murim, împreună vom şi învia" (*2 Timotei* 2:11).

12 Astfel că în noi lucrează moartea, iar în voi viaţa.

Aici, Pavel numeşte „moarte" ispitele aducătoare de moarte, ca şi cum ar zice: Noi, Apostolii, ne aflăm în primejdie aducătoare de moarte, iar voi, Corintenii, dobîndiţi viaţă din primejdiile noastre; pentru că noi vă propovăduim evanghelia, prin care voi trăiţi viaţa veşnică.

13 Dar – avînd același Duh al credinței, după cum este scris: „Crezut-am, pentru aceea am și grăit" (Psalm 115:1) – și noi credem; pentru aceea și grăim,

Mai sus, Pavel a vorbit de ispite și de morți. Apoi, a zis că și de acestea i-a izbăvit Iisus, și face un silogism, zicînd că îi izbăvea pentru ca să adevereze învierea Sa. Iar acum zice că nu trebuie să adeverim aceasta numai cu silogismul nostru, ci și cu credința. Căci – așa cum David, aflîndu-se în ispite și izbăvindu-se din ele doar de singur Dumnezeu, zicea: „Crezut-am, de aceea am și grăit" – tot așa credem și grăim și noi, fiindcă avem „același Duh al credinței" ca și David. Căci, precum Iisus S-a sculat din morți, tot așa și noi vom birui ispitele cele aducătoare de moarte pe care le pătimim și vom învia împreună cu Iisus. Și ia aminte la cuvîntul acesta, că – atît în *Testamentul cel Vechi*, cît și întru cel nou – este același Duh, din pricina ereticilor manihei, care clevetesc *Legea cea Veche*, zicînd că e rea.

14 Știind că Cel ce L-a înviat pe Domnul Iisus, ne va învia și pe noi prin Iisus și ne va înfățișa împreună cu voi.
15 Căci toate sînt pentru voi, pentru ca, înmulțindu-se darul, să prisoseasca prin mai mulți mulțumirea, spre slava lui Dumnezeu.

Zice: Ce credem și ce grăim? Că știm că Dumnezeu ne va slobozi și acum din primejdii, iar după sfîrșitul a toată lumea ne va scula din morți, împreună cu voi, în împărăția Sa, ca să dobîndim veșnicele bunătăți. Cu aceste cuvinte, Apostolul îi cheamă pe Corinteni la credință și la viața cea îmbunătățită. Și – arătîndu-i în ghicitură pe apostolii mincinoși, care se mîndreau și ziceau că sînt mijlocitori ai ucenicilor lor pentru bunătățile lui Dumnezeu – Pavel zice aici așa: Toate bunătățile lui Dumnezeu și învierea morților sînt pentru voi, adică pentru toți cei care credeți, iar nu pentru unul sau pentru altul. Dumnezeu le hărăzește pe acestea nu doar cîtorva, ci celor mulți, ca să crească darul și, prin urmare, să crească și mulțumirea adusă lui Dumnezeu prin mulți oameni, spre slava Sa. Iar apostolii mincinoși – zice – fiindcă își însușesc darul lui Dumnezeu, zicînd că ei săvîrșesc acestea, nu Dumnezeu – împuținează prin urmare și slava lui Dumnezeu.

16 De aceea nu slăbim, ci, chiar dacă omul nostru din afară se strică, cel din lăuntru se înnoiește din zi în zi.

De aceea – zice – fiindcă știm puterea lui Dumnezeu – că acum El ne izbăvește de primejdii, iar la urmă ne va învia străluciți – nu slăbim, nici nu obosim pătimind ispitele. Și „omul nostru din afară – adică trupul – se strică".

În ce chip? Pentru că este bătut, şi izgonit şi se ticăloşeşte. Iar „cel din lăuntru – adică sufletul – se înnoieşte". Cum şi de ce? Pentru că are bune nădejdi, îndrăzneală şi bucurie, căci pătimeşte pentru Dumnezeu.[59]

17 Căci grabnica uşurare a necazului nostru ne aduce, mai presus de orice măsură, slavă veşnică,

Aici, Pavel tălmăceşte cum se înnoieşte „omul din lăuntru", adică sufletul, şi zice: Sufletul se înnoieşte fiindcă socoteşte că necazul este grabnic trecător, şi de aceea lesne de suferit, iar slava pricinuită de acest necaz vremelnic – veşnică şi nesfîrşită.

18 neprivind noi la cele ce se văd, ci la acelea ce nu se văd; căci cele ce se văd sînt vremelnice, iar cele ce nu se văd sînt veşnice.

Aici, Pavel arată în ce chip se face uşor şi lesne de suferit necazul, căci – zice – toate lucrurile ce se văd ale lumii – şi necazul, şi odihna – sînt vremelnice. Deci – zice – nici nu vom cădea şi nu ne vom birui de necaz, dar nici nu ne vom trîndăvi de odihnă şi de bună-pătimire, pentru că amîndouă sînt trecătoare. Şi, de vreme ce acestea văzute sînt vremelnice, urmează a fi veşnice şi nesfîrşite cele ce nu se văd, adică împărăţia cerurilor şi munca iadului, pentru ca împărăţia să o dorim, iar de muncă să fugim.[60]

---

[59] Marele Vasilie, tîlcuind zicerea aceasta, zice: „Precum, la război, unirea unora îi înfrînge pe ceilalţi, tot aşa şi cel ce adaugă trupului se luptă asupra duhului, iar cel ce se oşteşte cu duhul robeşte trupul, fiindcă acestea stau împotrivă una alteia. Prin urmare, dacă voieşti a-ţi întări mintea, domoleşte-ţi trupul cu postul, căci aceasta înseamnă zicerea Apostolului: «dacă omul din afară se strică, cel din lăuntru se înnoieşte» şi aceea: «cînd sînt slab, atunci sînt tare»" (*Cuvîntul întîi despre post*).

Zice şi Kiril al Alexandriei că, „îngrăşîndu-se şi benchetuind prin mîncări, trupul se face cumplit şi greu luptător asupra duhului; iar dacă slăbeşte, nefiind ajutat cu cele de prisos, trebuie să dea duhului biruinţa. Aceasta zice şi fericitul Pavel: că, «deşi omul nostru din afară se strică, cel din lăuntru se înnoieşte din zi în zi»" (*Cuvîntul întîi la Paşti*).

Iar marele Vasilie zice aşa: „Ascultă-l pe Apostol zicînd că, «deşi omul nostru din afară se strică, cel din lăuntru se înoieşte din zi în zi». Aşadar, cum voi înţelege omul? Aşa – zice – unul este cel ce se vede, iar altul cel ascuns sub cel văzut. «Omul din lăuntru» este cel nevăzut, pe care chiar mai adevărat îl numim «om». Deci în lăuntru avem om şi sîntem oarecum îndoiţi. Şi – ca să zicem adevărul – în lăuntru sîntem: căci eu sînt om după cel din lăuntru, iar cele din afară nu sînt *eu*, ci *ale mele*. Eu sînt raţionalitatea sufletului, adică cel împlinit întru raţionalitatea sufletului. Aşadar, trupul este al meu, unealtă a omului, unealtă a sufletului, iar «om» este cel după suflet" (în *Cuvîntul despre alcătuirea omului*). (n. aut.)

[60] Pentru aceea, arzîndu-se de iubirea către Hristos, zicea şi purtătorul de Dumnezeu Ignatie: „Atunci voi fi ucenic adevărat al lui Hristos, cînd lumea nu va mai vedea trupul meu, căci cele ce se văd sînt vremelnice, iar cele ce nu se văd sînt veşnice" (*Epistola către Romani*). (n. aut.)

CAPITOLUL V

1 Căci ştim că, dacă acest cort, locuinţa noastră pămîntească, se va strica, avem zidire de la Dumnezeu, casă nefăcută de mînă, veşnică, în ceruri.

Fiindcă a zis mai sus că, „cu cît se strică omul din afară, cu atît se înnoieşte cel din lăuntru", cuvinte ce păreau a fi o ghicitură şi un lucru de mirare, Apostolul zice aici că, atunci cînd se va strica desăvîrşit trupul acesta muritor şi de pămînt, cu mult mai vîrtos vom primi nenumărate bunătăţi.[61] Şi, zicînd aceasta, le vorbeşte iarăşi Corintenilor despre înviere, măcar că nu atît de limpede precum în întîia epistolă. El vorbeşte aşa ca să nu creadă Corintenii că încă îi socoteşte neîndreptaţi întru această dogmă şi că ar mai avea nevoie a le vorbi iarăşi pe larg.

Iar „cort, locuinţă pămîntească", numeşte trupul, arătînd că e vremelnic şi se topeşte cu lesnire, căci aşa este cortul. Totuşi, odihnele cele din cer ale drepţilor se numesc de multe ori şi „corturi", dar „corturi veşnice", precum zice sfinţitul Luca: „Făceţi-vă vouă prieteni din mamona nedreptăţii, ca dacă veţi fi lipsiţi, să vă primească pre voi ăn corturile cele veşnice" (*Luca* 16:9). Şi vezi cum a pus Pavel după rînduială pe cele potrivnice, adică: în locul locu-

---

[61] Dumnezeiescul Grigorie al Nyssei tîlcuieşte zicerea aceasta a Apostolului aşa: „«Dacă acest cort, locuinţa noastră pămîntească, se va strica, avem zidire de la Dumnezeu, casă nefăcută de mînă, veşnică, în ceruri.» Să nu-mi însemneze nimeni vreo închipuire, formă şi fel al acestei «case nefăcute de mînă», după asemănarea închipuirilor ce se văd acum, pe care le deslușim una de alta după felurile lor. Căci *Dumnezeiasca Scriptură* ne încredinţează de înviere şi de faptul că cei ce se înnoiesc prin înviere trebuie a se schimba, dar întru ce ne vom schimba e ascuns desăvîrşit şi necunoscut, pentru că în viaţa aceasta de acum nu avem nici o pildă despre cele ce se nădăjduiesc. (...) Iar că atunci cînd ne vom face toţi un trup al lui Hristos va fi un neam al tuturor, avînd aceleaşi însuşiri, toţi strălucind după asemănarea dumnezeiescului Chip, nu ne îndoim; dar ce se va mai întîmpla cu noi întru schimbarea firii, hotărîtor zicem că este mai presus de toată înţelegerea" (*Cuvînt la cei adormiţi*).

Aici însă, cu dreptate s-ar nedumeri cineva: căci, dacă toţi cei ce au să învieze (adică drepţii) se vor face un singur neam, închipuiţi cu trăsăturile chipului dumnezeiesc, cum au să se deosebească unul de altul? Căci, întru acea slăvită înviere a drepţilor, Hristos-Dumnezeu are să Se facă „toate întru toţi", precum a zis Pavel întru epistola întîi către Corinteni: „ca să fie Dumnezeu toate întru toţi"; şi iarăşi; „ci toate şi întru toţi, Hristos" (*Coloseni* 3:11). Dezlegînd nedumerirea aceasta, răspundem că drepţii se vor deosebi atunci nu după trăsăturile trupului celui din afară, ci din descoperitoarea putere a acelei lumini dumnezeieşti cu care vor fi slăvite împrejur trupurile acelor fericiţi. Căci – precum Petru, Iacov şi Ioan i-au cunoscut pe Moisi şi pe Ilie în muntele Taborului din descoperitoarea putere a acelei neplăsmuite lumini care a strălucit împrejur – zicem (împreună cu marele Grigorie al Tesalonicului) că şi fericiţii aceia se vor cunoaşte prin descoperitoarea putere a dumnezeieştii lumini care îi cuprinde în strălucire. (n. aut.)

inţei de pe pămînt, a pus-o pe aceea cerească, şi în locul cortului a pus casa cea veşnică. Apoi, crescînd lauda slavei pe care o va primi trupul nostru, l-a numit „casă nefăcută de mînă", dar nu spre osebirea trupului vremelnic, căci şi acesta este nefăcut de mînă. Sau – după Hrisostom – poţi să înţelegi şi aşa: fiindcă a numit trupul „casă", a adăugat şi zicerea „nefăcută de mînă", spre osebirea caselor care se fac de mîinile oamenilor. Unii însă (între care Fotie, Teodorit şi Sfîntul Metodie, în cuvîntul despre înviere) zic că viaţa ce se află pe pămîntul acesta este „casă făcută de mînă" iar trupul este „cortul", căci una este „casa", alta „cortul" şi alta sîntem noi, care ne însuşim „cortul". Astfel, ceea ce se zice este aşa: dacă se va strica viaţa pămîntească a trupului nostru – ce se poate numi şi „făcută de mînă", căci pîinea, vinul şi restul hranei trupului se fac prin lucrarea mîinilor oamenilor – dacă aceasta se va strica deci, vom dobîndi altă viaţă în ceruri, nestricată şi nefăcută de mînă, căci nu are trebuinţă de lucrarea mîinilor noastre.

2 Căci de aceea şi suspinăm, dorind să ne îmbrăcăm cu locuinţa noastră cea din cer,

De care „locuinţă" vorbeşte aici Apostolul? De trupul cel nestricăcios; şi zice că acesta e „din cer", nu pentru că s-ar pogorî de acolo, ci pentru că din cer ia darul nestricăciunii. Deci – zice – nu trebuie a ne întrista pentru ispitele trupului, ci, cu totul dimpotrivă, se cuvine mai mult a suspina pentru că nu ne dezbrăcăm de trupul acesta stricăcios, ca să ne îmbrăcăm cu acela nestricăcios şi nemuritor. De aceea nici nu a numit „cort" trupul cel nestricăcios, ci „locuinţă", fiindcă aceea rămîne veşnic.[62]

3 dacă totuşi vom fi găsiţi îmbrăcaţi, iar nu goi.

Ca să nu îşi închipuie Creştinii Corinteni că toţi au să primească cereasca şi slăvita nestricăciune a trupului, Pavel zice aici că, pentru a ne îmbrăca întru nestricăciune, pentru a lua trup nestricăcios, trebuie să nu fim aflaţi goi de slava şi de acoperămîntul dumnezeiesc, din pricina sluţeniei păcatului. Căci toţi oamenii au să dobîndească înviere, însă nu toţi au să primească slavă şi cinste, fără nu-

---

[62] Iar Teodorit zice că Pavel numeşte „locuinţă din cer" nestricăciunea. Şi – zice – Apostolul nu spune că ne vom îmbrăca cu alt trup afară de acesta pe care îl purtăm acum, ci că acest trup stricăcios al nostru se va îmbrăca pe deasupra cu nestricăciune şi aşa ne îmbrăcăm şi noi cu dînsul.

Iar dumnezeiescul Maxim tîlcuieşte aşa: „«Lăcaş ceresc» este deprinderea nepătimaşă cu fapta bună şi cunoştinţa ce nu are nici o gîndire de rătăcire care să o lupte" (capitolul 49 din a cincea sută din cele teologice). (n. aut.)

mai cei drept-slăvitori, iar dintre aceştia cei drepţi; iar toţi ceilalţi, necinstitorii de Dumnezeu şi păcătoşii, au să se scoale din morţi cu necinste.[63]

4 Căci noi, cei ce sîntem în cortul acesta, suspinăm îngreuiaţi, de vreme ce nu dorim să ne scoatem haina noastră, ci să ne îmbrăcăm cu cealaltă pe deasupra, ca ceea ce este muritor să fie înghiţit de viaţă.

De vreme ce părea greu cuvîntul zis mai sus, că suspinăm doţind a ne slobozi din trup – fiindcă negrăit de multă este ţinerea şi apropierea sufletului cu trupul, şi cei mai mulţi oameni suspină şi nu vor să moară, ci să nu moară – Pavel zice aici că nu suspinăm pentru ca să ne slobozim de trup oricum s-ar întîmpla, ci pentru că voim să ne îmbrăcăm cu el nestricăcios şi slăvit. Căci, al nostru fiind trupul, nu voim a ne dezbrăca de el, ci numai să ne slobozim de stricăciunea lui, ca aceasta, iar nu însuşi trupul, să se cheltuiască şi să se piardă de către viaţă. Căci nu ne îngreuiem chiar de trup, ci pentru că trupul nostru este stricăcios şi vremelnic.

Din aceste cuvinte, se astupă cu totul gurile ereticilor; căci Apostolul nu spune aici că unul este trupul pe care îl purtăm acum, şi altul acela cu care avem să ne îmbrăcăm după înviere; ci vorbeşte despre stricăciune şi nestricăciune, anume că trupul acesta este stricăcios, iar acela va fi nestricăcios.

5 Iar Cel ce ne-a făcut spre aceasta este Dumnezeu,

Dumnezeu – zice – este Acela care ne-a zidit din început, din veac, „pentru aceasta", adică pentru a ne face nestricăcioşi, încît aceasta se va face cu adevărat şi negreşit.

Care ne-a şi dat arvuna Duhului.

Zice: Creştine, mai voieşti dovadă că avem să ne facem nestricăcioşi după înviere? Iată, îţi dau încă una. Care? Că Dumnezeu, dîndu-ne Duhul cel Sfînt prin botez, totodată ne-a dat şi „arvuna" nestricăciunii, pentru că ne-a sfinţit sufletul şi trupul, făcîndu-le mai dumnezeieşti, mai duhovniceşti, căci ne-a slobozit de păcat, din care se naşte moartea şi stricăciunea. Deci în acest chip Duhul cel Sfînt este arvuna nestricăciunii ce va să fie.[64]

---

[63] Despre aceasta, Teodorit zice: „Deci «goi» îi numeşte pe cei goliţi de slava dumnezeiască, împreună cu care se rînduieşte Apostolul, învăţîndu-i pe Corinteni şi pe toţi oamenii a se smeri. (n. aut.)

[64] Despre aceasta, marele Atanasie zice: „Trupul acesta stricăcios şi muritor trebuie a se îmbrăca întru nestricăciune şi întru nemurire. Căci cei ce poartă Duhul lui Dumnezeu poartă nestricăciune, fiindcă Dumnezeu este nestricăciune" (la Vrienie, în tomul întîi, foaia 214). (n. aut.)

Aceasta se înţelege încă şi altfel: că, de vreme ce Dumnezeu ne-a dat Duhul cel Sfînt în parte, ca o arvună, atunci El ne va da şi întregul. Dar cum ni l-ar da, de nu ne-am face nestricăcioşi, slăvindu-ne şi după suflet, şi după trup? Deci, de vreme ce tu, Creştine, ai luat acum puţinul, arvuna, nădăjduieşte că vei lua atunci şi întregul şi, pe lîngă că eşti nestricăcios şi nemuritor cu sufletul, ai să te faci nestricăcios şi nemuritor şi cu trupul.

6 Îndrăznind deci totdeauna şi ştiind că, petrecînd în trup, sîntem departe de Domnul –
7 căci umblăm prin credinţă, nu prin vedere –
8 nădăjduim însă şi bine-voim mai bine a pleca din trup şi a ne duce către Domnul.[65]

Şi cu aceste cuvinte Apostolul adeverează ceea ce a zis mai sus, anume că nu avem grijă de primejdii şi de moartea trupului, pentru că acestea ne pricinuiesc lucrul cel dorit, adică slăvita nestricăciune, pentru care şi suspinăm, fiindcă primejdiile şi moartea ne duc către Stăpînul Dumnezeu mai curînd. Deci – fiindcă totdeauna nădăjduim şi ştim că, atîta vreme cît ne aflăm uniţi cu trupul acesta, sîntem despărţiţi de Dumnezeu – nu ne temem nici de prigoane, nici de vrăjmăşii, nici de moarte. Vezi însă – o, cititorule – înţelepciunea lui Pavel! Căci a ascuns numele morţii şi a vorbit de despărţirea trupului şi de unirea cu Dumnezeu, pentru a nu se atîrna cineva de viaţa aceasta, fiindcă ea ne desparte de Domnul. Apoi – pentru a nu zice cineva: Dar ce, trupul ne desparte de Dumnezeu? – Pavel îndreptează cuvîntul şi zice că „umblăm prin credinţă, nu prin vedere". Adică aici, în viaţa acesta Îl cunoaştem pe Dumnezeu, puţin însă, „în parte, ca prin oglindă şi ghicitură", căci aceasta arată zicerea „prin credinţă"; iar nu faţă către faţă, căci aceasta însemnează zicerea „nu prin vedere". De aceea – zice – „bine-voim", adică mult dorim, a ieşi din trupul acesta stricăcios şi a fi uniţi cu Domnul. Şi nu a zis: „dorim să dobîndim nestricăciune", ci a zis lucrul mai bun: „dorim să fim împreună cu Domnul", pentru că aceasta este mult mai mare decît nestricăciunea.

9 De aceea ne şi nevoim – fie că petrecem în trup, fie că ieşim din trup – să fim bine-plăcuţi Lui.

---

[65] Purtătorul de Dumnezeu Maxim tîlcuieşte zicerea aceasta anagogic, zicînd: „Se înstrăinează de trup cel ce se mută către deprinderea cea cunoscătoare din cea lucrătoare, răpindu-se ca în nişte nori de înţelegerile cele înalte în aerul străveziu al vederii cu mintea, după care va putea fi împreună cu Domnul totdeauna. Şi se înstrăinează de Domnul cel ce încă nu poate privi cu minte curată înţelegerile fără lucrările după simţire şi nu poate cuprinde cuvîntul cel simplu despre Domnul fără ghicituri" (capitolul 59 al sutei a doua din *Teologie*). (n. aut.)

Tot ce se caută – zice – este să viețuim după buna-plăcere a lui Dumnezeu. Căci – pentru a nu auzi tu, Creștine, de înstrăinare și despărțire de trup și să socotești că aceasta e de ajuns pentru mîntuire – Apostolul zice să te sîrguiești, Creștine, a te despărți de trup și a te duce către Hristos bine-ales prin viața ta plăcută lui Dumnezeu în lumea aceasta.

10 Pentru că noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos,

Aici, Apostolul îi înspăimîntă pe Creștini cu aducerea aminte de acel înfricoșat divan al lui Hristos, înaintea căruia trebuie a se arăta toți oamenii. Și zice: Să nu socotești, Creștine, că acolo vor fi ziduri și acoperăminte, ca să te ascunzi, sau că adîncul inimii poate să acopere faptele sau gîndurile oamenilor! Nu, să nu socotești aceasta, pentru că toate – și faptele, și vorbele, și gîndurile – au să se arate!

ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău.

Cu aceste cuvinte, Pavel îi face pe lucrătorii faptei bune și pe cei ce se nevoiesc să aibă bune nădejdi că vor lua de la Dumnezeu răsplătirile nevoințelor și ale faptei lor bune; iar pe cei leneși îi face osîrduitori de frica osîndirii și a muncii. Totodată, el adeverează aici și învierea din morți a trupurilor, pentru că trupul, ce a slujit sufletului la faptele cele bune ori la cele rele, negreșit și el fie se va încununa, fie se va munci. Așadar, și din aceste cuvinte ale Apostolului se astupă gurile ereticilor care zic că trupul nu are să se scoale din morți. Zice și Teodorit: „Drept fiind Judecătorul, va da răsplătiri potrivite fiecăruia, după cele ce s-au lucrat de el în viață. Și a arătat totodată că sufletele, ce se vor cinsti ori se vor munci, își vor lua răsplătirile împreună cu trupurile lor." Vezi și subînsemnarea zicerii „dacă numai în viața aceasta nădăjduim în Hristos" (*1 Corinteni* 15:19).

11 Cunoscînd deci frica de Dumnezeu, căutăm să-i înduplecăm pe oameni, iar lui Dumnezeu Îi sîntem arătați; și nădăjduiesc că sîntem arătați și întru conștiințele voastre.

Fiindcă știm – zice – acel înfricoșat divan al lui Dumnezeu, facem tot ce putem ca să nu smintim pe cineva – căci aceasta însemnează zicerea: „căutăm să-i înduplecăm pe oameni", în loc de: „vindecăm smintelile și ridicăm pricinile celor ce se smintesc". Căci – zice – deși am zice că nu facem nici un rău, dînd însă bănuială că îl facem, negreșit ne osîndim dacă nu îndreptăm, atunci

cînd putem, bănuiala şi pricina smintelii. „Iar lui Dumnezeu Îi sîntem arătaţi" şi El ştie cum petrecem, căci pe Dumnezeu nu trebuie a-L îndupleca şi a-L încredinţa, căci El ne cunoaşte şi nu Se sminteşte pentru noi. Şi nu numai lui Dumnezeu Îi sîntem arătaţi, ci şi vouă, fiindcă şi voi ştiţi foarte bine toată viaţa şi faptele noastre, astfel încît nu se cuvine a căuta să vă încredinţăm despre acestea, pentru că voi nu vă smintiţi de noi.

12 Căci nu vă spunem iarăşi cine sîntem,
ci vă dăm prilej de laudă pentru noi,

Apostolul leapădă adeseori bănuiala că s-ar lăuda. De aceea zice şi aici: Aceste cuvinte le-am zis nu ca „să vă spunem cine sîntem", adică pentru ca să ne mărim şi să ne lăudăm, ci ca vouă să vă dăm pricină de a vă lăuda şi a vă împodobi cu noi către apostolii mincinoşi, care ne clevetesc şi ne defaimă.

ca să aveţi[66] către cei ce se laudă în faţă, iar nu în inimă.

Cu acestea – zice – vă dăm prilej, Creştinilor, să aveţi a vă lăuda pentru noi către apostolii mincinoşi, care se laudă numai „în faţă", adică după arătare şi în faţa oamenilor, iar nu după adevăr, prin fapte. Căci aşa erau aceia, pe dinafară avînd obrăzar de evlavie, şi nici un bine în inimi. Şi vezi că Apostolul le porunceşte Corintenilor să nu se laude totdeauna, ci atunci cînd se vor lăuda şi se vor înălţa pe sine-şi acei apostoli mincinoşi.

13 Căci, dacă ne-am uimit, pentru Dumnezeu;
iar dacă sîntem întreg-înţelepţi, pentru voi.[67]

Zice: Dacă zicem ceva mare şi înalt despre noi înşine – că aceasta numeşte „uimire", precum în altă parte „nebunie" (*2 Corinteni* 11:21) – pentru Dumnezeu o zicem, pentru ca voi să nu ne defăimaţi, socotindu-ne de nimic şi nevrednici, şi astfel să vă osîndiţi. Iar dacă zicem ceva smerit despre noi, aceasta o facem pentru voi, ca să învăţaţi de la noi a fi smerit-cugetători – că „întreagă-înţelepciune" a numit smerita cugetare, după Teodorit.

Sau, aceasta se înţelege şi altfel, adică: Dacă cineva bănuieşte că sîntem ieşiţi din minte fiindcă zicem lucruri mari despre sine-ne, noi nădăjduim să luăm

---

[66] Aici, lipseşte zicerea „a vă lăuda", deci: „ca să aveţi a vă lăuda", precum tîlcuieşte sfinţitul Teofilact. (n. aut.)

[67] Şi aici Apostolul foloseşte formă de lipsă, cea întreagă fiind, după înţeleptul Fotie, aceasta: Căci, dacă ne-am ieşit din sine-ne, pentru Dumnezeu am ieşit; iar dacă sîntem întreg-înţelepţi, pentru voi sîntem înţelepţi. (n. aut.)

de la Dumnezeu plată pentru bănuiala şi defăimarea aceasta. Şi, iarăşi, dacă cineva socoteşte că avem minte întreagă şi sănătoasă, acela dobîndeşte folosul pricinuit de întreaga-înţelepciune şi de statornicia minţii. Aceasta se înţelege însă şi într-altfel: Dacă sîntem ieşiţi din minte, sîntem pentru Dumnezeu, ca să vă înfăţişăm şi să vă aducem pe voi la Dumnezeu. Însă Pavel era nebun şi ieşit din minte nu cu nebunie vinovată, ci cu nebunia lăudată şi fericită, adică cu nebunia şi ieşirea din sine-şi iubitoare. Fiindcă atît de multă dragoste avea către Dumnezeu de trei ori fericitul acesta, încît doar cu Dumnezeu vieţuia, fiind cu totul afară din sine. Şi, prin dragoste, s-a mutat cu totul către Dumnezeu şi nu mai trăia viaţa sa, ci viaţa lui Dumnezeu cel iubit de el. De aceea şi zicea: „Iar de acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte întru mine" (*Galateni* 2:20).[68] Deci – zice – dacă „ne-am uimit", adică am ieşit din sine-ne, negreşit pentru Dumnezeu ne-am uimit şi pentru covîrşitoarea dragoste către El.

14 Căci dragostea lui Hristos ne ţine pe noi, care socotim aceasta: că, dacă Unul a murit pentru toţi, toţi erau aşadar morţi.
15 Şi a murit pentru toţi, ca cei ce viază să nu mai vieze loru-şi, ci Aceluia care a murit şi a înviat pentru toţi.

Zice: Iubirea pe care ne-a arătat-o Dumnezeu ne strînge şi ne îndeamnă a ne primejdui pentru Dumnezeu. Căci am judecat şi am socotit aceasta bine şi înţelepţeşte, anume că, de vreme ce Hristos a murit pentru toţi oamenii, este arătat că toţi eram morţi şi pieriţi. Şi Hristos a murit pentru noi, cei morţi şi pieriţi, ca să ne facă vii. Deci, fiindcă Hristos ne-a făcut vii, sîntem datori a nu mai vieţui întru sine-ne, ci întru Hristos, pentru Care avem şi viaţa.[69] Iar El nu

---

[68] Sfinţitul Teofilact a adunat aceste cuvinte de la acea pasăre cerească, de la Dionisie Areopagitul, care zice: „Dumnezeiasca iubire este şi uimitoare, nelăsînd pe cei iubitori să fie ai lor, ci ai celor pe care îi iubesc. (...) De aceea, şi marele Pavel, stăpînit fiind de dumnezeiasca iubire şi împărtăşindu-se de puterea ei uimitoare, zice cu gura îndumnezeită: «Nu mai viez eu, ci Hristos viază întru mine!» (*Galateni* 2:20). Zice aceasta ca un adevărat iubitor şi ieşit din sine, cum însuşi zice, în Dumnezeu şi ca cel ce nu mai trăieşte viaţa lui, ci viaţa Celui iubit de el, ca foarte iubit" (*Despre numirile dumnezeieşti*, capitolul 4). (n. aut.)

[69] Din aceste cuvinte ale Apostolului, marele Vasilie arată datoria pe care o au Creştinii cînd se împărtăşesc cu Dumnezeieştile Taine: Căci, prin împărtăşire, ei „vestesc moartea Domnului", cum zice Pavel (*1 Corinteni* 11:26). Iar moartea Domnului s-a făcut „pentru toţi oamenii" – după zicerea de mai sus – căci, „dacă Unul a murit pentru toţi, toţi erau aşadar morţi". Deci cei ce se împărtăşesc sînt datori să arate ascultare pînă la moarte pentru dragoste, pentru credinţă şi pentru poruncile lui Dumnezeu şi să nu mai vieze de-aici înainte lumii, păcatului şi loru-şi, ci doar Aceluia cu Care s-au împărtăşit, adică lui Dumnezeu, Celui ce a murit şi a înviat pentru dînşii, aşa cum zice tot Pavel: „ca cei ce viază să nu mai vieze loru-şi, ci Aceluia ce a murit şi a înviat pentru dînşii". Şi Sfîntul Vasilie zice că aceasta este dogmă predanisită de Pavel (în *Cuvîntul al doilea la botez*). (n. aut.)

numai că a murit, dar a şi înviat pentru noi, ca să suie la cer „pîrga şi începătura noastră", adică firea Sa omenească şi, prin aceea, să ne suie şi pe noi toţi. Căci, altfel, ce trebuinţă era a Se sui Hristos la cer, dacă nu urma a ne sui şi noi acolo? Aşadar, pentru toate acestea – fiindcă a murit pentru noi, şi ne-a făcut vii şi ne-a dat arvuna nestricăciunii – sîntem datori să vieţuim întru Hristos, iar nu întru poftele noastre.

16 De aceea, noi nu mai ştim de acum pe nimeni după trup;

De vreme ce toţi – zice – fuseseră omorîţi de către păcat, iar în urmă s-au făcut vii de către Hristos, prin Sfîntul Botez, atunci cu dreptate nu mai ştim pe nici unul dintre credincioşii Creştini că viază după trup, adică după vechea şi trupeasca petrecere. Căci, de vreme ce toţi Creştinii s-au născut a doua oară de către Sfîntul Duh, se cuvine aşadar ca toţi să aibă o vieţuire nouă şi duhovnicească.

chiar dacă L-am cunoscut pe Hristos după trup,
acum nu-L mai cunoaştem.

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată că Creştinii nu mai trebuie să vieţuiască după trup, ci după Duh, la aceasta avîndu-L începător pe Hristos. Deci zice că, deşi Hristos era după trup întru o vreme, mai înainte de înviere, acum El nu mai este după trup. Dar ce a făcut? Oare a lepădat trupul? Ba, să nu fie! Căci, „aşa cum S-a suit în cer, astfel are să şi vină", după zisa Îngerilor către Apostoli; aşadar S-a suit cu trup şi cu acel trup are să şi vină întru a doua venire. Deci pentru ce zice aceasta aici Apostolul? Pentru că noi, oamenii, zicem că sîntem „după trup" atunci cînd ne aflăm în păcate şi în voile trupului, şi că nu vieţuim „după trup" atunci cînd nu păcătuim. Despre Hristos zicem însă că a vieţuit, mai înainte de înviere, „după trup", adică după nevinovatele pătimiri ale firii: mîncînd, bînd, flămînzind şi însetînd, dormind şi ostenind; şi zicem că acum nu mai vieţuieşte „după trup" fiindcă S-a slobozit şi de pătimirile nevinovate ale firii arătate mai sus şi nici nu mănîncă, nici nu bea, nici nu însetează, nici nu doarme, nici nu osteneşte, avînd trup nepătimitor şi nemuritor.[70] Dar pentru ce a lepădat Domnul aceste patimi? Negreşit, ca să ne înveţe şi pe noi, Creştinii, a-I urma Lui şi a nu mai vieţui „după trup", adică în păcate şi în voile trupului, ci după Duh, adică în fapte bune; şi, pe lîngă acestea, că ne vom scula din morţi.

---

[70] Iar Teodorit ne învaţă că cu stăpînească moarte s-a stricat moartea şi nici un om nu mai e muritor. Căci Însuşi Stăpînul Hristos avea trup pătimitor, şi după pătimire l-a făcut nestricăcios şi nemuritor. (n. aut.)

17 Deci, dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă;

Zice: Cine a crezut în Hristos, acela este altă făptură, s-a făcut zidire nouă. De aceea, noi, Creştinii, nu mai trebuie să ducem acea viaţă învechită de păcate a vechiului Adam, ci noua viaţă a Noului Adam, adică a lui Hristos-Dumnezeului nostru.[71]

cele vechi au trecut, iată, toate s-au făcut noi.

Care sînt „cele vechi"? Cele ale păcatului, dar şi obiceiurile Evreilor. Pentru că – zice – păcatul cel vechi a trecut, şi sufletul şi trupul nostru s-au făcut noi prin Dumnezeiescul Botez. Totodată, au trecut cele vechi ale Evreilor şi s-au făcut toate noi: în locul *Legii*, s-a făcut evanghelia; în locul Ierusalimului, cerul; în locul Bisericii simţite, aceea din lăuntru, a catapetesmei gîndite, întru care se află dumnezeiasca Treime; în locul tăierii împrejur, botezul; în locul manei, Trupul lui Hristos; în locul apei (aceea din piatra cea vîrtoasă[72]), Sîngele Stăpînului; în locul toiagului lui Moisi sau al lui Aaron, este Crucea; în locul mielului, este Fiul lui Dumnezeu; şi, în locul celorlalte vechi, avem darurile cele noi ale evangheliei.

---

[71] Despre aceasta şi marele Vasilie prea-potrivit a zis aceste cuvinte vrednice de laudă: „Deci Domnul, gătindu-ne pentru viaţa de după înviere, pune înainte toată petrecerea evanghelică – legiuind nemînierea, nepomenirea de rău, necăderea în iubirea de îndulciri şi de argint – pentru ca noi, mai înainte apucînd, să isprăvim de voia noastră cele ce veacul viitor le are după fire. Deci, dacă cineva ar zice că evanghelia ar fi preînchipuirea vieţii de după înviere, mi se pare că nu ar greşi împotriva cuvîntei" (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 15).

Iar înţeleptul Fotie tîlcuieşte aceasta aşa: „Zic Elinii şi Iudeii: De ce se făleşte Pavel, zicînd: «iată, s-au făcut noi toate», ori: «Cine este întru Hristos este zidire nouă»? Eu – zic ei – nu văd nimic nou! Noi însă – zice Fotie – răspundem aşa: Nu ai ochi ca să vezi acestea! Iar dacă voieşti, ia aminte cum se fac toate noi. Căci «zidire» se numeşte în *Scriptură* nu numai aducerea din nefiinţă întru a fi, ci şi prefacerea din a fi spre a fi mai bine. Astfel, Dumnezeu a zidit cerul din ceea ce nu era, şi tot aşa zideşte şi atunci cînd îl face bun pe omul cel rău, «zidire» însemnînd aici prefacerea spre mai bine. Ascultă-l şi pe David cum zice: «Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule!" Proorocul Îl roagă aceasta pe Dumnezeu nu pentru că nu ar fi avut inimă zidită o dată, ci pentru că inima lui se spurcase cu prea-curvia şi cu uciderea şi se povîrnea spre stricăciune. Şi nu vorbeşte despre fiinţa inimii, ci despre buna vieţuire care împodobeşte inima. (...) Tot aşa, curva se zideşte întreg-înţeleaptă; aşa se zideşte milostiv răpitorul; aşa, lupul se preface în oaie şi coroiul în porumbel. Două zidiri sînt, de aceea şi scăldătoarea (adică Dumnezeiescul Botez) se numeşte «zidire» căci, dezbrăcîndu-ne de omul cel vechi, ne îmbrăcăm întru cel nou, înnoit după chipul Celui ce l-a zidit. Vezi aşadar că este zidire nouă? [...] Aşa au trecut cele vechi, aşa s-au făcut noi toate, aşa este zidire şi făptură nouă" (întrebarea 180 din *Amfilohia*). (Înţeleptul Fotie a adunat toate acestea de la dumnezeiescul Hrisostom.) [...] (n. aut.)

[72] Piatra pe care a lovit-o Moisi cu toiagul şi a izvorît apă în pustie. (n. m.)

18 Şi toate sînt de la Dumnezeu, Cel ce ne-a împăcat cu Sine prin Iisus Hristos

Toate aceste daruri – zice – pe care le-am luat noi, Creştinii, ni s-au dat de Dumnezeu-Părintele, Care ne-a împăcat cu Sine pe noi, care mai înainte eram vrăjmaşi ai Lui, prin mijlocirea Fiului Său. Căci nu noi am năzuit la Dumnezeu, ci Dumnezeu ne-a chemat la Sine, prin moartea unuia născut Fiului Său.

şi ne-a dat slujba împăcării.

O, adînc de milostivire al lui Dumnezeu! Că a trimis Dumnezeu pe Fiul Său ca mijlocitor, ca să ne împace pe noi, oamenii, cu Părintele Său.[73] Apoi, văzînd că Fiul Său Se junghie chiar de oamenii aceia pentru al căror folos fusese trimis pe pămînt, Dumnezeu nu S-a mîniat, nici nu i-a trecut cu vederea pe oameni, precum era drept, ci această slujbă a împăcării ne-a dat-o – zice – nouă, Apostolilor; pentru ca noi, umblînd împrejur prin lume şi propovăduind evanghelia, să mijlocim la răzvrătiţii împotriva lui Dumnezeu oameni şi să-i aducem lui Dumnezeu împăcaţi.

19 Pentru că Dumnezeu era întru Hristos, împăcînd lumea cu Sine-Şi, nesocotindu-le păcatele

Mai sus, Apostolul a zis că „Dumnezeu ne-a împăcat cu Sine". Apoi – ca să nu zică cineva: Cum ne-a împăcat Dumnezeu-Părintele, de vreme ce L-a trimis pe Fiul Său? – Pavel zice aici că, într-adevăr, L-a trimis pe Fiul Său, dar Fiul nu i-a chemat pe oameni singur, ci şi Părintele, prin Fiul, chema şi împăca lumea cu Sine. Căci aceasta însemnează zicerea „în Hristos", adică „prin Hristos".

Şi – zice – atîta iubire a arătat Dumnezeu către oameni, încît nu numai că nu i-a muncit – precum era drept, pentru că L-au omorît pe Fiul – ci încă S-a

---

[73] Despre aceasta a zis şi purtătorul de Dumnezeu Maxim: „Aceasta este evanghelia (adică buna-vestire) a lui Dumnezeu: solire a lui Dumnezeu către oameni prin Fiul cel întrupat, spre împăcarea cu Părintele, celor ce se înduplecă Lui dîndu-le ca plată pe nefăcuta dumnezeire. Iar «nefăcută dumnezeire» numesc ipostatica strălucire cea după chip, care nu are facere, acea negîndită arătare întru cei vrednici."

Şi marele Macarie zice: „Creştinii ştiu că sufletul omului e mai cinstit decît toate făpturile, căci doar omul s-a făcut «după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu». Iată cerul cît este de prea-mare, şi pămîntul, şi zidirile dintru acestea cinstite şi mari! Iar omul este mai cinstit decît toate, fiindcă doar întru acesta a binevoit Domnul! (...) Deci vezi-ţi vrednicia ta, (Creştine), cît eşti de cinstit, căci Dumnezeu te-a făcut mai presus decît Îngerii cînd a venit El Însuşi pe pămînt spre solie şi spre izbăvirea ta!" (*Cuvîntul 15*, capitolul 44). Aceasta o zice şi în *Cuvîntul 20*, capitolul 1. (n. aut.)

şi împăcat cu dînşii. Şi nu numai că i-a iertat pe oameni, dar nici păcatele lor nu le-a socotit cît de puţin; căci, doar să fi căutat socoteala pentru păcatele oamenilor, negreşit aceştia ar fi pierit cu toţii.

şi punînd întru noi cuvîntul împăcării.

Zice: Noi, Apostolii, nu am fost rînduiţi să facem vreun lucru greu şi însărcinător pentru voi, Creştinilor, ci unul uşor şi pricinuitor de bucurie, anume să vă împăcăm cu Dumnezeu. Căci e ca şi cum ne-ar fi zis Dumnezeu: De vreme ce oamenii nu Mi s-au înduplecat nici Mie, nici Fiului Meu, rămîneţi voi, Apostolii (adică „trimişii") Mei, rugînd pe oameni, pînă ce îi veţi înduplecа şi îi veţi împăca cu Mine.

20 Deci pentru Hristos solim, ca şi cum Dumnezeu S-ar ruga prin noi. Vă rugăm întru Hristos, împăcaţi-vă cu Dumnezeu!

Zice: „Pentru Hristos", adică „în locul lui Hristos", mijlocim către voi. Căci noi, Apostolii, am luat asupră-ne mijlocirea lui Hristos către voi şi, precum Părintele ruga pe oameni să se împace cu Sine prin Hristos, tot aşa şi acum, prin noi, Însuşi Părintele vă roagă să vă împăcaţi cu El. Pavel nu a zis: Împăcaţi-L pe Dumnezeu cu voi! – ci: Voi împăcaţi-vă cu Dumnezeu, căci voi sînteţi cei care Îl vrăjmăşuiţi pe Dumnezeu şi vă luptaţi cu El, iar Dumnezeu nu vă vrăjmăşeşte niciodată, fiindcă este Dumnezeu şi Părinte prea-iubitor de oameni. Şi Pavel face mijlocirea aceasta, ca să ierte oamenii pe Dumnezeu, ca şi cum Dumnezeu ar fi crezut oamenilor! O, bogăţie de îndurare şi de pogorîre a lui Dumnezeu!

21 Căci pe El, Care n-a cunoscut păcatul, L-a făcut pentru noi păcat, ca să ne facem dreptate a lui Dumnezeu întru El.

Pentru ca să nu vorbesc de toate celelalte bunătăţi – zice – şi faceri de bine ale lui Dumnezeu pentru voi – căci voi L-aţi necinstit pe Făcătorul vostru de bine Dumnezeu, dar El nu v-a osîndit pentru această necinstire şi chiar El Însuşi a voit mai întîi să vă împăcaţi – dacă pentru toate acestea nu vreţi a vă împăca cu Dumnezeu, drept este şi cuviincios să o faceţi măcar pentru acest har pe care vi l-a făcut! Şi care este harul acesta? Anume că pe Fiul Lui, Cel ce nu a cunoscut păcat şi Care este însăşi dreptatea, „L-a făcut păcat", ca pe un blestemat şi făcător de rău, căci „blestemat este – zice *Scriptura* tot cel spînzurat pe lemn" (*Deuteronomul* 21:3); şi Isaia zice: „şi cu cel fără de lege S-a socotit" (capitolul 33:12). Pavel nu a zis însă că Părintele L-a făcut pe Fiul

Său „păcătos", ci că „L-a făcut păcat", ceea ce este un lucru încă mai mare.[74] Dar pentru ce a făcut aceasta? Pentru ca noi să ne îndreptăm printr-Însul, nu din faptele *Legii*, ci din darul lui Dumnezeu, căci aceasta este „dreptatea lui Dumnezeu", cînd cineva se îndreptează cu darul lui Dumnezeu şi cînd nu se află nici o necurăţie de păcat într-însul. De aceea, Pavel nu a zis: „ca să avem dreptate", ci: „ca să ne facem dreptate a lui Dumnezeu", arătînd astfel covîrşirea darului lui Dumnezeu.

[74] [...] Zice şi Teodorit că, slobod fiind de păcat, a suferit moartea păcătoşilor, ca să dezlege păcatele oamenilor. Şi, numindu-Se după ceea ce eram noi, ne-a numit pe noi după ceea ce era El, căci ne-a dăruit bogăţia dreptăţii. (n. aut.)

CAPITOLUL VI

1 Şi, fiind împreună-lucrători, vă rugăm să nu primiţi în zadar harul lui Dumnezeu.

Noi, Apostolii – zice – împreună lucrăm şi cu voi, şi cu Dumnezeu. Cu voi, ca să vă mîntuiţi, iar cu Dumnezeu ca El să plinească sfînta Sa voie de a vă mîntui.[75] Şi nu numai că lucrăm împreună, ci vă şi rugăm în locul lui Hristos, pînă la a doua venire a Lui şi pînă ce ne aflăm în viaţa aceasta. Dar de ce vă rugăm? Ca să nu primiţi în deşert darul lui Dumnezeu arătat mai sus. Căci ce folos ar fi că ne-am slobozit de păcate cu darul lui Dumnezeu, iar apoi să ne umplem iarăşi de păcate din lenevirea noastră? Căci astfel iarăşi se face vrajbă între noi şi Dumnezeu, şi darul împăcării pe care l-am dobîndit se face zadarnic, deşert şi nefolositor. De aceea, să nu socotiţi – zice – că pentru a vă împăca cu Dumnezeu este destul doar a crede întru El! Nu! – ci este nevoie să aveţi şi viaţă îmbunătăţită.

2 Căci zice: „La vreme potrivită te-am ascultat şi în ziua mîntuirii te-am ajutat" (Isaia 49:8); iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mîntuirii,

Care este „vremea potrivită"? Aceasta a darului evangheliei, în care s-a făcut iertarea păcatelor şi darea dreptăţii păcătoşilor. Aceasta este „vremea potrivită", în care Dumnezeu ne primeşte, şi ne ascultă şi ne mîntuieşte; căci atunci, în vremea Judecăţii, Dumnezeu nu ne va mai asculta, nici nu ne va mai ajuta, nici nu ne va mîntui. Deci întru această vreme a darului sîntem datori a ne nevoi pentru ca să fim ascultaţi de Dumnezeu şi cu lesnire să ne învrednicim de bunele răsplătiri şi de cununile chemării celei de sus. Despre aceasta a zis marele Vasilie: „Acum este vreme bine primită – zice Apostolul – acum e zi de mîntuire! Acesta este veacul pocăinţei, iar acela al răsplătirii; acesta al lucrării, iar acela al dării de plată; acesta al răbdării, acela al mîngîierii. Acum, Dumnezeu este ajutor al celor ce se întorc din calea cea rea, iar atunci va fi cercetător înfricoşat şi neamăgit al omeneştilor lucrări şi gînduri. Acum, dobîndim îndelungă-răbdare, atunci vom cunoaşte dreapta judecată, cînd ne vom scula din morţi, unii spre munca veşnică, iar alţii spre viaţa veşnică, şi va lua fiecare după fapta sa" (în precuvîntarea hotărîrilor pe larg).

---

[75] Zice Sfîntul Dionisie Areopagitul: „Mai mult decît toate, Preadumnezeiasca Începătorie voieşte mîntuirea noastră" (*Ierarhia bisericească*, capitolul 1). La fel zice şi Sfîntul Grigorie al Nyssei: „Voia lui Dumnezeu este mîntuirea oamenilor" (cuvîntul al patrulea la *Tatăl nostru*). (n. aut.)

3 nedînd nici o împiedicare întru nimic,
ca să nu fie prihănită slujba noastră,

Fiindcă, mai sus, a zis că lucrau împreună cu Dumnezeu şi că îi ruga pe Corinteni, acum Apostolul arată şi în ce chip făcea acestea, spunînd că ei, Apostolii, vieţuiau fără a pricinui vreo împiedicare şi sminteală. Astfel, Pavel îi sfătuieşte pe ceilalţi Creştini a privi la pilda sa şi a urma vieţii lui. Căci eu – zice – nu numai că nu dau nici o pricină ca să fiu defăimat pentru vinovăţii mari, dar nici măcar pentru cea mai mică greşeală. De aceea nu a zis: „ca să nu fie învinovăţită slujba", ci: „ca să nu fie prihănită", adică: „să nu ia nici cea mai mică bănuială de vinovăţie slujba apostoleştii mele propovăduiri.[76]

Unii însă au tîlcuit zicerea aceasta aşa: Eu – zice – nu dau nici o pricină de sminteală şi de prihănire, pentru ca nu cumva prihănirea aceea să cadă asupra propovăduirii mele – fiindcă pe aceasta o numeşte „slujbă". Căci – zice – dacă eu, Apostolul ce propovăduiesc, voi duce viaţă rea, atunci negreşit că propovăduirea mea apostolească va fi prihănită şi defăimată ca fiind rea. Însă, prin cuvintele acestea, Apostolul le grăieşte Creştinilor din Corint în chip ascuns şi ghicitoresc, ca şi cum le-ar zice: Şi voi, cînd duceţi viaţă rea şi prihănită, hula şi prihana vieţii voastre cade asupra lui Hristos şi asupra credinţei.

4 ci în toate înfăţişîndu-ne ca slujitori ai lui Dumnezeu:

Aceasta – zice – este isprava cea mai mare a noastră, a Apostolilor, anume că nu numai ne păzim curaţi de toată prihana şi bănuiala, dar, prin această viaţă neprihănită, aratăm că sîntem drepţi slujitori ai lui Dumnezeu. Dar nu a zis: „ne arătăm", ci: „ne înfăţişăm", adică din faptele noastre se vede că sîntem astfel de slujitori ai lui Dumnezeu.

în răbdare multă,

Aici, Pavel arată cum se dovedea a fi slujitor al lui Dumnezeu şi cum se făcuse astfel încît nu pricinuia sminteală, şi zice că prin răbdare, şi nu doar prin răbdare, ci prin „multă răbdare". Căci nu este destul a răbda cineva o dată sau de două ori, nici a răbda într-un lucru, iar întru altul nu, ci trebuie să rabde pînă la sfîrşit şi întru toate relele ce i se întîmplă.

---

[76] Căci – după Hrisostom – una înseamnă „nevinovat", şi alta „neprihănit". Căci „nevinovat" este cel ce nu se prihăneşte în greşeli mari, iar „fără prihană", sau „neprihănit", cel ce nu se prihăneşte nici în cele mai mici. Căci – tîlcuind ceea ce s-a zis despre Iov: „Şi omul acela era fără prihană" (*Iov* 1:1) – zice aşa: „Pentru ce nu a zis «nevinovat», ci «neprihănit»? Pentru că vinovăţia este a greşelilor celor mari, iar prihana a celor mici şi prea-mici." Iar Sirah, în loc de „neprihănit", a zis „nevorbit de rău", pe care tîlcuind-o, Hrisostom zice: „«Nevorbit de rău» este cel nelipsit de nici una din bunătăţi, cel ce-şi petrece viaţa neatins de nici o răutate" (în tîlcuirea la *Iov*). (n. aut.)

în necazuri, în nevoi,

Aceasta este cu adevărat covîrşirea necazului, cînd el este întovărăşit cu nevoia, adică atunci cînd omul caută să scape de împrejurările şi primejdiile ce i se întîmplă, dar nu poate, din pricina nevoilor, fiind strîmtorat şi înăduşit din toate părţile.

în strîmtorări,

Adică: Eu, Pavel, mă arăt că sînt slujitor al lui Dumnezeu cu strîmtorările ce-mi urmează din toate ispitele.

5 în bătăi, în închisori,

Dacă bătăile şi închisorile singure, fiecare cercîndu-se deosebi, sînt prea-grele, dar cînd bătăile, închisorile şi legăturile sînt unite împreună, socoteşte apoi tu, iubitule, cît este de mare şi de nesuferit răul! Şi pe acestea toate le ispitea apostolescul suflet al fericitului Pavel.

întru nestatornicii,

Adică: Eu, Pavel, mă arăt slujitor al lui Dumnezeu cu prigoanele, cu strămutările şi fugile din loc în loc. Căci cineva este „nestatornicit" atunci cînd nu are loc unde să stea, şi se izgoneşte din fiecare cetate şi ţară şi nu i se iartă a se odihni nici într-un loc.

întru osteneli, în privegheri, în posturi;

După ce a vorbit mai sus de relele pe care le pătimea fără voie de la alţi oameni şi de la gonacii din afară, Apostolul vorbeşte aici şi de cele necăjicioase pe care şi le pricinuia el însuşi, necăjindu-şi trupul cu petrecere aspră şi cu reaua pătimire de bună voie, adică slujind cu osteneli şi cu lucrările mîinilor sale, prin care se hrănea pe sine-şi şi pe ceilalţi ce erau cu dînsul. Şi asupra tuturor acestor osteneli adăuga privegherile şi posturile, uscîndu-şi trupul.

6 întru curăţie,

Aici, Apostolul numeşte „curăţie" întreaga-înţelepciune dar şi curăţia întru toate lucrările sale, adică a nu primi daruri de la cineva, propovăduind evanghelia fără vreo plată şi leafă.[77]

---

[77] Tîlcuind aceasta, şi înţeleptul Teodorit zice că, prin „curăţie", înţelege defăimarea banilor, căci nu lua cele de nevoie trebuinţei sale de la Corinteni – precum tîlcuieşte şi Teofilact. (n. aut.)

întru cunoştinţă,

Adică: Eu, Pavel, mă arăt pe sine-mi slujitor al lui Dumnezeu cu dumnezeiasca înţelepciune, care este cunoştinţa adevărată, iar nu cu înţelepciunea din afară, care este cunoştinţă mincinoasă, de care se folosesc apostolii mincinoşi. Iar Teodorit înţelege prin „cunoştinţă" învăţătura [„propovăduirea", n. m.], care este ostenitoare şi dureroasă.

întru îndelunga-răbdare, întru bunătate,

Cu adevărat, însuşirea unui suflet de diamant este a fi cineva întărîtat şi îmboldit de toţi, iar el nu numai a răbda îndelung şi a nu se mînia asupra îmbolditorului său, ci încă a-l iubi şi a-i face bine.[78]

întru Duhul Sfînt,

Cu acest cuvînt, Apostolul arată cu ce ajutor au isprăvit toate cele de mai sus, anume cu acela al Sfîntului Duh. Vezi însă că vorbeşte de ajutorul Sfîntului Duh, deşi arată cele ce ţineau de voinţa sa. Iar zicerea „întru Sfîntul Duh" se înţelege în loc de: „întru darurile duhovniceşti", căci zice: Şi cu aceste daruri duhovniceşti arătăm că sîntem slujitori ai lui Dumnezeu, făcînd minuni printr-însele. Sau se înţelege aşa: Noi – zice – nu pricinuim sminteli cu darurile Sfîntului Duh, în vreme ce mulţi alţii nu le folosesc precum se cuvine, mîndrindu-se cu ele (precum erau aceia ce vorbeau în limbi osebite).

întru dragoste nefăţarnică;

Dragostea nefăţarnică şi adevărată către fraţi este pricina tuturor bunătăţilor, şi aceasta făcea să rămînă totdeauna Sfîntul Duh întru Pavel.

7 în cuvîntul adevărului,

Adică: Noi, Apostolii Domnului, nu viclenim cuvîntul lui Dumnezeu cu minciuna, ci îl propovăduim adevărat şi fără amăgire.

întru puterea lui Dumnezeu,

Nimic – zice – nu este al nostru, ci toate acestea s-au făcut cu puterea lui Dumnezeu. Sau poţi să înţelegi şi că toate acestea s-au făcut cu semne, cu

[78] Iar Teodorit zice că Pavel arăta bunătate alor săi, iar îndelungă-răbdare celor străini. (n. aut.)

minuni şi cu puterea lui Dumnezeu, Care îi umple de binefaceri pe cei ce se înduplecă evangheliei, iar pe cei ce nu se înduplecă îi pedepseşte şi îi osîndeşte.

prin armele dreptăţii cele de-a dreapta şi cele de-a stînga,

„Arme de-a stînga ale dreptăţii" sînt toate lucrurile potrivnice şi de scîrbă ale vieţii; şi se numesc „arme" pentru că îi păzesc pe cei ce le au şi îi încredinţează despre păcate. Şi se numesc „de-a stînga" fiindcă aşa le socotesc cei mai mulţi dintre oameni. De aceea şi Domnul a poruncit să ne rugăm ca să nu intrăm în ispite („...şi nu ne duce pe noi în ispită!" – *Matei* 6:13). Iar „de-a dreapta" se numesc lucrurile bine-norocite şi pricinuitoare de bucurie ale vieţii. Deci Pavel, dobîndind şi cercînd amîndouă acestea, se arăta neprihănit pentru că nu era smerit şi doborît de cele de scîrbă şi de ispite, şi nici nu se mîndrea cu cele pricinuitoare de bucurie, ci le folosea pe amîndouă ca arme de dreptate şi de faptă bună.

8 prin slavă şi necinstire,

Aici, Pavel osebeşte cele zise mai sus, zicînd că „de-a dreapta" sînt slava şi cinstea, iar „de-a stînga" neslava şi necinstirea. Însă cum se fac „armă de dreptate" şi de faptă bună slava şi cinstea? Pentru că, atunci cînd învăţătorii bunei cinstiri de Dumnezeu şi ai credinţei sînt cinstiţi şi slăviţi, mulţi se îndeamnă la buna-cinstire de Dumnezeu şi la credinţă. Dar ce? Aceasta, a se slăvi, era ispravă şi faptă bună a lui Pavel? Da, căci el nu se trîndăvea şi nu se biruia de slavă, cu toate că era slăvit şi cinstit. Tot aşa, neslava şi necinstirea îl făceau pe Pavel bine-ales, fiindcă îi pricinuiau răbdare. Şi aşa creştea şi se lăţea propovăduirea evangheliei prin amîndouă acestea, potrivnice una alteia.

prin grăirea de rău şi prin laudă;

Mare lucru este şi acesta, a suferi cineva numiri ocărîtoare şi defăimătoare, pentru că tare lovesc şi rănesc ele sufletul omului. De aceea şi Domnul îi fericeşte pe cei ce suferă ocările şi necinstirile, zicînd: „Fericiţi veţi fi cînd vă vor urî oamenii, şi cînd vă vor despărţi şi vă vor ocărî, lepădînd numele voastre ca pe un rău" (*Luca* 6:22). Căci, la muncile şi pedepsele trupeşti, sufletul împarte durerile împreună cu trupul; iar la ocări şi grăiri de rău, singur sufletul ia toată durerea şi greutatea. De aceea şi lui Iov i s-au părut mai grele grăirile de rău şi defăimările prietenilor decît toate celelalte întîmplări rele prin

care trecea.[79] (Vezi despre Iov la tîlcuirea şi subînsemnarea zicerii „cu bucurie mulţumim Părintelui", *Coloseni* 1:12).

ca nişte amăgitori, deşi adevăraţi;

Aceasta este tălmăcirea şi tîlcuirea a ceea ce a zis mai sus Apostolul, adică: „prin grăire de rău şi de bine".

9 ca nişte necunoscuţi, deşi bine cunoscuţi;

Pavel zice că Apostolii le erau doriţi şi cunoscuţi unora, iar altora le erau atît de urîţi, încît aceia nici nu voiau să-i ştie. Şi aceasta este asemenea cu ceea ce a zis mai sus: „prin slavă şi necinste".

ca şi cum murind, deşi – iată! – vieţuim;

Adică: Noi, Apostolii, sîntem ca osîndiţi la moarte şi, după socotinţa acelora ce ne vrăjmăşesc, sîntem omorîţi. Însă, pentru puterea şi ajutorul lui Dumnezeu, iată, vieţuim şi nu murim.

ca nişte pedepsiţi, dar nu omorîţi;

Zice: Dumnezeu îngăduie să vină acestea asupra noastră, a Apostolilor, ca să ne pedepsească şi să ne înveţe calea mîntuirii, încît, chiar mai înainte de a lua plăţile veşnicului veac, nu este puţin cîştigul şi folosul pedepsirii şi învăţăturii pe care le primim încă în viaţa aceasta. Iar Pavel a împrumutat aceasta de la Proorocul David, care zice: „Certîndu-mă, m-a certat Domnul, şi morţii nu m-a dat!" (*Psalm 117*:18).

10 ca nişte întristaţi, dar pururea bucurîndu-ne;

---

[79] De aceea, cînd cei trei prieteni ai lui au început a-i atinge cinstea şi a-i zice că Dumnezeu I-a pedepsit pentru păcatele lui, Iov se jeluia ca un om ce era şi-i numea „mîngîietori de rele", zicînd : „Mîngîietori de rele sînteţi toţi" (*Iov* 16:2); şi le zicea „nemilostivi": „...şi s-au suit asupra mea cu nemilostivire" (*Iov* 30:21) şi îşi povestea faptele sale cele bune (*Iov* 29:30, 31). De aceea a zis şi Solomon: „...iar vestea bună îngraşă oasele" (*Pilde* 16:24). Şi pricina pentru care grăirile de rău şi prihănirile par mai grele omului decît celelalte rele întîmplări este că omul e iubitor de sine din fire şi prin urmare şi iubitor de slavă. De aceea iubirea de slavă se numeşte de către Sfinţii Părinţi „haina cea mai de pe urmă a patimilor", care iese mai în urmă decît toate. Despre aceasta a zis Ilie Ecdicul: „Mulţi s-au dezbrăcat de toate hainele de piele, iar de cea din urmă, aceea a slavei deşarte, doar aceia care au urît-o pe maica acesteia, adică pe plăcerea de sine" (capitolul 131 din cele practice şi teoretice). (n. aut.)

Oamenilor din afară – zice – li se pare că sîntem întristați; noi însă avem în inimă îndulcire și bucurie întreagă și tinerească, fiindcă nu ne bucurăm doar uneori, ci totdeauna.

ca niște săraci, dar pe mulți îmbogățind;

Apostolul Pavel nu era bogat numai după duhovnicească bogăție, cu care îi făcea bogați și pe alții, dar și cu bogăție simțită. Căci, avînd deschise toate casele celor bogați, putea da și altora și a-i hrăni, precum îi hrănea pe sfinții săraci din Ierusalim cu milosteniile Creștinilor. Aceasta o arată și cu următoarele cuvinte:

ca unii care n-au nimic, dar le stăpînesc pe toate.

Cu aceste cuvinte, Pavel arată că nu avea nimic, avîndu-le totuși pe toate. Pentru că cel ce nu este pironit și robit de vreun lucru al lumii acesteia, acela, pentru nepătimirea sa, are toate avuțiile lumii. De aceea zice Apostolul că atîta dragoste aveau Galatenii către el, încît, de ar fi fost cu putință, ochii și i-ar fi scos și i-ar fi dat lui (*Galateni* 4:15). Astfel, avînd atîta dragoste către Pavel, cum ar fi putut să se scîrbească pentru bani și să nu-i dea cît ar fi cerut? Și le zice Corintenilor toate acestea ca să nu se tulbure ei de nici una din cele împotrivnice și de scîrbă ce i se întîmplau lui.

11 O, Corintenilor, gura noastră s-a deschis către voi, inima noastră s-a lărgit.

După ce a povestit nevoințele sale și le-a arătat Corintenilor că se cuvine să-i urmeze, Apostolul are să-i mustre pentru că nu-l iubesc. Mai înainte însă de aceasta, le arată dragostea lui pentru dînșii și le zice: Frații mei, totdeauna voiesc a vorbi cu voi cu îndrăzneală, fără vreo sfială – căci aceasta însemnează zicerea „s-a deschis gura mea către voi".[80] Așadar, le zice aceste cuvinte iubitoare pentru că vrea să-i cerce și să le arate că mai ales acesta este semnul

[80] Iar Fotie scoate și altă înțelegere din zicerea „gura noastră s-a deschis către voi, o Corintenilor", zicînd că aceasta e în loc de: „mult mă faceți să-mi deschid gura și să vă grăiesc". Căci, cînd sînt doi prieteni, și unul îl iubește pe celălalt cu covîrșire, iar acela nu-l iubește la fel, cel dintîi are a-i grăi lui multe cuvinte, jeluindu-se. De aceea spune și Pavel că el îi avea pe dînșii în inima sa și nu se strîmtora, iar Corintenii se strîmtorau. Iar Teodorit zice așa: „Sînt silit – zice – a spune acestea din iubirea pe care o am către voi, căci pe voi toți vă port întru sine-mi. Căci așa este dragostea, face încăpătoare inimile care o au." Iar Hrisostom zice așa: „[Apostolul zice]: Nu pot a-mi ascunde dragostea prin tăcere, ci totdeauna și pretutindeni vă port în gînd și pe limbă." (la tîlcuirea psalmului 12). (n. aut.)

dragostei îndrăznețe către dînșii. Nu numai cu gura – zice – arăt dragostea pe care o am către voi, ci și cu inima. Fiindcă covîrșitoarea fierbințeală a dragostei mele către voi îmi deschide gura și îmi lățește inima, făcînd-o atît de încăpătoare încît să vă încapă pe toți. De aceea zice și mai departe:

12 Voi nu vă strîmtorați întru noi, dar noi ne strîmtorăm întru inimile voastre.

Voi – zice – încăpeți toți în inima mea cea largă fără vreo strîmtorare, cu toate că sînteți atît de mulți la număr. Eu însă am multă strîmtorare în inima voastră și nu pot încăpea cu îndestulare, măcar că sînt unul singur. Adică: Eu – zice – vă iubesc cu covîrșire, însă voi mă iubiți și mă aveți întru sine-vă cu strîmtorare.

13 Arătați și voi aceeași răsplătire! Vă vorbesc ca unor copii ai mei: Lărgiți și voi inimile voastre!

Zice: Arătați și voi către mine aceeași răsplătire a dragostei cum am eu către voi, și lărgiți-vă și voi către mine precum și eu către voi. Însă Apostolul arată că răsplătirea aceasta a dragostei este datorie pentru ei, căci zice: Ca unor fii vă zic aceasta, adică nu cer vreun lucru mare de la voi, pentru că eu sînt părinte duhovnicesc al vostru iar voi fiii mei duhovnicești; de aceea, cer ca o datorie să fiu iubit, fiindcă fiii sînt datori din fire a-și iubi tatăl.

14 Nu vă înjugați în jug străin cu cei necredincioși!

Pentru a nu părea că a spus cele de mai sus pentru sine, Apostolul arată aici că cere și are trebuință de dragostea lor pentru folosul lor înșiși, ca și cum le-ar zice așa: O, Creștinilor, aceasta este a mă iubi voi: a nu vă amesteca cu cei necredincioși și a nu vă pleca în partea lor! Și nu a zis: „nu vă amestecați", ci: „nu vă înjugați în jug străin", adică: Nu nedreptățiți dreptatea, nu vă plecați și nu vă împătimiți cu cei necredincioși în lucrurile ce nu sînt legiuite și cu drept cuvînt! Căci „înjugare în jug străin" se zice la cumpănirea cea nedreaptă, cînd o parte a cumpenei se pleacă, și atîrnă și nu stă în asemănare și în dreptate.[81] Vezi și subînsemnarea zicerii „ca să fiți curați și fără prihană" (*Filipeni* 1:10).

---

[81] Iar Fotie zice că „înjugare în jug străin" mai înseamnă și aceasta, anume ca nu se cuvine a ne amesteca cu cei necredincioși și cu cei străini, precum poruncește și *Legea cea Veche* a lui Moisi, zicînd: „Nu vei pune dobitocul în jug străin!" (*Deuteronomul* 19:19), cuvinte prin care arată că nu se cuvine a amesteca dobitoacele cu cele de alt neam, nici pentru a naște, nici pentru altă oarecare lucrare. Însă, prin dobitoacele necuvîntătoare, legiuiește că

Căci ce însoțire are dreptatea cu nelegiuirea,

Aici, Apostolul cumpănește fapta bună și evghenia [„noblețea", n. m.] Corintenilor cu răutatea necredincioșilor. Și – precum un părinte, văzîndu-l pe fiul său că se întîlnește și petrece cu oameni răi și stricați, îi zice: Fiule, ce unire are evghenia ta cu netrebnicia oamenilor acelora? – tot așa zice și Pavel către Corinteni: O, duhovnicești mei fii, voi sînteți aievea și cu totul dreptate și faptă bună, iar necredincioșii aceia sînt cu totul răutate și nelegiuire, deci ce însoțire și împreună-petrecere aveți să faceți cu ei?

15 sau ce împărtășire are lumina cu întunericul? Și ce unire are Hristos cu Veliar,[82]

Vrînd în tot chipul să-i despartă pe Creștini de necredincioși, Apostolul nu a zis: Ce împărtășire și unire au fiii luminii cu fiii întunericului? – ci, în loc de persoane, a pus înseși lucrările acestea neînsuflețite, adică lumina și întuneri-

---

noi, Creștinii drept-slăvitori, oameni cuvîntători, se cuvine a ne feri în tot chipul de unirea și împărtășirea celor de altă credință și de alt neam, neînsoțindu-ne cu dînșii prin nuntă, nici luîndu-i ajutor la vreo lucrare duhovnicească, fiindcă unii ca aceștia vor strica ostenelile noastre, în loc să le folosească. Pentru că ce trebuință este să amesteci tu, drept-slăvitorul Creștin, evghenia [„noblețea", n. m.] credinței tale cu mincinoasele odrasle ale releicredințe?" (din *Amfilohia*, întrebarea 242). Iar Teodorit tîlcuiește așa: „Nu urmați celor ce înjugă boi cu cele străine și apleacă cumpăna, cinstind amăgirea necredincioșilor mai mult decît dreptatea noastră!" (n. aut.)

[82] Întru alte izvoade se scrie „Velial". Iar mult-învățatul Coresi, avînd știință de limba evreiască, zice că „Veliar" va să zică „fără jug", „fără stăpînire", ca unul ce nu s-a supus jugului și stăpînirii lui Dumnezeu, căci zice: „Pune-voi scaunul meu deasupra norilor și voi fi asemenea Celui prea-înalt!" Iar „Veelzevul" se tălmăcește „dumnezeu al muștelor", adică al celor neputincioși și care aleargă către putorile patimilor ca muștele. Iar „demon" se numește de la „deio", adică „învăț", căci este înțelept a face rău sau a fi iscoditor și a înfricoșa – după Evsevie. Iar „Satana" va să zică „potrivnic" sau „curgere a nopții". Iar „Asmodeu" se tălmăcește „judecată a zidirii", fiindcă îi muncește pe cei răi. Iar „diavol" se zice de la „clevetire", căci Îl cleveteşte pe Dumnezeu către oameni și pe oameni către Dumnezeu.

Iar că cele potrivnice nu se pot uni niciodată adeverează și Dumnezeu, zicînd prin Ieremia: „Ce e paiul către grîu?" (capitolul 23:28). Zice și înțeleptul Sirah: „Ce va împărtăși lupul cu mielul? Așa și cel păcatos cu cel bine-cinstitor de Dumnezeu. Ce pace va fi între hienă și cîine? Și ce pace are cel bogat cu cel sărac?" (capitolul 13:20, 21) Și iarăși: „Cum se va întovărăși oala de pămînt cu căldarea? Căldarea va izbi oala, și oala se va sparge" (13:3).

Iar marele Vasilie, tîlcuind acea zicere a lui Isaia: „și se va lua de la dînșii (de la Israiliteni) jugul lor (al Asirienilor)" (*Isaia* 25:24), zice așa: „Trebuie așadar să ne lepădăm curat de păcat, ca să avem grumazul nostru slobod de jugul «Asirienilor» (adică al demonilor și al patimilor) și să ne putem pune sub jugul lui Hristos. Căci este cu neputință grumazului nostru să se supună la două juguri, la cel al Domnului și la cel al «Asirianului» (adică al diavolului). «Căci ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul?»" (n. aut.)

cul, ceea ce este mai mare şi mai lucrător pentru a-i îndupleca pe ascultători. A vorbit însă şi de Hristos şi de „Veliar", nume care însemnează în evreieşte „apostat", numindu-l aşa pe diavolul şi făcînd cuvîntul mai înfricoşat şi mai înduplecător.

sau ce parte are credinciosul cu cel necredincios?

Aici, a arătat hotărîtor şi a pus persoanele credinciosului şi necredinciosului, ca să nu se creadă că doar mustră răutatea şi laudă fapta bună.

16 Sau ce învoire este între Biserica lui Dumnezeu cu idolii? Căci voi sînteţi Biserica Dumnezeului celui viu,

Necredincioşii – zice – sînt capişti ale idolilor, sau chiar idoli aievea, iar voi, credincioşii Creştini, sînteţi biserică a lui Dumnezeu. Şi nu a unui dumnezeu precum îl mitologhisesc (îl băsmesc) Elinii, care slujesc şi se închină unor zei morţi şi unor idoli neînsufleţiţi, ci sînteţi „biserică a lui Dumnezeu cel viu". Deci ce „învoire", adică potrivire şi unire, este între voi, bisericile viului Dumnezeu, şi idolii cei morţi şi nesimţitori?[83]

precum a zis Dumnezeu, că: „Voi locui întru dînşii, şi voi umbla şi voi fi Dumnezeul lor, şi ei vor fi norodul Meu" (Levitic 26:12).

Pentru a nu părea că-i linguşeşte pe Corinteni, dumnezeiescul Apostol aduce acum mărturie din *Scripturi* că Creştinii sînt „biserică a lui Dumnezeu".

---

[83] Însemnăm aici că – de vreme ce Creştinii sînt „Biserică a Dumnezeului celui viu", după zisa Apostolului – pentru aceasta – precum simţita biserică din Ierusalim avea reţele înaintea uşilor, pentru a nu intra într-însa muşte şi alte vietăţi necurate, că aşa zice Iezechil: „Uşile şi ferestrele (bisericii) să aibă reţele" (*Iezechil* 16:10) – tot aşa şi Creştinii, bisericile lui Dumnezeu cele gîndite şi însufleţite, trebuie să aibă „reţele" la „ferestre", adică la cele cinci simţuri ale lor. Aceste „reţele" sînt frica de Dumnezeu şi pomenirea Judecăţii şi a muncii ce va să fie, şi cu acestea trebuie să oprească privirile îndulcitoare, auzurile necuviincioase şi – în scurt – să depărteze de la simţurile lor toate închipuirile împătimitoare şi să nu le lase să intre în inima lor, ca să nu spurce „biserica lui Dumnezeu". Aşa porunceşte înţeleptul Nil, zicînd: „Apostolul zice: «Sînteţi biserica lui Dumnezeu». Deci, ca să nu se tîrască nimic din închipuirile cele necurate şi să intre în mintea ta, împleteşte la ferestrele trupului reţele din gîndurile Judecăţii ce va să fie, îngrădindu-ţi mintea despre cele ce intră prin simţuri" (în tomul al doilea din cele opt cărţi).

„Biserică a lui Dumnezeu" se face mai ales cel ce are totdeauna pomenirea lui Dumnezeu în inima sa şi se roagă gînditor, precum zice marele Vasilie: „Aşa ne facem «biserică a lui Dumnezeu», cînd nu se curmă deasa aducere aminte [de El] cu griji pămînteşti şi mintea nu e tulburată de neaşteptatele patimi" (epistola întîi). (n. aut.)

Deci zice: A locui Dumnezeu în lăuntrul nostru, în Creştini, aceasta o pricinuieşte curăţia vieţii noastre de mai înainte. Iar a şi umbla Însuşi Dumnezeu întru noi, aceasta o pricinuieşte petrecerea noastră îmbunătăţită de după ce a locuit Dumnezeu întru noi. Căci, cînd omul se curăţă de patimi, atunci locuieşte Dumnezeu într-însul; şi, după aceea, cînd omul se porneşte şi sporeşte în fapte plăcute lui Dumnezeu, atunci se zice că Dumnezeu „umblă" întru inima aceluia, arătîndu-i cu cunoştinţă că lucrează darul Lui întru dînsul şi arătîndu-i cu mişcări duhovniceşti şi cu insuflări dumnezeieşti sfînta Sa voie. Căci atunci Dumnezeul tuturor neamurilor şi al tuturor făpturilor Se face în chip mai deosebit Dumnezeu însuşit al omului aceluia. De aceea, şi omul acela se ridică la rînduiala şi la măsura vechilor Patriarhi, aceea a lui Avraam, a lui Isaac şi a lui Iacov, al cărora Se zicea că este în chip osebit Dumnezeul a toate, căci: „Eu sînt – a zis (către Moisi) – Dumnezeul lui Avraam, şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacov" (*Ieşirea* 3:6; *Matei* 22:32). Vezi şi subînsemnarea zicerii „de a locui Hristos prin credinţă întru inimile voastre" (*Efeseni* 3:17).

17 De aceea, „ieşiţi din mijlocul lor, şi vă osebiţi – zice Domnul – şi de ce este necurat să nu vă atingeţi, şi Eu vă voi primi pe voi!" (Isaia 52:11).

Nu a zis: Să nu faceţi lucruri necuvenite şi necurate! – ci a zis ceva mai mare: Să nu vă atingeţi de Elini! Iar necurăţia este de două feluri: una a trupului, şi alta a sufletului: necurăţie a sufletului sînt gîndurile de ruşine şi trupeşti, pomenirile de rău, vicleşugurile, înduplecările şi învoirile păcatului, a privi cu poftă feţele cele frumoase, a se îndulci de cuvintele de ruşine, a spurca celelalte simţuri cu îndulcirile pătimaşe şi vătămătoare; iar necurăţie a trupului este curvia, prea-curvia şi oricare altă înverşunare ce se face prin fapte. De aceea, Dumnezeu şi dumnezeiescul Lui Apostol voiau ca noi, Creştinii, să fim curaţi de toate acestea şi cu sufletul, şi cu trupul. Deci zice: „Ieşiţi" voi, Creştinii, din împreuna petrecere a oamenilor necredincioşi şi din împărtăşirea faptelor rele şi „osebiţi-vă", adică staţi osebiţi de dînşii şi curăţaţi-vă, şi atunci „vă voi primi"! Căci – cînd tu, Creştinul, te vei osebi de oamenii cei răi şi vicleni şi de faptele cele rele – atunci te vei uni cu Dumnezeu.

18 „Şi voi fi vouă Tată, şi voi veţi fi Mie fii şi fiice – zice Domnul Atotţiitorul" (Ieremia 31:9).

Vezi, iubite cititorule, cum din început a proorocit Proorocul Ieremia a doua naştere a Sfîntului Botez şi înfierea pe care avem să o dobîndim noi, Creştinii, în anii cei mai de pe urmă? Căci aceasta însemnează zicerea lui.

CAPITOLUL VII

1 Avînd deci aceste făgăduinţe, iubiţilor, să ne curăţim de toată spurcăciunea trupului şi a duhului,

Ce făgăduinţe zice Pavel aici că avem noi, Creştinii? Acestea: de a fi biserici ale lui Dumnezeu, de a-L avea pe Dumnezeu-Părintele locuind şi umblînd în lăuntrul nostru şi de a fi norod şi fii ai lui Dumnezeu. Pentru aceasta, să ne curăţim aşadar de faptele necurate, fiindcă acestea ne spurcă trupul; să ne curăţim totodată şi de cugetele de ruşine, hulitoare şi pătimaşe, pentru că acestea ne spurcă „duhul", adică sufletul.[84]

săvîrşind sfinţenia întru frica de Dumnezeu.

Nu e destul – zice – numai a se depărta cineva de necurăţii şi de păcat, ci, pe lîngă aceasta, se cuvine a face bunătatea şi sfinţenia, adică a dobîndi curăţia şi întreaga-înţelepciune. Şi a adăugat: „întru frica de Dumnezeu" sau pentru că întreaga-înţelepciune se săvîrşeşte şi meşteşugit, ca să placă cineva oamenilor, iar nu pentru frica de Dumnezeu; sau Pavel ne arată cu aceasta în ce chip putem să săvîrşim întreaga-înţelepciune, adică cu frica de Dumnezeu, căci, deşi pofta trupului îl tiranizează pe om, totuşi cel ce are frica Lui în inima sa va potoli turbarea poftei. Despre aceasta a zis şi David: „Pironeşte cu frica Ta cărnurile mele, că de judecăţile Tale m-am temut!" (*Psalm 118*:19). Să nu socoteşti însă – o, cititorule! – că sfinţenia însemnează numai întreaga-înţelepciune, nu, aceasta însemnează toată curăţia vieţii.

2 Făceţi-ne loc în inimile voastre! N-am nedreptăţit pe nimeni, n-am vătămat pe nimeni, n-am lăcomit de la nimeni.

Aici, Apostolul porneşte iarăşi cuvîntul despre dragoste. Căci – de vreme ca mai sus i-a rănit pe Corinteni, zicîndu-le că fug de dînsul şi aleargă şi se

---

[84] Întrebat fiind ce este „spurcăciunea trupului" şi ce „spurcăciunea duhului", marele Vasilie răspunde că „spurcăciunea trupului" e a se amesteca cineva cu oamenii ce fac faptele de ruşine şi fără de lege oprite de *Scripturi*, iar „spurcăciunea duhului", adică a sufletului, este a se arăta cineva nepăsător către cei ce cugetă şi fac aceste fapte oprite. Şi atunci este curat de spurcăciune, cînd nici nu mănîncă împreună cu cei ce cugetă şi fac cele ca acestea, dar se şi mîhneşte în inima sa pentru dînşii – precum zicea David: „Întristarea m-a cuprins pentru păcătoşii care au părăsit *Legea* Ta!" – arătînd o întristare la fel de mare ca aceea a Corintenilor pentru cel ce curvea cu mama sa vitregă, care se fereau de dînsul întru toate, pentru a fi curaţi de păcatul lui. Iar „sfinţenie" este cînd cineva se afieroseşte Sfîntului Dumnezeu cu tot sufletul său şi este nedespărţit de El în toată vremea (*Hotărîrea 53 pe scurt*). (n. aut.)

unesc cu cei necredincioşi şi necuraţi – acum îi îndulceşte şi zice: „Făceţi-ne loc – adică primiţi-ne cu desfătare – în inimile voastre!" Cu subţirime îi arată însă pe apostolii mincinoşi şi zice: Pe nici unul din voi nu l-am nedreptăţit, adică nu am luat cu nedreptate banii nimănui; nici nu am vătămat, adică nu am amăgit pe cineva, stricîndu-i mintea cu dogme păgîneşti; nici nu ne-am lăcomit spre avuţii, adică nu am răpit şi nu am adunat arginţi pentru propovăduire.[85]

3 Nu o spun spre osîndire, căci v-am spus înainte că sînteţi în inimile noastre, ca împreună să murim şi împreună să trăim.

Fraţii mei – zice Pavel – nu vă spun acestea ca să vă osîndesc! Dar de unde este arătat – răspund ei – că nu le zici ca să ne osîndeşti – o, fericite Pavele? Din dragostea – zice – întru care vă am, pentru că voi vă aflaţi în inima mea. Şi – de vreme ce e cu putinţă a iubi cineva pe altul, dar a nu voi să se împărtăşească de primejdiile şi relele întîmplări ale celui iubit – Pavel zice aici aşa: Eu vă iubesc într-atît, încît sînt gata a şi muri împreună cu voi. Apoi, fiindcă mulţi, din pizmă şi zavistie, nu se bucură cînd prietenii lor se norocesc bine, Pavel a adăugat şi zicerea „şi împreună să trăim", adică: Eu cu dragoste mă bucur de buna-norocire şi de viaţa voastră. Iar înţelegerea a tot cuvîntul este aceasta: Eu, iubindu-vă pe voi, nici nu voi fugi de primejdiile voastre, nici nu voi zavistui bunele voastre norociri, ci la amîndouă voi fi împreună-părtaş.

4 Multă îmi este îndrăzneala către voi, multă îmi este lauda pentru voi!

Fiindcă, mai sus, părea că îi înfruntă pe Corinteni, zicîndu-le că se strîmtorau să-l încapă în inimile lor cu desfătare, acum Pavel se dezvinovăţeşte, în-

---

[85] Tot aşa şi Proorocul Samuil, cînd a îmbătrînit, a zis către norodul lui Israil: „Iată-mă, mărturisiţi asupra mea înaintea Domnului şi a unsului Lui de am luat cuiva boul, de am luat cuiva asinul, de am asuprit pe cineva şi de am apăsat pe cineva; de am luat de la cineva mită şi am închis ochii la judecata lui, vă voi despăgubi. Şi au răspuns toţi: Tu nu ne-ai nedreptăţit, nici nu ne-ai asuprit, nici nu ai luat nimic de la nimeni" (*1 Împăraţi* 12:3, 4). Aproape aceleaşi lucruri le-a zis şi Moisi către Dumnezeu cînd s-a necăjit foarte pentru starea-împotrivă a lui Datan şi a lui Aviron: „Atunci, sculîndu-se, Moisi s-a dus la Datan şi Aviron şi s-au dus după el şi toţi bătrînii lui Israil. Şi a zis obştii: Feriţi-vă de corturile acestor oameni netrebnici şi să nu vă atingeţi de tot ce e al lor, ca să nu pieriţi cu toate păcatele lor" (*Numeri* 16:25, 26). Şi David zicea la fel: „Fără de nelegiuire am alergat, şi m-am îndreptat" (*Psalm 58*:4); şi iarăşi: „De este nedreptate în mîinile mele..." (*Psalm 7*:3). Iată aşadar cum se cuvine a fi slobozi de toată nedreptatea şi luarea de mită judecătorii, şi apărătorii norodului şi mai ales cei ierosiţi, adică arhiereii şi preoţii. Căci cel ce ia daruri este cu neputinţă a face judecată dreaptă şi a păzi dumnezeieştile legi necălcate. De aceea este scris: „Şi daruri nu vei lua, căci darurile orbesc ochii celor ce văd şi strică graiurile cele drepte" (*Ieşirea* 23:8); şi iarăşi: „S-a pierdut pe sine luătorul de mită, iar cel ce urăşte luarea darurilor se mântuieşte" (*Pilde* 15:27). (n. aut.)

dulcindu-i şi vindecîndu-i, căci zice: Fraţilor, nu v-am zis cuvintele de mai sus pentru a vă defăima, ci din pricina multei îndrăzneli pe care o am către voi şi pentru că voiesc să sporiţi întru fapta bună. Căci – zice – faptul că nu vă defaim este arătat şi din aceea că mă laud pentru voi către ceilalţi.

Umplutu-m-am de mîngîiere!
Cu tot necazul nostru, sînt covîrşit de bucurie!

Zice: Fiindcă v-aţi îndreptat după ce v-am mustrat în epistola dintîi, m-aţi umplut de toată mîngîierea, şi nu numai atît, dar m-aţi şi slobozit de mîhnire şi mi-aţi pricinuit bucurie cu îmbelşugare. Mulţimea bucuriei o arată zicînd că: Atît de multă bucurie mi-aţi pricinuit, încît aceasta a stins marele necaz pe care îl aveam. Cele zise aici par a fi potrivnice acelora pe care le-a zis cu puţin mai înainte despre Corinteni, dar nu e aşa, pentru că toate – şi cele de acum, şi cele de dinainte – sînt cuvintele unui prieten iubit, iar nu ale unui vrăjmaş. Căci pe acelea le-a zis ca şi cum i-ar fi mustrat pe Corinteni, iar pe acestea ca adeverindu-i că mustrările acelea nu au fost din vrajbă, ci din multa dragoste ce avea către dînşii.

5 Căci, sosind noi în Machedonia, trupul nostru nu a avut nici o odihnă,

Aici, dumnezeiescul Pavel povesteşte necazul pe care îl avusese în Machedonia. Şi spune că a fost mare, pentru ca să arate mare şi bucuria pricinuită lui de către Corinteni, care depărtase acel necaz. Şi potrivit a zis Pavel că *trupul* său nu primise vreo odihnă, fiindcă sufletul lui era nebiruit şi nu cădea de nici un necaz şi rea întîmplare.

fiind necăjiţi întru toate: din afară, război;

Zice: „Din afară" – adică de la necredincioşii Elini – ne veneau războaie şi împotriviri.

din lăuntru, temeri.

Apoi – zice – ne urmau temeri de la Creştinii cei neputincioşi – căci pe aceştia îi numeşte „din lăuntru" – pentru că ne temeam ca nu cumva să fie amăgiţi şi rătăciţi de către apostolii mincinoşi şi de către fraţii cei neadevăraţi.

6 Dar Dumnezeu, Cel ce mîngîie pe cei smeriţi, ne-a mîngîiat pe noi cu venirea lui Tit.

Fiindcă mai sus l-a lăudat mult pe Tit Corintenilor, aici Apostolul le aduce mărturie despre el. Şi cine este acela care-i mîngîie pe cei smeriţi? Pavel răspunde că este Dumnezeu, Care – zice – ne-a mîngîiat şi pe noi, trimiţîndu-l pe Tit, a cărui venire a fost de ajuns spre a a mă mîngîia şi risipi toată mîhnirea din inima mea. Apostolul laudă ca un lucru mare venirea lui Tit şi din pricină că voieşte să-l facă vrednic de cinste către Corinteni.[86]

7 Şi nu numai cu venirea lui, ci şi cu mîngîierea cu care el a fost mîngîiat la voi,

Tit nu m-a mîngîiat – zice – şi nu mi-a pricinuit bucurie numai pentru că a venit în vremea cînd aveam necaz şi scîrbă în sufletul meu, dar şi pentru că mi-a arătat atît de marea voastră faptă bună, de care şi el s-a mîngîiat şi s-a bucurat pentru voi, lăudîndu-vă. Cu aceste cuvinte din urmă, Apostolul îl uneşte şi îl împrieteneşte pe Tit cu Corintenii.

vestindu-ne dorirea voastră, plîngerea voastră, rîvna voastră pentru mine,

Vrînd a arăta că mult plînseseră şi se întristaseră Corintenii pentru el – întrebîndu-se: De ce s-a întristat aşa de tare pentru noi învăţătorul nostru Pavel? De ce a lipsit atîta vreme şi nu a venit să ne cerceteze? – Apostolul nu a zis că cei din Corint doar lăcrimau, ci că se tînguiau şi plîngeau pentru el. Şi nu a zis doar că doreau să-l vadă, ci că aveau „dorire" covîrşitoare. Şi nu a zis că au arătat numai urgie şi mînie asupra celui ce curvea cu mama sa vitregă, ci că au arătat „rîvnă" şi covîrşitoare aprindere. Zice: Fraţilor, pentru mine v-aţi înfierbîntat şi v-aţi aprins, ca să împliniţi porunca mea! Şi: Pentru mine, aţi luat rîvnă înfocată împotriva apostolilor mincinoşi, apărînd numele meu, cinstea mea şi dragostea mea. Şi Apostolul zice acestea nu numai ca să vindece certările făcute Corintenilor mai înainte, dar ca să-i laude cu adevărat pe cei ce se îndreptaseră şi se schimbaseră întru fapta bună. Căci, deşi erau mulţi între Corinteni cu rele năravuri şi netrebnici, nevrednici de laudele de mai sus, totuşi Pavel nu-i desparte pe cei răi de cei buni, ci face de obşte atît laudele, cît şi prihănirile şi certările, şi asupra celor buni, şi asupra celor răi, lăsînd conştiinţei fiecăruia să aleagă din acestea cele ce i se cuvin.

ca eu mai mult să mă bucur.

---

[86] Pavel îl laudă pe Tit fiindcă prin el a trimis scrisoarea aceasta – după Teodorit. (n. aut.)

M-am bucurat – zice – de venirea lui Tit, dar mai mult m-am bucurat că el mi-a vestit cele de mai sus, anume covîrşitoarea rîvnă şi tînguire a voastră pentru mine.

8 De aceea, deşi v-am mîhnit prin epistolă, nu mă căiesc, deşi mă căiam;

Zice: Măcar că în epistola dintîi v-am scris cuvinte atît de înfruntătoare încît m-am căit că v-am înfruntat peste măsură, acum, socotind multul folos şi dobînda ce aţi cîştigat din aceasta, nu mă mai căiesc. Însă Pavel zice acestea nu pentru că i-ar fi mîhnit cu adevărat fără măsură pe Corinteni, ci voind să îi laude mai mult.

căci văd că epistola aceea v-a mîhnit la o vreme.
9 Acum mă bucur, nu pentru că v-aţi mîhnit, ci pentru că v-aţi mîhnit spre pocăinţă. Căci v-aţi mîhnit după Dumnezeu,

Întîia mea epistolă – zice – „v-a mîhnit la o vreme", dar cîştigul şi folosul pe care l-aţi primit dintr-însa este pentru totdeauna. De aceea mă bucur şi eu, nu pentru că v-aţi mîhnit (căci ce folos aş fi avut dacă doar v-aş fi mîhnit?), ci pentru că din mîhnirea aceasta v-aţi îndemnat a vă pocăi şi a vă îndrepta.[87] Vezi însă – o, cititorule! – cum Pavel zice că mîhnirea a fost pricinuită de epistola lui, iar folosul zice că s-a făcut oarecum din fapta lor bună. De aceea zice că s-au mîhnit „după Dumnezeu".

ca întru nimic să nu vă păgubiţi de noi.

Zice: De vreme ce v-aţi mîhnit după Dumnezeu fiindcă v-am certat, nu v-aţi păgubit de noi întru nici un lucru, căci pentru întristarea suferită din certarea mea v-aţi îndreptat toţi împreună cu acela ce trăia cu mama sa vitregă. Pentru că învăţătorul îl păgubeşte pe ucenic atunci cînd îl vede că păcătuieşte, şi nu îl ceartă; căci, dacă ar fi fost certat el de învăţătorul său, negreşit şi-ar fi cîştigat îndreptarea şi mîntuirea.

10 Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăinţă spre mîntuire, fără părere de rău; iar întristarea lumii aduce moarte.

---

[87] Tîlcuind zicerea aceea a lui Isaia: „către Tine plîngînd se vor sui" (capitolul 15:5), şi marele Vasilie zice: „Întristarea cea după Dumnezeu este începutul veseliei, al suirii şi al sporirii către cele de sus. De aceea se veselea şi Apostolul pentru cei ce se întristau, văzînd că cuvintele sale îi aduc spre conştiinţă, pricinuindu-le „pocăinţă spre mîntuire, fără părere de rău". Căci cei ce plîng pentru faptele lor cele rele şi pentru gîndurile lor cele necurate nu se vor mai pogorî întru cele mai din lăuntru ale pămîntului, ci, fiind povăţuiţi de întristarea cea după Dumnezeu, se vor sui la înălţimea de sus." (n. aut.)

Aici, Pavel filosofează despre întristare, zicînd că aceasta nu e totdeauna rea, ci numai dacă se face după lume, adică atunci cînd cineva se întristează pentru bani, pentru slavă sau pentru rudeniile care i-au murit. Această întristare pricinuieşte moarte sufletească, fiindcă pogoară sufletul spre împătimire şi spre iubirea acelora de care este lipsit. De multe ori însă pricinuieşte şi moarte trupească, fiindcă mulţi – întristîndu-se peste măsură pentru că şi-au pierdut banii, sau slava sau rudele – au murit de tristeţe; iar unii s-au aruncat în mare şi s-au înecat, ori s-au spînzurat, ori s-au aruncat în prăpăstii ori s-au ucis pe sine-şi în alt chip. De aceea a zis Sirah: „Din întristare iese moartea şi întristarea inimii va pleca tăria" (capitolul 38:18).

Însă cel ce voieşte a se întrista pentru păcatele sale, acela se întristează „după Dumnezeu"[88], căci doctoria întristării se potriveşte doar la această boală, a păcatelor adică. Întristarea aceasta după Dumnezeu vindecă boala, pricinuind mîntuire – de care nimănui nu-i pare rău vreodată, căci nu e mustrat că s-a întristat pentru păcatele sale – izbăvindu-l pe om de moartea sufletească. Deci – după dumnezeiescul Hrisostom – două bunătăţi pricinuieşte întristarea cea după Dumnezeu: una, a nu avea părere de rău şi a nu se mustra cineva pentru că s-a întristat; şi alta, că întristarea aceasta a lui e mîntuitoare de suflet. Iar întristarea pentru lucruri lumeşti este lipsită de amîndouă aceste bunătăţi, pentru că aceluia ce se întristează pentru lucruri lumeşti îi pare rău şi se mustră că s-a întristat şi pentru că întristarea de acest fel nu pricinuieşte nici un folos, ci mai ales prea-mare vătămare.[89]

---

[88] Pentru aceasta zice Sfîntul Grigorie al Nyssei: „Dacă trebuie a ne întrista, să alegem întristarea aceea lăudată şi îmbunătăţită. Căci – aşa cum patima îndulcirii poate fi dobitocească, fără cuvînt [„neraţională", n. m.], dar şi curată şi nematerialnică – tot aşa şi cea împotrivitoare îndulcirii se osebeşte spre răutate şi spre fapta bună. Deci este un fel de plîngere care se fericeşte şi nu e de lepădat pentru cîştigarea faptelor bune, fiind împotriva întristării celei necuvîntătoare şi a posomorîrii de rob. [...] Ascultaţi, cei ce cu lesnire cădeţi în patima întristării! Nu oprim întristarea, ci vă sfătuim ca, în locul celei deznădăjduitoare, să o aveţi pe cea bună. Aşadar, nu vă întristaţi cu întristarea lumii, care «pricinuieşte moarte» – precum zice Apostolul – ci cu aceea după Dumnezeu, al cărei sfîrşit este mîntuirea sufletului. Căci lacrima ce se varsă în zadar şi în deşert pentru cei adormiţi se poate face pricină de osîndire celui ce o iconomiseşte rău pe cea trebnică" (*Cuvînt la cei adormiţi*). Şi Teologul Grigorie zice: „Este o oarecare întristare mai trebuitoare şi mai cinstită decît bucuria." Zice şi dumnezeiescul Hrisostom: „Este vreme de întristare nu cînd pătimim rău, ci cînd facem rău." Iar Cuviosul Ioan al Sfîntului Varsanufie, care se numea Prooroc, a zis: „Nu trebuie a ne întrista nicicum pentru lucrurile lumii acesteia, ci doar pentru păcat." (n. aut.)

[89] Fiind întrebat care este „întristarea cea după Dumnezeu" şi care cea „după lume", marele Vasilie răspunde: „Cea după Dumnezeu este cînd cineva se întristează pentru că vreo poruncă a Lui Dumnezeu este trecută cu vederea, după ceea ce este scris: «Întristarea m-a cuprins pentru păcătoşii ce au părăsit *Legea* Ta.» Iar întristarea după lume este cînd ar fi vrednic de întristare oarece lucru omenesc şi al lumii" (*Hotărîrea 152 pe scurt*). Despre întristarea cea

11 Că, iată, însăşi aceasta, că v-aţi întristat după Dumnezeu, cîtă sîrguinţă v-a pricinuit,

Zice: Nu de la alţii dovedesc cît folos pricinuieşte întristarea cea după Dumnezeu, ci de la voi înşivă. Căci vouă nu numai că nu v-a părut rău că v-aţi întristat, ci, din întristarea aceea, v-aţi făcut mai cu luare-aminte şi mai osîrdnici spre fapta bună.

şi răspundere,

Întristarea aceasta – zice – v-a dat pricină a-mi răspunde prin pocăinţa pe care aţi arătat-o.

şi mînie,

Această întristare a voastră – zice – v-a dat pricină să vă mîniaţi asupra celui ce curvea cu mama sa vitregă şi să vă despărţiţi de împreună-petrecerea cu el.

şi frică,

Aceeaşi întristare – zice – v-a pricinuit frică, pentru că v-aţi îndreptat aşa de în grabă de frica mea şi a lui Dumnezeu – după Teodorit.

şi dorinţă,

---

după lume, Sirah a zis şi în altă parte: „Nu da sufletul tău spre întristare şi nu te necăji pe sine-ţi întru sufletul tău!" (*Sirah* 30:22).

Însă, cînd este peste măsură, şi întristarea cea după Dumnezeu îl vatămă pe cel ce se pocăieşte, căci îl aduce la deznădăjduire şi, din aceasta, îi pricinuieşte moartea. De aceea, cel ce se pocăieşte trebuie să gonească de la sine şi întristarea de acest fel. Pentru aceasta a zis şi Sirah: „Mîngîie-ţi inima ta şi întristarea multă depărteaz-o de la tine, căci pe mulţi i-a omorît întristarea" (*Sirah* 30:23).

Cuviosul Casian zice că întristarea este una din cele opt cugetări ale răutăţii şi o numără în al cincilea rînd, zicînd aşa: „Deci se cuvine a ne nevoi asupra duhului întristării, care aruncă sufletul în deznădăjduire, pentru ca s-o izgonim pe ea din inima noastră. Căci aceasta l-a oprit pe Cain a se pocăi pentru uciderea de frate, şi pe Iuda, după vînzarea Domnului. Dar nu ne nevoim cu întristarea pentru căinţa păcatelor, ce are bună nădejde, despre care a zis Apostolul: «Întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăinţă spre mîntuire, fără părere de rău.» Căci aceasta, hrănind sufletul cu nădejdea mîntuirii, este amestecată cu bucurie şi de aceea îl face pe om osîrdnic şi ascultător supus spre toată lucrarea cea bună" (*Filocalia*).

Iar Sfîntul Marcu Postnicul zice că cel ce va cădea în vreun păcat se cuvine a se întrista după măsura păcatului săvîrşit, pentru că altfel va cădea cu lesnire întru acelaşi păcat: „Dacă cineva ar cădea în vreun păcat, şi nu se va întrista după măsura greşelii, cu lesnire cade iarăşi întru aceeaşi cursă" (*Despre cei cărora li se pare că se îndreptează din fapte*, capitolul 115). (n. aut.)

Întristarea aceasta v-a pricinuit mare dor, zice. Căci – de vreme ce a vorbit mai sus de frică, pentru ca să nu se arate că îi stăpînește pe ei domnește – a îndreptat cuvîntul și a adăugat dorința, care arată dragoste, iar nu stăpînire.

și rîvnă

Această întristare – zice – v-a pricinuit și rîvna, adică v-a făcut să rîvniți pentru Dumnezeu și pentru dragostea de Dumnezeu.

și izbîndă.

Aceasta v-a făcut să izbîndiți pentru legile lui Dumnezeu, care s-au ocărît și s-au necinstit de acela ce curvea cu mama sa vitregă.

Întru toate ați dovedit că sînteți curați în acest lucru.

Cu toate aceste bunătăți – zice – dobîndite din întristare, ați arătat nu numai că nu ați făcut păcatul aceluia ce se împreuna cu mama sa vitregă, dar și că nu v-ați îndulcit și nu v-a fost plăcut acel păcat. Căci – de vreme ce în întîia epistolă le-a zis că sînt umflați de mîndrie, cuvînt care arăta că erau părtași păcatului aceluia – aici zice că acum au risipit bănuiala, arătînd că sînt curați de mustrarea aceasta.

12 Așadar, dacă v-am scris, n-am făcut-o pentru cel ce a nedreptățit, nici pentru cel ce a fost nedreptățit, ci ca să vi se arate sîrguința noastră pentru voi înaintea lui Dumnezeu.

Ca să nu-i zică lui Corintenii: Dacă sîntem curați și neatinși de păcatul acesta, pentru ce ne înfruntai și ne certai? – Pavel zice aici: Atît mulțumesc pentru cele ce v-am scris atunci și pentru certarea ce v-am făcut-o, încît zic că înadins am scris, ca să vi se arate dragostea și sîrguința mea pentru voi „înaintea lui Dumnezeu", adică să vadă Dumnezeu că dragostea și sîrguința mea sînt adevărate și curate, nu mincinoase și viclene. Căci m-am temut ca nu cumva păcatul acesta și vătămarea lui să se lățească și întru voi, ca ciuma.

De cine zice însă că „a nedreptățit"? De bărbatul ce curvea cu mama sa vitregă. Și de cine că „a fost nedreptățit"? De muierea și mama lui vitregă, cu care curvea el, căci amîndoi s-au nedreptățit unul pe altul.[90] Dar de ce zice că

[90] Iar Teodorit zice că „nedreptățit" fusese tatăl celui ce curvea cu mama sa vitregă, căci, deși murise, acela s-a nedreptățit, pentru că muierea sa a fost ocărîtă și necinstită de către însuși fiul său. (n. aut.)

nu a scris pentru aceştia? Zice că a scris pentru dînşii, însă nu cu dinadinsul, ci pentru Corinteni, sîrguindu-se şi temîndu-se ca nu cumva toată cetatea să se vatăme de păcatul acela. Şi aceasta e asemenea cu ceea ce zice în întîia epistolă: „Au doar de boi Îi pasă lui Dumnezeu?" (*1 Corinteni* 9:15), unde nu zice că lui Dumnezeu nu i-ar păsa de boi – căci, dacă El nu ar purta grijă şi de aceştia, cum s-ar păstra şi ar rămîne întru fiinţă? – ci zice că Dumnezeu nu legiuieşte chiar pentru boi, ci pentru oameni, ale căror avuţii sînt boii.

13 De aceea, ne-am mîngîiat;

Mare mîngîiere am dobîndit – zice – pentru că s-a arătat că sîrguinţa mea s-a făcut pentru voi şi pentru că nădejdile mele nu au fost mincinoase.

şi, pe lîngă mîngîierea de la voi, ne-am bucurat mai ales de bucuria lui Tit,

Zice: Pe lîngă mîngîierea şi bucuria pe care am căpătat-o de la voi – precum am zis mai înainte – încă mai mult m-am bucurat pentru bucuria lui Tit.

căci s-a odihnit duhul lui de către voi toţi.
14 Căci, dacă m-am lăudat înaintea lui cu ceva pentru voi, nu m-am ruşinat;

Zice: M-am bucurat că Tit v-a aflat sfinţi precum îi spuneam că sînteţi. De aceea şi el s-a odihnit că v-a găsit astfel şi nu a pătimit de la voi nici o scîrbă. Şi, lăudîndu-se pentru ucenicii săi, Pavel arată ;că aceia sînt îmbunătăţiţi, iar el este învăţător iubitor de ucenici şi părinte iubitor de fii. Tot astfel se cuvine a fi şi ucenicii şi învăţătorii vremii noastre.

ci, precum toate vi le-am grăit întru adevăr, aşa şi lauda noastră către Tit s-a făcut adevăr.
15 Şi inima lui este şi mai mult la voi,

Cu aceste cuvinte, Apostolul îl arată pe Tit Corintenilor, pentru ca să-l iubească şi ei la fel de mult cum îi iubea şi el şi ardea pentru dînşii. Căci de aceea a vorbit de „inima lui", ca să arate dragostea din inimă şi curată pe care o avea Tit către Corinteni.

aducîndu-şi aminte de ascultarea voastră, a tuturor, cum l-aţi primit cu frică şi cu cutremur.

Aici, Pavel spune pricinile pentru care Tit îi iubea atît de mult pe Corinteni. Arată că începutul acestei dragoste a lui Tit a pornit de la dînşii şi îi îndeamnă pe Corinteni să aibă către dînsul tot aceeaşi dragoste, căci zice: Nu doar că i-aţi arătat lui Tit dragoste, ci şi ascultare, fiindcă l-aţi primit cu aşezarea sufletească a fiilor pentru părintele lor, şi încă precum supuşii îl primesc pe începătorul şi stăpînul lor – căci zice: „l-aţi primit cu frică şi cu cutremur". Astfel, mărturiseşte că două fapte i-au arătat Corintenii lui Tit: dragoste, precum unui părinte, şi frică, precum unui stăpînitor, pentru ca nici dragostea să nu slăbească fiind fără de temere, nici temerea să nu rămînă posomorîtă şi lipsită de har, fiind fără de dragoste.[91]

16 Deci mă bucur că întru toate cutez la voi.

Zice: Nu mă bucur atît pentru că Tit a fost cinstit de voi, cît mă bucur că vă aflu aşa de vrednici, încît nu mă ruşinaţi, ci mă faceţi să îndrăznesc pentru voi în orice lucru şi în orice vreme. Încă şi într-alt chip am îndrăzneală pentru voi, căci, oricîte aş face sau v-aş zice – ori de trebuie a vă înfrunta, ori a vă lăuda ori a vă porunci ceva greu şi supărător – le primiţi cu bucurie, pentru al vostru folos şi îndreptare.

[91] Despre aceasta, aproape acelaşi lucru zice şi Isidor Pelusiotul: „Se cuvine ca ucenicii să-şi iubească învăţătorii ca pe părinţi şi să se cucernicească lor ca înaintea stăpînitorilor. Căci nici frica nu trebuie să lipsească din pricina dragostei, nici dragostea nu trebuie să se întunece din pricina fricii." (n. aut.)

CAPITOLUL VIII

1 Şi vă fac cunoscut, fraţilor, darul lui Dumnezeu dăruit în bisericile Machedoniei;

Apostolul nu i-a lăudat pe Corinteni în zadar, ci pentru ca să-i netezească şi să-i îndulcească, fiindcă urma să-i îndemne spre iubirea de săraci şi spre milostenie. De aceea a zis mai sus că îndrăzneşte întru ei pentru orice lucru, ştiind că, orice le-ar cere, le fac pe toate. Deci nu le-a zis îndată: Daţi milostenie! – ci dă ca pildă milosteniile pe care le făceau celelalte biserici[92], îndemnîndu-i pe Corinteni să aibă aceeaşi rîvnă. Şi vezi – o, cititorule! – că numeşte milostenia „dar al lui Dumnezeu", ca să-i facă pe Corinteni să dea cu îmbelşugare şi fără cîrtire şi să-i înduplece a se grăbi să răpească acest dar dumnezeiesc.

2 că prisosinţa bucuriei lor este întru multă cercare de necaz

Adică: Chiar dacă bisericile Machedoniei au pătimit atîtea rele, prin răbdarea lor arătîndu-se alese în credinţa şi în dragostea lui Hristos, cu toate acestea ele nu au căzut, ci au dobîndit multă bucurie din aceste necazuri, şi nu doar bucurie, ci bucurie cu prisosinţă.

şi sărăcia lor cea adîncă a prisosit întru bogăţia dărniciei lor.

Adică: Aşa cum multul lor necaz le-a pricinuit şi multă bucurie, tot astfel adînca lor sărăcie nu numai că nu i-a oprit să dea milostenie, ci mult mai mult i-a înduplecat spre a prisosi întru îmbelşugarea milosteniei. Nu e vorba de mulţimea banilor daţi, ci de îmbelşugarea socotinţei lor celei bine-dătătoare. Adică: cu cît erau mai săraci, cu atît aveau mai multă voinţă de a milui şi a dărui, căci dărnicia nu se judecă din îmbelşugarea milosteniei, ci de la sloboda alegere a celor ce dăruiesc. Deci aceasta e de mirare: că Creştinii din Machedonia, deşi erau atît de săraci (fiindcă li se răpiseră averile chiar de către compatrioţii lor şi de cei de un neam), au arătat totuşi atît de multă dărnicie întru milostenie.

3 Căci mărturisesc că de voia lor au dat, după putere şi peste putere,
4 cu multă rugăminte rugîndu-ne

Aici, Apostolul tîlcuieşte ce a zis mai sus şi zice că Creştinii din Machedonia au dat milostenie pe cît puteau, sau – pentru a zice mai bine – au miluit

---

[92] Prin „biserici ale Machedoniei", Pavel numeşte toate bisericile ce se aflau în Machedonia, mai ales pe cea din Tesalonic şi pe prea-milostiva biserică a Filipenilor. (n. aut.)

peste putinţa lor, căci aceasta însemnează „prisosinţa dărniciei" de care a vorbit mai sus, adică a da milostenie mai multă decît puterea lor. Şi – zice – lucrul cel mai mare este că au dat milostenie peste puterea lor fără a fi îndemnaţi de mine, ci încă ei înşişi m-au rugat să dea milostenie pentru Creştinii săraci din Ierusalim. Pavel zice acestea nu atît ca să-i îndemne pe Creştinii din Corint să dea multă milostenie, ci ca să dea cu osîrdie şi cu bucurie. De aceea şi zăboveşte în pricina aceasta şi lungeşte îndemnarea cu multe cuvinte.

darul şi împărtăşirea slujbei către sfinţi.

Aici, lipseşte zicerea „să primim". Şi zice: Creştinii din Machedonia ne rugau să primim „darul şi împărtăşirea slujbei", adică milostenia pentru sfinţii săraci din Ierusalim.[93] A numit milostenia „dar" pentru ca aceia din Corint, care erau rîvnitori şi iubitori fierbinţi de daruri duhovniceşti, auzind că şi milostenia este dar, să alerge la dînsa ca la un dar duhovnicesc, precum am zis şi mai sus. Apoi, a numit milostenia „împărtăşire" ca să înveţe cei ce miluiesc că ei nu dau numai, ci şi iau; căci, dînd bani, primesc de la Creştinii săraci rugăciuni şi blagoslovenii; şi, dînd lucruri vremelnice, primesc pentru milostenii plată veşnică de la Dumnezeu.

5 Şi au făcut precum nu am nădăjduit,

Noi – zice – nu nădăjduiam că Machidonenii Creştini, aflaţi întru atît de multă sărăcie şi necaz, vor face o milostenie aşa de bogată. Ei însă, blagosloviţii, nu numai au miluit cu îmbelşugare, dar m-au şi rugat să primesc milostenia lor.

ci s-au dat pe ei înşişi, mai întîi Domnului, şi apoi nouă,
prin voia lui Dumnezeu,

Cu aceste cuvinte, Pavel mărturiseşte că Creştinii din Machedonia nu aveau numai milostenia, ci şi alte fapte bune. Căci ei nu se mîndreau că erau milostivi şi, din aceasta, să se lenevească în privinţa celorlalte fapte bune, ci toată puterea lor o dădeau Domnului, şi chiar pe ei înşişi, ca să facă toate faptele plăcute lui Dumnezeu. Şi – zice – s-au dat pe sine încă şi nouă, adică s-au supus şi au arătat dragoste „prin voia lui Dumnezeu", adică aşa cum Îi place lui Dumnezeu, iar nu cum e plăcut cugetului omenesc.

6 încît am rugat pe Tit ca, precum a început dinainte,
aşa să şi desăvîrşească la voi darul acesta.

---

[93] Vezi despre această tîlcuire şi subînsemnarea zicerii „numai ca să ne aducem aminte de săraci" (*Galateni* 2:10). (n. aut.)

Zice: Atît de mult s-au dăruit pe sine Creştinii din Machedonia, arătînd mare osîrdie întru milostenie, încît eu, văzînd atîta dărnicie, mi-am făcut griji pentru voi, Corintenii, ca nu cumva să vă micşoraţi şi să vă arătaţi mai înjosiţi decît dînşii întru această faptă bună. De aceea l-am şi rugat să vină la voi pe Tit, care încă mai înainte de a-l ruga eu a făcut început şi a arătat osîrdie să meargă pentru a vă îndemna spre darea milosteniei, atît de osîrdnic şi de înfocat suflet are. Pavel îl laudă pe Tit pentru ca mai mult să-l apropie de Corinteni, încît, mergînd în Corint şi îndemnîndu-i pe Creştini spre a da milostenie, aceia să se înduplece mai lesne îndemnului său, văzînd că este voitor al binelui lor. Şi iarăşi a numit „dar" milostenia, fiindcă milostenia este cu adevărat mare bunătate şi dar al lui Dumnezeu, care îl face pe om asemenea cu Dumnezeu. Pentru aceasta zicea şi Parimistul: „Cinstit este bărbatul milostiv" (*Pildele lui Solomon* 20:6).[94]

7 Ci, precum prisosiţi întru toate – cu credinţa, cu cuvîntul, cu cunoştinţa, cu toată sîrguinţa şi cu dragostea pentru noi – aşa să prisosiţi şi întru acest dar.

Dumnezeiescul Pavel îi îndeamnă pe Corinteni spre milostenie cu urări şi cu laude, zicîndu-le: Precum aveţi cu prisosinţă şi cu covîrşire toate celelalte fapte bune, tot aşa sîrguiţi-vă şi întru fapta bună a milosteniei, ca nu doar să dăruiţi, ci să prisosiţi întru acest dar! – aceasta însemnînd ori: „să dăruiţi cu prisosinţă şi cu îmbelşugare", ori: „să-i întreceţi pe Machidoneni în milostenie".

---

[94] Acestea le zice şi Hrisostom, de la care le-a luat Sfinţitul Teofilact. Însă ritorul cel cu limba de aur al Bisericii adaugă şi această mare laudă a milosteniei, zicînd: „Acesta e un dar mai mare decît a învia morţii! Căci, decît a învia pe cei morţi cu numele lui Iisus, mult mai mare lucru este a-L hrăni pe Hristos, flămînd fiind. Căci cu aceasta tu faci bine lui Hristos, iar cu aceea El îţi face bine ţie. Căci aici, adică la facerea de semne, tu eşti dator lui Dumnezeu, iar la milostenie Îl ai datornic pe Dumnezeu" (*Cuvîntul al 16-lea* la cea de a doua epistolă către Corinteni). Şi Sirah zice: „Fraţii şi ajutorul sînt folositoare la vremea necazului; iar mai mult decît amîndoi va izbăvi milostenia" (capitolul 40:26). Şi Teologul Grigorie zice: „Oamenii nu se asemănă lui Dumnezeu întru nimic altceva decît întru a face bine." Şi Iacov, fratele lui Dumnezeu, zice: „Căci judecata este fără milă pentru cel care n-a făcut milă. Şi mila biruieşte în faţa judecăţii" (*Iacov* 2:13).

Iar Sfîntul Grigorie al Nyssei zice că „milostenia este covîrşirea dragostei. De aceea îl şi numeşte Domnul «fericit» pe cel milostiv: «Fericiţi – cei milostivi, că aceia se vor milui» (*Matei* 5:7). Mila este ajutorarea celor ce pătimesc rău. Şi, de va cerceta cineva cu amănuntul însuşirea milei, va afla că este aşezarea iubitoare înjugată împreună cu mîhnirea. Şi nu se mărturiseşte dragostea a fi mai mare şi mai puternică decît toate bunătăţile? Aşadar, cu adevărat fericit este cel ce îşi are sufletul întru aşezarea aceasta, fiindcă se atinge de cea mai de margine faptă bună" (*Omilia a cincea* la „fericiri"). (n. aut.)

Şi le zice: Voi sînteţi bogaţi şi prisosiţi cu credinţa cea fără de îndoială, cu cuvîntul înţelepciunii, cu cunoştinţa dogmelor, cu toată osîrdia pe care o arătaţi către celelalte fapte bune şi cu dragostea către mine – căci a vorbit mai sus de dragostea lor pentru el, zicînd că au rîvnit pentru numele şi cinstea lui.

8 Nu o spun ca şi cum aş porunci,

Adică: Nu vă silesc, nu vă poruncesc ca un stăpîn, să daţi milostenie,

ci, prin sîrguinţa altora, cercînd curăţia dragostei voastre.

Adică: De aceea îi laud pe Machidoneni că au făcut milostenie bogată, ca, prin osîrdia şi îmbelşugata împărtăşire a acelora, să dovedesc dragostea şi aşezarea voastră către sfinţii săraci încă mai strălucită şi mai mare decît aceea a Machidonenilor.

9 Căci ştiţi darul Domnului nostru Iisus Hristos, că El, bogat fiind, a sărăcit pentru voi, ca voi să vă îmbogăţiţi cu sărăcia Lui.

Fraţilor, aduceţi-vă aminte – zice – şi socotiţi bine taina cea mare a înomenirii Domnului nostru, şi cu adevărat nu vă veţi scumpi întru nici un lucru. Căci, dacă tu, Creştine, nu crezi că sărăcia pricinuieşte bogăţie, socoteşte-L pe Stăpînul a toate şi negreşit vei crede! Căci – dacă El nu ar fi sărăcit, dacă nu ar fi luat adică asupra Sa smerita, săraca şi necinstita fire a oamenilor[95], şi

---

[95] Ia aminte că Domnul se zice că e „sărac" nu numai pentru că a luat firea omenească cea săracă, ci şi pentru că a petrecut viaţa cu sărăcie în lumea aceasta, Pentru aceasta mărturiseşte dumnezeiescul David ca pentru Domnul, zicînd: „Iar eu sînt scăpătat şi sărac" (*Psalm 39*:23). Pe care tîlcuind-o, marele Vasilie zice: „Aducîndu-mi aminte de Apostol, care zice despre Domnul că «pentru noi a sărăcit – adică a scăpătat – bogat fiind», socotesc că «scăpătat» este cel ce din bogăţie se pogoară la sărăcie, iar «sărac» cel ce din început a fost în sărăcie. Iar David mărturiseşte pentru Domnul că era «scăpătat şi sărac»: «scăpătat», fiindcă a scăpătat pentru noi, bogat fiind; iar „sărac", fiindcă, după trup, nu a fost fiul vreunui bogat, ci al unui teslar" (hotărîrea 272 din cele pe scurt). (Şi, într-adevăr, dacă nu s-ar socoti zicerea aceasta ca pentru Domnul, David nu ar zice drept: căci cum să fi fost el sărac în vremea cînd scria psalmii?) Iar întru a patra rînduială postnicească, acest Sfînt Părinte Vasilie vorbeşte iarăşi despre părinţii Domnului: „Erau oameni drepţi cu adevărat şi bine-cinstitori de Dumnezeu, dar săraci şi nu îndestulaţi de cele trebuincioase (şi martoră este ieslea care a slujit cinstitei naşteri), petrecînd totdeauna potrivit cu ostenelile trupului." Şi ravvi Samuil (în cartea numită „de aur", foaia 39) – adăugînd zicerea aceea a lui Zaharia: „Bucură-te foarte, fiica Sionului, veseleşte-te, fiica Ierusalimului, căci iată, împăratul tău vine la tine drept şi biruitor; smerit şi călare pe asin, pe mînzul asinei" (*Zaharia* 9:9) – zice că în cartea aravicească (probabil Targumul aramaic) se află aşa: „Iată, vine învăţătorul tău, sărac şi călare

dacă nu ar fi suferit toate celelalte pătimiri defăimate pentru noi, săracii vrăşmaşi ai Lui – negreşit noi nu ne-am fi îmbogăţit. Dar cu care bogăţie zice că ne-am îmbogăţit? Cu bogăţia bunei-cinstiri de Dumnezeu, a cunoştinţei de Dumnezeu, a curăţiei, a sfinţeniei, a înfierii şi a tuturor celorlalte bunătăţi cîte ni le-a dăruit în viaţa aceasta şi cîte ni le va dărui în viaţa ce va să vie.

10 Şi sfat vă dau în aceasta: că aceasta vă este de folos vouă,

Vezi – o, cititorule! – cum Apostolul, îndemnîndu-i pe Corinteni spre milostenie, se sîrguieşte a nu se arăta supărător şi greu în faţa lor. De aceea şi zice că *îi sfătuieşte* pentru aceasta, adică: Nu pun asupra voastră silă, ba încă şi sfătuirea aceasta o fac pentru că milostenia vă foloseşte mai mult vouă, celor care o daţi, decît celor ce o vor lua.

care, de anul trecut, aţi început nu numai a face, ci şi a voi.
11 Acum dar isprăviţi-o,

Acum, Apostolul nu-i mai îndeamnă pe Corinteni spre milostenie vorbindu-le de sîrguinţa arătată de către Creştinii din Machedonia, ci de sîrguinţa

---

pe măgar." Şi vezi la foaia 13 a celor douăsprezece cărţi (*Dodecavivlon*), la Dositei, Patriarhul Ierusalimului, ca să ştii că toate rudeniile Domnului au fost oameni săraci, care mîncau pîinea cu osteneală şi cu sudoarea feţei lor. Şi, spre dovada acelui lucru, aveau mîinile pline de bătături, precum le arătau înaintea împăratului Dometian, care, miluindu-i pentru multa lor sărăcie şi nevoie, i-a lăsat slobozi şi nu i-a omorît.

Dar încă şi cuvîntul pe care l-a zis Domnul către cărturarul acela arată marea Lui sărăcie, căci zice: „Vulpile au vizuini şi păsările cerului cuiburi, iar Fiul Omului nu are unde să-Şi plece capul" (*Matei* 8:20). Zicere pe care dumnezeiescul Hrisostom o tîlcuieşte aşa: „Ce avuţii aştepţi să aduni urmînd mie? – zice Domnul. Nu vezi că Mie nu Mi se află lăcaş nici cît au păsările sau vulpile?" [...] Şi însăşi îmbrăcămintea Domnului, care era ţesută de sus, arată sărăcia Lui; căci astfel de îmbrăcăminte purtau săracii Galileeni, precum zice dumnezeiescul Isidor Pelusiotul, scriind către Caton monahul acestea: „Despre faptul că gingăşia şi subţirătatea îmbrăcămintei nu plineşte canonul nevoinţei după Dumnezeu întreabă-l pe Ioan Teologul, care scrie că haina Domnului era necusută, ci ţesută de sus şi pînă jos, urmînd simplitatea îmbrăcămintei Galileenilor săraci" (epistola 74 către Caton monahul).

Tîlcuind zicerea aceasta a Apostolului, zice şi Teodorit: „Uitaţi-vă la Făcătorul şi Stăpînul a toate, la Unul născut Fiul lui Dumnezeu, Care pentru a noastră mîntuire a urmat sărăcia cea mai pe pe urmă, neguţătorindu-ne nouă bogăţia ce răsare din sărăcie." Şi ce încheiere tragem din zicerile acestea ale sfinţilor? Că, fiind sărac, precum mărturiseşte aici Apostolul împreună cu dumnezeieştii părinţi, Domnul a avut trebuinţă să lucreze şi meşteşug pînă la vîrsta de 30 de ani, pentru ca să Se hrănească pe Sine şi pe Preasfînta Sa Maică, miluind şi pe săraci. Căci, pînă la vîrsta de 30 de ani, Domnul era necunoscut de oameni, şi de aceea vieţuia la arătare aceeaşi viaţă ca şi ceilalţi. Iar după 30 de ani, cunoscîndu-se în lume că e învăţător, Se hrănea din avuţiile femeilor bogate care Îl urmau, precum zice Evanghelistul Luca. [...] (n. aut.)

lor, şi zice: De anul trecut, voi v-aţi pornit nu numai spre a-i milui pe Creştinii săraci din Ierusalim, dar aţi început şi a voi să miluiţi, fără a vă îndemna cineva. De aceea, acum vă sfătuiesc să şi împliniţi lucrul început, adică să adunaţi milostenia pe care voi înşivă aţi voit să o faceţi.

ca, precum a fost osîrdia de a voi, aşa să fie şi aceea de a împlini, din ce aveţi.

Zice: Vă sfătuiesc să isprăviţi lucrul milosteniei, pentru ca sîrguinţa voastră să se îndeplinească întru faptă, Căci, precum voinţa voastră a născut sîrguinţa de a milui, tot aşa fapta milosteniei se va naşte din putinţa [„mijloacele", n. m.] de a milui pe care o aveţi. Deci – zice – cel ce poate milui, acela să şi dea milostenia, Iar cel ce nu are putere să miluiască cu fapta, acela plineşte milostenia doar cu voinţa şi cu osîrdia de a milui.

12 Căci, dacă stă înainte osîrdia, bine-primită este milostenia, după cît are cineva, nu după cît nu are.

Vezi aici înţelepciunea marelui Pavel! Pentru că el i-a lăudat pe Machidoneni – adică pe Filipeni, pe Tesaloniceni şi pe ceilalţi Creştini din Machidonia – că făceau milostenie mai presus de puterea lor, dar Corintenilor le cere să facă milostenii după puterea lor, nu mai mult decît pot. Deci zice: Dacă aveţi osîrdie [„bunăvoinţă", n. m.] spre a milui, daţi ceea ce aveţi, şi Dumnezeu va primi.[96]

13 Ca să nu se facă altora odihnă, iar vouă necaz,

Nu se cuvine – zice – să daţi milostenie mai presus de putere, pentru ca nu cumva alţii să aibă odihnă din milostenia voastră, iar voi, din pricina dării celei peste putere, să suferiţi nevoi şi lipsuri şi să vă strîmtoraţi. Şi – cu toate că Domnul a lăudat-o în *Evanghelie* pe văduva aceea care şi-a dat toată bogăţia la Biserică, rămînînd lipsită şi strîmtorată (*Matei* 12) – Pavel nu-i îndeamnă

---

[96] Pentru aceasta zice şi Cuviosul Isidor Pelusiotul: „Şi să nu te minunezi dacă cel ce dă [doar] apă nu va fi lipsit de plată, căci milostenia se judecă şi de la bunăvoinţă. [...] Căci nu se caută atît la ceea ce se dă, pe cît se caută voinţa celui ce dă. De aceea şi femeia care a adus cei doi bani i-a întrecut pe toţi cei ce aduceau multe." [...] Şi Sfîntul Grigorie al Nyssei zice că milostenia nu stă în darea banilor, ci în bunăvoinţa celui ce dă, cu aceste cuvinte: „Şi nimeni să nu vadă această faptă bună doar întru cele materialnice! Căci dacă ar fi aşa, cu adevărat isprava aceasta nu s-ar putea face fără a avea putere [„mijloace", n. m.] spre facerea de bine. Mie mi se pare că milostenia se vede mai cu dreptate întru bunăvoinţă. [...]" (*Cuvîntul al 5-lea* la „fericiri"). [...] Vezi şi subînsemnarea zicerii „cel ce miluieşte – întru blîndeţe" (*Romani* 12:8). [...] (n. aut.)

pe Corinteni să dea mai mult decît pot. El nu face aceasta mai întîi pentru că aceia erau slabi în credință și în cugetare, și apoi pentru că erau bogați și, dacă ar fi dat după putere, negreșit s-ar fi făcut o dare prea-bogată. Pe lîngă acestea, Apostolul nădăjduia că și Corintenii se vor înfoca și se vor sîrgui singuri din pilda Filipenilor și a Tesalonicenilor și de aceea lasă lucrul în stăpînirea lor. Însă, în cuvintele următoare, ca prin ghicituri îi îndeamnă să miluiască nu numai după puterea lor, ci și mai presus de aceasta.

14 ci să fie potrivire, în vremea de acum: prisosința voastră să împlinească lipsa acestora, pentru ca și prisosința acelora să împlinească lipsa voastră,

Înțelegerea acestor cuvinte ale Apostolului este așa: Voi sînteți bogați fiind plini de bani, iar Creștinii săraci pe care aveți să-i miluiți sînt bogați fiind plini de îndrăzneală către Dumnezeu. Deci, dați-le acelora din banii ce vă prisosesc, pe care aceia nu-i au, pentru ca și voi să luați din îndrăzneala către Dumnezeu pe care o au ei, și de care voi sînteți lipsiți. Vezi însă cum, pe ascuns și fără a simți Corintenii, Pavel le spune să dea și peste putință, mai mult decît prisosul, zicînd: Dacă voiești să iei din prisosul îndrăznelii pe care o au Creștinii săraci către Dumnezeu, dă-le și tu lor prisosul bogăției tale! Iar dacă voiești să iei întreaga răsplătire și îndrăzneală pe care o au aceia către Dumnezeu, dă-le și tu lor toată bogăția ta! Dar – precum am zis – Pavel arată aceasta pe ascuns, fără să o înțeleagă ei; iar întru arătare îi sfătuiește să miluiască după puterea lor.

15 spre a fi potrivire, precum este scris: „Celui cu mult, nu i-a prisosit; iar celui cu puțin, nu i-a lipsit" (Ieșirea 16:18).[97]

Cum se poate face potrivire? Zice: Dacă și voi, cei ce miluiți, și cei miluiți de voi, veți da unii altora cele ce vă prisosesc, prin urmare dacă vă veți împlini unii altora lipsurile. Dar ce potrivire este aceasta, a da cineva bunătăți duhovnicești și a lua bunătăți trupești? Aici – zice – potrivirea nu se înțelege după prețul celor ce se dau sau se iau, ci e a lucrurilor însele, adică: voi, bogații, dați săracilor ceea ce vă prisosește, iar aceia vă dau ceea ce le prisosește

[97] Adică: celui ce a adunat mult nu i-a prisosit, iar celui ce a adunat puțin nu i-a lipsit. Căci așa scrie în cartea *Ieșirii*: „Iată ce a poruncit Domnul: Adunați fiecare [mană] cît să vă ajungă de mîncat: cîte un omer de om, după numărul sufletelor voastre; fiecare cîți are în cort, atîtea omere să adune! Și au făcut așa fiii lui Israil; au adunat unii mai mult, alții mai puțin; dar măsurînd cu omerul, nici celui ce adunase mult n-a prisosit, nici celui ce adunase puțin n-a lipsit, ci fiecare, cît era de ajuns la cei ce erau cu sine, atît a adunat" (*Ieșirea* 16:16-18).

lor; voi, bogații, luați de la săraci ceea ce vă lipsește, iar săracii iau de la voi ceea ce le lipsește lor. Astfel, se face potrivire între amîndouă părțile: aceea a bogaților, care miluiesc, și a săracilor, care sînt miluiți.[98]

Și, de altfel, potrivirea aceasta – zice – se face numai în veacul acesta, iar în veacul viitor mult covîrșesc cele date de săraci bogaților. Căci, în locul vremelnicilor bani pe care îi primesc, aceia au să dea celor ce miluiesc bunătăți veșnice și sălașurile lor din ceruri, căci zice: „Făceți-vă vouă prieteni din mamona nedreptății, ca dacă veți fi lipsiți, să vă primească pre voi în corturile cele veșnice" (*Luca* 16:9). De aceea, sfiiți-vă și smeriți-vă voi, bogații, fiindcă săracii vă covîrșesc după bunătățile cele duhovnicești și statornice pe care au să vi le dea. Și Pavel aduce spre pildă ceea ce s-a întîmplat cînd Evreii adunau mană în pustie, ca să arate cum se face potrivirea: căci, cînd cel ce are mult va da prisosul celui ce are puțin, nici bogatului nu îi prisosește bogăția, nici săracul nu e lipsit, pentru că ia ceea ce nu are de la cel bogat. La fel se întîmplă și cu îndrăzneala săracilor către Dumnezeu, din care ei dau bogaților ce îi miluiesc.

Dar a adus această pildă a manei și pentru altă pricină, vrînd să isprăvească un lucru mai mare, anume să arate bogaților că – așa cum cei ce adunau mai multă sau mai puțină mană în pustie aveau întocmai aceeași măsură, căci Dumnezeu pedepsea lăcomia și nesațiul celor ce adunau mai mult – la fel și acum, nu se cuvine a dori cineva cu lăcomie bani mai mulți decît îi trebuiesc.

16 Mulțumire fie lui Dumnezeu, Celui ce a dat aceeași osîrdie pentru voi în inima lui Tit!

După ce le-a grăit Corintenilor cîte se cuvenea despre milostenie, Apostolul îi laudă acum pe cei trimiși să o adune, ca, prin laudele acestea, să-i scoată pe ei din toată bănuiala și să vîre în inimile Corintenilor rîvna de a da fiecare

---

[98] Iar dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului zice acestea: „Dacă cineva, urmînd stăpînească poruncă și sfatuire, va da cele de prisos celor ce au faptele bune, prin «împărtășirea» aceasta el poate să-și plinească lipsa faptelor sale bune și să scape de pedeapsa cuvenită pentru lipsa acestora. Luînd aminte la aceasta, marele Pavel, scriind către Corinteni, numește «împărtășire» darea aceasta către sfinți (*2 Corinteni* 8:4). Iar mai jos adaugă: «Prisosința voastră să împlinească lipsa acestora, pentru ca și prisosința acelora să împlinească lipsa voastră.»" (cuvînt la *Evanghelia bogatului și a lui Lazăr*).

Iar Teodorit zice așa: „Dumnezeiescul Apostol nu legiuiește cele mari, ci măsoară legile cu slăbiciunea judecății. De aceea a și zis: «ca să nu se facă altora odihnă, iar vouă necaz» și le-a poruncit să împartă din cele de prisos, arătînd folosul ce răsare din aceasta, căci prisosul acelora – zice – împlinește lipsa voastră. Și – zice – prea-bună răsplătire vi se va face, căci, dîndu-le pe cele mici, le veți lua pe cele mari. Și adăugă mărturia că Stăpînul a toate a arătat potrivirea aceasta și la adunarea manei, căci cel ce a adunat mai mult nu a cîștigat mai mult, pentru că Marele Dăruitor a însoțit darea cu măsura" (n. aut.)

milostenie după puterea sa. Şi, fiindcă între cei trimişi cel dintîi era Tit, pe el îl laudă Apostolul întîi. Şi zice că a fost ispravă a darului lui Dumnezeu spre a se îndemna el să slujească pentru adunarea acelei milostenii, căci – zice – Dumnezeu a pus în inima lui sîrguinţa pe care şi eu o am spre acest lucru. Cu aceste cuvinte, Pavel îi îndeamnă pe Corinteni să facă milostenie îmbelşugată, pentru că – zice – Dumnezeu l-a chemat pe Tit la aceasta, de unde e arătat că El cere milostenia aceasta de la voi, deci sînteţi datori să faceţi darea vrednică de Dumnezeu.

17 Căci a primit îndemnul meu, dar, fiind mai sîrguitor, de bună voie a plecat către voi.

De unde s-a arătat – o, fericite Pavele! – că Dumnezeu l-a îndemnat pe Tit să meargă în Corint pentru a aduna milostenia? Din aceea – zice – că îndată s-a îndemnat de sine spre aceasta. Căci Tit a primit îndemnarea fără a cîrti şi a plecat către voi de voia lui, încît, chiar dacă nu l-aş fi îndemnat eu, el însuşi şi-ar fi arătat osîrdia spre aceasta.

18 Am trimis împreună cu el şi pe fratele a cărui laudă în evanghelie este în toate bisericile;

Unii zic că fratele acesta trimis împreună cu Tit ar fi Evanghelistul Luca, pentru că el a scris o *Evanghelie*. Iar alţii zic că ar fi Varnava, căci şi propovăduirea lui nescrisă se numeşte „evanghelie". Pavel nu înmulţeşte însă laudele acestuia, ca pentru Tit, poate pentru că el nu era cunoscut Corintenilor, precum era Tit. Însă şi lui îi împleteşte destulă laudă, zicînd că nu doar propovăduia evanghelia, ci că era lăudat „în evanghelie", şi nu de doi-trei oameni, ci de „toate bisericile".

19 dar nu numai atît, ci este şi hirotonisit de către biserici spre a fi împreună-călător cu noi la darul acesta slujit de noi,

Aici, Pavel îl laudă pe acel frate – ori Luca, ori Varnava – de la judecata şi hotărîrea celor ce îl aleseseră. Şi zice: Nu numai că acesta propovăduieşte evanghelia ca un învăţat ales, dar s-a şi hirotonisit de către bisericile credincioşilor a fi „împreună-călător cu noi", adică pentru a umbla la propovăduire împreună cu mine şi a fi împreună-părtaş la ispitele şi primejdiile ce urmează propovăduirii. Cuvintele acestea se potrivesc însă mai mult lui Varnava decît lui Luca, fiindcă Varnava fusese osebit de Sfîntul Duh spre a fi împreună-călător cu Pavel, căci zice: „A zis Duhul Sfînt: Osebiţi Mie pe Varnava şi pe Saul spre

lucrul la care i-am chemat pe ei!" (*Faptele Apostolilor* 13:2). Şi zice Pavel despre acela: S-a hirotonisit şi s-a hotărît ca să slujească împreună cu mine „la darul acesta", adică la slujba milosteniei pentru săracii din Ierusalim.[99]

spre slava Domnului Însuşi şi spre osîrdia voastră.

Adică: Pentru ca să Se slăvească Dumnezeu, iar voi să vă faceţi mai vrednici, de vreme ce trimişii care au să primească banii milosteniei voastre – precum Tit şi Varnava – sînt aleşi şi nimeni nu poate pune rea bănuială asupra lor, că ar avea adică să cheltuiască din bani sau să-şi oprească ceva dintr-înşii.

20 Prin aceasta, ne ferim să ne defăimeze cineva în această îmbelşugată strîngere de daruri ce se slujeşte de noi.

Cu adevărat, vrednic este cuvîntul acesta de sfîntul suflet al lui Pavel şi de multa lui purtare de grijă şi smerenie! Căci zice: I-am trimis pe fraţii aceştia – nu pe unul, ci pe mai mulţi – fiindcă „ne ferim", adică ne temem, să nu ne bănuiască cineva că luăm din banii milosteniei, mai ales că însăşi îmbelşugarea darurilor poate să dea bănuieli iscoditorilor şi viclenilor. Şi nu a zis că se teme de defăimarea Corintenilor, ci a altora oarecari, ca să nu se mînie Corintenii că îi bănuieşte Pavel că ar cugeta asemenea lucruri nepotrivite despre el.

21 Pentru că purtăm grijă de cele bune nu numai înaintea Domnului, ci şi înaintea oamenilor.[100]

Vezi cum se îngrijeşte sfîntul suflet al fericitului Pavel a nu da prilej de sminteală cuiva?! Căci nu a zis: Eu sînt curat de bănuiala aceasta! Cel ce voieşte, n-are decît să mă bîrfească! – ci a zis că: Aşa cum port grija de a mă arăta nevinovat şi neprihănit înaintea lui Dumnezeu, tot astfel port grija de a mă arăta nevinovat şi neprihănit şi înaintea oamenilor. Şi – cu cît oamenii sînt

---

[99] Vezi despre aceasta în epistola către Galateni, unde se scrie: „Şi, cunoscînd darul ce mi-a fost dat mie, Iacov şi Chifa şi Ioan, cei socotiţi a fi stîlpi, mi-au dat mie şi lui Varnava dreapta spre unire cu ei, pentru ca noi să bine-vestim la «neamuri», iar ei la cei tăiaţi împrejur. Numai să ne aducem aminte de săraci, ceea ce tocmai m-am şi silit să fac" (*Galateni* 2:10). Şi Teodorit spune că cele zise îl înfăţişează pe de trei ori fericitul Varnava. Căci acesta s-a norocit de hirotonie fiind împreună cu fericitul Pavel în Antiohia, iar apoi împreună cu dînsul a făcut învoirile către dumnezeieştii Apostoli în Ierusalim. Şi Teodorit aduce spre mărturie zicerile de mai sus din *Faptele Apostolilor* şi din epistola către Galateni. (n. aut.)

[100] Acelaşi lucru zice şi Parimistul: „Poartă grijă de cele bune înaintea Domnului şi a oamenilor!" (*Pilde* 3:4), de la care a împrumutat-o Apostolul. Pavel a zis şi în epistola către Romani: „purtînd grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor (12:17). (n. aut.)

mai neputincioşi întru cugetare, şi bănuiesc şi se smintesc – cu atît mai mult se cuvine a se coborî pentru dînşii cineva, şi a nu le da pricină de sminteală. Căci şi pentru copiii cei mici ne coborîm şi de multe ori facem ce voiesc ei, dacă voim să iconomisim slăbiciunea şi socotinţa lor pruncească.

22 Şi l-am trimis împreună cu ei şi pe fratele nostru pe care l-am cercat în multe, de multe ori, ca fiind sîrguitor, iar acum este şi mai sîrguitor, prin multa încredere în voi.

Pe lîngă cei doi fraţi de mai sus, Tit şi Varnava, trimişi pentru milostenie, Pavel adaugă încă unul, al treilea, numindu-l pe el „frate". Şi îl arată Corintenilor, zicînd că l-a cercat „în multe lucruri şi de multe ori", aflîndu-l „sîrguitor" şi îmbunătăţit. Şi întinde lauda, zicînd încă o dată că fratele acesta e „mai sîrguitor" acum, nădăjduind că cei din Corint vor face mai îmbelşugată milostenia la care va sluji şi acela.[101]

23 Sau [, dacă trebuie a vorbi][102] despre Tit, el este părtaş al meu şi împreună-lucrător la voi;

Dacă trebuie – zice – a-l lăuda pe Tit, zic pentru el că este părtaş al meu şi că împreună-lucrează spre învăţătura şi folosul vostru. Sau şi aşa se înţelege, că: Dacă îi veţi face har lui Tit şi veţi da mai multe milostenii pentru venirea lui, să ştiţi că nu faceţi harul acesta unui om oarecare, ci tovarăşului şi părtaşului meu.

sau* [, dacă trebuie a vorbi] *despre ceilalţi,* [ei sînt][103] *fraţi ai mei,

Dacă trebuie – zice – a-i lăuda şi pe ceilalţi doi fraţi trimişi împreună cu Tit (căci Apostolul a folosit şi aici o elipsă, precum zice Fotie în epistola 167 către Gheorghe al Nicomidiei), şi aceştia sînt îndreptăţiţi a fi socotiţi de voi vrednici de credinţă, căci sînt fraţi ai mei după duh, curaţi şi adevăraţi.

apostoli ai bisericilor,

Adică: Aceşti doi fraţi care vin cu Tit s-au ales şi s-au trimis de către bisericile credincioşilor Creştini.

---

[101] Teodorit zice că fratele acesta trimis împreună cu Tit şi cu Varnava ar fi Apollo. Fiindcă, într-adevăr, Pavel făgăduia întru cea dintîi epistolă către Corinteni să-l trimită pe Apollo, zicînd: „Iar despre fratele Apollo, mult l-am rugat să vină împreună cu fraţii, şi cu adevărat nu a fost voia (lui Dumnezeu adică) să vină. Va veni însă cînd va avea vreme" (*1 Corinteni* 16:12), (n. aut.)

[102] Apostolul foloseşte aici o elipsă. (n. m.)

[103] Şi aici stihul e eliptic. (n. m.)

slavă a lui Hristos.

Pavel a păstrat lauda cea mai mare şi a pus-o aici, la urmă: Fraţii aceştia – zice – trimişi împreună cu Tit sînt „slavă a lui Hristos", deci cinstea şi ascultarea pe care le-o veţi arăta o arătaţi către Hristos Însuşi.

24 Arătaţi-le deci lor, în faţa bisericilor, dovada dragostei voastre şi a laudei noastre pentru voi.

Acum – zice – să arătaţi, voi, Corintenii, că mă iubiţi şi că nu în zadar şi în chip mincinos mă laud pentru voi, ci întru adevăr şi unit cu lucrurile. Şi veţi face aceasta dacă veţi arăta dragoste către aceştia pe care-i trimit, căci dragostea către dînşii se răsfrînge asupra mea, şi nu numai, ci şi asupra bisericilor lui Hristos.

CAPITOLUL IX

1 Despre slujba către sfinți îmi este de prisos a vă scrie.

Măcar că a zis şi va mai zice atît de multe cuvinte pentru a-i îndemna pe Corinteni să dea milostenie, Pavel spune totuşi aici că îi este de prisos a scrie despre aceasta. Însă el face aceasta înțelepțește, ca să-i poată trage mai mult la ceea ce voieşte şi să-i înduplece mai bine. Pentru că ei aveau să se ruşineze ştiind că Pavel socoteşte că nu au trebuință de sfătuire spre a milui, şi vor vrea să nu se arate mai prejos decît socotința marelui Pavel.

2 Căci ştiu osîrdia voastră, cu care mă laud către Machidoneni pentru voi; că Ahaia s-a gătit de anul trecut,

Zice: Fraţii mei, eu cunosc osîrdia pe care o aveți spre a milui. Şi nu numai că o cunosc, dar mă şi laud cu ea către Machidoneni (anume către Filipeni şi Tesaloniceni). Căci nu numai Corintul, ci şi Ahaia este gata să dea milostenie, şi altceva nu lipseşte, fără numai a veni fraţii ca să primească banii adunați. De aceea, mare ruşine mi s-ar pricinui, arătînd că mă laud în zadar şi în chip mincinos către Machidoneni, dacă milostenia voastră nu ar fi îmbelşugată şi vrednică de lauda mea.

şi rîvna voastră i-a îndemnat pe cei mai mulți.

De ce a zis Pavel mai sus că Machidonenii s-au îndemnat singuri a da milostenie şi că l-au rugat să o primească, iar acum zice că la aceasta i-a îndemnat rîvna Corintenilor? Dezlegarea nedumeririi este aceasta: Pavel nu zice aici că rîvna Corintenilor i-a îndemnat spre milostenie pe toți Machidonenii, ci „pe cei mai mulți" dintr-înşii. Deci unii din Machidoneni s-au îndemnat de sine spre a milui, iar alții au fost îndemnați de rîvna Corintenilor. Căci cei mai mulți din oameni au trebuință de bold şi de îndemnare spre bine, şi nu toți se înduplecă de la sine a face fapta bună. Sau poți să înțelegi zicerea şi aşa: Eu nu i-am îndemnat, nici nu i-am rugat pe Machidoneni să miluiască, dar numai faptul că v-am lăudat pe voi, Corintenii, că sînteți gata să miluiți a fost de ajuns ca să-i îndemne. Vezi – o, cititorule! – înțelepciunea marelui Pavel? Căci, cu mijlocirea Corintenilor, i-a îndemnat spre milostenie pe Machidoneni, iar cu mijlocirea Machidonenilor i-a îndemnat pe Corinteni! Şi zice: Voi, Corintenii, v-ați făcut învățători şi pildă de bunătate Machidonenilor; prin urmare, să nu vă arătați mai prejos cu milostenia decît ucenicii voştri, Machidonenii adică.

3 Şi am trimis pe fraţi pentru ca lauda noastră pentru voi să nu fie zadarnică în privinţa aceasta, ci să fiţi gata, precum ziceam,

Zice: De vreme ce m-am lăudat cu voi către Machidoneni, m-am temut ca lauda să nu se arate zadarnică şi deşartă, adică mincinoasă, şi să fiu ruşinat ca mincinos; şi de aceea i-am trimis pe fraţi. Încît, dacă vă veţi arăta acum mai prejos decît Machidonenii după cîtimea milosteniei, ruşinea va fi şi a mea, şi a voastră „în privinţa aceasta". Şi – zice – am făcut toate acestea ca să fiţi gata a milui, „precum ziceam" Machidonenilor, că toţi Creştinii din Ahaia sînt gata şi nimic nu lipseşte la dînşii.

4 ca nu cumva, dacă vor veni împreună cu mine Machidonenii, să vă găsească nepregătiţi şi să fim ruşinaţi noi – ca să nu zicem voi – întru această laudă.

Pavel zice aici acelaşi lucru, şi creşte mai mult temerea şi nevoinţa ce o avea pentru Corinteni şi îi îndeamnă cu silogisme omeneşti să fie gata spre milostenie, zicîndu-le: Poate nădăjduiţi că eu vă voi ierta, şi de aceea nu vă ruşinaţi dacă vă veţi afla negătiţi spre milostenie. Dar, dacă se va întîmpla să vină în Corint împreună cu mine şi din Machidoneni – ceea ce se poate – şi vă vor găsi astfel, cît ne vom ruşina, şi noi, şi voi? Pentru că ruşinea e totdeauna mai mare cînd sînt de faţă străini şi oameni necunoscuţi. Nu a zis însă: „dacă vă vor afla că nu voiţi a da milostenie", ci: „dacă vă vor afla negata spre milostenie". Căci – zice – dacă este ruşine a nu da milostenia fără întîrziere, cu cît mai mare ar fi ruşinea voastră dacă nu aţi da milostenie nicidecum sau a o da mai puţină decît se cuvine? Însă Apostolul domoleşte şi măsoară cuvîntul, zicînd: Veţi fi ruşinaţi, împreună cu mine, doar „întru această laudă" pentru milostenie, nu întru altă pricină, fiindcă întru toate celelalte sînteţi neprihăniţi. Pavel zice aceasta nu ca să-i măgulească, ci ca să-i facă mai osîrdnici spre milostenie şi, ca unii ce sînt vrednici şi aleşi întru toate celelalte fapte bune, să nu se arate netrebnici şi nevrednici doar întru aceasta, fiind înjosiţi în cinstea pe care o au. Şi, zicînd: „ca să nu zic că şi voi vă veţi ruşina", arată că ei se vor ruşina mai mult decît el, căci a lor va fi greşeala.

5 Am socotit deci că este nevoie a ruga pe fraţi să vină mai înainte la voi şi să pregătească blagoslovenia voastră cea făgăduită dinainte, ca să fie gata, aşa ca o blagoslovenie, iar nu ca o lăcomie.

Ca să nu pară că zice cele dimpotrivă – fiindcă mai sus a zis că e de prisos să le scrie despre milostenie, şi apoi scrie iarăşi pentru dînsa – Apostolul vor-

beşte aici despre îmbelşugarea milosteniei ce avea să se facă, şi arată că se cuvine a o face cu osîrdie [„bunăvoinţă", n. m.]. Şi zice că i-a trimis pe fraţi, îndemnîndu-i prin aceasta pe Corinteni la două lucruri potrivnice unul altuia: la a milui cu îmbelşugare, dar şi cu osîrdie. Pentru aceasta, alcătuieşte cuvîntul prea-înţelepţeşte şi, despre osîrdia miluirii, zice aşa: Ceea ce daţi este blagoslovenie şi creştere a avuţiilor voastre, iar cel ce capătă blagoslovenie şi adăugire avuţiilor sale, acela nu se mîhneşte. Cu aceasta, Pavel arată că rodul milosteniei lor are să odrăslească îndată, cei ce miluiesc fiind plini de toată blagoslovenia şi îmbelşugarea. Şi nu s-a mulţumit numai cu cuvintele acestea, ci a adăugat: Să nu daţi milostenia „ca o lăcomie", adică să nu socotiţi că luăm banii milosteniei voastre ca să ne lăcomim la averea voastră şi să vă păgubim. Nu, ci pentru că voim să vă pricinuim blagoslovenia şi creşterea avuţiilor voastre. De aceea, cel ce dă milostenia de silă se vede pe sine ca şi cum se lăcomeşte şi se păgubeşte, iar nu ca şi cum să ia de la Dumnezeu blagoslovenie şi creştere a avuţiilor sale.

6 Şi aceasta [mai zic]: Cel ce seamănă cu scumpete, cu scumpete va şi secera; iar cel ce seamănă întru blagoslovenii, întru blagoslovenii va şi secera.

Acum, Pavel se mută la a doua pricină despre care am zis mai sus, adică spre a-i îndemna pe Corinteni să miluiască cu îmbelşugare, şi zice: Adaug şi aceasta pe lîngă cele ce am zis mai sus, anume că nu se cuvine ca voi, Creştinii, să miluiţi cu cruţare şi cu scumpete, ci cu îmbelşugare.[104] Nu a zis însă:

---

[104] Dumnezeiescul Ioan Hrisostom zice că, cu cît are cineva mai multă bogăţie, cu atît e dator a milui mai mult: „De aceea şi bogaţii se numesc răi mai mult decît săracii, fiindcă, aflîndu-se în îmbelşugare, nu se fac blînzi. Să nu-mi spună că au dat milostenie, căci, dacă nu au dat-o după cuviinţă, nu vor scăpa de muncă. fiindcă milostenia se judecă după îmbelşugarea socotinţei. Căci Hristos a poruncit să prisosească dreptatea noastră mai mult decît a cărturarilor şi a fariseilor. Deci, chiar dacă faci milostenie, dar nu o faci mai multă decît cărturarii şi fariseii, nu vei intra în împărăţia cerurilor. Cîtă milostenie dădeau ei? – m-ar întreba cineva. Tocmai aceasta vreau să o spun acum, pentru ca cei ce nu dau milostenie să dea, iar cei ce dau să nu se mîndrească, ci să dea mai mult. Cîtă milostenie dădeau ei aşadar? Dădeau zeciuială din tot ce aveau, iarăşi încă o zeciuială şi după asta încă o dată, a treia oară. Deci dădeau milostenie cam a treia parte din averea lor. Căci cele trei zeciuieli atîta fac. În afară de aceasta, mai dădeau şi pîrgă de fructe, primii născuţi şi altele mai multe, de pildă: pentru păcate, pentru curăţire, în sărbători, în anul jubiliar, la stingerea datoriilor, la liberarea robilor, la împrumuturi fără dobînzi. Deci, dacă nu face mare lucru cel care dă milostenie a treia parte din averea sa – dar, mai bine spus, jumătate, căci adunate toate acestea cu celelalte fac jumătate – deci, dacă nu face mare lucru cel ce dă milostenie jumătate din averile sale, de ce nu va fi vrednic cel care nu dă nici a zecea parte? Aşadar, pe bună dreptate a spus: «Puţini sînt cei care se mîntuiesc!»" (*Cuvîntul 64* la *Matei*). Şi iarăşi zice: „De aceea, este trebuinţă de multă

„să nu miluiți cîte puțin", ci a pus un nume mai de laudă, pe cel al cruțării și al scumpetei. Și a numit milostenia „sămînță", ca să înțeleagă cel ce miluiește că mai mult ia decît dă, la fel cum cel ce seamănă seceră mai multe decît seamănă. Și, după ce a arătat că Creștinii trebuie a milui cu îmbelșugare, Pavel zice iar că ei trebuie a milui și cu osîrdie. Căci a semăna cineva „întru blagoslovenii" arată că cel ce miluiește trebuie să o facă cu osîrdie, la fel cum seamănă cel ce are nădejde că va secera mai mult.

7 Fiecare să dea cum se îndură cu inima, nu cu părere de rău sau de silă, căci „Dumnezeu îl iubește pe cel care dă cu bunăvoire" (Pilde 22:8).

Aici, Apostolul lungește mai mult cuvîntul că se cuvine ca drept-slăvitorii din Corint să facă milostenia cu osîrdie, zicîndu-le că ceea ce se face de silă nu este faptă bună.[105] Și nu a mai vorbit despre îmbelșugarea milosteniei, fiindcă știa că pilda Machidonenilor era de ajuns ca să-i îndemne spre aceasta.

Deci Pavel, fiind învățător al faptei bune, voiește ca ucenicii săi Corinteni să facă fapta bună precum cere numele ei și dreptul-cuvînt, adică de bunăvoie, pentru ca și plata milosteniei lor să fie întreagă. Pentru că fapta bună care se face de silă are plata cinstei cu lipsă, neîmplinită. De aceea, Apostolul zice: Fiecare să facă milostenia precum voiește și se îndură, iar nu cu scîrbă sau cu nevoire! Și aduce încă mărturie de la Solomon, care zice că „Dumnezeu îl iubește pe cel ce dă cu bunăvoire".[106] Și, măcar că Solomon a vorbit aici de îm-

---

milă și de îmbelșugată iubire de oameni. Căci ascultă ce zice Proorocul: «Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta!» De aceea și noi, cei bogați, așa trebuie a milui, după mare mila noastră. Căci, așa cum am fi către cei împreună robi cu noi, la fel vom fi norociți de Stăpînul. Dar care este mila cea mare? Cînd nu vom da din prisos, ci din lipsă" (*Cuvîntul 60* la *Matei*). Iar în alt loc zice: „Ce folos ai – spune-mi! – cînd, avînd multă bogăție, dai cît un pahar dintr-un noian și nu rîvnești mărimea sufletului unei văduve? Și cum vei zice: «Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale șterge fărădelegea mea!», dacă tu nu miluiești după mila cea mare și poate nici după cea mică?" (n. aut.)

[105] De aceea se și numește „faptă bună", pentru că este aleasă și voită, precum zice dumnezeiescul Ioan Damaschinul: „Se numește «faptă bună» pentru că se alege (după etimologia grecească). Căci se cade a face binele cu alegere și de voia noastră, iar nu fără voie, de silă" (în cuvîntul despre faptele bune și despre răutăți). [...] Și Grigorie al Nyssei zice că fapta bună e un lucru de voie și că cea silnicită nu poate fi faptă bună (*Despre alcătuirea omului*, capitolul 16). (n. aut.)

[106] Solomon scrie așa zicerea aceasta: „Pe bărbatul blînd și darnic îl blagosloveşte Dumnezeu" (*Pilde* 22:28). Asemenea cu aceasta este și ceea ce zice înțeleptul Sirah: „Totdeauna cînd dai, fii cu față voioasă!" (35:9). Iar că prin aceasta înțelege osîrdia și bucuria sufletului, se arată învederat din ceea ce zice după aceea: „și întru veselie sfințește zeciuiala" (la fel). Căci, cînd un suflet miluiește cu osîrdie și cu bucurie, bucuria și osîrdia aceasta îl

belşugarea milosteniei, Pavel însă a luat zicerea aceasta ca fiind despre cel ce dă cu bucurie şi cu osîrdie sufletească. Iar dacă voieşti, înţelege-o că se potriveşte la amîndouă.

8 Dumnezeu poate face să prisosească tot darul întru voi,

Cu acestea, Apostolul surpă acel cuvînt pe care obişnuiesc a-l zice unii Creştini: Dacă voi da mult, mă tem ca nu cumva să sărăcesc! Pavel le zice deci unora ca aceştia: Creştinilor, Dumnezeu poate să vă facă atît de nelipsiţi de cele trebuincioase, încît să puteţi face orice har, adică toată îmbelşugata milostenie către săraci. Deci daţi cu îmbelşugare şi fără cîrtire, pentru ca darurile lui Dumnezeu să prisosească întru voi, şi, iarăşi, din acest dar al lui Dumnezeu să crească şi să prisosească totdeauna milostenia voastră către săraci.

ca, avînd totdeauna toată îndestularea în toate,
să prisosiţi spre tot lucrul bun,

Vezi, Creştine, ce zice aici Pavel? El nu se roagă pentru Corinteni să aibă multă bogăţie, ci să aibă cît le este de ajuns spre îndestularea trebuinţelor lor trupeşti. Şi, zicînd aceasta, arătă că nu-i sileşte şi nu îi îndatorează să dea milostenie din lipsa lor; căci, dacă vor da din lipsă, nu vor avea cele de nevoie.

Apostolul mai învaţă încă şi cum trebuie să folosească cineva darurile şi bunătăţile lui Dumnezeu, adică în aşa fel încît „să prisosească spre tot lucrul bun". Şi zice: Pentru cele trupeşti, vă rog să aveţi cîte vă sînt spre îndestularea trebuinţei voastre. Iar pentru cele duhovniceşti – căci aceasta însemneaza zicerea „spre tot lucrul bun" – vă rog să aveţi prisosinţă şi îmbelşugare, ca, pe lîngă milostenie, să faceţi cu îndestulare şi cu dărnicie orice alt lucru bun şi plăcut lui Dumnezeu.

9 precum este scris: „A împrăştiat, a dat săracilor;
dreptatea lui rămîne în veac" (Psalm 111:5).

Fiindcă a zis mai sus: „pentru ca să prisosiţi", Pavel aduce acum mărturie de la Proorocul David, care zice: „a împrăştiat", ceea ce însemneaza prisosinţa şi îmbelşugarea. Căci banii ce se dau milostenie nu rămîn, dar „dreptatea" – adică iubirea de oameni şi îndemnarea către săraci (numeşte „dreptate" această iubire de oameni pentru că ea îl face drept pe cel ce miluieşte, ştergîndu-i

---

îndeamnă să miluiască şi cu îmbelşugare. Vezi şi subînsemnarea zicerii: „cel ce miluieşte – întru blîndeţe" (*Romani* 12:8). (n. aut.)

păcatele) – aşadar „dreptatea" care se cîştigă din banii ce se dăruiesc „rămîne în veac", adică şi întru acesta, şi întru cel ce va să fie.[107] De aceea şi este blagoslovit şi iubit de toţi omul cel milostiv, cum a zis Solomon: „Blagoslovenie este peste capul celui ce împarte" (*Pilde* 11:26). Şi fiii şi strănepoţii milostivului sînt iubiţi şi binecuvîntaţi de cei următori, precum este scris: „Toată ziua miluieşte şi împrumută dreptul, şi sămînţa lui întru blagoslovenie va fi"[108] (*Psalm 36*:23).

10 Iar Cel ce dă sămînţă semănătorului şi pîine spre mîncare vă va da şi va înmulţi sămînţa voastră şi va face să crească roadele dreptăţii voastre,

Cu aceste cuvinte, Apostolul Îl roagă pe Dumnezeu pentru Corinteni, şi pentru bunătăţile trupeşti, şi pentru cele duhovniceşti. Şi adeverează cuvîntul şi rugăciunea de la lucrătorii de pămînt ce seamănă, zicînd: Dacă Dumnezeu dă hrană acelora care hrănesc trupul, cu mult mai vîrtos va da bunătăţile cele duhovniceşti acelora ce plugăresc cerul şi hrănesc sufletele, atît pe ale lor, cît şi pe ale celor de aproape. Şi, cu aceste cuvinte pe care le zice rugîndu-L pe Dumnezeu „să dea şi să înmulţească sămînţa" lor, Apostolul arată că, atunci cînd se dă la săraci, bogăţia simţită se face sămînţă duhovnicească. Şi, din sămînţa aceasta duhovnicească, adică din bogăţia împărţită săracilor, creşte la cei milostivi tot lucrul bun şi se înmulţesc holdele dreptăţii lor şi ale faptei lor bune. De aceea şi zice mai departe că Dumnezeu „va face să crească roadele dreptăţii" lor.[109]

---

[107] Pentru aceasta, marele Vasilie a zis: „Poate ţi se va părea de mirare ceea ce voiesc a zice, dar este mai adevărată decît toate: bogăţia, dacă se împrăştie, va rămîne – după pilda Domnului; iar dacă e ţinută strîns, se înstrăinează. Dacă o păzeşti, nu o vei avea; iar dacă o vei împrăştia, nu o pierzi. Căci zice: „A împrăştiat, a dat săracilor; dreptatea lui rămîne în veac." (*Cuvînt către cei bogaţi*). (n. aut.)

[108] Aceasta s-a întîmplat mai cu osebire fiilor şi strănepoţilor acelui sfînt şi milostiv Filaret. Căci, cînd îi vedea pe fiii lui, toată lumea, şi mai ales cei miluiţi de dînsul, obişnuia a zice cu dragoste cuvintele acestea: Iată-i pe blagoslovîţii fii ai milostivului Filaret! Astfel se plineşte întru fiii celui milostiv ceea ce a făgăduit Dumnezeu lui Isaia: „Eu voi pune duhul Meu peste seminţia ta şi blagosloveniile Mele peste fiii tăi" (*Isaia* 44:3). (n. aut.)

[109] Teodorit zice că Pavel a unit rugăciunea cu îndemnarea către milostenie ca să înveţe Creştinii să cunoască bogăţia puterii dumnezeieşti. Căci Dumnezeu poate da cele bune tuturor săracilor, cu îmbelşugare, fiindcă El este Cel care dintru început a dat oamenilor sămînţă, şi El o hrăneşte după ce se aruncă în pămînt şi El este Cel care dă hrana cea din sămînţă. Însă, pentru folosul oamenilor, Dumnezeu voieşte ca săracii să-şi ia hrana vieţii prin oameni. Şi, într-adevăr, Apostolul numeşte „sămînţă" milostenia, iar „roade ale dreptăţii" a numit folosul ce odrăsleşte din milostenie. (n. aut.)

Ia aminte însă că Apostolul nu Îl roagă pe Dumnezeu să dea celor milostivi răsfățare, ci hrană, adică nu multe feluri și mîncări îndulcitoare, care privesc spre benchetuire, ci mîncări simple, care privesc spre ținerea și trebuința trupului, căci zice: „pîine spre mîncare", cuvînt pe care Apostolul l-a luat de la Proorocul Isaia, care zice: „Precum se coboară ploaia și zăpada din cer și nu se mai întoarce pînă nu adapă pămîntul și-l face de răsare, și rodește și dă sămînță semănătorului și pîine spre mîncare" (*Isaia* 55:10).

11 ca întru toate să vă îmbogățiți, spre toată simplitatea care aduce prin noi mulțumire lui Dumnezeu.

Apostolul arată și aici cum se cuvine a-și întrebuința cineva bogăția. Și zice că nu trebuie a săpa pămîntul și a o îngropa, ci a o avea întru toată „simplitatea", adică a da cu toată îmbelșugarea.[110] Însă – fiindcă mulți dau bogăția lor cu îmbelșugare la curve, la măscărici, la teatre și pe jucării – Pavel zice mai departe că darea îmbelșugată a bogăției se cuvine a se face nu pentru astfel de răutăți, ci pentru lucrurile bune și plăcute lui Dumnezeu, din care se pricinuiește mulțumire și laudă lui Dumnezeu; și nu numai atît, ci și alte multe lucruri folositoare de suflet și mîntuitoare, pe care le zice mai jos. Pavel scrie acestea ca să-i facă pe Corinteni să miluiască cu îmbelșugare.

12 Pentru că slujba aceasta nu numai că împlinește lipsurile sfinților, ci prisosește; [și,] prin multe mulțumiri în fața lui Dumnezeu,
13 ei slăvesc pe Dumnezeu pentru supunerea mărturisirii voastre întru evanghelia lui Hristos, și pentru dărnicia împărtășirii către ei și către toți
14 și pentru rugăciunea lor pentru voi; și vă doresc pentru darul lui Dumnezeu care vi s-a dat cu covîrșire.[111]

Zice: „Slujba aceasta", adică darea milosteniei voastre, săvîrșește multe bunătăți, Căci prin aceasta voi nu numai că pliniți nevoia Creștinilor săraci din Ierusalim, dar încă și „prisosiți", adică le dați mai mult decît trebuința lor, pentru care se și aduc din partea lor multe mulțumiri lui Dumnezeu. Creștinii

---

[110] Vezi și zicerea „cel ce împarte – întru simplitate" (*Romani* 12:8) și subînsemnarea acesteia. (n. aut.)

[111] Înțeleptul Fotie zice că partea aceasta e adunată și cu lipsuri, și cu adăugiri, iar deplinătatea graiurilor este așa: „Sfinții slăvesc pe Dumnezeu pentru supunerea mărturisirii voastre întru evanghelia lui Hristos și pentru dărnicia împărtășirii către dînșii și către toți. Ei slăvesc pe Dumnezeu și pentru rugăciunea lor pentru voi, pe care vă doresc pentru darul lui Dumnezeu cel covîrșitor întru voi" (în epistola 167 către Gheorghe al Nicomidiei). (n. aut.)

săraci din Ierusalim care primesc milostenia voastră Îl slăvesc pe Dumnezeu pentru că v-ați supus evangheliei lui Hristos și săvîrșiți poruncile Lui cu toată osîrdia și prisosința, căci evanghelia învață milostenia: „Fericiți – zice – sînt cei milostivi, că aceia se vor milui" (*Matei* 5:7). Cei ce iau milostenia voastră Îl slăvesc pe Dumnezeu și pentru că iubirea de frați și îmbelșugarea milosteniei voastre nu se revarsă numai către ei, ci către toți Creștinii săraci, lucru care e semn de inimă necîrtitoare și de iubire frățească. Și nu numai că săracii din Ierusalim mulțumesc lui Dumnezeu pentru milostenia voastră, dar Îl și roagă pe Dumnezeu să îi învrednicească să vă vadă și să vă cîștige, nu pentru banii ce le dați, ci „pentru darul lui Dumnezeu care vi s-a dat cu covîrșire". Iarăși numește aici milostenia „dar", punînd toată fapta bună în seama lui Dumnezeu, ca să nu se mîndrească întru acesta Corintenii. Și, numindu-l „dar covîrșitor al lui Dumnezeu", îi îndeamnă să facă milostenia mai îmbelșugată, ca nu cumva să-i întreacă ceilalți Creștini.

15 Iar lui Dumnezeu, mulțumire pentru darul Său cel negrăit.

„Dar" numește bunătățile ce se nasc din milostenie atît celor ce o dau, cît și celor ce o primesc. Sau, prin „dar", înțelege bunătățile pe care ne-am învrednicit a le lua prin trupeasca iconomie a lui Hristos, ca și cum ar zice: Să nu socotiți, iubiților, că faceți vreo mare ispravă dînd milostenie, fiindcă bunătățile și facerile de bine primite de voi de la Dumnezeu sînt negrăite și pentru mulțimea, și pentru mărimea lor. Așadar ce lucru mare faceți dăruind puține și stricăcioase bunătăți în locul acelora atît de multe și de nestricăcioase pe care le-ați luat de la Dumnezeu?

CAPITOLUL X

1 Eu însumi, Pavel, vă îndemn prin blîndețea și liniștea lui Hristos,

După ce a sfîrșit cuvintele despre milostenie, dumnezeiescul Pavel începe acum a le grăi Corintenilor lucruri mai aspre împotriva apostolilor mincinoși, care îl cleveteau că e prost [„simplu", n. m.] și necărturar și că se mîndrește în zadar, neavînd daruri apostolești. Aceștia îl silesc să vorbească despre sine, dar nu pentru sine, ci pentru a nu fi defăimată propovăduirea și vrednicia sa apostolească. Deci el își înșiră isprăvile și vorbește despre darul ce i s-a dat de la Dumnezeu, încît nu ar greși cineva dacă ar numi scrisoarea aceasta „lauda lui Pavel".

Și, la început, vorbește pentru cei ce îl numeau neputincios și mîndru, zicînd: Vă rog eu însumi, Pavel – adică eu, învățătorul lumii, căci cuvîntul acesta: „eu însumi, Pavel", arată vrednicia și stăpînirea lui Pavel, ca și acela: „iată eu, Pavel, vă zic" (*Galateni* 5:2) – așadar eu, Pavel, vă rog să nu mă silească cei ce mă defaimă, zicînd că sînt neputincios, să folosesc asupra lor duhovniceasca stăpînire și putere pe care am primit-o de la Dumnezeu! Și, măcar că mare este pogorămîntul lui Pavel, a-i ruga pe Corinteni, el însă nu stă pînă aici, ci pune încă drept mijlocitor al rugăciunii sale „blîndețea lui Hristos", ca și cum le-ar zice: Rușinați-vă dar de blîndețea și de liniștea lui Iisus Hristos, prin care vă rog! Cu aceasta arată că îi este milă și nu-i pedepsește pentru ca să urmeze blîndețea și îndelunga-răbdare a Mîntuitorului Hristos, iar nu pentru că este neputincios și slab. Deci – zice – nu mă siliți să las această blîndețe a lui Iisus Hristos, pe care atît o iubesc, încît o pun și mijlocitoare pentru a nu folosi asprimea.

eu, care de față sînt smerit între voi, dar în lipsă îndrăznesc față de voi.

Pavel zice acest cuvînt ori cu ironie (adică cu luare peste picior), folosind chiar cuvintele celor care îl cleveteau ca pe un neputincios, zicînd: Cînd e de față, Pavel nu este vrednic de nici un cuvînt, este smerit și lesne defăimat; iar cînd lipsește, atunci se umflă, se mîndrește, și îndrăznește asupra noastră și ne înspăîmîntă! Sau zice cuvîntul acesta cu adevărat, adică: Eu, cel ce mă arăt smerit și blînd către voi cînd sînt de față, cînd lipsesc zic cuvinte mari, dar nu din mîndrie, ci din îndrăzneala pe care o am către voi.

2 Vă rog dar* [să nu mă siliți], *cînd voi fi de față, să îndrăznesc cu îndrăznirea cu care gîndesc că voi îndrăzni împotriva unora care ne socotesc că umblăm după trup.

Vă rog – zice – să nu mă siliți a-mi folosi cu cutezanță puterea (căci pe aceasta o numește „îndrăznire"), așa cum socotesc să o fac, împotriva acelora care mă defaimă că umblu după trup, că sînt adică fățarnic și mîndru. Vezi însă – o, cititorule! – cum Pavel numește „îndrăznire" izbînda asupra cuiva și pedepsirea; căci, deși urma a izbîndi și a pedepsi cu dreptate, totuși mai potrivit este pentru un Apostol și învățător a zăbovi să pedepsească pe cineva, decît a se grăbi cu aceasta.

3 Pentru că, deși umblăm în trup, nu ne luptăm trupește.

Adică: Deși purtăm trup, nu folosim arme trupești. Însă aici vorbește despre propovăduire, căci aceasta nu este trupească și omenească și nu are trebuință de ajutorul oamenilor, ci este dumnezeiască, duhovnicească și cerească. Și, zicînd: „nu ne luptăm trupește", arată că: Noi, Apostolii, am primit să ne luptăm cu oamenii și cu diavolii.

4 Căci armele luptei noastre nu sînt trupești,

Zice: Armele războiului nostru „nu sînt trupești" – adică nu sînt bogăția, slava, buna-limbuție [„retorica", n. m.], lingușirea și fățarnicia – nu! Dar cum sînt? Spune mai departe:

ci puternice înaintea lui Dumnezeu, spre surparea întăriturilor.

Pavel nu a zis: „armele luptei noastre sînt duhovnicești" – precum s-ar fi cuvenit, spre osebirea celor „trupești" de care a zis mai sus – ci le-a numit „puternice", arătînd astfel că armele celor care îl cleveteau erau slabe și neputincioase. Și vezi lipsa de mîndrie și smerita-cugetare a fericitului Pavel! El nu a zis: „noi sîntem puternici", ci: „armele luptei noastre sînt puternice înaintea lui Dumnezeu", adică Dumnezeu Ie-a făcut puternice. Căci – de vreme ce Apostolii erau goniți și bătuți de către necredincioși, iar oamenii cei trupești socoteau că acestea sînt slăbiciuni și neputințe – Pavel zice aici dimpotrivă, anume că bătăile, goanele și celelalte primejdii sînt arme puternice, cu ajutorul lui Dumnezeu. Pentru că puterea lui Dumnezeu se arată prin acele slăbiciuni și Dumnezeu este Cel care bate război cu armele acestea, chiar dacă noi, Apostolii, ne arătăm avîndu-le și purtîndu-le asupra noastră. Dar întru ce sînt puternice armele acestea? Spre a risipi „întărituri", ziduri întărite. Și care sînt acelea? O spune mai jos:

Noi surpăm iscodirile minții,

Zice: „Întăriturile", zidurile tari, pe care le risipesc armele noastre sînt silogismele înțelepciunii celei din afară a Elinilor, și mîndria și slava lor deșartă. Sau zice: Cu armele noastre puternice, risipim rătăcirea, *politheia* (adică mulțimea zeilor), de care erau stăpînite cugetările și sufletele Elinilor, și îi supunem adevărului cunoștinței de Dumnezeu și al credinței. Astfel, de pildă, cugetarea și mintea cea mare [„mîndră", n. m.] a lui Dionisie Areopagitul s-a surpat din păgînătate prin cuvîntul lui Pavel și s-a supus bunei-cinstiri de Dumnezeu. Vezi însă – o, cititorule! – că Pavel nu a zis: „punem înaintea Elinilor arme mecanice ca să-i biruim", ci: „îi surpăm", arătînd cu aceasta lesnirea cu care Apostolii i-au biruit pe Elini și puterea armelor și săgeților lor duhovnicești.

5 și toată înălțimea care se ridică împotriva cunoștinței de Dumnezeu,

Fiindcă a vorbit, în chip de metaforă[112], despre „luptă", „întărituri" și „arme", Apostolul stăruie întru aceasta, ca să dovedească mai lămurit ceea ce voiește. Deci zice aici: Cu armele noastre duhovnicești, biruim și doborîm orice „înălțime" – ori turn de i-ai zice, ori cetate înaltă – care ar sta împotriva adevăratei cunoștințe de Dumnezeu, adică a evangheliei.[113]

robind toată înțelegerea spre ascultarea lui Hristos.

Numirea de „robie" arată două lucruri: și a-și pierde cineva slobozenia, și a nu mai putea sta împotriva vrăjmașilor. Aici, Pavel folosește numirea aceasta după al doilea înțeles, căci zice: Nu numai că biruim toată mintea și cunoștința omenească, dar o robim într-atît, încît nu ne mai poate sta împotrivă, ceea ce este robia cea prea-desăvîrșită.

Apoi, fiindcă numele robiei este greu și neplăcut, Pavel adaugă: „Robim toată înțelegerea oamenilor *spre ascultarea lui Hristos*", adică o supunem robiei lui Hristos, care este mai cinstită decît toată slobozenia. Căci îi slobozim

---

[112] Figură de stil rezultînd dintr-o comparație subînțeleasă. (n. m.)

[113] Iar marele Vasilie, prin „înălțime" înțelege cutezarea și mîndria Creștinilor care păcătuiesc de voie, defăimînd poruncile lui Dumnezeu. Tîlcuind aceasta: „Cel care va face ceva din mîndrie, acela huleşte pe Domnul și sufletul lui se va stîrpi din poporul său" (*Numeri* 15:30), el zice: „Proorocul numește «mînă de mîndrie» cutezarea celor ce păcătuiesc de voie, pe care Apostolul o numește «înălțime ce se ridică asupra cunoștinței de Dumnezeu»" (foaia 1265 din cele cinci cărți).

[...] Despre această „înălțime" și această „întăritură" zice în ghicitură Solomon: „Cel înțelept s-a suit peste cetăți tari și a doborît întăritura în care nădăjduiau necinstitorii de Dumnezeu" (*Pilde* 21:22). Despre aceasta zicea și acel blagoslovit Haleb, către Iisus al lui Navi: „Acum, acolo sînt fiii lui Enac, care au cetăți mari și tari. Dar, de va fi cu mine Domnul, îi vom pierde, cum mi-a zis mie Domnul" (*Iisus Navi* 14:12). [...] (n. aut.)

pe oameni din pieire, şi îi robim slobozeniei; îi slobozim de la moarte, şi îi robim vieţii, fiindcă îi supunem lui Hristos, Care este mîntuirea şi viaţa. Şi aduţi aminte – o, cititorule! – de Efesenii care şi-au ars cărţile vrăjitoreşti – ce preţuiau cincizeci de mii de arginţi, precum istorisesc *Faptele Apostolilor* (capitolul 19, stih 19) – şi atunci vei înţelege cum a robit Pavel lui Hristos înţelegerile oamenilor. De aceea şi *Faptele Apostolilor*, ca şi cum ar fi voit să arate această robie duhovnicească, adaugă că, după ce au ars cărţile vrăjitoreşti, „astfel creştea cu putere cuvîntul Domnului şi se întărea" (la fel, stih 20).

Se înţeleg însă cele zise de Pavel mai sus şi tropologic[114], anume că, mai întîi, ni se fac potrivnici cugetările rele, de către diavol; mai departe, se face lupta, cugetările rele luptîndu-se cu cele bune; apoi, din luptă, relele cugetări se fac „înălţimi", adică înalte, fiindcă le biruiesc pe cele bune şi atît se mîndresc asupra cunoştinţei de Dumnezeu, încît se fac ca nişte înţelegeri firesti ale omului şi ca nişte *entusiasmuri* (ieşiri din sine). Căci este o înţelegere care se face din curăţie şi din darul lui Dumnezeu, care e o agerime simplă a minţii, fără silogism; aceasta arată lucrurile cele gîndite mai lămurite şi mai cu scumpătate [„exactitate", n. m.] decît orice silogism şi dovadă. Dar sînt şi alte înţelegeri, ale celor amăgiţi de diavoli, care par a fi asemenea cu cele de mai sus, dar nu sînt aşa. Deci Pavel şi cei asemenea lui robesc şi supun aceste înţelegeri drăceşti ascultării şi nerătăcitei cunoştinţe a lui Iisus Hristos.

6 Şi gata sîntem a pedepsi toată neascultarea, cînd se va plini ascultarea voastră.

Aici, dumnezeiescul Apostol îi înspăimîntă pe Corinteni, zicînd: Vă aşteptăm ca, după ce vă vom îndrepta cu învăţătura noastră şi vă vom osebi de apostolii mincinoşi, să pedepsim pe aceia care vor rămîne nevindecaţi şi neîndreptaţi. Aşadar, avem gătită pedeapsa asupra acelora, dar, fiindcă sînt amestecaţi cu voi, ne oprim şi nu îi pedepsim, ca nu cumva să se atingă pedeapsa şi de voi. Şi, zicînd: „cînd se va plini ascultarea voastră", dă de înţeles că şi atunci ascultau Corintenii, însă nu desăvîrşit, ci în parte. Apostolul îi înspăimîntă pentru ca toţi, chiar şi apostolii mincinoşi, să se îndrepteze şi să nu fie pedepsit nici unul.[115]

---

[114] Adică pentru îndreptarea năravurilor. (n. m.)

[115] Marele Vasilie tîlcuieşte acest „gata fiind a pedepsi toată neascultarea" aşa: „Nu una sau alta, ci «toată neascultarea» [e vrednică de pedeapsă]. Ne-a amăgit aşadar obiceiul cel prea-rău, şi răzvrătita predanisire a oamenilor ni s-a făcut pricină de mari răutăţi. Căci aceasta, lepădîndu-se de unele din păcate, iar pe altele alegîndu-le cu nebăgare de seamă, se arată foarte cu mînie asupra unora – precum sînt uciderea, prea-curvia şi cele ca acestea – iar pe altele nu le judecă a fi vrednice nici de cea mai subţire certare – precum sînt urgia, ocara,

7 Cele de față le vedeți.

Cu aceste cuvinte, Apostolul nu-i înspăimîntă numai pe apostolii mincinoși, care-i amăgeau pe ceilalți, ci-i înfruntă și pe Corinteni, pentru că se lăsau amăgiți de aceia. Și zice: Voi, Corintenii, judecați lucrurile pe dinafară, numai după cele ce se văd, iar nu după cele din lăuntru, care nu se văd. Astfel, voi priviți și judecați numai dacă cineva zice cuvinte mari pentru sine, dacă are bogăție și dacă este îmbrăcat cu obrăzarul [„masca", n. m.] faptei bune, nu și cu lucrarea și urmarea faptei bune. Acest lucru nu trebuie să-l faceți!

Dacă cineva crede întru sine că este al lui Hristos, să socotească iarăși de la sine că, precum este el al lui Hristos, tot așa sîntem și noi.

Apostolii mincinoși tare se făleau și ziceau că sînt ucenici, apostoli și văzători ai lui Hristos. De aceea zice aici Apostolul; Cine crede întru sine că este apostol și prieten al lui Hristos, acela să socotească de la sine că, așa cum el este prieten și apostol al lui Hristos, tot astfel sîntem și noi. Și a zis „să socotească de la sine", adică: Să nu aștepte să dovedesc eu pentru aceasta, ci să înțeleagă că, după ceea ce însuși zice, anume că e al lui Hristos, el nu are ceva mai mult decît mine; căci nu este el al lui Hristos, iar eu al altcuiva, ci amîndoi sîntem ai unuia și aceluiași Hristos. Însă Apostolul zice aceasta cu pogorămînt, căci, mergînd mai departe, dovedește cît covîrșește el mai mult decît alții.

8 Căci, dacă mă voi lăuda ceva mai mult cu stăpînirea pe care mi-a dat-o Domnul spre zidire, iar nu spre risipire, nu mă voi rușina,

Pavel nu a zis că are stăpînire de la Dumnezeu să pedepsească și să chinuiască, iar apostolii aceia mincinoși nu au, ci, cu sfială și cu măsurare a zis că are „ceva mai mult" decît aceia. Și nu a zis: „dacă mă laud", ci: „dacă mă voi lăuda", adică: „dacă aș voi să mă laud pentru stăpînirea pe care mi-a dat-o Domnul", dînd și afierosind totul la Domnul. Și zice: Am luat această stăpînire de la Dumnezeu pentru ca să-i zidesc pe oameni în credință, făcîndu-le bine, iar nu pentru ca să-i pedepsesc și să-i chinuiesc. Dar de ce ai zis mai sus – o, fericite Pavele! – că „noi stricăm și surpăm cugetările cele rele"? Apostolul răspunde: Mai ales prin aceasta îi zidesc pe oameni, risipind relele lor cugetări. Dar de ce îi îngrozești apoi, dacă – precum zici – nu ai luat stăpînire de la Dumnezeu să-i risipești, ci ca să-i zidești? Răspunde: Cu de-adinsul, aceas-

---

beția, lăcomia de averi și cîte ca acestea. Asupra tuturor acestora, Pavel, cel ce grăiește cu Hristos, a dat, aici și în altă parte, aceeași hotărîre, zicînd că cei ce fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte" (în înainte-cuvîntarea cuvîntului despre judecata lui Dumnezeu). (n. aut.)

tă stăpînire am luat, ca să zidesc cu facerile de bine şi cu darurî, dar, dacă cineva rămîne neîndreptat, folosesc mai departe pedeapsa şi certarea, pentru a risipi relele cugetări ale aceluia. Deci – dacă aş voi să mă laud că Dumnezeu mi-a dat mai multă stăpînire decît celorlalţi spre a face bine, aşadar şi stăpînirea de a pedepsi cînd aş fi silit – atunci nu aş ieşi ruşinat pentru aceasta, adică nu m-aş arăta mincinos sau mîndru, fiindcă lauda mea este adevărată şi [chiar] am puterea de la Dumnezeu şi spre a pedepsi.

9 ca să nu par că v-aş înspăimînta prin scrisori.
10 Căci scrisorile lui – zic ei – sînt grele şi tari,
dar înfăţişarea trupului este slabă şi cuvîntul lui este defăimat.
11 Dar să socotească cel ce vorbeşte astfel că,
aşa cum sîntem cu cuvîntul prin scrisori, cînd nu sîntem de faţă,
tot aşa sîntem şi cu fapta, cînd sîntem de faţă.

Ceea ce zice aici Apostolul este astfel: Puteam a mă lăuda, dar nu mă laud, pentru ca să nu pară că vă înfricoşez cu scrisorile mele, precum zic apostolii aceia mincinoşi, care mă defaimă, spunînd că Pavel se mîndreşte cu scrisorile sale şi înfricoşează cu dînsele, iar cînd vine de faţă este vrednic de defăimare, arătînd prin ceea ce spune că nu este aşa precum scrie. Aşadar – zice – să ştie cei ce zic acestea, oricare ar fi ei, că nu numai prin scrisori înfricoşăm greu, cînd nu sîntem de faţă, ci că avem şi putere, cînd sîntem de faţă, să punem în lucrare şi în ispravă îngrozirile pe care le scriem.

12 Căci noi nu îndrăznim a ne judeca sau a ne asemăna cu unii
care se laudă singuri;

Cu aceste cuvinte, Pavel arată că apostolii mincinoşi erau mîndri şi de aceea se făleau cu orecari mari lucruri ale lor. Deci zice: Eu nu cutez „a mă judeca" – adică a mă număra împreună, sau a mă asemăna şi măsura – cu aceia care se arată pe ei înşişi şi se laudă pe sine.[116]

dar aceia, măsurîndu-se şi asemănîndu-se pe ei cu ei înşişi,
nu au pricepere.

Acei Apostoli mincinoşi – zice – nu gîndesc că se cuvine să se măsoare şi să se asemene pe sine-şi cu alţii, ci, cumpănindu-se şi alăturîndu-se pe ei cu ei

[116] Iar Fotie, tîlcuind aceasta, zice că „Apostolul, numind «îndrăznire» a se asemăna cu apostolii mincinoşi, arată cu aceasta cît de urîţi şi neplăcuţi erau aceia lui Dumnezeu". (n. aut.)

înşişi, nu simt, ticăloşii, că sînt nebuni şi vrednici de rîs pentru că se mîndresc astfel, că zice: „Omul nebun se bucură de sine-şi" (*Pilde* 16:19). Căci fiecare dintr-înşii, zicînd că este mai bun decît ceilalţi, îi surpă pe aceia, care sînt asemenea lui; şi aşa, unul prin altul, toţi apostolii mincinoşi se arată aleşi şi lăudaţi. Totodată însă, aceştia se arată unul pe altul netrebnici şi defăimaţi, lucru pe care ei nu îl pricep, cu toate că este vrednic de rîs.

13 Noi însă nu ne vom lăuda fără măsură,

Fiindcă acei apostoli mincinoşi se făleau zicînd poate că au mers la marginile pămîntului şi au întors la credinţă pe toţi oamenii din lume, Pavel zice aici că: Noi, adevăraţii Apostoli ai lui Hristos, nu ne lăudăm aşa.

ci după măsura canonului [„dreptarului", n. m.] cu care ne-a măsurat nouă Dumnezeu, ca să ajungem şi pînă la voi.

Precum stăpînul unei vii – zice – împarte via lucrătorilor ce-i are, dînd fiecăruia să lucreze cîte o parte, după puterea lui, tot aşa a împărţit şi Dumnezeu lumea nouă, Apostolilor Săi, dînd fiecăruia din noi o parte, ca să propovăduim într-însa şi să-i întoarcem la credinţă pe oamenii de acolo. Deci noi ne vom lăuda pînă la măsura canonului pe care ni l-a împărţit Dumnezeu. Dar care este această măsură? Aceasta, de a ajunge să venim propovăduind şi la voi, Corintenii. Deci, fiindcă aceasta este măsura noastră, întru aceasta ne lăudăm, adică pînă la voi, ucenicii noştri, iar nu mai încolo, la aceia care nu au fost învăţaţi de noi.[117]

14 Căci nu ne întindem peste măsură, ca şi cum n-am fi ajuns la voi, căci am şi ajuns cu evanghelia lui Hristos.

Se poate ca apostolii mincinoşi să fi mers în multe locuri, fără să propovăduiască evanghelia, şi să se fi mîndrit numai cu călătoriile lor zadarnice, socotind că au întors la credinţă pe oamenii de prin acele locuri. Deci Apostolul zice: Noi, adevăraţii Apostoli ai lui Hristos, nu ne întindem dincolo de măsura noastră, ca şi cum nu am fi ajuns pînă la voi; căci am ajuns, venind la voi nu degeaba, ca apostolii mincinoşi, ci cu buna-vestire a lui Hristos pe care v-am propovăduit-o.

[117] Despre aceasta zice şi Teodorit: „«Măsură a canonului» dată de Dumnezeu a numit darul, căci pe acesta l-a împărţit Marele Dăruitor celor ce cred. Aceasta a zis scriind şi Romanilor: „fiecăruia precum Dumnezeu i-a împărţit măsura credinţei" (Romani 12:3). Şi zice: Noi tăiem nemăsurarea cugetării şi privim la darul ce ni s-a dat." (n. aut.)

15 Nu ne lăudăm peste măsură, cu ostenelile altora, ci avem nădejde că, tot crescînd credința voastră, ne vom mări întru voi cu prisosință, după canonul nostru,
16 ca să propovăduim evanghelia și în ținuturile de dincolo de voi, dar fără să ne lăudăm în canon străin, în cele gata.

Cu aceste cuvinte, Pavel arată că apostolii mincinoși se împodobeau cu străinele osteneli ale adevăraților Apostoli, și așa se făleau întru cele afară de măsură. Și zice: Noi însă, adevărații Apostoli, nu facem așa, ci, dacă am ajuns pînă la voi propovăduind evanghelia, pînă la voi ne și lăudăm și îndrăznim. Și nădăjduim întru Dumnezeu (fiindcă Pavel obișnuiește a le atîrna pe toate, prin nădejde, la Dumnezeu, și a nu hotărî să facă ceva de sine-și) că, după ce v-am învățat îndestul și am crescut credința voastră, ne vom mări și ne vom slăvi întru voi. Căci atunci se mărește și se slăvește dascălul, cînd sporesc ucenicii lui, și astfel crește și canonul lui, adică partea ce i s-a sortit. Și ce nădăjduim? Că vom propovădui evanghelia și în părțile cele mai depărtate și poate ne vom lăuda și între oamenii din părțile acelea, dacă îi vom folosi. Pavel zice că umblă cu canonul și măsura peste tot, acestea fiind unelte ale ziditorilor și arhitecților. Prin aceasta se arată că și Pavel era ziditor și arhitect al lumii și, pe de altă parte, că totul desăvîrșit este al lui Dumnezeu, Care i-a dat lui Pavel canonul (sau cotul) și măsura aceasta. De aceea și zice mai departe:

17 „Iar cel ce se laudă, întru Domnul să se laude!" (1 Împărați 2:10).

Zice: Măcar că noi, adevărații Apostoli ai lui Hristos, avem asemenea lucrări și isprăvi, totuși nu ne mîndrim, nici nu socotim a noastră vreo faptă bună, ci socotim că totul e al lui Dumnezeu, chiar măsura aceasta la care am ajuns. Și doar întru Dumnezeu ne lăudăm. La fel, se cuvine ca și apostolii mincinoși să socotească totul la Dumnezeu și întru Dumnezeu să se laude, nu întru sine-și.

18 Pentru că nu cel ce se laudă singur este ales, ci acela pe care îl laudă Domnul.

Nu a zis: Noi, adevărații Apostoli, sîntem aleși și vrednici de laude! – ci: „acela pe care îl laudă Domnul", adică acela pe care adevărul faptelor și al ostenelilor lui, împreună cu darul lui Dumnezeu, îl dovedesc a fi ales și vrednic.[118]

---

[118] Iar Teodorit zice că „nu se cuvine a mărturisi cineva pentru sine-și fapta bună, ci trebuie a aștepta dumnezeiasca hotărîre". (n. aut.)

CAPITOLUL XI

1 O, de mi-ați îngădui puțină neînțelepție! Dar îmi și îngăduiți,

Apostolul va să intre întru laudele sale, și folosește mai întîi multe îndreptări și chipuri ca să fugă de răutatea și greutatea ce urmează dintru a arăta cineva că se laudă pe sine-și. Însă nevoia l-a adus pe Pavel să se laude singur și teama că ucenicii lui se vor vătăma dacă el ar fi defăimat și s-ar nimici, iar apostolii mincinoși s-ar arăta că sînt mari. Iar că Pavel a ajuns întru lauda de sine de multă silă și mare nevoie, aceasta este arătată și celor mulți fără de minte: căci – dacă Pavel își aducea aminte totdeauna de păcatele vechi, care i se iertaseră prin Sfîntul Botez, și dacă se socotea nevrednic a se numi Apostol, pentru că gonise Biserica lui Dumnezeu (*I Corinteni* 15:5) – cum ar fi putut acum să se laude pe sine-și fără a fi în mare nevoie?

Deci le zice Corintenilor: O, de ați suferi nebunia[119] și nesocotința mea! Dar – mai bine zis – o și suferiți, fiindcă, iubindu-mă – precum nădăjduiesc – îmi răbdați toate metehnele.

2 Căci vă rîvnesc pe voi cu rîvna lui Dumnezeu,

Nu a zis: „vă iubesc", ci aceea cu mult mai mare decît dragostea, adică: „vă rîvnesc", fiindcă rîvna se naște între cei ce se iubesc cu dragoste covîrșitoare. Și, ca să nu socotească ei că îi rîvnește pentru vreun lucru omenesc – adică pentru bani, sau pentru slavă – le spune că îi rîvnește „cu rîvna lui Dumnezeu". Căci și Dumnezeu zice că ne rîvnește pe noi, oamenii: „Eu sînt Domnul Dumnezeu rîvnitor" (*Ieșirea* 20:5); și iarăși: „Rîvna Domnului Savaot va face acestea" (*Isaia* 36:32); și iarăși: „Am rîvnit Ierusalimul și Sionul cu mare rîvnă" (*Zaharia* 1:14). Iar Dumnezeu ne rîvnește pentru că mult ne iubește, nu ca să cîștige ceva Lui-Și, ci pentru ca să ne mîntuiască, unindu-ne cu Sine. O asemenea rîvnă dumnezeiască – zice – este aceea cu care vă rîvnesc eu, Pavel, pe voi, Creștinii, nu ca să cîștig ceva, ci pentru ca să nu vă stricați de apostolii mincinoși.

pentru că v-am logodit unui singur bărbat,
ca să vă pun înaintea lui Hristos fecioară curată.

Zice: Eu, Pavel, v-am logodit pe voi, Creștinii, și v-am unit duhovnicește cu Hristos, deci pentru Hristos vă rîvnesc, nu pentru mine. Fiindcă eu nu sînt

---

[119] Pavel va numi „nebunie" lauda pe care urmează a o face pentru sine-și mai încolo. (n. aut.)

mire al vostru, ca să vă rîvnesc, ci Hristos, eu fiind numai povățuitor și pețitor.[120] Vezi însă că Apostolul nu a zis: Eu sînt învățătorul vostru, și pentru aceasta sînteți datori a mă suferi – ci pe Creștinii din Corint i-a pus în rînduială de mireasă, iar pe sine s-a rînduit în loc de pețitoare, pentru ca să-i mărească și să-i cinstească pe ei.

Și cu adevărat este iucru de mirare ceea ce se întîmplă cu Biserica, mireasa duhovnicească a lui Hristos! Căci, la nunta cea trupească și lumească, cei însoțiți nu rămîn în feciorie după ce se însoțesc cu nuntă; iar aici, la această nuntă duhovnicească a Bisericii cu Hristos, chiar și cei ce nu au fost în feciorie mai înainte se fac întru feciorie după unirea cu Hristos. De aceea, fiecare biserică a Creștinilor se numește și este „fecioară", de vreme ce Pavel scrie acestea tuturor bărbaților și femeilor căsătoriți Creștini. Dar cu ce zestre S-a logodit Hristos cu Biserica? Cu bunătățile împărăției cerurilor! Și închipuire a nunții duhovnicești a Bisericii cu Hristos a fost aceea care s-a întîmplat în vremea Patriarhului Avraam. Căci – precum Avraam și-a trimis sluga în Mesopotamia ca să o logodească pe fecioara Reveca cea „din neamuri"[121] cu fiul său Isaac – tot așa și Dumnezeu-Părintele și-a trimis slugile, pe Prooroci și pe Apostoli, ca să logodească Biserica cu Fiul Său, cu Iisus: l-a trimis pe Prooroc David, care de aceea zicea către mireasa lui Hristos, către Biserică: „Ascultă, fiică, și vezi și uită norodul tău și casa părintelui tău! Și va pofti Împăratul frumusețea ta" (*Psalmul 44*:12, 13); l-a trimis pe acest fericit Pavel, care zicea către dumnezeiasca mireasă: „pentru Hristos solim" (*2 Corinteni* 5:20) și cuvintele de mai sus: „v-am logodit unui singur bărbat, ca să vă pun înaintea lui Hristos fecioară curată". Deci vremea veacului acestuia este vreme de logodire cu Hristos, iar veacul viitor este vremea nunții, căci atunci se va săvîrși duhovnicească nuntă cu Hristos a celor fericiți, întru împărăția cerurilor. Pentru aceasta se va auzi atunci glasul ce zice sufletelor fecioreşti: „Iată, Mirele vine, ieșiți întru întîmpinarea Lui!" (*Matei* 25:2).[122]

---

[120] Și Coresi zice că fiecare suflet este fecioară și mireasă, Hristos este mirele și Pavel este lîngă mire; și că nunta se face prin credință, prin nădejde, prin dragoste și prin celelalte fapte bune. [...]

Zice și marele Vasilie: „Așa cum Dumnezeu a făcut cerul și pămîntul spre a fi locuință oamenilor, tot astfel a zidit și trupul și sufletul omului, spre a Sa locuință, ca să locuiască și să Se odihnească în trup ca în casa Sa, avînd mireasă frumoasă pe iubitul suflet, pe cel făcut după chipul Său, căci zice: „v-am logodit unui singur bărbat, ca să vă pun înaintea lui Hristos fecioară curată" (*Cuvîntul al 49-lea*, capitolul 4). (n. aut.)

[121] *Sfînta Scriptură* numește „neamuri" toate noroadele lumii care nu primiseră cuvîntul adevărului, spre deosebire de Israil, *norodul ales* al lui Dumnezeu. (n. m.)

[122] Despre nunta aceasta duhovnicească, despre mireasă și despre mirele Hristos, Isaia zicea: „Ca pe o mireasă m-ai împodobit cu podoabă" (capitolul 61:10), și: „În ce chip se veselește mirele de mireasă, așa Se va veseli Domnul cu tine" (capitolul 62:5) și: „Nu ca pe o muiere pă-

3 Dar mă tem ca nu cumva, precum şarpele a amăgit-o pe Eva cu vicleşugul lui, tot aşa să se strice şi înţelegerile voastre de la curăţia şi nevinovăţia cea în Hristos.

Mă tem – zice – ca nu cumva, precum şarpele a amăgit-o pe Eva, să fiţi amăgiţi şi voi, Creştinii, de către apostolii mincinoşi şi să stricaţi „înţelegerile voastre". Căci, deşi paguba şi pieirea ar fi a voastră, totuşi frica acestei pagube este a mea. Nu zice însă hotărîtor: „v-aţi stricat", măcar că într-adevăr erau stricaţi, ci o zice cu îndoială: „nu cumva, precum şarpele a amăgit-o pe Eva". Căci şarpele – făgăduind a da Evei şi lui Adam mai mari bunătăţi decît cele pe care le aveau, căci le-a zis: „veţi fi ca nişte dumnezei, cunoscînd binele şi răul" (*Facerea* 3:5) – a amăgit-o mai întîi pe ea şi, printr-însa, şi pe Adam. În acelaşi chip – zice – şi apostolii mincinoşi, mîndrindu-se şi făgăduind că au să vă dea oarecari mari daruri, vă amăgesc cu vicleşugul lor. Şi – aşa cum atunci nici vicleşugul şarpelui, nici prostia Evei nu a fost destul ca să pricinuiască iertare greşelii lor – tot aşa nici voi nu veţi primi iertarea greşelilor voastre, deşi sînteţi amăgiţi din prostimea voastră de către apostolii mincinoşi. Vezi însă – o, cititorule! – că Pavel nu a zis că Adam a fost amăgit de şarpe, ca să arate că a fi amăgit este însuşire a muierii, ea fiind mai moale din fire. Şi nu a zis: „mă tem ca nu cumva să vă amăgiţi", ci: „nu cumva să se strice înţelegerile voastre", stăruind în metafora de mai sus, cînd a numit Biserica „fecioară", fiindcă „stricăciune" chiar la fecioare se zice. Mă tem – zice – ca nu cumva să se strice înţelegerile voastre din pricina prostimii şi a socotinţei neviclene pe care o aveţi întru Hristos, adică nu cumva să vă amăgiţi de nerăutatea voastră. Unii însă tîlcuiesc aceasta zicînd: Mă tem ca nu cumva să vă întoarceţi de la credinţa aceea simplă în Hristos la greutatea şi viclenia Elinilor cea din afară; căci aceasta e prea-marea stricăciune a unui suflet logodit cu Hristos.

4 Căci – dacă cel ce vine v-ar propovădui un alt „Iisus", pe care nu l-am propovăduit noi; sau aţi lua un alt „Duh", pe care nu l-aţi luat; sau altă „evanghelie", pe care nu aţi primit-o – voi l-aţi îngădui foarte bine.

---

răsită şi puţină de suflet te-a ales pe tine Domnul, nici ca pe o muiere urîtă din tinereţe. A zis Dumnezeul tău: Puţină vreme te-am părăsit, şi cu milă mare te voi milui" (capitolul 54:6-8).

Iar Ieremia vorbeşte despre despărţirea acestei nunţi: „Însă, precum nu bagă în seamă muierea pe cel ce se împreună cu ea, aşa nu M-a băgat în seamă pe Mine casa lui Israil" (*Ieremia* 3:20).

Iar în *Cîntarea Cîntărilor*, Solomon grăieşte mai cu osebire despre această nuntă duhovnicească, de multe ori numind Biserica „mireasă": „Vino de la Livan, mireasa!" (capitolul 4:8), „sora mea mireasă" (capitolul 4:10). Iar pentru nunta lui „Solomon" cel gîndit, adică a lui Hristos, zice: „Ieşiţi şi-L priviţi pe împăratul Solomon! Cu cununa cu care L-a încununat pe El Maica Sa în ziua nunţii Sale şi în ziua veseliei inimii Lui" (capitolul 3:11). Vezi şi capitolul 3 din cartea lui Ieremia. (n. aut.)

Ce zici, o fericite Pavele? Tu însuţi eşti cel care scrii Galatenilor: „Ci măcar şi noi sau înger din cer de vă va binevesti vouă afară de ceea ce am binevestit vouă anathema să fie" (*Galateni* 1:8), iar acum de ce zici că: Dacă v-ar propovădui un alt „Iisus", voi i-aţi îngădui foarte bine pe acei apostoli mincinoşi? Iubitule, ascultă dezlegarea acestei nedumeriri şi înţelege pricina pentru care a zis acestea Pavel. Apostolii mincinoşi se mîndreau că ei le-au adus Corintenilor mai mare folos decît adevăraţii Apostoli. Deci – fiindcă aceia bîrfeau multe cuvinte nebuneşti, folosindu-se de greutatea înţelepciunii din afară – Pavel zice aici aceasta după prepunere: Dacă ei ar fi propovăduit un alt „Hristos", pe care noi nu l-am propovăduit, bine i-aţi fi suferit să zică unele ca acestea.[123] De aceea a şi adăugat zicerea „pe care nu l-am propovăduit". Dar – zice – de vreme ce ei Îl propovăduiesc pe Acelaşi Hristos propovăduit şi de noi şi aceleaşi capete ale credinţei, ce au ei mai mult decît noi? Cu adevărat, nimic! Şi vezi – o, cititorule! – că nu a zis: „dacă cel ce vine din afară – adică apostolul mincinos – propovăduieşte ceva mai mult decît noi" (fiindcă aceia propovăduiau cu mai multă stăpînire şi frumuseţe decît Apostolii, cu cuvinte retorice), ci: „dacă cel ce vine propovăduieşte un alt «Iisus», pe care noi nu l-am propovăduit", propovăduire ce nu are trebuinţă de limbuţia retorică. Şi zice: „dacă luaţi alt «Duh»", adică dacă prin apostolii mincinoşi primiţi alt „Duh", care vă face mai bogaţi în daruri duhovniceşti; şi „dacă primiţi altă «evanghelie»". Pavel le arată pretutindeni că: Nu se cuvine – zice – să luaţi aminte doar dacă aceşti apostoli mincinoşi zic ceva mai mult decît noi, adevăraţii Apostoli, ci să socotiţi dacă spun vreo altă dogmă înfiinţată de nevoie, ce ar fi cu adevărat trebuitor a se grăi, pe care noi o vom fi lăsat nespusă vouă. De aceea a zis: „alt «Iisus», pe care nu l-am propovăduit"; „alt «Duh», pe care nu l-aţi luat"; „altă „evanghelie", pe care nu aţi primit-o". Deci, de vreme ce ei zic aceleaşi lucruri ca şi noi, de ce căscaţi gura şi luaţi aminte la dînşii? Dar – o fericite Pavele! – de vreme ce apostolii mincinoşi zic aceleaşi lucruri ca şi tine, de ce îi opreşti să grăiască? Pentru că – zice – folosindu-se de făţărnicie şi arătîndu-se că zic lucruri bune, aceia le amestecă şi pe cele rele şi dogmatizează alte dogme.

5 Căci eu socotesc a nu fi lipsit cu nimic faţă de Apostolii cei mai de frunte.

---

[123] Tîlcuind acest „bine i-aţi fi suferit", Fotie spune că „Pavel nu a zis aceasta ca şi cum i-ar fi lăudat pe Corinteni, ci înfruntîndu-i şi zicîndu-le: Dragostea pe care o arătaţi apostolilor mincinoşi este netăgăduită! Căci – de vreme ce şi noi, adeveriţii Apostoli, şi aceia zicem aceleaşi lucruri – de ce vă osebiţi de noi şi vă lipiţi de aceia? Fiindcă nu aveţi pricină să spuneţi că îi iubiţi pentru vreo învăţătură nouă, pentru schimbarea dogmelor şi a propovăduirii, noutate care s-ar fi putut să-i tragă pe cei proşti." (n. aut.)

Aici, Pavel se cumpăneşte [„se compară", n. m.] pe sine cu căpetenia Petru şi cu cei mai aleşi Apostoli de pe lîngă el. Însă cu aceasta voieşte să zică aşa: Dacă acei apostoli mincinoşi se făleşc a şti ceva mai mult decît mine sau că au luat daruri mai mari decît mine, atunci ei ştiu mai multe şi decît căpetenia Petru şi decît Apostolii cei mai aleşi, fiind prin urmare mai mari şi decît aceia! Însă în acest chip aduce cuvîntul la necuviinţă şi la neputinţă. Şi vezi – o, cititorule! – smerita cugetare a lui Pavel, care zice: „socotesc", adică: Gîndesc şi mi se pare, nu întăresc hotărîtor aceasta şi nu o dogmatizez. Ce anume? Că nu sînt mai prejos decît cei mai mari dintre Apostoli – cu acest cuvînt arătîndu-i ghicitoreşte pe Petru, pe Ioan şi pe Iacov. Însă Pavel se laudă acum pentru că aşa trebuia – cum am spus mai înainte; căci în altă parte, cînd nu era nevoie de aceasta, zice că nu e vrednic a se numi Apostol (*1 Corinteni* 15:9).

6 Şi, chiar dacă sînt prost cu cuvîntul, nu sînt şi cu cunoştinţa.[124]

De vreme ce apostolii mincinoşi se împodobeau şi se făleau că nu sînt proşti şi neînvăţaţi după cuvîntul şi după buna-limbuţie din afară, asemeni lui Pavel, Apostolul arată aici că nu se fereşte de prostimea [„simplitatea", n. m.) şi de lipsa aceasta de învăţătură pentru care îl defaimă, ci mai ales se şi împodobeşte întru dînsa. Şi nu zice: Deşi sînt prost, la fel sînt şi celelalte căpetenii ale Apostolilor – ca să nu se pară că îi defaimă şi el pe ei, ci numai doboară şi răstoarnă înţelepciunea din afară şi buna-limbuţie, precum a dovedit şi în întîia epistolă, arătînd că este nu numai nefolositoare, ci încă şi vatămă slava şi lauda Crucii. Şi zice: După cuvîntul şi buna-limbuţie retorică, sînt prost şi neînvăţat[125], dar nu şi după cunoştinţă. Cu acest cuvînt, îi arată ghicitoreşte pe

---

[124] Ia aminte că, după Fotie, la Apostolul Pavel „cuvîntul" şi „cunoştinţa" au cîte trei înţelesuri fiecare, adică: 1) „cuvîntul" este acela simplu, ce se vorbeşte; iar „cunoştinţa" este ştiinţa dogmelor, despre care zice: „V-aţi îmbogăţit întru tot cuvîntul (adică în toate limbile) şi în toată cunoştinţa" (*1 Corinteni* 1:5); 2) apoi, „cuvînt" înseamnă a avea darul învăţătoresc, iar „cunoştinţă" a înţelege cuvîntul propovăduirii, fără a putea însă a-i învăţa şi folosi şi pe alţii, după cum zice Apostolul: „unuia i se dă cuvînt de înţelepciune, iar altuia cuvînt de cunoştinţă (*1 Corinteni* 12:8); şi 3) „cuvînt" înseamnă uneori a fi cineva iscusit întru înţelepciunea elinească şi a nu fi împărtăşit de aceea dumnezeiască, fiind numai bine-limbut şi guraliv spre a vorbi; iar „cunoştinţa" a treia este a fi cineva desăvîrşit întru înţelepciunea dumnezeiască, încît a cunoaşte cu amănuntul şi a putea să-i înveţe şi să-i aducă la Hristos şi pe alţii, cunoştinţă despre care vorbeşte Pavel aici: „Şi, chiar dacă sînt prost cu cuvîntul, nu sînt şi cu cunoştinţa." Deci Pavel zice: Deşi nu sînt iscusit, fiindcă nu am învăţat buna-limbuţie elinească, sînt însă desăvîrşit întru dumnezeiasca înţelepciune şi pot să-i învăţ şi pe alţii, aducîndu-i la Hristos. (n. aut.)

[125] În tîlcuirea epistolei întîi către Corinteni, dumnezeiescul Hrisostom zice către Creştini: „Cînd Elinii îi defaimă pe ucenici [ai lui Hristos, n. m.] de proşti, noi mai mult îi defăimăm. [Deci] să nu zică cineva că Pavel era înţelept. Noi îi înălţăm pentru înţelepciune pe cei mari şi

apostolii mincinoşi, care, cu cît se mîndreau cu zadarnica limbuţie, cu atît erau mai lipsiţi de adevărata cunoştinţă de Dumnezeu, şi ei erau cu adevărat proşti şi fără ştiinţă despre aceasta.

Ci întru toate ne-am arătat vouă tuturor.

Noi – zice – nu sîntem ca apostolii mincinoşi, adică să fim într-un fel după fapte, şi în alt fel să ne arătăm după făţărnicie. Ci ne arătăm vouă „întru toate", şi după cîte facem, şi după cele ce zicem. Şi nici o cunoştinţă îndoită sau făţărnicie nu se află întru noi, precum întru apostolii mincinoşi, care, fiind îmbrăcaţi pe dinafară cu obrăzar de evlavie, fac toate faptele cele mai rele.

7 Sau am făcut păcat că v-am bine-vestit evanghelia lui Dumnezeu în dar, smerindu-mă pe mine, pentru ca voi să vă înălţaţi?

Zice: Voi, Corintenii, puteţi să mă defăimaţi şi să vă mîndriţi asupra mea pentru un singur păcat, anume că m-am smerit pe sine-mi, necerîndu-vă nimic, chiar dacă eram flămînd, „pentru ca voi să vă înălţaţi", adică pentru ca să vă zidiţi întru credinţă şi să nu primiţi nici o pricină de sminteală. Căci ei s-ar fi smintit dacă l-ar fi văzut pe Pavel cerînd de la dînşii cele de care avea nevoie, şi nu s-ar fi zidit decît numai văzîndu-l sugrumîndu-se şi primejduindu-se de foame (ceea ce era prea-mare defăimare a Corintenilor şi semn de covîrşitoare nemilostivire a lor). Şi – fiindcă îl defăimau, zicînd că e smerit de faţă,

---

lăudaţi pentru buna-limbuţie ai acelora, iar despre toţi ai noştri zicem că au fost proşti, căci cu aceasta nu puţin îi doborîm pe acei mîndri, şi aşa va fi strălucită biruinţa" (cuvîntul al treilea la *Epistola către Corinteni*). Iar în cuvîntul al patrulea despre preoţie zice despre Pavel acestea: „Deci – cînd se vede că Pavel se slujeşte mult de cuvînt şi mai înainte de facerea semnelor, şi în mijlocul minunilor – cum vor mai cuteza a-l numi «prost» pe cel ce şi mai înainte de a vorbi, şi cînd vorbea mai ales, uimea pe toată lumea? Căci, de ce l-au bănuit Licaonienii a fi Hermes? Fiindcă «Dumnezeu» l-au numit de la minuni, dar «Hermes» nu i-au zis de la minuni, ci de la cuvînt." Şi iarăşi: „De unde i-a biruit pe Elini? Oare nu pentru că biruia desăvîrşit cu cuvîntul? Şi atît i-a învăluit pe ei, încît, nesuferind a se vedea biruinţi, s-au întărîtat spre a-l ucide." În acelaşi cuvînt despre preoţie, Hrisostom zice că „Pavel era «prost cu cuvîntul» fiindcă nu s-a iscusit întru agerimea cuvintelor celor din afară şi pentru că nu avea limbuţia din meşteşug şi din citire, ci din darul cel de sus şi din puterea minţii sădită în sine. Căci, cîte au făcut meşteşugurile şi citirile la ritorii cei din afară, acestea îi erau lui Pavel lesnicioase pentru că el le folosea din cuget."

Şi înţeleptul Fotie dovedeşte că Pavel nu a fost prost şi neînvăţat după cuvîntul şi limbuţia retorică, mai ales în scrisorile lui către Grigorie al Nicomidiei. Astfel, în *Epistola 155*, el zice că Pavel se numeşte pe sine „prost cu cuvîntul" din smerenie, aşa cum îşi zice şi „cel din urmă păcătos", „ultimul dintre Apostoli" şi „lepădătură" a lumii. Vezi şi subînsemnarea zicerii „ori slujbă – întru slujire" (*Romani* 12:7). (n. aut.)

iar cînd nu se află de față se făleşte şi se mîndreşte – Apostolul, dezvinovățindu-se, îi loveşte şi îi ceartă aici, zicînd: Eu de aceea m-am smerit, ca să vă înălțați voi.

8 Alte Biserici am jefuit, luînd plată ca să vă slujesc pe voi.

Şi, măcar că putea zice: Din lucrul mîinilor mele mă hrăneam! – totuşi, ca să nu facă cuvîntul mai înfruntător, Apostolul zice: Eu luam de la alții cele de trebuință, pentru ca să vă slujesc vouă şi să vă propovăduiesc evanghelia lui Hristos.

Iar zicerea „am jefuit" însemnează: „am dezbrăcat şi am sărăcit pe alți Creştini", prin care îi arată pe Machidoneni. Şi zice: Măcar că aceia erau cu totul săraci, mă aveau şi pe mine supărîndu-i, deşi nu luam nimic de prisos şi peste trebuință, ci doar cele de nevoie, adică tainul de toată ziua.[126] Cu toate acestea – zice – voi nu mi-ați dat nici cele de nevoie – o, Corintenilor! – ceea ce este prea-mare defăimare a voastră. Şi ce este mai rău e că mă hrăneam de la alții purtînd grijă pentru mîntuirea voastră (Vezi stihurile 10, 15, 16 ale capitolului 4 din epistola către Filipeni).

9 Şi, de față fiind la voi şi în lipsuri aflîndu-mă, n-am îngreuiat pe nimeni.

Zice: O, Corintenilor! – trei vinovății aveți: 1) că mă aflam de față la voi; 2) că vă slujeam, propovăduindu-vă evanghelia, şi 3) că, deşi eram lipsit de cele trebuincioase, nu m-am învrednicit a primi de la voi vreo purtare de grijă şi ajutor. Căci voi – zice – nu mi-ați trimis nimic din cele trebuincioase nu numai cînd mă aflam în altă parte, precum îmi trimiteau Machidonenii, dar nu m-ați hrănit nici cînd eram de față, în Corint.

[...] Iar cu zicerea „nu am îngreuiat pe vreunul din voi" arată că cei din Corint dădeau milostenie la săraci cu lenevire. [...] Şi zice: Am făcut tot ce a trebuit pentru a voastră mîntuire fără a vă îngreuia. Căci eu, aflîndu-mă în lipsuri, nu am cerut de la nimeni ajutor, şi nu am slăbit întru răbdare şi nu m-am lenevit întru propovăduirea mea.

---

[126] Iar Teodorit zice că – „de vreme ce mai înainte a pomenit de oştire şi de război, zicînd că «armele luptei noastre nu sînt trupeşti» (capitolul 10:4) – Pavel stăruie în această metaforă şi numeşte merindea «tain» al ostaşilor. Şi Înainte-mergătorul Ioan zice către ostaşi: «...şi să vă îndestulați cu lefile voastre!», *Luca* 3:14. Deci, cu cuvîntul acesta, Pavel arată că e ostaş şi că are dreptate să-şi primească hrana, nu să se hrănească de la sine, căci zice: «Cine merge la oaste cu leafa sa?» (*1 Corinteni* 9:7)." (n. aut.)

Căci lipsurile mele le-au plinit fraţii veniţi din Machidonia.

Cu aceste cuvinte, Pavel îi îndeamnă mai mult pe Corinteni spre milostenie, pentru a nu primi să fie biruiţi acum de Machidoneni în privinţa milosteniei, precum fuseseră mai înainte în privinţa hranei lui. Şi, vorbind de „lipsuri", arată că nu a luat nimic peste trebuinţa sa şi că Filipenii au fost cei ce l-au hrănit, precum a zis şi mai înainte.

Şi întru toate m-am ţinut să nu vă fiu îngreuietor, şi mă voi ţine.

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată că cei din Corint socoteau o povară a-i da pînă şi hrana cea de nevoie. Şi bine a zis că nu numai s-a păzit să le pricinuiască vreo greutate, dar că se va păzi de aceasta şi pe mai departe, zicînd: Să nu socotiţi că am spus acestea pentru ca să iau ceva de la voi de acum înainte! Ba! Ci, aşa cum nu v-am îngreuiat pînă acum, nu vă voi îngreuia nici de acum încolo! – cuvînt care este o mare rană împotriva Corintenilor, fiindcă le arată că nu nădăjduieşte să ia ceva de la dînşii nici de aici înainte, precum nu a nădăjduit de la bun început.

10 Este în mine adevărul lui Hristos că lauda aceasta nu-mi va fi îngrădită în părţile Ahaiei.

Pentru a nu socoti Corintenii că a zis că se va păzi şi în viitor să-i îngreuieze pentru ca să-i tragă spre a-i da, Pavel zice aici aşa: După adevărul cel în Iisus Hristos vă spun că într-adevăr nu voi lua de la voi nici un lucru trebuitor mie şi nici un ajutor. Şi iarăşi, pentru a nu socoti cineva că zice acestea fiind mîhnit sau mînios, numeşte „laudă" lucrul acesta, adică a nu lua ceva de la dînşii; fiindcă nimeni nu se mîhneşte şi nu se mînie pentru lucrul cu care se laudă. Căci a propovădui evanghelia în dar, fără nici o plată, îi era mare laudă lui Pavel, fiindcă el trecea astfel peste hotarele şi rînduiala pusă de Hristos, Care le-a spus Apostolilor să se hrănească din propovăduirea evangheliei.

Iar zicerea că lauda „nu va fi îngrădită" a spus-o de la metafora şi de la asemănarea rîurilor, de vreme ce vestea că Pavel nu-şi ia hrana din propovăduire curgea ca un rîu şi se vorbea în tot locul. De aceea, aici zice aşa: Alergarea vestei acesteia, cursul ei cel lăudat şi slăvit, nu se va îngrădi şi nu se va opri, fiindcă eu nu am să iau nimic [nici de aici înainte]; căci, dacă voi lua, atunci aceasta se va îngrădi îndată.

Iar zicerea „în părţile Ahaiei" este mustrare. Căci doar în Ahaia Moreii era laudă a lui Pavel a nu lua cele de trebuinţă din propovăduirea sa; laudă pe care trebuia să şi-o păzească, neluînd ceva de la cineva. Căci doar Ahaia se smin-

tea dacă ar fi luat ceva, cei de acolo nefiind slobozi precum Machidonenii, adică Filipenii.[127]

11 Pentru ce? Pentru că nu vă iubesc? Dumnezeu ştie!

Vrînd să spună pricina pentru care nu voia a lua nimic de la Corinteni – anume apostolii mincinoşi, care ziceau că el propovăduieşte ca să adune bani – Pavel surpă mai întîi bănuiala Corintenilor, care ziceau întru sine-şi: Precum se vede, tu – o, Pavele! – nu primeşti nimic de la noi pentru că ne urăşti! La aceasta, Apostolul răspunde zicînd: Tocmai pentru că vă iubesc mai mult nu iau nimic de la voi! Căci nu voiesc să vă vătămaţi, fiindcă vă smintiţi cu lesnire! Dar nu le-o zice aşa arătat, ca să nu înfrunte neputinţa socotinţei lor, ci întoarce pricina la alţii şi zice:

12 Şi ceea ce fac, voi face şi în viitor, ca să tai prilejul celor ce vor prilej, pentru a se afla ca şi noi în ceea ce se laudă.

Aici, Apostolul spune prea-arătat pricina pentru care nu lua nimic de la Corinteni. Căci, de vreme ce diavolul ştie că oamenii iubitori de bogăţie se mulţumesc şi se slujesc mai mult cînd învăţătorii lor nu iau nimic de la dinşii, el i-a învăţat pe apostolii mincinoşi să se făţărnicească şi să nu ia. Căci ei nu isprăveau această faptă bună cu adevărat – cu toate că erau bogaţi şi nu aveau trebuinţă de nimic – ci se făţărniceau că nu iau, dar de fapt luau. De aceea, Pavel nu a zis: „întru ceea ce isprăvesc", ci: „întru ceea ce se laudă", acesta fiind şi un semn al mîndriei lor, căci, cu toate că luau, se făleau şi se mîndreau că nu iau. Zicînd aceasta, Pavel a hotărît întru sine-şi a nu lua nimic de la nimeni, cu toate că era sărac şi avea trebuinţă, ca să taie prilejul acelor apostoli mincinoşi de a afla loc să-l defaime[128], cu toate că aceasta nu era defăimare a Apostolului, fiind legiuire a lui Hristos. Însă, de vreme ce Corintenii se sminteau de aceasta ca nişte neputincioşi întru socotinţă, Apostolul s-a păzit şi nu lua. Deci apostolii mincinoşi, aşa cum erau mai prejos decît Pavel întru celelalte fapte bune, tot aşa întru aceasta (adică întru a nu lua) nu aveau ceva mai mult decît Pavel (afară doar dacă cineva ar zice că şi întru aceasta s-au arătat

---

[127] Vezi pricina pentru care Pavel lua milostenie de la Machidoneni (adică de la Filipeni), iar de la Corinteni nu, mai pe larg, la capitolul 4 al epistolei către Filipeni, stihul 10.

Teodorit tîlcuieşte zicerea „nu se va îngrădi" în loc de: Nimeni nu va îngrădi gura mea a se lăuda că nu ia nimic de la Ahaieni! (n. aut.)

[128] Despre aceasta, şi purtătorul de Dumnezeu Ignatie scrie aproape acelaşi lucru, zicînd: „Nimeni din voi să nu aibă ceva asupra aproapelui! Nu daţi prilej «neamurilor»! – pentru ca, din pricina unor puţini ne-buni, să nu se strice mulţimea cea dumnezeiască." (n. aut.)

mai prejos decît Pavel). Căci aceia nu luau fiind bogați, iar Pavel nu lua fiind sărac și avînd multă trebuință; pe lîngă aceasta, apostolii minicinoși nu isprăveau fapta aceasta întru adevăr, ci cu fățărnicie, iar Pavel o isprăvea cu adevărat, căci nu lua nimic de la nici un Corintean.

13 Căci acești apostoli mincinoși sînt lucrători vicleni, care iau chip de apostoli ai lui Hristos.

Ce zici – o, fericite Pavele? Cei care Îl propovăduiesc pe Hristos și nu învață vreo evanghelie osebită de a ta – precum tu însuți ai zis mai sus – aceștia sînt acum apostoli mincinoși? Chiar așa! – zice – tocmai pentru cele zise sînt apostoli mincinoși; căci ei, fățărnicindu-se că propovăduiesc și învață acestea, întru ascuns însă amestecă întru învățătura lor dogme străine credinței lui Hristos și neadevărate. Astfel, ei sînt „lucrători vicleni", căci se arată că lucrează în via evangheliei și a credinței, dar smulg din rădăcină pomii sădiți și înrădăcinați. Și numai pe dinafară au chip de apostoli și piele de oaie, dar pe dedesubt sînt lupi.

14 Și nu este de mirare, fiindcă însuși satana se preface în Înger de lumină!

Zice: De vreme ce învățătorul apostolilor mincinoși, diavolul și satana, îndrăznește și face acestea, nu este nici o mirare că ucenicii lui îl urmează. Iar „Înger de lumină" îl numește pe acela ce are înfățișare la Dumnezeu, și stă întru adevărata lumină a lui Dumnezeu și vestește că Dumnezeu este lumină, fiindcă și el însuși este lumină. Întru acest fel de Înger de lumină se preface și diavolul, dar nu cu adevărat, fiindcă el este întuneric.[129] Deci astfel, apostolii

---

[129] Despre aceasta scrie și Sfîntul Efrem, în *Viața Cuviosului Avramie*, anume că diavolul, voind să-l amăgească pe Cuvios, pe cînd acesta cînta în miezul nopții, i-a luminat chilia și l-a făcut să audă un glas zicînd: „Fericit ești Avramie, căci nimeni nu este asemenea ție, fiindcă ai săvîrșit toate poruncile Mele!" Iar Avramie a răspuns: „Întunericimea ta fie cu tine întru pieire, plinule de minciună și de amăgire, că eu sînt om păcătos!"

Diavolul s-a arătat și lui Simion Stîlpnicul, plin de lumină, într-un car cu cai roși – precum povestește ucenicul lui Antonie. Și diavolul i-a zis: „Domnul m-a trimis pe mine, Îngerul Său, ca să te răpesc, precum l-a răpit pe Ilie. Deci intră în car ca să mergem la cer, fiindcă toți Îngerii și Sfinții vor să te vadă!" Și, voind să se suie, Sfîntul și-a făcut semnul crucii, și diavolul s-a făcut nevăzut îndată.

Iar Avva Arsenie, auzindu-l de la diavolul zicîndu-i: „Eu sînt Hristos!", i-a răspuns: „Eu nu vreau să-L văd pe Hristos în lumea aceasta, ci în cea viitoare!"

Și Cuviosul Ioan (care mai-nainte i-a spus împăratului Teodosie despre biruința ce urma să o facă asupra varvarilor) a văzut un car și cai strălucind cu totul și a auzit glas zicîndu-i:

mincinoşi au numai chip de Apostoli, dar nu lucrarea acelora. Iar din aceasta învăţăm că a face faptele bune numai pentru arătare, iar nu întru adevăr, este cea mai potrivită însuşire a diavolului.

15 Nu este deci lucru mare dacă şi slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptăţii, al căror sfîrşit va fi după faptele lor.

Nu este – zice – lucru mare şi de mirare dacă slujitorii diavolului se închipuie şi se arată ca „slujitori ai dreptăţii", adică ai evangheliei, ce are dreptatea. Sau îi numeşte „slujitori ai dreptăţii" fiindcă apostolii mincinoşi se îmbracă pe dinafară şi dobîndesc de la cei mulţi părerea că sînt oameni drepţi. Însă nu vor scăpa [nedovediţi] pînă în sfîrşit, căci „sfîrşitul lor va fi după faptele lor", adică: precum faptele lor sînt viclene şi rele, aşa şi sfîrşitul lor va fi cumplit şi rău. Încît, din faptele lor unite cu sfîrşitul lor, vom ajunge să-i cunoaştem, căci nu se vor putea ascunde de ochiul cel neadormit al lui Dumnezeu şi au să fie pedepsiţi de Acela, precum zice Fotie.[130]

„Omule, toate le-ai făcut bine, cunoaşte-Mă acum pe Mine, Împăratul, şi slujeşte Mie! Iar Ioan a zis: „Domnului Dumnezeului meu mă închin şi doar Aceluia slujesc!"

Şi marelui Pahomie i s-a arătat diavolul în chip de „Hristos" şi a zis: „Pahomie, Eu sînt Hristos şi am venit către tine, prietenul Meu." Iar Pahomie i-a răspuns: „Hristos este pacea, iar tu m-ai umplut cu totul de tulburare!" şi şi-a făcut cruce, iar diavolul s-a făcut nevăzut.

Diavolul l-a amăgit încă şi pe un monah Valent şi de multe ori i s-a arătat ca un Înger. Iar apoi, luînd chipul lui Hristos şi avînd cu sine pe mulţi diavoli strălucind, blestematul i-a zis: „Iată, a venit Hristos către tine!" Şi astfel, ticălosul Valent a slujit diavolului. Venind însă vremea de a se împărtăşi Părinţii, pe cînd se împărtăşeau toţi, Valent a zis: „Nu voi să mă împărtăşesc, căci eu L-am văzut pe Hristos!", şi atunci fraţii l-au legat ca pe un nebun ieşit din minte – precum povesteşte Paladie (la Coresi).

Ia aminte că marele Macarie Egipteanul – întrebat fiind cum poate înţelege şi osebi cineva lucrurile, de vreme ce diavolul se preface în Înger de lumină şi cele ale rătăcirii se fac asemenea cu cele ale darului? – răspunde că cele ale darului au bucurie, pace şi dragoste; iar cele ale rătăcirii sînt tulburătoare şi nu au dragoste şi bucurie către Dumnezeu. Căci întru dar se află ipostasul adevărului" (întrebarea a 3-a la *Cuvîntul al 8-lea*). [...] Iar Sfîntul Pavel cel din muntele Latro, întrebat fiind de ucenicul său ce osebire are lumina diavolului de lumina darului, a răspuns că „lumina puterii celei potrivnice este în chip de foc fumegător, asemenea cu focul cel simţit, şi cînd se vede de către un suflet smerit şi curăţit, acela se află către dînsa fără gust şi o urăşte. Iar buna lumină a Celui bun este pricinuitoare de bucurie; ea sfinţeşte şi umple sufletul de lumină şi de bucurie, făcîndu-l blînd şi iubitor de oameni" (capitolul 63 al Sfîntului Calist). (n. aut.)

[130] Iar marele Vasilie, tîlcuindu-l pe Isaia, zice că diavolul se preface în Înger de lumină şi pentru toţi cei ce socotesc drept fericire bogăţia, slava, îndulcirile trupeşti, frumuseţea trupurilor şi lucrurile pămînteşti. De aceea – după Teologul Grigorie – şi Proorocul David numea „luminare" desfătarea şi benchetuirea, care cu adevărat erau noapte şi întuneric, zicînd: „Şi noaptea este luminare întru desfătarea mea" (*Psalmul 138*:11). (n. aut.)

16 Iarăşi zic: Să nu mă socotească cineva că sînt fără minte! Iar de nu, măcar ca pe un fără-de-minte primiţi-mă, ca să mă laud şi eu puţin.

Zice: Deşi m-am îndreptăţit mai înainte către voi pentru că mă voi lăuda, nu sînt mulţumit numai cu cele zise, ci vi le mai spun o dată, ca să nu socotească cineva dintre voi că sînt nebun şi fără de minte. Căci a se lăuda cineva la întîmplare, fără a fi silit să o facă, este cu adevărat semn de nebunie şi de nesocotinţă.[131] Eu însă nu fac aceasta, nu mă laud ca un nebun fără de minte, fără a avea pricină şi nevoie, ci fiind silit. De aceea trebuie a fi socotit ca înţelept; dar, dacă mă veţi socoti totuşi nebun (cu toate că de nevoie mă laud), nu mă lepăd nici de aceasta. Deci răbdaţi-mă ca pe un nebun, ca să mă laud şi eu, asemenea apostolilor mincinoşi, însă pentru a mă lăuda numai „puţin".

17 Ceea ce grăiesc, nu grăiesc după Domnul, ci ca întru neînţelepţie, în această stare a laudei.

Zice: Ceea ce spun, adică graiurile laudei, nu este după voia Domnului, fiindcă par a fi de mîndrie.[132] Scopul şi sfîrşitul lor este însă prea-unit cu voia Domnului. Şi nu a zis: „întru nebunie" ci: „ca întru neînţelepţie", căci – zice – lauda mea se potriveşte cu nebunia şi cu necunoştinţa, însă nu este cu adevărat nebună. Şi, ca să nu socoteşti tu – o, cititorule! – că grăieşte cu neînţelepţie, iar nu după voia Domnului, în tot cuprinsul scrisorii, Pavel a adăugat: „în starea laudei", adică în pricina laudei, zicînd: Grăiesc aşa doar în privinţa laudei, ca şi cum aş fi nebun, cu toate că nu sînt.

18 Fiindcă mulţi se laudă după trup, mă voi lăuda şi eu.

Zice: Mulţi se laudă după trup, adică din lucrurile din afară ale lumii, din neamul bun, de la tăierea împrejur, pentru că strămoşii lor sînt Evrei. Căci aceasta e ceea ce a zis Pavel mai sus, că nu grăieşte după Domnul lăudîndu-se cu asemenea privilegii ale trupului, căci ce folos este sufletului a fi cineva din strămoşi Evrei? Negreşit, nici unul! Deci zice: Nu le socotesc drept faptă bună, dar, fiindcă acei apostoli mincinoşi se laudă întru ele, sînt silit aici a mă asemăna cu ei, lăudîndu-mă şi eu.

---

[131] Vezi despre aceasta subînsemnarea zicerii „ca – precum este scris – cel ce se laudă întru Domnul să se laude" (*1 Corinteni* 1:31). (n. aut.)

[132] Despre aceasta zice şi Teodorit: „Este lege stăpînească, învăţînd ca, «atunci cînd veţi face cele ce vi s-au poruncit vouă, să ziceţi: Slugi netrebnice sîntem, că ce am fost datori a face am făcut" (*Luca* 17:10). De aceea zice dumnezeiescul Pavel: «Ceea ce grăiesc, nu grăiesc după Domnul», în loc de: Acestea le zic în afara legii Lui." (n. aut.)

19 Pentru că voi, înțelepți fiind, îngăduiți bucuros pe cei neînțelepți.

Voi – zice – mă siliți a mă lăuda și a zice acestea! Căci – dacă nu ați fi îngăduit laudele acelor apostoli mincinoși, deși vedeți că vă vătămați și vă păgubiți din pricina lor – eu nu aș fi voit niciodată a mă lăuda.

Iar „neînțelepți" și necunoscători îi numește pe cei ce se laudă cu privilegiile trupești, adică ale trupului și ale neamului. Căci, dacă este în rușine de nebunie și de necunoștință a se lăuda cineva chiar întru cele duhovnicești, cu cît mai mult e a se lăuda întru cele ce nu sînt duhovnicești? Iar cuvîntul că sînt „înțelepți" pare a fi blînd și lăudător, dar e mai mult defăimător și mustrător, zicîndu-le: Voi păcătuiți întru cunoștință, ca unii ce sînteți înțelepți! Căci, dacă ați fi nebuni și fără de minte, ați fi vrednici de iertare.

20 Căci răbdați dacă vă robește cineva,

Vezi, cititorule, cum Pavel zice că cei din Corint aveau rînduială de robi, fiind robiți cu covîrșirea apostolilor mincinoși?

de vă mănîncă cineva, de vă ia ce e al vostru,

Vezi, iubitule, cum, prin aceste cuvinte, Apostolul dovedește că apostolii mincinoși luau bani cu covîrșire? Căci zicerea „vă mănîncă" arată multa lor răpire. încît cu adevărat și potrivit a zis mai sus despre dînșii: „întru ceea ce se laudă ei"; căci aceia doar se lăudau că nu iau, fățărnicindu-se, dar cu adevărat luau.

de se sumețește cineva,

Adică: Dacă cineva se sumețește asupra voastră și vă stăpînește în chip tiranic, voi răbdați! Căci domnii și stăpînitorii voștri, apostolii mincinoși, vă sînt îngreuietori și însărcinători.

de vă bate cineva peste obraz – spre necinste o zic.

Ai văzut covîrșirea necinstei și a ocării apostolilor mincinoși față de Corinteni? Căci se foloseau de ei ca de niște robi cumpărați. Pavel zice însă acestea nu doar că apostolii mincinoși îi băteau peste obraz pe Corintenii, ci pentru că ei nu pătimeau mai puține rele de la aceia decît robii ce sînt bătuți peste obraz. Și zice: „Spre necinstea" și ocara voastră, Corintenilor, spun aceasta, căci ce altceva este mai necinstit decît ceea ce fac apostolii mincinoși, care vă iau banii, apoi și slobozenia și cinstea, folosindu-se de voi ca de niște robi?!

21 Ca şi cum noi am fi slăbit.

Zice: De ce voi, Corintenii, îi răbdaţi pe apostolii mincinoşi care vă fac unele ca acestea? Oare pentru că noi, adevăraţii Apostolii ai lui Hristos, am slăbit şi nu am putea să ne folosim de o astfel de stăpînire tiranică asupra voastră? Ba! – fiindcă şi noi putem cu adevărat a ne purta faţă de voi cu ocară şi în chip stăpînesc, dar nu voim să facem aceasta, chiar dacă voi socotiţi că nu putem – precum zice Teodorit. Deci Pavel pune toată pricina mîndriei apostolilor mincinoşi în seama supunerii Corintenilor, care se aşezau în rînduială de robi. Şi zice: Voi, fiindcă vă supuneţi apostolilor mincinoşi precum nişte robi, vă faceţi pricinuitori lor spre a vă necinsti, iar mie spre a vă scrie mustrările acestea.

Dar în orice ar îndrăzni cineva – întru neînţelepţie zic –
îndrăznesc şi eu!

Vezi că aici Pavel numeşte lauda „îndrăznire" şi nesocotinţă, şi zice încă o dată: Eu vin să mă laud fiind silit de nevoie! – cu toate că mai înainte a spus atîtea cuvinte îndreptătoare şi prevenitoare despre lauda sa. Apostolul face aceasta ca să ne înveţe a nu ne lăuda fără a fi nevoie. Deci zice: În orice lucru îndrăzneşte cineva a se lăuda, întru acela îndrăznesc şi eu! – adică: Cîte îndreptăţiri au acei apostoli mincinoşi, acelea nu lipsesc nici de la noi! Şi mai departe spune care sînt acestea:

22 Sînt ei Evrei? Sînt şi eu! Sînt ei Israiliteni? Israilitean sînt şi eu!
Sînt ei sămînţa lui Avraam? Sînt şi eu!

Fiindcă nu toţi Evreii erau şi Israiliteni – căci şi Moavitenii şi Amanitenii, fiii lui Lot, erau Evrei, dar nu erau Israiliteni, adică din neamul lui Iacov, care mai pe urmă s-a numit „Israil" – Pavel, arătîndu-şi evghenia [„nobilitatea", n. m.] sîngelui şi a neamului său, zice: Dacă apostolii mincinoşi se laudă că sînt Israiliteni, din sămînţa lui Avraam – adică din Isaac, cel născut din făgăduială – atunci şi eu mă pot lăuda întru acestea!

23 Sînt ei slujitori ai lui Hristos? Ca un neînţelept grăiesc:
Eu mai mult ca ei!

Unii zic că nu se cuvenea ca Apostolul să facă cuvîntul după asemănare, ci că ar fi trebuit să tăgăduiască cu totul că apostolii mincinoşi erau slujitori ai lui Hristos. Noi însă, mai sus, spuneam că Pavel i-a arătat pe aceia că nu sînt

slujitori ai lui Hristos, fiindcă i-a numit „apostoli mincinoşi"; iar acum, începînd a se asemăna cu dînşii, aduce dovada prin fapte şi dă cititorului să înţeleagă că el este cu adevărat slujitor al lui Hristos, iar aceia nu sînt. Deci zice: Deşi apostolii mincinoşi s-ar numi „slujitori ai lui Hristos", eu sînt mai mult decît dînşii! Şi dumnezeiescul Pavel numeşte iarăşi neînţelepţie şi nebunie lauda aceasta, pentru noianul smeritei sale cugetări.[133]

Întru osteneli mai mult, întru bătăi cu asupră, în închisori peste măsură,

Aici, Pavel numără însuşirile care îi arată pe adevăraţii Apostoli ai lui Hristos. Şi, lăsînd deoparte semnele şi minunile, începe de la ispitele şi necazurile pe care le sufereau, zicînd: Eu, adevăratul Apostol al lui Hristos, sufăr mai multe osteneli, umblînd din loc în loc, învăţînd noaptea şi ziua şi lucrînd cu mîinile mele. Pe lîngă acestea, sufăr răni şi bătăi, şi nu puţine, ci „peste măsură". Iar răul cel mult mai mare – zice – e că mă aruncă şi în temniţe.

Iar cuvintele „peste măsură" şi „mai mult" se zic şi prin asemănare cu apostolii mincinoşi, dar arată şi multa covîrşire şi întindere a ostenelilor, a bătăilor şi a întemniţării fericitului Pavel. Însă unii zic că acestea se zic doar cu al doilea înţeles, iar nu prin asemănarea cu apostolii mincinoşi,

în morţi de multe ori.

Zice: Nu numai că „în toate zilele mor" – precum zicea în epistola întîi către Corinteni (capitolul 15:31) – dar mă bag şi în primejdii cu adevărat aducătoare de moarte.

24 De la Iudei, de cinci ori am primit patruzeci de lovituri de bici fără una.

Pentru ce „fără una"? Aşa spunea *Legea*. Căci cel ce ar fi luat mai mult de patruzeci de lovituri ar fi fost ne-cinstit,[134] şi de aceea Moisi a rînduit ca celui ce a greşit să i se dea patruzeci de lovituri fără una, adică treizeci şi nouă, socotind că cel ce bate, pornindu-se de mînie, [s-ar fi putut întîmpla să greşeas-

---

[133] Iar Teodorit zice că întru darurile fireşti ale apostolilor mincinoşi, adică evghenia de a fi din sămînţa lui Avraam, Pavel a zis că e asemenea cu dînşii; iar întru isprăvile de voie, adică întru slujirea lui Hristos, zice că e mai presus de aceia. (n. aut.)

[134] Căci *A Doua Lege* rînduieşte aşa: „Dacă celui vinovat i se va cuveni bătaie, să poruncească judecătorii să fie pus jos şi să fie bătut înaintea lor, după măsura vinovăţiei lui. I se pot da pînă la patruzeci de lovituri, iar nu mai mult, ca nu cumva fratele tău, din pricina multelor lovituri, să se ruşineze înaintea ochilor tăi" (*Deuteronomul* 25:2,3). (n. aut.)

că] şi să dea vreo lovitură mai mult. Astfel, cel bătut nu era ne-cinstit, fiindcă nu i se dădeau mai multe lovituri decît spunea *Legea*. Deci Pavel a fost bătut de Iudei de cinci ori, primind o sută nouăzeci şi cinci de lovituri.

25 De trei ori am fost bătut cu toiege; o dată am fost împroşcat cu pietre;

În *Faptele Apostolilor*, Sfinţitul Luca nu arată toate cele pătimite de fericitul Pavel[135], fiindcă nu a scris *Faptele* spre laudă, încît să spună tot şi să nu lase nimic deoparte, ci ca să le arate pe cele mai multe şi mai de nevoie.

de trei ori s-a sfărîmat corabia cu mine,
o noapte şi o zi am fost întru adînc.
26 În călătorii de multe ori,

Cineva ar putea zice: O, fericite Pavele! – dacă te-ai învăluit de furtună şi s-a stricat corabia cu tine în noian, ce are a face cu acestea evanghelia? Apostolul răspunde, zicînd: Din pricina evangheliei s-a stricat corabia cu mine, eu fiind trimis în călătorii îndelungate pe pămînt şi pe mare. Şi zice că a petrecut înotînd în mare „o noapte şi o zi", pînă ce a ieşit la uscat. Iar unii zic că Pavel numeşte aici „adînc" un puţ uscat în care s-a ascuns după ce a scăpat de primejdia ce i s-a întîmplat în Listra.[136]

în primejdii de rîuri,

---

[135] Aşa zice Sfinţitul Teofilact, dar Sfinţitul Luca pomeneşte în *Fapte* că Pavel a fost bătut cu toiege şi împroşcat cu pietre. Întîia oară zice că a fost bătut cu toiege la Filipeni: „Şi s-a sculat şi mulţimea împotriva lor (asupra lui Pavel şi asupra lui Sila). Şi judecătorii, rupîndu-le hainele, au poruncit să-i bată cu toiege. Şi, după ce le-au dat multe lovituri, i-au aruncat în temniţă" (*Faptele Apostolilor* 16:22, 23). Iar a doua oară atunci cînd căpitanul peste o mie a zis celui peste o sută să-l cerce cu bătăi, căruia Pavel i-a zis: „Oare vă este îngăduit să bateţi un cetăţean roman şi nejudecat?" (*Faptele Apostolilor* 22:25). Se vede însă că Pavel a fost bătut cu toiege de trei ori, adică şi de către cei de alt neam şi de Elini, cu lovituri nenumărate, afară de cele primite de la Iudei. Şi Pavel a fost împroşcat cu pietre în Listra şi în Dervi, cetăţi ale Licaoniei, după cum zice Sfinţitul Luca: „Iar din Antiohia şi din Iconia au venit Iudei care au atras mulţimile de partea lor şi, bătînd pe Pavel cu pietre, l-au tîrît afară din cetate, socotind că a murit" (*Faptele Apostolilor* 14:19). (n. aut.)

[136] Ioan Damaschinul a tîlcuit acestea alegoric, zicînd că firea omenească s-a răsturnat cu corabia de trei ori: o dată în Rai, prin călcarea poruncii dumnezeieşti; a doua oară la potop şi a treia oară după ce a primit *Legea*. Şi zice că firea omenească „a fost întru adînc o noapte şi o zi", „noapte" însemnînd vieţuirea dinaintea venirii lui Hristos întru întunecata rătăcire, iar „zi" petrecerea cea luminată cu Hristos a botezului. Iar Teodorit tîlcuieşte acest „o noapte şi o zi am fost întru adînc" aşa: Stricîndu-se corabia, am petrecut toată noaptea şi ziua purtat de valuri încoace şi încolo. (n. aut.)

Fericitul Pavel s-a primejduit nu numai în mare, ci şi în rîuri, pe care era silit a le trece cu mici luntrişoare ori cu altceva.

în primejdii de la tîlhari, în primejdii de la neamul meu,
în primejdii de la păgîni; în primejdii în cetăţi,
în primejdii în pustie, în primejdii pe mare,

Diavolul îi da război pururea-pomenitului Pavel în toate părţile şi în tot locul pe unde umbla şi petrecea – cînd cu o mijlocire, cînd cu alta – iar apoi Hristos îl arăta iarăşi biruitor asupra tuturor ispitelor şi îl încununa. Căci şi tîlharii s-au sculat asupra lui şi îl prindeau pe drumuri, şi cei de alte seminţii; şi de la Elini cerca multe primejdii; la fel şi de la cei de o seminţie cu el, de la Iudei, care îl vrăjmăşuiau mai mult decît ceilalţi, sălbăticindu-se asupra lui ca nişte fiare, pentru că, Evreu fiind, crezuse în Hristos şi propovăduia numele Lui. Dar oare de trei ori fericitul Apostol al Domnului era fără primejdie cînd se afla în vreo cetate? Nu! Sau rămînea fără primejdie cînd se afla în vreun loc pustiu? Nici acolo nu-şi afla odihnă cel vrednic de ceruri! Iar dacă fugea de pe pămînt, îl luau în primire primejdiile mării.

în primejdii între apostolii mincinoşi;

Aceasta este o ispită mult mai supărătoare, a se primejdui şi a se goni cineva de către cei ce se arată că ar fi fraţi curaţi şi adevăraţi, dar sînt fraţi mincinoşi, vrăjmaşi şi făţarnici. Pentru răutatea aceasta se plînge şi Proorocul David, jeluindu-se: „De m-ar fi ocărît vrăjmaşul, aş fi răbdat. Iar tu, omule cel întocmai la suflet, dregătorul meu şi cunoscutul meu..." (*Psalmul 54*:14). Şi iarăşi: „Omul păcii spre care am nădăjduit a mărit asupra mea vicleşug" (*Psalmul 40*:9).

27 întru osteneală şi trudă, în privegheri de multe ori,

Nu-i erau destul lui Pavel ispitele pe care le suferea de la cei din afară, de silă, ci vrednicul de fericire se dosădea (necăjea) cu asprime din a lui voinţă, cu osteneli, cu trudă şi cu privegheri.[137]

---

[137] Căci – după Teodorit – aflîndu-se în temniţă cu mîinile legate cu prea-grele lanţuri de fier şi picioarele prinse în butuc, de trei ori fericitul Apostol al Domnului nu dobîndea somn dulce şi odihnitor, ci ochii lui prea-sfinţi şi prea-văzători de Dumnezeu privegheau cea mai mare parte a nopţii întru cinstirea lui Dumnezeu. Mărturiseşte acestea şi întîmplarea din Filipi pe care o povestesc sfinţitele *Fapte* apostoleşti: „Iar la miezul nopţii, Pavel şi Sila, rugîndu-se, lăudau pe Dumnezeu în cîntări, iar cei ce erau în temniţă îi ascultau" (capitolul 16:25). (n. aut.)

în foame şi în sete, în postiri de multe ori, în frig şi în golătate, 28 fără de cele din afară;

Şi, cu toate că pătimea atîtea şi atîtea rele, fericitul Pavel nu avea nici măcar hrana cea de nevoie care să-i mîngîie foamea, nici hainele cele de nevoie pentru a-şi acoperi trupul ce se ticăloşea. Ci învăţătorul lumii se nevoia şi se lupta cu toată lumea flămînd şi gol. Şi el nu înşiră toate cele mîhnitoare pe care le cerca sufletul lui de diamant, ci pe cele mai multe le lasă, căci aceasta însemnează zicerea „fără de cele din afară", adică osebit de celelalte rele ce le suferea, pe care le lasă afară de cuvînt şi nu le povesteşte.[138] Şi, chiar acestea puţine zise, nu le-a zis după fel şi cu amănuntul, ci doar numărul care era mai lesne de înţeles al relelor pătimite: „de cinci ori", „de trei ori", „o dată"; iar relele al căror număr era anevoie de cuprins le-a lăsat fără hotărîre şi fără număr, zicînd numai: „de multe ori", „mai mult" şi „cu covîrşire".

Vezi însă, cititorule, cum Pavel vorbeşte de cîte rele cerca, dar nu spune şi cîte neamuri a întors la credinţa lui Hristos. Întîi, pentru nemărginita sa smerită-cugetare, iar în al doilea rînd ca să ne înveţe şi pe noi că cel ce se nevoieşte a-i folosi prin cuvînt şi prin învăţătură pe fraţii săi, chiar dacă nu s-ar folosi nici unul dintr-înşii, are să-şi ia de la Dumnezeu întreaga plată a nevoinţei şi a ostenelii sale.[139]

năvălire asupra mea în fiecare zi,

Adică: Osebit de toate celelalte greutăţi pe care le sufăr, cea mai rea este această pornire şi ridicare îndrăcită de fiară asupra mea a gloatelor şi noroadelor, în toate zilele, cu socotinţă şi învoire obştească.

---

[138] Teodorit spune că zicerea „fără de cele din afară" e în loc de: Puţine din cele multe am fost silit a povesti. Şi zice că a fi în foame şi în sete era pătimire nevrută a lui Pavel, iar a posti de multe ori era faptă bună a Apostolului, fiind de bună voie.

Însă marele Vasilie nu se dumireşte de ce zice Solomon că „Domnul nu va pedepsi cu foamete sufletele dreptilor" (*Pilde* 10:7), iar Pavel pătimea de foame şi de sete? Şi, dezlegînd nedumerirea, zice că „Solomon nu vorbeşte de foametea cea trupească, fiindcă altminteri ar fi zis: «trupurile dreptilor», ci despre foametea sufletească, zicînd că «nu va pedepsi cu foamete *sufletele* dreptilor». [...]" (tîlcuire la zicerea „postul şi privegherea voastră le urăşte sufletul Meu, *Isaia* 1:17). (n. aut.)

[139] Pentru aceasta zice şi dumnezeiescul Hrisostom aceste cuvinte cu adevărat apostoleşti şi iubitoare de fraţi: „Iarăşi voi zice, iarăşi voi grăi! Căci, deşi nu vor auzi toţi, jumătate vor auzi; deşi jumătate nu vor asculta, o a treia parte; deşi nici a treia, a patra; deşi nici a patra, măcar a zecea; deşi nici zece, măcar cinci; deşi nici cinci, măcar unul; deşi nici unul, cu plata întreagă o voi lua!" (*Cuvînt la Eutropie*).

Ia aminte că zicerea „în foame şi în sete" nu se află scrisă în tîlcuirea Sfinţitului Teofilact. (n. aut.)

purtarea de grijă a tuturor bisericilor.

Aceasta este capul, coroana şi vîrful tuturor ostenelilor lui Pavel al meu, a avea purtare de grijă de toate sfintele Biserici ale lui Dumnezeu! Căci – dacă un iconom ce poartă de grijă a iconomisi o singură casă nu poate răsufla de griji, cu toate că are şi slugi şi alţi iconomi ai casei – ce urmează să înţelegem că pătimea sufletul fericitului Pavel, care, împreună cu atîtea şi atîtea ispite şi primejdii pe care le pătimea, purta grija întregii lumi, pentru sufletele tuturor oamenilor?! După Hrisostom, chiar dacă dumnezeiescul Pavel nu ar fi pătimit nici o altă greutate din afară, războiul acesta din lăuntru pe care îl suferea, valurile cugetărilor şi îngrijirilor care veneau unul peste altul, era de ajuns pentru a-i rupe sfîntul lui suflet şi a-i sfărîma inima şi gîndul în nenumărate bucăţi.[140]

29 Cine este neputincios, şi eu să nu fiu neputincios?

Pentru a nu spune cineva că el purta de grijă fără a cerca vreun lucru de scîrbă, Pavel zice aici şi relele isprăvi pe care le pătimea din această purtare de grijă. Cine – zice – este neputincios şi eu să nu fiu neputincios împreună cu dînsul? Şi vezi, iubitule, că nu a zis: Şi eu mă împărtăşesc de mîhnirea bolnavului – ci: Mă aflu cu sufletul şi cu inima ca cum aş fi eu însumi bolnav. Căci, prin „neputinţă", vei înţelege aici nu numai boala trupului, ci mai ales pe cea a sufletului. Iar aceasta: „cine este neputincios" (adică „cine se îmbolnăveşte"), a zis-o ca să arăte că oricine ar fi fost cel ce se îmbolnăvea – fie mare, în dregătorie şi bogat; fie, dimpotrivă, mic, sărac şi prost – fericitul Pavel se îmbolnăvea împreună cu toţi, fără osebire.

Cine se sminteşte, şi eu să nu mă aprind?

Vezi aici – o, cititorule! – cum sfîntul Apostol a arătat covîrşirea durerii pe care o suferea în sufletul său: „Mă aprind" – zice – adică mă ard şi mă topesc de durere şi mîhnire cînd se sminteşte vreun Creştin.[141] Căci, pentru celelalte

---

[140] De aceea şi înţeleptul Teodorit a tîlcuit zicerea aceasta aşa: „Chiar dacă cei ce ne gonesc ar înceta cîndva, această purtare de grijă pentru Biserici mă topeşte, căci port întru mine toată îngrijirea lumii." (n. aut.)

[141] Despre aceasta scria şi Teologul Grigorie în cuvîntul său dezvinovăţitor: „Să auzim ce zice însuşi Pavel despre Pavel. Las de a zice ostenelile, privegherile, temerile, relele pătimiri în foame şi în sete, în frig, întru golătate; pe vrăjmăşuitorii cei din afară, pe împotrivitorii cei din lăuntru; las goanele, temniţele, legăturile, pîrîşii, judeţurile, bătăile cu toiege, înconjurarea; primejdiile de pe pămînt şi cele de pe mare, afundarea, stricarea corabiei; primejdiile de la tîlhari, primejdiile de la neamul său, primejdiile întru apostolii mincinoşi; viaţa din lucrul mîinilor sale, propovăduirea evangheliei fără plată. Că era privelişte şi Îngerilor, şi oamenilor,

rele şi ispite ce pătimea, dumnezeiescul Pavel se bucura, fiindcă le pătimea pentru stăpînul său Hristos; iar pentru sminteile şi ispitele ce le pătimeau fraţii lui, Creştinii, mai ales cînd aceia erau săraci şi aruncaţi, fericitul său suflet se rănea şi se mîhnea din inimă. Proorocul David ne dă să înţelegem că zicerea „mă aprind" este în loc de: „mă smintesc". Căci – precum a zis mai sus: „Cine este neputincios, iar eu să nu fiu neputincios?" – aşa zice şi aici Apostolul: Dacă cineva se sminteşte, şi eu arăt că mă smintesc şi mă silesc să vindec patima aceluia ca şi cum ar fi sminteală a mea. Unde ne dă David să înţelegem aceasta? În *Psalmul 9*:22, unde zice: „Cînd se mîndreşte necinstitorul de Dumnezeu, se aprinde săracul!", adică se sminteşte, văzînd şi socotind că păcătoşii, necinstitorii de Dumnezeu şi nevrednicii sînt bogaţi, şi dregători şi se mîndresc.

30 Dacă trebuie să mă laud, mă voi lăuda cu neputinţele mele!

Aici, cerescul călător Pavel numeşte „neputinţă" goanele şi celelalte împrejurări şi ispite ce i se întîmplau. Căci, cînd cineva este flămînd, bătut şi izgonit, şi se strică corabia cu dînsul şi pătimeşte toate celelalte rele, atunci se arată şi omeneasca neputinţă. Pavel nu pomeneşte aici de minuni nicidecum, pentru că acelea erau în chip vădit dar şi putere a lui Dumnezeu, iar greutăţile acestea, pe lîngă ajutorul şi puterea lui Dumnezeu, arată încă şi mărimea de suflet a celui ce le rabdă.

31 Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos,
Cel ce este binecuvîntat în veci, ştie că nu mint!

În cele zise înainte, fericitul Pavel nu-L aduce niciodată ca martor pe Dumnezeu spre adeverirea şi încredinţarea cuvintelor sale, ci numai aici. Poate că face aceasta pentru că ceea ce va să spună că a pătimit era mai veche şi mai neştiută Corintenilor, în vreme ce restul pătimirilor de care a vorbit mai înainte – adică îngrijirea Bisericilor, ridicarea noroadelor asupră-i şi celelalte – erau cunoscute şi arătate celor din Corint.

32 În Damasc, dregătorul regelui Areta păzea cetatea Damascului,
ca să mă prindă,

---

stînd între Dumnezeu şi oameni, pentru aceştia nevoindu-se, iar lui Dumnezeu aducîndu-i apropiat norod ales. Afară de acestea, cine ar fi vrednic a povesti tulburarea lui cea de toate zilele, purtarea lui de grijă pentru fiecare, îngrijirea lui pentru toate bisericile, împreună-pătimirea şi iubirea de fraţi către toţi? De se poticnea cineva, Pavel se îmbolnăvea; unul se sminteа, şi Pavel ardea." Ia aminte că din aceste cuvinte ale Teologului a adunat Sfîntul Andrei acele două tropare ale litiei la praznicul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel. (n. aut.)

Vezi – o, cititorule! – cît de mare era vrăjmăşia pe care o cerca prea-viteazul Pavel, de vreme ce, pentru el singur, stăpînitorul cetăţii păzea din toate părţile cetatea Damascului cu cete de ostaşi. Şi, cu adevărat, mai marele neamului şi stăpînitorul Damascului nu s-ar fi pornit cu atîta turbare şi silă, dacă rîvna pentru Hristos a lui Pavel nu ar fi aprins toate ţinuturile acelea şi nu ar fi întors multă mulţime de norod la credinţa lui Hristos.

Iar împăratul Areta îi era socru lui Irod al patrulea, cel ce îl omorîse pe Înainte Mergătorul.

33 şi pe fereastră, într-o coşniţă, m-am slobozit peste zid şi am scăpat din mîinile lui.

Pavel a zburat şi a scăpat din mîinile stăpînitorului Damascului, păzind legea Stăpînului Hristos şi însăşi pilda Lui. Căci Domnul nu numai că a poruncit ucenicilor Săi, zicînd: „Cînd vă vor goni din cetatea aceasta, fugiţi în cealaltă!" (*Matei* 10:23), dar, cînd a auzit că Irod l-a închis în temniţă pe Ioan, S-a dus în părţile Galileei: „Auzind – zice – Iisus că Ioan a fost închis, S-a dus în Galileea" (*Matei* 4:12). La fel a fugit şi Pavel din mîinile stăpînitorului Damascului, bine făcînd, fiindcă nu se cuvine a ne arunca de sine în ispite.[142] Căci, cînd nu putem să fugim de ispitele şi relele ce avem să le pătimim, atunci numai Dumnezeu poate să ne scape de ele şi doar de la El se cuvine să cerem şi să aşteptăm izbăvirea. Iar cînd ispita este măsurată, atunci se cuvine ca şi noi să aflăm meşteşuguri şi mijloace ca să scăpăm, dar şi atunci să punem totul doar în seama lui Dumnezeu. Aşa a făcut şi Pavel, căci a aflat meşteşug de a scăpa, pogorîndu-se cu coşniţa peste zidul Damascului şi astfel scăpînd de primejdii.[143] Căci el, măcar că dorea a fi cu Hristos în cele cereşti,

---

[142] Şi Teologul Grigorie zice: „Lege este a nu veni către nevoinţă de voie, pentru cruţarea prigonitorilor şi a celor mai neputincioşi, dar nici să ne ferim de nevoinţă. Căci cel dintîi este lucru de obrăznicie, iar al doilea este de nebărbăţie" (*Cuvînt la moartea marelui Vasilie*). Vezi şi *Canonul 13* al Sfîntului Mucenic Petru al Alexandriei, care vorbeşte despre aceasta pe larg. Iar în *Canonul 10*, el zice mai cu osebire despre Apostolul Pavel aşa: „Căci şi acela care a suferit multe goane – fericitul Apostol Pavel, zic – a arătat şi multe nevoinţe de lupte, cunoscînd că mai bine este a se topi şi a fi împreună cu Hristos. Dar el a adăugat: «Mai de nevoie este pentru voi a rămîne în trup» (*Filipeni* 1), căci – pîndind nu folosul său, ci pe al multora, ca să se mîntuiască – socotea mai de nevoie decît odihna sa a rămîne lîngă fraţi şi a purta grijă de ei." Şi dumnezeiescul Hrisostom zice: „Ştiind acestea, trebuie să păzim măsurile şi să nu ne dăm spre moarte de sine-ne, chiar dacă am avea nenumărate greutăţi; dar nici să ne lepădăm şi să ne lenevim atunci cînd sîntem traşi pentru cele ce se socotesc ale lui Dumnezeu, ci, cutezînd, să ne sprintenim (adică să ne gătim spre mărturisire), preţuind mai mult viaţa viitoare decît pe aceasta" (*Cuvîntul 85* la *Evanghelia lui Ioan*). (n. aut.)

[143] Despre aceasta, marele Macarie zice că Apostolilor nu li se îngăduia să facă atîtea minuni cîte voiau, ci numai cîte erau de folos, „cîte erau cerute de iconomia lui Dumnezeu. Ast-

dorea încă şi mîntuirea oamenilor, şi de aceea se păzea pe sine, ca să propovăduiască neamurilor şi să întoarcă multe suflete la Hristos. Pe lîngă acestea, el a scăpat fiindcă nu venise încă vremea să mărturisească şi să moară pentru Hristos, întîmplarea aceasta petrecîndu-se la începutul întoarcerii sale către Hristos, precum mărturisesc *Faptele Apostolilor*, zicînd aşa: „Apoi (după întoarcerea sa) propovăduia în sinagogi pe Iisus, că Acesta este Fiul lui Dumnezeu. Şi se mirau toţi care îl auzeau şi ziceau: Nu este oare acesta cel care prigonea în Ierusalim pe cei ce cheamă acest nume şi a venit aici pentru aceea ca să-i ducă pe ei legaţi la arhierei? Şi Saul se întărea mai mult şi tulbura pe Iudeii care locuiau în Damasc, dovedind că Acesta este Hristos. Şi, după ce au trecut destule zile, Iudeii s-au sfătuit să-l omoare. Şi s-a făcut cunoscut lui Saul vicleşugul lor. Şi ei păzeau porţile şi ziua, şi noaptea, ca să-l ucidă. Şi, luîndu-l ucenicii lui noaptea, l-au coborît peste zid, lăsîndu-l jos într-o coşniţă (*Fapte* 9:20-25).

---

fel, pe cînd Pavel – om care avea pe Mîngîietorul, adică pe Duhul Sfînt – era pîndit de mai marele neamului, dacă darul ce era împreună cu el ar fi voit, ar fi făcut ca zidul să se rupă. Dar Apostolul s-a slobozit prin coşniţă. Unde era aşadar dumnezeiasca putere care era împreună cu dînsul? Acestea se făceau după iconomie: ei [Apostolii] făceau semne şi minuni la unele lucruri, iar la altele erau neputincioşi, spre a se desluşi credinţa necredincioşilor şi a celor credincioşi şi a se ispiti şi a se arăta stăpînirea de sine [„voinţa liberă", n. m.]" (cuvîntul 26:6). (n. aut.)

CAPITOLUL XII

1 Însă a mă lăuda nu-mi este de folos, ci voi veni întru vedeniile şi descoperirile Domnului.

Fiindcă se mută la alt fel de laudă – la cel descoperitor, care nu are atîta plată – şi pentru că acesta îl făcea pe el slăvit şi strălucit înaintea multora care nu cercetau cu deamănuntul, fericitul Pavel zice: Nu-mi este de folos a mă lăuda mai mult întru ispitele şi relele pe care le pătimesc pentru Hristos, căci acestea sînt cu adevărat laudele cele mari. Şi nu-mi este de folos – zice – a mă lăuda întru acestea întîi pentru ca să nu cad în mîndrie, iar apoi pentru că sînt silit a spune şi alte laude, cele ale descoperirilor, deşi nici acestea nu-mi sînt de folos, tot din pricina mîndriei. Dar, chiar dacă nu vei spune altora descoperirile acestea – o, fericite Pavele! – nu le ştii singur? Şi, ştiindu-le, nu te mîndreşti? Aşa este – zice – însă nu ne mîndrim atît de mult atunci cînd doar noi singuri ne ştim faptele bune şi darurile, cît ne mîndrim cînd le spunem şi le arătăm la alţii. Însă Pavel zice că lauda descoperirilor îl aduce la mîndrie nu pentru că avea să se mîndrească, ci ca să ne înveţe să nu arătăm altora darurile primite de la Dumnezeu, ci să le păzim ascunse şi tăinuite în sine-ne. Lui Pavel nu-i era de folos a se lăuda întru descoperirile sale şi din altă pricină: pentru ca să nu socotească cineva că el s-a făcut mai presus de ceea ce se vedea, adică mai presus de om, precum zice mai jos.

Apostolii mincinoşi, chiar fără a avea vreun dar şi descoperire dumnezeiască, se făleau că le au; iar Pavel, cu toate că avea a spune atîtea şi atîtea descoperiri ale Domnului de care se învrednicise, pomeneşte şi arată aici doar una singură, şi încă fiind silit, fără a voi. Să ştii însă – o, cititorule! – că descoperirea se osebeşte de vedenie, fiind ceva mai mult decît aceasta: fiindcă vedenia arată numai unele taine, iar descoperirea arată şi lucruri mai adînci decît cele ce se văd.[144]

2 Cunosc un om în Hristos, care acum paisprezece ani –

---

[144] Astfel, în *Apocalips* (adică întru „descoperire"), vedem că Teologul Ioan nu ştia ce sînt acele multe minuni, şi ele trebuiau să îi fie descoperite de către Înger, căci zice: „Şi Îngerul mi-a zis: De ce te miri? Eu îţi voi spune taina femeii şi a fiarei care o poartă şi care are cele şapte capete şi cele zece coarne" (capitolul 17:7).

Şi Sfîntul Macarie zice că una este vedenia şi luminarea, şi alta descoperirea: „Este simţire şi este vedenie şi luminare. Cel ce are luminarea este mai mare decît cel ce are simţirea, căci mintea lui s-a luminat [...]. Însă alta este *apocalipsa* (adică descoperirea), căci într-însa se descoperă sufletului lucruri şi taine mari ale lui Dumnezeu" (*Cuvîntul al 7-lea*, răspunsul 5). (Despre *Apocalips* vezi la tîlcuirea zicerii „de vă voi grăi întru descoperire", *1 Corinteni* 14:6). (n. aut.)

Fericitul Pavel nu arată aici toate descoperirile pe care le-a văzut – precum am zis – (fiindcă cuvîntul s-ar fi făcut însărcinător şi greu, fiind multe), dar nici nu le trece sub tăcere pe toate, ci arată doar una, ca să dovedească astfel că e silit să facă aceasta. Şi Pavel a adăugat a zice: „în Hristos", ca să nu spună apostolii mincinoşi că fusese răpit de demoni, precum Simon. Şi nu fără cuvînt şi fără pricină zice că văzuse descoperirea aceasta cu „paisprezece ani mai înainte", ca să înveţi tu, cititorule, că: 1) cel ce a tăcut şi a ascuns vedenia atîta vreme negreşit nu ar fi voit să o arate nici acum, dacă nu ar fi fost silit de nevoie; şi 2) că, de vreme ce se învrednicise de asemenea descoperiri cu paisprezece ani mai înainte, cît de mare era Pavel şi cîte daruri avea acum, după ce suferise pentru Hristos atîtea şi atîtea primejdii? Şi nu vorbeşte la persoana întîi, adică: „eu am văzut", ci la a treia: „ştiu un om", ca şi cum ar fi fost vorba de altul ce ar fi văzut descoperirea aceea. Apostolul face aşa întîi pentru smerita-cugetare – cum şi Evanghelistul Ioan a vorbit despre sine la persoana a treia: „Deci a ieşit celălalt ucenic, care era cunoscut arhiereului" (*Ioan* 18:16); şi iarăşi: „şi cel ce a văzut a mărturisit, şi adevărată este mărturia lui" (*Ioan* 19:35) – apoi, pentru că mulţi – şi din afară [din afara Bisericii, n. m.], şi din lăuntru – obişnuiesc a-şi povesti isprăvile la persoana a treia, ca şi cum le-ar fi făcut alţii.

fie în trup, nu ştiu; fie în afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie – a fost răpit pînă la al treilea cer.

Vezi smerita-cugetare a cerescului călător Pavel, care mărturiseşte că nu ştie dacă era cu trup sau fără trup cînd a fost răpit?![145]

---

[145] Nu numai pentru smerita-cugetare mărturiseşte Pavel aici că nu ştia dacă era cu trup sau afară de trup cînd a fost răpit la cer, ci şi pentru că într-adevăr nu ştia. Şi, chiar dacă ar fi voit să spună, nu ştia ce să spună. Aşa scrie într-una din surpările asupra lui Achindin acel Teolog şi străvăzător, dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului, care prin cercare, pătimind şi ispitindu-se, ştia taina dragostei către Dumnezeu cea mai presus de cunoştinţă şi mai presus de fire, precum zice el însuşi: „Dumnezeiasca răpire către cei vrednici de taina aceasta se face aşa: în vremea cînd au să se răpească, aceştia se învrednicesc mai întîi de o dumnezeiască şi negrăită strălucire, care se socoteşte de ei că vine de sus. Această negrăită strălucire le răpeşte îndată mintea din toate cele simţite şi gîndite şi, ridicîndu-i pe aceia mai presus de ei înşişi, îi face cu totul ai ei. Astfel, cel ce pătimeşte această fericită schimbare şi luminare mai presus de înţelegere, fiind ieşit din toate şi din sine, nu ştie dacă întru acea vreme este cu trup sau fără de trup. Căci pătimind atunci de către cea mai mare (adică de dumnezeiasca strălucire), şi mai bună şi mai presus de fire, mintea nu poate săvîrşi cele ale firii sale, adică nu poate înţelege ceva din cele ce sînt şi nici chiar pe sine-şi, aflîndu-se sub acea negrăită ţinere dumnezeiască. Fiindcă, dacă ar înţelege ceva din cele ce sînt sau starea sa, nu ar mai fi întru Dumnezeu, nu ar mai fi răpită către acea una ascunsă mai presus de minte. Iar după ce se lasă de către luminarea aceea negrăită şi se întoarce întru sine, atunci [cel răpit] cunoaşte că întru

Iar prin „al treilea cer", poţi să înţelegi: 1) în multe locuri, *Sfînta Scriptură* numeşte „cer" aerul: „Şi veţi stăpîni peste păsările cerului" – adică ale aerului sau ale văzduhului (*Facerea* 1:18), şi: „păsările cerului" (*Psalmul 8*:8) şi: „dea ţie Domnul din roua cerului" (*Facerea* 27:28); 2) „cer" numeşte tăria, căci zice Moisi: „Dumnezeu a numit tăria «cer» (*Facerea* 1:8); şi 3) „cer" numeşte cerul cel întins care s-a făcut la începutul lumii împreună cu pămîntul şi

---

acea vreme era afară de sine, că pătimea ceva străin, mai presus de firea sa, şi că într-adevăr nu ştia dacă era în trup sau afară de trup." Ia aminte că acestea le-am scris doar după înţelegerea cuvintelor sfîntului de care îmi aduceam aminte, iar nu cuvînt cu cuvînt, căci nu aveam de faţă cartea dumnezeiescului părinte. Şi bagă de seamă că mintea, răpindu-se de dumnezeiescul dar, deşi se face mai presus de firea sa, totuşi nu se tulbură şi nu pătimeşte vreo schimbare spre rău, aşa cum păţesc proorocii mincinoşi şi vrăjitorii, care se înşală de către demoni; ci, rămînînd curată şi netulburată, se schimbă în bine, aflîndu-se mai presus de fire, întru uimire şi în mirare. Şi vezi subînsemnările zicerii „ştiţi că atunci cînd eraţi păgîni" (*1 Corinteni* 12:2). [...] Şi ia aminte că, după Sfîntul Grigorie Teologul şi după toţi părinţii cei trezviţi, dacă cineva nu se învredniceşte de luminarea cea în inimă (care se numeşte *şi enipostatică*, pentru că rămîne în suflet după deprindere şi nu se face şi desface din înţelegere), aşadar, dacă nu se va lumina mai întîi inima, mintea nu poate să se răpească spre Dumnezeu. Căci, povăţuindu-se de luminarea aceea ce se înmulţeşte şi se revarsă din inimă – precum zice Iosif Calotheti – mintea se urcă spre descoperiri dumnezeieşti ale puterii, ale înţelepciunii şi ale bunătăţii lui Dumnezeu. Ea e răpită către însuşirile cele pururea vecuitoare şi fireşti ale lui Dumnezeu, cele mai înainte de facerea zidirii, şi vede împlinirile celor ce se vor face şi priveşte încă alte negrăite taine cîte ar voi să i le descopere Duhul Sfînt, măsurat după curăţia ei. (Vezi şi în *Filocalia*, la Calist Catafyghiotul, de la capitolul 52 pînă la 69.)

Tîlcuind cuvintele marelui Macarie, a zis şi Simeon Metafrastul: „Şi lumina ce a strălucit pe cale împrejurul fericitului Pavel, prin care spune că s-a suit în al treilea cer şi a auzit taine negrăite, nu a fost o luminare de înţelegeri şi de cunoştinţe, ci strălucirea în suflet a puterii Duhului celui bun, prin care toată cunoştinţa se descoperă şi Dumnezeu cu adevărat Se cunoaşte de sufletul cel vrednic şi iubit Lui. Ochii cei trupeşti nu au putut privi covîrşirea acestei străluciri şi au orbit" (capitolul 139). După Grigorie Sinaitul, „dumnezeiasca iubire ce este în inimă, care se numeşte «înspăimîntătoare», înspăimîntă şi uimeşte doar puterile sufletului celui cuprins de iubire, nu îl scoate însă şi din simţiri" (capitolele 58 şi 59). „Iar răpirea scoate mintea cea purtată de Dumnezeu din însăşi simţirea şi doar răsuflarea rămîne în om" (capitolul 59:118). Astfel, cel răpit îşi lasă atunci trupul răsuflînd şi viu, dar nesimţit. Pentru aceasta a zis dumnezeiescul Nil că rugăciunea celor desăvîrşiţi e o răpire a minţii şi întreagă ieşire din simţiri. Pentru aceasta zice şi marele Atanasie (în *Cuvîntul al 4-lea împotriva arienilor*): „Ştiu că Pavel a fost răpit, dar cum a fost răpit nu ştiu." Şi dumnezeiescul Maxim spune că chipul după care face aceasta Dumnezeu rămîne tuturor nespus. Şi ia aminte că taina aceasta a răpirii s-a dat la foarte puţini Sfinţi Părinţi şi abia din neam în neam, cu darul lui Hristos, precum zice Sfîntul Isaac Sirul (în *Cuvîntul 32*, foaia 200). De aceea şi Sfîntul Grigorie al Tesalonicului, în viaţa lui Petru Athonitul, a zis că aceasta este „cu anevoie de grăit şi de dobîndit". Cînd însă se învredniceşte cineva de răpirea aceasta? Sfîntul Isaac răspunde că în vremea rugăciunii (cuvîntul 32, foaia 206). De aceea a zis şi dumnezeiescul Grigorie: „Rugăciunea este curăţia minţii, care se curmă doar de lumina Sfintei Treimi cu înspăimîntare." Şi Sfîntul Nil zice: „Aşezare a rugăciunii este deprinderea nepătimaşă cu iubire prea-nemărginită, răpind mintea iubitoare de înţelepciune la înălţime gîndită" (*Despre rugăciune*, capitolul 53). (n. aut.)

cu celelalte stihii: „Întru început – zice – Dumnezeu a făcut cerul şi pămîntul" (*Facerea* 1:1).[146]

3 Şi-l ştiu pe un astfel de om – fie în trup, fie în afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie –
4 că a fost răpit în Rai şi a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască.

Aici, Pavel zice că, din al treilea cer, a fost răpit în Rai. Dar de ce a fost răpit în cer, unde este Hristos? Pentru ca să nu fie mai înjosit decît ceilalţi Apostoli, care petrecuseră împreună cu Hristos. Dar a fost răpit şi în Rai, fiindcă numele acestui loc era foarte lăudat. De aceea şi Domnul i-a făgăduit tîlharului să i-l dea. Şi Pavel a auzit cuvinte negrăite, pe care nu este îngăduit a le grăi cei ce cugetă lucruri omeneşti şi trupeşti şi nu au cugetare duhovnicească. Iar din aceasta este arătat că aşa-zisa *„Apocalipsă a lui Pavel"* este mincinoasă, pentru că Pavel spune aici că cele ce a auzit erau de negrăit şi de nepovestit, iar acea zisă *Apocalipsă* povesteşte acelea.[147]

Deci, după slovă, unul este cerul şi altul Raiul; iar după alegorie şi anagogic poate este acelaşi sau poate nu este acelaşi, ci altul, de vreme ce mulţi Părinţi vorbesc anagogic despre aceasta. Noi însă vom spune aici puţine, pe cele mai lesne de înţeles. Deci, după Sfîntul Maxim, „cerul" este mai întîi sfîrşitul şi îngrădirea filosofiei morale şi lucrătoare, cu care cineva îndreptează morala şi împlineşte faptele cele bune. Al doilea „cer" este firesca vedere a făpturilor cu care cineva îşi îngrădeşte gîndul, pe cît se poate, şi cunoştinţa şi pricinile firii celor ce sînt, ale celor simţite şi ale celor gîndite. Iar al treilea „cer"

---

[146] Ia aminte că, după Coresi, unul este cerul după întregul lui, iar „cerurile" sînt părţi ale acestuia. [...] (n. aut.)

[147] Iar Coresi zice că Pavel a auzit în vremea răpirii gîndurile Îngerilor, şi le-a înţeles şi le-a predat dumnezeiescului Dionisie Areopagitul – precum zice Sfîntul Grigorie Dialogul (cuvîntul 4 la *Iezechil*). Iar alţii spun că a auzit cuvintele despre înainte-hotărîre, şi cele despre slobozenia evangheliei şi laudele cele negrăite. Iar despre cele văzute de Pavel atunci, Augustin zice (epistola 112) că ar fi văzut fiinţa lui Dumnezeu, ceea ce e cu neputinţă întregii zidiri, căci însuşi Pavel a zis: „pe Care nimeni dintre oameni nu L-a văzut şi nu poate a-L vedea" (epistola către Timotei). Încă şi Dumnezeu a zis către Moisi: „Nimeni nu va vedea faţa Mea şi să fie viu!" Aşadar, mai bine este să zicem că a văzut strălucirea şi slava lui Dumnezeu, aşa cum au văzut-o şi ceilalţi Apostoli în muntele Taborului. Căci fiinţa lui Dumnezeu este nemărginită şi nu se poate mărgini, iar strălucirea lui Dumnezeu se mărgineşte de mintea celui ce se împărtăşeşte de ea.

Iar Teodorit spune că Pavel n-a zis că e cu neputinţă omului a auzi şi a grăi acelea – căci, dacă nu ar fi fost cu putinţă, cum le-ar fi auzit Apostolul? – ci că nu a cutezat a le rosti. Iar unii zic că graiurile ar fi lucruri. (n. aut.)

este teologia, cu care cineva ajunge, prin darul dumnezeiesc şi prin răpirea minţii, la măsura înţelegerii tainelor lui Dumnezeu, care sînt mai presus de cunoştinţă.[148] Deci Pavel s-a suit la vederea locurilor celor mai presus de lume ale Sfintei Treimi, răpit fiind cu adevărat la acelea de către negrăita putere a Sfîntului Duh şi trecînd peste toate zidirile simţite şi peste înseşi cetele Îngerilor. Şi nici în trup nu era în vremea acelei răpiri, fiindcă atunci simţurile trupului său nu lucrau, dar nici nu era în afara trupului, fiindcă atunci ar fi încetat însăşi înţelegerea şi lucrarea minţii şi ale celorlalte puteri ale sufletului. Prin urmare, Pavel nu şi-a cunoscut starea, căci în lucrurile dumnezeieşti înţelegerea omenească rămîne nelucrătoare, mintea omului fiind atunci răpită de Dumnezeu, Care o poartă în cîte taine voieşte. Şi, de vreme ce şi în locurile acelea mai presus de lume ale Sfintei Treimi sînt trepte şi suişuri mai înalte şi mai joase, Pavel, fiind răpit întîi întru al treilea cer, a fost răpit apoi în Rai.[149] Şi s-a suit la privirile cele tainice şi la descoperiri adînci ale Dumnezeirii celei mai presus de fiinţă, care sînt necunoscute de minte şi negrăite de cuvînt şi pe care nimeni nu poate să le primească şi să le înţeleagă dacă nu va ieşi afară din simplitatea şi smerenia firii omeneşti, suindu-se la cea mai presus de fire cu negrăita putere a Sfîntului Duh.

5 Pentru unul ca acesta mă voi lăuda;

Vezi nemîndria lui Pavel şi cugetarea cea smerită? Căci povesteşte descoperirea ca şi cum ar fi văzut-o altcineva – precum am mai zis – zicînd: „Pentru unul ca acesta mă voi lăuda." Şi dacă altcineva a fost răpit şi a văzut descoperirea aceasta, de ce te lauzi tu pentru el, o fericite Pavele? De unde este arătat că Apostolul zice acestea pentru sine şi pentru ele se laudă.

iar pentru sine-mi nu mă voi lăuda,

---

[148] Iar Pomerie zice că Pavel a fost răpit la al treilea cer, adică la cel înfocat, unde se bănuieşte a fi scaunul lui Dumnezeu. (n. aut.)

[149] Unii zic că Pavel a fost răpit în „Rai" fiindcă i s-au vestit cuvintele cele tainice şi negrăite despre Rai, care nouă ne sînt ascunse pînă astăzi, anume: care este pomul vieţii din mijlocul Raiului; ce a fost pomul cunoştinţei; cine a fost Heruvimul cu sabia de văpaie care păzea uşa Edenului; ce au fost pomii din care Dumnezeu i-a rînduit lui Adam să mănînce şi celelalte toate pe care, deşi dumnezeieştii părinţi au voit a le tîlcui, totuşi nu le-au arătat cu amănuntul. [...] Şi poate că zicerea „nu se cuvine omului să le grăiască" înseamnă că nu era îngăduit omului a le grăi pentru că nu le erau de folos celor ce le-ar fi auzit. Iar „Paradis" este zicere persienească şi înseamnează: „grădină plină de saduri de pomi de multe feluri", după lexiconul lui Polideviu şi după Xenofont. Iar în evreieşte se numeşte Pares de la zicerea „para", care înseamnează „au rodit", şi de la „antar", care înseamnează mirt – după Coresie. [...] (n. aut.)

Adică: Nu voiesc a mă lăuda fără a fi nevoie, la întîmplare, pentru descoperirea aceasta. Sau vorbeşte aşa ca să acopere, pe cît se poate, cuvîntul şi să se ascundă pe sine-şi.[150]

decît numai întru neputinţele mele.

Adică: Pentru sine-mi, nu am să mă laud decît cu necazurile, goanele şi ispitele pe care le pătimesc.

6 Căci, chiar dacă voi vrea să mă laud, nu voi fi fără minte, căci voi spune adevărul;

De ce a zis Pavel mai întîi că a se lăuda cineva este neînţelepţie şi necunoştinţă, iar acum zice că nu va fi fără de minte dacă se va lăuda? Răspundem că acum zice că nu va fi fără de minte nu în privinţa laudei, ci a adevărului, căci zice: Nu mă voi socoti nebun şi fără cunoştinţă, fiindcă aceste laude sînt adevărate.

dar mă feresc de aceasta, ca să nu mă socotească nimeni mai presus decît ceea ce vede sau aude de la mine.

Aceasta este pricina arătată şi întreagă pentru care Pavel nu voia să se laude şi să-şi arate darurile primite de la Dumnezeu, şi descoperirile şi răpirile de care se învrednicise: pentru ca oamenii să nu-l facă pe el „dumnezeu", socotindu-l că a ieşit din firea omenească. De aceea, totdeauna trecea sub tăcere laudele sale şi, dacă era silit cîteodată a spune ceva înalt despre sine, acoperea şi ascundea acel lucru, pentru ca cei ce-l vedeau şi îl auzeau să nu aibă pentru dînsul vreun gînd de vrednicie cuvenită lui Dumnezeu. Căci – dacă cei din Licaonia l-au crezut pe Pavel zeu, socotind că este Hermes, şi au vrut să-i jertfească un taur pentru minunea de a fi sculat un olog, precum se vede în *Faptele Apostolilor* (14:13) – oare ce nu ar fi făcut oamenii pentru el dacă le-ar fi arătat descoperirile de care se învrednicise? Dar nu a zis: Mă păzesc să spun ceva

[150] Însă poate că zice aşa: Pentru acest dar, adică pentru această vedenie şi descoperire dumnezeiască mă voi lăuda întru Domnul, iar nu pentru sine-mi. Mă laud – zice – că totul a fost al darului şi al puterii lui Dumnezeu, al Celui ce îl învredniceşte pe om de asemenea vedenii mai presus de fire, Iar pentru sine-mi nu am nimic pentru care să mă laud, de vreme ce descoperirea şi răpirea aceasta nu a fost nicidecum ispravă şi faptă bună a mea! Căci cum ar putea omul cel firesc a se face de sine mai presus de fire, învrednicindu-se de asemenea taine, fără puterea Sfîntului Duh cea mai presus de fire? Aşadar, pentru sine-mi nu am alta a mă lăuda decît numai cu ispitele pe care le încerc, la care se vede şi ajutorul lui Dumnezeu, dar se vede şi răbdarea mea. (n. aut.)

înalt despre mine, ca să nu mă laude cineva precum se cuvine lui Dumnezeu, ci: „ca să nu socotească cineva nicicum ceva mai mare decît vrednicia mea".

7 Şi, ca să nu mă înalţ pentru covîrşirea descoperirilor, mi s-a dat un îmbolditor trupului, un înger al satanei, să mă bată peste obraz, ca să nu mă înalţ.

Unii au socotit că „îngerul satanei" şi „îmbolditorul" era durerea de cap pe care ar fi pătimit-o Pavel din lucrarea diavolului.[151] Dar să nu fie această înţelegere! Căci cum s-ar fi dat diavolului trupul lui Pavel, de vreme ce Pavel îi poruncea aceluia şi îi punea hotar, ca atunci cînd i-a dat pe acel Corintean ce curvea cu mama sa vitregă, hotărîndu-i cît să-l pedepsească, şi diavolul nu a cutezat a trece hotarele acelea? Care este aşadar înţelegerea zicerii? În limba evreiască, „satana" înseamnă „potrivnic".[152] Deci toţi potrivnicii propovăduirii lui Pavel erau „îngeri ai satanei" – precum Alexandru arămarul, Elima vrăjitorul, Imeneu, Filit şi ceilalţi care îl necăjeau şi îi făceau rău – fiindcă aceştia săvîrşeau lucrările satanei. Deci Pavel zice: Dumnezeu nu a lăsat propovăduirea să crească şi să sporească înainte fără primejdii şi ispite. De ce? Pentru ca eu să nu mă mîndresc pentru multele descoperiri şi răpiri dumnezeieşti de care m-am învrednicit. Dar pentru ce nu a zis că i s-au dat lui „îngeri" ai satanei, adică mai mulţi, ci „înger", unul singur? Poate că în fiecare loc se afla cîte unul care să fi stat împotriva propovăduirii lui Pavel, îndemnînd norodul; sau (aceasta fiind şi mai potrivită) poate că Pavel a numit „înger al satanei" însuşi lucrul, adică starea satanei împotriva propovăduirii şi năpădirea primejdiilor. Dar de cine s-a dat lui Pavel îngerul satanei şi împotrivirea asupra propovăduirii? Au fost slobozite de Dumnezeu, precum singur o zice: căci graiul „mi s-a

---

[151] Coresi zice că Ieronim şi alţii vor ca acel „îmbolditor al trupului" să fi fost neputinţa trupească a lui Pavel, adică durerea de cap. Iar Nichita [scoliastul Sfîntului Grigorie Teologul, n. m.] zice că ar fi fost podagra; alţii, slăbiciunea stomacului. [...] Iar Marele Vasilie zice: „Am aflat şi altă pricină a bolilor sfinţilor, precum la Apostolul Pavel, care se afla adeseori în boală pentru ca să nu creadă că trece peste hotarul firii omeneşti, avînd ceva mai mult" (*Hotărîrea 55* din cele pe larg). Iar Fotie zice că „îngerul satanei" ar fi omul ce slujeşte potrivnicului diavol, iar „îmbolditor al trupului" ispitele şi necazurile pe care i le pricinuiau lui Pavel oamenii cei porniţi de diavol. (n. aut.)

[152] Pentru aceasta zice *Sfînta Scriptură*: „Şi a ridicat Domnul o satană împotriva lui Solomon, pe Hadad Idumeul, viţă de rege din Edom" (*Cartea a treia a Împăraţilor* 11:14). Şi iarăşi: „Şi a fost satană (adică împotrivitor, vrăjmaş) lui Israil în toate zilele lui Solomon" (la fel, stih 25). Însuşi Pavel desluşeşte în altă parte că toţi cei ce stăteau împotriva propovăduirii lui erau îngeri ai satanei, adică împotrivitori: „Căci mi s-a deschis uşă mare spre lucru mult, dar sînt mulţi potrivnici" (*1 Corinteni* 16:9). Aşa tîlcuiesc zicerea de mai sus, într-un glas, şi dumnezeiescul Hrisostom, şi Teodorit, şi Icumenie şi Ambrozie. (n. aut.)

dat" să înțelegi că însemnează „a fost îngăduit". Și – zice – nu i-a fost îngăduit să mă bată peste obraz și să mă rănească doar o dată, ci mereu. Iar unii[153] au înțeles că acest „ca să nu mă înalț" însemnează „ca să nu fiu slăvit de către oameni". Dar Pavel nu zice aici aceasta, deși mai sus a zis-o, ci zice așa: „ca să nu mă slăvesc în deșert" – de vreme ce și el era om.

8 Pentru aceasta de trei ori L-am rugat pe Domnul ca să-l depărteze de la mine.
9 Și mi-a zis: Destul îți este ție darul Meu,

Zice: „De trei ori" – adică „de multe ori" – L-am rugat pe Domnul să mă slobozească de împotrivirile propovăduirii mele, dar nu am fost ascultat. Însă și aceasta este însușire a smeritei-cugetări a lui Pavel, a mărturisi că nu suferea vrăjmășiile și necazurile ce i se întîmplau la propovăduire, și Îl ruga pe Dumnezeu să-l slobozească de ele. Și zice: Deci mi-a spus Hristos: De ajuns îți este – o, Pavele! – că ți-am dat darul acesta atît de mare, a scula morți și a face feluri de minuni! Nu cere și să sporească și să crească propovăduirea ta fără primejdii și fără ispite, căci aceasta îți este de prisos și fără folos, iar ceea ce era de ajuns spre a te întări, ai luat!

căci puterea Mea întru neputință se desăvîrșește.[154]

---

[153] Acesta este Fotie, care zice că această înțelegere e mai bună, fiindcă sufletul lui Pavel nu avea trebuință de zăbală, adică de necazuri și de ispite, pentru ca să nu se mîndrească. (n. aut.)

[154] Tîlcuind aceasta, Coresi zice: „Darul se desăvîrșește întru ispite și întru răbdări. Fiindcă atunci se arată bărbăția și întreaga-înțelepciune întru ostașul lui Hristos, precum s-a arătat întru Iosif și în Susana, și mai ales smerenia." Căci, după Teologul Grigorie: „Slăbind, sufletul este aproape de Dumnezeu; și la trebuință se întoarce către acel ce poate a da și a defăima pe cel întîmplător îmbelșugat de dar" (*Cuvînt către cetățenii Nazianzului*). Și iarăși zice: „Întreg-înțelepți sînt bărbații care, fiind pedepsiți cu întîmplările și curățindu-se ca aurul în foc, zic: Bine îmi este că m-ai smerit, ca să învăț dreptățile Tale! – pentru că smerenia naște cunoștința dreptăților. Și Petru pătimea, chemînd mîntuire, cînd era să se afunde, ca mai mult să se apropie de Dumnezeu prin durere și să-L dobîndească pe Făcătorul prin necaz" (la fel). [...] De aceea a zis cineva că puterea noastră este cunoștința neputinței și a smereniei noastre. [...] Și Sfîntul Maxim a zis că și cel neputincios trebuie să arate mărime de suflet prin neputința sa cu mulțumirea către Dumnezeu. Și de ar fi „fier", adică păcătos, leapădă zgura prin focul bolii; iar de ar fi „aur", rămîne curat și strălucit prin răbdare, bărbăție, smerenie și nădejde. Tot așa și Pavel, de aceea nu s-a arătat mai înjosit decît întîii Apostolii, fiindcă nu s-a socotit a fi ceva, din pricina multelor neputințe ce pătimea. Pentru aceasta, și Sfîntul Dionisie Areopagitul (în capitolul 8 din *Despre numirile dumnezeiești*) teologhisește despre puterea lui Dumnezeu acestea: „Deci zicem că Dumnezeu este putere ca Cel ce are mai înainte și mai presus de orice în Sine Însuși toată puterea, și ca Cel ce e pricinuitorul a toată puterea și le

Ci poate te doare şi te întristezi – o, Pavele! – (îi zice Domnul), ca nu cumva împotrivirea şi ispitele ce ţi se întîmplă la propovăduire să fie socotite că se nasc din neputinţa Mea, adică cum că Eu nu am putere de a-i ridica din mijloc pe aceştia; dacă – zic – pentru aceasta te întristezi, îndrăzneşte, fiindcă puterea Mea se arată mai mare atunci cînd tu, Apostolul Meu, ce eşti gonit şi cuprins de ispite, îi biruieşti pe prigonitori şi pe cei ce te ispitesc. Vezi însă – o, cititorule! – că Pavel spune că s-a îngăduit să pătimească ispite şi necazuri pentru ca să nu se mîndrească, iar Dumnezeu zice că alta este pricina, anume ca să se arate că dumnezeiasca Sa putere se arată desăvîrşit atunci cînd Apostolii Săi se află întru neputinţă, adică în goane şi în primejdii.

Deci, foarte bucuros mă voi lăuda mai ales întru neputinţele mele, ca să locuiască în mine puterea lui Hristos.

Zice: De vreme ce am auzit aceasta, anume că puterea lui Hristos se desăvîrşeşte întru neputinţă, atunci şi eu mai mult mă voi lăuda întru neputinţele mele. Căci, cu cît neputinţele mele sînt mai multe, cu atît mai mult îmi pricinuiesc puterea lui Hristos. Pentru aceasta, să nu socotiţi, fraţilor, că mai sus am vorbit mîhnindu-mă despre îmbolditori şi despre oamenii împotrivitori propovăduirii mele, ci mai ales am vorbit bucurîndu-mă, căci cu mijlocirea lor trag la sine-mi mai mare puterea lui Hristos.

10 De aceea bine-voiesc întru neputinţă, în ocări, în nevoi, în prigoniri, în strîmtorări pentru Hristos.

Doream – zice – ca un om şi ca unul ce sînt neputincios cu firea, să scap de aceste greutăţi şi de ispite şi să sporesc cu slobozenie întru creşterea propovăduirii mele. Însă, de vreme ce L-am auzit pe Hristos zicîndu-mi cuvintele de mai sus, de atunci încoace mă laud şi „bine-voiesc", adică mă veselesc şi îmi place a fi întru neputinţă.[155] Apoi, ca să nu socotească cineva că vorbeşte

---

face pe toate prin puterea neclintită şi nemărginită şi ca Cel ce e puterea existenţei însăşi, sau pricina a toată puterea şi a fiecăreia în parte. Şi că e nesfîrşit de puternic nu numai prin faptul că pricinuieşte toată puterea, ci şi prin acela că e mai presus de toată puterea, şi e puterea prin Sine, şi prin aceea că e mai presus în putere şi faptului de-a pricinui la nesfîrşit alte nesfîrşite puteri existente; şi de-a nu putea puterile nesfîrşite şi la nesfîrşit pricinuite de El să slăbească lucrarea puterii Lui făcătoare de putere. Şi că prin puterea Lui negrăită, necunoscută şi neînţeleasă întrece toate. Iar prin bogăţia ei întăreşte şi slăbiciunea celui puternic, şi susţine şi stăpîneşte cele din urmă ecouri ale ei, cum vedem şi în cele puternice prin simţire, că luminile cele mai presus strălucitoare ajung pînă la privirile cele tîmpe şi glasurile cele mari ajung şi la urechile celui ce nu poate primi cu înlesnire ecourile." (n. aut.)

[155] Pentru aceasta zice şi Teodorit: „Nu a zis: «sufăr», ci: «bine-voiesc», adică: Mă bucur şi mă veselesc, primesc cu veselie cele ce cad asupră-mi." (n. aut.)

de neputinţe ale trupului – adică friguri, sau dureri de cap sau alte boli – tîlcuieşte ce sînt neputinţele acestea, arătînd că sînt ocările, nevoile vieţii, goanele şi celelalte strîmtorări şi necazuri. Prin aceasta însă, Pavel îi ruşinează totodată pe apostolii mincinoşi care, ca nişte potrivnici dumnezei antihrişti, se lăudau întru slavă, întru bunele noroociri şi în odihne; şi îi mîngîie pe Creştini, pe ucenicii săi, şi îi face să nu se ruşineze că dascălul lor pătimeşte, ci mai ales să se bucure şi să se laude cu pătimirile învăţătorului lor, fiindcă Dumnezeu voieşte acestea şi ele se întîmplă pentru dragostea lui Hristos.

Căci, cînd sînt slab, atunci sînt puternic.

Zice: Ce te miri, Creştine, fratele meu, dacă puterea lui Dumnezeu se arată şi se desăvîrşeşte întru neputinţa noastră şi întru ispite? Eu însumi, Pavel, sînt puternic atunci cînd pătimesc asemenea slăbiciuni şi ispite, pentru că atunci primesc mai mult dar şi putere de la Dumnezeu. Aşa s-a întîmplat în eparhia Filipenilor, căci, cînd a fost bătut şi închis în temniţă, Pavel a dezlegat legăturile celor închişi şi l-a catehizat şi l-a botezat pe păzitorul temniţei (*Faptele Apostolilor* 16:31). Şi, stricîndu-se corabia cu el, Pavel i-a înspăimîntat pe varvarii din Malta atunci cînd i s-a agăţat de mînă o vipeţă (*Faptele Apostolilor* 28:7). Sau, cînd s-a înfăţişat legat înaintea împăratului Agripa şi a ighemonului Fist, i-a biruit pe aceia şi pe cei ce îl pîrau, încît l-a făcut şi pe împărat să zică cuvîntul acela: „Cu puţin de nu mă îndupleci să mă fac şi eu Creştin!" (*Faptele Apostolilor* 26:28). Şi – în scurt a zice – cînd se afla neputincios şi slab, anume cînd era în primejdii şi în necinste, atunci era puternic, slăvit şi strălucit Pavel.[156]

11 M-am făcut ca unul fără minte lăudîndu-mă. Voi m-aţi silit!

Aici, Apostolul se dezvinovăţeşte iarăşi pentru lauda sa. Şi, mai sus, zicea: „primiţi-mă ca pe un fără de minte" şi: „grăiesc ca întru neînţelepţie", iar acum îl ridică din mijloc pe „ca" şi se numeşte curat „fără de minte". Căci – de vreme ce a ticluit ceea ce a voit, adică a se lăuda – acum defaimă meteahna laudei, învăţîndu-ne cu amănuntul a nu ne lăuda niciodată fără a fi nevoie, cu toate că şi cînd a avut nevoie a se lăuda s-a numit pe sine „nebun" şi „fără de minte". Şi zice: Voi m-aţi silit să mă laud, pentru că eu m-am lăudat cu acestea purtînd grijă de mîntuirea voastră. Căci, de vreme ce-i vedeam pe apostolii mincinoşi că vă amăgesc şi vă strică lăudîndu-se în chip mincinos, fiindcă voi

[156] Vezi şi subînsemnarea zicerii „deşi omul nostru cel din afară se strică" (*2 Corinteni* 4:16). (n. aut.)

luați aminte și căscați gurile la dînșii, atunci și eu am judecat a mă lăuda cu adevărul către voi, pentru a voastră mîntuire.[157]

Căci se cuvenea ca voi să vorbiți de bine despre mine,

Mai mult voi – zice – trebuia să numărați isprăvile mele și să le lăudați, nu eu. Dar, fiindcă voi nu ați făcut aceasta, și luați aminte și căscați gurile la apostolii mincinoși, atunci m-am lăudat singur, ca să nu fiți amăgiți de dînșii.

pentru că nu sînt cu nimic mai lipsit decît cei mai mari dintre Apostoli, deși nu sînt nimic.

Mai sus, Pavel a zis cu îndoială: „Socotesc a nu fi lipsit cu nimic față de Apostolii cei mai de frunte" (*2 Corinteni* 11:5), iar acum zice hotărîtor: „nu sînt cu nimic mai lipsit" adică: Nu am rămas mai în urmă și nu m-am arătat mai înjosit decît căpeteniile Apostolilor, decît Petru – zic – Ioan și Iacov. Dar, chiar zicînd acestea, fericitul Pavel nu a uitat sfîntul său obicei al adîncii smerenii și îndată a adăugat: „deși nu sînt nimic". Și vezi – o, cititorule! – priceperea și înțelepciunea marelui Pavel: căci nu se mai aseamănă pe sine cu apostolii mincinoși, ci, neînvrednicindu-i pe aceștia de nici un cuvînt, adeverează că este asemenea cu cei dintîi dintre Apostoli, prin aceasta arătînd că-i stăpînește și-i covîrșește cu adevărat pe apostolii mincinoși. Iar pe lîngă acestea, arată că cei din Corint le ocărau pe căpeteniile Apostolilor, de vreme ce și pe Pavel cel asemenea cu aceia îl aveau mai înjosit decît pe apostolii mincinoși.

12 Semnele mele de Apostol s-au arătat la voi

Eu – zice – nu sînt nimic, iar voi – o, Corintenilor! – nu căutați aceasta, ci socotiți că nici un semn din acelea ce-i arată pe adevărații Apostoli nu a rămas a nu-l avea și eu. Căci voi înșivă sînteți martori că am făcut și am arătat vouă toate semnele adevăraților Apostoli.

întru toată răbdarea,

Întîiul semn și însușire al adevăratului Apostol este răbdarea de a suferi vitejește toate greutățile ce i se întîmplau. Vezi însă – o, cititorule! – smerita-cugetare a marelui Pavel, căci, pomenind de răbdare, el a dat de înțeles primejdiile, goanele și războaiele – și ale Creștinilor din lăuntru, și ale necredincioșilor

[157] Vezi și subînsemnarea zicerii „căci, precum este scris: «Cel ce se laudă, întru Domnul să se laude»" (*1 Corinteni* 1:31). (n. aut.)

din afară – pe care le cercase. Şi ceea ce era ispravă şi faptă bună a sa, adică răbdarea întru toate ispitele, a arătat cu o singură zicere; iar semnele şi minunile – care nu erau isprăvi ale sale, ci ale darului lui Dumnezeu – le-a arătat cu mai multe ziceri şi numiri, căci ascultă ce zice:

prin semne, minuni şi puteri.

Ce osebire are semnul de minune am spus în tîlcuirea epistolei către Romani (capitolul 15:19), şi vezi acolo. Însă, ca să nu socoteşti că Apostolul a făcut semne şi minuni ca să facă bine doar celor bine-supuşi, el a adăugat şi aceasta: „prin puteri". Căci „puterile" însemnează minunile pe care Apostolul le-a făcut spre a-i pedepsi pe cei neînduplecaţi, de pildă atunci cînd l-a orbit pe Elima vrăjitorul şi altele. Şi vezi cum, cu puţine cuvinte, Pavel a arătat atîţia morţi, leproşi, orbi, îndrăciţi şi atîţia alţii cărora li s-a făcut bine prin minunile săvîrşite de el; de asemenea, şi atîţia care s-au înţelepţit prin puterea sa pedepsitoare.

13 Căci cu ce sînteţi voi mai lipsiţi decît celelalte Biserici,

Pentru a nu zice cineva: Cu adevărat, mare eşti – o, Pavele! – însă nu ai făcut atîta cît ceilalţi Apostoli în celelalte biserici ale Creştinilor, pentru aceasta aşadar, Apostolul răspunde aici şi zice: „Cu ce sînteţi voi mai lipsiţi?" – adică: Ce aveţi mai puţin voi, Corintenii, decît celelalte biserici? Oare aţi primit mai puţine daruri decît ceilalţi Creştini? Nu, cu adevărat, ci întocmai ca şi ceilalţi!

decît numai că eu nu v-am îngreuiat?
Dăruiţi-mi mie această nedreptate.

Cu inima grea, Apostolul îi înfruntă aici pe Corinteni, zicînd: O, Corintenilor! – deşi mă prihăniţi fiindcă nu v-am îngreuiat, luînd ceva cheltuială de la voi pentru trebuinţele mele, ci v-am propovăduit evanghelia lui Hristos fără nici o plată, vă cer iertare pentru aceasta. Iertaţi-mi această greşeală şi nedreptate ce v-am făcut. Cuvîntul acesta cuprinde însă şi o laudă a Corintenilor, fiindcă ei socoteau că sînt nedreptăţiţi pentru că Pavel nu primise să ia nimic de la dînşii.

14 Iată, a treia oară sînt gata să vin la voi şi nu vă voi îngreuna,
căci nu caut cele ale voastre, ci pe voi.

Pentru a nu părea că le spune atît de des Corintenilor că nu a luat nimic de la dînşii socotind să ia de acum înainte, Pavel le zice: Nu pentru că nu iau ni-

mic de la voi nu vin la voi, căci am venit de două ori[158], iar acum sînt iarăşi gata să vin, însă nu ca să vă îngreuiez luînd ceva de la voi. Şi nu am să iau, nu pentru că v-aţi mîhni, ci pentru că pe voi vă cer, nu banii sau lucrurile voastre, Eu caut sufletele şi mîntuirea voastră, nu banii voştri.

Căci nu fiii sînt datori a învistieri pentru născătorii lor, ci născătorii pentru fii.

Corintenii urmau a zice: Şi cum? Nu este drept – o, fericite Pavele! – a ne avea şi pe noi, şi banii noştri totodată? Ba este drept, şi de aceea, nevrînd a lua banii noştri, tu arăţi că nu ne iubeşti! De aceea, Pavel aduce un silogism firesc şi le zice că născătorii sînt datori a da fiilor, iar nu fiii născătorilor. Iar prin „născători" îi înţelege pe învăţători, adică pe sine; iar prin „fii", pe ucenici, adică pe dînşii. Şi cu pilda aceasta arată că el îşi împlineşte datoria şi face lucru neapărat cînd nu ia de la dînşii.[159]

15 Deci eu foarte bucuros voi cheltui şi mă voi cheltui pentru sufletele voastre,

Eu – zice – nu numai că nu voi lua nimic de la voi, ci încă vă voi da! – căci aceasta însemnează zicerea „voi cheltui". Dar ce zic, că voi cheltui bani pentru voi? Ci eu însumi – zice – „mă voi cheltui", adică, dacă va cere trebuinţa a-mi cheltui chiar trupul, nu mă voi mîhni, ci foarte bucuros îl voi da morţii pentru mîntuirea sufletelor voastre.

deşi, iubindu-vă mai mult, eu sînt iubit mai puţin.

Pavel zice şi acest cuvînt cu mustrare, dar şi cu dragoste. Căci ce zice? Chiar dacă fac toate acestea, adică nu iau bani şi îmi cheltuiesc trupul pentru voi, tot eu vă iubesc mai mult, şi voi mă iubiţi mai puţin, iar nu aşa cum cere datoria dragostei. Vezi însă, iubitule, cîte trepte are fapta bună a marelui Pavel: 1) se cuvenea ca Pavel să ia de la Corinteni, dar nu a luat; 2) nu lua, cu toate că era lipsit şi avea trebuinţă; 3) nu a luat nici în vremea cînd era de faţă şi le propovăduia, şi nici cînd era şi propovăduia în altă parte; 4) nu numai că nu lua, ci încă le şi da; 5) şi nu da oricum, ci cu mărinimie, pentru că le da din

---

[158] Precum a făgăduit întru întîia epistolă, la capitolul 16, că are să meargă în Corint, şi-a împlinit făgăduiala şi a mers a doua oară. Şi am zis „a doua oară", pentru că Pavel a mers în Corint prima dată cînd a propovăduit evanghelia Corintenilor şi i-a întors la credinţă. (n. aut.)

[159] Însă şi fiii sînt datori să învistierească pentru născătorii lor, adică sînt datori a odihni bătrîneţea lor şi a-i hrăni cînd vor avea trebuinţă. (n. aut.)

lipsă; 6) le dădea nu numai bani, ci şi pe sine însuşi; 7) se dădea pe sine celor ce nu îl iubeau la fel; 8) chiar dacă ei nu îl iubeau la fel, el însă îi iubea cu covîrşire. Despre aceasta, bine a zis purtătorul de Dumnezeu Maxim „că Creştinii lui Hristos îi iubesc pe toţi cu curăţie, însă nu sînt iubiţi de toţi, iar prietenii lumii nici nu-i iubesc pe toţi; şi cei ce sînt ai lui Hristos păzesc ţinerea dragostei necurmată pînă la sfîrşit, iar cei ai lumii pînă ce îşi greşesc unul altuia" (capitolul 58 al sutei a patra din cele pentru dragoste).

16 Dar fie! Eu nu v-am îngreuiat, ci, meşteşugăreţ fiind, v-am prins cu amăgire.[160]
17 Nu cumva v-am jefuit prin cineva din cei pe care i-am trimis la voi?

Înţelegerea zicerii acesteia este aşa: Fie – zice – eu nu v-am jefuit, nici nu am luat ceva de la voi, dar poate cineva ar bănui că, neluînd nimic de la voi, cu aceasta am ticluit ca un prea-viclean ca în locul meu să ceară să ia de la voi fraţii pe care vi i-am trimis. Socotiţi aşadar şi vedeţi dacă ceea ce zic s-a făcut şi dacă este adevărată, căci e vădit că eu nu am folosit o asemenea viclenie. Şi Pavel numeşte iarăşi „jefuire" a lua ceva de la Corinteni, mustrîndu-i şi ruşinîndu-i şi arătînd că, dacă ar fi luat ceva de la dînşii, ei ar fi dat cu sila, ca şi

[160] Însemnează că Marele Vasilie – înţelegînd zicerea „v-am prins cu amăgire" simplu, în loc de: Neluînd nimic de la voi, prin aceasta v-am amăgit şi v-am propovăduit evanghelia lui Hristos – deci, înţelegînd aceasta aşa, zice că îndeobşte vicleşugul, minciuna şi obiceiul cel amăgitor sînt urîte lui Dumnezeu şi oamenilor cînd cineva ticluieşte o vrăjmăşie, minciună şi amăgire nu pentru folosul său, sau pentru facerea de bine a altora, sau pentru vreo altă iconomie iubitoare de oameni, ci pentru vătămarea şi paguba altora, precum diavolul a folosit asupra oamenilor acest fel de amăgiri şi de minciună, precum Cain asupra fratelui său, Iesavel asupra lui Navute şi Iudeii asupra Domnului. Însă şi mulţi drepţi şi sfinţi au folosit amăgirea şi minciuna sau – mai bine zis – au folosit o metodă prin care au ascuns adevărul cu dreptate şi înţelepţeşte. Ei au făcut însă cele împotriva vrăjmaşilor, a amăgirilor şi a minciunilor, căci, prin metoda aceasta, s-au folosit şi pe sine, şi pe ceilalţi. Aşa a făcut Moisi, care i-a zis lui Faraon că are să scoată norodul în pustie ca să slujească lui Dumnezeu, măcar că scopul lui era de a-i slobozi pe Iudei din robia Egiptului; aşa a făcut Samuil, care, poruncindu-i-se de Dumnezeu să-l ungă pe David, s-a făcut că se duce să ridice jertfă lui Dumnezeu, pentru ca să nu se primejduiască de Saul; la fel, şi David a zis către preotul Avimeleh că fusese trimis de către Saul pentru o pricină de nevoie, ca, prin amăgirea aceasta, să se mîntuiască pe sine; tot aşa, cînd a mers la împăratul Anhus, s-a făcut că este nebun, ca să scape de cei de alt neam; aşa a făcut Iail, care l-a adăpat cu lapte pe Sisara, l-a primit în cort şi apoi l-a omorît; aşijderea, Iuditha s-a dus în cortul lui Olofern şi l-a omorît cu amăgire, ca să-i scape pe Israiliteni; la fel, şi Apostolul Pavel, care cu amăgire i-a cîştigat pe Iudei, precum zice: „M-am făcut Iudeilor ca un Iudeu, ca să-i dobîndesc pe Iudei" (*1 Corinteni* 9:20). De aceea zice şi aici: „meşteşugăreţ fiind, v-am prins cu amăgire", deşi pentru astfel de amăgiri şi minuni nu trebuie a-i numi pe sfinţi mincinoşi şi amăgitori, ci „înţelepţi spre bine şi proşti spre răutate" (la Anastasie Sinaitul, întrebarea 6). (n. aut.)

cum ar fi fost jefuiți și nedreptățiți. Căci jefuire se numește a lua cineva lucrul altuia fără a voi acela, ceea ce era o prea-mare mustrare a Corintenilor, de ar fi socotit că se jefuiesc hrănindu-l pe învățătorul lor.

18 L-am rugat pe Tit și am trimis, împreună cu el, pe fratele. Nu cumva Tit v-a jefuit ceva?

Pavel zice și acest cuvînt cu ocară. Zice: L-am rugat pe Tit să vină la voi – arătînd cu aceasta că, și de ar fi luat ceva de la dînșii Tit, cu dreptate ar fi luat, fiindcă a mers fiind rugat. Dar, cu toate că a mers rugat, a rămas curat și nu a luat nimic. Iar Pavel a trimis și pe alt frate împreună cu Tit, precum a zis la capitolul 8, stih 28, despre care unii zic că ar fi fost Luca, sau – mai adevărat – Varnava.

N-am umblat noi cu același duh?

Adică: Nu am petrecut la voi – și eu, și aceia – cu același dar duhovnicesc? Iar darul era strîmtorarea ce o sufereau – și el, și ceilalți – avînd nevoie și trebuință, dar neluînd nimic. Și, cu toate că isprava aceasta a fost a lui și a celorlalți, Pavel pune totul în seama lui Dumnezeu, ca pe un dar al Lui.

N-am călcat noi pe aceleași urme?

Zice: Tit și frații aflați împreună cu dînsul nu au ieșit din drumul meu cîtuși de puțin, ci întru toate au arătat și au păzit aceeași amănunțime și petrecere ca și mine. Și vezi, iubitule, că Pavel nu numai pe sine-și se povățuia a umbla cu o astfel de amănunțime, ci și pe Apostolii ce erau cu dînsul îi învăța să nu ia nimic și să nu se spurce cu luarea nici unui lucru, măcar și drept de ar fi.

19 Iarăși socotiți că ne dezvinovățim în fața voastră? Înaintea lui Dumnezeu, întru Hristos grăim.

Pavel s-a temut ca nu cumva să se creadă că îi lingușește, și de aceea zice: Nu spunem acestea pentru hatîrul vostru sau ca să ne dezvinovățim. Nu! – ci le grăim cu atîta nepătimire și cu adevărul, ca și cum le-am zice înaintea lui Dumnezeu, Celui ce vede și aude toate „întru Hristos", adică prin Iisus Hristos.[161] Încît – zice – spunem numai ceea ce s-a făcut și precum s-a făcut, fără

[161] Teodorit tîlcuiește așa: „Zice: Poate că și dezvinovățirea se socotește dovadă de prostime, dar Dumnezeu e martor că noi spunem acestea după poruncile Stăpînului Hristos; că zicerea «întru Hristos» e în loc de: „după legile lui Hristos", căci a Lui este legea: „Așa să lu-

adăugire sau scădere, ceea ce se cunoaşte de neamăgitul ochi al lui Dumnezeu; şi nu ca să mă arăt eu pe sine-mi – precum a zis şi la începutul epistolei.

Şi toate acestea, iubiţii mei, pentru zidirea voastră.[162]

Nu a zis: Am făcut toate acestea şi nu am luat nimic de la voi pentru că voi sînteţi neputincioşi şi scumpi întru cugetare – căci astfel cuvîntul se făcea mai înfruntător; ci zice: Am făcut toate acestea „pentru zidirea voastră", adică pentru a nu vă sminti de mine, zicînd voi că eu propovăduiesc ca să adun bani.

20 Căci mă tem ca nu cumva, venind, să vă aflu pe voi precum nu vă voiesc, iar eu să fiu aflat de voi precum nu mă voiţi;

Vezi – o, cititorule! – ce purtare de grijă şi dragoste părintească avea marele Pavel către Creştini? Alţii greşeau, şi acest de trei ori fericit se temea pentru dînşii. Însă nu a zis hotarîtor, ci încă îndoindu-se: Nu cumva – zice – să vin în Corint şi să vă aflu „precum nu vă voiesc", adică să vă aflu păcătuind şi stricaţi, fiind apoi silit a mă afla şi eu la fel vouă, „precum nu mă vreţi", adică certător şi pedepsitor, pedepsindu-vă cu puterea certătoare a Sfîntului Duh.

nu cumva gîlcevi, pizme, mînii, întărîtări, grăiri de rău, şoptiri, mîndrii, nestatornicii.[163]

Se cuvenea ca Apostolul să pună la cale mai întîi mîndriile, căci Corintenii se mîndreau împotriva lui Pavel şi-i cinsteau pe apostolii mincinoşi. Dar, pentru a nu părea că îşi caută folosul şi izbîndirea sa, el a pus la cale mai întîi despre răul obştesc, adică despre prigoniri şi pizme, pentru că din prigoniri şi din pizmă se năşteau la Corinteni toate celelalte rele. Si iarăşi, din celelalte rele, se aprindeau şi creşteau mai mult prigonirile şi pizmele acestea. Iar „întărîtare" se numeşte cînd cineva cheamă pe altul la vreun lucru cu chip prigonitor;[164] „şoptire" numeşte clevetirea şi diavolia[165], iar „mîndrii" cugetele

---

mineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Părintele vostru Care este în ceruri" (*Matei* 5:16). (n. aut.)

[162] Aici, lipseşte zicerea „facem", adică: Iubiţilor, toate le facem pentru zidirea voastră – după Teodorit. (n. aut.)

[163] Aici, lipseşte zicerea „întru voi vor fi". (n. aut.)

[164] Marele Vasilie, fiind întrebat ce este gîlceava şi ce este întărîtarea, răspunde: „Gîlceava este atunci cînd cineva se sileşte a face ceva pentru a nu se arăta mai mic decît altul, iar întărîtarea este a face ceva cu dovedire, sau acoperindu-se cu slavă deşartă şi a întărîta pe alţii la cele asemenea. Căci şi Apostolul, pomenind uneori de întărîtare, o uneşte cu slava deşartă, zicînd: «nimic să nu fie după gîlceavă sau slavă deşartă», iar alteori, punînd mai

cele mîndre şi îngîmfate; sau, „îngîmfare" se numeşte cînd mîndria şi slava deşartă ajung cu vremea a se face a doua fire.

21 Nu cumva, venind iarăşi, să mă smerească Dumnezeu către voi

Adică: Destule sînt – zice – pedepsirile şi certările pe care le-am făcut mai înainte, încît mă tem ca nu cumva, venind şi acum la voi, să fiu silit a mă purta cu asprime şi a vă pedepsi. Căci Pavel numeşte „smerire" a certa pe cineva, cu toate că mulţi iau aceasta drept slavă a lor, a pedepsi pe cei ce greşesc şi pe cei nesupuşi cu puterea Sfîntului Duh. Şi nu a zis: „nu cumva să mă smeresc", ci: „nu cumva să mă smerească Dumnezeu", pentru ca să arate cu aceasta că şi pedeapsa avea să o facă pentru Dumnezeu, iar nu pentru sine-şi şi pentru a sa izbîndire. Căci, dacă nu ar fi fost la mijloc Dumnezeu şi porunca lui Dumnezeu, Pavel nu ar fi voit niciodată să se arate aspru si pedepsitor. Şi, zicînd: „Dumnezeul meu", fericitul îşi arată covîrşitoarea dragoste pe care o avea către Dumnezeu, fiindcă şi-L însuşeşte pe Dumnezeul cel obştesc, numindu-L „al său".[166]

şi să plîng pe mulţi dintre cei care au păcătuit mai înainte şi nu s-au pocăit pentru necurăţia, răutatea şi înverşunarea pe care le-au făcut.

Vezi – o, cititorule! – îndurările apostoleşti şi părinteşti ale lui Pavel, căci el plînge şi se tînguieşte pentru păcatele făcute de alţii. Nu a zis însă că are să-i plîngă pe toţi, ci „pe mulţi". Şi nu zice că are să-i plîngă pe cei ce au păcătuit de obşte, ci „pe cei ce nu s-au pocăit", căci cu adevărat aceia erau vrednici de plîns şi de tînguire, fiind rămaşi în rana păcatului şi nevindecaţi.

întîi slava deşartă, adaugă după dînsa şi întărîtarea, zicînd: «Să nu ne facem iubitori de slavă deşartă, unii pe alţii întărîtîndu-ne» (Galateni 5:26)" (*Hotărîrea 66 pe scurt*). Vezi şi tîlcuirea zicerii „ca să nu vă umflaţi (mîndriţi) unul pentru altul" (*1 Corinteni* 4:6) şi a zicerii „iar voi vă mîndriţi" (*1 Corinteni* 5:2).

Iar Teodorit zice că Pavel îi mustră pe Corinteni pentru patimile acestea şi întru cea dintîi epistolă (cap 3:1), căci Apostolul pomeneşte aici şi despre grăirea de rău, care este tot cuvîntul ce nu se cutează a se grăi înaintea fratelui, precum hotărăşte un desluşitor în *Pateric*: „A zis un bătrîn că tot graiul pe care cineva nu poate a-l grăi înaintea fratelui său este grăire de rău." Iar Marele Vasilie zice: „Este îngăduit a spune cineva greşeala cuiva dacă prin aceasta vrea să-l îndrepteze pe acela sau să-l folosească pe altul, precum şi Pavel scria către Timotei: „Alexandru mi-a pricinuit multe rele, de care păzeşte-te şi tu!" Iar afară de aceasta, dacă cineva ar spune greşeala altuia pentru ca să-l vădească, acela este grăitor de rău, chiar dacă ceea ce zice este adevărat" (*Hotărîrea 25 pe scurt*). (n. aut.)

[165] „dezbinarea", n. m.

[166] Vezi despre aceasta la capitolul 1 al epistolei către Romani, stih 8, şi la subînsemnarea acesteia. (n. aut.)

Vezi însă că nici pe aceşti păcătoşi nepocăiţi nu îi arată anume, pentru ca să le facă lesnicioasă întoarcerea şi pocăinţa. Căci, cînd cineva e înfruntat pe faţă, se obrăzniceşte şi fuge de pocăinţă. De aceea şi pomeneşte pocăinţa aici, pentru ca aceia ce păcătuiseră să se folosească de ea, şi aşa, cînd Pavel va ajunge în Corint, să nu-i pedepsească, nici să-i certe, nici să-i „plîngă", adică să nu se întristeze peste măsură pentru dînşii. Ia aminte aici zicerea aceasta despre pocăinţă pentru schismaticii novaţieni, care nu primeau pocăinţa acelora ce păcătuiau după botez, neauzind – nebunii! – cuvintele acestea ale lui Pavel, cu care îi primeşte la pocăinţă pe toţi păcătoşii. Iar „necurăţie", iubitule, vei înţelege că este tot păcatul, fiindcă orice păcat îl face desăvîrşit necurat pe acela ce îl săvîrşeşte[167]; sau, în chip osebit, prin „necurăţie" să înţelegi fiecare faptă rea din amestecările şi împreunările trupeşti, căci între Corinteni nu era numai unul care curvise (precum era cel ce curvise cu mama sa vitregă), ci mulţi se aflau în multe feluri de înverşunări.

[167] Despre aceasta zice şi Solomon: „Omul nebun şi fără de lege" (*Pilde* 6:12) „se bucură de cele ce urăşte Dumnezeu şi se zdrobeşte pentru necurăţia sufletului" (*Pilde* 6:16); şi iarăşi: „Necurat este înaintea Domnului tot cel fără de lege" (*Pilde* 3:32); şi iarăşi: „Necurat este la Dumnezeu tot cel înalt cu inima" (*Pilde* 16:6). (n. aut.)

CAPITOLUL XIII

1 A treia oară vin la voi. „În gura a doi sau trei martori va sta tot cuvîntul" (Deuteronomul 19:15).

Aşa cum Dumnezeu îngrozeşte şi înspăimîntă prin cuvinte că are să facă multe rele, însă totdeauna zăboveşte a le pune în lucrare[168], la fel şi Pavel, următorul lui Dumnezeu, mai înainte mărturiseşte şi îngrozeşte cu multe, şi zice: Precum este scris că înaintea a doi sau a trei martori se adevereşte şi ia întărire toată pricina cea cu îndoială, tot aşa şi înaintea a tustrele venirile mele, a celor două pe care le-am făcut şi a celei pe care voiesc să o fac acum, va sta şi se va adeveri fiecare cuvînt îngrozitor pe care l-am grăit împotriva voastră, dacă nu vă veţi pocăi! Căci, în loc de martori, prea-lăudatul Apostol pune înfăţişările sale.

2 Am spus dinainte şi spun iarăşi dinainte, ca atunci cînd am fost de faţă a doua oară, şi acum, nefiind de faţă, scriu celor ce au păcătuit înainte şi tuturor celorlalţi că, de voi veni iarăşi, nu voi cruţa,

Zice: Şi mai înainte v-am spus, atunci cînd am venit în Corint a doua oară şi eram de faţă, şi acum iarăşi mai înainte vorbesc, lipsind de la voi, prin această scrisoare a mea. Cui însă vorbesc? Acelora ce au păcătuit mai înainte, pentru că le trebuie îndreptare; iar celorlalţi, care nu au păcătuit mai înainte, le vorbesc pentru ca să fie martori ai acestor cuvinte ale mele. Şi ce zic dinainte? Că, de voi veni iarăşi a treia oară în Corint, nu voi cruţa şi nu mă voi milostivi de cei ce au păcătuit şi nu s-au pocăit! Şi nu a zis: „îi voi pedepsi", ci a folosit o zicere părintească, pomenind de cruţare şi de milostivire, zicînd: Nu voi cruţa, ci, dacă îi voi afla pe aceştia neîndreptaţi, mai mult nu voi întîrzia, ci îndată îi voi certa.

3 de vreme ce căutaţi dovadă că Hristos grăieşte întru mine,

Cu multă mînie într-adevăr, însă dreaptă, zice acestea Apostolul celor ce îl defăimau ca pe un neputincios şi de nimic, zicînd: De vreme ce voiţi să cercaţi dacă Hristos locuieşte întru mine, şi pentru aceasta mă luaţi în rîs ca pe un neputincios şi ca pe un lipsit de darul şi puterea lui Hristos, atunci mă veţi cunoaşte cu adevărat, dacă veţi rămîne neîndreptaţi. Pavel arată că cuvintele

[168] Aşa l-a îngrozit Dumnezeu pe Adam, zicîndu-i că va muri îndată ce va mînca din pomul cunoştinţei binelui şi răului. Adam însă a murit după 930 de ani. La fel, Dumnezeu a îngrozit că va da potop pe pămînt, dar potopul s-a făcut după o sută de ani, ca prin întîrzierea aceasta să dea vreme de pocăinţă oamenilor. (n. aut.)

acestea îngrozitoare sînt ale Sfîntului Duh ce locuieşte într-însul, şi deci se cuvine a se teme de el, fiindcă le grăieşte Hristos şi Duhul lui Hristos.[169] Însă Pavel nu i-ar fi pedepsit pe Corinteni ca să-i facă să cerce darul şi puterea lui Hristos care erau întru dînsul, ci pentru că aceia făgăduiau fără vindecare şi fără pocăinţă. De aceea le zice: Dacă voi fi silit să vă pedepsesc, atunci veţi înţelege prin fapte şi prin lucruri cercarea pe care o căutaţi, dacă locuieşte întru mine Hristos.

Care nu este slab faţă de voi, ci poate întru voi.

Pentru ce a adăugat Pavel că Hristos era puternic întru Corinteni, de vreme ce El este puternic pretutindeni şi la toţi? Pentru că se întîmplase să fi cercat Corintenii şi mai înainte puterea lui Hristos, şi de aceea zice: Fraţilor, din cele ce aţi cercat pînă acum, se cunoaşte cu adevărat că Hristos nu este neputincios la voi, ci „poate", adică poate şi face multe minuni şi puteri. Sau şi aşa să înţelegi: În viaţa aceasta, Hristos vă arată puterea Sa pedepsind şi muncind pe acei ce pot a se îndrepta (dar nu vor), pentru ca să nu vă pedepsească în cealaltă viaţă. Iar celor necredincioşi nu Îşi arată puterea Sa schingiuitoare în viaţa aceasta, însă o va arăta întru cealaltă viaţă.[170] Cu aceste cuvinte, Pavel arată totodată că el, chiar dacă va pedepsi pe cineva, nu o va face el însuşi, ci Hristos, Cel ce locuieşte, grăieşte şi lucrează întru dînsul.

4 Căci, deşi a fost răstignit din neputinţă,
viază însă din puterea lui Dumnezeu.

Mulţi se smintesc de zicerea aceasta a lui Pavel, dar învaţă-te tu, cel ce citeşti, că „neputinţă" se zice la: 1) boala trupului; 2) la putrejunea şi nedeplinătatea în credinţă, cum zice Apostolul: „Sprijiniţi-I pe cel neputincios în credinţă!" (*Romani* 14:1); 3) „neputinţă" se numesc şi vrăjmăşiile, primejdiile, necinstele şi cele asemenea, despre care a zis mai sus Pavel: „Bine-voiesc întru neputinţe şi în necazuri" (*2 Corinteni* 12:10). Deci se zice că Hristos „a

---

[169] Pentru aceasta zice şi dumnezeiescul Hrisostom: „De aceea, adeseori, mai mult decît la toate, alerg la sfîntul suflet al lui Pavel, căci graiurile lui sînt legi dumnezeieşti, fiindcă nu Pavel este cel ce grăieşte, ci Hristos, Cel ce mişca sufletul lui" (*Cuvînt cum că e lucru de primejdie a vorbi spre har*, tom 8). Vezi şi tîlcuirea zicerii „eu zic, nu Domnul" (*1 Corinteni* 7:12), în subînsemnare. Vezi şi zicerea „Dacă i se pare cuiva a fi prooroc sau om duhovnicesc, să cunoască cum că cele ce vă scriu sînt porunci ale Domnului!" (*1 Corinteni* 14:37). (n. aut.)

[170] Vezi zicerea „dar, fiind judecaţi de Domnul, sîntem pedepsiţi" (*1 Corinteni* 11:32). (n. aut.)

fost răstignit din neputință" după al treilea înțeles al neputinței, fiindcă a suferit vrăjmășia, primejdia, ocările și patimile. Căci acestea toate par celor mai mulți oameni că se fac din neputința omului care le pătimește. Deci – precum numește „nebunie" propovăduirea evangheliei, nu pentru că ar fi cu adevărat nebunie, ci pentru că așa e numită de cei necredincioși și de Elini – tot astfel Pavel zice și aici că Domnul Iisus Hristos S-a răstignit „din neputință", vorbind din ceea ce se socotește de necredincioși și de Iudei (căci de aceea ziceau ei: „Pe alții i-a mîntuit, iar pe Sine-Și nu poate a Se mîntui!", *Matei* 27). Însă, aceasta nefiind neputință cu adevărat[171], Hristos „viază din puterea lui Dumnezeu-Tatăl". Ceea ce e întocmai cu a zice că viază din puterea Sa, căci „toate ale Tatălui sînt și ale Fiului"; și de-andărăt: toate ale Fiului sînt și ale Tatălui. Sau – mai bine zis – Însuși Fiul, după dumnezeire, este „puterea Tatălui", precum zice Pavel: „Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu" (*1 Corinteni* 1:24). Deci Însuși Hristos S-a sculat din morți pe Sine-Și, precum a și zis mai dinainte: „Stricați lăcașul acesta, și în trei zile îl voi ridica!" (*Ioan* 2:19). Însă Pavel zice acestea fiindcă îl defăimau ca pe unul ce era gonit, și se vrăjmășuia și se primejduia, socotind ei că pătimește toate acestea din slăbiciune și din neputință; de aceea, el arată că nici Hristos nu S-a vătămat cu nimic din această părută slăbiciune și neputință.

Și noi sîntem neputincioși întru El, dar vom via împreună cu El, din puterea lui Dumnezeu întru voi.

Zice: Și noi. Apostolii lui Hristos, sîntem neputincioși întru Dînsul, adică sîntem izgoniți, vrăjmășuiți și ne primejduim – căci aceasta e „neputința" de care vorbește. Iar „întru El" înseamnă: Pătimim acestea pentru Hristos și pentru propovăduirea Lui. Și, precum El nu S-a păgubit cu nimic din vrăjmășie,

[171] Căci, deși se zice „neputință", pogorămîntul Dumnezeu-Cuvîntului, după care S-a și răstignit, nu este simplă neputință, ci neputință puternică cu nemărginire și dumnezeiesc stăpînitoare. De aceea Sfîntul Dionisie Areopagitul a numit acest pogorămînt nemărginit de puternic „bunătatea dumnezeieștii neputințe stăpînitoare" (*Despre numirile dumnezeiești*, capitolul 3). Iar Fotie tîlcuiește zicerea așa: „Pentru neputințele și păcatele noastre S-a răstignit Cel tare și fără de păcat, iar nu din neputință, precum ziceau Iudeii, că «pe alții i-a mîntuit, dar pe Sine nu poate a Se mîntui»." Iar Teodorit zice: „Voi socotiți [spune Apostolul] că S-a răstignit «din neputință»: căci, de căutați cercare, atunci socotiți că și crucea a suferit-o din neputință." Și iarăși același: „Căci, deși a suferit patima crucii după firea muritoare, totuși viază și este Viață ca Dumnezeu și Fiu al lui Dumnezeu." Și – în scurt a zice – de vreme ce Hristos era Dumnezeu și om, S-a răstignit după ceea ce era om, pentru neputința omeniei Sale celei pătimitoare și muritoare; iar ca Dumnezeu S-a sculat și viază, pentru puterea și lucrarea atotputernicei Sale dumnezeiri. Despre care vezi ce zice dumnezeiescul Maxim la subînsemnarea zicerii „căci nu am judecat de a ști altceva întru voi" (*1 Corinteni* 2:2). (n. aut.)

din vînzare şi din patimile pe care le-a suferit, tot aşa nici noi, Apostolii Lui, nu vom suferi nici un rău dintru acestea, ci mai ales „vom via împreună cu El", adică ne vom afla nebiruiţi de toate greutăţile cu puterea lui Hristos Însuşi. Pentru ce? Pentru voi şi pentru folosul vostru, căci aceasta însemnează zicerea „întru voi". Însă cu aceste cuvinte poate că Apostolul îi înspăimîntă iarăşi pe Corinteni, zicînd: Deşi socotiţi că noi sîntem neputincioşi şi slabi, să ştiţi că sîntem vii şi puternici „întru voi", adică spre a vă pedepsi dacă nu vă veţi îndrepta.[172]

5 Pe voi înşivă ispitiţi-vă dacă sînteţi în credinţă[173]; cercaţi-vă pe voi înşivă.[174]

Zice: Şi de ce zic că Hristos locuieşte şi grăieşte întru mine şi că am putere să vă pedepsesc, dar nu o fac, fiindcă urmez Celui ce S-a răstignit? Şi voi înşivă, dacă aţi voi să vă cercetaţi, aţi vedea şi aţi cunoaşte că Hristos locuieşte în inimile voastre, dacă aveţi credinţă într-Însul! Sau simpla şi obştească credinţă dintru toţi, sau credinţa semnelor şi a minunilor, care este mai osebită şi mai aleasă, ce se da la unii. (Căci cei ce credeau pe atunci făceau minuni şi luau osebite daruri ale Sfîntului Duh îndată ce se botezau, şi astfel cunoşteau cu adevărul şi cu simţire duhovnicească simţeau că darul şi Hristos locuieşte şi lucrează în inimile lor.) Încît – zice – dacă Hristos locuieşte şi lucrează întru voi, care sînteţi ucenicii mei, atunci cu mult mai vîrtos locuieşte şi lucrează întru mine, care sînt învăţătorul vostru.

Sau nu vă cunoaşteţi pe sine-vă că Hristos Iisus este întru voi? Afară numai dacă nu sînteţi netrebnici.

---

[172] Tîlcuind aceasta, zice şi Fotie: „Nu ne defăimaţi – zice – văzîndu-ne că sîntem izgoniţi şi că pătimim nenumărate rele, căci şi Hristos a fost defăimat prin răstignire, dar, sculîndu-Se din morţi, a făcut toate cîte a vrut. Noi pentru El pătimim, iar El viază şi poate, şi noi împreună cu Dînsul viem şi putem face ceea ce voim întru voi, căci multe dreptăţi avem asupra voastră dacă veţi fi nesupuşi." (n. aut.)

[173] Întru alte izvoade [„manuscrise", n. m.] se zice: „dacă staţi în credinţă". (n. aut.)

[174] Iar înţeleptul Fotie voieşte ca aceasta să se citească întrebător, adică: Oare nu cumva pe voi vă ispitiţi dacă sînteţi în credinţă? Oare nu cumva pe voi vă cercaţi? Căci a nu fi încă desăvîrşit încredinţaţi că întru mine, învăţătorul vostru, grăieşte Hristos, ce este alta, decît numai că vă îndoiţi pentru voi înşivă de sînteţi credincioşi? Sau – mai bine a zice – că nu ştiţi nicidecum dacă Hristos Se află întru voi! Căci, dacă Hristos nu este întru învăţătorul vostru, precum socotiţi, atunci cu mult mai vîrtos nu este nici întru voi, ucenicii mei! Dar – zice – pentru ce nu cunoaşteţi că Hristos, Cel care v-a îmbogăţit cu felurite daruri, este întru voi? Numai pentru că, din pricina relelor voastre fapte, v-aţi făcut netrebnici şi v-aţi lipsit de darurile lui Hristos! (n. aut.)

Şi nu vă ştiţi – zice – pe sine-vă, că Hristos locuieşte în inimile voastre? „Afară numai dacă nu sînteţi netrebnici", adică doar dacă aţi pierdut darul semnelor şi al minunilor pe care le făceaţi, dar care nu se dă fără a locui Hristos în lăuntru. Aici însă, Apostolul dă de înţeles că Corintenii aveau viaţă stricată, căci mulţi dintre dînşii aveau credinţă, dar nu şi lucrarea şi puterea minunilor, fiindcă îşi stricaseră curăţia vieţii cu păcatele. Pentru aceasta, Apostolul zice: Precum se vede, nu vă cunoaşteţi pe sine-vă şi nu ştiţi că Hristos locuieşte întru voi. Iar Hristos nu locuieşte întru voi fiindcă v-aţi făcut netrebnici şi stricaţi cu viaţa, din pricina păcatelor. Nu a zis însă hotărîtor: „sînteţi netrebnici", ca să nu-i înfrunte, ci a zis aceasta cu îndoială şi în chip mai blînd: „dacă nu cumva sînteţi netrebnici".[175]

6 Nădăjduiesc însă că veţi cunoaşte că noi nu sîntem netrebnici.

Multă se vede înfricoşarea lui Pavel şi întru aceste cuvinte! Căci zice: De vreme ce vreţi să cercaţi prin pedeapsa pe care v-aş da-o dacă Hristos locuieşte întru mine şi dacă nu cumva eu sînt netrebnic şi stricat, nădăjduiesc că mă voi arăta fără lipsă spre a vă face dovada aceasta, anume că nu sînt netrebnic şi că nu am pierdut darul şi puterea minunilor. Sau – ca să zic mai învederat – vă voi dovedi că nu mi-am stricat viaţa cu păcate, ca să se depărteze de la mine Hristos, ci am viaţă aleasă cu fapte bune şi pentru aceasta locuieşte întru mine Hristos, Care prin mine va pedepsi pe cei nesupuşi dintre voi.

7 Mă rog însă lui Dumnezeu ca să nu săvîrşiţi voi nici un rău, nu ca să ne arătăm noi trebnici, ci pentru ca voi să faceţi binele, iar noi să fim ca nişte netrebnici.

Vezi – o, cititorule! – îndurarea şi dragostea părintească a lui Pavel, următorul lui Hristos? Corintenii îl defăimau şi îl luau în rîs că nu ar fi avut nici o putere şi dar al Sfîntului Duh, ci că numai prin scrisori se mîndrea, şi, cu toate acestea, Pavel, prea-iubitorul de fii, în loc de a-i pedepsi şi a-i schingiui îndată, nu numai că întîrzie pedeapsa, ci încă se roagă lui Dumnezeu ca cei din Corint să nu păcătuiască şi el să ajungă a-i pedepsi. Pentru că eu – zice – nu

---

[175] Iar Teodorit a tîlcuit zicerea „netrebnici" în loc de: „sînteţi pustii de credinţă", căci zice aşa: Se cuvine a şti că pe însuşi Stăpînul Hristos Îl aveţi locuind întru voi, căci cel ce nu are această cunoştinţă este pustiu de credinţă. Căci, de vreme ce cu puţin mai înainte a zis că Hristos grăieşte întru dînsul, i-a învăţat că întru dînşii locuieşte şi umblă, după această vestire proorocească: „Voi sînteţi lăcaşul lui Dumnezeu celui viu, precum a zis Dumnezeu: Voi locui şi voi umbla întru dînşii" (*2 Corinteni* 6:16). Vezi şi subînsemnarea zicerii „a locui Hristos cu credinţa în inimile voastre" (*Efeseni* 3:17). (n. aut.)

caut să mă arăt ales întru puterea ce am ca să vă pedepsesc, ci mă sîrguiesc ca voi să faceţi totdeauna binele şi, chiar dacă aţi şi păcătuit vreodată, iarăşi să vă pocăiţi. Şi, dacă voi veţi face bunătăţile acestea, eu vreau a fi „netrebnic", adică doresc să fiu socotit de voi neputincios, neaflînd pricină vrednică să vă pedepsesc şi să vă arăt puterea mea. Şi bine a zis: „ca noi să fim ca nişte netrebnici", nu: „netrebnici", fiindcă, în acest fel, Pavel nu urma a fi socotit netrebnic şi neputincios de cei înţelepţi, ci mai mult trebnic şi puternic. Căci cei înţelepţi aveau a zice că Pavel atîta îi povăţuieşte şi îi învaţă pe ucenicii săi, încît aceştia nu greşesc nimic. Însă, pentru socotinţa celor mulţi şi fără minte, a zis: Faceţi voi binele şi fapta bună, şi noi să ne socotim ca netrebnici.[176]

8 Căci împotriva adevărului n-avem nici o putere; avem pentru adevăr.

Pentru ca să nu pară că vorbeşte aşa de hatîrul lor, Apostolul zice: Eu nu grăiesc şi nu fac acestea cu socoteală iubitoare de slavă deşartă, şi fără împătimire. Căci, de vă voi afla îndreptaţi şi negreşind, nu voi putea să vă pedepsesc. Căci, şi dacă mă voi apuca atunci să vă pedepsesc, Dumnezeu nu va ajuta socotinţei şi apucăturii mele nedrepte, fiindcă Dumnezeu mi-a dat putere să fac hotărîre şi să judec după adevăr, nu să hotărăsc împotriva adevărului.[177] Şi face hotărîre şi judecă după adevăr acela ce bate şi pedepseşte pe cel vrednic de pedeapsă şi de bătaie; iar împotriva adevărului hotărăşte cel ce se apucă să pedepsească pe cel ce nu a greşit şi nu este vrednic de pedeapsă.

9 Căci ne bucurăm cînd noi sîntem slabi, iar voi sînteţi puternici.

Cu aceste cuvinte, Pavel se arată iarăşi prieten şi apropiat al Corintenilor, pentru că le zice: Fraţilor, să nu socotiţi că mă mîhnesc pentru că, atunci cînd nu păcătuiţi, nu pot să arăt întru voi puterea mea pedepsitoare. Ba, nu mă mîhnesc pentru aceasta, ci mai ales mă bucur cînd sînt socotit slab şi neputincios

---

[176] Aceleaşi le zice şi înţeleptul Fotie. (n. aut.)

[177] Din cuvintele acestea ale Apostolului, învăţăm că Dumnezeu nu ajută şi nu urmează pornirilor fără îndreptăţire ale acelor arhierei ce pedepsesc şi afurisesc cu cărţile bisericeşti numite „de blestem" pe cei ce nu au nedreptăţit nimic. De aceea a zis Sfîntul Dionisie Areopagitul: „Arhiereii au puteri afurisitoare (adică despărţitoare de Biserică) fiind grăitori ai dumnezeieştilor dreptăţi. Nu doar că dumnezeiasca Începătorie cea întrutot înţeleaptă ar urma slujitoreşte pornirilor lor celor fără de cuvînt, ci pentru că ei, în chip vestitor mişcîndu-se de Duhul, Începătorul lucrărilor, îi despart după cuviinţă pe cei judecaţi de Dumnezeu. Căci zice: «Luaţi Duh Sfînt! Cui veţi lăsa păcatele, se vor lăsa lor; iar cui le veţi ţine, ţinute vor fi!» Iar lui Petru, celui strălucit cu descoperirea dumnezeiască a întrutot-bunului Părinte, îi zice cuvintele: «Orice vei lega pe pămînt, legat va fi şi în ceruri! Iar ce vei dezlega pe pămînt, dezlegat va fi şi în ceruri!»" (*Despre ierarhia bisericească*). (n. aut.)

că nu-mi arăt puterea spre a pedepsi pe vreun păcătos dintre voi. Iar voi veţi fi puternici atunci cînd nu veţi greşi, şi veţi fi îmbunătăţiţi şi nu veţi fi supuşi pedepsei.

Aceasta şi cer în rugăciune: întregirea voastră.

Zice: Nu voiesc numai a fi socotit neputincios şi voi, Creştinii, să fiţi puternici şi nevinovaţi, ci, pe lîngă acestea, Îl rog şi cer de la Dumnezeu să fiţi nevinovaţi şi „întregi", adică desăvîrşiţi întru faptele cele bune, nedînd pricină de a fi pedepsiţi.

10 Pentru aceea vă scriu acestea, nefiind de faţă, ca atunci cînd voi fi de faţă să nu cutez cu asprime, după stăpînirea pe care mi-a dat-o Domnul spre zidire, iar nu spre risipire.

Fiindcă, mai sus, i-a rănit şi i-a înspăimîntat pe Corinteni cu covîrşire, acum dumnezeiescul Apostol se dezvinovăţeşte şi zice: V-am scris cu înfruntare şi înspăimîntare pentru că voiesc să rămînă înfruntarea şi înspăimîntarea mea doar în slove şi cuvinte goale, şi să nu vină întru lucrare şi în faptă. Căci, dacă nu vă veţi îndrepta, negreşit vă voi certa cu nemilostivire, fiindcă Domnul mi-a dat această stăpînire. Cu acest cuvînt, arată însă că, prin Pavel, Domnul pedepseşte şi ceartă pe cei ce păcătuiesc fără îndreptare, iar nu însuşi Pavel singur. Şi, ca să arate iar că nu doreşte a-şi întrebuinţa această stăpînire spre a-i certa pe Corinteni, Apostolul adaugă că nu a luat stăpînirea aceasta „spre risipire", ci „spre zidire", zicînd: Domnul nu voieşte chiar cu dinadinsul să-i risipească, adică să-i certe prin mine pe oameni, ci să-i zidească, adică să le facă bine. Însă şi a-i certa pe cei ce rămîn neîndreptaţi este zidire şi facere de bine.

11 Deci, fraţilor, bucuraţi-vă,

Eu – zice – am făcut cît am putut ca să vă îndreptaţi: v-am şi certat, v-am şi înspăimîntat. Rămîne însă de aici înainte ca voi să faceţi lucrul vostru şi să vă îndreptaţi. Căci, de vă veţi îndrepta, veţi dobîndi bucuria cea statornică şi neveştejită din conştiinţa voastră, chiar dacă v-aţi mîhnit pentru cuvintele întristătoare pe care vi le-am zis mai înainte.

gătiţi-vă,

Adică: Desăvîrşiţi-vă atît în dreptele dogme ale credinţei, cît şi în viaţa şi petrecerea cea înbunătăţită, şi siliţi-vă a împlini isprăvile şi faptele bune care vă lipsesc!

mîngîiați-vă,

Fiindcă în Corint erau multe ispite și primejdii, Pavel le zice aici să se mîngîie și de sine, și unii cu alții între dînșii; și, pe lîngă aceasta, să se mîngîie prin însăși depărtarea de rău și prin dobîndirea faptei bune, căci mare mîngîiere este conștiința cea bună, cînd cineva se lasă de răutate și lucrează fapta bună.[178]

aceeași cugetați-o, să aveți pace,

Și în epistola dintîi le-a poruncit să facă aceasta, adică să fie împreună-cugetători și pașnici, fiindcă erau împărțiți și aveau dezbinări între dînșii. Este însă cu putință a cugeta cineva una și aceeași cu altul după dogmă și după credință, dar a nu avea pace între ei după dragoste și după petrecere. Pavel însă le cere cu îndatorire de la dînșii pe amîndouă, adică a fi și împreună-cugetători după credință, și pașnici între dînșii după dragoste și după viață.

și Dumnezeul păcii și al dragostei va fi cu voi!

Nu numai că Pavel îi sfătuiește și le poruncește cele de cuviință Creștinilor din Corint, dar aici le și roagă pe acestea de la Dumnezeu. Sau, cuvîntul acesta nu e rugăciune, ci o mai-înainte vestire, căci le zice: Dacă veți avea pace, negreșit Dumnezeu va fi cu voi. Căci Dumnezeu e numit „Dumnezeu al dragostei", pentru că este pricina și izvorul dragostei, fiindcă El ne-a arătat dragoste cu covîrșire, și pentru că acolo unde este dragoste sfîntă este și Dumnezeu, El arătîndu-Se ca stăpîn și domn al dragostei. De asemenea, Dumnezeu e numit și „Dumnezeu al păcii", pentru că e pricinuitor și izvor al păcii, și pentru că le-a împăcat pe cele cerești și pe cele pămîntești și pentru că este stăpîn și domn al ființei păcii.[179]

12 Îmbrățișați-vă unul pe altul cu sărutare sfîntă!

„Îmbrățișați-vă – zice – unul pe altul cu sărutare sfîntă" – precum frații sărută pe frați, născătorii pe fii și fiii pe născători – iar nu cu sărutare vicleană și amăgitoare, precum L-a sărutat Iuda pe Hristos.[180] Fiindcă de aceea ne sărु-

---

[178] Pentru aceasta a zis și dumnezeiescul Grigorie al Nyssei: „Nimic nu îngreunează sufletul așa de mult și nu îl doboară jos precum conștiința păcatului. Și nimic nu îl înaripează și nu îl suie la cele prea-înalte precum cîștigarea dreptății și a faptei bune" (în tîlcuirea *Evangheliei* lui Matei, capitolul 40:10). (n. aut.)

[179] Vezi și zicerea „Dumnezeul păcii va fi cu voi" (*Filipeni* 4:9) și subînsemnarea de acolo. (n. aut.)

[180] Precum și Ioav, voievodul oștilor lui David, cerînd sărutarea lui Amesai cu vicleșug, în loc de a-l săruta, l-a omorît cu sabia ascunsă în mînă: „Ești sănătos, frate? – a zis Ioav către

tăm unul pe altul: ca, prin sărutarea din afară a trupului, să aprindem mai mult dragostea din lăuntru a inimii. Căci, din toate mădularele omului, gura este cea care unește mai mult sufletele celor ce se iubesc. De aceea, cînd oarecari prieteni lipsesc multă vreme în loc depărtat și apoi, întorcîndu-se, se întîlnesc, se sărută unul cu altul pe gură, ca să arate cu sărutarea cea din afară a gurii unirea din lăuntru a sufletelor lor. Încă și după alte înțelegeri fac Creștinii această sfîntă sărutare, precum le poruncește Apostolul. Căci – după dumnezeiescul Hrisostom – fiecare Creștin este lăcaș duhovnicesc și sfînt al lui Dumnezeu – precum zice fericitul Pavel: „Voi sînteți lăcaș al Dumnezeului celui viu" (*2 Corinteni* 6:16) – căci fiecare Creștin are în inima sa darul Sfîntului Duh. Iar ușa și fereastra acestui lăcaș duhovnicesc, adică a inimii Creștinului, este gura; drept aceea, așa cum Creștinii obișnuiesc a săruta ușile și ferestrele sfințitei biserici cînd o află încuiată – unii plecîndu-se și sărutînd de-a dreptul ușile, iar alții, prinzînd ușile bisericii, își sărută apoi mîinile, pentru sfințenia lor – tot la fel, fiindcă și locașul duhovnicesc, adică inima lor, este închisă, Creștinii se sărută unii cu alții cu gurile cele dinafară, ca să se sfințească. Fiindcă gura este ușa și poarta prin care intră Hristos în duhovnicescul locaș, adică în inima lor, cînd se împărtășesc cu Dumnezeieștile Taine, adică cu Trupul și Sîngele lui Hristos. Pe lîngă aceasta, Pavel le poruncește Creștinilor să se sărute „cu sărutare sfîntă", adică limpede și curată de toată patima, iar nu cu sărutare trupească, necurată și spurcată, precum este cea pătimașă.[181]

Amesai. Apoi, Ioav l-a apucat pe Amesai cu mîna de bărbie, ca să-l sărute. Amesai însă nu s-a ferit de sabia care era în mîna lui Ioav, și acesta l-a lovit cu ea în pîntece și i-a vărsat măruntaiele jos; și nu i-a mai dat altă lovitură. Și Amesai a murit" (*2 Împărați* 20:9, 10). (n. aut.)

[181] Pentru aceasta zice ritorul aurit al Bisericii, Ioan cel cu nume de dar: „Mai ales de aceea sărutăm, fiindcă, primind Trupul cel stăpînesc, gura noastră nu se cinstește oricum. Să audă cei ce grăiesc cele de rușine, care din inimă scot ocările, și să se înfricoșeze ce nume îi face de rușine! Să asculte cei ce sărută cu necuviincioșie! Ascultă la ce a folosit Dumnezeu gura ta, și păzește-o pe ea nespurcată!" De aceea și Biserica lui Hristos are obicei din început a se săruta cu sărutare sfîntă toți Creștinii care se află la Liturghie. Căci zice la capitolul 57 al cărții a doua a așezămintelor apostolești: „Să zică diaconul ce stă lîngă arhiereu: Nu cumva are cineva ceva asupra cuiva? Nu cumva este cineva cu fățărnicie? Și: Sărutați-vă unii cu alții, bărbații, și femeile unele cu altele cu sărutare întru Domnul! Același lucru îl zice și *Canonul 19* al soborului din Laodichia: „După ce presviterii dau episcopului pacea (adică sărutarea întru Hristos), atunci să se dea pacea credincioșilor, și așa să săvîrșească sfînta punere înainte." Ci și dumnezeiescul Iustin mărturisește aceasta, în a doua apologie, și Climent Alexandrinul, în a doua povățuire (adică în *Pedagogul*, capitolul 2). Iar Sfîntul Chiril al Ierusalimului, în catehismul al cincilea, zice că sărutarea este semn că sufletele celor ce se sărută sînt unite și că au izgonit dintr-însele toată pomenirea de rău: „Sărutarea este semn că sufletele s-au curățit și că au lepădat toată pomenirea de rău." Pentru aceasta se scrie în *Pateric*: „A zis un bătrîn că de multe ori – zicînd diaconul: Sărutați-vă unii cu alții! – am văzut Duhul Sfînt în gura fraților"

Vă îmbrățișează toți sfinții.

Pe cei ce erau de față, Pavel îi unește prin sfînta sărutare a gurii. Iar pe cei ce lipseau, îi unește prin urare; dar și pe aceștia tot gura îi unește, pentru că din gură iese urarea.

13 Darul Domnului nostru Iisus Hristos, și dragostea lui Dumnezeu-Părintelui și împărtășirea Sfîntului Duh fie cu voi toți! Amin![182]

Fiindcă, mai sus, Pavel i-a unit pe toți Creștinii din Corint, pe unii cu sărutarea, iar pe alții cu urarea, acum se roagă (după obiceiul său din toate epistolele sale) să fie cu dînșii darul Fiului, dar prin care ne-am mîntuit, iar nu prin faptele noastre. Căci, pentru mîntuirea noastră, Iisus Hristos S-a junghiat după darul Său cel osebit, iar nu după datorie. Apostolul le mai roagă să fie între dînșii și dragostea lui Dumnezeu-Părintele, cu care ne-a iubit și L-a dat pe unul născut Fiul Său pentru noi. Și – ca și cum ar fi fost întrebat: De unde se pricinuiește darul Fiului? – răspunde că se pricinuiește din dragostea Părintelui. Și ce a săvîrșit darul acesta al Fiului și ce ne-a dat nouă? „Împărtășirea Sfîntului Duh" – zice – prin care ne sfințim, prin venirea Sfîntului Duh făcîndu-ne părtași Lui și făcîndu-ne și noi Duh, nu după ființă, ci după împărtășirea Sfîntului Duh. Unde sînt așadar cei ce tăgăduiesc dumnezeirea Sfîntului Duh și zic că Acesta nu e Dumnezeu, pentru că Pavel, la începutul scrisorilor lui, nu-L numără pe El împreună cu Părintele și cu Fiul? Căci iată aici L-a numărat arătat împreună cu Tatăl și cu Fiul. Așadar, Sfînta Treime S-a numărat deplin de către Pavel[183], de care Sfîntă Treime – o, de am fi păziți și noi! – ținînd

---

(vezi și pe Evstratie Argentul, foaia 275). Dar acest prea-sfînt și prea-vechi obicei a lipsit acum din Biserica lui Hristos și numai în ziua Învierii se face. [...] (n. aut.)

[182] Dumnezeiescul Hrisostom și marele Vasilie au luat aceste cuvinte și le-au scris în Sfințitele lor Liturghii cu care preotul roagă pe Dumnezeu pentru Creștini, zicînd: „Darul Domnului nostru Iisus Hristos, și dragostea lui Dumnezeu-Părintele și împărtășirea Sfîntului Duh să fie cu voi, cu toți! (n. aut.)

[183] Tîlcuind aceasta, Teodorit zice: „Nu a pus acestea după despărțire, adică nu a dat unele lui Hristos, altele Părintelui și altele Duhului. Căci de multe ori a pus dragostea în seama Duhului, împărtășirea în aceea a Fiului și darul în seama Dumnezeu-Părintelui. Astfel, și în epistola de mai înainte, punînd lucrarea în seama Părintelui, după puține cuvinte o pune în seama Duhului. Încă și rînduiala Fețelor [„Persoanelor", n. m.] a pus-o altfel, nu răsturnînd rînduiala pusă de Domnul – cînd a zis ucenicilor să meargă să propovăduiască și să boteze în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfîntului Duh – ci învățînd că rînduiala numelor nu însemnează osebirea firii, sau a puterii sau a vredniciei lor." Într-un glas cu Teodorit, zice și Teologul Grigorie: „În *Sfînta Scriptură*, Fețele Sfintei Treimi se numără și înainte, și în urmă, și împreună, pentru cinstea firii lor care e la fel" (*Cuvînt despre Sfîntul Duh*). [...] Ci și marele Atanasie, punînd înainte zicerea aceasta a lui Pavel, o tîlcuiește așa, în epistola către

dogmele credinţei şi prin fapte arătînd vieţuire curată şi nestricată, ca să fim desăvîrşiţi cu adevărat, fiind bine şi sănătoşi după amîndouă, arătîndu-ne robi desăvîrşiţi ai desăvîrşitului Dumnezeu în Treime, Căruia slavă fie în veacul veacurilor! Amin![184]

Serapion: „Darul se dă în Treime, de la Părintele, prin Fiul, întru Sfîntul Duh. Precum darul iese din Părintele prin Fiul, aşa nu s-ar face împărtăşirea dării între noi decît întru Sfîntul Duh, căci, împărtăşindu-ne de aceasta, avem dragostea Părintelui, şi darul Fiului şi împărtăşirea a Însuşi Sfîntului Duh. Aşadar, din acestea, una se arată şi lucrarea Treimii: căci Apostolul nu arată că cele ce se dau sînt despărţite după fiecare Ipostas, ci că de Treime se dau şi că toate sînt de la unul Dumnezeu" (în tomul 1 al lui Vrienie, cuvîntul al patrulea, foaia 68). Ia aminte încă şi aceasta, că – după Teodorit – zicerea „darul Domnului nostru Iisus Hristos" şi celelalte este o urare pe care Pavel o scria în toate epistolele cu însăşi mîna sa; şi este în loc de obişnuita zicere „fiţi sănătoşi", pe care şi noi o scriem la sfîrşitul epistolelor noastre. Şi vezi la sfîrşitul epistolei a doua către Tesaloniceni. (n. aut.)

[184] Această a doua epistolă către Corinteni s-a scris din Filipi Machedoniei, prin Tit şi prin Luca, sau – mai bine a zice – prin Varnava. Şi vezi la capitolul 8, stih 19, al acesteia. (n. aut.)

Cuprins

TÎLCUIREA
EPISTOLEI ÎNTÎI CĂTRE CORINTENI

Pricina epistolei întîi către Corinteni, după Hrisostom, Teodorit, Teofilact şi Icumenie 7
Capitolul I 9
Capitolul II 29
Capitolul III 40
Capitolul IV 51
Capitolul V 63
Capitolul VI 71
Capitolul VII 84
Capitolul VIII 106
Capitolul IX 114
Capitolul X 131
Capitolul XI 149
Capitolul XII 170
Capitolul XIII 190
Capitolul XIV 202
Capitolul XV 219
Capitolul XVI 257

TÎLCUIREA
EPISTOLEI A DOUA CĂTRE CORINTENI

Pricina epistolei a doua către Corinteni, după Hrisostom, Teodorit, Teofilact şi Icumenie 269
Capitolul I 271

Capitolul II 286
Capitolul III 296
Capitolul V 316
Capitolul VIII 349
Capitolul IX 361
Capitolul X 369
Capitolul XI 377
Capitolul XII 399
Capitolul XIII 417

Cap 6 pg 328

DIFUZARE:
S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3
031216, Bucureşti
tel.: 320.61.19; 319.10.83
fax: 319.10.84
email: editura@sophia.ro
www.sophia.ro

Societatea de Difuzare SUPERGRAPH
vă oferă posibilitatea de a primi prin poştă
cele mai bune cărţi de spiritualitate,
teologie, cultură religioasă, artă, filosofie
apărute la edituri de prestigiu.
Plata se face ramburs la primirea cărţilor;
taxele poştale sunt suportate de Supergraph.

Vă aşteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 24,
040152, Bucureşti, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 0722.266.618
teologie • filosofie
istorie • artă • eseu

Sacrifică puţină vreme pentru a răsfoi cărţile noastre:
este cu neputinţă să nu găseşti ceva
pe gustul şi spre folosul tău!

Se cuvine ca în toate zilele, iar mai cu deosebire în Duminici, proestosii bisericilor să-i învete pe toti clericii si pe norod cuvintele bunei credinte, culegînd din dumnezeiasca Scriptură înțelesurile și judecățile adevărului. Și să nu calce hotarele cele acum puse sau predania Părinților purtători de Dumnezeu. Ci, și cuvînt scripturistic de s-ar porni, pe acesta să nu l tîlcuiască altfel decît cum au așezat luminătorii și învățătorii Bisericii prin cărțile lor. Și mai mult întru acestea să sporească, decît alcătuind cuvinte ale lor, ca nu cîndva, poate, nefiind îndestulați la aceasta, să cadă din cuvîntă. Căci, prin învățătura mai-înainte zișilor Părinți învățîndu-se, norodele cele alese și bune și cele nefolositoare și vrednice de lepădat își vor îndrepta viața spre mai bine și nu vor fi vînate de patima necunoștinței; ci, luînd aminte la învățătură, se vor ascuti spre a nu pătimi rău și, de frica muncilor celor ce se gătesc, își vor lucra mîntuirea.

(Canonul al 19-lea al celui de al 6-lea Sfînt Sinod a toată lumea)

editura Σοφία

9 789737 623133

SFÎNTUL TEOFILACT AL BULGARIEI

TÎLCUIREA EPISTOLEI ÎNTÎI CĂTRE CORINTENI
ȘI A EPISTOLEI A DOUA CĂTRE CORINTENI

Σοφία